

Bulgaria - Rural Development Programme (National)

CCI	2014BG06RDNP001
Вид на програмата	Програма за развитие на селските райони
Държава	България
Регион	BG - National
Програмен период	2014 - 2020
Управляващ орган	Дирекция "Развитие на селските райони" (РСР) в Министерство на земеделието и храните.
Версия	1.1
Статус на версията	Отваряне
Дата на последно изменение	26/01/2015 - 11:19:26 CET

Съдържание

1. ЗАГЛАВИЕ НА ПРОГРАМАТА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 11
2. ДЪРЖАВА ЧЛЕНКА ИЛИ АДМИНИСТРАТИВЕН РАЙОН 11
2.1. Географски район, обхванат от програмата 11
2.2. Класификация на региона 11
3. ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА 12
3.1. Описание на процеса, включително графика на основните прояви и междинните доклади, свързани с ключовите етапи при реализирането на програмата за развитие на селските райони. 12
3.2. Структурирана таблица, съдържаща препоръките от предварителната оценка и информация за начина, по който те са взети предвид. 14
3.2.1. 1. АНС 15
3.2.2. 2. АНС 15
3.2.3. 3.АНС 16
3.2.4. 4. АНС 16
3.2.5. 5. АНС 17
3.2.6. 6. АНС 17
3.2.7. 7. АНС 18
3.2.8. 8. АНС 18
3.2.9. 9. АНС 19
3.2.10. SWOT Анализ 19
3.2.11. Административни ресурси 20
3.2.12. Комуникация 20
3.2.13. Обучение на персонала 21
3.2.14. План за оценка 21
3.2.15. Потребности 22
3.2.16. Специфични цели 22
3.2.17. Стратегия 1 23
3.2.18. Стратегия 2 23
3.2.19. Стратегия 3 24
3.2.20. Тематична подпрограма за малки стопанства 24
3.2.21. Участие на заинтересованите страни 24
3.2.22. Финансови средства 1 25
3.2.23. Финансови средства 2 25
3.2.24. Финансови средства 3 26
3.3. Доклад от предварителната оценка 26
4. SWOT И УСТАНОВЯВАНЕ НА ПОТРЕБНОСТИТЕ 27
4.1. SWOT 27

4.1.1. Изчерпателно описание на настоящото положение в програмния район въз основа на общите и специфичните за програмата показатели за контекста и друга качествена актуална информация 27
4.1.2. Силни страни, установени в програмния район 38
4.1.3. Слаби страни в програмния район 39
4.1.4. Възможности, установени в програмния район 41
4.1.5. Заплахи в програмния район 42
4.1.6. Общи показатели за контекста 43
4.1.7. Специфични за програмата показатели за контекста ..... **Error! Bookmark not defined.**
4.2. Оценка на потребностите 50
5. ОПИСАНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА 62
5.1. Обосновка на избора на потребностите, които ще бъдат включени в програмата за развитие на селските райони, както и обосновка на избора на цели, приоритети и области с поставен акцент въз основа на данните от SWOT анализа и оценката на потребностите. Когато е уместно, обосновка на тематичните подпрограми, включени в програмата. С обосновката по-специално трябва да се докаже изпълнението на изискванията, посочени в член 8, параграф 1, буква в), подточки i) и iv) от Регламент (ЕС) № 1305/2013 62
5.2. Комбинацията и обосновката на мерките за развитие на селските райони за всяка област с поставен акцент, включително обосновката на финансовите средства, отпуснати за мерките, както и адекватността на финансовите ресурси с поставените цели, както е посочено в член 8, параграф 1, буква в), подточки ii) и iii) от Регламент (ЕС) № 1305/2013. Комбинацията от мерки, включени в интервенционната логика, се базира на данни от SWOT анализа и обосновка и приоритизиране на потребностите, посочени в точка 5.1 68
5.2.1. P1: Стимулиране на трансфера на знания и иновациите в областта на селското и горското стопанство и селските райони 68
5.2.2. P2: Подобряване на жизнеспособността на стопанствата и конкурентоспособността на всички видове земеделие във всички региони; насърчаване на новаторски селскостопански технологии и устойчивото управление на горите 69
5.2.3. P3: Насърчаване на добро организиране на хранителната верига, в т.ч. преработката и търговията със селскостопански продукти, хуманното отношение към животните и управлението на риска в селското стопанство 71
5.2.4. P4: Възстановяване, опазване и укрепване на екосистемите, свързани със селското и горското стопанство 72
5.2.5. P5: Насърчаване на ефективното използване на ресурсите и подпомагане на прехода към нисковъглеродна и устойчива на изменението на климата икономика в селското стопанство, сектора на храните и горското стопанство 76
5.2.6. P6: Насърчаване на социалното приобщаване, намаляването на бедността и икономическото развитие в селските райони 79
5.3. Описание на това как ще бъдат обхванати междусекторните цели, включително специфичните изисквания по член 8, параграф 1, буква в), подточка v) от Регламент (ЕС) № 1305/2013 82
5.4. Обобщена таблица, съдържаща информация за интервенционната логика, за приоритетните области и областите с поставен акцент, избрани за ПРСР, за количествено определените цели и комбинацията от мерки, които ще бъдат предприети

за постигането на целите, включително планираните разходи (таблицата е генерирана автоматично от информацията, предоставена в раздели 5.2 и 11) 85
5.5. Описание на капацитета за предоставяне на консултации, за да се гарантира подходящо консултиране и подкрепа за нормативните изисквания и за действията във връзка с иновациите, за да се демонстрират предприетите мерки, както се изисква в член 8, параграф 1, буква в), подточка vi) от Регламент (ЕС) № 1305/2013 87
6. ОЦЕНКА НА ПРЕДВАРИТЕЛНИТЕ УСЛОВИЯ 90
6.1. Допълнителна информация 90
6.2. Предварителни условия 91
6.2.1. Списък на действията, които да бъдат предприети за общите предварителни условия 118
6.2.2. Списък на действията, които да бъдат предприети предварителните условия, свързани с приоритети 121
7. ОПИСАНИЕ НА РАМКАТА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО 126
7.1. Показатели 126
7.1.1. P2: Подобряване на жизнеспособността на стопанствата и конкурентоспособността на всички видове земеделие във всички региони; насърчаване на новаторски селскостопански технологии и устойчивото управление на горите 129
7.1.2. P3: Насърчаване на добро организиране на хранителната верига, в т.ч. преработката и търговията със селскостопански продукти, хуманното отношение към животните и управлението на риска в селското стопанство 129
7.1.3. P4: Възстановяване, опазване и укрепване на екосистемите, свързани със селското и горското стопанство 130
7.1.4. P5: Насърчаване на ефективното използване на ресурсите и подпомагане на прехода към нисковъглеродна и устойчива на изменението на климата икономика в селското стопанство, сектора на храните и горското стопанство 131
7.1.5. P6: Насърчаване на социалното приобщаване, намаляването на бедността и икономическото развитие в селските райони 132
7.2. Алтернативни показатели 134
7.3. Резерв 135
8. ОПИСАНИЕ НА ИЗБРАНИТЕ МЕРКИ 137
8.1. Описание на общите условия, прилагани за повече от една мярка, включително и, когато е приложимо, определение на селски район, основни параметри, кръстосано съответствие, предназначение на финансовите инструменти, предназначение на авансите и общи разпоредби за инвестиции, включително разпоредбите на членове 45 и 46 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 137
8.2. Описание по мярка 143
8.2.1. M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14) 143
8.2.2. M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15) 168
8.2.3. M04 — Инвестиции в материални активи (член 17) 203
8.2.4. M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19) 260
8.2.5. M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20) 307

8.2.6. M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26) 341
8.2.7. M09 — Създаване на групи и организации на производителите (член 27) 341
8.2.8. M10 - Agri-environment-climate (art 28) 353
8.2.9. M11 - Organic farming (art 29) 384
8.2.10. M12 — Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите (член 30) 402
8.2.11. M13 — Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения (член 31) 410
8.2.12. M14 – Хуманно отношение към животните (член 33) 422
8.2.13. M15 — Екологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство и опазване на горите (член 34) 422
8.2.14. M16 — Сътрудничество (член 35) 422
8.2.15. M17 — Управление на риска (членове 36 — 39) 447
8.2.16. M19 — Подкрепа за местно развитие по LEADER (ВОМР — водено от общностите местно развитие) (член 35 от Регламент (ЕС) № 1303/2013) 450
9. ПЛАН ЗА ОЦЕНКА 486
9.1. Цели и задачи 486
9.2. Управление и координация 487
9.3. Предмет на оценката и дейности 489
9.4. Данни и информация 492
9.5. График 494
9.6. Комуникация 497
9.7. Ресурси 498
10. ФИНАНСОВ ПЛАН 500
10.1. Годишно участие на ЕЗФРСР в (в евро) 500
10.2. Единно процентно участие на ЕЗФРСР за всички мерки с разбивка по вид регион, съгласно посоченото в член 59, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 501
10.3. Разбивката по мярка или вид операция, с конкретния размер на процентното участие на ЕЗФРСР (в евро за целия период 2014 — 2020 г.) 502
10.3.1. M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14) 502
10.3.2. M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15) 504
10.3.3. M04 — Инвестиции в материални активи (член 17) 506
10.3.4. M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19) 508
10.3.5. M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20) 510
10.3.6. M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26) 511
10.3.7. M09 — Създаване на групи и организации на производителите (член 27) 513
10.3.8. M10 — Агроекология и климат (член 28) 514
10.3.9. M11 — Биологично земеделие (член 29) 515
10.3.10. M12 — Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите (член 30) 516

10.3.11. M13 — Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения (член 31) 518
10.3.12. M14 — Хуманно отношение към животните (член 33) 519
10.3.13. M15 — Екологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство и опазване на горите (член 34)....520
10.3.14. M16 — Сътрудничество (член 35) 521
10.3.15. M17 — Управление на риска (членове 36 — 39)....523
10.3.16. M19 — Подкрепа за местно развитие по LEADER (ВОМР — водено от общностите местно развитие) (член 35 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)....524
10.3.17. M20 — Техническа помощ държави членки (членове 51 — 54) 525
10.4. Indicative breakdown by measure for each sub-programme 526
11. ПЛАН НА ПОКАЗАТЕЛИТЕ....528
11.1. План на показателите 528
11.1.1. P1: Стимулиране на трансфера на знания и иновациите в областта на селското и горското стопанство и селските райони 528
11.1.2. P2: Подобряване на жизнеспособността на стопанствата и конкурентоспособността на всички видове земеделие във всички региони; насърчаване на новаторски селскостопански технологии и устойчивото управление на горите....531
11.1.3. P3: Насърчаване на добро организиране на хранителната верига, в т.ч. преработката и търговията със селскостопански продукти, хуманното отношение към животните и управлението на риска в селското стопанство....535
11.1.4. P4: Възстановяване, опазване и укрепване на екосистемите, свързани със селското и горското стопанство 538
11.1.5. P5: Насърчаване на ефективното използване на ресурсите и подпомагане на прехода към нисковъглеродна и устойчива на изменението на климата икономика в селското стопанство, сектора на храните и горското стопанство....543
11.1.6. P6: Насърчаване на социалното приобщаване, намаляването на бедността и икономическото развитие в селските райони 549
11.2. Преглед на планираното изпълнение и на планираните разходи по мерки и по области с поставен акцент (генериран автоматично)....554
11.3. Вторични въздействия: установяване на потенциалния принос на мерките/подмерките за развитие на селските райони по дадена област с поставен акцент към други области с поставен акцент / цели....558
11.4. Помощна таблица, с която да се покаже по какъв начин са програмирани мярката/схемите за околната среда, така че да се постигнат една (или повече) от целите в областта на околната среда/климата 561
11.4.1. Земеделска земя 561
11.4.2. Горски площи....564
11.5. Специфични за програмата цел и изпълнение....565
12. ДОПЪЛНИТЕЛНО НАЦИОНАЛНО ФИНАНСИРАНЕ....566
12.1. M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)....566
12.2. M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15) 567
12.3. M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)....567

12.4. M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19) 567
12.5. M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20) 567
12.6. M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26) 567
12.7. M09 — Създаване на групи и организации на производителите (член 27) 568
12.8. M10 — Агроекология и климат (член 28) 568
12.9. M11 — Биологично земеделие (член 29).....568
12.10. M12 — Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите (член 30).....568
12.11. M13 — Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения (член 31) 569
12.12. M14 — Хуманно отношение към животните (член 33) 569
12.13. M15 — Екологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство и опазване на горите (член 34).....569
12.14. M16 — Сътрудничество (член 35) 569
12.15. M17 — Управление на риска (членове 36 — 39).....569
12.16. M19 — Подкрепа за местно развитие по LEADER (ВОМР — водено от общностите местно развитие) (член 35 от Регламент (ЕС) № 1303/2013).....570
12.17. M20 — Техническа помощ държави членки (членове 51 — 54) 570
13. ЕЛЕМЕНТИ, НЕОБХОДИМИ ЗА ОЦЕНКА НА ДЪРЖАВНАТА ПОМОЩ.....571
13.1. M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14) 574
13.2. M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15) 574
13.3. M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15) 575
13.4. M04 — Инвестиции в материални активи (член 17) 575
13.5. M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19) 576
13.6. M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20) 576
13.7. M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20) 577
13.8. M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20) 577
13.9. M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20) 578
13.10. M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26).....578
13.11. M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26).....579
13.12. M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26).....579
13.13. M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26).....580
13.14. M09 — Създаване на групи и организации на производителите (член 27) 580
13.15. M10 — Агроекология и климат (член 28) 581
13.16. M11 — Биологично земеделие (член 29).....581
13.17. M12 — Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите (член 30).....581

13.18. M13 — Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения (член 31) 582
13.19. M14 — Хуманно отношение към животните (член 33) 582
13.20. M15 — Екологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство и опазване на горите (член 34)....583
13.21. M16 — Сътрудничество (член 35) 583
13.22. M16 — Сътрудничество (член 35) 584
13.23. M17 — Управление на риска (членове 36 — 39)....584
13.24. M19 — Подкрепа за местно развитие по LEADER (ВОМР — водено от общностите местно развитие) (член 35 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)....585
14. ИНФОРМАЦИЯ ОТНОСНО ВЗАИМНОТО ДОПЪЛВАНЕ....586
14.1. Описание на средствата за осигуряване на допълняемост и съгласуваност със: 586
14.1.1. Други инструменти на Съюза, и по-специално европейските структурни и инвестиционни фондове и инструментите по стълб 1, включително плащанията за екологизиране и други инструменти на общата селскостопанска политика; 586
14.1.2. Когато държавата членка е избрала да представи национална програма, и пакет от регионални програми, както е посочено в член 6, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 — информация за взаимно допълване помежду им 594
14.2. Когато е целесъобразно, информация за взаимното допълване с други финансови инструменти на Съюза, включително програма LIFE....594
15. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА 597
15.1. Всички определени от държавата членка органи, предвидени в член 65, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, и кратко описание на структурата за управление и контрол на програмата съгласно изискването в член 55, параграф 3, буква и) от Регламент (ЕС) № 1303/2013 и на уредбата, предвидена в член 74, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 597
15.1.1. Органи....597
15.1.2. Кратко описание на структурата за управление и контрол на програмата и на процедурите за независимо разглеждане на жалби....597
15.2. Предлаган състав на мониторинговия комитет 601
15.3. Разпоредби, с които да се гарантира, че програмата е оповестена публично, включително чрез националната мрежа за селските райони, с позоваване на стратегията за информация и публичност, посочена в член 13 от Регламент за изпълнение (ЕС) № 808/2014....603
15.4. Описание на механизмите за гарантиране на последователност по отношение на стратегиите за местно развитие, изпълнявани по LEADER, дейностите, предвидени по мярката за сътрудничество, посочена в член 35 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, мярката за основни услуги и обновяване на селата в селските райони, посочена в член 20 от същия регламент, и другите ЕСИ фондове 608
15.5. Описание на дейностите за намаляване на административната тежест за бенефициерите, посочени в член 27, параграф 1 от Регламент (ЕС) №1303/2013; 609
15.6. Описание на използването на техническа помощ, включително действията, свързани с подготовката, управлението, мониторинга, оценката, информацията и контрола на програмата и нейното изпълнение, както и на дейностите, които се отнасят до

предходни и последващи периоди на програмиране, както е посочено в член 59, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 612
16. СПИСЪК НА ДЕЙСТВИЯТА ЗА ПРИВЛИЧАНЕ НА ПАРТНЬОРИТЕ 615
16.1. 16.1.1.Създаване на Тематична работна група (ТРГ) за разработване на ПРСР(2014-2020) с участие на партньорите 615
16.1.1. Предмет на съответната консултация 615
16.1.2. Обобщение на резултатите 615
16.2. 16.1.2. Провеждане на 7 заседания на ТРГ. 615
16.2.1. Предмет на съответната консултация 615
16.2.2. Обобщение на резултатите 615
16.3. 16.1.3. Сформиране на фокус групи 616
16.3.1. Предмет на съответната консултация 616
16.3.2. Обобщение на резултатите 616
16.4. 16.1.4.Привличане на партньори със съвещателен глас 616
16.4.1. Предмет на съответната консултация 616
16.4.2. Обобщение на резултатите 616
16.5. 16.1.5.Представяне на ПРСР на три заседания на КН 617
16.5.1. Предмет на съответната консултация 617
16.5.2. Обобщение на резултатите 617
16.6. 16.1.6.Достъп до информация, прозрачност 617
16.6.1. Предмет на съответната консултация 617
16.6.2. Обобщение на резултатите 617
16.7. (Незадължително) разяснения или допълнителна информация за допълване на списъка с действия 617
17. НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 621
17.1. Процедура и график за създаването на националната мрежа за селските райони („НМСР“) 621
17.2. Планираната организация на мрежата, а именно начинът, по който организациите и администрациите, ангажирани в развитието на селските райони, включително партньорите, както е посочено в член 54, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, ще бъдат включени, и как ще се посредничи при работата в мрежа 621
17.3. Обобщено описание на основните категории дейности на националната мрежа за селските райони в съответствие с целите на програмата 622
17.4. Налични ресурси за създаването и привеждането в действие на националната мрежа за селските райони 628
18. ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ДОКАЗУЕМОСТТА И НА ВЪЗМОЖНОСТТА ЗА КОНТРОЛ, КАКТО И НА РИСКА ОТ ГРЕШКИ 630
18.1. Удостоверение от управляващия орган и разплащателната агенция относно доказуемостта и възможността за контрол на мерките, подкрепяни по програмата за развитие на селските райони 630
18.2. Удостоверение от функционално независимия орган, посочен в член 62, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, удостоверяващо адекватността и точността на изчисленията на стандартните разходи, допълнителните разходи и пропуснатите доходи ..631

19. ПРЕХОДНИ УСЛОВИЯ 632
19.1. Описание на преходните условия по мерки 632
19.2. Ориентировъчна таблица за пренос на средства 634
20. ТЕМАТИЧНИ ПОДПРОГРАМИ 635
21. ДОКУМЕНТИ 636

1. ЗАГЛАВИЕ НА ПРОГРАМАТА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Bulgaria - Rural Development Programme (National)

2. ДЪРЖАВА ЧЛЕНКА ИЛИ АДМИНИСТРАТИВЕН РАЙОН

2.1. Географски район, обхванат от програмата

Географски район:

BG - National

Описание:

Програмата ще се прилага на цялата територия на Република България

2.2. Класификация на региона

Описание:

Всички региони, покрити от Програмата, попадат в класификацията като по-слабо развити

3. ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА

3.1. Описание на процеса, включително графика на основните прояви и междинните доклади, свързани с ключовите етапи при реализирането на програмата за развитие на селските райони.

Оценката е резултат от партньорството между МЗХ и екипа оценители (ЕО), в което активно участие взеха също Разплащателната агенция (РА), Комитетът за наблюдение (КН) и Европейската комисия (ЕК). ЕО се състои от специалисти с широк национален и международен опит в политиките на ЕС в областта на земеделието и развитието на селските райони, както и в съответните сектори на българската икономика.

Предварителното оценяване бе наблюдавано от Комисия за управление на проекта (КУП), състояща се от представители на МЗХ и екипа оценители. Предварителната оценка следва общите насоки на ЕС и Заданието.

Изпълнени са следните дейности по предварителната оценка:

- Неофициална предварителна среща между МЗХ и ЕО за ориентация на експертите от ЕО в процеса на програмиране на ПРСР (2014-2020), 31.05.2013 г.
- Официална начална среща между МЗХ и ЕО за предварителна оценка на българската ПРСР (2014-2020), 4.09.2013 г.
- Мисия 3, 16-18.12.2013 г. Цел: Обсъждане на коментарите на екипа оценители (ЕО) от Доклада за обратна връзка и семинара за логиката на интервенциите.
- Семинар за програмирането, проектирането на логиката на интервенциите в ПРСР и използването на общите показатели за контекст (ОПК), 17.12.2013 г.
- Среща на тематичната работна група (ТРГ) за проекта на ПРСР, 11.12.2013 г.
- Коментари на ЕО за мерките на ПРСР във варианта от 27.11.2013 г. на български език и за 2-рия вариант на Плана за оценка. Коментарите по мерките са предадени на МЗХ на 20.12.2013 г.
- Мисия 4, 22-24.01.2014 г. Цел: Двустранни срещи с експертите на МЗХ, отговорни за изготвянето на съответните мерки, както и с външния екип от експерти, отговорни за SWOT анализа, оценка на потребностите и стратегията.
- Участие в тематичната работна група (ТРГ) по ПРСР, 10.02.2014 г.
- Проучване и предварителна оценка на проекта на ПРСР, февруари-април 2014 г.
- Интервюиране на заинтересованите страни и казуси, февруари-април, 2014 г.
- Подготовка на Синтезиран доклад с предварителните констатации, представен на 2.04.2014 г.
- Изготвяне на работен доклад за предварителна оценка, представен на 11.04.2014 г.
- Мисия 5, 7-9 май 2014. Цел: Срещи с външните експерти и служителите, изготвящи мерките, във връзка с препоръките в *предварителната* оценка.

- **Официално подаване на завършения Доклад за предварителна оценка,** 23 май 2014 г.

Въз основа на обратната връзка от МЗХ по отношение на Проекта на доклад за *предварителната* оценка, беше изготвен преразгледания окончателен Доклад за предварителна оценка, който беше предаден на 23 май 2014 г.

Предварителната оценка следва Насоките за предварителни оценки на Програми за развитие на селските райони 2014-2020 на държавите-членки на ЕС. Методологията е основана на анализ по

документи, статистически анализи, интервюта със заинтересовани страни, представляващи съответните заинтересовани организации и казуси на бенефициентите от текущата ПРСР 2007-2013 г.

Съгласно изискванията за съвместяване на процедурата по разработване на ПРСР (2014–2020) с процедурата за разработване на Стратегическа екологична оценка (СЕО) на Програмата, през декември 2012, МЗХ обяви обществена поръчка за извършване на услуга с предмет: *Изготвяне на Позиция 2 „Стратегическа оценка на околната среда на ПРСР (2014-2020)”.* Разработени бяха: *Искане* за преценка необходимостта от СЕО и оценка на съвместимостта на ПРСР (2014–2020) - получено е Решение № ЕО-8/2014 на МОСВ да се извърши екологична оценка на ПРСР (2014-2020) като не се разработва Оценка за съвместимост; *Задание* за обхват и съдържание на СЕО на ПРСР (2014-2020) и *Схема* за провеждане на консултации – проведени са консултации с МОСВ, МЗ и други специализирани ведомства, ТРГ по ПРСР (2014-2020) и заинтересуваната общественост.

На 24.11.2014 г. в МОСВ бе внесено искане за издаване на становище по СЕО на ПРСР (2014-2020). На 12.12.2014 г. МОСВ издаде становище по СЕО. На 22.12.2014 г. в МОСВ бе внесена обобщената справка за анализа на съответствието на ПРСР (2014-2020) с постановеното в Становището на МОСВ, съгласно чл.29, ал.1 от Наредбата за реда и условията за извършване на СЕО на планове и програми.

Проведени бяха поредица от срещи на екипа от независими експерти, разработващи СЕО, с експертите, разработващи ПРСР, експертите, разработващи предварителната оценка и с членовете на ТРГ.

3.2. Структурирана таблица, съдържаща препоръките от предварителната оценка и информация за начина, по който те са взети предвид.

Наименование (или референтен номер) на препоръката	Категория на препоръката	Дата
1. АНС	SWOT-анализ, оценка на нуждите	08/05/2014
2. АНС	SWOT-анализ, оценка на нуждите	08/05/2014
3.АНС	SWOT-анализ, оценка на нуждите	08/05/2014
4. АНС	SWOT-анализ, оценка на нуждите	08/05/2014
5. АНС	SWOT-анализ, оценка на нуждите	08/05/2014
6. АНС	SWOT-анализ, оценка на нуждите	08/05/2014
7. АНС	SWOT-анализ, оценка на нуждите	08/05/2014
8. АНС	SWOT-анализ, оценка на нуждите	08/05/2014
9. АНС	SWOT-анализ, оценка на нуждите	08/05/2014
SWOT Анализ	SWOT-анализ, оценка на нуждите	08/05/2014
Административни ресурси	Организация за изпълнението на програмата	08/05/2014
Комуникация	Други	08/05/2014
Обучение на персонала	Организация за изпълнението на програмата	08/05/2014
План за оценка	Други	08/05/2014
Потребности	SWOT-анализ, оценка на нуждите	08/05/2014
Специфични цели	Определяне на целите, разпределение на финансовите средства	08/05/2014
Стратегия 1	Разработване на логиката на интервенция	08/05/2014
Стратегия 2	Разработване на логиката на интервенция	08/05/2014
Стратегия 3	Разработване на логиката на интервенция	08/05/2014
Тематична подпрограма за малки стопанства	Други	08/05/2014

Участие на заинтересованите страни	Други	08/05/2014
Финансови средства 1	Определяне на целите, разпределение на финансовите средства	08/05/2014
Финансови средства 2	Определяне на целите, разпределение на финансовите средства	08/05/2014
Финансови средства 3	Определяне на целите, разпределение на финансовите средства	08/05/2014

3.2.1. 1. АНС

Категория на препоръката: SWOT-анализ, оценка на нуждите

Дата: 08/05/2014

Области на компетентност: АНС – Общо

Описание на препоръката

Подобряване на АНС, за да се предостави по-добра, по-подробна и изчерпателна картина на сектора по земеделие, горско стопанство и селски райони в България

Информация за начина, по който препоръката е взета предвид, или обосновка за причините, поради които не е взета предвид

Препоръката е приета. Анализът е разширен.

3.2.2. 2. АНС

Категория на препоръката: SWOT-анализ, оценка на нуждите

Дата: 08/05/2014

Области на компетентност: АНС – Обобщение на приоритетите

Описание на препоръката

Да се направи кратко обобщение на АНС преди точката за SWOT анализа, където са обобщени заключенията по всеки от 6-те приоритета.

Информация за начина, по който препоръката е взета предвид, или обосновка за причините, поради които не е взета предвид

Препоръката е приета.

Направено е обобщение, но то е структурирано около общите показатели за контекста, в съответствие с изискванията.

3.2.3. 3.АНС

Категория на препоръката: SWOT-анализ, оценка на нуждите

Дата: 08/05/2014

Области на компетентност: АНС – Дефиниции на селските райони

Описание на препоръката

Да се отчете необходимостта от адаптиране на подхода за определяне на селски район спрямо типологията на ЕС.

Информация за начина, по който препоръката е взета предвид, или обосновка за причините, поради които не е взета предвид

Препоръката е приета.

Националната дефиницията за селски район ще бъде адаптирана на основата на териториален анализ, който ще се подпомогне със средствата на Техническата помощ. .

3.2.4. 4. АНС

Категория на препоръката: SWOT-анализ, оценка на нуждите

Дата: 08/05/2014

Области на компетентност: АНС – Земеделие

Описание на препоръката

Да се включи подробно описание на земеделските структури по отношение на производство, специализация и размер в дефинициите на съответните приоритети.

Информация за начина, по който препоръката е взета предвид, или обосновка за причините, поради които не е взета предвид

Препоръката е приета - там, където има налични данни, тази информация е била включена.

3.2.5. 5. АНС

Категория на препоръката: SWOT-анализ, оценка на нуждите

Дата: 08/05/2014

Области на компетентност: АНС – Хранително-вкусова промишленост

Описание на препоръката

Подсилване на анализа за конкурентоспособността на отделните продукти и двигателите зад тенденциите.

Подобряване на анализа на потенциалната роля на схемите за качество.

Информация за начина, по който препоръката е взета предвид, или обосновка за причините, поради които не е взета предвид

Препоръката не е приета.

Не са налични данни, които да дадат възможност за подробен анализ по подсектори. Най-важната налична информация, която разкрива условията и важността на ключовите подсектори в селското стопанство е анализирана.

3.2.6. 6. АНС

Категория на препоръката: SWOT-анализ, оценка на нуждите

Дата: 08/05/2014

Области на компетентност: АНС – Организация на каналите за доставка на храни и хранителни продукти

Описание на препоръката

Да се включи по-подробен анализ на организацията на каналите за доставка на храни, като се посочат проблемите и стимулите за подобряване на веригата за добавяне на стойност в българската икономика.

Информация за начина, по който препоръката е взета предвид, или обосновка за причините, поради които не е взета предвид

Препоръката е приета.

Главата за хранителните вериги е разширена.

3.2.7. 7. АНС

Категория на препоръката: SWOT-анализ, оценка на нуждите

Дата: 08/05/2014

Области на компетентност: АНС – Търговия

Описание на препоръката

Да се подобри анализа на търговията като се включат данни на подсекторно ниво, за да се разберат причините за развитие на конкурентоспособността в един подсектор/продукт спрямо друг.

Информация за начина, по който препоръката е взета предвид, или обосновка за причините, поради които не е взета предвид

Препоръката е приета.

Анализът е разширен и са включени нови данни.

3.2.8. 8. АНС

Категория на препоръката: SWOT-анализ, оценка на нуждите

Дата: 08/05/2014

Области на компетентност: АНС – Околна среда

Описание на препоръката

Да се анализира подробно въпроса за класификацията на земеделската земя, по-конкретно на затревените площи като недопустими за подпомагане по Стълб 1 и да се идентифицират действия за решаването на този въпрос.

Информация за начина, по който препоръката е взета предвид, или обосновка за причините, поради които не е взета предвид

Препоръката е приета.

Тъй като тя касае плащанията по Стълб I, това не е отразено в ПРСР.

3.2.9. 9. АНС

Категория на препоръката: SWOT-анализ, оценка на нуждите

Дата: 08/05/2014

Области на компетентност: АНС – Климат

Описание на препоръката

Да се обърне внимание на важността на темата за адаптация към изменението на климата и да се предприемат незабавни действия, поради уязвимостта на сектора от тези процеси.

Използването на ВЕИ следва да е свързано само със собствените нужди на стопанствата и предприятията.

Информация за начина, по който препоръката е взета предвид, или обосновка за причините, поради които не е взета предвид

Препоръката е приета.

3.2.10. SWOT Анализ

Категория на препоръката: SWOT-анализ, оценка на нуждите

Дата: 08/05/2014

Области на компетентност: SWOT Анализ

Описание на препоръката

Да се подготви кратък текст, за да се синтезира SWOT анализа и да се демонстрира как с подходящи интервенции се управляват основните силни и слаби страни, така че да се извлече полза от възможностите или да се избегнат заплахите.

Информация за начина, по който препоръката е взета предвид, или обосновка за причините, поради които не е взета предвид

Препоръката не е приета, тъй като не съответства на изискванията за структуриране на Програмата.

3.2.11. Административни ресурси

Категория на препоръката: Организация за изпълнението на програмата

Дата: 08/05/2014

Области на компетентност: Административни ресурси

Описание на препоръката

Да се оценят бюджетните средства в МЗХ и РА (ДФЗ).

Информация за начина, по който препоръката е взета предвид, или обосновка за причините, поради които не е взета предвид

Препоръката е приета.

Мярка „Техническа помощ” предвижда изпълнението на дейност, свързана с финансово стимулиране на изпълнението, мониторинга, оценката и контрола на ПРСР 2014-2020 г., с оглед на поддържането на капацитета, който е изграден и обучен в УО.

3.2.12. Комуникация

Категория на препоръката: Други

Дата: 08/05/2014

Области на компетентност: Комуникация

Описание на препоръката

Да се осигури изпълнение в достатъчна степен на предвидените в проекта за ПРСР добри и уместни дейности.

Информация за начина, по който препоръката е взета предвид, или обосновка за причините, поради които не е взета предвид

Препоръката е приета и отразена в дейностите в Раздела за

„Техническа помощ.

3.2.13. Обучение на персонала

Категория на препоръката: Организация за изпълнението на програмата

Дата: 08/05/2014

Области на компетентност: Обучение на персонала

Описание на препоръката

Да се осигури надеждно обучение и изграждане на капацитет на служителите на МЗХ и РА (ДФЗ) (нови и настоящи), за да се улесни изпълнение ПРСР 2014-2020 г. по най-ефективен начин.

Информация за начина, по който препоръката е взета предвид, или обосновка за причините, поради които не е взета предвид

Препоръката е приета.

Мярка „Техническа помощ" предвижда изпълнението на дейност, свързана с изграждането на капацитет в администрациите на МЗХ и ДФЗ, отговарящи за изпълнението, мониторинга, оценката и контрола на ПРСР 2014-2020 г.

3.2.14. План за оценка

Категория на препоръката: Други

Дата: 08/05/2014

Области на компетентност: План за оценка

Описание на препоръката

ПО да се направи по-конкретен и да предвижда бъдещи пречки пред наблюдението, оценяването и събирането на данни.

Да се преразгледа времевата рамка, предвидена за бъдещи оценявания.

Информация за начина, по който препоръката е взета предвид, или обосновка за причините, поради които не е взета предвид

Препоръката е приета.

Продължителността на изпълнението на всички дейности по оценката е удължена.

3.2.15. Потребности

Категория на препоръката: SWOT-анализ, оценка на нуждите

Дата: 08/05/2014

Области на компетентност: Потребности

Описание на препоръката

Да се включи ясна оценка на потребностите, която да свърже анализа на настоящата ситуация и SWOT анализа със стратегията и приоритизацията на ресурсите.

Да се конкретизират потребностите, а идентификацията и оценката на потребностите да се направят проблемно ориентирани.

Информация за начина, по който препоръката е взета предвид, или обосновка за причините, поради които не е взета предвид

Препоръката е приета.

Обосновката на потребностите е подобрена и обвързана със SWOT анализа и националните и европейски стратегически документи.

3.2.16. Специфични цели

Категория на препоръката: Определяне на целите, разпределение на финансовите средства

Дата: 08/05/2014

Области на компетентност: Специфични цели

Описание на препоръката

Да се изразят количествено специфичните цели на всички нива.

Информация за начина, по който препоръката е взета предвид, или обосновка за причините, поради които не е взета предвид

Препоръката не е приета.

Препоръката не е обоснована, тъй като в ПРСР има определени целеви показатели за резултат за всички приоритетни области.

3.2.17. Стратегия 1

Категория на препоръката: Разработване на логиката на интервенция

Дата: 08/05/2014

Области на компетентност: Стратегия

Описание на препоръката

Съдържанието на стратегията да се направи по-конкретно и да се свърже с българския контекст.

Информация за начина, по който препоръката е взета предвид, или обосновка за причините, поради които не е взета предвид

Препоръката е приета и където е необходимо, текстът е преразгледан.

3.2.18. Стратегия 2

Категория на препоръката: Разработване на логиката на интервенция

Дата: 08/05/2014

Области на компетентност: Стратегия

Описание на препоръката

Да се посочи приоритизацията на трите общи цели една спрямо друга.

Информация за начина, по който препоръката е взета предвид, или обосновка за причините, поради които не е взета предвид

Препоръката е приета. Включена е обосновка на приоритизацията на целите.

3.2.19. Стратегия 3

Категория на препоръката: Разработване на логиката на интервенция

Дата: 08/05/2014

Области на компетентност: Стратегия

Описание на препоръката

Да се обоснове цялостното разпределение на ресурси за всяка обща цел.

Информация за начина, по който препоръката е взета предвид, или обосновка за причините, поради които не е взета предвид

Препоръката е приета, включена е обосновка на разпределението на ресурсите.

3.2.20. Тематична подпрограма за малки стопанства

Категория на препоръката: Други

Дата: 08/05/2014

Области на компетентност: Тематична подпрограма за малки стопанства

Описание на препоръката

Следва да се създаде баланс между дейности, резултати и ресурси.

Информация за начина, по който препоръката е взета предвид, или обосновка за причините, поради които не е взета предвид

Препоръката е приета.

Бюджетът на Тематичната подпрограма за малки стопанства е увеличен.

3.2.21. Участие на заинтересованите страни

Категория на препоръката: Други

Дата: 08/05/2014

Области на компетентност: Участие на заинтересованите страни

Описание на препоръката

Да се засили участието на членовете на ТРГ.

Информация за начина, по който препоръката е взета предвид, или обосновка за причините, поради които не е взета предвид

Препоръката е приета. Включена е допълнителна информация за участието на заинтересованите страни. Коментарите от заседанията на ТРГ и отговорите на МЗХ ще бъдат включени в отделно приложение.

3.2.22. Финансови средства 1

Категория на препоръката: Определяне на целите, разпределение на финансовите средства

Дата: 08/05/2014

Области на компетентност: Финансови средства

Описание на препоръката

Да се балансират финансовите средства във връзка с планираните дейности.

Информация за начина, по който препоръката е взета предвид, или обосновка за причините, поради които не е взета предвид

Препоръката не е приета. Тя е твърде обща и неясна.

3.2.23. Финансови средства 2

Категория на препоръката: Определяне на целите, разпределение на финансовите средства

Дата: 08/05/2014

Области на компетентност: Финансови средства

Описание на препоръката

Да се приведат в съответствие с бюджета на ПРСР и ПП.

Информация за начина, по който препоръката е взета предвид, или обосновка за причините, поради които не е взета предвид

Препоръката не е приета

Не съществува разминаване между цифрите във Финансовия план и тези в мерките в Плана на показателите.

3.2.24. Финансови средства 3

Категория на препоръката: Определяне на целите, разпределение на финансовите средства

Дата: 08/05/2014

Области на компетентност: Финансови средства

Описание на препоръката

Да се изготви бюджет за подмерките и оперативното ниво.

Информация за начина, по който препоръката е взета предвид, или обосновка за причините, поради които не е взета предвид

Препоръката не е приета.

ПРСР включва разпределение на бюджета на мерките по ПО, което е в съответствие със законодателната рамка и позволява да се оцени кохерентността на интервенционната логика по ПО. В индикаторите за мониторинг е дадена разбивка на бюджета и физическите индикатори по подмерки, в съответствие с на изискванията.

3.3. Доклад от предварителната оценка

Вж. приложените документи

4. SWOT И УСТАНОВЯВАНЕ НА ПОТРЕБНОСТИТЕ

4.1. SWOT

4.1.1. Изчерпателно описание на настоящото положение в програмния район въз основа на общите и специфичните за програмата показатели за контекста и друга качествена актуална информация

Република България заема територия от 110,9 хил. кв.км, като в края на 2012 г. има население от 7,28 млн. души. През 2012 г. БВП е 39,7 млрд. евро. По паритет на покупателната способност, БВП на глава от населението е 47% от този в ЕС-27.

След десетилетие на бърз икономически растеж, през 2009 г. икономиката на България навлезе в рецесия и БВП отбеляза спад от 5,5%. През периода 2010-2012 г. икономиката се възстановява бавно и растежът на БВП е нисък - между 0,4% и 1,8%.

Рецесията води до значителен спад на заетостта (от 71% през 2008 г. до 63% през 2012 г.), като най-засегнати са групите с по-нисък образователен статус и квалификация. Равнището на безработица се удвоява (от 5.6% през 2008 г., до 12,3% през 2012 г.).

Рецесията се отразява неблагоприятно на публичните финанси, но България успява да запази стабилност - като през 2012 г. бюджетният дефицит в отношение към БВП е 0,8%, а публичният дълг – 18,5%. Намаляването на дефицита се постига чрез ограничаване на публичните разходи, включително инвестициите, които спадат от 5,2% от БВП през 2007 г. на 3,4% през 2012 г.

Рецесията се отразява негативно на приходите на местните власти и възможностите им да осигуряват основни услуги за населението, да инвестират в поддържане на инфраструктурата и развитието на услугите.

Социално-икономическо положение в селските райони

През 2012 г., предимно селските райони, определени по европейската типология на „градски-селски“ райони на ниво област (NUTS 3), заемат 54% от територията на България и 37% от населението. Според националната дефиниция, селските райони се определят на ниво община (LAU 2) и включват територията на 231 общини, в които най-голямото населено място има население до 30 000 души. Селските райони заемат 81% от територията и 39% от населението на България.

В селските райони на България има гъста мрежа от малки градове (1382 бр.), които предоставят основните услуги на населението, от които 90 имат по-голямо функционално значение за организиране на територията, тъй като осигуряват по-голям обхват на услугите и/или обслужват населението на повече от една община.

През периода 2007-2012 г., продължава спадът на броя и гъстотата на населението, и се увеличава рискът от обезлюдяване на значителни територии в селските райони, като най-засегнати са рядко населените територии (селата и най-малките градове). През периода 2007-2012 г. населението на предимно селските райони намалява с 8%, което е значително по-високо от средното за страната (5%). Около 70% от спада на населението се дължи на отрицателния естествен прираст, а останалите 30% - на миграция. Миграцията расте до 2010 г., но през 2011 г. намалява до 2,8 на хиляда души, поради влошените условия във всички региони на страната.

В България, като цяло, протича процес на застаряване на населението, а в селските райони проблемите са още по-остри. През 2012 г., само 13% от населението в предимно селските райони е на възраст под 15 г., а 20% е над 65 г.. Населението в трудоспособна възраст абсолютно и относително намалява.

Образователният статус на работната сила в селските райони се подобрява, но делът на хората с по-високо образование е много по-нисък от средния за страната, тъй като икономиката не създава работни места и възможности за професионално развитие на хората с по-високо образование.

В България делът на населението, живеещо в риск от бедност или социална изолация е висок (49% през 2012 г.) като най-засегнати са слабо населените територии на селските райони (61%). По-високият риск от бедност в селските райони се дължи на по-ниска заетост на трудоспособното население, по-висока безработица, по-ниска образователна степен на населението и по-ниски доходи. Рискът от бедност и социална изолация е по-висок при ромския етнос и дългосрочно безработните, възрастното население и хората с увреждания.

Икономиката на селските райони е силно засегната от рецесията. Нивото на заетост в групата 20-64 г. намалява до 60%, а безработица нараства до 14% (2012 г.). Увеличаването на безработицата води до загуба на умения и квалификация на работната сила и влияе негативно на икономическата активност в селските райони.

Икономическото развитие на селските райони, измерено чрез БВП на глава от населението е сред най-ниските в ЕС (28% от средното за ЕС), поради непълно използване на работната сила, структурни проблеми на икономиката и по-ниска производителност. Селските райони продължават да изостават в икономическото си развитие от градските райони в страната.

В селските райони по националната дефиниция, развиват дейност 97,6 хил. фирми, в които са заети 501 хил. души или около 25% от всички в страната през 2012 г. Преобладаваща част от фирмите са микро-фирми – 90 хил., които осигуряват заетост на около 170 хил. души. Гъстотата на фирмите в селските райони е 34 фирми на хиляда души население, което е близо два пъти по-ниско отколкото в градските райони – 61. Инвестициите и производителността на труда в селската икономика са ниски.

Икономиката на селските райони е с ниска степен на диверсификация. В първичния сектор в предимно селските райони се създава много висок дял от добавената стойност и заетостта (съответно 11%, и 32% в селските райони). Развитието на неземеделските сектори се спира от по-лошите инвестиционни възможности, по-високия инвестиционен риск и разходи, ниските доходи и високата бедност, по-ниското качество на работната сила и публичната инфраструктура, достъпа до информация, обучение, консултации и кредит.

Индустриалният сектор създава около една трета от добавена стойност и заетостта в селските райони (37% от БДС и 27% от заетостта). В много от районите индустрията е слабо интегрирана с местната икономика и се развива на база на оползотворяване на предимството на по-ниската цена на труда. Слабо е развитието на секторите, които добавят стойност към произвежданите първични продукти или оползотворяват други местни ресурси.

Секторът на услугите създава около половината от добавена стойност в предимно селските райони (52%) и има значително по-малък дял в заетостта (40%). Преобладаващият дял от заетостта в услугите се пада на публичните услуги, търговията, хотелиерството, ресторантьорството и транспорта.

Селските територии имат голям потенциал за развитие на *устойчив туризъм* чрез опазване и експониране на природното и културно наследство и насърчаване на приемственост по отношение на живото наследство и традициите. Около 40% от всички общини в селските райони имат относително добро туристическо развитие, като използват ресурсите на територията за развитие на културен, приключенски, природолюбителски, балнеолечебен, селски и друг тематичен туризъм. Като цяло потенциалът не се използва напълно, поради слабото развитие на регионални туристически продукти, неразвити публично-частни партньорства, недобра туристическа инфраструктура и достъпност на част от териториите, неразвити атракции и отсъствие на обучен и квалифициран персонал и експертиза.

В селските райони има добре развита мрежа за образователни и здравни услуги - 440 болници и лечебни заведения за извънболнична помощ, 1 140 детски градини, 1 150 общообразователни и 160 професионални гимназии и училища, но състоянието на инфраструктурата и оборудването в две-трети от тях е влошено. Достъпът до социални услуги в общността за уязвими групи в селските общини се подобрява, но капацитетът е крайно недостатъчен, а потенциалът за развитие на иновации в социалните услуги не се използва. По-трудния достъп до основни услуги влошава качеството на живот в селските райони и допринася за миграцията, особено на младите жители на селските райони.

Пътната мрежа в селските райони е относително добре развита, но не е добре поддържана. Общинските пътища, които обслужват комуникациите между населените места и общинския център, са 19,4 хил. км, като две-трети от тях се нуждаят от рехабилитация.

В селските райони водоснабдителната мрежа надхвърля 40 000 км, но по-голямата част от нея е напълно амортизирана, което води до загуби на вода и рискове за качеството на водата. Недостатъчните инвестиции във водопреносната мрежа, в разработване на нови водоизточници и в модерни технологии за пречистване на води, годни за питейно-битови нужди, създават трайната тенденция на увеличаване на броя на населените места и населението, засегнати от проблеми с осигуряването на вода за питейно-битови нужди.. Друг значителен проблем е липсата на подходящо пречистване на отпадните води, отчасти поради неразвитата канализационна мрежа, особено в селата.

Достъп до стандартна широколентова мрежа е осигурен за почти всички домакинства в селските райони (99%), но в слабо населените селски райони само 60% от домакинствата имат достъп до фиксирана широколентова мрежа, спрямо 90% средно за страната. Едва 10% от домакинствата в селските райони имат достъп до мрежи от следващо поколение. Проникването на широколентов интернет в селските райони нараства значително през последните години, но остава нисък – само 37% от домакинствата в предимно селските райони имат абонамент за интернет. Използването на интернет от бизнеса и домакинствата за електронна търговия, интернет банкиране, информация и обучение е далеч от потенциално възможното.

В преобладаваща част от селските територии са запазени връзките в местните общности, но готовността и капацитетът им за участие в дългосрочни многосекторни партньорства са недостатъчни и неравномерно развити. В последните години се наблюдава активизиране на дейността на читалищата и неправителствени организации, насочени към опазване на наследството и устойчиво развитие. Чрез изпълнение на проекти по различни програми е постигната определена промяна в нагласите на местните общности и е натрупан опит в планиране и реализиране на местни инициативи за развитие.

С подкрепата на ПРСР, 35 МИГ прилагат стратегии за местно развитие в 25% от територията на селските райони. В резултат на интервенциите по ПРСР на местно и национално ниво е постигнат

съществен напредък в изграждане на капацитет за подпомагане на воденото от общностите местно развитие като експерти, ресурси (наръчници, примери на добри практика, и др.) и мрежи за сътрудничество.

Селско и горско стопанство и хранително-вкусова промишленост

През 2012 г. БДС, създадена в *селското стопанство*[1] е 2 056,9 млрд. евро, което е 6% от общото за България. През 2007-2012 г. БДС в постоянни цени нараства с 12,1%, но има много големи годишни колебания, като през четири години от периода е отбелязан спад. Броят на заетите в селското стопанство намалява, но секторът продължава да има много висок дял в заетостта в България (18,3% от работните места).

Производителността на труда, измерена с БДС на една годишна работна единица (ГРЕ) е много ниска – средно за 2010-2012 г. е 3 825,9 евро, което е само 26% от ЕС-27. Наблюдава се подобрение с 5% спрямо 2005-2007 г.

През 2012 г. *използваната земеделска площ* (ИЗП) е 5,12 млн. ха, което е 46,1% от територията на страната. Обработваемата земя е 3,3 млн. ха (64% от ИЗП), постоянно затревените площи - 1,65 млн. ха (32,1%), а трайните насаждения - 159,1 хил. ха (3,1%). През периода 2007-2012 г. обработваемата земя нараства с 8%, а постоянно затревените площи и трайните насаждения намаляват, съответно с 10% и 19%.

В България има значителна раздробеност на поземлената собственост и земята, като средният размер на един земеделски имот е около 0,5 ха. Пазарът за наемане на земя е относително добре развит и има законодателно уредени механизми за доброволни споразумения между стопаните, което води до комасация на ползването на земята. Раздробеността на земята затруднява главно дългосрочните инвестиции в подобрения на земята, трайни насаждения и инфраструктурата.

По данни от преброяването през 2010 г., *броят на земеделските стопанства* е 370,5 хил., като в сравнение с 2007 г. те са намалели с 25%, главно поради голям спад на стопанствата с ИЗП до 5 ха. Средният икономически размер на стопанствата в България е 6 847 евро СПО, което е 3,7 пъти по-ниско от средното за ЕС.

Земеделската структура е биполярна. Делът на стопанствата с по-малко от 5 ха ИЗП е много висок (91%) от всички, но те имат много малък дял в ИЗП (5,2%) и стандартния производствен обем (8,7%). През последните години има благоприятна тенденция за нарастване на средния земеделски и икономически размер на стопанствата, но се наблюдава и нарастваща концентрация на земята в най-големите стопанства с над 100 ха, които през 2010 г. стопанисват 82,4% от земята. Броят на стопанства с размер от 5 до 50 ха расте бързо, но се запазва относително ниският дял на тези стопанства в ИЗП (7,9%).

Малките земеделски стопанства, които за нуждата на политиката са определени като стопанства с икономически размер от 2 000 до 7 999 евро СПО са 85 770, което е 23% от всички стопанства в България и те създават 24% от заетостта в земеделието. За периода 2007-2010 броят на малките стопанства намалява 34 хил. (28%), а постоянно заетите със земеделски дейности в тях намаляват с 82 хил. души (31%).

Общият СПО в малките стопанства е 308.8 млн. евро, което е 12,2% от националния. ИЗП в малките стопанства е 204 хил. ха или около 5% от общата в България, като се наблюдава трайна тенденция за нейното намаляване. На малките стопанства се падат близо една четвърт от пощите заети с пресни

плодове и зеленчуци и трайни насаждения (2010 г.). Преобладаващата част от малките стопанства (83,5%) отглеждат селскостопански животни. В тях общо се отглеждат 228,2 хил. животински единици, което представлява 19,9% от общият брой в България. Малките стопанства, отглеждат 22,1% от млечните крави в България, 30,6% от овцете, 26,6% от козите. В малките стопанства са 54,1% от пчелните кошери. Дейността на малките стопанства е от решаващо значение за запазване на формирания ландшафт, на местната култура и балансираното социално и териториално развитие на страната.

През 2010 г. постоянната *работна сила в земеделието* е 738,9 хил. лица, от които 321,2 хил. жени, а вложеният труд се равнява на 389,1 хил. ГРЕ. От вложения труд в земеделието 83% е на семейна работна сила. Преструктурирането на стопанствата и производството води до голям спад на постоянната работната сила през периода 2007-2010 г. (-22%).

Близо две-трети от управителите на стопанствата са на възраст над 55 г. Броят на управителите на стопанствата на възраст до 35 г. нараства, но през 2010 г. те са само 6,9% от всички. Преобладаващата част (96,6%) от управителите на стопанства имат само практически опит в земеделието, но нямат специализирано земеделско образование. Освен това те имат недостатъчно знания в управлението на стопанствата, включително управлението на риска. Едва 5% от земеделските производители застраховат своята продукция.

През периода 2007-2012 г. се наблюдават значителни промени в *отрасловата структура на земеделието*. Делът на растениевъдството в брутната добавена стойност нараства от 56% през 2007 г. на 69% през 2012 г. и съответно делът на животновъдството спада. През периода стойността на крайната продукция в растениевъдството нараства по текущи цени с 70,7%, докато в животновъдството е отбелязан лек спад – 2,3%.

В структурата на ИЗП преобладават зърнените и техническите (предимно маслодайни) култури, като техният дял непрекъснато нараства, достигайки 58% през 2012 г., поради стимулите по ОСП и растежа на международните пазари.

През 2007-2012 г. има постоянен спад на площите с трайни насаждения, докато площите със зеленчуци са стабилизирани, но на много ниско ниво (24,8 хил. ха.). Делът на зеленчуците в стойността на крайната продукция от отрасъл земеделие намалява от 16% през 2007 г. до едва 3% през 2012 г., а на плодовете - от 7% на 4%.

Съществуващата хидромелиоративна инфраструктура е остаряла, голяма част от нея е в лошо състояние. Използването й е неефективно, поради висока енергоемкост и значителни загуби на вода, което от своя страна повишава разходите за напояване. Тя е проектирана да задоволява нуждите на големите социалистически кооперативи и не отговаря на настоящата структура с преобладаващо малки и средни стопанства. Запазени са напоителни системи върху площи от 777 000ха, но реално се напояват около 100 000 ха (13%), намаляват фермите, които напояват.

През 2007-2012г. продължава спадът на всички видове селскостопански животни (говеда, овце, кози, свине и птици), главно поради намаление на животните в малките стопанства. Това води до намаляване на продукцията в животновъдството през периода 2007-2012, като през последните години се наблюдава известно стабилизиране. Благоприятно е, че в животновъдството се формира устойчив дял на динамични стопанства, които инвестират в нови технологии, подобрения на генофонда и подобряване на условията за отглеждане на животните. Пречки пред въвеждане на практики и технологии, надхвърлящи задължителните стандарти са ограничените финансови ресурси на земеделските производители. Анализът показва, че на този етап за над 65% от

отглежданите биволи, 51% от говедата, 18% от овцете и 9% от козите има реална възможност да бъдат създадени условия надхвърлящи законовите стандарти за хуманно отношение към тях, което да доведе до производство на продукти с по-високо качество.

Биологичното производство бележи значителен растеж през периода 2007-2012 г. През 2012 г. сертифицираните площи са 11 974 ха (43% повече от 2007 г.), а площите в преход към биологично земеделие през 2012 г. са 27 164 ха (5 пъти повече от 2007 г.). Нараства и броят на животните, отглеждани с методите на биологичното земеделие. Производството е ориентирано предимно към експорт на суровини, поради слабо развитие на пазара и преработвателните мощности в България. Основните проблеми пред биологичното производство са свързани с по-ниски добиви и високите разходи за производство, липсата на специализирана техника за поддържане на почвеното плодородие и ниска цена на продукцията в преход.

Преобладаваща част от стопанствата в България се характеризират с ниско земеделско разнообразие, като структурата им е сведена до отглеждането на 1-2 култури. Много малък дял от стопанствата развиват неземеделски дейности. При преброяването през 2010 г. само 1,1 % от стопанствата получават приходи от неземеделски дейност, при 5,5% за ЕС-27.

През 2012 г. *бруто образуването на основен капитал* в селското стопанство е едва 11% от брутната добавена стойност, а нето образуването е отрицателно през периода 2009-2012 г. През периода 2007-2012 г. около 45% от инвестициите са насочени към машини и оборудване. Средно за периода 36% от инвестициите са за трайни насаждения, но има ясна тенденция на спад (с 25% през 2012 г. спрямо 2007 г.). Нисък дял имат инвестициите в сгради и животни, като и при тях има тенденция към спад.

Проучванията показват, че *инвестициите в нови продукти и технологии* са ниски, а стопанства като цяло са недостатъчно информирани и заинтересовани да въвеждат иновации, поради риска, ниското си технологично ниво, несигурността на пазарите и цените, цената и достъпа до кредит.

След 2007 г. се увеличава броят и стойността на отпуснатите кредити от търговските банки за земеделието. Въпреки това достъпът до кредити в земеделието остава труден, особено на малките и средни стопанства, които не могат да предложат подходящи обезпечения. По данни от СЗСИ в ЕС с най-ниска стойност на активите са фермите в България и Румъния – 3 пъти по-ниско от нивото на ЕС-27.

В България има слаби хоризонтални и вертикални връзки в *хранителната верига*. Участието на земеделските стопани в групи и организации на производители е много ограничено. Голяма част от земеделските производители, особено в растениевъдството, нямат предварително сключени търговски договори. В България са слабо развити схемите за директни продажби, маркетинг на местни продукти и е неразвита пазарната инфраструктура.

През 2012 г. БДС на *хранително-вкусовата промишленост* е 1 304,5 млн. евро. Тя допринася за 3,8% от БДС и 3,4% от заетостта в България. През периода 2007-2012г. БДС, в постоянни цени, нараства с 34%, като растежът се ускорява през последните години.

В сектора на производство на храни преобладават микро-фирмите, но над 50% от добавената стойност се създава от средните фирми, а около 25% в големите фирми. Развити са всички под-сектори като над 10% дял в добавена стойност имат производството на хляб и тестени изделия и месо и месни изделия.

През 2007-2012 г. е отбелязан много голям ръст на производителността на труда в хранително-

вкусовата промишленост – 90%. Въпреки това тя остава ниска – 11 658 евро на зает (18% от ЕС-28), поради незавършена модернизация и използването на икономически неефективни технологии и оборудване, недостиг на квалифицирани кадри с опит в технологиите и иновациите. Конкурентоспособността на индустрията се спъва и от неефективността на веригата за доставка на суровини, зависимостта на част от секторите от вносни суровини и висока енергоемкост на производството.

През 2007-2012 г. има благоприятна тенденция за увеличаване на иновациите в продуктите и технологиите в хранителната промишленост. Част от фирмите укрепват и развиват връзки с научните звена и се ориентират към пазарите на качествени и функционални храни. Въпреки това инвестициите в иновации остават ниски – под 1% от печалбата на фирмите.

През периода 2007-2012 г. *външнотърговския оборот* със селскостопански продукти показва постоянен растеж, като нараства 2,25 пъти и достига до 5 669 млн. евро през 2012 г. Износът на селскостопански продукти се е увеличил 2,75 пъти. Търговското салдо на търговията със селскостопански стоки през всички години на периода е положително, с изключение на 2007 г.

През периода 2008-2012 г. се наблюдава висок растеж на износа на хранителната индустрия – общо за периода 82%, като растежът на износа изпреварва значително растежа на вноса, който е 39%.

България разполага със значителен потенциал за осъществяване на *научно-изследователска и развойна дейност* в селското стопанство, горското стопанство и хранителните технологии, съсредоточен в структурите на Селскостопанска академия и университетите. Създадени са и специализирани структури, предоставящи научно-развойно обслужване на бизнеса, но като цяло има слаба обвързаност на науката и бизнеса.

От 1999 г. към МЗХ е създадена НССЗ, която е единствената специализирана публична консултантска организация с опит и изграден капацитет. През 2007-2013 г. частните консултантски организации извършват дейности основно по подготовка на бизнес планове и проекти по инвестиционните мерки от ПРСР, като се развива, макар и бавно консултантския капацитет в областта на биологичното производство и преработка.

Горските територии на България заемат 4,1 млн. ха или 37,4% от територията на страната. Горите са 3,8 млн. ха, или 91% от горските територии. Горите с основно дърводобивна функция заемат 61,7% от горските територии. Основната част от горите са собственост на държавата (74,5%) и на общините (12%). Делът на частните гори е само 11%, като средно на един собственик се падат 0.8 ха.

Общият запас на дървесина за дърводобив е 644,8 куб. м, от които 42,2% са съсредоточени в защитните и рекреационните гори и в защитените територии. Средният запас на 1 ха е 172 куб. метра, като се има тенденция на увеличаване на запаса от дървесина на един хектар. Средният годишен прираст на дървесина на хектар се увеличава от 14,1 млн. куб. м на 14,4 млн. куб. м.

През 2012 г. БДС в *горското стопанство и дърводобива* е 104,7 млн.евро, а заетите са 19,4 хиляди. През периода 2006-2010 г. има значителен ръст в БДС в сектора и много висок растеж на производителността на труда (23,4% годишно), главно поради увеличаване на дърводобива и намаляване на заетостта. Производителността на труда в горското стопанство и дърводобив остава ниска, поради използване на остаряла техника за добив, извоз и транспортиране на дървесината, ниско ниво на образование и квалификация на работниците. Горската пътна мрежа е слабо развита (28 000 км), с недостатъчната гъстота (7,9 м/ха) и лошо поддържана, което води до повишаване на разходите и създава предпоставки за прекомерно ползване на дървесина в определени горски

територии и възпрепятства превантивните действия срещу горски пожари и природни бедствия.

Инвестициите в горското стопанство са много ниски, като брутообразуването на основен капитал е само 7,4% от добавената стойност (2010 г.).

Общият брой на промишлените предприятията за *производство на дървен материал и изделия от него* (С16 - КИД) е 1940 като над 99% от тях са МСП. През 2012 г. заетите в този сектор са 22,3 хиляди като има трайна тенденция за. През 2012 г. брутната добавена стойност в сектора е 109,6 млн. евро, като в постоянни цени е спаднала с 10% в сравнение с 2007 г. Производството е насочено предимно към вътрешния пазар като основните предизвикателства са ниската производителност, остаряло оборудване и технологии и липсата на иновации в продуктите и технологиите.

Околна среда/климат

България се нарежда на трето място сред държавите членки в ЕС по богатото си *биоразнообразие***.** Защитените територии обхващат 5,3% от територията на страната, а зоните от Натура 2000 – 34,4%, но и извън тях се срещат земеделски земи и гори с висока природна стойност.

Към ноември 2013 г. общата площ на зоните от Натура 2000 е 4,1млн. ха(3,85 млн. ха сухоземна територия), от които 56,5% са горски екосистеми, 12,09% - земеделски, 13,47 %– тревистите, 5,9%- храсталачни и екоридни, 1,2 %- площи с разпокъсана и без растителност и 10,84% други екосистеми. Броят на защитените зони по Директива 2009/147/ЕО с издадени заповеди за обявяване е 119. Те обхващат 22,7% от територията на България (2 523 661 ха). Зоните по Директива 92/43/ЕО са 234. Те покриват 30% от територията на България (3 326 963 ха). Заповедите за обявяване за тях трябва да бъдат издадени до края на 2015 г. За 13 от зоните границите по двете директиви съвпадат. Съгласно Националната приоритетна рамка за действие най-многобройните заплахи за видовете са свързани с опожаряването, интензификацията на земеделските практики, транспортната инфраструктура, използването на биоциди, хормони и др. в горското стопанство, както и със залесяването на открити пространства с неместни видове. При природните местообитания, най-многобройните заплахи са интензивната паша, опожаряването, дисперсната урбанизация, залесяването с чужди дървесни видове и замърсяването.

Основният проблем на земите в Натура 2000 е, че повечето от земеделските стопани се стремят земите им да станат избираеми за подпомагане по СЕПП, което води до премахване на храсти, дървета, а в някой случаи и цялостно разораване на ценни местообитания. Освен това има е недостиг от инвестиции в заграждения за пасищни животни, нискооборотни косачки, изграждане на водоеми и т.н. както и специфични знания и умения за прилагането на природосъобразни дейности.

Трайното намаляване на постоянно затревените площи, повечето от които са полу-естествени, също представлява заплаха за опазване на биоразнообразието. За периода 2005-2012 г. птиците, обитаващи земеделски земи намаляват с 11%, а тези на горските местообитания се изменят незначително. Основна причина за негативната тенденция, е промяната в естествените тревни местообитания - пасища и ливади, които са основно местообитание на видовете.

Общата площ на физическите блокове обработваемите земи с потенциално *ВПС* е 504,6 хил. ха, от които трайните насаждения са 59 хил. ха, семейните градини – 73,7 хил. ха, пасищата, мерите и ливадите – 809,5 хил. ха, смесеното земеползване – 279,1 хил. ха, храсти и затревени територии – 738,9 хил. ха (2012 г.). През 2013 г. от затревените площи са заявени за подпомагане по мярка 214

едва 7% (48 хил. ха[2], а от обработваемите земи – едва 2% (14,1 хил. ха) основно поради проблеми с допустимостта на тези земи.

В България през 1984 г. са описани 33 аборигенни форми, като 8 от тях са изчезнали, а за 8 няма сведения, тъй като тези породи не се контролират от развъдни организации. Подпомагани от ПРСР са 22 автохтонни породи.

В институтите на Селскостопанска академия се поддържат 163 застрашени от изчезване сорта местни растения със сортови свидетелства и 152 сорта без сортови свидетелства, чието опазването е от първостепенно значение за опазване на генофонда в страната.

България се отличава с относително значими пресни *водни ресурси*, но неравномерно разпределени на територията на страната и във времето, което води до недостиг на вода в определени райони, който ще се задълбочава от очакваните климатични промени. Наблюдава се тенденция за подобряване на качеството на повърхностните води, но въпреки това все още има водни тела в риск, посочени в разработените от басейновите дирекции планове за управление на речните басейни (ПУРБ). Постепенно подобряване се наблюдава и на качеството на подземните води за по-голяма част от показателите. Намаляване на средните годишни концентрации показват общото желязо, амониевите йони, фосфатите и хлоридите, а липса на изразени тенденции се наблюдават при нитратите, нитритите, перманганатната окисляемост, мангана и сулфатите. През 2011 г. процента на пунктовете, в които се установяват наднормени стойности на средногодишните концентрации на нитрати е 13,27 %. Основният източник на дифузно замърсяване на повърхностните и подземните води е селскостопанската дейност, емитираща както нитратни и фосфатни съединения, така и пестициди и вещества, ползвани за растителна защита и лечение на животните.

Според ПУРБ в България основния хидроморфологичен натиск е свързан с: регулиране на оттока на реките и нарушаване/прекъсване на местообитанията; прекъсване на връзката между съседни влажни влажни зони/заливни тераси; хидрологични промени; изземване на инертни материали; добив на редки и ценни материали в речните корита; изграждане на хидротехнически и хидромелиоративни съоръжения за укрепване на речното легло. Поради липса на национален подход за оценка на риска от хидроморфологичния натиск и в междинните прегледи на значимите проблеми по райони за басейново управление, публикувани към м. ноември 2014 г., липсва оценяването на това въздействие. По настоящем хидроморфологичният натиск, отнесен към категория физични изменения, е дефиниран като значим единствено на база експертна оценка на наличните данни (основно по издадените разрешителни).

Общата площ на *нитратно уязвимите зони*, определена през 2010 г. е 34,5% от територията на страната и 69% от площите със селскостопанско предназначение и включва три основни географски части: Северна, Южна и Югозападна България (частично или изцяло територията на 96 общини). Първоначално определените зони през 2004 г. (59 хил. кв.км) са намалени с около 21 хил. кв.км – територии, заети от гори, водни площи, високо урбанизирани индустриални и други територии с неселскостопанско предназначение.

През 2012 г. е направена предварителната оценка на риска от наводнения за всеки речен басейн. Много от съществуващите съоръжения за защита от вредното въздействие на водите се нуждаят от ремонт и профилактика. Необходимо е и да се възстановяват влажните зони и ливади като естествена мярка за намаляване на риска от наводнения.

В периода 2005-2012 г. почвите в страната са в добро екологично състояние по отношение на запасеност с биогенни елементи/органично вещество и по отношение на замърсяване с тежки

метали, металоиди и устойчиви органични замърсители).

Значителна част от *почвите* в България са засегнати в различна степен от деградационни процеси, които включват всички видове на проявление на почвена ерозия, вкисляване, засоляване, замърсяване, разрушаване и т.н., което намалява способността на почвите за поглъщане на въглерода и увеличаване на парниковите газове от неподходящи земеделски дейности. През 2011 г. общата площ на земеделските земи, които са засегнати от плоскостна водна ерозия с интензитет над 3 т/ха/година е 2 825 600 ха със средногодишен интензитет от 7,36 т/ха. Площта, засегната от ветровата ерозия, остава относително постоянна, като 1 156 063 ха от обработваемите земи в страната са с риск от ветрова ерозия със среден интензитет 0,6 т/ха/година. Нивите в областите: Добрич, Плевен, Бургас, и Велико Търново са с най-висок риск от ветрова ерозия. Една от най-важните мерки срещу ветровата ерозия е изграждането на горски (ветрозащитни) пояси в Североизточна България. Тези пояси допринасят и за увеличаването на залесените територии, поглъщащи въглерод. През последните години обаче, тези пояси не се поддържат добре, а изграждането на нови пояси е силно ограничено.

По данни на Българска агенция по безопасност на храните (БАБХ), през 2011 г. наторените площи с азот са с 4,1 % повече в сравнение с 2010 г. Тенденцията е към увеличаване на площите наторени с азот, но средно с по-малко количество азотен тор на декар. При фосфора се констатира нарастване на наторените площи през 2011 г. с 29,38 % спрямо 2010 г. През 2011 г. е отчетено рязко повишаване на количеството употребен оборски тор - 200 118 т, с които са наторени приблизително 15 042,24 ха. Наторяват са предимно зеленчуци, лозя, овощни, картофи и технически култури.

Основната причина за процесите на почвена деградация е практиката за нискотехнологична сеитба – небалансирано използване на торове и ниско количество органични торове, намален брой на почвените обработки и т.н. Свръхизпасването на пасищата и отъпкването на затревени площи в близост до населените места, което с особена сила важи за общинските мери, също води до ерозия на почвата и загуба на почвено плодородие.

Към 31.12.2012 г. общите нива на емисиите на SO2, NO2, NH3, NMVOC са значително по-ниски от ангажиментите на страната, съгласно Директива 2001/81/ЕО относно националните тавани за емисиите на определени атмосферни замърсители, Гьотеборгския протокол и целите за 2015 г. по Националната програма за намаляване на общите годишни емисии на гореизброените замърсители по отношение на NO2, NH3, NMVOC. Битовото отопление е основен източник на ФПЧ10, емитирайки 59% от общото количество, изхвърляно в атмосферата. Основните атмосферни замърсители, емитирани от селското стопанство са амоняк (90%) и неметанови летливи органични съединения - 8% от националните емисии.

През 2012 г. *емисиите парникови газове* от сектор „Селско стопанство“ са 10,4% от общите емисии в България, като основен източник са земеделските почви (56%). В последните години данните показват, че количеството на употребените минерални торове непрекъснато нараства, нарастват и площите (до 2009 г.) третирани с минерални торове, главно с едностранно азотно торене. Животновъдството допринася за 41% от емисиите, свързани с биологична ферментация (22%) и управлението на оборски тор (19%), като се наблюдава тенденция на спад на емисиите, главно поради намаляване на броя на животните в страната.

Поглъщането на парникови газове в сектор „Земеползване, промяна в земеползването и горско стопанство“ компенсира между 11,4% - 19,9% от общите емисии на парникови газове в България. С най-голяма роля за поглъщането и складирането на въглерод (94-95% от общото поглъщане за

сектора) са териториите, заети от гори.

По отношение на приспособяването към изменението в климата, очакваното повишение на температурите в България в резултат на промените в климата е от 0,7 до 1,8ºС към 2020 г., от 1,6 до 3,1ºС към 2050 г. и от 2,9 до 4,1ºС към 2080 г. Промените в климата ще наложат допълнително напояване на културите през сухите месеци на вегетативния период (юни - септември), за да се компенсира липсата на влага в почвата.

Необлагодетелстваните райони в България са определени през 2007 г. През 2013 г. планинските райони обхващат 38,2% от територията на страната и 16,6% от ИЗП. Другите необлагодетелствани райони обхващат 9,8% от ИЗП, като се очаква през 2017 г., след предефиниране на обхвата им, те да са 12-14% от територията на страната. До края на същия период ще бъдат дефинирани и райони със специфични ограничения.

В края на 2011 г. делът на произведената *енергия от възобновяеми източници* в брутното крайно потребление на енергия на България достига 13,8% при заложена цел от 16% към края на 2020 г. Най-голям дял в производството на енергия от ВЕИ се пада на енергията от биомаса и възобновяеми отпадъци. Данните за 2010 - 2011 г., относно производството и потреблението на възобновяема енергия в селското и горското стопанство показват, че по-голямата част от произведената възобновяема енергия е с произход горското стопанство, докато заради по-високия енергиен интензитет на технологиите за отглеждане на селскостопанска продукция, в реалността, основният дял от крайното потребление на енергия се пада на селското стопанство.

Горите със защитни и специални функции заемат 38,3% от горските територии, като през периода 2006-2010 г. този дял е нараснал с 6,4% пункта, основно в категорията защитени природни територии (защитени местности и ландшафти и природни паркове).

Горските територии, включени в европейската екологична мрежа Натура 2000, са 57% от общата горска площ. По данни на ИАГ за 2010 г. общата площ на защитните гори е 518,7 ха, което е 12,5% от общата площ на горските територии в България.

За периода 2006 – 2011 г. здравословното състояние на горите е добро. В горските територии не са отчетени превишения на критичните натоварвания за киселинност, сяра и азот. Почвите в горските територии са в добро, устойчиво състояние по отношение на замърсяване с тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители.

Най-сериозен рисков фактор за горите продължават да са горските пожари, които водят и до увеличаване на емисиите от парникови газове. За последните 6 години са възникнали 3 624 горски пожара, които са засегнали 61,5 хил. ха горски територии. В резултат от изменението на климата неблагоприятните въздействия върху горите от пожари и природни бедствия се очаква да станат по-чести и с по-големи нежелани последствия.

[1]Растениевъдство и животновъдство, ловно стопанство и свързаните с тях услуги.

[2] Данните обхващат само заявените площи по подмярка „поддържане на затревени площи с ВПС”

4.1.2. Силни страни, установени в програмния район

Социално-икономическо положение в селските райони

- Запазена богата природна среда, предлагаща привлекателни среда за живот;
- Територии с уникален характер и неусвоен потенциал за развитие на туризма, съчетаващи природни и културни ценности;
- Добре изградена мрежа от малки градски центрове, сравнително равномерно разположени на територията на страната, осигуряващи основни услуги за населението;
- Добре развита мрежа от детски градини и училища, осигуряващи основни публични услуги за населението;
- Изградена пътна и водоснабдителна инфраструктура;
- Съхранени традиционни занаяти, услуги и технологии за преработка на храни, които създават заетост и допълнителни доходи в селските райони;
- Съхранени местни общности, културни традиции и активизиране на читалищата и неправителствените организации;
- Създаден капацитет (знания, опит, ресурси, мрежи) за подпомагане на инициативи за местно развитие по подхода ЛИДЕР - на национално ниво и в част от територията от селските райони;
- Натрупан опит в прилагане на подхода Лидер на една четвърт от територията на селските райони.

Селско и горско стопанство и хранително-вкусова промишленост

- Благоприятен агро-екологичен потенциал за развитие отглеждане на различни земеделски култури;
- Бързо развиващ се сектор на биологичното земеделие;
- Високи изисквания на българските потребители към качеството на храните и предпочитание към местните храни;
- Нарастващ брой земеделски стопанства и фирми от хранителната промишленост, ориентиращи фирмените си стратегии към качество и иновации;
- Консолидирана и частично модернизирана хранителна промишленост;
- Увеличена експортна ориентация на производството;
- Достъп до пазарите на ЕС, традиционно присъствие на пазарите в Русия, ОНД и Близкия Изток;
- Развита система за аграрно образование, наука и съветнически услуги;
- Традиции в създаването и отглеждането на гори, дърводобива и горската промишленост.

Околна среда/климат

- Богато биоразнообразие и разнообразен ландшафт;
- Зоните с най-богато и ценно биоразнообразие са защитени от националното законодателство - зоните от Натура 2000 обхващат една трета от територията на страната;
- Наличие на адаптирани към местните условия местни породи и растителни видове;
- Голям дял на полуестествени затревени площи, благоприятстващи развитието на пасищно животновъдство;
- Постепенно развитие на биологичното земеделие;
- Тенденция в подобряване на качеството на водите;
- Опит в защитата от ерозия и положителна тенденция за ограничаване на ветровата и водна ерозия; полезащитни пояси;
- Голям дял на горските територии, които допринасят за предотвратяване на промените в климата;
- Добро здравословно състояние на горските екосистеми;
- Инвентаризирани горски територии.

4.1.3. Слаби страни в програмния район

Социално-икономическо положение в селските райони

- Намаляване и застаряване на населението, миграция, особено на младо и високо образовано население;
- Намаляване на гъстотата на населението и риск от обезлюдяване на част от териториите;
- Слаба икономическа активност, ниска степен на предприемачество;
- Ниска степен на диверсификация и на добавяне на стойност в селската икономика;
- Неразвити туристически атракции и инфраструктура;
- Намаляване на работната сила, по-нисък образователен статус на работната сила, риск от загуба на квалификация и умения поради дългосрочна безработица;
- Висок риск от бедност и социално изключване;
- Сравнително ниско качество на социалните услуги в селските райони;
- Лошо състояние на изградената техническа инфраструктура и ниска енергийна ефективност на публичните обекти;
- Непълно покритие на територията на селските райони с фиксирана широколентова инфраструктура и ниско използване информационните и комуникационни технологии от населението и бизнеса;
- Недостатъчно развит капацитет на местните общности за включване и управление на инициативи за местно развитие.

Селско и горско стопанство и хранително-вкусова промишленост

- Поляризирана структура на стопанствата;
- Неблагоприятна възрастова и образователна структура на управителите на стопанствата и заетите в земеделието;
- Незавършено преструктуриране и модернизация на малките стопанства;
- Тенденция на спад на традиционно отглежданите земеделски култури в България в т.ч. месо, мляко, плодове и зеленчуци;
- Раздробена собственост върху земята и горите, които са частна собственост;
- Слаба диверсификация на стопанската дейност в земеделските стопанства;
- Амортизирано оборудване и морално остарели технологии в част от земеделските стопанства и в горското стопанство;
- Ниска производителност на труда в селското и горското стопанство, хранително-вкусовата промишленост и дървопреработващата промишленост;
- Ниска инвестиционна активност, недостатъчни инвестиции в технологична модернизация и иновации в селското и горско стопанство и преработващата промишленост;
- Силна зависимост от вноса на суровини в някои подотрасли на хранително-вкусовата промишленост (основно месна, млечна и консервна);
- Неблагоприятна структура на износа и вноса на селскостопански стоки - непреработените земеделски продукти преобладават в износа, а преработените във вноса;
- Слаби вертикални връзки, кооперииране и сътрудничество в хранителната верига;
- Слабо кооперииране между земеделските стопани и слаби пазарни позиции, включително и поради нелоялна конкуренция от вносна продукция и злоупотреба с пазарна сила на посредници;
- Стари технологии и съоръжения в хидромелиоративната инфраструктура извън стопанствата и лошо поддържане и ползване на инфраструктурата; проблеми в стопанисването и използването на хидромелиоративните съоръжения;
- Слаба организация за трансфера на знания в земеделието, ХВП и горското стопанство; недостатъчно ефективна връзка между научно-изследователските и образователни институти и бизнеса;
- Неразвити механизми за управление на риска;
- Ограничен достъп до кредит и външно финансиране, особено за малките и средни стопанства.

Околна среда/климат

- Унищожение на ценни полу-естествени местообитания посредством разораване, строителна дейност и използване на синтетични торове и химикали;
- Неефективно използване на природните ресурси, включително свръх експлоатиране; замърсявания, нарушен воден баланс;
- Хидроморфологичен натиск върху водните тела, в това число пресушаване или прекъсване на

връзката между съседни влажни зони, регулиране на водния отток и изграждане на хидротехнически и хидромелиоративни съоръжения

- Големи площи, изправени пред загуба на многофункционалността на почвите вследствие водна и ветрова ерозия; намаляване на хумусния слой на почвата; засоляване, вкиселяване и механично унищожение на почвите;
- Монокултурни производствени модели;
- Недостатъчна осведоменост и познания на земеделските стопани относно природната стойност на земята и устойчивото земеползване и промените в климата;
- Недостатъчна гъстота и незадоволително състояние на горската пътна мрежа;
- Недостатъчно интегриране на дейностите по запазване на биологичното разнообразие с горското планиране и със стопанисването на горите;
- Недостиг на инвестиции в непродуктивни инвестиции, свързани с прилагането на екологосъобразни практики;
- Ниска степен на ползване на алтернативни източници на енергия;
- Недостатъчни инвестиции в мерки за предотвратяване на пожари и природни бедствия;
- Премахване на характеристики на ландшафта (храсти и дървета) с цел получаване на преки плащания в рамките на първи стълб на ОСП;
- Недостатъчен капацитет за осигуряване на консултантски услуги за опазване на околната среда и екосистемите и адаптиране към климатичните промени.

4.1.4. Възможности, установени в програмния район

- Разширяване на пазарите и нарастване на потребителско търсене на хранителни продукти, с гарантирано качество и произход, местни продукти, както и биологични продукти и продукти, произведени при високи стандарти на опазване на околната среда и хуманното отношение към животните;
- Повишено търсене на културно-исторически, спа и балнеологичен, приключенски, еко и селски туризъм;
- Развитие на технологиите в областта на зелената икономика, включително ВЕИ;
- Развитие на иновациите в областта на социалните услуги;
- Развитие на екосистемните услуги;
- Улеснен достъп до нови знания, технологии и практики вследствие членството в Европейския съюз;
- Ново отношение на обществото към мултифункционалната роля на земеделието и горите, и тяхната роля за опазване на околната среда и създаването на нови производствени цикли;
- Повишаване на търсенето на селскостопански продукти на международните пазари;
- Издаване на заповедите за обявяване на защитените зони за местообитанията в рамките на

Натура 2000.

4.1.5. Заплахи в програмния район

- Нисък икономически растеж в страната, особено с ефект върху заетостта и квалификацията и бедността;
- Продължаващ ефект на икономическата криза в останалите страни-членки на ЕС, които са основни търговски партньори в стокообмена със стоки на аграрния сектор и ХВП, което може да доведе до понижено търсене;
- Увеличаване на териториалните различия в качеството на живот и доходите, ускоряващи вътрешната и външна миграция на населението на селските райони;
- Загуба на квалифицирана работна ръка и недостиг на работна сила, поради неконкурентно заплащане на труда;
- Нарастващата роля на транснационалните компании в хранителната верига;
- Нарастване на цените на използваните ресурси и материали (земя, труд, горива и др.) при производството и преработката на земеделски и горски продукти;
- Циклични спадове и големи колебания в цените на селскостопанските стоки;
- Увеличаване на замърсяването в следствие на интензивно земеделие, производствени дейности, транспорт и туризъм;
- Глобалната промяна на климата, попадане на страната в зона на засушаване и рискове, свързани с природни бедствия (т.е. наводнения, злополуки, пожари, суша).

4.1.6. Общи показатели за контекста

I Социално-икономическо състояние на селските райони			
1 Население			
Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
общо	7 284 552	Inhabitants	2013
селски райони	37,3	% of total	2013
междинни райони	44,8	% of total	2013
градски райони	17,9	% of total	2013
2 Възрастова структура			
Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
общо < 15 години	13,4	% of total population	2012
общо 15 - 64 години	67,8	% of total population	2012
Общо > 64 години	18,8	% of total population	2012
селски райони < 15 години	13,3	% of total population	2012
селски райони 15 - 64 години	66,7	% of total population	2012
селски райони > 64 години	20	% of total population	2012
3 Територия			
Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
общо	110 900	Km2	2012
селски райони	53,6	% of total area	2012
междинни райони	45,2	% of total area	2012
градски райони	1,2	% of total area	2012
4 Гъстота на населението			
Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
общо	67,1	Inhab / km2	2012
селски райони	46,7	Inhab / km2	2012
5 Равнище на заетост			
Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
общо (15-64 години)	58,8	%	2012
мъже (15-64 години)	61,3	%	2012
жени (15-64 години)	56,3	%	2012
* селски райони (слабонаселени) (15-64 години)	50,7	%	2012
общо (20-64 години)	63	%	2012
мъже (20-64 години)	65,8	%	2012
жени (20-64 години)	60,2	%	2012
6 Равнище на самостоятелната заетост			
Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
общо (15-64 години)	10,5	%	2012
7 Равнище на безработица			
Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
общо (15-74 години)	12,3	%	2012
младежи (15-24 години)	28,1	%	2012
селски райони (слабонаселени) (15-74 години)	17,1	%	2012
младежи (15-24 години)	34,5	%	2012
8 БВП на глава от населението			

Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
общо	47	Index PPS (EU-27 = 100)	2012
* селски райони	27,8	Index PPS (EU-27 = 100)	2010
9 Равнище на бедността			
Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
общо	49,3	% of total population	2012
* селски райони (слабонаселени)	61,4	% of total population	2012
10 Структура на икономиката (брутна добавена стойност)			
Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
общо	34 074	EUR million	2012
първичен сектор	6,4	% of total	2012
вторичен сектор	30,4	% of total	2012
третичен сектор	63,2	% of total	2012
селски райони	24,5	% of total	2010
междинни райони	35,4	% of total	2010
градски райони	40,2	% of total	2010
11 Структура на заетостта			
Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
общо	3 281,9	1000 persons	2012
първичен сектор	19,4	% of total	2012
вторичен сектор	25,7	% of total	2012
третичен сектор	54,8	% of total	2012
селски райони	33	% of total	2009
междинни райони	42,2	% of total	2009
градски райони	24,8	% of total	2009
12 Производителност на труда по икономически сектори			
Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
общо	10 382,4	EUR/person	2012
първичен сектор	3 417,6	EUR/person	2012
вторичен сектор	12 253,6	EUR/person	2012
третичен сектор	11 973,1	EUR/person	2012
селски райони	6 135,2	EUR/person	2009
междинни райони	6 828,3	EUR/person	2009
градски райони	12 707,4	EUR/person	2009

II Земеделие/Секторен анализ

13 Заетост в зависимост от икономическата дейност

Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
общо	2 934	1000 persons	2012
селско стопанство	168,1	1000 persons	2012
селско стопанство	5,7	% of total	2012
горско стопанство	19,4	1000 persons	2012
горско стопанство	0,7	% of total	2012
хранително-вкусова промишленост	96,1	1000 persons	2012
хранително-вкусова промишленост	3,3	% of total	2012
туризъм	152,7	1000 persons	2012
туризъм	5,2	% of total	2012

14 Производителност на труда в селското стопанство

Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
общо	3 825,9	EUR/AWU	2010 - 2012

15 Производителност на труда в горското стопанство

Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
общо	10 086,7	EUR/AWU	2008 - 2010

16 Производителност на труда в хранително-вкусовата промишленост

Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
общо	7 119,6	EUR/person	2010

17 Земеделски стопанства

Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
общо	370 490	No	2010
размер на стопанството < 2 хектара	308 110	No	2010
размер на стопанството 2-4,9 хектара	30 390	No	2010
размер на стопанството 5-9,9 хектара	10 730	No	2010
размер на стопанството 10-19,9 хектара	6 820	No	2010
размер на стопанството 20-29,9 хектара	2 950	No	2010
размер на стопанството 30-49,9 хектара	3 060	No	2010
размер на стопанството 50-99,9 хектара	2 930	No	2010
размер на стопанството >100 хектара	5 490	No	2010
икономически размер на стопанството < 2000 стандартен производствен обем	255 110	No	2010
икономически размер на стопанството 2000 - 3999 стандартен производствен обем	59 480	No	2010
икономически размер на стопанството 4000 - 7999 стандартен производствен обем	26 290	No	2010
икономически размер на стопанството 8000 - 14 999 стандартен производствен обем	12 510	No	2010
икономически размер на стопанството 15 000 - 24 999 стандартен производствен обем	6 060	No	2010
икономически размер на стопанството 25 000 - 49 999 стандартен производствен обем	4 750	No	2010
икономически размер на стопанството 50 000 - 99 999 стандартен производствен обем	2 570	No	2010
икономически размер на стопанството 100 000 - 249 999 стандартен производствен обем	1 990	No	2010
икономически размер на стопанството 250 000 - 499 999 стандартен производствен обем	1 010	No	2010
икономически размер на стопанството > 500 000 стандартен производствен обем	730	No	2010
среден физически размер	12,1	ha UAA/holding	2010

среден икономически размер	6 846,79	EUR of SO/holding	2010
среден размер, изразен в единици работна ръка (лица)	2	Persons/holding	2010
среден размер, изразен в единици работна ръка (годишни работни единици)	1,1	AWU/holding	2010
18 Земеделски площи			
Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
обща използвана земеделска площ	4 475 530	ha	2010
обработваема	69,8	% of total UAA	2010
трайни тревни насаждения и ливади	27,7	% of total UAA	2010
трайни насаждения	2,2	% of total UAA	2010
19 Земеделска площ за биологично земеделие			
Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
сертифицирана	11 974	ha UAA	2012
в процес на превръщане	27 164	ha UAA	2012
дял на използваната земеделска площ (сертифицирана и в процес на превръщане)	0,8	% of total UAA	2010
20 Поливни площи			
Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
общо	90 400	ha	2010
дял на използваната земеделска площ	2	% of total UAA	2010
21 Животински единици			
Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
общо	1 149 470	LSU	2010
22 Заети лица в стопанствата			
Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
постоянно наети лица в стопанствата	738 900	Persons	2010
постоянно наети лица в стопанствата	389 110	AWU	2010
23 Възрастова структура на ръководителите на стопанствата			
Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
общ брой на ръководителите на стопанствата	370 490	No	2010
дял на лицата на възраст < 35 години	6,9	% of total managers	2010
съотношение на лицата на възраст <35 / >= 55 години	11	No of young managers by 100 elderly managers	2010
24 Квалификация на ръководителите на стопанствата в областта на селското стопанство			
Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
дял от общия брой на ръководителите с основна квалификация в областта на селското стопанство и пълен курс на професионално селскостопанско обучение	3,4	% of total	2010
дял на ръководителите < 35 години с основна квалификация в областта на селското стопанство и пълен курс на професионално селскостопанско обучение	5,7	% of total	2010
25 Земеделски факторен доход			
Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
общо	3 522	EUR/AWU	2012
общо (индекс)	147,3	Index 2005 = 100	2012
26 Земеделски предприемачески доход			
Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
Жизнен стандарт на земеделските производители	3 090,6	EUR/AWU	2012
Жизнен стандарт на земеделските производители като отношение спрямо жизнения стандарт на заетите лица в други сектори	78,6	%	2012
27 Обща факторна производителност в селското стопанство			
Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
общо (индекс)	106,6	Index 2005 = 100	2009 - 2011

28 Бруто образуване на основен капитал в селското стопанство			
Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
бруто образуване на основен капитал	178,28	EUR million	2011
дял на брутната добавена стойност в селското стопанство	9,9	% of GVA in agriculture	2011
29 Гори и други залесени площи (000)			
Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
общо	3 927	1000 ha	2010
дял от общата сухоземна площ	36,1	% of total land area	2010
30 Туристическа инфраструктура			
Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
леглова база в обекти за колективно туристическо настаняване	274 733	No of bed-places	2011
селски райони	19,3	% of total	2011
междинни райони	76,1	% of total	2011
градски райони	4,6	% of total	2011

III Околна среда/климат

31 Земна покривка

Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
дял на земеделската земя	51,7	% of total area	2006
дял на естествените пасища	3,5	% of total area	2006
дял на горската земя	31,4	% of total area	2006
дял на земите в преход, заети с горски и храстови насаждения	6,6	% of total area	2006
дял на естествените земи	0,9	% of total area	2006
дял на изкуствените земи	5	% of total area	2006
дял на другите площи	0,9	% of total area	2006

32 Райони с природни ограничения

Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
общо	27,6	% of total UAA	2007
планински региони	19,2	% of total UAA	2007
други	8,4	% of total UAA	2007
специфични	0	% of total UAA	2007

33 Интензивност на селското стопанство

Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
ниска интензивност	87,6	% of total UAA	2007
средна интензивност	8	% of total UAA	2007
висока интензивност	4,4	% of total UAA	2007
паша	30,1	% of total UAA	2010

34 Райони по „Натура 2000“

Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
дял от територията	34,3	% of territory	2011
дял от използваната земеделска земя (в т.ч. естествени пасища)	22,2	% of UAA	2011
дял от общата горска земя	53,1	% of forest area	2011

35 Индекс за птици, обитаващи обработваема земя

Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
общо (индекс)	89	Index 2000 = 100	

36 Природозащитен статус на земеделските местообитания (пасища)

Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
благоприятен	NA	% of assessments of habitats	
неблагоприятен - незадоволителен	NA	% of assessments of habitats	
неблагоприятен - лош	NA	% of assessments of habitats	
неизвестен	NA	% of assessments of habitats	

37 Селско стопанство с висока природна стойност

Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
общо	32,4	% of total UAA	2007

38 Защитени гори

Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
клас 1.1	1,5	% of FOWL area	2011
клас 1.2	3,3	% of FOWL area	2011
клас 1.3	0,1	% of FOWL area	2011

клас 2	13,2	% of FOWL area	2011
39 Водочерпене за земеделски цели			
Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
общо	355 609,8	1000 m3	2010
40 Качество на водите			
Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
Потенциален излишък на азот в земеделската земя	28,3	kg N/ha/year	2005 - 2008
Потенциален излишък на фосфор в земеделската земя	-1,8	kg P/ha/year	2005 - 2008
Нитрати в сладки води — Повърхностни води: Добро качество	78,3	% of monitoring sites	2010
Нитрати в сладки води — Повърхностни води: Средно качество	18,5	% of monitoring sites	2010
Нитрати в сладки води — Повърхностни води: Лошо качество	3,3	% of monitoring sites	2010
Нитрати в сладки води — Подпочвени води: Добро качество	67,3	% of monitoring sites	2010
Нитрати в сладки води — Подпочвени води: Средно качество	22,4	% of monitoring sites	2010
Нитрати в сладки води — Подпочвени води: Лошо качество	10,3	% of monitoring sites	2010
41 Органични вещества в почвите на обработваемата земя			
Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
Оценка на общото съдържание на органичен въглерод	NA	mega tons	
Средно съдържание на органичен въглерод	NA	g kg-1	
42 Причинена от вода ерозия на почвата			
Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
степен на загуба на почва поради причинена от вода ерозия на почвата	2,2	tonnes/ha/year	2006
засегната земеделска площ	69	1000 ha	2006 - 2007
засегната земеделска площ	1,1	% of agricultural area	2006 - 2007
43 Производство на енергия от възобновяеми източници в селското и горското стопанство			
Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
от селско стопанство	26,5	kToe	2010
от горско стопанство	942	kToe	2010
44 Потребление на енергия в селското стопанство, горското стопанство и хранително-вкусовата промишленост			
Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
селско и горско стопанство	207	kToe	2011
използване на хектар (селско и горско стопанство)	23	kg of oil equivalent per ha of UAA	2011
хранително-вкусова промишленост	235	kToe	2011
45 Емисии на парникови газове от селското стопанство			
Име на показателя	Стойност	Мерна единица	Година
общо селско стопанство (CH4 и N2O и емисии/поглъщания в почвата)	7 909,4	1000 t of CO2 equivalent	2010
дял от общите емисии на парникови газове	15	% of total net emissions	2010

4.2. Оценка на потребностите

1А-1: Повишаване на осведомеността (1Б-В, 2А-Б, 3А, 4А-В, 5А-5Д, 6А) (ОС, Климат)

За насърчаване на иновациите е необходимо производителите и другите заинтересовани лица да са информирани за иновациите в продуктите, процесите и технологиите и техните предимства.

Основните групи заинтересовани лица трябва да познават структурата за НИРД в България, и да са наясно със сферите на иновационна дейност на конкретните научно-развойни звена, с механизмите и процедурите за възлагане на конкретни поръчки за организационни и технически решения на конкретни проблеми и предизвикателства.

Специално в областта на земеделието е необходимо да се повиши информираността на стопаните относно всички приоритетни области на Приоритет 4 и Приоритет 5, включително, относно ценностите на биоразнообразието и стъпките, които могат да предприемат за неговото опазване и устойчиво използване (ПО 4А), за устойчивото управление на земите в речните басейни (ПО 4Б), за икономическите и екологични възможности и ползи от техники за ефективно използване на ресурсите (ПО 5Б), както и относно конкретните иновации допринасящи за намаляване приноса и адаптиране на стопанствата към промените в климата (ПО 5Г).

За оживяването на икономиката на селските райони е необходимо стимулиране на предприемачеството, а това изисква добрата информираност относно възможностите на зелената икономика и ИКТ-базираните бизнес решения (Тази потребност се адресира от ОПРЧР).

1А-2: Повишаване на капацитета за предоставяне на съветнически услуги (2А-Б, 3А, 4А-В, 5А-Д, 6А) (ОС, Климат)

Национална служба за съвети в земеделието покрива територията на цялата страна, но наличния капацитет на службата не позволява да бъдат обхванати всички земеделски стопани (към момента НССЗ покрива около 20 000 земеделски производители) особено тези разположени в райони, които са по-отдалечените от областния град или са планински и полупланински райони. Голяма част от тях са малки стопанства.

Освен това, тъй като въпросите с околната среда и климатичните промени постоянно се актуализират и възникват новости, това налага и постоянно повишаване на капацитета на всички консултантски организации по този въпрос.

Всичко това изисква разширяване на капацитета, както на НССЗ чрез създаване на мобилни общински офиси, така и на останалите съветнически организации участващи в Системата за съвети в земеделието. Необходимо е и провеждане на обучения в областта на околната среда и климата на лицата предоставящи съветнически услуги.

1Б-1: Подобряване на организацията за трансфер на знания и иновации (1Б-В, 2А-Б, 3А, 4А-В, 5А-5Д, 6А) (ОС, Климат)

За насърчаване на иновациите е необходимо е да се осигури взаимодействие между организациите работещи в създаването или трансфера на иновации, и крайните потребители на информацията – земеделски и горски стопани, преработватели, МИГ, браншови организации, местни власти и др. Необходимо е да се подсигури механизъм за поръчване на конкретни решения на местни проблеми, включително такива свързани с постигане целите на ОСР и ОСП на ниво стопанство. За целите на международния обмен на информация, знания и конкретни технически решения е необходимо създаване на организация за участие в ЕПИ, включително чрез създаването и регламентиране дейността на оперативни групи, включващи земеделски и горски стопани, преработватели, МИГ, браншови организации, организации осъществяващи научно-развойна дейност в България.

1Б-2: Подобряване на капацитета на участниците в организацията за трансфер на знания и иновации

Необходимо е подобряване на техническото обезпечаване дейността на научно-развойните звена участващи в оперативните групи (Тази потребност се адресира от ОПНОИР).

1В-1: Повишаване квалификацията и управленските умения (1Б-В, 2А-Б, 3А, 4А-В, 5А-5Д, 6А) (Иновации, ОС, Климат)

За успешното икономическо представяне на земеделските и горските стопанства е необходимо управителите им да са наясно с модерните технологии в съответните производства, както и с изисквания на европейското и национално законодателство в стопанската им дейност. Тези знания са ключова предпоставка за успешните интервенции в рамките на ПО 2А, ПО 2Б.

Необходими са и по-добри знания и умения за скъсяване на веригата на доставки до крайните им клиенти (ПО 3А), включително чрез участието им в групи и организации на производителите, както и за по-умело управление на финансовите потоци на стопанствата, включително чрез участието им в схеми за управлението на риска (ПО 3Б).

На земеделските стопани са необходими и практически умения относно устойчивото стопанисване на земеделски земи в съответствие с потребностите на всички приоритетни области на Приоритет 4 и Приоритет 5, включително за устойчивото управление на земите в речните басейни (ПО 4Б), за икономическите и екологични възможности и ползи от техники за ефективно използване на ресурсите (ПО 5Б), както и относно конкретните иновации допринасящи за намаляване приноса и адаптиране на стопанствата към промените в климата (ПО 5Г).

Стопаните на гори също трябва да притежават необходимия минимум от знания и умения за адресиране на потребностите по Приоритет 5 на ПРСР, особено на потребностите на ПО 5В (принос на ВЕИ за биоикономиката) и ПО 5Д (поглъщането на CO2).

Потребности има и за повишаване на знанията и управленските умения в хранителната промишленост, а също и на предприемачите и заетите в неземеделски дейности в селската икономика (Тези потребности се адресират от ОПРЧР).

2А-1: Повишаване на конкурентоспособността на стопанства в секторите мляко, месо, плодове и зеленчуци и етерично-маслени и лекарствени култури (2Б, 3А, 6А, 6Б, ОС]

В секторите месо, мляко, плодове и зеленчуци, въпреки благоприятния агроекологичен потенциал и традиции, производството расте бавно или спада поради проблеми в производствените структури, забавена модернизация и ниска хоризонтална и вертикална интеграция и влошено състояние или неразвита на публична инфраструктурата, която ги обслужва. Секторите са изправени пред различни предизвикателства, свързани с климатичните промени, промени на европейската политика (мляко) и увеличена конкуренция на вътрешния и международните пазари. Развитието на тези първични сектори е важно и за конкурентоспособността на вертикално свързаните сектори, а и за запазването на работните места в селските райони.

2А-2: Повишаване на жизнеспособността и устойчивостта на малките земеделски стопанства [3А,4А,6А,6Б, ОС]

Малките земеделски стопанства имат ниска производителност и високи разходи поради неефективен размер, неподходяща специализация и/или недостиг или остарял физически капитал и технологии, а също и знания и умения. Те имат също неразвити пазари и слаби пазарни позиции. Това води до на значително намаляване на броя на малките стопанства, заетостта и използваната от тях земеделска площ. Преструктурирането и развитието на малките стопанства е забавено, поради техните ограничени ресурси. Те имат потенциал за развитие, ако се адресират проблемите, които ограничават тяхното развитие и се възползват от благоприятните възможности, идентифицирани в

SWOT анализа за развитието на пазарите за качествени и местни храни, туристически услуги и отдих. Развитието на устойчиви и жизнеспособни малки земеделски стопанства е важен фактор за намаляване на риска за обезлюдяване на селските райони, доколкото създават доходи и заетост за местните жители. Те имат важен принос за опазване на природната среда и ландшафта и предотвратяване на изоставянето на земята в необлагодетелствани райони. ПРСР ще адресира потребността за повишаване на жизнеспособността и устойчиво развитие на малките земеделски стопанства чрез тематична подпрограма с цел подобряване на насочването и допълването на интервенциите и гарантиране на адекватен достъп на малките стопанства до ресурси за развитие, стимулиране на търсенето на подкрепа чрез осигуряване на по-висок интензитет на подпомагане и намаляване на административната тежест и развитие на специализирани услуги за малки стопанства.

2А-3: Подобряване на достъпа до външни финансови средства [2В,3А,3В]

SWOT анализът идентифицира като проблем затрудненият достъп до външни финансови ресурси, поради липса на развити финансови инструменти, подходящи за спецификата на земеделските стопанства. Сериозни проблеми при осигуряване на финансиране от търговски банки срещат най-вече малките и средните стопанства, както и развиващите дейност в селските райони, които не разполагат с активи на голяма стойност и не могат да покрият високите изисквания на банките за обезпечение. Поради тези причини, част от бенефициентите с договори по ПРСР 2007-2013 не могат да си осигурят финансиране и да реализират проектите си. Този проблем води до намаляване на възможностите за инвестиции в модернизация и иновации в продуктите, процесите и технологиите. Това изисква развитието на специални финансови инструменти за облекчаване на достъпа на земеделските производители до външни финансови ресурси.

2А-4: Ускоряване на модернизацията и технологичното обновление на земеделските стопанства [2В, 3А] (Иновации)

Въпреки модернизацията на земеделските стопанства, осъществена през последните години, SWOT анализът показва, че като цяло инвестиционната активност в сектора е много слаба. Бруто образуването на основен капитал е едва 11% от брутната добавена стойност през 2012 г. и спада през годините (ЕС-27 – 46% през 2010 г.). Наред с това нетното образуване на основен капитал е отрицателно през годините след 2009 г., което се дължи на изоставането на инвестиционната активност, съпоставено с амортизационните разход. Особено е ниска инвестиционната активност по отношение на иновациите и енергийната ефективност. В повечето земеделски стопанства технологиите и оборудването са остарели, което влияе негативно на производителността и ефективността на стопанствата и влошава тяхната конкурентоспособност.

Подпомагането на модернизацията и технологичното обновление на стопанствата и осигуряването на възможностите за инвестиции в развитие и иновации ще подобри тяхната текуща конкурентоспособност в т.ч. чрез подобряване на качеството на произвежданата продукция и на увеличаване на производството на продукти с по-висока добавена стойност.

2А-5 Ускоряване на процеса на комасация на земята

Съществуващата *значителна разпокъсаност на поземлената собственост* (среден размер на земеделски имот е 0,5 ха) в България създава големи трудности пред дългосрочните инвестиции в земеделието и подобряването на почвеното плодородие, което определя необходимостта от ускоряване на мерки за комасацията на земята. Предвижда се адресирането на тази нужда да се извършва посредством национални политики и средства, като се улесняват и насърчават както комасацията на собствеността, така и комасацията на ползването.

2Б-1 Увеличаване на броя и развитие на стопанствата на млади земеделски стопани с подходяща квалификация (2А,3А, Иновации)

През 2010 г. делът на младите управители на земеделски стопанства (на възраст до 35 г.) е 6,9%. След присъединяването на България към ЕС през 2007 се наблюдава съществено нарастване на броя (с 10 200 души) и дела (с 3,8 пр.п.) на младите управители на стопанства. Независимо от наблюдаваната тенденция, броят им е все още недостатъчен за осигуряване на гладка смяна на поколенията в земеделието (младите управители на стопанства са само 11% от тези на възраст над 55 г.), а също и за намаляване на структурните проблеми, свързани с ниския дял на управителите на стопанства със земеделско образование и ниската инвестиционна активност. Навлизането на млади земеделски стопани в земеделието се спира главно от недостига на собствен капитал за започване на земеделска дейност и инвестиции за развитие на стопанството, както и липсата на образование със земеделска насоченост, което определя необходимостта от целенасочена публична подкрепа. Увеличаването на броя млади фермери ще допринесе за подобряване на възрастовата структура на населението в селските райони.

2В-1 Подобряване на икономическите резултати на фирмите в горското стопанство, дърводобива и първичната преработка на дървесина в контекста на устойчивото управление на горите (5Е, 6А, Климат, ОС, Иновации)

Повишаването на конкурентоспособността на фирмите в горското стопанство и дърводобива изисква увеличаване на продуктивността на горите и модернизация на физическите активи на фирмите. Основните проблеми на сектора са ниската производителност на труда, поради използване на остарялото оборудване и влошена инфраструктура, ниски инвестиции и труден достъп до финансиране. За устойчивото управление на горите е необходимо да се стимулират инвестициите повишаващи конкурентоспособността на стопанствата, включително чрез инвестиции щадящи почвата и ресурсите, инвестиции в оборудване за добив и първична преработка на дървесината.

Продуктивността на горите може да бъде повишена чрез провеждане на отгледни сечи за подобряване на бъдещия състав, структура, устойчивост и продуктивност на горите. Те подобряват механичната устойчивост на насажденията, подобряват защитните и специалните функции на горите, здравословното състояние и устойчивостта им, опазват на биологичното разнообразие и намаляват риска от възникване на пожари в горите. Като цяло провеждането на планирани отгледни сечи изостава, като причините за това са свързани предимно с липсата на средства за тяхното провеждане.

Повишаването на жизнеспособността и конкурентоспособността на предприятията от сектора ще окаже влияние и за повишаване на доходите и осигуряване на заетост в планинските и селските райони

3А-1 Подобряване на вертикалното и хоризонталното сътрудничество между земеделските производители, преработватели и търговци (2А,2Б, Иновации)

Вертикалното сътрудничество между земеделски стопани, преработватели и търговци в България е слабо, поради липса на традиции, раздробеност на производството, липса на подходящи форми и стимули за изграждане на дългосрочни партньорства. Този проблем е пречка за дългосрочното планиране, увеличава риска и намалява стимулите за инвестиции. Той е пречка и за въвеждане на иновации по цялата верига на първично производство, преработка и реализация на продукцията. Поради това е необходимо насърчаване на създаването и развитието на дългосрочни партньорства в селскостопанската и хранителната верига, насочени към осигуряване на качество и стабилност на доставките, подобряване на маркетинга, развитие на пазарите и иновации в продуктите, процесите и технологиите. Съществува несъответствие в структурата на производство и предлагане на земеделски продукти от една страна и от друга страна на структурата на търсенето им. В България преобладават малките земеделски стопанства, което води до предлагане на малки количества продукцията в разнородни партиди. В същото време, голяма част от търговците и преработвателните търсят големи количества продукция с еднородни характеристики, които да им бъдат доставяни

регулярно. Това налага необходимостта от подобряване на кооперирането между земеделските стопанства, за да се подобрят техните пазарни позиции, да се повиши тяхната производителност чрез оптимално използване на ресурсите, а и за да могат по-добре да се възползват от възникващи пазарни възможности. Адресирането на тази потребност изисква насърчаване на създаването на групи и организации на производители, и други форми на сътрудничество за съвместно предлагане на пазара, съхранение и преработка на продукцията.

3А-2 Ускоряване на иновациите, подобряване на енергийната ефективност и технологичното обновление в хранителната промишленост (2А, 5Б, Иновации)

Хранителната промишленост е един от развитите отрасли в българската индустрия, като през 2012 г. формира 3.8% от общото БДС за страната и създава заетост за 112 000 души. Основните проблеми на сектора са ниската производителност на труда, остаряла техника и сграден фонд, и ниската енергийна ефективност. Инвестициите в иновации в материални и нематериални активи помагат за развитието на сектора, но високите инвестиционни разходи за въвеждане на иновации, трудният достъп до финансиране и трансфер на знания и технологии са пречки пред развитие на този процес. SWOT анализът показва благоприятна тенденция за ориентация на фирмите от хранителната промишленост към иновации в продуктите и технологиите и експорт. В Националната Иновационната стратегия за интелигентна специализация 2014-2020 г. е направен извод, че съществува потенциал за развитие на иновациите в сектора, също така хранителната промишленост е определена като приоритетен сектор с потенциал да развие конкурентни предимства на база иновации. Тези фактори определят необходимостта от подпомагане на инвестициите в иновациите и технологичното обновление в хранителната промишленост. Развитието на преработвателните сектори е важно и за конкурентоспособността на земеделското производство и останалите вертикално свързани сектори.

3А-3: Подобряване условията на отглеждане на животните и повишаване качеството на произвежданите животински продукти (2А)

Хуманното отношение към животните е пряко свързано с производството на безопасни и качествени храни. В България практиката показва, че повечето фермери занимаващи се с отглеждане на животни се стремят единствено да спазват предвидените в законодателството норми без да полагат значителни усилия да ги надхвърлят за да създадат още по-добри условия за отглежданите животни. Същевременно се засилва тенденцията потребителите на животински продукти и обществото като цяло все по-често да се интересуват от начина на отглеждане на животните и дали той е хуманен. Завишават се очакванията за хигиената и здравето на животните. Също така и ЕК изготви и Стратегия на Европейския съюз за защита и хуманно отношение към животните за периода 2012—2015 г. Чрез стимулиране и компенсиране на фермери прилагащи стандарти за хуманно отношение към животните, надхвърлящи минималните изискуемите ще се създадат конкурентни предимства за тях на база на подобреното качество на продукцията, като заедно с това ще се подобри и опазването на околната среда (чрез намаляване на замърсяването и въвеждане и насърчаване на екологосъобразни практики). Предвижда се адресирането на тази нужда да се извършва посредством Програмата за развитие на селските райони за едрите и дребните преживни животни и чрез специални държавни помощи за свинете и птиците. .

3А-4 Скъсяване веригите на доставки, насърчаване на местните пазари и подобряване на маркетинга на земеделски продукти (2А,2В).

Пазарът на местни храни в България е неразвит, въпреки изразените предпочитания на потребителите към тях. Проучванията на Евробарометър, проведени през 2011 и 2012 г, показват значителен интерес на българските потребители към произхода на храните и здравословното хранене, което разкрива възможност за разширяване на пазара на местни продукти и продукти със сертифициран произход или качество. Липсата на организации на производители и малки брой пазари на производители ограничава достъпът на земеделските производители до пазара. В

градските центрове в България няма специализирани пазари на местни производители. Функциониращите пазари на открито продават главно продукция, закупена от тържища, която е с различен произход и не осигуряват възможност за пряка връзка между производителя и потребителя. Местните храни се предлагат предимно по неформални канали, тъй като не са развити схеми за доброволно сертифициране на продукти и храни и подходяща пазарна инфраструктура. Развитието на пазарите на местни храни е благоприятна възможност, позволяваща да се адресират идентифицираните в SWOT анализа проблеми със слабата пазарна сила на земеделските стопанства, особено на малките, и да се осигури достатъчно предлагане на качествени храни на българските потребители.

3Б-1: Подобряване на управлението на риска в земеделските стопанства (Климат)

Основните производствени рискове в земеделието са свързани със засушаване, наводнение, измръзване на посевите и градушки, а в животновъдството – разпространение на заразни болести. Това води до намаляване количеството и качеството на производството, намаляване на доходите, увеличаване на разходите и съответно ниска ефективност и конкурентоспособност. Покриването на щети за унищожена селскостопанска продукция и загинали селскостопански животни в следствие на природни бедствия, за превантивни дейности за намаляване на риска от природни бедствия, за профилактика и за ликвидиране на болести по животните се планира да се извършва чрез национални средства и политики.

Поради своя малък обем, пазарът на земеделски стоки в България е силно зависим от състоянието и тенденциите на международните пазари. Всяко влошаване на конюнктурата на световните пазари (например свръхпредлагане на определени земеделски продукти, политически кризи и други) може да доведе до значителен спад на цените на българската продукция и до невъзможност за реализирането ѝ.

Ниската диверсификация на дейностите на земеделските стопанства (при преброяването през 2010 г. само 1.1 % от стопанствата получават приходи от неземеделски дейност, при 5,5% за ЕС-27) също увеличава риска и колебанията в доходите на стопанствата и тяхната жизнеспособност.

Едни от начините за смекчаване на последиците от описаните по-горе рискове са повишаване на умения и знания на земеделските стопани в областта на управлението на риска, както и разнообразяване на земеделските и неземеделски дейности в стопанствата.

4А-1: Съхранение на дела на полу-естествените тревни местообитания с висока природна стойност

Полу-естествените затревени площи са една от най-ценните екосистеми в селскостопанския ландшафт в България, и са един от поглътителите на въглероден диоксид (CO_2), но върху тях се оказва натиск, водещ до намаляване на биоразнообразието. Поради ниската икономическа ефективност на пашата на животните в полу-естествените тревни площи, много от земеделските стопани в равнинните части се насочват към тяхното разораване и превръщането им в обработваеми земи, овощни градини или лозя. Необходими са целенасочени агроклиматични мерки, насърчаващи поддържането на пасища, гористи местности и ландшафтни характеристики в равнинните ландшафти /до 500 м. н.м височина/. В планинските райони ниската ефективност при животновъдството, води до прекратяване на земеделската дейност и изоставяне на планинските пасища.

Необходимо е да се осигури съхранението на традиционните екстензивни земеделски практики и екстензивното пасищно отглеждане на животните, което да предотврати изоставянето на затревените площи и тяхното захрастяване в планинските райони, и разораването на затревените площи и превръщането им в обработваеми земи в близост до населените места и равнинните райони.

Приоритет 2 на Националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000 отчита необходимостта до края на програмния период да бъдат приложени практики, водещи до устойчиво управление на земеделските земи в т.ч. на земите с висока природна стойност при използване на екосистемния и регионален подход и да се увеличат площите, които са обхванати от мерки, свързани с биологичното разнообразие. Рамката предвижда възстановяване на минимум 15% от деградиралите екосистеми.

4А-2: Съхранение и възстановяване на ценните местообитания и видове в местата по Натура 2000

България е на трето място в ЕС по процент от националната територия, която е включена в европейската екологична мрежа Натура 2000 (34, 4%). Към настоящия момент са издадени заповеди за обявяване само на защитените зони за опазване на птиците. Многобройните заплахи за видовете са свързани с опожаряването, интензификацията на земеделските практики, транспортната инфраструктура, използването на биоциди, хормони и др. в горското стопанство, както и със залесяването на открити пространства с неместни видове. При природните местообитания, най-многобройните заплахи са интензивната паша, опожаряването, промяната в начина на трайно ползване, залесяването с чужди дървесни видове и замърсяването.

С цел предотвратяване на загубата на биоразнообразие и съхранение на екосистемите за постигане на целите на Европейската стратегия за опазване на биоразнообразие е необходимо е да, да се повишат познанията на земеделските и горските стопани относно ценните местообитания и видове да се спазват на изискванията и препоръките в заповедите за обявяване на защитените зони и плановете им за управление, да се разработят и прилагат пилотни и демонстрационни проекти за въвеждане природосъобразни практики за опазване на биологичното разнообразие в земите с висока природна стойност и зоните от Натура 2000. Необходимо е да се насърчават земеделски дейности, които ще доведат до подобряване на консервационния статус на местообитанията и ще предотвратят тяхната бъдеща деградация. За спазване на някои от забраните в местата от Натура 2000 са необходими и специфични инвестиции, свързани с опазването на биоразнообразието в тях (заграждения за пасищни животни, нискооборотни косачки, изграждане на водоеми и т.н.), както и специфични съвети по отношение на прилагането на природосъобразни дейности.

Възстановяването и поддържането на влажните зони и заливните тераси от една страна ще допринесе за съхраняване на биоразнообразието в тях, а от друга тези влажни зони са и естествена мярка за намаляване на риска от наводнения.

4А-3: Съхранение на дела на горите с висока консервационна стойност (5Д, Климат)

Националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000 дефинира необходимостта за устойчивото управление на горите до края на програмния период да бъдат приложени практики, водещи до съхраняване и възстановяване на приоритетните горски видове и местообитания като темпото на загуба на естествените местообитания вкл. горите бъде намалено с 50% а където е възможно и сведено до нула. Това ясно предопределя необходимостта от съхранение на горите с висока природна стойност чрез специфични мерки и екстензивен подход при тяхното използване, въвеждането на плащания за екосистемни услуги и увеличаването на дела на сертифицираните гори.

4А-4: Опазване на застрашените от изчезване редки породи животни и традиционни, застрашени от изчезване сортове растения

Българските породи селскостопански животни (местни и новосъздадени) са адаптирани към местните условия и са свързани с местните производствени и стопански системи, а така също и с културното наследство. С тяхното съхранение и усъвършенстване са ангажирани над 30 развъдни организации. Много от местните породи селскостопански животни, които формират част от агробиоразнообразието биха могли да бъдат използвани за производство на специфични нишови

продукти, свързани с определена порода и определен географски район. SWOT анализът ясно показва, че въвеждането на агроекологични плащания за редките породи е довело до увеличаване на броя на някои от редките породи. Това води до извода, че подкрепата, свързана с отглеждането на тези породи е необходима и ще допринесе за опазването на генофонда в България.

В институтите на Селскостопанска академия се поддържат163 застрашени от изчезване сорта местни растения със сортови свидетелства и 152 сорта без сортови свидетелства, чието опазването е от първостепенно значение за опазване на генофонда в страната.

4А-5: Подпомагане на земеделието в райони с природни ограничения (6А, 6Б)

Земеделските стопанства в планински райони и други райони със съществени природни ограничения са поставени в сравнително неблагоприятно положение, тъй като имат по-ниска производителност и по-високи разходи. Това създава риск за оттегляне на стопанствата от земеделието, което заплашва жизнеспособността на селските общности, води до изоставяне на земеделските земи, и загуба на биоразнообразието в тях. Подкрепата за поддържане на земеделските дейности в тези райони допринася за съхранението на земеделските земи с висока природна стойност, тъй като направените анализи преобладаващата част от полуестествените местообитания с висока природна стойност се намира именно в планинските райони.

4А-6: Въвеждане на системи за превенция на пожарите в горите (5Д, Климат, ОС)

Статистическите данни показват, че през 2012 г. броят на горските пожари в страната се увеличават като 2012 г. се нарежда на трето място по брой на пожарите за последните десет години, след 2001 и 2007 г. Регистрирани са 876 горски пожара, при което са засегнати 12 729,8 ха горски територии, от които площта на върховите пожари е 1604,4 ха. В същото време, поради липса на средства, се наблюдава масово неизпълнение на основните противопожарни мероприятия в държавните гори, като тенденцията от последните няколко години е не само намаление на процента на изпълнение на предвидените мероприятия, така също и на предвижданите средства за тяхното изпълнение. В частните горски имоти също от години изпълнението на противопожарните мероприятия е съпътствано с големи трудности, което дискредитира превенцията на цели горски масиви. Въвеждането на системи за ранното предупреждение за пожари в горите ще даде възможност за бързото им откриване и локализиране. Това ще даде възможност за бързото предприемане на мерки по гасене на пожарите, което от своя страна ще предотврати тяхното разрастване и нанасянето на по-големи материални и екологични щети.

4Б-1: Предотвратяване и намаляване на замърсяването от селското стопанство (4Б-1)

Независимо от подобряването на статуса на повърхностните и подземни води основният източник на дифузно замърсяване остава селскостопанската дейност, емитираща както нитратни и фосфатни съединения, така и пестициди и вещества, ползвани за растителна защита и лечение на животните.

За намаляването на дифузното и точковото замърсяване от селското стопанство са необходими изграждането на безопасни съоръжения за съхранение на оборски тор и инвестиции в подходяща техника за прилагането на добрите земеделски практики, свързани с употребата и съхранението на минерални и оборски тор и препарати за растителна защита.

Прилагането на мерките, свързани с намаляване на натиска върху водните тела от земеделски дейности ще допринесе за подобряване на техния статус и ще отговори на изискванията на Рамковата директива за водите.

4Б-2:Увеличаване на дела на биологичното производство [4А, 4В, 2А,3А]

Въпреки, че през последните години площите, обработвани по методите на биологично производство в България, нарастват, техният дял е все още незначителен (0,8% от ИЗП). Увеличаването на дела на биологичното производство чрез насърчаването на биологично растениевъдство, пчеларство и животновъдство и прехода към този начин на производство ще

доведе до намаляване използването на минерални торове и пестициди и намаляване на замърсяванията на водите. Въвеждането на екстензивни земеделски практики ще намали нитрификацията и втока на биогени в естествените и полуестествени екосистеми особено тревните съобщества и водните местообитания, с кумулиращ се положителен ефект върху флората и фауната и като цяло върху естествените и полу-естествени екосистеми. Това ще допринесе и за поддържане на видове и местообитания – целеви за зоните, в благоприятно природозащитно състояние.

Подпомагането на биологичното производство отговаря и на препоръките на Европейската Комисия за използване на инструментите и възможностите, предлагани от ЕФРЗСР, заложени в Европейския план за действие за бъдещето на биологичното производство в Европейския съюз.

Биологичното земеделие оказва положително влияние и за постигане на целите на Европейската стратегия за опазване на биологичното разнообразие – Европа 2020, Съобщението за зелена инфраструктура, Тематичната стратегия за почвите и европейското законодателство – директивите за птиците и местообитанията, Нитратната директива, директивата за водите и др.

4В-1: Съхранение и увеличаване на почвеното плодородие

SWOT анализа ясно очертава необходимостта от въвеждането на мерки за съхранение на почвеното плодородие и ограничаване на деградацията на почвите. (включително почвената ерозия). За тази цел е необходимо да се повишат знанията на земеделските производители по проблемите за управление на почвите и да се насърчава прилагането на екологосъобразни методи, предотвратяващи деградация на почвата. Съществува и необходимост от насърчаване на иновациите и инвестициите в техники и технологии за прилагане на екологосъобразни практики.

При извършване на дейности в горите трябва да се използва техника щадяща почвите и намаляваща риска от тяхната ерозия.

5А-1: Възстановяване и реконструкция на хидромелиоративната инфраструктура [2А, 2В, 4Б]

Тази потребност ще бъде формулирана след приемане на Стратегията за укрепване на конкурентоспособността на селското стопанство и устойчивото управление в хидромелиоративния сектор и опазване на вредното въздействие на водите.

5Б-1: Повишаване на енергийната ефективност (5В-1)*[2А, 6А, 6Б]*

За повишаване на енергийната ефективност е необходимо въвеждането на енергоспестяващи технологии при производство и преработката на селскостопанска продукция.

5В-1: Изграждане на нови и реконструкция на съществуващи мощности за преработка на отпадъци остатъци и други суровини в био енергия

Налице е значителен неоползотворен потенциал за производство на възобновяема енергия от отпадъчната биомаса в стопанствата, и в някои от преработвателните предприятия. Оползотворяването на този потенциал не само ще намали зависимостта от фосилни горива, но и ще намали нетните емисии на парникови газове в атмосферата, и така ще увеличава въглеродната неутралност на икономиката и донякъде енергийната независимост и конкурентоспособността на подкрепените бизнеси.

5В-2: Увеличаване на площите с бързорастящи храсти и дървесни видове за производство на биоенергия

Увеличаване на площите (извън защитените територии и местата по Натура 2000) с дървесни и храстови видове за производство на енергия, е необходимо, за да се намали натиска върху горите и да се стимулира използването на ВЕИ.

5В-3: Възползване от принципите на биоикономиката за повишаване на ресурсната ефективност и добавената стойност [6А, ОС, климат]

Налице е потенциал за допълнителна преработка на остатъците и страничните продукти от множество производства в селските райони на страната. Оползотворяването му ще повиши разнообразието от суровини или вложения във веригите на добавяне на стойност извън хранително вкусовата промишленост, например за предприятията за производство на биогорива за транспорта, във фармацевтичния сектор, козметиката и парфюмерията за предприятията произвеждащи някои изделия за строителната индустрия и т.н.

5Г-1: Принос към Третия национален план за действие по изменение на климата за намаляване на емисиите от земеделски източници (ОС)

Третият план за действие по изменение на климата предвижда конкретни мерки за намаляване на емисиите парникови газове във всички сектори, като тези мерки са съобразени с политиката на страната в областта на изменението на климата и съответно с потенциала на националната икономика за редукция на емисиите. Общият ефект от предвидените мерки ще гарантира изпълнение на поетите ангажименти и постигане на правно обвързващите за страната ни европейски цели. В сектор селско стопанство мерките са свързани от една страна с повишаване на знанията на земеделските стопани относно прилагане на подходящи практики, водещи до намаляване на емисиите от сектора и въвеждането на такива практики като насърчаване на използването на подходящи сеитбообороти, особено с азот-фиксиращи култури, насърчаването на екстензивното пасищно отглеждане на животните, а от друга с техническото обезпечаване на земеделските стопанства за обработване на почвата/стърнищата, биологичната рекултивация с характерни за района тревни видове на деградиралите земеделски земи. За намаляване на емисиите от животновъдния сектор е важно да се изградят и подобрят съоръжения за съхранение и прилагане на оборски тор , да се въведат нисковъглеродни практики за преработка на оборски тор, например компостиране, преработка в биогаз в анаеробни условия. Насърчаването на екстензивното животновъдство и поддържането на оптимална гъстота на животинските единици в зависимост от природните, климатични и почвени условия осигурява добро екологично състояние на ливадите и пасищата и поддържане на постоянна тревна покривка , което води до съхраняване на запасите от въглерод в почвите.

5Д-1: Увеличаване лесистостта и възстановяване на горския потенциал (4В, ОС)

През последните 21 години поглъщането на парникови газове от горския сектор компенсира между 11,35%-19,9% от общите емисии на парникови газове в България. С най-голяма роля за поглъщането и складирането на въглерод (94 -95% от общото поглъщане за сектора) са териториите, заети от гори. Тази им функция ги прави фактор в борбата с изменението на климата. От тук идват и нуждите от разширяване на горските територии, бързото възстановяване на горския потенциал и подобряване устойчивостта и екологичната стойност на горските екосистеми.

Възстановяването и поддържането на горски (полезащитни) пояси в Североизточна България допринася за увеличаването на залесените територии, поглъщащи въглерод. Те също така допринасят за предотвратяване на почвената ерозия на едни от най-плодородните земеделски земи в България. Ветрозащитните пояси не са добре поддържани и са разположени в зони, които са най-уязвими на климатичните промени. Необходимо е там където те са деградирали да се презалесят, а където са в процес на деградация да се предприемат дейности по тяхната поддръжка.

Изоставените земеделски земи в повечето случаи са нископлодородни и залесяването е начин за предпазването им от ерозия и пълна деградация.

6А-1: Повишаване на инвестициите в неземеделските сектори на селските райони *(6Б, Иновации, Околна среда, Климат)*

Един от основните проблеми в селските райони на България е слабото развитие и ниска динамика на неземеделските сектори на икономиката. Риск за съществуващия неземеделски бизнес е депресивното състояние на икономиката и ниското търсене на вътрешния и международните пазари. SWOT анализът показва неоползотворени съществуващи и нововъзникващи възможности за развитие на неземеделските сектори в областта на преработката на земеделски и горски продукти, оползотворяване на отпадъците, туризма, зелената икономика и услуги, информационните и комуникационни технологии, и др. Това определя насърчаването на инвестициите в неземеделски дейности като приоритетна потребност за Програмата.

6А-2: Развитие на предприемачеството в селските райони (6А-2)

Слабата предприемаческа активност в селските райони е пречка за оползотворяването на вътрешните ресурси на местната икономика (туризъм, преработката на земеделска и горска продукция, социално предприемачество, оползотворяване на отпадъците) и за засилване на вертикалните и хоризонтални връзки в икономиката. Затова е необходимо да се подпомага развитието на предприемаческите умения, да се насърчават бизнес инициативите на местните жители и да се подобрява бизнес средата в селските райони. Развитието на предприемачеството е също така успешен метод за увеличаване на заетостта на жените и интеграция на хората в риск от маргинализация. То е и приоритет на Националната стратегия за насърчаване развитието на малките и средните предприятия 2014-2020.

6Б-1: Подобряване на социалната инфраструктура [6А]

Основната социална инфраструктура (образование, здравеопазване, социални услуги, култура, отдих и спорт) в селските райони е изградена, но повече от 50% от инфраструктурата се нуждае от реконструкция и модернизация. Лошото състояние на инфраструктурата влошава качеството на услугите за местното население, което води до миграция, особено на младото и активно население на селските райони и затруднява интеграцията на уязвими групи, включително деца, застрашени от бедност, роми и хора с увреждания и самотни възрастни хора. Затова нуждата от подобряване на социалната инфраструктура е определена като приоритетна в рамките на Програмата. Част от потребностите ще се покриват от другите оперативни програми като демаркацията е детайлно представена в описанието на мерките.

6Б-2: Подобряване на техническата инфраструктура [5А, 6А]

Лошото състояние на част на пътната инфраструктурата, обслужваща селските райони, увеличава разходите на съществуващия бизнес и намалява стимулите за инвестиции. То затруднява и ежедневните пътувания на жителите, което води до намаляване на вътрешно-териториалната мобилност на работната сила (възможностите за работа в други населени места без смяна на местожителството) и достъпа до услуги.

Проблемите с амортизираната или неизградената ВИК мрежа, водят до проблеми с осигуряването на качествена питейна вода на част от териториите, загуби на вода и замърсявания. Това определя потребността от инвестиции във ВИК мрежата, съответстващи на приоритетите на Стратегията за развитие на отрасъл „Водоснабдяване и канализация"..

Част от потребностите ще се покриват от другите оперативни програми като демаркацията е детайлно представена в описанието на мерките.

6Б-3: Подобряване на туристическата инфраструктурата [6А]

Оползотворяването на туристическия потенциал на селските райони изисква подобряване и развитие на техническата инфраструктура, естетизиране на средата в туристическите зони, и развитие на

туристически атракции от обща полза, които да привличат и задържат посетители в селските райони, като по този начин улесняват развитието на туристически бизнес, създаващ работни места и доходи за местното население. Развитието на туристическата инфраструктура ще се насочва от приоритетите в Националната стратегия за устойчиво развитие на туризма в Република България 2014-2030 г. и в Генералния план за устойчиво развитие на туризма, който ще бъде разработен за изпълнение на Стратегията.

6Б-4: Развитие на местния капацитет за устойчиво развитие [1А, 6А, Иновации, Околна среда]

Преминаването на местните общности и икономики към по-устойчиви модели на управление и функциониране изисква наличието на достатъчно познания и умения за устойчиво развитие, като предпоставка за предприемането на интегрирани инициативи за местно развитие. Местните заинтересовани лица трябва да имат достатъчно познания и умения за идентифициране и разработване на интегрирани и иновативни проекти с висока добавена стойност за местната икономика, качество на живота, или опазването на околната среда.

Опитът от други страни показва, че воденото от общностите местно развитие (ВОМР) е успешен подход за социално-икономическо възстановяване, но изисква достатъчно развит местен капацитет и достатъчна ангажираност и активно участие на местните общности. Това от своя страна изисква постоянни усилия за увеличаване на капацитета на местните общности, чрез създаване и поддръжка на функционираща мрежа за обмен на информация за иновации и добри практики и изграждане на специализирани знания и умения за мобилизация на местните общности.

6В-1 Осигуряване на достъп до фиксирана широколентова мрежа в селските територии без покритие (6А, 6Б, Иновации)

Развитието на мрежите от следващо поколение в селските райони изостава, поради неспособността на нормалните пазарни механизми да осигурят частни инвестиции в по-слабо населените райони с ограничена покупателна способност на населението. Това определя необходимостта от публична подкрепа за развитие на мрежите за достъп от следващо поколение, за да могат жителите и бизнеса да използват възможностите, за интернет-базирани публични и частни услуги, включително такива, свързани с административното обслужване на населението, здравеопазването, образованието и социалните услуги. В рамките на Програмата ще се подпомагат инвестиции селски райони, съответстващи с приоритетите на Стратегията за широколентов достъп на България и Плана за достъп от следващо поколение**.**

Повишаването на проникването на интернет изисква също така да се насърчава развитието на компютърна грамотност и умения на населението и работната сила, а също и на инвестициите за развитие на услугите *(Тази потребност се адресира от ОПРЧР и* ОПДУ*).*

5. ОПИСАНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА

5.1. Обосновка на избора на потребностите, които ще бъдат включени в програмата за развитие на селските райони, както и обосновка на избора на цели, приоритети и области с поставен акцент въз основа на данните от SWOT анализа и оценката на потребностите. Когато е уместно, обосновка на тематичните подпрограми, включени в програмата. С обосновката по-специално трябва да се докаже изпълнението на изискванията, посочени в член 8, параграф 1, буква в), подточки i) и iv) от Регламент (ЕС) № 1305/2013

В съответствие с целите на политиката на ЕС за развитие на селските райони Програмата за развитие на селските райони за периода 2014 – 2020 г. има три цели:

1.Повишаване на конкурентоспособността и балансирано развитие на селското и горското стопанство и преработваща промишленост;

2.Опазване на екосистемите и устойчиво управление, използване на природните ресурси в земеделието, горското стопанство и хранителната промишленост, предотвратяване на климатичните промени и приспособяване към тях;

3. Социално-икономическо развитие на селските райони, осигуряващо нови работни места, намаляване на бедността, социално включване и по-добро качество на живот.

Програмата е структурирана около пет тематични приоритета и шестнадесет приоритетни области на политиката за развитие на селските райони. Освен това за постигане на специфичните цели на тематичните приоритети са програмирани интервенции, включващи стимулиране на иновациите и трансфер на знания и информация, като по този начин, тя адресира всичките приоритети/приоритетни области на политиката за развитие на селските райони на Общността. Йерархията на целите на Програмата е дадена в Приложение 1 към Раздел 5.

За планираните интервенции по първата цел са отделени 22% от публичните разходи на Програмата, по втората – 48%, а по третата – 28%.

При определянето на бюджета е отчетена приоритетността на потребностите, потенциалната ефективност и взаимната допълняемост на мерките, поуките от предишния програмен период, а също и целите на Стратегията Европа 2020 и ОСП, и националните приоритети за тяхното изпълнение, определени в Споразумението за партньорство и други стратегически документи. При разпределянето на бюджета са оценени кръстосаните ефекти и е отчетено, че планираните интервенции по цел 2 имат силен и пряк принос за цел 1, тъй като допринасят за опазване и подобряване на ресурсите в земеделието, повишават ресурсната и енергийна ефективност, насърчават развитието на биологичното производство.

Първата цел на Програмата е насочена към осигуряване на устойчив и балансиран растеж на производството и преработката на селскостопански и горски продукти. В рамките на тази цел Програмата ще адресира приоритетни потребности чрез мерки целящи:

- Развитие на устойчива структура на земеделското производство и жизнеспособни земеделски структури;
- Насърчаване на качеството, добавената стойност и иновациите в производството,

преработката и маркетинга на селскостопански продукти;

- Подобряване на икономическите резултати на фирмите, работещи в горите и първичната преработка в контекста на устойчивото управление на горите.

Интервенциите по Приоритет 2 целят *повишаване на жизнеспособността и конкурентоспособността* чрез структурно приспособяване, повишаване на производителността и ефективността на производството. В рамките на ПО 2А приоритет се дава на потребността за модернизиране и технологично обновление на земеделските стопанства (2А-4), а по ПО 2Б на привличането на млади земеделски стопани с подходяща квалификация (2Б-1). Програмата поставя цел за подпомагане на инвестициите в около **3500 земеделски стопанства и навлизането в земеделието на 1630 млади стопани**.

Потребността за подобряване на знанията и умения на управителите на земеделски стопанства и работната сила (1В-1) ще се адресира с мерки за осведомяване, обучение и консултации.

В рамките на Приоритет 2 се цели също подобряване на икономическите резултати на фирмите, горското стопанство, дърводобива и първичната преработка на дървесина чрез насърчаване на инвестициите в увеличаване на продуктивността на горите и технологично обновление, водещо до повишаване на производителността, енергийната и ресурсна ефективност и устойчиво управление на горите (2В-1).

С интервенциите за *насърчаване на организацията на хранителната верига* и *управлението на риска* по Приоритет 3 се цели укрепване на връзките в хранителната верига и насърчаване на кооперирането, насочено към постепенното изграждане на конкурентни предимства на база качество и добавена стойност на продуктите и иновации. По този приоритет са приоритизирани потребностите за повишаване на вертикалната и хоризонтална интеграция в хранителната верига (3А-1&4) и се цели включването на около **620 стопанства** в мерки за кооперииране. Друг приоритет е насърчаването на иновациите и технологичното обновление в хранителната промишленост (3А-3), в съответствие на приоритетите на националната Иновационната стратегия за интелигентна специализация 2014-2020.

По ПО 3Б ще програмата цели подобряване на управлението на риска в земеделието чрез подпомагане на създаването на взаимоспомагателен фонд за неблагоприятни климатични явления, болести по животните и растенията, нашествия на вредители и екологични инциденти, който е програмиран да започне да функционира през 2017 г.

В рамките на цел 1 на Програмата се дава хоризонтален приоритет на повишаване на конкурентоспособността в секторите месо, мляко, плодове, зеленчуци, етерично-маслени култури и биологично производство (2А-1), като на тях ще се дава предимство при избора на проекти по мерките.

Потребността за развитие малките земеделски стопанства (2А-2) се адресира с Тематична подпрограма, която цели улесняване на преструктурирането, повишаване на жизнеспособността и устойчивото развитие на малките земеделски стопанства. Програмата ще подпомага на консултантски услуги, дейности и инвестиции целящи увеличаване на мащаба на производство, структурно приспособяване, повишаване на производителността и качеството на продукцията на малките стопанства, а по този начин и на повишаването на доходите и запазването на работни места. Тематичната подпрограма цели да подобри насочването на ресурсите и да намали административната тежест при кандидатстване, да стимулира развитието на специализирани услуги за малките стопанства, а също и да повиши обществената информираност и ангажираност за

осигуряване на устойчиво развитие на малките стопанства.

Приоритетната потребност за подобряване на достъпа до външно финансиране (2А-3) ще бъде адресирана с прилагането на Гаранционната схема, използваща акумулираните ресурси на схемата от ПРСР 2007-2013 г., и с разработване на нови финансови инструменти на основата на предварителна оценка на потребностите, което ще бъде проведена през 2015 г.

Втората цел на програмата е насочена към опазване на екосистемите, осигуряване на устойчиво управление и използване на природните ресурси, предотвратяване и адаптиране към климатичните промени.

В рамките на тази цел са програмирани интервенции по два приоритета.

По приоритет 4 се цели опазване на биоразнобразието и природните ресурси. Програмата цели да подпомогне дейности за опазване на биоразнообразието на **537 хил. ха** земеделска земя и **101 хил. ха** горски територии, а също опазване на почвеното плодородие и предотвратяване на ерозията на **53 хил. ха**, и подобряване на управлението на водите на **113 хил. ха**. земеделски земи.

По приоритет 4 основната цел на Програмата е опазване на биоразнобразието, като при оценката на потребностите е отчетена основната цел на Европейската стратегия за биоразнообразието – Европа 2020 и националните стратегически документи за нейното прилагане. Водещата цел за Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие до 2020 г., е именно спирането на загубата на биологично разнообразие и влошаването на услугите от екосистемите в ЕС до 2020 г. Национална приоритетна рамка за действие за Натура 2000, дефинира 5 приоритета за програмния период 2014-2020. Приоритет 2 включва устойчивото управление на земеделските земи, горите и водните басейни и е пряко свързан с извършване на дейности за опазване на видовете и типовете природните местообитания, включително тяхното поддържане и възстановяване чрез екосистемния и регионален подход. Основната цел е възстановяване на минимум 15% от деградиралите екосистеми.

По ПО 4А се адресират проблемите за съхранение на ценните местообитания и видове в земеделските и горските територии, включително местата по Натура 2000, като се насърчават земеделските и горските стопани да опазват биоразнообразието и да осигуряват публични екологични блага, които надхвърлят минимално изискуемите (4А-1&2) и да продължават земеделски дейности в райони с природни ограничения (4А-5). Адресирана е потребността за опазване на генетичното разнообразие в селското стопанство (4А-4). Опазването на биоразнообразието ще бъде подпомогнато и в горските територии чрез мерки за предотвратяване на горските пожари (4А-6).

По ПО 4Б се адресира потребността от намаляване на замърсяването на водите от селското стопанство (4Б-1) чрез подпомагане на инвестиции на стопанствата в съоръжения и оборудване и насърчаване на биологичното производство (4Б-2). Подпомагането на биологичното производство отговаря на препоръките на Европейската Комисия за използване на инструментите и възможностите, предлагани от ЕФРЗСР, заложени в Европейския план за действие за бъдещето на биологичното производство в Европейския съюз. Биологичното земеделие оказва положително влияние и за постигане на целите на Европейската стратегия за опазване на биологичното разнообразие Европа 2020, Съобщението за зелена инфраструктура, Тематичната стратегия за почвите и европейското законодателство – директивите за птиците и местообитанията, Нитратната директива, директивата за водите и др.

В рамките на ПО 4В програмата цели опазване на почвените ресурси чрез подкрепа на инвестиции в оборудване и технологии за екологосъобразни практики (4В-1).

По Приоритет 5 се цели насърчаване на ефективността на използване на ресурсите и подкрепа на прехода към нисковъглеродна и устойчива на изменението на климата икономика. По този приоритет Програмата включва мерки, които адресират целите и приоритетите, поставени от Третия национален план за действие по изменение на климата 2013-2020 г. за секторите селско стопанство, земеползване и горско стопанство и промишленост. Планирани са интервенции по пет приоритетни области.

В рамките на ПО 5А се цели адаптация към климатичните промени чрез подпомагане на инвестиции във водоспестяващи поливни технологии (5А-1). Програмата ще подпомогне подобряване на хидромелиоративна инфраструктура извън стопанствата като за целите на правилното насочване на ограничените ресурси се разработва Стратегията за устойчивото управление в хидромелиоративния сектор и опазване на вредното въздействие на водите, която ще определи приоритетите и ще разработи механизмите за подпомагане.

В рамките на ПО 5Б се адресират потребностите за увеличаване на енергийната ефективност (5Б-1) в земеделските стопанства и хранителната промишленост, като се цели насърчаване на инвестиции в енергийна ефективност на стойност **217 млн. евро.**

По ПО 5В се цели насърчаване на използването на ВЕИ подпомагане на инвестициите за производство на ВЕИ за собствено потребление от преработка на вторични продукти, отпадъци, остатъци и други суровини в био енергия (5В-1). Програмата цели инвестиции във ВЕИ на стойност **150 млн. евро**.

В рамките на ПО 5Г се цели намаляване на емисиите на парникови газове като приоритет е даден на инвестициите, в подобряване и съхранение на оборски тор и въвеждане на нисковъглеродни практики за преработка на оборски тор в стопанства с **18 хил. ж.е**. Програмата ще насърчава и практики за устойчиво управление на обработваемите земи, които са основния източник на парникови газове в сектора.

В рамките на ПО 5Д се цели стимулиране на съхраняването и поглъщането на въглерод чрез мерки насочени към повишаване на жизнеността и устойчивостта на горите (5Д1-3). В съответствие с Националната стратегия за развитие на горския сектор 2013-2020 г приоритет е даден на мерките залесяване, възстановяване на полезащитните пояси, и възстановяване на щети по горите, пострадали от горски пожари и природни бедствия.

По всички приоритети по цел 2 са планирани мерки за осведомяване, обучение, консултации, а също насърчаване на сътрудничеството за разработване на добри практики и иновации, които са от съществено значение за постигане на целите на Програмата.

Дейностите по цел 2 ще допринесат съществено за останалите цели на Програмата чрез създаваните екосистемни услуги и ползи, които подобряват ресурсите за земеделие и общественото благосъстояние.

Третата цел на Програмата е насочена към стимулиране на социално-икономическото развитие на селските райони. В рамките на тази цел се ще се подпомагат интервенции в три приоритетни области, които съвместно целят да развият икономическия потенциал, да съхранят демографския потенциал и да допринесат за социално включване на уязвими групи, като по този начин способстват за икономическо възстановяване и овладяване на процеса на обезлюдяване.

По ПО 6А се цели улесняване на диверсификация на икономиката и разкриването на работни места в селските райони, чрез насърчаване на инвестициите в създаването и развитието на неземеделски

бизнес (6А1&2). Програмата ще подпомага инвестиции в развитие на неземеделски дейности, с приоритет към тези, оползотворяващи вътрешните ресурси на селските райони или възможностите, които разкрива развитието на новите технологии. В съответствие със Споразумението за партньорство в приоритет ще имат инвестициите в Северозападния регион.

В рамките на ПО 6А Програмата цели подпомагането на **1600 проекта** за развитие на неземеделските сектори на икономиката, водещи до създаването на **4 300 нови работни места**. Програмата допринася за целта за приобщаващ растеж на Стратегията Европа 2020 и като приоритизира създаването и запазването на работни места по част от мерките, насърчава развитието на трудоемки сектори на земеделието и способства за повишаване на жизнеспособността на малките земеделски стопанства.

Интервенциите по ПО 6Б целят да укрепят териториалната конкурентоспособност на селските територии чрез подобряване на качеството на живот и условията за бизнес. По ПО 6Б са програмирани две групи интервенции.

Първата група адресира потребностите за подобряване на социалната, техническата и туристическата инфраструктура (6Б-1-3) чрез подпомагане на инвестиции, които подобряват качеството на живот и достъпа до услуги на **1 995 хил. жители** на селските райони. Програмата ще подпомага инвестиции в инфраструктура насърчаващи растежа, заетостта и икономическото съживяване на селските райони, които съответстват на приоритетите на националните секторни стратегии и на нуждите, определени в общинските и местните стратегии за развитие. Нуждите от подобряване на социалната и техническа инфраструктура в селските райони ще се адресират и по други оперативни програми, като демаркацията е детайлизирана в описанието на мерките.

Втората група мерки цели развитие и оползотворяване на социално-икономическия потенциал на селските райони чрез стимулиране на воденото от общностите местно развитие по подхода ЛИДЕР. Чрез дейността на Националната селска мрежа Програмата ще цели развитието на капацитет за устойчиво развитие (6Б-4) на цялата територия на селските райони. При наличие на минимален капацитет, ще се подпомогнат пряко местни инициативи за изграждане на капацитет и подготовка на местни стратегии за развитие. Програмата ще финансира изпълнението на местни стратегии за развитие, които имат достатъчна зрялост и ясна добавена стойност за развитието на териториите, като цели подкрепата на **60 МИГ**, обхващащи **48%** от населението на селските райони по националната дефиниция. За да могат МИГ в стратегиите си да адресират адекватно най-важните проблеми на територията се планира прилагане и на многофондово финансиране за интегриране и допълване на интервенциите на регионалната, социалната и политиката за развитие на селските райони и за морско дело и рибарство.

По ПО 6В Програмата цели осигуряване на равен достъп на всички домакинства и бизнес от селските райони до широколентова мрежа в изпълнение на целите, поставени от Програмата в областта на цифровите технологии за Европа и националните стратегии за нейното прилагане (6В-1). Програмата ще подпомогне само изграждането на инфраструктура за широколентов достъп от следващо поколение в зони, в които поради пазарни дефекти няма инвеститорски интерес, и по този начин ще допринесе за създаване на допълнителен капацитет и скорост на връзките, по-добро качество на услугите и подобряване на достъпа на потребителите до онлайн ресурси.

Предпоставка за ефективното постигане на цел 3 е успешното прилагане на мерките по останалите оперативни програми, определени в Споразумението за партньорство - подобряване на бизнес средата, знанията и уменията на предприемачите и работната сила, включително за целите на новите сектори на местната зелена икономика и ИКТ и подобряването на социалната и техническа

инфраструктура.

Интервенциите по цел 3 допринасят за постигане на останалите цели на Програмата. Развитието на неземеделски дейности подпомага преструктурирането и жизнеспособността на земеделските стопанства (цел 1), като осигурява възможности за допълнителни доходи извън земеделието. Те също ще имат принос за цел 2 и хоризонталните приоритети за опазване на околната среда и климата, като подпомагат публични и частни инвестиции за повишаване на енергийната ефективност и развитието на секторите на зелената икономика.

5.2. Комбинацията и обосновката на мерките за развитие на селските райони за всяка област с поставен акцент, включително обосновката на финансовите средства, отпуснати за мерките, както и адекватността на финансовите ресурси с поставените цели, както е посочено в член 8, параграф 1, буква в), подточки ii) и iii) от Регламент (ЕС) № 1305/2013. Комбинацията от мерки, включени в интервенционната логика, се базира на данни от SWOT анализа и обосновка и приоритизиране на потребностите, посочени в точка 5.1

5.2.1. P1: Стимулиране на трансфера на знания и иновациите в областта на селското и горското стопанство и селските райони

5.2.1.1. 1А) Стимулиране на иновациите, сътрудничеството и развитието на базата от знания в селските райони

5.2.1.1.1. Избор на мерки за развитие на селските райони

- M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)
- M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)
- M16 — Сътрудничество (член 35)

5.2.1.1.2. Комбинация и обосновка на мерките за развитие на селските райони

Неприложимо.

5.2.1.2. 1Б) Укрепване на връзките между селското стопанство, производството на храни, горското стопанство и научноизследователската дейност и иновациите, включително с цел подобряване на екологичното управление и екологичните показатели

5.2.1.2.1. Избор на мерки за развитие на селските райони

- M16 — Сътрудничество (член 35)

5.2.1.2.2. Комбинация и обосновка на мерките за развитие на селските райони

Неприложимо.

5.2.1.3. 1В) поощряване на ученето през целия живот и професионалното обучение в секторите на селското и горското стопанство

5.2.1.3.1. Избор на мерки за развитие на селските райони

- M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)

5.2.1.3.2. Комбинация и обосновка на мерките за развитие на селските райони

Неприложимо.

5.2.2. P2: Подобряване на жизнеспособността на стопанствата и конкурентоспособността на всички видове земеделие във всички региони; насърчаване на новаторски селскостопански технологии и устойчивото управление на горите

5.2.2.1. 2A) Подобряване на икономическите резултати на всички земеделски стопанства и улесняване на преструктурирането и модернизирането на стопанствата, особено с оглед на увеличаването на пазарното участие и ориентация и на разнообразяването в селското стопанство

5.2.2.1.1. Избор на мерки за развитие на селските райони

- M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)
- M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)
- M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)
- M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19)
- M16 — Сътрудничество (член 35)

5.2.2.1.2. Комбинация и обосновка на мерките за развитие на селските райони

ПО 2А цели модернизиране и структурно приспособяване на земеделието и на нея е отделен бюджет от 262 млн. евро публични разходи (9% от общия).

В рамките на тази приоритетна област се предвижда подпомагане на инвестициите във физически капитал чрез M04.1 за целите на подобряване производителността на труда, качеството на продукцията, с приоритет към преструктуриране и растеж на секторите месо, мляко, плодове, зеленчуци, етерично-маслени култури и биологично производство. Чрез тази мярка се цели подпомагането на инвестициите в 3500 стопанства и на нея е отделен 80% от бюджета на ПО2А. Интервенциите по M04.1 се допълват от M01 и M02, насочени към повишаване квалификацията, знанията и уменията на земеделските стопани и заетите в земеделието и имат ключов принос за модернизацията на производствените практики и повишаване на производителността на труда. M16 е насочена към улесняване на трансфера на иновации и разработването на иновативни проекти.

Към целите на ПО 2А е насочена и тематична подпрограма за малките земеделски стопанства, която цели да подпомогне тяхното преструктуриране, устойчиво икономическо развитие и жизнеспособност. Общият бюджет на подпрограмата е 109,93 млн. евро публични разходи, като по ПО 2А са програмирани 91% от тях. Основната част от средствата на подпрограмата са насочени към M06.3 – 60,9 млн.евро, като се цели подпомагане на около 4000 малки земеделски стопанства.

5.2.2.2. 2Б) Улесняване на навлизането на земеделски стопани с подходяща квалификация в селскостопанския сектор, и по-специално приемствеността между поколенията

5.2.2.2.1. Избор на мерки за развитие на селските райони

- M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)
- M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)
- M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)
- M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19)

5.2.2.2.2. Комбинация и обосновка на мерките за развитие на селските райони

В рамките на ПО 2Б всички мерки целят да насърчат навлизането на млади земеделски стопани и да подпомогнат развитието на техните стопанства. Бюджетът на ПО 2Б е 100,9 млн. евро публични разходи (3,5% от общия). Основната част от бюджета (76,5 млн.евро) е програмиран по M06.1, за да се улесни навлизането на млади хора в земеделието. По тази ПО ще се осигурява също инвестиционна подкрепа за развитие на стопанствата на млади земеделски стопани (M04). Освен това чрез M01 и M02 се осигурява достъп до обучение, информация и консултантски услуги, за повишаване на професионалните и управленски компетенции на младите стопани, които да повишават ефективността и устойчивостта на техните стопанства.

5.2.2.3. 2В) Подобряване на икономическите резултати на фирмите в горското стопанство, дърводобива и първичната преработка на дървесина в контекста на устойчивото управление на горите

5.2.2.3.1. Избор на мерки за развитие на селските райони

- M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)

5.2.2.3.2. Комбинация и обосновка на мерките за развитие на селските райони

ПО 2В цели подобряване на икономическите резултати на фирмите в горското стопанство, дърводобива и първичната преработка на дървесина, водещо до повишаване на тяхната производителност и конкурентоспособност и допринасящо за устойчивото управление на горите.

По тази ПО е програмирано прилагането на M08.6, а нейният бюджет е 18 млн. евро публични разходи или 0,6% от общите по Програмата. Чрез подмярката се цели подпомагане на модернизацията на 120 фирми в горите и първичната дървопреработка, а също подпомагането на инвестициите, водещи до повишаване на продуктивността на горите.

5.2.3. P3: Насърчаване на добро организиране на хранителната верига, в т.ч. преработката и търговията със селскостопански продукти, хуманното отношение към животните и управлението на риска в селското стопанство

5.2.3.1. 3A) Подобряване на конкурентоспособността на първичните производители чрез по-доброто им интегриране в селскостопанската и хранителната верига посредством схеми за качество, които да добавят стойност към селскостопанските продукти, популяризиране на местните пазари и къси вериги на доставки, групи на производителите и организации и междубраншови организации

5.2.3.1.1. Избор на мерки за развитие на селските райони

- M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)
- M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)
- M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)
- M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19)
- M09 — Създаване на групи и организации на производителите (член 27)
- M14 — Хуманно отношение към животните (член 33)
- M16 — Сътрудничество (член 35)

5.2.3.1.2. Комбинация и обосновка на мерките за развитие на селските райони

Мерките по ПО 3А целят да укрепят хоризонталната и вертикална интеграция на хранителната верига и да насърчат изграждането на конкурентни предимства на основа качество и добавена стойност на продуктите и иновации. Бюджетът на ПО 3А е 263,2 млн. евро или 9% от общия.

Чрез M16 ще се насърчава развитието на сформиране и функциониране на оперативни групи на ЕПИ, развитие на каналите за маркетинг на местни продукти и къси вериги за доставка. Чрез M09 ще се насърчи участието в групи и организации на земеделските производители за подобряване на маркетинга и позициите на пазара.

Интервенциите по M09 и M16 ще се допълват от M04 и M06, които ще подпомага инвестициите във физически активи в селското стопанство и преработващата промишленост и други сектори за производство на продукти с висока добавена стойност, включително такива свързани с къси вериги на доставка, схеми за качество и базирани на иновации. Чрез M04 се цели подкрепа на 1555 проекта, като тя има бюджет от 176,5 млн. евро публични разходи.

Насърчаването на производството на продукти с висока добавена стойност, включително такива свързани с прилагане на високи стандарти за опазване на околната среда и хуманното отношение към животните се подпомага по M14, която има бюджет от 57 млн.евро.

Чрез M01 и M02 ще се повишат знанията и практическите умения на земеделските производители за маркетинга на селскостопански продукти.

5.2.3.2. 3Б) Подпомагане на превенцията и управлението на риска на стопанствата

5.2.3.2.1. Избор на мерки за развитие на селските райони

- M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)
- M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)
- M17 — Управление на риска (членове 36 — 39)

5.2.3.2.2. Комбинация и обосновка на мерките за развитие на селските райони

За адресиране на потребностите по ПО 3Б са избрани мерки, насочени към подобряване на управлението на риска. Индикативният бюджет на тази ПО е 46,1 млн. евро публични разходи или 1,6% от общия.

Чрез M17 ще се подпомагат се финансовите вноски във взаимоспомагателни фондове за компенсиране на земеделските стопани за икономически загуби, причинени от неблагоприятни климатични явления или от поява на болест по животните или по растенията, или от нашествие на вредители или екологичен инцидент. Мярката ще започне да се прилага след извършване на анализ на ползите и разходите и приложимостта, на основата на който ще се разработи механизмът за прилагане. Индикативният бюджет на мярката е 45,7 млн. евро и е временно прикрепен към бюджета на М 04 по ПО2А.

M1 и M2, по които ще се подпомага обучение и консултиране за управление на риска в подбрани на основа оценка на потребностите сектори, райони и групи производители.

Принос към целите на тази приоритетна област имат и мерките планирани в другите приоритетни области, насочени към подобряване на връзките в хранителната верига и диверсификацията на стопанствата.

5.2.4. P4: Възстановяване, опазване и укрепване на екосистемите, свързани със селското и горското стопанство

5.2.4.1. 4А) Възстановяване, опазване и укрепване на биологичното разнообразие, включително в зони по „Натура 2000“ и в зони с природни или други специфични ограничения и земеделие с висока природна стойност, както и на състоянието на европейските ландшафти

5.2.4.1.1. Мерки за земеделска земя

- M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)
- M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)
- M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)
- M10 — Агроекология и климат (член 28)

- M11 — Биологично земеделие (член 29)
- M12 — Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите (член 30)
- M13 — Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения (член 31)
- M16 — Сътрудничество (член 35)

5.2.4.1.2. Мерки за горска земя

- M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)
- M12 — Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите (член 30)
- M15 — Екологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство и опазване на горите (член 34)

5.2.4.1.3. Комбинация и обосновка на мерките за развитие на селските райони

Приоритет 4 цели опазване на биоразнобразието и природните ресурси и на него е отделен бюджет от 983,1 млн. евро публични разходи или 33,7% от общия бюджет на Програмата. За адресиране на потребностите на приоритет 4 са избрани 4 вида мерки: 1) мерки свързани, с повишаване на знанията на земеделските производители и тяхното сътрудничество – M1, M2 и M16, които имат бюджет 16,9 млн. евро; 2) мерки, свързани с плащания за прилагане на природосъобразни земеделски практики на площ – M10, M11, M12,M13, с бюджет 780 млн. евро; 3) мерки, свързани с инвестиции в земеделски стопанства за прилагане на екологосъобразни практики или предотвратяване на замърсяването и за непроизводствени инвестиции в стопанствата, с бюджет 158,2 млн. евро; 4) мерки за екосистемни услуги в горите, с бюджет 25,81 млн. евро.

За адресиране на потребностите на приоритетна област 4A са избрани 10 мерки. Увеличаването на познанията на земеделските и горските стопани относно ценните местообитания и видове и необходимостта от тяхното опазване и предоставянето на специфичните съвети по отношение на прилагането на природосъобразни дейности ще се постигне в рамките на M1 и M2, а чрез разработване на иновационни проекти (M16) се цели въвеждането на природосъобразни практики за опазване на биологичното разнообразие в земите с висока природна стойност и зоните от Натура 2000.

За опазването на биологичното разнообразие са необходими и специфични инвестиции, свързани с традиционните екстензивни земеделски практики (M4).

Мерките за плащане на ха (M10, M12 и M13) са насочени към съхранението на традиционните екстензивни земеделски практики и екстензивното пасищно отглеждане на животните, особено в планинските райони, което да предотврати изоставянето на затревените площи и тяхното захрастяване в планинските райони, и разораването на затревените площи и превръщането им в обработваеми земи в близост до населените места и равнинните райони.

Опазването на биоразнообразието в горите ще се осигури чрез прилагане на специфични мерки и екстензивен подход при тяхното използване и въвеждането на плащания за екосистемни услуги и превенция на горските пожари (M8 и M15).

Комбинирането на тези мерки ще допринесе за постигането на стратегическите цели на страната, заложени в Националната приоритетна рамка за действие и свързани с предотвратяване на по-нататъшната загуба на биоразнообразие и възстановяване на екосистемите (Приоритет 2. Устойчиво управление на защитените зони от мрежата Натура 2000 и Приоритет 3. Устойчиво използване на екосистемните услуги за оптимални обществени ползи, както и други фактори за социално-икономическото развитие на регионите).

Комбинирането на мерките по този приоритет ще допринесе за и постигане на целите на Европейската стратегия за опазване на биологичното разнообразие –Европа 2020.

5.2.4.2. 4Б) Подобряване управлението на водите, включително управлението на торовете и пестицидите

5.2.4.2.1. Мерки за земеделска земя

- M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)
- M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)
- M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)
- M10 — Агроекология и климат (член 28)
- M11 — Биологично земеделие (член 29)
- M12 — Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите (член 30)
- M13 — Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения (член 31)
- M16 — Сътрудничество (член 35)

5.2.4.2.2. Мерки за горска земя

- M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)
- M12 — Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите (член 30)
- M15 — Екологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство и опазване на горите (член 34)

5.2.4.2.3. Комбинация и обосновка на мерките за развитие на селските райони

Мерките по приоритетна област 4Б целят да насърчат прилагането на методите на биологичното производство и преминаването към него, както и прилагането на добри земеделски практики за предотвратяване на замърсяването на водите (M10 и M11). Особено важно е повишаването на знанията и осведомеността на земеделските стопани относно новите проблемите за управление на речните басейни, прилагането на иновативните техники и технологии за възстановяване на влажни и

буферни зони (M01, M02 и M16).

Планирането и изпълнението на опазващи, поддържащи и възстановителни дейности в ЗЗ от мрежата Натура 2000, попадащи в обхвата на Рамковата директива за водите, ще подпомогне и прилагането на Плана за опазване на водните ресурси на Европа до 2020 г. (M12).

Подпомагането на биологичното производство допринася за постигане на целите на Европейския план за действие за бъдещето на биологичното производство в Европейския съюз. Комбинирането на мерките по този приоритет ще допринесе за изпълнение на задължения на страната по Нитратната директива и Рамковата директивата за водите, чрез прилагане на мерки за подобряване на състоянието на повърхностните и подземните води и намаляване на тяхното замърсяване.

5.2.4.3. 4B) Предотвратяване на ерозията на почвите и подобряване на управлението им

5.2.4.3.1. Мерки за земеделска земя

- M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)
- M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)
- M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)
- M10 — Агроекология и климат (член 28)
- M11 — Биологично земеделие (член 29)
- M12 — Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите (член 30)
- M13 — Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения (член 31)
- M16 — Сътрудничество (член 35)

5.2.4.3.2. Мерки за горска земя

- M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)
- M12 — Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите (член 30)
- M15 — Екологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство и опазване на горите (член 34)

5.2.4.3.3. Комбинация и обосновка на мерките за развитие на селските райони

Избраните мерки по приоритетна област 4B са насочени към прилагането на дейности свързани с устойчивото управление на почвите (M10). Повишаване на знанията на земеделските производители, консултиране и обучение за проблемите за управление на почвите ще доведе до прилагане на екологосъобразни методи, предотвратяващи бъдещата деградация на почвите (M1, M2 и M16).

5.2.5. P5: Насърчаване на ефективното използване на ресурсите и подпомагане на прехода към нисковъглеродна и устойчива на изменението на климата икономика в селското стопанство, сектора на храните и горското стопанство

5.2.5.1. 5А) Повишаване на ефективността при потреблението на вода в селското стопанство

5.2.5.1.1. Избор на мерки за развитие на селските райони

- M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)
- M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)
- M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)
- M16 — Сътрудничество (член 35)

5.2.5.1.2. Комбинация и обосновка на мерките за развитие на селските райони

Мерките ПО 5А са насочени към ефективно използване на водните ресурси в земеделието и имат бюджет в размер на 105 млн. евро публични разходи или 3,6% от общия.

Основна част публичните разходи са насочени към инвестиции за подобряване на магистралната поливна инфраструктура и модернизирането на поливните съоръжения, които ще се подпомагат по M04.3. Мярката ще бъде разработена след приемане на Стратегията за укрепване на конкурентоспособността на селското стопанство и устойчивото управление в хидромелиоративния сектор и опазване на вредното въздействие на водите. Мярката ще бъдат съобразена с политиките и стратегическите документи на ЕС, РДВ и ще съответстват на ПУРБ.

Дейностите за подобряване информираността и знанията на ползвателите на поливна/индустриална вода относно необходимостта и технологичните възможности за ефективно управление на водите ще се финансират чрез мерки M01 и M02.

5.2.5.2. 5Б) Повишаване на ефективността при потреблението на енергия в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост

5.2.5.2.1. Избор на мерки за развитие на селските райони

- M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)
- M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)
- M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)
- M16 — Сътрудничество (член 35)

5.2.5.2.2. Комбинация и обосновка на мерките за развитие на селските райони

Мерките по тази ПО 5Б област целят въвеждането на енергоспестяващи технологии при производството и преработката на селскостопанска продукция и предлагането й на пазара и на тях е отделен бюджет от 123 млн.евро, или 4,2% от общия. Основната част от бюджета е отделена за насърчаване на инвестициите във физически активи по М4. Повишаването на осведомеността и достъпа до консултации за икономическите и екологични възможности и ползи от техники за ефективно използване на ресурсите ще се постигне чрез прилагането на М1 и М2. Предвидено е финансиране и за проекти за сътрудничество по М16.

5.2.5.3. 5В) Улесняване на доставките и използването на възобновяеми източници на енергия, на странични продукти, отпадъци и остатъци, и други нехранителни суровини за целите на биоикономиката

5.2.5.3.1. Избор на мерки за развитие на селските райони

- М01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)
- М02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)
- М04 — Инвестиции в материални активи (член 17)
- М07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)
- М16 — Сътрудничество (член 35)

5.2.5.3.2. Комбинация и обосновка на мерките за развитие на селските райони

Оползотворяването на остатъците и страничните продукти за целите на преработващата индустрия извън хранителните вериги, включително за производството на биогорива и топлинна и електрическа енергия от отпадъчна биомаса са важна предпоставка за повишаване на ресурсната ефективност, въглеродната неутралност и заетостта в селските райони на България и затова на ПО 5В е отделен бюджет от 115,2 млн.евро или 4% от общия.

Избраните мерки по тази приоритетна област са насочени в две основни направления: към (i) повишаване на осведомеността, знанията и уменията на заетите в първичния сектор относно бизнес-възможностите предоставяни от биоикономиката, и (ii) подпомагане на инвестициите в производствено-преработвателни активи необходими за развитие на биоикономиката.

Интервенциите по мерки М01, М02 и М16 ще въздействат по първото направление като създават необходимия управленски капацитет за внедряване и управление на съответните системи от активи в конкретните стопанства и преработвателни предприятия, като М16 – на основата на ЕПИ ще насърчава и въвеждането на иновативните техники на биоикономиката чрез пилотни проекти на създадените по мярката партньорства.

М04 ще съфинансира изграждането на системи за допълнителна преработка на остатъците и страничните продукти от първичния сектор за целите на други предприятия от преработващата промишленост, транспорта, енергетиката на основата на ВЕИ, и строителството, инвестициите за

изграждане на нови и реконструкция на съществуващи производствени мощности за преработка на вторични продукти, отпадъци, остатъци и други суровини в био енергия в земеделските и горските стопанства и преработвателните предприятия. Мярката ще подпомага и инвестиции за улесняване на доставките и използване на възобновяеми източници на енергия от вторични продукти, отпадъци, остатъци и други нехранителни суровини за целите на биоикономиката. На тази мярка е отделен бюджет от 43,3 млн. евро публични средства.

Чрез М07 ще се подпомагат публични проекти за инвестиции във ВЕИ за собствено потребление, като към нея са насочени 70 млн. евро публични разходи.

5.2.5.4. 5Г) Намаляване на емисиите на парникови газове и амоняк от селското стопанство

5.2.5.4.1. Избор на мерки за развитие на селските райони

- М01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)
- М02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)
- М04 — Инвестиции в материални активи (член 17)
- М10 — Агроекология и климат (член 28)
- М16 — Сътрудничество (член 35)

5.2.5.4.2. Комбинация и обосновка на мерките за развитие на селските райони

ПО 5Г ще подпомага намаляване на емисиите на парникови газове и амоняк от селското стопанство чрез подобряване на ползваните агротехники в земеделието, рекултивацията на деградиралите земи и подобряване управлението на оборския тор в животновъдството. Програмираните публични разходи са в размер 55,8 млн.евро или 1,9% от бюджета на ПРСР.

М01, М02 и М16 ще подпомагат създаването и поддържането на подходящ управленски капацитет в земеделските стопани за подобрено управление на ползваните от тях земи и животновъдни обекти, включително за въвеждане и управление на подходящите за стопанствата иновативни активи и екологосъобразни стопански дейности водещи до намаляване на емисиите от парникови газове.

Чрез М04 ще се финансират изграждането/внедряването на обекти и активи в стопанствата за подобряване на екологичното състояние на използваните земеделски площи, с което ще се увеличи способността им да поглъщат атмосферен въглерод, и така да намаляват общото количество на емисиите на парникови газове, отделени от селското стопанство. Програмираният бюджет е 42,7 млн. евро или 77% от общия за ПО 5Г.

Чрез М10 ще се подпомагат дейности, насочени към намаляване на емисиите на парникови газове на 7,000 ха, като на тази мярка е отделен 14% от бюджета на ПО 5Г (8 млн.евро).

5.2.5.5. 5Д) Стимулиране на съхраняването и поглъщането на въглерода в сектора на селското и горското стопанство

5.2.5.5.1. Избор на мерки за развитие на селските райони

- M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)
- M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)
- M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)
- M16 — Сътрудничество (член 35)

5.2.5.5.2. Комбинация и обосновка на мерките за развитие на селските райони

ПО 5Д програмираните мерки целят увеличаване на площта и повишаване на жизнеността и устойчивостта на горите, които имат най-голям значение за поглъщането и съхранението на въглерода. За ПО 5Д са програмирани 31,2 млн. евро публични разходи, или 1,1% от общите по ПРСР, като са отчетени характеристиките на горския сектор и поуките от прилагане на сходни мерки през предходния програмен период.

Чрез M08, към която са насочени основната част от публичните средства, ще се подпомага залесяване, възстановяването на щети от горски пожари и дейности, подобряващи устойчивостта и екологичната стойност на горските екосистеми. Мярка 16 е насочена към подкрепа за иновативни решения за въвеждане на интегрирани агроекологични системи, включващи поглъщането на въглерод и устойчивостта на екосистемите. Чрез M01 и M02 ще де подпомага преноса на знания и повишаване на квалификацията собственици на гори и заети в горското стопанство.

5.2.6. P6: Насърчаване на социалното приобщаване, намаляването на бедността и икономическото развитие в селските райони

5.2.6.1. 6A) Улесняване на разнообразяването, създаването и развитието на малки предприятия, както и разкриването на работни места

5.2.6.1.1. Избор на мерки за развитие на селските райони

- M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19)

5.2.6.1.2. Комбинация и обосновка на мерките за развитие на селските райони

ПО 6А цели улесняване на диверсификацията на икономиката и разкриването на работни места в селските райони и има бюджет от 127,9 млн.евро публични разходи или 4,4% от общите по ПРСР.

Чрез M06.2 и M06.4 ще се насърчава стартирането и развитието на неземеделски дейности в селските райони, които водят до увеличаване на заетостта и доходите за населението на селските райони и допринасят за увеличаване достъпа и качеството на частните услуги за населението и

бизнеса. В изпълнение на целите на Стратегията Европа 2020 и тематичните цели на Общата стратегическа рамка разнообразяването на икономиката ще се основава на оползотворяването на възможностите за развитие на зелената икономика, повишеното търсене на туристически услуги за селски, еко и културен туризъм, информационните и комуникационни технологии, а също в сектори на икономиката, които са определени като перспективни в Иновационната стратегия за интелигентна специализация 2014-2020 и Националната стратегия за насърчаване на малките и средните предприятия. При подпомагането на инвестициите ще се спазва демаркацията с останалите оперативни програми, която е детайлизирана в описанието на мерките. Чрез мярката ще се подпомогнат 1600 проекта, водещи до създаване на 2200 работни места.

5.2.6.2. 6Б) Стимулиране на местното развитие в селските райони

5.2.6.2.1. Избор на мерки за развитие на селските райони

- M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)
- M19 — Подкрепа за местно развитие по LEADER (ВОМР — водено от общностите местно развитие) (член 35 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

5.2.6.2.2. Комбинация и обосновка на мерките за развитие на селските райони

ПО 6Б цели укрепване на териториалната конкурентоспособност на селските територии чрез публични инвестиции подобряващи качеството на живот и условията за бизнес и насърчаване на местно развитие по подхода ЛИДЕР. Предвид големите незадоволени потребности и потенциала на мерките за стимулиране на местното развитие, програмираните публични разходи са 657,2 млн. евро или 22,5% от общите по ПРСР.

По ПО 6Б са програмирани две групи мерки. Чрез M07 първата група ще се подпомагат инвестиции в развитие на социална, техническата и туристическата инфраструктура. Програмата ще подпомага инвестиции, определени като приоритетни в националните секторни стратегии и общинските/местните стратегии за развитие, водещи до социално-икономическото съживяване на селските райони. На тази мярка е отделен 80% от бюджета на ПО 6Б.

Втората група мерки е създаване и укрепване на местен капацитет за устойчиво развитие и разширяване на териториалния обхват на воденото от общностите местно развитие по подхода Лидер (M19). Това ще се постига чрез мерки за създаване на капацитет в местните общности за партньорства при разработването и изпълнението на стратегии за местно развитие на териториите от селските райони в цялата страна. В рамките на този приоритет ще се подпомага също и прилагане на стратегии за местно развитие, включително насърчаването на дейности за оживление на територията на МИГ и активиране на местните общности, развитие на вътрешнотериториално и транснационално сътрудничество. Воденото от общностите местно развитие получава подкрепа от ЕЗФРСР и може да получи подкрепа от ЕФРР, ЕСФ, ЕФМДР. ВОМР, подкрепяно от съответните европейски структурни инвестиционни фондове, се осъществява по един или по няколко приоритета на съответната програма или програми в съответствие с правилата за тези фондове. Определеният бюджет на M19 е 131,5 млн. евро.

5.2.6.3. 6B) Подобряване на достъпа до информационни и комуникационни технологии (ИКТ), използването и качеството им в селските райони

5.2.6.3.1. Избор на мерки за развитие на селските райони

- M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)

5.2.6.3.2. Комбинация и обосновка на мерките за развитие на селските райони

В рамките на ПО 6В Програмата ще подпомогне чрез под-мярка М07.3 изграждането на широколентова мрежа от следващо поколение в селски райони, в които поради пазарни дефекти няма стимул за частни инвестиции. Изборът на районите за инвестиции и конкретните инвестиционни проекти ще се определят на основата на приоритетите на Националната стратегия за развитие на широколентовия достъп и Националния план за широколентова инфраструктура за достъп от следващо поколение и при прилагане на обективни и публично оповестени критерии, включващи размер на населението и потенциални потребители, съществуваща и потенциална икономическа активност и др. За ПО 6В е програмиран бюджет от 30 млн. евро или 1% от бюджета на ПРСР, които ще бъдат насочени към приоритетни проекти за изграждане на широколентова мрежа от следващо поколение селските райони.

5.3. Описание на това как ще бъдат обхванати междусекторните цели, включително специфичните изисквания по член 8, параграф 1, буква в), подточка v) от Регламент (ЕС) № 1305/2013

Хоризонталните приоритети за опазване на околната среда, адаптацията към промените в климата и иновации са:

- *Пряко адресирани* по част от приоритетите на Програмата;
- *Интегрирани* при програмирането и прилагането на всички приоритети/ мерки по Програмата.

Приоритетите и приоритетните области, които пряко адресират хоризонталните приоритети, са описани подробно в Раздел 5.1-5.2 и резюмирани по-долу.

Иновации

По цел 1 на Програмата, насърчаването на иновациите в производството, преработката и маркетинга на селскостопански продукти е определено като обща цел, която се постига с взаимодопълващи се мерки за инвестиции в иновации, пренос на знания и насърчаване на сътрудничеството.

По всички приоритети на Програмата иновациите се насърчават пряко чрез програмиране на мерки за сътрудничество, включително и партньорства в рамките на ЕПИ, които са насочени към иновации в продуктите, технологиите и практиките. Принос към иновациите ще имат и мерките, целящи осведомяване, демонстрация на добри практики, обучение и консултации, които са планирани по всички приоритети на Програмата.

За улесняване и координиране на процесите по идентифициране/разработване и въвеждане на иновациите е планирано и създаването на Координационно звено за иновациите (КЗИ) по ПРСР 2014 – 2020 г.

Въвеждането на иновации ще допринесе и за постигането на благоприятните икономически въздействия по Приоритети 2 и 3, и за екологичните въздействия програмирани по Приоритети 4 и 5 на ПРСР.

Въвеждането на иновации, особено такива свързани с развитието на биоикономиката ще допринася и за създаването на допълнителна заетост - ПО 6А, в застрашените от обезлюдяване селски райони на България.

Прилагането на ЛИДЕР подхода, чрез ВОМР по Приоритет 6, допълнително ще насърчава и поощрява въвеждането на подходящите иновации в практиката.

Околна среда

Мерките по Приоритет 1 на ПРСР насърчават повишаването на знанията на земеделските стопани, за прилагането на добри земеделски практики, водещи до опазването на биоразнообразието, почвите и водите.

Планирани са мерки по всички приоритетни области на Приоритет 4, като към него са насочени 34% от публичните средствата на Програмата, които допринасят за съхранение на биоразнообразието, устойчиво управление на водите и почвите.

В рамките на агро-екологичните цели основен приоритет ще бъдат мерките за опазване на биологичното разнообразие в земеделските земи с висока природна стойност и зоните от Натура 2000. Земеделските производители ще бъдат насърчавани за поддържане на ландшафта и извършване на земеделска дейност в необлагодетелстваните райони. Помощта ще бъде насочена и към поддържане на традиционните екстензивни земеделски практики, предотвратяване на ерозионни процеси в почвата и опазване на почвеното плодородие. Ще се подпомагат непродуктивни инвестиции и инвестиции за изграждане на съоръжения за съхранение на оборски тор и правилното му оползотворяване съобразно изискванията на Нитратната директива. Приоритет ще бъде и оползотворяването на потенциала на страната за развитие на биологично земеделие. Ще се подпомага залесяването и устойчивото управление на горските ресурси с акцент върху превенцията на горите от пожари, както и опазването на биоразнообразието при спазване на изискванията на НАТУРА 2000 за гори. За да се подсигури усвояването на агро-екологичните мерки ще се наблегне на подобряване на информираността, обучението и консултациите на земеделските производители по отношение на изискванията за устойчиво управление на природните ресурси. Планира се и финансиране на пилотни и демонстрационни проекти, свързани с прилагането на земеделски дейности, целящи опазването на околната среда.

Интервенциите по Приоритет 5, към който са насочени 15% от публичните средства на Програмата, също ще допринасят пряко или индиректно към опазването на околната среда доколкото насърчават ресурсната и енергийната ефективност, развитието на биоикономиката, преминаването към агроекологични практики и засилването на биоразнообразието. Всички тези въздействия ще допринасят за функционирането на по-здрави екосистеми, чрез което ще се ограничават негативните въздействия на първичния сектор върху компонентите на околната среда – въздух, почви и води.

По ПО 6В са предвидени мерки за изграждане на ВИК инфраструктура, която ще има принос за по-устойчиво управление на водите. СМР на МИГ ще насърчават инвестиции и подходи целящи съхраняване и опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност, вкл. обучения и консултантска помощ за околна среда и климат.

Климат

Програмирани са мерки по всички приоритетни области на Приоритет 5, на които се пада 15% от бюджета. Мерките целят повишаване на енергийната ефективност и насърчават производството на енергия от ВИ за собствено потребление, подобряване на управлението на водите и отпадъците, намаляване емисиите на парникови газове и задържането на въглерода.

Всички планирани мерки по Приоритет 4 имат пряк принос за политиката за климата, като способстват за опазване на биоразнообразието, по-голяма ефективност при използване на водните ресурси и почвите. Насърчават се екстензивни земеделски практики в зависимост от природните, климатични и почвени условия, които гарантират доброто състояние на пасищата и ливадите и поддържането на постоянна тревна покривка, което води до съхраняване на запасите от въглерод в почвите. По отношение на адаптирането към промените на климата програмата подкрепя отглеждането на местни породи и видове, които по-добре се приспособяват към настъпващите климатични промени. Стимулират се и иновации, свързани с приспособяването към климатичните промени.

СМР на МИГ финансирани по Приоритет 6 на ПРСР могат да насърчават гражданското участие в дейностите по намаляване на риска от бедствия, чрез предоставяне на лесно разбираема и достъпна информация относно риска от бедствия и защитата на населението и провеждане на информационни кампании, както и дейности за намаляване на риска от бедствия чрез инвестиране в развитие на

добре оборудвани доброволни формирования, в тяхното обучение и повишаване на квалификацията им.

Програмата ще интегрира хоризонталните приоритети на всички етапи на прилагане чрез:

- *Повишаване на информираността* на целевите групи за иновациите и целите на политиките за околна среда и изменение на климата;
- *Стимулиране на разработването* на проекти, които интегрират хоризонталните приоритети;
- *Приоритизиране на проектите*, които добавят стойност като допринасят за хоризонталните приоритети;
- *Мониторинг и оценка* на приноса на прилаганите мерки за хоризонталните приоритети и своевременно предприемане на мерки за корекция, ако е необходимо.

В съответствие със принципите, заложени в Споразумението за партньорство, интегрирането на политиките в областта на околната среда и изменението на климата се координира стратегически на национално ниво. При програмирането и прилагане на Програмата се използват националните *Насоки за интеграция на политиката по околна среда и политиката по изменение на климата във фондовете за КП, ОСП и ОПР за периода 2014 – 2020 г.* Националните насоки определят областите на интеграция на политиките, групите критерии, които да бъдат прилагани при избора на мерки и проекти по всеки приоритет, а също количествени и качествени индикатори за мониторинг. Докладването и мониторингът на напредъка ще се осъществява на ниво Програма и на национално ниво.

5.4. Обобщена таблица, съдържаща информация за интервенционната логика, за приоритетните области и областите с поставен акцент, избрани за ПРСР, за количествено определените цели и комбинацията от мерки, които ще бъдат предприети за постигането на целите, включително планираните разходи (таблицата е генерирана автоматично от информацията, предоставена в раздели 5.2 и 11)

Приоритет 1				
Област с поставен акцент	Наименование на целевия показател	Целева стойност 2023 г.	Планирани разходи	Комбинация от мерки
1A	T1: процент на разходи по членове 14, 15 и 35 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 във връзка с общите разходи за ПРСР (област с поставен акцент 1A)	2,87%		M01, M02, M16
1B	T2: общ брой на операциите за сътрудничество, подпомагани по мярката за сътрудничество (член 35 от Регламент (ЕС) № 1305/2013) (групи, мрежи/клъстери, пилотни проекти...) (област с поставен акцент 1Б)	470,00		M16
1C	T3: общ брой на участниците в обучения съгласно член 14 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 (област с поставен акцент 1B)	4 800,00		M01
Приоритет 2				
Област с поставен акцент	Наименование на целевия показател	Целева стойност 2023 г.	Планирани разходи	Комбинация от мерки
2A	T4: процент на земеделските стопанства, получаващи подпомагане по ПРСР за инвестиции в преструктуриране или модернизация (област с поставен акцент 2A)	0,94%	262 067 467,60	M01, M02, M04, M06, M16
2B	T5: процент на земеделските стопанства, разполагащи с бизнес план за развитие/инвестиции за млади земеделски стопани, подпомагани по ПРСР (област с поставен акцент 2Б)	0,44%	100 864 735,10	M01, M02, M04, M06
2C+	Фирми, получили подпомагане (брой)	120,00	18 000 000,00	M08
Приоритет 3				
Област с поставен акцент	Наименование на целевия показател	Целева стойност 2023 г.	Планирани разходи	Комбинация от мерки
3A	T6: процент на земеделските стопанства, получаващи подпомагане по схеми за качество, местни пазари и къси вериги на доставки и групи/организации на производителите (област с поставен акцент 3A)	0,17%	263 201 096,00	M01, M02, M04, M06, M09, M14, M16
3B			350 000,00	M01, M02, M17
Приоритет 4				
Област с поставен акцент	Наименование на целевия показател	Целева стойност 2023 г.	Планирани разходи	Комбинация от мерки
4A (agri)	T9: процент на земеделската земя, обхванатa от договори за управление в подкрепа на биологичното разнообразие и/или ландшафти (област с поставен акцент 4A)	12,00%	955 417 399,60	M01, M02, M04, M10, M11, M12, M13, M16
4B (agri)	T10: процент на земеделската земя, обхванатa от договори за управление с цел подобряване на управлението на водите (област с поставен акцент 4Б)	2,52%		
4C (agri)	T12: процент на земеделската земя, обхванатa от договори за управление с цел подобряване на управлението на почвите и/или предотвратяване на почвената ерозия (област с поставен акцент 4B)	1,18%		
4A (forestry)	T8: процент на гори или други залесени райони, обхванати от договори за управление в подкрепа на биологичното разнообразие (област с поставен акцент 4A)	2,56%	27 680 623,20	M08, M12, M15
4B (forestry)				
4C (forestry)	T13: процент на горската земя, обхванатa от договори за управление с цел подобряване на управлението на почвите и/или предотвратяване на почвената ерозия (област с поставен акцент 4B)			

Приоритет 5				
Област с поставен акцент	Наименование на целевия показател	Целева стойност 2023 г.	Планирани разходи	Комбинация от мерки
5A	T14: процент на поливните площи, преминаващи към по-ефективна напоителна система (област с поставен акцент 5A)	49,78%	105 286 971,10	M01, M02, M04, M16
5B	T15: общи инвестиции за енергийна ефективност (в евро) (област с поставен акцент 5Б)	216 674 111,30	123 152 677,90	M01, M02, M04, M16
5C	T16: общ размер на инвестициите в производство на енергия от възобновяеми източници (в евро) (област с поставен акцент 5B)	149 544 703,80	115 211 488,70	M01, M02, M04, M07, M16
5D	T17: процент на ЖЕ, засегнати от инвестиции в управление на добитък с оглед намаляване на емисиите на парникови газове и/или на амоняк (област с поставен акцент 5Г)	1,58%	55 841 250,60	M01, M02, M04, M10, M16
	T18: процент на земеделската земя, обхванатa от договори за управление за намаляване на емисиите на парникови газове и/или на амоняк (област с поставен акцент 5Г)	0,16%		
5E	T19: процент от земеделските и горските земи, обхванати от договори за управление, допринасящи за улавяне и съхранение на въглерод (област с поставен акцент 5Д)	0,01%	31 156 389,70	M01, M02, M08, M16
Приоритет 6				
Област с поставен акцент	Наименование на целевия показател	Целева стойност 2023 г.	Планирани разходи	Комбинация от мерки
6A	T20: работни места, разкрити в подпомогнатите проекти (област с поставен акцент 6A)	4 270,00	127 945 241,00	M06
6B	T21: процент от населението в селските райони, обхванато от стратегии за местно развитие (област с поставен акцент 6Б)	3,87%	657 210 187,30	M07, M19
	T22: процент от населението в селските райони, което се възползва от подобрените услуги/инфраструктура (област с поставен акцент 6Б)	5,63%		
	T23: работни места, разкрити в подпомогнатите проекти (Leader) (област с поставен акцент 6Б)	600,00		
6C	T24: процент от населението в селските райони, което се възползва от нови или подобрени услуги/инфраструктура (ИКТ) (област с поставен акцент 6B)	0,28%	30 000 000,00	M07

5.5. Описание на капацитета за предоставяне на консултации, за да се гарантира подходящо консултиране и подкрепа за нормативните изисквания и за действията във връзка с иновациите, за да се демонстрират предприетите мерки, както се изисква в член 8, параграф 1, буква в), подточка vi) от Регламент (ЕС) № 1305/2013

За осигуряване на достатъчно консултантски капацитет относно нормативните изисквания и иновационни дейности се планират различни мерки и дейности. Ще се проведат обучения на служители на УО на ПРСР (2014-2020) (Дирекция РСР), ДФЗ – РА, регионалните структури на МЗХ, НССЗ и БАБХ в т.ч.:

- провеждане на специални ежегодни обучения на всички служители на УО на ПРСР 2014-2020 (Дирекция РСР) и централно управление на ДФЗ - РА относно нормативните изисквания свързани с прилагането на програмата.
- провеждане на специално обучение на всички служители на Управляващия орган на ПРСР 2014-2020 (Дирекция РСР) и централно управление на ДФЗ - РА относно същността на иновациите и тяхното приложение в земеделието.
- провеждане на ежегодни обучения на регионалните структури на ДФЗ - РА относно нормативните изисквания свързани с прилагането на ПРСР (2014-2020).
- провеждане на ежегодни обучения на териториалните областни офиси на НССЗ, на областните дирекции „Земеделие" и общинските служби по земеделие относно нормативните изисквания свързани с прилагането на ПРСР (2014-2020).
- провеждане на обучения на регионалните структури на БАБХ относно ролята на Агенцията и изискваните документи при кандидатстване по ПРСР (2014-2020), за които тя е отговорна.

Други планирани дейности са:

- Опростяване на прилагането на ПРСР 2014-2020, което подробно е описано в т. 15.5. „Гарантиране на ефективно, ефикасно и координирано прилагане на ЕЗФРСР и дейности за постигане намаляването на административната тежест на бенефициентите" на Програмата;
- Определяне на поне един експерт във всяка една регионална структура на ДФЗ-РА, който да отговаря за комуникацията с потенциалните бенефициенти по ПРСР (2014-2020) и със съветническите и консултантски организации относно нормативните изисквания по Програмата и възможностите за подкрепа на иновации. При възникване на въпроси от страна на потенциалните бенефициенти и съветническите и консултантските организации във връзка с подготовката за кандидатстване по ПРСР (2014-2020), те ще ги задават на този експерт. Той ще отговаря директно или ще организира своевременното изготвяне на отговорите. Така ще се опрости и улесни кандидатстването по Програмата, ще се намалят грешките по изготвянето на проектите и в крайна сметка ще се улесни нейното прилагане.
- Укрепване и засилване на капацитета на НССЗ чрез създаване на мобилни общински центрове за консултантски услуги чрез подмярка 2.2 „Създаване на консултантски услуги" във връзка с тематичната подпрограма за развитие на малките стопанства. Потенциалните бенефициенти по Програмата ще могат във всеки един от териториалните областни офиси на НССЗ да получат консултации относно нормативните изисквания свързани с прилагането на ПРСР (2014-2020). За гарантиране на изпълнението на ангажиментите си по ПРСР 2014-2020 в т.ч. по мярка 2, НССЗ ще използва и допълнителен експертен персонал, чрез наемане на външни експерти на трудов договор за определен период от време в рамките на срока на прилагане на Програмата, както и чрез сключване на граждански договори между НССЗ и

външни експерти, за изпълнение от тяхна страна на определени дейности за даден период от време. НССЗ ще подпомага и изграждането на административен капацитет на малките земеделски стопанства като ще предоставя консултации по отношение на целите и изисквания на мерките, необходими документи, подготовка на бизнес-план и процедури за прилагане на тематичната под-програма за малките стопанства. НССЗ ще организира в различни населени места информационни мероприятия (семинари, срещи дискусии, изнесени приемни), на които потенциалните бенефициенти по Програмата ще бъдат запознати с нормативните изисквания свързани с нейното прилагане.

- Съобразявайки се със спецификата на селските райони, които включват много планински и труднодостъпни места, ще бъдат създадени мобилни групи на колела, които ще имат задача да разпространяват информация за мерките от Програмата в населени места със слаб информационен достъп. Тези групи ще се финансират по техническа помощ на ПРСР (2014-2020). В тези групи ще участват представители на регионалните структури на ДФЗ – РА, МЗХ, НССЗ и БАБХ.
- Освен горепосочените, Управляващият орган ще организира и други информационни дейности с цел да информира потенциалните бенефициенти за възможностите за финансиране по ПРСР (2014-2020) и да ги насърчи да се възползват от предоставеното подпомагане. Подробна информация е представена в т. 15.3. „Информираност и публичност" на Програмата.
- Провеждане поне веднъж на две години на специални проучвания на потребностите от съвети и консултации относно нормативните изисквания свързани с прилагането на ПРСР (2014-2020), както и относно иновациите и тяхното приложение в земеделието. Изготвяне и актуализиране на план за действие за посрещане на потребностите.
- Провеждане в т.ч. чрез подмярка 2.3. „Подкрепа за обучение на консултанти" на обучения на публични и частни консултантски организации относно нормативните изисквания свързани с прилагането на ПРСР (2014-2020), както и относно същността на иновациите и тяхното приложение в земеделието

По отношение на осигуряване на достатъчно консултантски капацитет относно иновациите се планират следните мерки и дейности:

- **Създаване на Координационно звено за иновации (КЗИ) по ПРСР 2014 – 2020 г.**

КЗИ по ПРСР 2014 – 2020 г. се предвижда да бъде Звеното за управление на Националната селска мрежа(НСМ). КЗИ се планира да извършва следните дейности:

- Изграждане и поддържане на електронна информационна система с база данни за резултатите и постиженията в областта на иновациите в аграрния сектор.
- Организиране на семинари, кръгли маси и открити дни по сектори и направления с цел подкрепа за прилагане на интерактивния иновационен модел в рамките на Европейското партньорство за иновации (ЕПИ) за селскостопанска производителност и устойчивост – най-малко по две събития на година.
- Систематизиране и подготовка на информационни материали и публикации за иновационни решения, в резултат от научни изследвания, както и примери за реализирани партньорства по ЕПИ в рамките на Програмата и в държавите-членки на ЕС.

Информационните канали, които ще бъдат използвани от КЗИ за разпространение на резултатите от посочените дейности са следните:

- Специална рубрика за иновации на електронните страници на НСМ и ПРСР, като за целта ще

бъде изработено лого на иновационните процеси в отрасъла.
- Информационните канали на Националната селска мрежа.
- Публикации в електронни и печатни специализирани медии.
- Книжки, брошури, диплянки и други печатни тематични информационни материали.
- Информационните канали на Националната служба за съвети в земеделието.

- **Създаване и функциониране на Съвет за иновации в аграрния сектор към Министъра на земеделието и храните.**
- **Провеждане на информационни дейности и мероприятия в т.ч. на КЗИ и на НССЗ за представяне на различни иновации, иновационни модели и новости в областта на земеделието. Тези мероприятия ще се финансират с национални и европейски средства в т.ч. със средства по техническата помощ на ПРСР 2014-2020 г.**

С оглед на качественото предоставяне на консултантските услуги за малките стопанства, както и с цел подкрепа за младите земеделски стопани по първия прием на заявления по подмярка 6.1., НССЗ е определена за директен бенефициент по мярка 2 „Консултантски услуги, управление на стопанството и услуги по заместване в стопанството" за предоставяне на пакетите консултантски услуги по Операция 2.1.2 "Консултантски услуги за малки земеделски стопани" и за представяне на пакет А2Б на младите фермери по операция 2.1.1. „Консултантски услуги за земеделски и горски стопани". НССЗ е избрана, чрез прилагане на процедурата на вътрешно изключване, съгласно правилата за възлагане на обществени поръчки, като са спазени двете кумулативни условия за прилагане на тази процедура. По първото условие: НССЗ е второстепенен разпоредител с бюджетни кредити към министъра на земеделието и храните и съгласно чл. 3 и чл. 4 на Правилника за устройството и дейността на НССЗ, Министърът на земеделието и храните упражнява контрол върху Службата, както върху всяка една дирекция в министерството. По второто условие: Всички дейности които извършва НССЗ са на база Правилника за устройството и дейността на НССЗ и Наредба 10/03.04.2008г. за прилагане на мярка 143 от ПРСР. И двата документа са издадени от Министерството на земеделието и храните и съответно показват, че всички дейности, които извършва НССЗ се възлагат от Министерството.

НССЗ е единствената организация в структурата на МЗХ, специализирана в предоставянето на консултантски услуги на българските фермери, като консултациите обхващат широка проблематика. **НССЗ предлага комплексен пакет от консултантски услуги, включващ консултации от създаването на фермата до нейното пълно обслужване в агрономически, животновъден и агроикономически аспект.** НССЗ работи главно с малки и средни земеделски стопанства, които обикновено не са целева група на частните консултантски фирми, като има своето запазено място като структура подпомагаща развитието на земеделието. Общият брой на служителите, работещи на щат към 01.10.2014г. в НССЗ е 80 (вкл. изпълнителния директор). Организационно, НССЗ извършва дейност на територията на всички области, тъй като има офиси във всеки областен град. Във всеки офис работят двама, трима или четирима съветници, специализирани в следните области – животновъдство, растениевъдство и аграрна икономика. Изграждането на капацитета на НССЗ започва с нейното създаване през 2000г. и продължава интензивно по време на осъществените проекти по международни и национални програми и чрез обучения през Центъра за професионално обучение на НССЗ. Всички експерти на специализираната администрация преминават през процес на непрекъснато обучение и професионално усъвършенстване.

6. Оценка на предварителните условия

6.1. Допълнителна информация

Неприложимо.

6.2. Предварителни условия

Приложимо предварително условие на национално равнище	Приложимото предварително условие е изпълнено: Да/Не/Частично	Оценка на неговото изпълнение	Приоритети/области с поставен акцент	Мерки
G1) Борба с дискриминацията: наличие на административен капацитет за въвеждането и прилагането на правото и политиката на Съюза за борба с дискриминацията в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове.	yes		P4, 3A, 5D, 3B, 5A, 6C, 1A, 5B, 5C, 1C, 2A, 5E, 6A, 2B, 1B, 6B	M19, M16, M04, M08, M02, M09, M14, M11, M15, M12, M07, M13, M06, M10, M01
G2) Равенство между половете: наличие на административен капацитет за въвеждането и прилагането на правото и политиката на Съюза за равенството между половете в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове.	yes		P4, 3B, 5C, 3A, 5E, 2B, 2A, 6C, 5B, 5A, 1C, 1B, 1A, 5D, 6A, 6B	M19, M15, M12, M04, M10, M14, M06, M02, M08, M01, M13, M07, M16, M11, M09
G3) Увреждания: наличие на административен капацитет за въвеждането и прилагането на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове в съответствие с Решение на Съвета 2010/48/ЕО	yes		P4, 6C, 5C, 1B, 5A, 1C, 5B, 3B, 1A, 2B, 3A, 5E, 5D, 2A, 6B, 6A	M06, M07, M19, M10, M16, M09, M12, M14, M08, M02, M13, M01, M15, M04, M11
G4) Обществени поръчки: наличие на уредба за ефективното прилагане на законодателството на Съюза за обществените поръчки в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове.	partially		5B, 5A, 5C, 6B, 2A	M19, M02, M04, M08, M07
G5) Държавни помощи: наличие на уредба за ефективното прилагане на правилата на Съюза за държавните помощи в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове.	yes		5A, 6A, 2A, 6C	M19, M02, M15, M16, M08, M01, M07, M04, M06
G6) Законодателство в областта на околната среда във връзка с оценката на въздействието върху околната среда (ОВОС) и стратегическата оценка на околната среда (СООС): наличие на уредба за ефективното прилагане на законодателството на Съюза относно околната среда, свързано с ОВОС и СООС.	yes		5B, 6B, 5C, 5A, 2A	M04, M19, M08, M02, M07, M16
G7) Статистически системи и показатели за резултатите: наличие на статистическа база, необходима за оценяване на ефективността и въздействието на програмите. Наличие на система от показатели за резултатите, необходими за подбора на действия, които най-ефективно допринасят за постигане на желаните резултати, за наблюдение на напредъка към постигане на резултатите и за извършване на оценка на въздействието.	partially		P4, 6B, 1B, 3B, 5D, 1A, 5E, 2A, 6C, 5B, 6A, 3A, 2B, 5A, 1C, 5C	M16, M09, M04, M01, M07, M12, M06, M14, M10, M02, M11, M15, M08, M19

P3.1) Превенция и управление на риска: наличие на национални или регионални оценки на риска с оглед управлението на бедствия, като се отчита адаптирането към изменението на климата	no		3B	M08, M17
P4.1) Добро земеделско и екологично състояние (ДЗЕС): на национално ниво са въведени стандарти за добро земеделско и екологично състояние на земята, посочени в дял VI, глава I от Регламент (ЕС) № 1306/2013	yes		P4, 5E, 5D	M12, M10, M11
P4.2) Минимални изисквания за употребата на торове и продукти за растителна защита: на национално равнище са установени минималните изисквания за употребата на торове и продукти за растителна защита, посочени в дял III, глава I, член 28 от Регламент (ЕС) № 1305/2013	yes		P4, 5D, 5E	M10, M11
P5.1) Енергийна ефективност: предприети са действия за насърчаване на икономически ефективни подобрения в ефективността на крайното потребление, както и икономически ефективни инвестиции в енергийна ефективност при строителството или санирането на сгради.	yes		5B, 6A	M07, M04
P5.2) Воден сектор: Наличие на а) политика за определяне на цените на водата, която осигурява на потребителите подходящи стимули да използват водните ресурси ефективно, и б) адекватен принос на различните потребители на вода към възстановяването на разходите за водни услуги на равнище, определено в одобрения план за управление на речните басейни за инвестициите, подкрепени от програмите.	no		5A	M07, M04
P5.3) Енергия от ВЕИ: предприети са мерки за насърчаване на производството и разпространението на възобновяеми енергийни източници	yes		5B	M06, M04
P6.1) Инфраструктура за мрежи за достъп от следващо поколение (NGN): наличие на национални или регионални планове за достъп от следващо поколение, които вземат под внимание регионалните дейности, за да се постигнат целите на Съюза във връзка с достъпа до високоскоростен Интернет, съсредоточавайки се върху областите, в които пазарът не осигурява отворена инфраструктура на приемлива цена и с качество, съответстващо на правилата на Съюза за конкуренцията и държавните помощи, и за предоставяне на достъпни услуги за уязвимите групи.	no		6B	M07

Приложимо предварително условие на национално равнище	Критерии	Изпълнени критерии (Да/Не)	Позоваване/препратка (ако е изпълнено) [препратка към стратегии, правни актове или други имащи отношение документи]	Оценка на неговото изпълнение
G1) Борба с дискриминацията: наличие на административен капацитет за въвеждането и прилагането на правото и политиката на Съюза за борба с дискриминацията в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове.	G1.a) Уредба в съответствие с институционалната и правната рамка на държавите членки за осигуряване на участието на органите, отговарящи за насърчаването на равното третиране на всички лица, през цялото време на изготвянето и изпълнението на програмите, включително предоставянето на консултации по въпросите на равенството в рамките на дейностите, свързани с европейските структурни и инвестиционни фондове.	Yes	Законът за защита от дискриминация ((http://www.kzd-nondiscrimination.com/layout/index.php/layout-over-40-positions/normativni-dokumenti/zakon-za-zashtita-ot-diskriminacia) напълно транспонира европейските директиви за равенство: 2000/43/ЕО, 78/200/ЕС, 75/117/ЕИО, 97/80/ЕО и 76/207/ЕИО, и гарантира защитата на всички граждани на територията на Република България срещу формите на дискриминация, като едновременно с това съдейства за предотвратяването на дискриминацията и утвърждава мерки за равенство във възможностите. -Комисия за защита от дискриминация Според разпоредбата на чл.40 от Закона за защита от дискриминация, през 2005 г. е създадена Комисия за защита от дискриминация, която е независим специализиран държавен орган за предотвратяване на дискриминация, защита от дискриминация и осигуряване на равенство във възможностите. Комисията осъществява контрол по прилагането и спазването на българските и международни антидискриминационни норми, уреждащи равенство в третирането, като за своята дейност тя се отчита пред върховния орган на законодателната власт – Народното събрание на Република България. Комисията за защита от дискриминация е акредитиран орган за защита правата на човека към ООН, със статут „Б", във връзка с отговарянето на институцията на Парижките принципи. -Като платформа за консултации и въвличане на органите отговорни за антидискриминацията, КЗД провежда ежегодно семинари с отговорни служители от централните държавни органи – МВР, МТСП, МК и др., от съдебната система – съдии и прокурори, териториалните общински администрации, както и с представители на медиите и НПО. -За улесняване на активното участие на КЗД в равнопоставеното отношение към всички хора при подготовката и прилагането на програми и дейности на ЕС, са приети и се прилагат Правила за производство пред КЗД. Изготвен е проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за защита от дискриминация. Законопроектът е одобрен от Министерския съвет с Решение № 735 от 22.11.2013 г. и е внесен в Народно събрание на 25.11.2013 г. под № 302-01-46. Изменението ще определи нови облекчени минимални изисквания за сезиране на КЗД с оглед прилагане на принципа на равно третиране и за предотвратяване на проявите на дискриминация. -Формата за осъществяване на консултации и въвличане е чрез участието в различните съгласувателни процедури съгласно УПМС и работни групи, като например РГ 13 „Социална политика и заетост" и т. н. -Съгласно чл.5.,ал.4 на ПМС 5 от 18 януари 2012 г. за разработване на стратегическите и програмните документи на Република България за управление на средствата от Фондовете по Общата стратегическа рамка на Европейския съюз за програмния период 2014-2020 г. в състава на тематичните работни групи за разработване на програмите за новия програмен период задължително участват представители на КЗД и национално представителните организации на и за хора с увреждания, признати от Министерския съвет по реда на Закона за интеграция на хората с увреждания;	

			-Във всички програми през новия програмен период ще залегнат и ще бъдат съблюдавани хоризонталните принципи на равенство на половете и недискриминация.	
	G1.b) Уредба за обучение на персонала на органите, които участват в управлението и контрола на европейските структурни и инвестиционни фондове, в областите на правото и политиката на Съюза за борба с дискриминацията.	Yes	- Този критерий се изпълнява на няколко равнища: чрез Плана за обучение на Учебния център на МТСП, проектните дейности на КЗД, които се осъществяват, дейностите на АХУ, Омбудсмана, НПО, социалните партньори и останалите заинтересовани страни, насочени към повишаване на осведомеността и капацитета в областта на законодателството и политиката за антидискриминацията. - КЗД ежегодно провежда обучение по европейското законодателство и политика за антидискриминация чрез тематични семинари, на които като гост-лектори участват и представители на институции на ЕС. Прилагането на Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените и допълнителния протокол към нея е застъпено в обученията на Националния институт на правосъдието, посветени на гаранциите за защита от дискриминация Проведена е публична лекция с участието на съдия в Съда на ЕС в Люксембург, на тема „Практиката на Съда на ЕС по приложението на Хартата на основните права в ЕС. Действието на Хартата по отношение на държавите- членки". Програмата на събитието включва антидискриминационното законодателство, както и приложимата практика на Съда на ЕС. В публичната лекция са участвали 63 участници /48 съдии, 9 прокурори, 2-ма следователи, 2-ма представители на Комисията за защита от дискриминация, 1 представител на СУ и 1 представител на Съюза на юристите в България/. Семинарните обучения обхващат широк кръг отговорни служители от централни държавни органи – МВР, МТСП, МОН, МК и др., териториалните общински администрации, както и представители на медиите и НПО. Проведени са пет семинара в рамките на проект „Борба с дискриминацията – за справедливо общество (JUST/2012/PROG/AG/AD/3710) по програма ПРОГРЕС (2007-2013). - В рамките на проектни дейности МТСП осъществява обучения по отношение на антидискриминационните политики и съответното законодателство. В това число се осъществяват обучения за социалните партньори, работодателските организации, структурите на АЗ, структурите на АСП, синдикатите, работодатели, НПО и т. н., като се цели реално въздействие и промяна върху пазара на труда в посока на намаляване на неравното третиране по всички дискриминационни признаци. Друга сфера, в която работи МТСП е обучения за превенция на дискриминация в домовете за деца, лишени от родителски грижи. През март бяха подготвени и третата кръгла маса за Централен регион, както и обучителните семинари в гр. Пловдив и гр. Бургас за екипите, работещи с деца в институционална грижа. През месец март и април 2014 г. бяха проведени две кръгли маси за Югозападен и Източен регион, в гр. Сандански и гр. Бургас с участието на работодатели, младежи напускащи институциите за деца, местната власт, регионалните структури на Агенция по заетостта и Агенция за социално подпомагане. Кръглите маси имат за цел промяна обществените нагласи и реализация на пазара на труда на младежи от домове за деца, които са в последната година на обучение. През месец април 2014 г. бяха проведени двете Национални кампании за повишаване на осведомеността и подобряване на обществената чувствителност по отношение на директиви на Съвета 2000/43/ЕС и 2000/78/ЕС в гр. Кърджали и гр. Балчик. Проектните дейности приключиха с провеждането на Заключителна конференция в гр. София през месец май 2014 г.	
G2) Равенство между половете: наличие на административен капацитет за въвеждането и прилагането на правото и политиката на	G2.a) Уредба в съответствие с институционалната и правната рамка на държавите членки за осигуряване	Yes	Съгласно чл. 20 на Директива 2006/54/ЕК Комисията за защита от дискриминацията е определена за национален орган за равенство. -Законът за защита от дискриминация (в сила от 01.01.2004 г.) напълно транспонира европейските директиви за равенство: 2000/43/ЕО, 78/200/ЕС, 75/117/ЕИО, 97/80/ЕО и 76/207/ЕИО, и гарантира защитата на всички граждани на територията на Република България срещу формите на дискриминация, като едновременно с това съдейства за предотвратяването на дискриминацията и утвърждава мерки за равенство във възможностите. Според разпоредбата на чл.40 от Закона за защита от дискриминация, през 2005 г. е създадена Комисия за защита от дискриминация, която е независим специализиран държавен орган за предотвратяване на дискриминация, защита от дискриминация и осигуряване на равенство във възможностите.	

Съюза за равенството между половете в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове.	на участието на органите, отговарящи за равенството между половете, през цялото време на изготвянето и изпълнението на програмите, включително предоставянето на консултации по въпросите на равенството между половете в рамките на дейностите, свързани с ЕСИ фондовете.		Комисията осъществява контрол по прилагането и спазването на българските и международни антидискриминационни норми, уреждащи равенство в третирането, като за своята дейност тя се отчита пред върховния орган на законодателната власт – Народното събрание на Република България. Комисията за защита от дискриминация е акредитиран орган за защита правата на човека към ООН, със статут „Б", във връзка с отговарянето на институцията на Парижките принципи. Държавната политика на Република България в областта на равнопоставеността на жените и мъжете и недискриминацията по признак „пол" е хоризонтална политика, която се координира от Министерството на труда и социалната политика на национално ниво. Постигнат е устойчив модел за сътрудничество между институциите, както и със социалните партньори и гражданското общество чрез участието им в Националния съвет по равнопоставеността на жените и мъжете към Министерския съвет. Председател на този Съвет е министърът на труда и социалната политика. Стратегическият документ на българското правителство, определящ рамката на политиката е Национална стратегия за насърчаване на равнопоставеността на половете за периода 2009 – 2015 г., която е приета в съответствие с изпълнение на препоръките на Съвета на Европа, стратегическите документи на Европейския съюз и принципите, залегнали в конвенциите на ООН за правата на човека и правата на жените. В изпълнение на този основен стратегически документ, всяка година Министерството на труда и социалната политика разработва годишни национални планове за действие за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете като въвлича в процеса на консултация всички отговорни органи за прилагането на равенството между половете. Чрез Националните планове се цели обединяване на усилията на всички институции за изпълнение на мерки и дейности за постигане на равнопоставеност между жените и мъжете във всички сфери на икономическия, политическия и обществения живот. В изпълнение на ангажиментите на Република България към международни и европейски договори, по които е страна, както и приетия от МС с Решение № 438 от 25 юли 2013 г. План за действие за изпълнение на заключителните препоръки към Република България, отправени от Комитета на ООН за премахване на дискриминацията по отношение на жените, ще бъде разработен Закон за равенство между половете. Целта е да се създадат нормативни гаранции, свързани с мерките за осигуряване на равни възможности на жените и мъжете и да бъде укрепен институционалния механизъм/ структури за провеждане на държавната политика в тази област. Планът за действие е разработен от Междуведомствена работна група с участието на представители на всички министерства, агенции, обществени органи, социални партньори, неправителствени организации, работещи в областта на равнопоставеността на половете и организации за защита на човешките права. В него са предвидени следните мерки в съответствие с отправените препоръки, като: • изработване на проект на Закон за равенство между половете; • укрепване на Националния механизъм за осигуряване на равнопоставеност на половете; • дейности за преодоляване на стереотипи по пол и дискриминационни практики; • тематични изследвания и анализи; на магистрати, разследващи полицаи, педагози и социални работници; дейности за насърчаване участието на жените в различни сфери на обществения живот и др.	
	G2.b) Уредба за обучение на персонала на органите, които участват в управлението и контрола на европейските структурни и инвестиционни фондове, в областите на правото и политиката на Съюза за равенството между половете, както и интегрирането на принципа на	Yes	В Плана за действие за изпълнение на заключителните препоръки към Република България, отправени от Комитета на ООН за премахване на дискриминацията по отношение на жените са предвидени следните мерки в съответствие с отправените препоръки, като: • обучения за повишаване на капацитета на служителите в държавната администрация по въпросите за равенството между половете, включително по закона и политиката за равенство между половете; провеждане на разяснителни и информационни дейности, вкл. сред жените от групи в неравностойно положение с цел популяризиране на Конвенцията на ООН за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените и др.	

	равенство между половете.			
G3) Увреждания: наличие на административен капацитет за въвеждането и прилагането на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове в съответствие с Решение на Съвета 2010/48/ЕО	G3.a) Уредба в съответствие с институционалната и правната рамка на държавите членки за консултиране и осигуряване на участието на органите, отговарящи за защитата на правата на хората с увреждания, или представителни организации на хората с увреждания и други заинтересовани страни през цялото време на изготвянето и изпълнението на програмите.	Yes	На 26.01.2012 г. Народното събрание на Република България прие Закон за ратификация на Конвенцията за правата на хората с увреждания, която е първият голям договор за човешки права на 21 век в областта на политиката за хората с увреждания. С Решение № 868 от 19 октомври 2012 г., Министерския съвет прие План за действие, съдържащ мерки за привеждане от Република България на нормативната уредба и политики в областта на хората с увреждания в съответствие с разпоредбите на Конвенцията за правата на хората с увреждания (2013-2014 г.) Планът за действие цели предприемане на реални стъпки за прилагането на Конвенцията за правата на хората с увреждания: • Идентифициране на ключовите области, нуждаещи се от правна реформа и предприемане на последователни стъпки по въвеждане на изискванията на Конвенцията; • Определяне и въвеждане на координационен механизъм и механизъм за мониторинг по прилагането на конвенцията, с ясно определени функции, задачи и отговорности на ангажираните институции; • Изграждане на капацитет сред държавни служители и експерти от различни сфери за правилно прилагане разпоредбите на Конвенцията; • Широко популяризиране на принципите на Конвенцията сред обществеността и включване на гражданското общество в процеса на нейното прилагане; • Осигуряване на периодично актуализиране на дейностите по изпълнение на Конвенцията и мониторинг на прилагане разпоредбите на Конвенцията.	
	G3.b) Уредба за обучение на персонала на органите, които участват в управлението и контрола на европейските структурни и инвестиционни фондове, в областите на приложимите право и политика на Съюза и на държавите членки, включително достъпността и практическото прилагане на Конвенцията на ООН за правата на хората с	Yes	В плана за действие, с оглед прилагане на чл. 8 от Конвенцията „“Повишаване на общественото съзнание и промяна на нагласите по правата на хората с увреждания“ е заложена оперативна цел „Повишаване на капацитета на местната, областната и централната администрация и др. относно разпоредбите на Конвенцията на ООН“. В тази връзка са заложени семинари за служители на държавната администрация, правосъдната система, лекари и медицински специалисти, семинари за педагогически персонал, форми за хора с увреждания и пр. На 11-12 ноември 2013 г. в София се проведе Семинар с международно участие на тема „ Конвенция за правата на хората с увреждания на ООН и План за действие за нейното прилагане. Осъществи се обмен на опит и добри практики в международен аспект и да се представи българския опит в прилагане на Конвенцията за правата на хората с увреждания на ООН. Инициативата предостави възможност за повишаване на капацитета на представителите на администрацията относно тенденциите в политиката за хора с увреждания в контекста на прилагане на Конвенцията за правата на хората с увреждания в Европа и ще осигури изпълнение на мерките в Двугодишния план за действие за прилагане на Конвенцията. Разшириха се знанията за националната институционална рамка за прилагане на Конвенцията за правата на хората с увреждания на ООН – механизъм за координация, мониторинг и независим мониторинг; Проучи се и обмени чуждестранен опит в докладването пред Комитета на ООН за правата на хората с увреждания – принципи, подходи, източници на информация, начини за обработване на данни, анализи; Получи се изчерпателна информация за насоките за изготвяне на националните доклади, както и усвояване на практически знания и умения за подходите и техниките за изготвяне на националните доклади. На 12 и 13 юни 2014 г., в Центъра за развитие на човешките ресурси и регионални инициативи на МТСП, се проведе обучение на служители от местната, областната и централната администрация и експерти от НПО работещи по проблемите на и за хората с увреждания тема „Прилагане на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания и участието на местната, областната и централната администрация". Целта на обучението бе повишаване на капацитета на служителите от местната, областната и централната администрация, относно разпоредбите на Конвенцията за правата на хората с увреждания и актуализиране на знанията свързани с политиката за интеграция на хората с увреждания.	

	увреждания, както е отразена в законодателството на Съюза и на държавите членки, по целесъобразност.			
	G3.c) Уредба за осигуряване на мониторинг на изпълнението на член 9 от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания във връзка с европейските структурни и инвестиционни фондове през цялото време на изготвянето и изпълнението на програмите.	Yes	В плана за действие, с оглед прилагане на чл. 8 от Конвенцията „"Повишаване на обществеността съзнание и промяна на нагласите по правата на хората с увреждания" е заложена оперативна цел „Повишаване на капацитета на местната, областната и централната администрация и др. относно разпоредбите на Конвенцията на ООН". В тази връзка са заложени семинари за служители на държавната администрация, правосъдната система, лекари и медицински специалисти, семинари за педагогически персонал, форми за хора с увреждания и пр. На 11-12 ноември 2013 г. в София се проведе Семинар с международно участие на тема „ Конвенция за правата на хората с увреждания на ООН и План за действие за нейното прилагане. Осъществи се обмен на опит и добри практики в международен аспект и да се представи българския опит в прилагане на Конвенцията за правата на хората с увреждания на ООН. Инициативата предостави възможност за повишаване на капацитета на представителите на администрацията относно тенденциите в политиката за хора с увреждания в контекста на прилагане на Конвенцията за правата на хората с увреждания в Европа и ще осигури изпълнение на мерките в Двугодишния план за действие за прилагане на Конвенцията. Разшириха се знанията за националната институционална рамка за прилагане на Конвенцията за правата на хората с увреждания на ООН – механизъм за координация, мониторинг и независим мониторинг; Проучи се и обмени чуждестранен опит в докладването пред Комитета на ООН за правата на хората с увреждания – принципи, подходи, източници на информация, начини за обработване на данни, анализи; Получи се изчерпателна информация за насоките за изготвяне на националните доклади, както и усвояване на практически знания и умения за подходите и техниките за изготвяне на националните доклади.	
G4) Обществени поръчки: наличие на уредба за ефективното прилагане на законодателството на Съюза за обществените поръчки в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове.	G4.a) Уредба за ефективното прилагане на правилата на Съюза за обществените поръчки посредством подходящи механизми.	No	Национална стратегия за развитие на сектора на обществените поръчки в България за периода 2014- 2020 г. http://www.government.bg/cgi-bin/e-cms/vis/vis.pl?s=001&p=0211&n=99&g Приета с РМС № 498/11.07.2014 г. В Стратегията са предвидени мерки за повишаване ефективността при възлагане на обществени поръчки и създаване на гаранции за спазване законодателството на Съюза в областта. Законодателството на ЕС в областта на обществените поръчки (Директиви 2004/18/ЕО, 2004/17/ЕО, Директиви 89/665/ЕИО, 92/13/ЕИО и 2007/66/ЕО и 2009/81/ЕО, както и регламентите, свързани с тяхното прилагане) е изцяло въведено в ЗОП. Освен закона нормативната уредба по обществени поръчки се съдържа: •Правилник за прилагане на ЗОП; •Наредба за провеждане на конкурси за проекти в устройственото планиране и инвестиционното проектиране, приета с ПМС № 75 от 2009 г., обн. ДВ. бр.26 от 2009г.; •Наредба по чл. 13, ал. 3 от Закона за обществените поръчки (ЗОП) за критериите и редът за определяне наличието на основни национални интереси в областта на сигурността и отбраната по смисъла на чл. 346 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) и реда за сключване на договори; приета с ПМС № 180 от 22.08.2013 г., обн. ДВ. бр.75 от 2013г.	

			http://www.aop.bg/fckedit2/user/File/bg/Normativna%20baza/ZOP_15_02_2013.pdf http://www.aop.bg/fckedit2/user/File/bg/Normativna%20baza/PPZOP_09032012.pdf http://www.aop.bg/fckedit2/user/File/bg/Normativna%20baza/Naredba_konkursi.pdf http://www.aop.bg/fckedit2/user/File/bg/Normativna%20baza/Naredba_27082013.pdf Относно промени в законодателството по обществени поръчки - действащият ЗОП е приет през 2004 г. Оттогава до настоящия момент са направени пет значителни изменения в него. С три от тях са въведени приложимите европейски директиви (Директива 2004/17/ЕО и Директива 2004/18/ЕО, Директива 2007/66/ЕО, както и Директива 2009/81/ЕО), а с останалите две - предварителният контрол, осъществяван от АОП и приета правителствена Концепция за промени в законодателството по обществени поръчки. Освен тези изменения са направени редица промени, които обхващат отделни разпоредби на закона. Дефинирането на публичноправната организация в ЗОП е в пълно съответствие с приложимите директиви. Публичноправните организации са изрично регламентирани в чл. 7, т. 3 от ЗОП, като понятието е дефинирано в § 1, т. 21 от ДР на ЗОП. По отношение на институционалната уредба – създадени са няколко органа, които имат функции в областта на обществените поръчки. Това са: •АОП - национален орган, който подпомага министъра на икономиката и енергетиката при осъществяване на политиката в областта на обществените поръчки, издава методически указания по ЗОП, осъществява предварителен контрол на определени процедури и др. •УО на ОП, които също осъществяват контрол на процедурите за възлагане на обществени поръчки и дават указания на възложителите – бенефициенти по оперативните програми. •Сметна палата и АДФИ – органи за извършване на последващ контрол на изпълнението на ЗОП. • КЗК и ВАС - органи по обжалване, които разглеждат спорове по законосъобразността на процедурите за обществени поръчки. Въпреки някои механизми за налагане на единна практика е необходимо да се работи за еднородно тълкуване на законодателството от тези органи. Въведени са различни форми на контрол на всички етапи от възлагане на поръчките, вкл. и на етапа на тяхното изпълнение, както и процедури за налагане на единна практика. От 2009 г. АОП осъществява предварителен контрол на процедури за възлагане на обществени поръчки, финансирани напълно или частично със средства от европейските фондове (чл. 19, ал. 2, т. 22 и чл. 20а от ЗОП). С промените в ЗОП, в сила от 26.02.2012 г., този контрол се осъществява на два етапа – преди и след обявяване на процедурата, като е въведен и механизъм за обратна връзка чрез проследяване изпълнението на направените препоръки. На основание чл. 19, ал. 2, т. 1 от ЗОП изпълнителният директор на АОП издава общи методически указания по прилагане на закона и правилника за неговото прилагане. Когато тези указания се съгласуват с контролните органи по закона – Сметна палата и Агенцията за държавна финансова инспекция (АДФИ), те стават задължителни за тях при извършване на проверките им. Методическите указания се публикуват на Портала за обществени поръчки.	

			http://rop3-app1.aop.bg:7778/portal/page?_pageid=93,1&_dad=portal&_schema=PORTAL В чл. 123, ал. 1 от ЗОП е предвидено органите на Сметна палата и АДФИ да осъществяват последващ контрол върху възложените обществени поръчки. В ЗОП е уредена административно наказателна част (чл. 127-чл. 133 от ЗОП). В нея са предвидени нарушения, за които на възложителите се налагат глоби или имуществени санкции. http://www.aop.bg/fckedit2/user/File/bg/Normativna%20baza/ZOP_15_02_2013.pdf Във всеки УО на ОП е предвиден ред за осъществяване на предварителен, текущ и последващ контрол, касаещ процедурите за възлагане на обществени поръчки. Предприети са мерки, които адресират основните видове грешки, установени при възлагане на обществените поръчки, както следва С Постановление № 134 на МС от 5.07.2010 г. е въведена Методология за определяне на финансови корекции, които се прилагат спрямо разходите, свързани с изпълнението на оперативните програми, съфинансирани от структурните инструменти на Европейския съюз, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за рибарство. Отговорните органи по прилагането на Методологията са договарящите органи (УО/МЗ) по оперативните програми, финансирани от СКФ, ПРСР, ОП „Рибарство“, както и одитните органи по СКФ, ЕЗФР и ЕФР. С Постановление № 18 на МС от 4.02.2003 г. е създаден Съвет за координация в борбата с правонарушенията, засягащи финансовите интереси на Европейския съюз. С ПМС № 285 от 30.11.2009 г. е приета Наредба за определяне на процедурите за администриране на нередности по фондове, инструменти и програми, съфинансирани от Европейския съюз. http://www.eufunds.bg/bg/page/119 Указание на министъра на финансите - ДНФ 7/22.12.2010 г. е регламентиран процеса свързан с отписването и възстановяването на недължимо платени и надплатени суми, както и на неправомерно получени или неправомерно усвоени средства по проекти, съфинансирани от Структурните и Кохезионния фондове на Европейския съюз. Указанието е публикувано на: http://www.minfin.bg/bg/page/10?q=%D0%94%D0%9D%D0%A4 УО на ОП водят отчет за наложените финансови корекции при провеждане на процедури за обществени поръчки. Във всеки УО има определени служители, които имат в длъжностните си характеристики отговорности по въпросите на обществените поръчки. Със ЗИДЗОП, обн. ДВ, бр. 40 от 2014 г., в сила от 01.07.2014 г., се разширява обхвата на предварителния контрол, осъществяван от АОП по отношение на процедурите за обществени поръчки за строителство, които се финансират със средства от националния бюджет и са над определен праг. В ЗОП е уредено двуинстанционно производство по обжалване на решенията на възложителите, издадени във връзка с процедурите за възлагане на обществени поръчки. Първа инстанция е Комисията за защита на конкуренцията, която е административен орган, а втора и окончателна инстанция е Върховния административен съд. Предвиден е двумесечен срок за произнасяне общо на двете институции. По отношение на КЗК – няма забавяне при разглеждане на делата. По отношение на ВАС има известно забавяне, като се отчита, че законоустановеният едномесечен срок за произнасяне не е съобразен с	

			процедурните правила за разглеждане на делата на този съд. http://www.aop.bg/fckedit2/user/File/bg/Normativna%20baza/ZOP_15_02_2013.pdf Планираното действие „Преглед на системата за обжалване и предложения за нейното оптимизиране (напр. гаранции срещу злоупотреба с правото на обжалване и др.)“ е изпълнено. Получени са писма от отговорните институции (КЗК и ВАС) с предложения за оптимизиране на системата за обжалване. С направените предложения ще бъде отчетено изпълнението на дейност 14.1, по мярка 14 от Плана за изпълнение на Националната стратегия за развитие на сектора обществени поръчки в България за периода 2014 – 2020 година. Предложенията на КЗК и ВАС ще бъдат обсъдени във връзка с изготвянето на новото законодателство в областта на обществените поръчки.	
	G4.b) Уредба, гарантираща прозрачни процедури за възлагане на договори.	Yes	http://rop3-app1.aop.bg:7778/portal/page?_pageid=93,408251&_dad=portal&_schema=PORTAL http://rop3-app1.aop.bg:7778/portal/page?_pageid=93,1488254&_dad=portal&_schema=PORTAL&url=687474703A2F2F7777772E616F702E62672F657365617263685F7070322E706870 http://www.aop.bg/fckedit2/user/File/bg/Normativna%20baza/ZOP_15_02_2013.pdf http://www.aop.bg/fckedit2/user/File/bg/Normativna%20baza/PPZOP_09032012.pdf http://rop3-app1.aop.bg:7778/portal/page?_pageid=93,1&_dad=portal&_schema=PORTAL Поръчките на стойности под праговете, за които се прилагат европейските директиви, се възлагат по ред, регламентиран в ЗОП (чл. 14, ал. 1 от ЗОП). Редът е аналогичен на този, уреден в европейските директиви, с някои облекчения. За възлагането на поръчките на много ниски стойности в ЗОП е уреден ред, който осигурява спазването на принципа за публичност и прозрачност (чл. 101а-101 ж от ЗОП). Съгласно този ред възложителите са длъжни да събират оферти като публикуват публични покани на Портала за обществени поръчки, който се поддържа от АОП. Осигурен е минимален срок за публичен достъп до поканата, който не може да бъде по-кратък от 7 дни. По този начин всички заинтересовани лица има възможност да се информират поръчките, които възложителите възнамеряват да възложат. Постановление № 69 ОТ 11 МАРТ 2013Г. урежда условията и редът за определяне на изпълнител от страна на кандидати за безвъзмездна финансова помощ или бенефициенти на договорена безвъзмездна финансова помощ от Структурните фондове и Кохезионния фонд на Европейския съюз, Съвместната оперативна програма "Черноморски басейн 2007 - 2013 г.", съфинансирана от Европейския инструмент за добросъседство и партньорство, Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Норвежкия финансов механизъм. Принципът на публичност и прозрачност се гарантира и от Регистъра на обществените поръчки (РОП), който се поддържа от Агенцията по обществени поръчки (чл. 21-22а от ЗОП). Регистърът е част от Портала за обществени поръчки и представлява единна електронна база данни, в която се съдържа информация за всички открити процедури за обществени поръчки, резултатите от тяхното възлагане и изпълнение. Освен задължителната информация съгласно европейските директиви и регламенти (обявление за ОП, информация за сключен договор и др.) в РОП се публикува и такава, която произтича от националните изисквания (информация за изпълнението на договора, решението за договаряне без обявление, информация за хода на производството по обжалване). http://rop3-app1.aop.bg:7778/portal/page?_pageid=93,158263&_dad=portal&_schema=PORTAL На Портала на обществените поръчки се публикуват публични покани, въз основа на които възложителите събират оферти по реда на чл. 101а-101ж от ЗОП. http://rop3-app1.aop.bg:7778/portal/page?_pageid=93,1488254&_dad=portal&_schema=PORTAL&url=687474703A2F2F7777772E616F702E62672F657365617263685F7070322E706870 Възложителите имат възможност да предоставят чрез Портала за обществени поръчки документацията електронно, да разменят въпроси и отговори с участниците по електронен път и да публикуват разяснения. Чрез Портала за обществени поръчки е предоставена възможността за изцяло електронна форма на комуникация между участниците и възложителите, до етапа на	

			подготовка и подаване на офертата. http://rop3-app1.aop.bg:7778/portal/page?_pageid=93,1&_dad=portal&_schema=PORTAL В ЗОП са регламентирани редица допълнителни мерки, свързани с осигуряване на публичност и прозрачност. Част от тях са свързани с: възможността за привличане като членове на комисиите на външни лица, които са от списък, поддържан от АОП, публичното отваряне както на офертите, така и на пликовете с предложена цена, обявяването на оценките на офертите по другите показатели - при критерий "икономически най-изгодна оферта", публикуване на информация за откриване на процедурите на договаряне без обявление и за тяхното възлагане, публикуване на становищата за осъществения контрол на процедурите на договаряне без обявление и на информация за изпълнението на сключените договори и др. http://rop3-app1.aop.bg:7778/portal/page?_pageid=93,1488254&_dad=portal&_schema=PORTAL&url=687474703A2F2F7777772E616F702E62672F657365617263685F7070322E706870 Съгласно последните изменения и допълнения в ЗОП, обн. ДВ, бр. 40 от 2014 г., възложителите имат задължението да публикуват на своя профил на купувача всички документи, свързани с провежданите от тях процедури, договорите за обществени поръчки, допълнителните споразумения към тях, информация за всяка извършено плащани, публичните покани, становищата на изпълнителния директор на агенцията по запитвания на възложителя и друга полезна информация. Задължението за публикуване на посочените документи е уредено в чл. 22б от закона и влиза в сила от 01.10.2014 г.	
	G4.c) Уредба за обучение на персонала, който участва в привеждането на европейските структурни и инвестиционни фондове в действие, и за разпространение на информация до този персонал.	No	•Съгласно справки на АОП и УО на ОП се осигуряват редица подходящи обучения за експертите от структурите на УО, свързани с ефективното прилагане на законодателството в областта на обществените поръчки, избягване на риска от налагане на финансови корекции и административно наказателни санкции при провеждане на процедурите по възлагане. •Съгласно справка от УО на ОП чрез своите интернет страници предоставят на заинтересованите лица необходимата информация, вкл. и под формата на разработени документи, наръчници, указания, ръководства и др., в сферата на обществените поръчки. •В Националната стратегия за развитие на сектора на обществените поръчки в България за периода 2014- 2020 г. се предвиждат мерки, свързани с обучения на лицата, заети с подготовката и провеждането на процедури за обществени поръчки, както и на служителите на АОП и на УО на ОП. Агенцията по обществени поръчки поддържа централизирана информационна система (Портал за обществени поръчки), която дава достъп до всички аспекти на обществените поръчки. Чрез него се предоставя информация за: • нормативната уредба в областта на обществените поръчки; • Регистъра на обществените поръчки (РОП); • издадените общи методически указания по прилагане на закона; • издадените практически указания, свързани с попълване на образци на документи, създаване на партида и уникален номер в РОП, изпращане на информация до агенцията и т.н.; • списъка на лицата, които възложителите могат да ползват като външни експерти; • публикуваните публични покани;	

			• становищата от предварителния контрол върху процедури на договаряне без обявление; • друга информация. В Националната стратегия за развитие на сектора на обществените поръчки в България за периода 2014- 2020 г. се предвиждат мерки за ефективно сътрудничество между органите, натоварени с функции в областта на методологията и контрола на обществените поръчки с цел налагане на единна практика.	
	G4.d) Уредба, гарантираща административния капацитет за въвеждане и прилагане на правилата на Съюза за обществените поръчки.	No	http://rop3-app1.aop.bg:7778/portal/page?_pageid=93,168247&_dad=portal&_schema=PORTAL Агенцията по обществени поръчки е създадена със Закона за обществените поръчки (обн. ДВ. бр. 28 от 2004 г., в сила от 01.10.2004 г.). Тя е юридическо лице със статут на изпълнителна агенция към министъра на икономиката и енергетиката и го подпомага при осъществяване на държавната политика в областта на обществените поръчки. Функциите на агенцията са разписани в чл. 19, ал. 2 от ЗОП. По-важните от тях са: • изготвяне на проекти на нормативни актове в областта на обществените поръчки за въвеждане на европейските директиви и регламенти и на националните правила; • оказване на методическа помощ чрез предоставяне на становища по запитвания на възложители; • издаване на общи методически указания по прилагане на ЗОП и ППЗОП; • осъществяване на предварителен контрол върху процедури за възлагане на обществени поръчки, финансирани напълно или частично със средства от европейските фондове; • осъществяване на предварителен контрол върху процедури на договаряне без обявление; • поддържане на Регистъра на обществените поръчки (РОП) и Портала за обществени поръчки и др. Във всеки УО има определени служители, които имат в длъжностните си характеристики отговорности по въпросите на обществените поръчки. Осигуряват се подходящи обучения по различни теми В разработваната Национална стратегия за развитие на сектора на обществените поръчки в България за периода 2014- 2020 г. се предвиждат мерки за укрепване и стабилитет на административния капацитет на АОП. Съгласно чл. 19, ал. 2, т. 1 и 2 от ЗОП Агенцията по обществени поръчки издава общи методически указания за уеднаквяване на практиката по прилагането на ЗОП и ППЗОП и оказва на методическа помощ на възложители чрез предоставяне на становища по техни запитвания. Методическите указания се публикуват на Портала за обществените поръчки. АОП поддържа със съдействието на професионалните сдружение и организации в съответния бранш списък на лица, които възложителите могат да ползват като външни експерти при подготовка и провеждане на процедури за обществени поръчки. Съгласно справка от УО на ОП чрез своите интернет страници предоставят на заинтересованите лица необходимата информация, вкл. и под формата на разработени документи, наръчници, указания, ръководства и др., в сферата на обществените поръчки. В разработваната Национална стратегия за развитие на сектора на обществените поръчки в България за периода 2014- 2020 г. се предвиждат мерки за осигуряване на техническа помощ на лицата, които прилагат правилата за възлагане на обществени поръчки.	http://rop3-app1.aop.bg:7778/portal/page?_pageid=93,168247&_dad=portal&_schema=PORTAL Агенцията по обществени поръчки е създадена със Закона за обществените поръчки (обн. ДВ. бр. 28 от 2004 г., в сила от 01.10.2004 г.). Тя е юридическо лице със статут на изпълнителна агенция към министъра на икономиката и енергетиката и го подпомага при осъществяване на държавната политика в областта на обществените поръчки. Функциите на агенцията са разписани в чл. 19, ал. 2 от ЗОП. По-важните от тях са: • изготвяне на проекти на нормативни актове в областта на обществените поръчки за въвеждане на европейските директиви и регламенти и на националните правила; • оказване на методическа помощ чрез предоставяне на становища по запитвания на възложители; • издаване на общи методически указания по прилагане на ЗОП и ППЗОП; • осъществяване на предварителен контрол върху процедури за възлагане на обществени поръчки, финансирани напълно или частично със средства от европейските фондове; • осъществяване на предварителен контрол върху процедури на договаряне без обявление; • поддържане на Регистъра на обществените поръчки (РОП) и Портала за обществени поръчки и др. Във всеки УО има определени служители, които имат в длъжностните си характеристики отговорности по въпросите на обществените поръчки. Осигуряват се подходящи обучения по различни теми В разработваната Национална стратегия за развитие на сектора на обществените поръчки в България за периода 2014- 2020 г. се предвиждат мерки за укрепване и стабилитет на административния капацитет на АОП. Съгласно чл. 19, ал. 2, т. 1 и 2 от ЗОП Агенцията по обществени поръчки издава общи методически указания за уеднаквяване на практиката по прилагането на ЗОП и ППЗОП и оказва на методическа помощ на възложители чрез предоставяне на становища по техни запитвания. Методическите указания се публикуват на Портала за обществените поръчки.

				АОП поддържа със съдействието на професионалните сдружение и организации в съответния бранш списък на лица, които възложителите могат да ползват като външни експерти при подготовка и провеждане на процедури за обществени поръчки. Съгласно справка от УО на ОП чрез своите интернет страници предоставят на заинтересованите лица необходимата информация, вкл. и под формата на разработени документи, наръчници, указания, ръководства и др., в сферата на обществените поръчки. В разработваната Национална стратегия за развитие на сектора на обществените поръчки в България за периода 2014- 2020 г. се предвиждат мерки за осигуряване на техническа помощ на лицата, които прилагат правилата за възлагане на обществени поръчки.
G5) Държавни помощи: наличие на уредба за ефективното прилагане на правилата на Съюза за държавните помощи в областта на европейските структурни и инвестиционн и фондове.	G5.a) Уредба за ефективното прилагане на правилата на Съюза за държавните помощи.	Yes	Национално законодателство във връзка с Държавните помощи е достъпно на: http://stateaid.minfin.bg/ 1. Закон за държавните помощи (ЗДП) – чл.. 5, 7, 9, 11, 12, 13; (ПМС 86/2006 в сила от 1.1.2007, изм. ПМС 16/2008) 1. Правила за прилагане на ЗДП – процедури за уведомяване; (ПМС 26/2007, изм. ПМС 97/2007, ПМС 10/2009, ПМС 3/2010) 1. Процедура за осигуряване на прозрачност на финансовите взаимоотношения между държавните органи и органите за местно самоуправление и държавните и общинските предприятия и прозрачност в рамките на определените предприятия – транспонират на директива 2006/111(ЕС) (ПМС 99/2006, в сила от 1.1.2007) Действащият ЗДП урежда националните процедури за прилагане на чл. 107 и чл. 108 от ДФЕС, както и правомощията на МФ и на министъра на земеделието и храните, същността на процедурите, обмена на информация и координация. Той създава рамката за спазване на режима на национално ниво, вкл. по отношение на помощите подлежащи на уведомяване, помощите освободени от уведомяване и помощите de minimis.	
	G5.b) Уредба за обучение на персонала, който участва в привеждането на европейските структурни и	Yes	Източници на специализирана информация: 1. http://stateaid.minfin.bg/ 2. http://minimis.minfin.bg/ 3. http://www.minfin.bg/en/page/12 • Всички УО са преминали обучения по държавни помощи, в Школата за публични финанси към Министерството на	

	инвестиционни фондове в действие, и за разпространение на информация до този персонал		финансите, а част от тях и в рамките на техническата помощ на програмите. Школата за публични финанси към МФ (http://www.minfin.bg/bg/page/12) организира обучения по заявка в областта на държавните помощи няколко пъти годишно. Програмата за всяко обучение се формира съобразно целите и нуждите на обучаващите се. Обученията са безплатни. • Поддържането на информация и осигуряването на публичност на държавните помощи се осъществява чрез 2 информационни канала: o общ - специализирана интернет страница за законодателството по държавните помощиhttp://stateaid.minfin.bg/и в рамките на РГ 6 към СЕВ. o тематично от страна на МФ, при необходимост и съобразно възникналите казуси като уведомяването се извършва чрез официална кореспонденция или по ел. поща, както и чрез системата за Въпроси и отговори на страницата за държавните помощи; • Системата за обмен на информация по държавни помощи на нивото на всеки администратор (УО) се осъществява съобразно спецификата на дейността му - например чрез вътрешни правила. • МФ може да издаде тематични указания по различни теми, имаши за цел да разяснят конкретна проблематика. В релевантен УО (ОПРЧР, ОПОС, ОПРР, ОПРКБИ) има определени експерти, които имат в длъжностните си характеристики отговорности по въпросите на държавните помощи.	
	G5.c) Уредба, гарантираща административния капацитет за въвеждане и прилагане на правилата на Съюза за държавните помощи.	Yes	Националното и европейското законодателство във връзка с държавните помощи е достъпно на: http://stateaid.minfin.bg/ • Съгласно националната правна рамка МФ е националният орган, който отговаря за наблюдението, прозрачността и координацията на държавните помощи на национално, областно и общинско равнище, с изключение на схеми на помощ или индивидуални помощи в областта на земеделието и рибарството, където компетентността е на МЗХ. • Компетенциите на МФ регламентират издаването на конкретни становища и предварителното съгласуване на мерки за помощ. • В проект на нов ЗДП се планира прецизиране на функциите на координационното звено чрез изготвяне на методически указания и предприемане на мерки за развитие на режима в областта на държавните помощи. • МФ има опит в издаването на публикации, ръководство и указания в полза на администраторите на помощ, в т.ч. УО. Извън регулярните становища на звеното по държавни помощи в МФ от 2007 се издават/актуализират и тематични насоки в полза на УО. Всички актуални национални ръководства и публикации на ЕС, които биха били полезни на администраторите се публикуват на специализирана интернет страница. • В проект за изменение на ЗДП се предвижда и въвеждане на конкретно задължение за администраторите на помощ (в т.ч. УО на ОП) да изградят, поддържат и осигурят достатъчен капацитет за планиране, разработване, уведомяване, управление, докладване и контрол на предоставяните държавни и минимални помощи. Мерките за изпълнение на това се определят индивидуално от всеки администратор на помощ. Във релевантен УО (ОПРЧР, ОПОС, ОПРР, ОПРКБИ) има определени експерти, които имат в длъжностните си характеристики отговорности по въпросите на държавните помощи.	

G6) Законодателство в областта на околната среда във връзка с оценката на въздействието върху околната среда (ОВОС) и стратегическата оценка на околната среда (СООС): наличие на уредба за ефективното прилагане на законодателството на Съюза относно околната среда, свързано с ОВОС и СООС.	G6.a) Уредба за ефективното прилагане на Директива 2011/92/ЕС на Европейския парламент и на Съвета (ОВОС) и на Директива 2001/42/ЕО на Европейския парламент и на Съвета (СООС);	Yes	Закон за опазване на околната среда (Обн., ДВ, бр. 91 от 25.09.2002 г., изм. и доп.); http://www3.moew.government.bg/files/file/Industry/Legislation/Zakoni/ZOOS.pdf Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда (посл. изм. ДВ, бр. 94 от 30.11.2012 г.); http://www3.moew.government.bg/files/file/Legislation/Naredbi/NAREDBA_za_usloviqta_i_reda_za_izvyrsvane_na_ocenka_na_vyzdejstvieto_vyrhu_okolnata_sreda_Zagl_izm_D.pdf Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка (посл. изм. ДВ, бр. 94 от 30.11.2012 г.). http://www3.moew.government.bg/files/file/Industry/Legislation/Naredbi/NAREDBA_za_usloviqta_i_reda_za_izvyrsvane_na_ekologicna_ocenka_na_planove_i_programi_Zagl_izm_DV_br_.pdf	
	G6.b) Уредба за обучение на персонала, който участва в прилагането на директивите за ОВОС и СООС, и за разпространение на информация до този персонал.	Yes	http://www.moew.government.bg/?show=top&cid=233 Писмо изх. № 05-08-7258/13.11.2013 г. на МОСВ, относно информация за данни на експертите по ОВОС и ЕО за създаване на електронна мрежа. Изготвените по проекта на JASPERS ръководства са публикувани на страницата на МОСВ на адреси, както следва: http://www.moew.government.bg/?show=top&cid=233 http://www.moew.government.bg/?show=top&cid=233&lang=en Проведени са обучения, работни срещи, семинари. Изготвени са указания. Осигурен е достъп до указанията и издадените ръководства по електронен път и официална поща. Създадена е електронна мрежа на експертите по ОВОС и ЕО в системата на МОСВ, в т.ч. на регионално ниво, за обмяна на информация, опит и за разпространяване на информация и документация по електронен път. Създаден е общ електронен адрес на експертите по ОВОС и ЕО в системата на МОСВ, за обмяна на информация, опит и за разпространяване на информация и документация по електронен път. На страницата на МОСВ е публикувано указание относно прилагане на разпоредбите на чл. 2а от Наредбата за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда, чл. 7а от Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми и чл. 13, ал. 3 от Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони за определяне на допустимостта на инвестиционни предложения, планове, програми и проекти спрямо забраните в Националния план за действие за енергията от възобновяеми източници до 2020 г., произтичащи от Становище по екологична оценка № 1-2/2012 г. на министъра на околната среда и водите. http://www.moew.government.bg/?show=top&cid=233	

	G6.c) Уредба за осигуряване на достатъчен административен капацитет.	Yes	В 16-те РИОСВ, като компетентни органи по околна среда по процедурата по ОВОС и ЕО, има създадени структурни звена по ОВОС и ЕО с назначени експерти, чиито длъжностни характеристики включват координиране на процедурата по ОВОС и ЕО. http://www.moew.government.bg/?show=164	
G7) Статистически системи и показатели за резултатите: наличие на статистическа база, необходима за оценяване на ефективността и въздействието на програмите. Наличие на система от показатели за резултатите, необходими за подбора на действия, които най-ефективно допринасят за постигане на желаните резултати, за наблюдение на напредъка към постигане на резултатите и за извършване на оценка на въздействието.	G7.a) Въведена е уредба за своевременно събиране и агрегиране на статистически данни със следните елементи: идентифициране на източници и механизми за осигуряване на статистическо валидиране	Yes	Кодекс на европейската статистическа практика http://www.nsi.bg/files/Quality/1.1.%20CoP_ALL_BG.pdf Декларация за качеството на националната статистическа система на Република България: http://www.nsi.bg/files/Quality/QUALITY_NSI_Declaration.pdf Закон за статистиката: http://www.nsi.bg/dokument.php?P=64&SP=102&NSP=1#cont Национална статистическа програма за 2013 година: http://www.nsi.bg/dokument.php?P=64&SP=102&NSP=36#cont Правилник за разпространение на статистически продукти и услуги: http://www.nsi.bg/dokument.php?P=64&SP=102&NSP=20#cont	
	G7.b) Въведена е уредба за своевременно събиране и агрегиране на статистически данни със следните елементи: уредба относно публикуването и публичната достъпност на агрегираните данни	Yes	Кодекс на европейската статистическа практика http://www.nsi.bg/files/Quality/1.1.%20CoP_ALL_BG.pdf Декларация за качеството на националната статистическа система на Република България: http://www.nsi.bg/files/Quality/QUALITY_NSI_Declaration.pdf Закон за статистиката: http://www.nsi.bg/dokument.php?P=64&SP=102&NSP=1#cont Национална статистическа програма за 2013 година: http://www.nsi.bg/dokument.php?P=64&SP=102&NSP=36#cont	

			Правилник за разпространение на статистически продукти и услуги: http://www.nsi.bg/dokument.php?P=64&SP=102&NSP=20#cont	
	G7.c) Ефективна система от показатели за резултатите, включително: подбор на показатели за резултатите за всяка програма, които предоставят информация за обосновката на подбора на свързани с политиката действия, финансирани от програмата	No	Списък на стандартните статистически показатели: http://www.nsi.bg/img/uplf/StdInd2013.pdf http://www.nsi.bg/img/uplf_e/StdInd2013_en.pdf http://www.nsi.bg/dokument.php?P=64&SP=102&NSP=36#cont Правилник за разпространение на статистически продукти и услуги: http://www.nsi.bg/dokument.php?P=64&SP=102&NSP=20#cont	
	G7.d) Ефективна система от показатели за резултатите, включително: определяне на цели за тези показатели	Yes	Кодекс на европейската статистическа практика http://www.nsi.bg/files/Quality/1.1.%20CoP_ALL_BG.pdf Декларация за качеството на националната статистическа система на Република България: http://www.nsi.bg/files/Quality/QUALITY_NSI_Declaration.pdf Закон за статистиката: http://www.nsi.bg/dokument.php?P=64&SP=102&NSP=1#cont Национална статистическа програма за 2013 година: http://www.nsi.bg/dokument.php?P=64&SP=102&NSP=36#cont Правилник за разпространение на статистически продукти и услуги: http://www.nsi.bg/dokument.php?P=64&SP=102&NSP=20#cont	
	G7.e) Ефективна система от показатели	Yes	Кодекс на европейската статистическа практика http://www.nsi.bg/files/Quality/1.1.%20CoP_ALL_BG.pdf	

	за резултатите, включително: съгласуваност на всеки показател със следните реквизити: солидност и статистическо валидиране, яснота на тълкуването на нормите, реагиране на предприетите мерки на ниво политика, своевременно събиране на данните		Декларация за качеството на националната статистическа система на Република България: http://www.nsi.bg/files/Quality/QUALITY_NSI_Declaration.pdf Закон за статистиката: http://www.nsi.bg/dokument.php?P=64&SP=102&NSP=1#cont Национална статистическа програма за 2013 година: http://www.nsi.bg/dokument.php?P=64&SP=102&NSP=36#cont Правилник за разпространение на статистически продукти и услуги: http://www.nsi.bg/dokument.php?P=64&SP=102&NSP=20#cont	
	G7.f) Въведени са процедури, които гарантират, че всички операции, финансирани от програмата, възприемат ефективна система от показатели	No		
P3.1) Превенция и управление на риска: наличие на национални или регионални оценки на риска с оглед управлението на бедствия, като се отчита адаптирането към изменението на климата	P3.1.a) Въведена е национална или регионална оценка на риска със следните елементи: описание на процеса, методологията, методите и неповерителните данни, използвани за оценка на риска, както и на основаните на риска критерии за определяне на приоритетите по отношение на	No	• Стратегия за намаляване на риска от бедствия Приета с Решение по т. 19 с Протокол № 15 от заседанието на Министерския съвет на 16 април 2014 г. http://www.nspbzn.mvr.bg/Strategicheski_dokumenti/default.htm Министерският съвет възлага на Консултативния съвет за подпомагане на Министерския съвет при формиране на държавната политика в областта на защитата при бедствия координацията по изпълнението на Стратегията. • Национална програма за защита при бедствия 2014-2018 г. http://www.nspbzn.mvr.bg/Norm_uredba/drugi.htm Програмата и Планът за 2014 г. за нейното изпълнение са приети с РМС №270/07.05.2014. • Наредбата за условията, реда и органите за извършване на анализ, оценка и картографиране на рисковете от бедствия е приета от МС с Постановление № 264/25.10.2012 г. и публикувана в ДВ бр. 84 от 02.11.2012 г., изменена с Постановление на	

	инвестициите;		МС № 6 от 21 януари 2014 г. http://www.nspbzn.mvr.bg/Norm_uredba/naredba_bedstvia.htm • Съществуват национални и областни оценки на риска в националния и областните планове за защита при бедствия, както и в Националната програма за защита при бедствия 2009 – 2013 г. http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=550 Национален план за защита при бедствия: Част 1 Защита при земетресение; Част 2 Защита при наводнение; Част 3 Външен авариен план на АЕЦ "Козлодуй" http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=664 Областните планове за защита при бедствия са публикувани на интернет-страниците на областните администрации. Предварителна оценка на риска от наводнения в Дунавски район за басейново управление, достъпна в Интернет на адрес: http://www.bddunav.org/content/upravlenie-na-vodite/upravlenie-na-riska-ot-navodneniia/predvaritelna-ocenka-na-riska-ot-navodneniia-v-dunavski-rayon-za-baseynovo-upravlenie/porn-v-dunavski-rayon/ http://www.strategy.bg/Links.aspx?lang=bg-BG Предварителна оценка на риска от наводнения в Черноморски район за басейново управление http://www.bsbd.org/UserFiles//File/Copy%20of%20BSBD_PFRA_v2.pdf Предварителна оценка на риска от наводнения за Източнобеломорски район, достъпна в Интернет на адрес: http://www.bdibr.org/details.php?p_id=243&id=276; Предварителна оценка на риска от наводнения в Западнобеломорски район за басейново управление, достъпна в Интернет на адрес: http://www.wabd.bg/bg/index.php?option=com_content&task=view&id=987&Itemid=72 • Национална стратегия за развитие на горския сектор в Република България за периода 2013-2020 година Приета на заседание на МС на 27.11.2013 г. http://www.mzh.government.bg/MZH/bg/ShortLinks/cross.compliance/Gorskisector.aspx. • Програма от мерки за адаптиране на горите в Република България и смекчаване на негативното влияние на климатичните промени върху тях http://www.iag.bg/data/docs/Programa_ot_merki.pdf • Наредба №8 за условията и реда за защита на горските територии от пожари, издадена от министъра на вътрешните работи и министъра на земеделието и храните, обн., ДВ, бр. 38 от 18.05.2012 г., в сила от 18.05.2012 г.	

			http://www.nug.bg/docs/lang/1/cat/3/index • Наредба № 6 за устройство на горите и земите от горския фонд и на ловностопанските райони в Р България, издадена от Министерство на земеделието и горите, Обн. ДВ. бр.27 от 1 април 2004г., изм. ДВ. бр.80 от 7.10.2005 г. http://www.nug.bg/docs/lang/1/cat/3/index Стратегия за опазване на горите от пожари /Приета на заседание на Колегиум на МЗГ от 09.12.2003 г./ http://www.farmer.bg/news_view.php?id=1905 • Трети национален план за действие по изменение на климата за периода 2013-2020 г. http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=760 • Анализ и оценка на риска и уязвимостта на секторите в българската икономика от климатичните промени http://www.moew.government.bg/?show=html&hid=180 • Анализ на риска от свлачища на територията на България, приет през месец юни 2013 г.; • Картографиране на свлачищата в страната • Методика за приоритизиране на свлачищата на територията на България, одобрена със заповед на министъра на регионалното развитие № РД-02-14-951/02.10.2013 г.	
	P3.1.b) Въведена е национална или регионална оценка на риска със следните елементи: описание на сценарии с един риск и множество рискове;	No		
	P3.1.c) Въведена е национална или регионална оценка на риска със следните	No		

	елементи: когато е уместно, отчитане на националните стратегии за адаптиране към изменението на климата,			
P4.1) Добро земеделско и екологично състояние (ДЗЕС): на национално ниво са въведени стандарти за добро земеделско и екологично състояние на земята, посочени в дял VI, глава I от Регламент (ЕС) № 1306/2013	P4.1.a) В националното законодателство са установени стандарти за ДЗЕС и те са посочени в програмите;	Yes	В националното законодателство са установени стандарти за ДЗЕС и те са посочени в програмите; http://www.mzh.government.bg/MZH/bg/ShortLinks/cross_compliance.aspx	
P4.2) Минимални изисквания за употребата на торове и продукти за растителна защита: на национално равнище са установени минималните изисквания за употребата на торове и продукти за растителна защита, посочени в дял III, глава I, член 28 от Регламент (ЕС) № 1305/2013	P4.2.a) В програмите са указани минималните изисквания за употребата на торове и продукти за растителна защита, посочени в дял III, глава I от Регламент (ЕС) № 1305/2013;	Yes	Правилата за добра земеделска практика и относимото актуално законодателство се намират на: http://www.mzh.government.bg/MZH/bg/ShortLinks/DobraZemedelskaPraktika.aspx	
P5.1) Енергийна ефективност: предприети са действия за насърчаване на икономически ефективни подобрения в ефективността на крайното потребление, както и	P5.1.a) Мерки, които да гарантират, че са въведени минималните изисквания във връзка с енергийните характеристики на сградите съгласно	Yes	България е приела методология за изчисляване на енергийните характеристики на сградите, която е регламентирана в чл.15 от Закон за енергийната ефективност, обн. в ДВ 24, от 12.03.2013 г., както и в разпоредбите на Наредба № РД-16-1058 за показателите за разход на енергия и енергийните характеристики на сградите на МИЕ и МРР и в разпоредбите на Наредба № 7 за енергийна ефективност, топлосъхранение и икономия на енергия в сгради на МИП, както и Приложение № 3 от Наредба № 7. http://www.seea.government.bg/index.php?option=com_content&view=article&id=9250&Itemid=227&lang=bg http://www.seea.government.bg/documents/Naredba%207.pdf	

икономически ефективни инвестиции в енергийна ефективност при строителството или санирането на сгради.	членове 3, 4 и 5 от Директива 2010/31/ЕС на Европейския парламент и на Съвета;			
	P5.1.b) Мерки, необходими за въвеждане на система за сертифициране на енергийните характеристики на сградите съгласно член 11 от Директива 2010/31/ЕС;	Yes	В Раздел II от Закон за енергийната ефективност, обн. ДВ 24, 12.03.2013 г. е регламентирана системата за сертифициране на енергийните характеристики на сгради „Обследване за енергийна ефективност и сертифициране на сгради“, както и в Наредба №16-1594 от 13.11.2013 г. за обследване за енергийна ефективност, сертифициране и оценка на енергийните спестявания на сгради, с приложенията към нея. http://www.seea.government.bg/index.php?option=com_content&view=article&id=9250&Itemid=227&lang=bg	
	P5.1.c) Мерки за осигуряване на стратегическото планиране в областта на енергийната ефективност съгласно член 3 от Директива 2012/27/ЕС на Европейския парламент и на Съвета;	Yes	Стратегическото планиране на енергийната ефективност е осъществено с Енергийната стратегия на Република България. http://www.mi.government.bg/bg/themes/energiina-strategiya-na-republika-balgariya-do-2020-g-147-295.html По отношение на жилищните сгради има действащи Национална жилищна стратегия и Национална програма за обновяване на жилищни сгради в Република България	
	P5.1.d) Мерки съгласно член 13 от Директива 2006/32/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно ефективността при крайното потребление на енергия и осъществяване на енергийни услуги, с цел да се осигури предоставянето на индивидуални и измерителни уреди на	Yes	Нормативните актове, свързани с мерките по Член 13 на Директива 2006/32/ЕС са: Закон за енергетиката (ЗЕ) и Наредба № 16-334 за топлоснабдяването http://www.mi.government.bg/bg/library/zakon-za-energetikata-256-c25-m258-2.html http://www.mi.government.bg/bg/library/naredba-16-334-ot-6-april-2007-g-za-toplosnabdyavaneto-404-c78-m260-3.html За ел. енергията – чл. 120 от ЗЕ; За новоизграждани многофамилни сгради - Наредба № 15 от 28.07.2005 г. за технически правила и нормативи за проектиране, изграждане и експлоатация на обектите и съоръженията за производство, пренос и разпределение на топлинна енергия За централизираното топлоснабдяване – чл. 139, ал. 1; чл. 140, ал. 1; чл. 140а до чл. 145 и чл. 156 от ЗЕ; чл. 43; чл. 52, ал. от 1 до 5; чл. 62 и Методика за разпределение на топлинната енергия за сгради – етажна собственост, приложение към чл. 61 от Наредба № 16-334. http://www.mi.government.bg/bg/library/naredba-15-ot-28-07-2005-g-za-tehnicheski-pravila-i-normativi-za-proektirane-izgrajdane-i-eksploa-405-c78-m260-3.html	

	крайните клиенти, доколкото това е технически възможно, разумно от финансова гледна точка и съразмерно на потенциалните икономии на енергия.		Регулаторната рамка относно фактурирането от дистрибуторите на енергия е в чл. 38 от Закона за енергийната ефективност (ЗЕЕ) http://www.seea.government.bg/index.php?option=com_content&view=article&id=9250&Itemid=227&lang=bg Разпоредбите свързани с общите условия на договорите, одобрени от Държавната комисия за енергийно и водно регулиране, са разписани вчл. 150, ал. 1 и чл. 149б от ЗЕ http://www.mi.government.bg/bg/library/zakon-za-energetikata-256-c25-m258-2.html Останалата информация се съдържа в ежемесечните съобщения за фактури, предоставяни на клиентите на топлинна енергия от съответните топлофикационни дружества.	
Р5.2) Воден сектор: Наличие на а) политика за определяне на цените на водата, която осигурява на потребителите подходящи стимули да използват водните ресурси ефективно, и б) адекватен принос на различните потребители на вода към възстановяването на разходите за водни услуги на равнище, определено в одобрения план за управление на речните басейни за инвестициите, подкрепени от програмите.	Р5.2.а) В подпомаганите от ЕЗФРСР сектори държавата членка е осигурила участието на различните видове ползване на водите във възстановяването на разходите за водни услуги от отрасъла в съответствие с член 9, параграф 1, първо тире от Рамковата директива за водите, като се отчита по целесъобразност социалното, екологичното и икономическото въздействие на това възстановяване, както и географските и климатичните условия в засегнатия(те) регион(и).	No	Планове за управление на речните басейни http://www3.moew.government.bg/?show=top&cid=66&lang=bg Плановете са одобрени, влезли в сила и докладвани на ЕК на 22.03.2010 г. Закон за водите http://www3.moew.government.bg/files/file/Water/Legislation/Zakoni/ZAKON_za_vodite.pdf Тарифа за таксите за водовземане, ползване на воден обект и замърсяване http://www3.moew.government.bg/files/file/Water/Legislation/tarifi/Ttaksi_vodovz_polzv_zamyrs.pdf Тарифата въвежда такси за водовземане за различни цели, с което частично осигурява принос на водоползвателите към възстановяване на разходите за водни услуги и частично – принципа „замърсителя плаща. Законодателство в областта на водния сектор http://www.moew.government.bg/?show=top&cid=40	
Р5.3) Енергия от ВЕИ: предприети са мерки за насърчаване на	Р5.3.а) Въведени са прозрачни схеми за подкрепа, приоритетен	Yes	чл. 52, чл. 54 от Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ) (Обн. ДВ. бр. 35/03.05.2011 г., посл. изм. и доп. ДВ бр. 109 от 2013 г., в сила от 1.01.2014 г http://www.mi.government.bg/bg/library/zakon-za-energiyata-ot-vazobnovyaemi-iztochnici-167-c25-m258-1.html Наредба за набирането и предоставянето на информацията чрез Националната информационна система за потенциала,	

производството и разпространението на възобновяеми енергийни източници	достъп до мрежата или гарантиран достъп и приоритет при разпределението, както и публично оповестени стандартни правила за поемането и поделянето на разходите за техническо приспособяване, съвместими с член 14, параграф 1 и член 16, параграфи 2 и 3 от Директива 2009/28/ЕО;		производството и потреблението на енергия от възобновяеми източници в Република България (Обн. ДВ бр.39/22.05.2012 г.) http://www.seea.government.bg/index.php?option=com_content&view=article&id=9359&Itemid=120&lang=bg Държавата е въвела изискванията за прозрачни схеми за подпомагане. Изискването за предоставяне на информация на всички заинтересовани страни относно мерките за подпомагане е въведено в българското законодателство. чл. 18, ал. 1, чл. 24, т. 1, чл. 26, ал. 3, ал. 4, ал. 5 и чл. 30, ал. 6, ал. 7 на ЗЕВИ; чл. 50, чл. 52 от НАРЕДБА № 3 от 21.03.2013 г. за лицензиране на дейностите в енергетиката (обн., ДВ, бр. 33 от 5.04.2013 г.) Правила за управление на електроенергийната система Обн., ДВ, бр. 6 от 21.01.2014 г.Правила за управление на електроразпределителните мрежи (Обн. ДВ бр. 66 от 14.08.2007 г.) http://dker.bg/docsbg.php?d=8&subD=30 Изискването за предоставяне на гарантиран достъп до електрическите мрежи и приоритет при диспечиране на електрическата енергия от възобновяеми източници са въведени в българското законодателство. чл. 22, чл. 23, чл. 27, чл. 29, чл. 52 на ЗЕВИ; чл. 30, чл. 31 на Закона за енергетиката (Обн. ДВ. бр. 107 от 9.12.2003, посл изм. и доп. ДВ бр. 66 от 26.07.2013 г.) НАРЕДБА № 1 от 18.03.2013 г. за регулиране на цените на електрическата енергия (Обн. ДВ бр. 33 от 05.04.2013 г.) http://www.mi.government.bg/bg/library/zakon-za-energetikata-256-c25-m258-1.html Методика за компенсиране на разходите на обществения доставчик и крайните снабдители, произтичащи от наложени им задължения към обществото за изкупуване на електрическа енергия по преференциални цени от възобновяеми енергийни източници и от високоефективно комбинирано производство на топлинна и електрическа енергия (Обн., ДВ, бр. 62 от 14.08.2012 г.) http://dker.bg/docsbg.php?d=8&subD=30 Държавата е изпълнила изискването за обществена достъпност на правилата за покриване и разпределяне на разходите, свързани с присъединяване към електрическите мрежи на енергийни обекти за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници	
	P5.3.b) Държавата членка е приела национален план за действие в областта на енергията от ВЕИ в съответствие с член 4 от Директива 2009/28/ЕО	Yes	Националният План за действие за енергията от възобновяеми източници (НПДЕВИ) е приет от Министерския съвет на Република България на 09 януари 2013 http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=781	
P6.1) Инфраструктура за мрежи за достъп от следващо поколение (NGN):	P6.1.a) Въведен е национален или регионален план за мрежова	No	• Актуализирана Национална стратегия за широколентов достъп 2012-2015 http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=773 Актуализираната стратегия е приета от МС на 19.12.2012 г.	

наличие на национални или регионални планове за достъп от следващо поколение, които вземат под внимание регионалните дейности, за да се постигнат целите на Съюза във връзка с достъпа до високоскорост ен Интернет, съсредоточава йки се върху областите, в които пазарът не осигурява отворена инфраструкту ра на приемлива цена и с качество, съответстващо на правилата на Съюза за конкуренцият а и държавните помощи, и за предоставяне на достъпни услуги за уязвимите групи.	инфраструкт ура от следващо поколение, който включва: основан на икономическ и анализ план за инвестициит е в инфраструкт урата, в който се отчитат съществуващ ата частна и публична инфраструкт ура и планирани инвестиции;		• Национален план за широколентова инфраструктура за достъп от следващо поколение (NGA) http://www.mtitc.government.bg/upload/docs/2014-07/Bulgarian_plan_for_NGA_Draft_9_June_.pdf С РМС 435 от 26 юни 2014 г.е приет Национален план за широколентова инфраструктура за достъп от следващо поколение (NGA). Планът обхваща първите два критерия на условието, осигурявайки базата за бъдещото му изпълнение. Визията на Република България, заложена в план е: „Стимулиране на социално-икономическото развитие на страната чрез създаване на условия за българските граждани и бизнес, за максимално възползване от възможностите на развиващите се електронни услуги на основата на широколентова инфраструктура за равен достъп от следващо поколение (NGA) със 100 % (пълно) покритие на територията“. В Националният план за широколентова инфраструктура за достъп от следващо поколение са дефинирани и два национални приоритети до 2020 г. Приоритет 1: Осигуряване на възможност за равен достъп до високоскоростен и свръх–високоскоростен Интернет чрез развитие на широколентовата инфраструктура за постигане на пълно покритие на територията на страната със скорост за достъп по – висока от 30+ Mbps. Приоритет 2: Стимулиране на използването на услуги върху мрежи за широколентов достъп с цел най-малко 50% от домакинствата и 80% от бизнеса, да се абонират за широколентов достъп надвишаващ 100 Mbps. Изпълнението на стратегическите цели ще доведе до по – нататъшно развитие на ИКТ сектора чрез: -развитие на модерна електронна съобщителна инфраструктура и възможност за пълно интегриране с европейските оптични инфраструктури; -осигуряване достъп на населението до широк спектър от съвременни, ефективни и качествени широколентови услуги в сферата на образованието, здравеопазването, администрацията и др.; -преодоляване на изоставането в развитието на електронната съобщителна инфраструктура в пограничните и слабо населените райони и на цифровото разделение в обществото; -повишаване на конкурентоспособността на българския бизнес чрез улесняване и стимулиране на използването на електронни услуги чрез широколентов достъп от следващо поколение; -повишаване на доверието в интернет и електронните чрез въвеждане на високи стандарти и норми за сигурност. • През 2010 бе извършено проучване проучване „Изследване на ситуацията с широколентовия достъп в селските райони”, финансирано от Техническа помощ на Програма за развитие на селските райони, чиито резултати могат да бъдат видяни на следния линк: http://prsr.government.bg/index.php/bg/sections/l2/100 • През 2014 бе извършено проучване, чиято цел е създаването на национална карта на наличната и планирана инфраструктура за високоскоростен и свръх-високоскоростен достъп до Интернет. Първите карти с информация относно проникването на високоскоростния и свръх-високоскоростния Интернет в България са изготвени от екип на МТИТС и са достъпни на следния линк:	

			http://www.mtitc.government.bg/page.php?category=619&id=7390 В допълнение са създадени карти, отразяващи населени места в т.нар. „бели зони“: http://www.mtitc.government.bg/page.php?category=619&id=7391 Ще бъде добавена информация относно характеристика на районите на ниво NUTS2, икономически профил, проникване, цени, скорост на достъп и др. Събраните данни ще подпомогнат планирането на мерките за развитие на високоскоростен достъп до Интернет, най-вече в областите, изложени на риск от т.нар. „цифрово изключване”. Към настоящия момент се реализира проект „Развитие на високоскоростен широколентов достъп в България посредством изграждането на критична, защитена, сигурна и надеждна обществена ИКТ инфраструктура”. http://esmis.government.bg/page.php?c=88 Проектът поставя началото на изграждане на високо-скоростен интернет в отдалечени и селски райони.	
	P6.1.b) Въведен е национален или регионален план за мрежова инфраструктура от следващо поколение, който включва: модели за устойчиви инвестиции, които повишават конкуренцията и обезпечават достъп до отворени качествени инфраструктура и услуги на приемлива цена, които са готови за бъдещето;	No		
	P6.1.c) Въведен е национален или регионален план за мрежова инфраструктура от следващо поколение, който включва: мерки за стимулиране	No		

	на частните инвестиции.			

6.2.1. Списък на действията, които да бъдат предприети за общите предварителни условия

Приложимо предварително условие на национално равнище	Критерии, които не са изпълнени	Action to be taken	Deadline	Bodies responsible for fulfillment
G4) Обществени поръчки: наличие на уредба за ефективното прилагане на законодателството на Съюза за обществените поръчки в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове.	G4.a) Уредба за ефективното прилагане на правилата на Съюза за обществените поръчки посредством подходящи механизми.	Разработване на стандартизирани критерии за възлагане по видове и типове инвестиционни дейности за прилагане на процедурите по ЗОП, които да бъдат допълнени към Указанията. Извършване на предварителен контрол на планираните обществени поръчки съобразно Указанията и ЗОП. Звената в УО и РА, извършващи контрол върху обществените поръчки, ще бъдат определени за контактни точки. Извършване последващ контрол на вече проведени обществени поръчки	01-12-2016	МИЕ АОП ИПА УО АОП
	G4.c) Уредба за обучение на персонала, който участва в привеждането на европейските структурни и инвестиционни фондове в действие, и за разпространение на информация до този персонал.	Действие 1. Изработване и изпълнение на програма за обучение и развитие на персонала, който участва в управлението на европейските фондове (включително обучения по обществени поръчки в рамките на Обучителната академия по ЕСИФ); Действие 2. Преразглеждане и актуализиране на съществуващите системи за разпространение и обмен на информация между персонала от Управляващите органи и бенефициентите и останалите заинтересовани страни по отношение правилата за обществените поръчки с оглед установяване на единна практика. Специфично действия за ПРСР Поддържане и повишаване на капацитета и експертизата на УО на ПРСР и ДФЗ чрез провеждане на редовни срещи, обучения и семинари по ЗОП между УО, ДФЗ, АОП и	01-12-2016	Органите съгласно Стратегията.

		бенефициентите по ПРСР. – срока на прилагане на ПРСР 2014-2020. (действието е в съответствие с План за действие за намаляване на нивото на грешка по ПРСР)		
	G4.d) Уредба, гарантираща административния капацитет за въвеждане и прилагане на правилата на Съюза за обществените поръчки.	Специфични действия по ПРСР във връзка с въвеждане на мерки за засилване на системите за управление и контрол на европейските фондове, вкл. ефективно сътрудничество с цел гарантиране на съгласуваност между действията при предварителния и последващия контрол. Изготвяне на указания към бенефициентите по ПРСР за прилагане на Закона за обществените поръчки Информиране на потенциалните бенефициенти за Указанията. Разработване на стандартизирани критерии за възлагане по видове и типове инвестиционни дейности за прилагане на процедурите по ЗОП, които да бъдат допълнени към Указанията. Извършване на предварителен контрол на планираните обществени поръчки съобразно Указанията и ЗОП. Звената в УО и РА, извършващи контрол върху обществените поръчки, ще бъдат определени за контактни точки. Извършване последващ контрол на вече проведени обществени поръчки	01-12-2016	Органите съгласно стратегията.
G7) Статистически системи и показатели за резултатите: наличие на статистическа база, необходима за оценяване на ефективността и въздействието на програмите. Наличие на система от показатели за резултатите, необходими за подбора на действия, които най-ефективно допринасят за постигане на желаните резултати, за наблюдение на напредъка към постигане на резултатите и за извършване на оценка на въздействието.	G7.c) Ефективна система от показатели за резултатите, включително: подбор на показатели за резултатите за всяка програма, които предоставят информация за обосновката на подбора на свързани с политиката действия, финансирани от програмата	Действие 1 Избор на показатели за резултатите за всяка оперативна програма. Показателите за изпълнение и резултат да са относими и обвързани с тематичните оси, цели и мерки по ОП. За целите на статистическото валидиране ще се приложи унифицирана система за изискванията по събирането на микроданни, за приложимите методологии и дефиниции за техния	01-12-2016	НСИ, УО

		обхват и за приложимата процедура за обработка за и обобщаване на данните. Рамката за статистическо валидиране ще се разработи в съответствие с European Code of Practice и методологическите изисквания на статистическите регламенти на ЕК и Парламента. Сформирана е целева работна група в НСИ за работа по подготовката и мониторинга по оперативните програми.		
	G7.f) Въведени са процедури, които гарантират, че всички операции, финансирани от програмата, възприемат ефективна система от показатели	Действие 1 Проверка относно спазване на изискванията за всеки индикатор по отношение на неговата устойчивост, яснота на тълкуването, своевременност на събиране на данните и отзивчивост към политиката. Действие 2 Проверка относно спазване на изискванията за всеки индикатор по отношение на неговата устойчивост, яснота на тълкуването, своевременност на събиране на данните и отзивчивост към политиката. Изпратена е информация към НСИ за индикаторите, за които следва да се събира информация относно ПРСР.	01-12-2016	НСИ, УО

6.2.2. Списък на действията, които да бъдат предприети предварителните условия, свързани с приоритети

Приложимо предварително условие на национално равнище	Критерии, които не са изпълнени	Action to be taken	Deadline	Bodies responsible for fulfillment
Р3.1) Превенция и управление на риска: наличие на национални или регионални оценки на риска с оглед управлението на бедствия, като се отчита адаптирането към изменението на климата	Р3.1.a) Въведена е национална или регионална оценка на риска със следните елементи: описание на процеса, методологията, методите и неповерителните данни, използвани за оценка на риска, както и на основаните на риска критерии за определяне на приоритетите по отношение на инвестициите;	Действие 1. Приемане на планове за управление на риска от наводнения, включително национален каталог от мерки и национални приоритети за управление на риска от наводнения. Действие 2. Изготвяне на методика за извършване на оценка на риска от горски пожари Действие 3. Изготвяне на методика за оценка на риска от ядрена и радиационна авария. Действие 4. Описание на основаните на риска критерии за определяне на приоритетите по отношение на инвестициите - в оценката на риска, изготвяна съгласно чл. 4, ал. 1 от Наредбата Действие 5. Определяне на ясни и координирани отговорности на различните държавни органи при реализирането на необходимите инвестиции в широк спектър от сектори; Действие 6. Картографиране на рисковете от бедствия. Картографирането на риска от наводнение от МОСВ е с по-ранен срок: 22 декември 2015 г.	20-12-2016	МВР МОСВ МРР МЗХ АЯР
	Р3.1.b) Въведена е национална или регионална оценка на риска със следните елементи: описание на сценарии с един риск и множество рискове;	Действие 1. Описание на сценарии с един риск и множество рискове - в оценката на	01-12-2016	МВР МОСВ

		риска, изготвяна съгласно чл. 4, ал. 1 от Наредбата		МРР МЗХ АЯР
	Р3.1.с) Въведена е национална или регионална оценка на риска със следните елементи: когато е уместно, отчитане на националните стратегии за адаптиране към изменението на климата,	Действие 1. Приемане на планове за управление на риска от наводнения, включително национален каталог от мерки и национални приоритети за управление на риска от наводнения. Междинни стъпки: • Оценка на риска от наводнения, извършена на ниво район за басейново управление. • Разработване на методика за анализ на разходите и ползите за целите на оценка мерките в планове за управление на риска от наводнения – 2015 г. • Определяне на целите и приоритетите за всеки РБУ, съгласуване с ПУРБ и разработване на проект на ПУРН – 2015 г. • Проект на програма от мерки за всеки РБУ – 2015 г. • Екологична оценка на ПУРН – 2015 г. Междинни стъпки: МВР координира разработването на оценките и картографирането на рисковете. Осъществява се редовна комуникация със съответните компетентни органи и се организират работни срещи за осигуряване на своевременното изпълнение на ангажиментите.	01-12-2016	МВР МОСВ МРР МЗХ АЯР
Р5.2) Воден сектор: Наличие на а) политика за определяне на цените на водата, която осигурява на потребителите подходящи стимули да използват водните ресурси ефективно, и б) адекватен принос на различните потребители на вода към възстановяването на разходите за водни услуги на равнище, определено в одобрения план за управление на речните басейни за инвестициите, подкрепени от програмите.	Р5.2.а) В подпомаганите от ЕЗФРСР сектори държавата членка е осигурила участието на различните видове ползване на водите във възстановяването на разходите за водни услуги от отрасъла в съответствие с член 9, параграф 1, първо тире от Рамковата директива за водите, като се отчита по целесъобразност социалното, екологичното и икономическото въздействие на това възстановяване, както и географските и климатичните условия в засегнатия(те) регион(и).	Действие 1. Разработване на Анализ за възстановяването на разходите Действие 2. Приемане на ЗИД на Закона за водите, с механизми за определяне на таксата за замърсяване.	01-12-2015	МОСВ, МЗХ, ДКЕВР, МРР

		Действие 3. Изменение на Тарифата за таксите за водовземане, за ползване на воден обект и за замърсяване Действие 4. Приемане на Наредба за нормите за водопотребление по чл.117а, ал.2 от Закона за водите Действие 5. Въвеждане на различни цени на услугата водоснабдяване Действие 6. Изпълнение на национално проучване за осигуряване на необходимите данни за изменение на климата и въздействието му върху водите Действие 7. Изготвяне на икономическия анализ на водополването за периода 2007-2013, на който да се основават мерките и ценовата политика във вторите ПУРБ Действие 8. Приемане на законодателни промени в регулаторната рамка в отрасъл ВиК Относно хидромелиорации: Действие 1 Разработване на ЗИД на Закон за сдружения за напояване (ЗСН) Действие 2. Разработване на Методика		

		за определяне на цената на услугата за водоподаване за напояване.		
Р6.1) Инфраструктура за мрежи за достъп от следващо поколение (NGN): наличие на национални или регионални планове за достъп от следващо поколение, които вземат под внимание регионалните дейности, за да се постигнат целите на Съюза във връзка с достъпа до високоскоростен Интернет, съсредоточавайки се върху областите, в които пазарът не осигурява отворена инфраструктура на приемлива цена и с качество, съответстващо на правилата на Съюза за конкуренцията и държавните помощи, и за предоставяне на достъпни услуги за уязвимите групи.	Р6.1.a) Въведен е национален или регионален план за мрежова инфраструктура от следващо поколение, който включва: основан на икономически анализ план за инвестициите в инфраструктурата, в който се отчитат съществуващата частна и публична инфраструктура и планирани инвестиции;	Действие 1. Изменение на Националния план за инфраструктура от следващо поколение, приет от МС с решение №435/20.06.2014г., с оглед включване на набор от мерки за насърчаване на частните инвестиции, както и всякакви други действия необходими за ефективното въвеждане на плана в действие.	01-12-2015	МТИТС
	Р6.1.b) Въведен е национален или регионален план за мрежова инфраструктура от следващо поколение, който включва: модели за устойчиви инвестиции, които повишават конкуренцията и обезпечават достъп до отворени качествени инфраструктура и услуги на приемлива цена, които са готови за бъдещето;	Допълнителен план за действие относно ПРСР Действие 1. Приоритизиране на разработен списък с критерии, включително бели и сиви зониИнтегриране на списъка в инфраструктурата на мерките от ПРСР. Действие 2. Разработване предложение за завършване на решенията по „средната миля“. Действие 3. Разработване на механизъм за мониторинг на напредъка, съпоставен с определени критерии. Действие 4. Анализ на нуждите и разработка на предложение за инвестиционен механизъм и искане за отпускане на кредит. Действие 5. Нотифициране на Държавна помощ в белите и сивите зони Действие 6. Включване на местната власт процеса на хармонизиране на плана за действие с местните политики за развитие. Действие 7. Синхронизиране на процесите по внедряване на плана за	01-12-2016	МТИТС

		действие с Национален план за електронно управление на Република България. Действие 8. Мониторинг по внедряването на плана за действие.		
	P6.1.c) Въведен е национален или регионален план за мрежова инфраструктура от следващо поколение, който включва: мерки за стимулиране на частните инвестиции.	Действие 3. Включване на частните интернет доставчици. Издигане на лидер по внедряването на плана чрез създаване на NGA борд, добавяне на координатор на плана за широколентов достъп и избиране на Шампион по широколентов достъп.	01-12-2016	МТИТС

7. ОПИСАНИЕ НА РАМКАТА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

7.1. Показатели

Приоритет	Applicable	Показател и мерна единица, когато е целесъобразно	Цел за 2023 г. (а)	Корекции за допълнителни плащания (б)	Етапна цел 2018 г. % (в)	Абсолютна стойност на етапната цел (а-б) * в
P2: Подобряване на жизнеспособността на стопанствата и конкурентоспособността на всички видове земеделие във всички региони; насърчаване на новаторски селскостопански технологии и устойчивото управление на горите	X	Общо публични разходи П2 (в евро)	380 932 202,70		25%	95 233 050,68
	X	Брой на земеделски стопанства с подпомагане от ПРСР за инвестиции в преструктуриране и модернизация (област с поставен акцент 2А) + стопанства с бизнес план за развитие/инвестиция за млади земеделски стопани, подпомагани по линия на ПРСР (област с поставен акцент 2Б)	5 130,00		25%	1 282,50
P3: Насърчаване на добро организиране на хранителната верига, в т.ч. преработката и търговията със селскостопански продукти, хуманното отношение към животните и управлението на риска в	X	Брой на земеделските стопанства, които участват в схеми за управление на риска (област с поставен акцент 3Б)				
	X	Общо публични разходи П3 (в евро)	263 551 096,00		20%	52 710 219,20
	X	Брой на земеделските стопанства, получаващи	620,00		25%	155,00

селското стопанство		подпомагане по схеми за качество, за местни пазари/ къси вериги на доставки и групи на производителите (област с поставен акцент 3А)				
Р4: Възстановяване, опазване и укрепване на екосистемите, свързани със селското и горското стопанство	Х	Земеделска земя, обхванатa от договори за управление с цел подкрепа на биологичното разнообразие (ha) (област с поставен акцент 4А) + подобряване на управлението на водите (ha) (област с поставен акцент 4Б) + подобряване на управлението на почвите и/предотвратяването на почвената ерозия (ha) (област с поставен акцент 4В)	604 000,00		40%	241 600,00
	Х	Общо публични разходи П4 (в евро)	983 098 022,80		40%	393 239 209,12
Р5: Насърчаване на ефективното използване на ресурсите и подпомагане на прехода към нисковъглеродна и устойчива на изменението на климата икономика в селското стопанство, сектора на храните и горското стопанство	Х	Брой на инвестиционните операции в енергоспестяването и енергийната ефективност (област с поставен акцент 5Б) + в производство на енергия от възобновяеми източници (област с поставен акцент 5В)	840,00		20%	168,00
	Х	Общо публични разходи П5	430 648 778,00		35%	150 727 072,30

		(в евро)				
	X	Земеделски и горски земи под управление за насърчаване на поглъщането/съхраняването на въглерод (ha) (област с поставен акцент 5Д) + земеделска земя, обхванатата от договори за управление с цел намаляване на емисиите на парникови газове и/или на амоняк (ha) (област с поставен акцент 5Г) + поливни площи, преминаващи към по-ефективни напоителни системи (ha) (област с поставен акцент 5А)	52 770,00		25%	13 192,50
P6: Насърчаване на социалното приобщаване, намаляването на бедността и икономическото развитие в селските райони	X	Общо публични разходи П6 (в евро)	815 155 428,30		25%	203 788 857,08
	X	Брой операции, подпомогнати с цел подобряване на основни услуги и инфраструктура в селските райони (области с поставен акцент 6Б и 6В)	939,00		25%	234,75
	X	Население, обхванато от местни групи за действие (област с поставен акцент 6Б)	1 370 000,00		15%	205 500,00

7.1.1. P2: Подобряване на жизнеспособността на стопанствата и конкурентоспособността на всички видове земеделие във всички региони; насърчаване на новаторски селскостопански технологии и устойчивото управление на горите

7.1.1.1. Общо публични разходи П2 (в евро)

Applicable: Да

Цел за 2023 г. (а): 380 932 202,70

Корекции за допълнителни плащания (б):

Етапна цел 2018 г. % (в): 25%

Абсолютна стойност на етапната цел (а-б) * в: 95 233 050,68

Обосновка за определянето на етапната цел:

7.1.1.2. Брой на земеделски стопанства с подпомагане от ПРСР за инвестиции в преструктуриране и модернизация (област с поставен акцент 2А) + стопанства с бизнес план за развитие/инвестиция за млади земеделски стопани, подпомагани по линия на ПРСР (област с поставен акцент 2Б)

Applicable: Да

Цел за 2023 г. (а): 5 130,00

Корекции за допълнителни плащания (б):

Етапна цел 2018 г. % (в): 25%

Абсолютна стойност на етапната цел (а-б) * в: 1 282,50

Обосновка за определянето на етапната цел:

7.1.2. P3: Насърчаване на добро организиране на хранителната верига, в т.ч. преработката и търговията със селскостопански продукти, хуманното отношение към животните и управлението на риска в селското стопанство

7.1.2.1. Брой на земеделските стопанства, които участват в схеми за управление на риска (област с поставен акцент 3Б)

Applicable: Да

Цел за 2023 г. (а): 0,00

Корекции за допълнителни плащания (б):

Етапна цел 2018 г. % (в):

Абсолютна стойност на етапната цел (а-б) * в: 0,00

Обосновка за определянето на етапната цел:

7.1.2.2. Общо публични разходи П3 (в евро)

Applicable: Да

Цел за 2023 г. (а): 263 551 096,00

Корекции за допълнителни плащания (б):

Етапна цел 2018 г. % (в): 20%

Абсолютна стойност на етапната цел (а-б) * в: 52 710 219,20

Обосновка за определянето на етапната цел:

7.1.2.3. Брой на земеделските стопанства, получаващи подпомагане по схеми за качество, за местни пазари/ къси вериги на доставки и групи на производителите (област с поставен акцент 3А)

Applicable: Да

Цел за 2023 г. (а): 620,00

Корекции за допълнителни плащания (б):

Етапна цел 2018 г. % (в): 25%

Абсолютна стойност на етапната цел (а-б) * в: 155,00

Обосновка за определянето на етапната цел:

7.1.3. P4: Възстановяване, опазване и укрепване на екосистемите, свързани със селското и горското стопанство

7.1.3.1. Земеделска земя, обхванатата от договори за управление с цел подкрепа на биологичното разнообразие (ha) (област с поставен акцент 4А) + подобряване на управлението на водите (ha) (област с поставен акцент 4Б) + подобряване на управлението на почвите и/предотвратяването на почвената ерозия (ha) (област с поставен акцент 4В)

Applicable: Да

Цел за 2023 г. (а): 604 000,00

Корекции за допълнителни плащания (б):

Етапна цел 2018 г. % (в): 40%

Абсолютна стойност на етапната цел (а-б) * в: 241 600,00

Обосновка за определянето на етапната цел:

7.1.3.2. Общо публични разходи П4 (в евро)

Applicable: Да

Цел за 2023 г. (а): 983 098 022,80

Корекции за допълнителни плащания (б):

Етапна цел 2018 г. % (в): 40%

Абсолютна стойност на етапната цел (а-б) * в: 393 239 209,12

Обосновка за определянето на етапната цел:

7.1.4. P5: Насърчаване на ефективното използване на ресурсите и подпомагане на прехода към нисковъглеродна и устойчива на изменението на климата икономика в селското стопанство, сектора на храните и горското стопанство

7.1.4.1. Брой на инвестиционните операции в енергоспестяването и енергийната ефективност (област с поставен акцент 5Б) + в производство на енергия от възобновяеми източници (област с поставен акцент 5В)

Applicable: Да

Цел за 2023 г. (а): 840,00

Корекции за допълнителни плащания (б):

Етапна цел 2018 г. % (в): 20%

Абсолютна стойност на етапната цел (а-б) * в: 168,00

Обосновка за определянето на етапната цел:

7.1.4.2. Общо публични разходи П5 (в евро)

Applicable: Да

Цел за 2023 г. (а): 430 648 778,00

Корекции за допълнителни плащания (б):

Етапна цел 2018 г. % (в): 35%

Абсолютна стойност на етапната цел (а-б) * в: 150 727 072,30

Обосновка за определянето на етапната цел:

7.1.4.3. Земеделски и горски земи под управление за насърчаване на поглъщането/съхраняването на въглерод (ha) (област с поставен акцент 5Д) + земеделска земя, обхванатата от договори за управление с цел намаляване на емисиите на парникови газове и/или на амоняк (ha) (област с поставен акцент 5Г) + поливни площи, преминаващи към по-ефективни напоителни системи (ha) (област с поставен акцент 5А)

Applicable: Да

Цел за 2023 г. (а): 52 770,00

Корекции за допълнителни плащания (б):

Етапна цел 2018 г. % (в): 25%

Абсолютна стойност на етапната цел (а-б) * в: 13 192,50

Обосновка за определянето на етапната цел:

7.1.5. P6: Насърчаване на социалното приобщаване, намаляването на бедността и икономическото развитие в селските райони

7.1.5.1. Общо публични разходи П6 (в евро)

Applicable: Да

Цел за 2023 г. (а): 815 155 428,30

Корекции за допълнителни плащания (б):

Етапна цел 2018 г. % (в): 25%

Абсолютна стойност на етапната цел (а-б) * в: 203 788 857,08

Обосновка за определянето на етапната цел:

7.1.5.2. Брой операции, подпомогнати с цел подобряване на основни услуги и инфраструктура в селските райони (области с поставен акцент 6Б и 6В)

Applicable: Да

Цел за 2023 г. (а): 939,00

Корекции за допълнителни плащания (б):

Етапна цел 2018 г. % (в): 25%

Абсолютна стойност на етапната цел (а-б) * в: 234,75

Обосновка за определянето на етапната цел:

7.1.5.3. Население, обхванато от местни групи за действие (област с поставен акцент 6Б)

Applicable: Да

Цел за 2023 г. (а): 1 370 000,00

Корекции за допълнителни плащания (б):

Етапна цел 2018 г. % (в): 15%

Абсолютна стойност на етапната цел (а-б) * в: 205 500,00

Обосновка за определянето на етапната цел:

7.2. Алтернативни показатели

Приоритет	Applicable	Показател и мерна единица, когато е целесъобразно	Цел за 2023 г. (а)	Корекции за допълнителни плащания (б)	Етапна цел 2018 г. % (в)	Абсолютна стойност на етапната цел (а-б) * в

7.3. Резерв

Приоритет	Общо планирано участие от Съюза (в евро)	Общо планирано участие от Съюза (в евро), от което се заделят средства за резерва за изпълнение	Резерв за изпълнение (в евро)	Минимален размер на резерва за изпълнение (минимум 5 %)	Максимален размер на резерва за изпълнение (максимум 7 %)	Процент на резерва за изпълнение
P2: Подобряване на жизнеспособността на стопанствата и конкурентоспособността на всички видове земеделие във всички региони; насърчаване на новаторски селскостопански технологии и устойчивото управление на горите	328 356 912,00	305 318 502,71	19 701 415,00	15 265 925,14	21 372 295,19	6.45%
P3: Насърчаване на добро организиране на хранителната верига, в т.ч. преработката и търговията със селскостопански продукти, хуманното отношение към животните и управлението на риска в селското стопанство	225 206 007,00	228 875 126,49	13 512 360,00	11 443 756,32	16 021 258,85	5.9%
P4: Възстановяване, опазване и укрепване на екосистемите, свързани със селското и горското стопанство	741 499 733,00	753 580 454,81	44 849 984,00	37 679 022,74	52 750 631,84	5.95%
P5: Насърчаване на ефективното използване на ресурсите и подпомагане на прехода към нисковъглеродна и	334 704 712,00	340 157 815,13	19 722 283,00	17 007 890,76	23 811 047,06	5.8%

устойчива на изменението на климата икономика в селското стопанство, сектора на храните и горското стопанство						
P6: Насърчаване на социалното приобщаване, намаляването на бедността и икономическото развитие в селските райони	699 456 328,00	710 852 066,86	41 967 380,00	35 542 603,34	49 759 644,68	5.9%

8. ОПИСАНИЕ НА ИЗБРАНИТЕ МЕРКИ

8.1. Описание на общите условия, прилагани за повече от една мярка, включително и, когато е приложимо, определение на селски район, основни параметри, кръстосано съответствие, предназначение на финансовите инструменти, предназначение на авансите и общи разпоредби за инвестиции, включително разпоредбите на членове 45 и 46 от Регламент (ЕС) № 1305/2013

8.1. Общи условия, приложими за повече от една мярка

Мерките ще се прилагат съгласно принципите и процедурите на Регламент (ЕС) №1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1698/2005 на Съвета (Регламент (ЕС) № 1305/2013). Допустимите разходи са съобразени с чл. 60 и чл. 61 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, както и с чл. 69 от Регламента (ЕС) № 1303/2013. Авансови плащания са допустими, когато се подчиняват на условията на чл. 63 от Регламент (ЕС) № 1305/2013. Авансови плащания са допустими и за Местните инициативни групи при условията на чл. 42, параграф 2.

Спазване на правилата за държавна помощ

Условия за държавни помощи се прилагат съгласно чл. 81 от Регламент (ЕС) №1305/2013.

Когато се предоставя подпомагане за форми на сътрудничество между предприятията, са приложими правилата по силата на членове 206 – 210 от Регламент (ЕС) №1308/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година за установяване на обща организация на пазарите на селскостопански продукти и за отмяна на регламенти (ЕИО) № 922/72, (ЕИО) № 234/79, (ЕО) № 1037/2001 и (ЕО) № 1234/2007 (ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 487) (Регламент (ЕС) №1308/2013).

Изисквания свързани с околната среда

За да отговарят на условия за допустимост, инвестиционните операции трябва да се предхождат от оценка на очакваното въздействие върху околната среда, когато инвестицията е вероятно да има отрицателни последици за околната среда.

В случай на дейности, които включват инвестиционна подкрепа, задължително ще се изисква положително решение за оценка за въздействието върху околната среда (ОВОС), освен в случаите, когато такава не се изисква от Закона за опазване на околната среда. Проектите, попадащи в територии от Натура 2000, преди одобрението им ще бъдат проверявани за съответствие с разпоредбите на Закона за биологичното разнообразие и съответните подзаконови нормативни актове за неговото прилагане.

Оценката на въздействието върху околната среда (ОВОС) или решение по оценка на въздействие върху околната среда съгласно Закона за опазване на околната среда ще се извършва от съответните структури на Министерство на околната среда и водите (МОСВ).

За проекти с инвестиции в местата по Натура 2000 съответните структури на МОСВ ще извършват оценка за съвместимостта на проекта с предмета и целите на опазване на защитените зони съгласно Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони.

„Бенефициентите по екологичните мерки - 10,11,12, както и бенефициентите по мярка 13, свързани с

плащанията на площ са задължени да спазват изискванията за кръстосано съответствие съгласно чл. 93 от Регламент 1306/2013 относно финансирането, управлението и мониторинга на общата селскостопанска политика и за отмяна на регламенти (ЕИО) № 352/78, (ЕО) № 165/94, (ЕО) № 2799/98, (ЕО) № 814/2000, (ЕО) № 1290/2005 и (ЕО) № 485/2008 на Съвета. В случай, че изискванията на кръстосаното съответствие не съответстват или противоречат на изискванията зааконодателството, свързано с опазване на биоразнообразието или околната среда (например Заповедите за обявяване на местата по Натура 2000, Плановете за управление на защитени територии и зони), бенефициентите прилагат изискванията, свързани с опазване на биоразнообразието и околната среда.

Бенефициентите по мярка 11 „Биологично земеделие“ и мярка 13 „Плащания за райони с природни или други специфични ограничения“ са длъжни да отговарят на изискването за активен земеделски стопанин съгласно чл. 9 от Регламент 1307/2013 за установяване на правила за директни плащания за земеделски стопани по схеми за подпомагане в рамките на общата селскостопанска политика и за отмяна на Регламент (ЕО) № 637/2008 на Съвета и Регламент (ЕО) № 73/2009 на Съвета“

Допустимите разходи по отношение на инвестиционните операции трябва да отговарят на изискванията на чл. 45, а по отношение на напояването – чл. 46 от Регламент (ЕС) №1305/2013.

За целите на ПРСР България приема следното определение за „гора“, както следва: „гора“означава земна площ, простираща се на повече от 0.1 ха, заета с горскодървесна растителност с височина по-голяма от 5 м, широчина на насаждението, измерена между стъблата на крайните дървета, не по-малко от 10 м и склопеност повече от 10%, или дървета, способни да достигнат тези прагове на място или площи, които в резултат на антропогенна дейност или естествени причини са временно обезлесени, но подлежат на възобновяване. От това определение се изключват земи, които са главно за земеделска употреба или урбанизирани територии.

В новият планов период се изисква, да се представи "информация от практическо значение от плана за управление на горите" или еквивалентен документ за тези стопанства, които надхвърлят границата от 0,5 ха. За България определянето на такъв праг е ненужен, защото Закона за горите задължава собствениците на гори от 2 до 50 ха да изработват горскостопански програми. Горите, собственост на физически лица, юридически лица и техни обединения, с обща площ до 2 ха се включват в изготвянето на горскостопанските планове на териториалните поделения на държавните предприятия. По такъв начин отпада и изискването за определяне на „еквивалентен инструмент“, защото практически всички гори в България имат планове за управление, които Закона за горите, според размера на площта, определя като „горскостопански планове“ - за горските територии над 50 ха, „горскостопански програми“ за горските територии от 2 до 50 ха, а изработването на горскостопанските планове за горските територии до 2 ха, се възлага едновременно с инвентаризацията на държавните горски територии.

Правила за допустимост на проекти за инвестиционна подкрепа

Допустимите инвестиционни разходи са насочени към изграждане, придобиване или подобрение на недвижима собственост, закупуване на нови машини и оборудване, включително компютърен софтуер, финансиране на лизинг за закупуване на нови машини и оборудване до пазарната стойност на актива, при условие, че ползвателят на финансова помощ е собственик на актива, към датата на подаване на финалното искане за плащане във връзка с актива. Допустими за подпомагане са и общи разходи свързани със съответния проект за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултантски услуги, консултации за екологична и икономическа устойчивост на проекти, проучвания за техническа осъществимост на проекта. Общите разходи по проекта не могат

да надхвърлят 12 % от общия размер на допустимите инвестиционни разходи по проекта. Общите разходи може да са възникнали не по – рано от 01.01.2014 г.

Разходите за закупуване на земя са допустими по мярка 4 и 6 от Програмата, ако е необходима за изпълнението на проекта /за изграждане на недвижима собственост за производствени нужди и за създаване и презасаждане на трайни насаждения/. Допустимите разходи за закупуване на земя не могат да надхвърлят 10% от всички допустими инвестиционни разходи по проекта. Разходите за закупуване на сгради са допустими за подпомагане по мярка 4 и 6, в случай, че мястото на инвестицията е в селски район и сградата ще се използва за производствени цели. Допустимите разходи за закупуването на сгради и земя не могат да надхвърлят 10% от всички допустими инвестиционни разходи по проекта.

По отношение на мерките, попадащи в обхвата на член 42 от ДФЕС, с изключение на общите разходи, допустими ще са само разходи, направени след подаването на заявлението за подпомагане от страна на бенефициента.

Авансови плащания при проекти включващи инвестиционна подкрепа

Ползвателите на финансова помощ за инвестиционна подкрепа могат да поискат от Разплащателната агенция авансово плащане в размер до 50% от публичната подкрепа. Авансово плащане към ползватели на финансова помощ се извършва след учредяване на банкова гаранция или друга равностойна гаранция, в размер на 100% от размера на исканото авансово плащане. Гаранцията се освобождава когато Разплащателната агенция установи, че сумата на действителните разходи, съответстващи на публичната подкрепа за инвестицията, надхвърля сумата на полученото авансовото плащане.

Авансови плащания се допускат за следните мерки от Програмата:

Мярка 4 „Инвестиции във физически активи“;

Подмярка 6.4 . Инвестиционна подкрепа за неземеделски дейности;

Мярка 7 „Основни услуги и обновяване на селата в селските райони“;

Мярка 8 „Инвестиции в развитието на горските територии и подобряване на жизнеспособността на горите“;

Мярка 15. „Екологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство и опазване на горите“;

Мярка 1„Трансфер на знания и действия по осведомяване“, подмярка 1.2.Демонстрационни дейности и действия по осведомяване – в случаите на кандидатстване за помощ, свързана с инвестиции.

Мярка 16 „Сътрудничество“ - в случаите на кандидатстване за помощ, свързана с инвестиции.

Авансово плащане е допустимо по под-мярка 19.4 "Текущи разходи и популяризиране на стратегията за водено от общностите местно развитие” в размер не надвишаващ 50 % от публичната подкрепа, свързана с текущите разходи и разходите за стимулиране на интерес, извършени от местната инициативна група в съответствие с чл. 42 от Регламент (ЕС) № 1305/2013. За

инвестиционна подкрепа по проектите по подмярка 19.2"Прилагане на операции в рамките на стратегии за водено от общностите местно развитие", под-мярка 19.1 "Помощ за подготвителни дейности" и под-мярка 19.3 "Подготовка и изпълнение на дейности за сътрудничество на местни инициативни групи“ е допустимо авансово плащане в съответствие с чл. 45 от Регламент (ЕС) № 1305/2013.

Недопустими разходи за инвестиционна подкрепа

- Разходи за обикновена подмяна и поддръжка;
- Разходи възникнали при изпълнение на договори за лизинг, разходи за застраховки, разходи за лихви, разходи за неустойки и такси, други разходи, свързани с договора за лизинг, режийни разходи и разходи за застраховки;
- Разходите за ДДС, които подлежат на възстановяване в съответствие с националното законодателство в областта на ДДС.
- Закупуване на оборудване втора ръка;
- Разходи извършени преди 01.01.2014
- Принос в натура;
- При инвестиции в селското стопанство – закупуване на права за производство и плащане, закупуване на животни, закупуване на едногодишни растения и тяхното засаждане;
- Инвестиция, за която е установено, че ще оказва отрицателно въздействие върху околната среда;
- Разходи извършени преди подаването на заявление за финансиране от страна на бенефициента независимо дали всички свързани плащания са направени или не с изключение на разходите за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултантски услуги извършени след 01.01.2014.

Стандартни разходи, допълнителни разходи и пропуснати доходи

Една част от мерките, включени в Програмата предоставят подкрепа под формата на компенсации за извървени разходи или пропуснати доходи, базирани на стандартни разходи.

Мярка 8 „Инвестиции в развитието на горски площи и подобряване на жизнеността на горите“, мярка 10 „Агроекология и климат“, мярка 11 „Биологично земеделие“, мярка 12 „Плащания по Натура 2000 и Рамковата директива за водите“, мярка 13 „Плащания за райони с природни или други специфични ограничения“ и мярка 14 „Хуманно отношение към животните“ включват предоставяне на подкрепа за да се компенсират бенефициентите за допълнителни разходи или пропуснати доходи или по своята същност представляват компенсаторни плащания.

Подпомагането се предоставя за хектар земеделска площ, гора или на животинска единица. Методиките за изчисляване на плащанията е посочена в Приложение към Програмата.

Стандартни разходи ще се прилагат по мярка 1„Трансфер на знания и действия по осведомяване“, по мярка 2 „Консултантски услуги, управление на стопанството и услуги по заместване в стопанството“, мярка 8 „Инвестиции в горски територии, развитие и подобряване на жизнеността на горите” и мярка 16 „Сътрудничество“ и мярка 19 „Подкрепа за ЛИДЕР местно развитие”.

Териториално покритие

С изключение на мярка 7 „Основни услуги и обновяване на селата в селските райони“ иподмерки 6.2 „Стартова помощ за неземеделски дейности“ и 6.4 „Инвестиционна подкрепа за неземеделски

дейности“, които ще се изпълняват в рамките на селските райони на страната всички други мерки от Програмата ще се прилагат на територията на цялата страна.

Мярка 7 ще се прилага на територията на 231 общини в селските райони.

Националната дефиниция определя като „селски райони” общините, в които няма населено място с население над 30 000 души. Тази дефиниция е използвана при Програма САПАРД и при Програмата за развитие на селските райони (2007-2013). Съгласно тази дефиниция, 231 общини от общо 264 общини в България са класифицирани като селски район.

Територията на строителните граници на градовете Гоце Делчев, Петрич, Лом, Велинград, Панагюрище и Карлово не са допустими за подпомагане по мярка 7.

В община Гоце Делчев, Петрич, Лом, Велинград, Панагюрище и Карлово не са допустими за подпомагане по мярка 7 за дейности в общинска образователна, социална, спортна и културна инфраструктура, както и мерки за енергийна ефективност в административни сгради на държавната и общинска администрация и градска среда.

В територията на строителните граници на градовете Сандански, Свиленград, Самоков, Ботевград, Троян, Севлиево, Карнобат, Нова Загора, Попово, Пещера, Поморие, Разлог, Девин, Нови пазар, Мездра, Провадия, Червен бряг, Козлодуй, Берковица, Тутракан, Елхово, Белоградчик, Златоград, Никопол, Генерал Тошево, Крумовград, Ивайловград, Малко Търново не са допустими за подпомагане по мярка 7 дейности в общинска образователна и социална инфраструктура, мерки за енергийна ефективност в административни сгради на държавната и общинска администрация и градска среда.

Екологичните мерки, свързани с компенсаторни плащания на площ ще се прилагат според обхвата им на действие. При някои инвестиционни мерки ще се прилага по-висок интензитет на помощта за проекти попадащи в обхвата на необлагодетелстваните райони и/или територииите от Натура 2000.

Воденото от общностите местно развитие получава подкрепа от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и може да получи подкрепа от Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство.

Подходът се прилага на териториален принцип на ниво община или обединение на съседни общини и/или съседни населени места част от община/и. Всяка стратегия за воденото от общностите местно развитие обхваща територия с население между 10 000 и 150 000 жители.

ВОМР се прилага в рамките на селските райони, рибарските райони и на следните територии със специфични характеристики, определени в Националната концепция за пространствено развитие:

- крайбрежните територии (Черноморски и Дунавски), включващи крайбрежни общини по Черноморието и река Дунав;

- планинските територии, включващи общини и селища, чиито землища отговарят на един от 3-те критерия – надморска височина над 700 м., среден наклон над 20% или надморска височина над 500 м. и наклон над 15%;

- граничните територии, включващи общини със сухоземна граница, повечето от които са и

планински;

- територите в риск, включващи общини с критично намаляване на населението и икономическата активност. Територии в екологичен, демографски и икономически риск.

- територите за опазване на ландшафта, природните и културни ценности, включващи територии зони и обекти от Националната екологична мрежа, територии наситени с природни ценности, територии за превантивна защита.

Подкрепата по Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, чрез ПРСР се прилага само на територията на селски райони. Градовете, подпомагани от ОПРР по линия на устойчивото градско развитие и попадащи в селски район са допустими като част от територия на МИГ за финансиране по линия на Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (местно развитие в рамките на ЛИДЕР).

ПРСР гарантира, че равенството между мъжете и жените и отчитането на социалните аспекти на пола се вземат под внимание и се насърчават през цялото време на изпълнението на програмата, включително по отношение на мониторинга, докладването и оценката.

Поетите разходи по отношение на правни задължения към бенефициенти през 2014 г. във връзка с мерките, посочени в чл. 1 от Регламент (ЕС) № 1310/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно определяне на някои преходни разпоредби във връзка с подпомагането на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), за изменение на Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на ресурсите и тяхното разпределение за 2014 г. и за изменение на Регламент (ЕО) № 73/2009 на Съвета и регламенти (ЕС) № 1307/2013, (ЕС) № 1306/2013 и (ЕС) № 1308/2013 на Европейския парламент и на Съвета във връзка с прилагането им през 2014 г. (Регламент (ЕС) № 1310/2013), са допустими в съответствие на чл. 3 от същия регламент. Продължава прилагането на чл. 50а и чл. 51 от Регламент (ЕО) 1698/2005 до 31.12.2014 г. в съответствие с чл. 2 от Регламент (ЕС) № 1310/2013 и при условия на допустимост на разходите в съответствие с чл. 3 от същия регламент.

Предвижда се мярка 17 „Управление на риска” да се прилага в периода 2017-2020 г.. За стартирането й е нужен допълнителен анализ и изграждане на административен капацитет. Определения бюджет по мярката е в размер на 45 720 054 евро и до стартирането на М 17 е отнесен към общия бюджет на М 4.

Механизмът на гаранционната схема по ПРСР 2007 – 2013 ще бъде прилаган за проекти по под мерки 4.1 и 4.2. Финансовият ресурс за издаване на гаранции по под мерки 4.1 и 4.2 ще бъде осигурен от освободени гаранции по проекти по мерки 121 и 123. Гаранционната схема ще позволи по пълно постигане на целите на ПРСР и ще облекчи достъпа до кредитен ресурс. Предоставяните гаранции ще се използват за допълване на обезпечението при предоставянето на инвестиционни кредити. Гаранционната схема ще продължи да се прилага до стартиране на прилагането на финансов инструмент за новия програмен период, който се планира да започне през 2016 г.

Описание на общите условия, прилагани към повече от една мярка в Тематичната подпрограма за развитие на малки земеделски стопанства в Република България 2014-2020.

По всички мерки от подпрограмата с изключение на мярка „консултантски услуги” могат да

кандидатстват само земеделски стопанства, които отговарят на следните условия:

- Икономически размер, измерен в стандартен производствен обем (СПО) от 2 000 до 7 999 евро, и
- Кандидатите трябва да са регистрирани като земеделски производители, съгласно Закона за подпомагане на земеделските производители.

По подпрограмата се прилагат всички общи условия за допустимост на дейностите и разходите, описани в Раздел 8.1 на ПРСР.

Мерките включени в Тематичната подпрограма за малки стопанства са включени като операции в Програмата за развитие на селските райони 2014 – 2020 г.

8.2. Описание по мярка

8.2.1. M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)

8.2.1.1. Правно основание

Чл. 14 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и за отмяна на Регламент (ЕО) №1698/2005 на Съвета; чл. 6 от Регламент за изпълнение (ЕС) №808/2014 на Комисията от 17 юли 2014 г. за определяне на правила за прилагането на (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР)

8.2.1.2. Общо описание на мярката, включително нейната интервенционна логика и нейният принос за областите с поставен акцент и междусекторните цели

Подкрепата се предоставя за обучение в областта на земеделието и горите за лица, ангажирани в сектора на селското стопанство и горското стопанство. Подпомагането обхваща дейности за професионално обучение и придобиване на умения, които ще включват курсове за обучение, семинари, демонстрационни дейности и посещения на земеделски стопанства за краткосрочен обмен на опит. Подпомагането по мярката не включва курсове за инструктиране или обучение, които са част от стандартни програми или системи за обучение за средни или висши училища. В изпълнение на стратегията мярката допринася за постигане на цел 1 и цел 2.

Мярката ще се прилага със следните подмерки:

Професионално обучение и придобиване на умения;

Демонстрационни дейности и действия по осведомяване;

Краткосрочен обмен на опит в управлението на земеделски и горски стопанства и посещения на земеделски и горски стопанства.

Мярката допринася основно към реализирането на **приоритетни области 1А, 1Б и1В.** На основата

на определените нужди мярката допринася чрез съответните подмерки и дейности за приоритетни области 2А, 2Б, 3А, 3Б, 4А, 4Б, 4В, 5А, 5Б, 5В, 5Г, 5Д. **чрез предвидените дейности по подмерки по приоритетни области както следва:**

По 2А – чрез **подмярка 1.1.** с дейности курсове за обучение с продължителност 30 часа, курсове за обучение с продължителност 150 часа и специализирани курсове с продължителност 100 часа за придобиване на правоспособност за работа със земеделска и горска техника; чрез **подмярка 1.2.** с демонстрационни дейности *с приоритет на темите за въвеждане на иновации в производствените практики*;

По 2Б – чрез **подмярка 1.1.** с дейности курсове за обучение с продължителност 150 часа и специализирани курсове с продължителност 100 часа за придобиване на правоспособност за работа със земеделска и горска техника.

По 3А – чрез **подмярка 1.1.** с дейности семинари с продължителност 8 или 18 часа за обучение *с приоритет на темите свързани с къси вериги на доставки и създаване на групи и организации на производители;*

По 3Б – чрез **подмярка 1.1.** с дейности курсове с продължителност 30 часа и семинари с продължителност 8 или 18 часа за обучение *с приоритет на темите свързани с основни рискове в земеделието, методите за превенция и за управление на риска;*

По 4А - чрез **подмярка 1.1.** с дейности семинари с продължителност 18 часа *с приоритет на темите свързани с опазване и укрепване на биологичното разнообразие, включително екологични изисквания на видовете и местообитанията, зависещи от земеделски и горскостопански практики, разумно ползване на природните ресурси, принципи на управление на Натура 2000, земеделие с висока природна стойност*; чрез **подмярка 1.3.** с дейности посещения на стопанства *с приоритет на темите свързани с обмяна на опит при биологичното земеделие*;

По 4Б - чрез **подмярка 1.1.** с дейности семинари с продължителност 18 часа *с приоритет на темите свързани с Рамковата директива за водите, опазване на водите от замърсяване от разлив на препарати за растителна защита и горива, опазване на водите от замърсяване с опасни вещества при гасене на горски пожари;* чрез **подмярка 1.2.** с демонстрационни дейности *с приоритет на темите свързани с представяне на добри практики или изградени съоръжения по подобряване управлението на водите, включително управлението на торовете и пестицидите*;

По 4В – чрез **подмярка 1.1.** с дейности курсове с продължителност 30 часа *с приоритет на темите свързани с фактори на почвената ерозия и методи за предотвратяване;* чрез **подмярка 1.2.** с демонстрационни дейности *с приоритет на темите свързани с представяне на противоерозионни практики, съобразно с почвените условия и отглежданите култури, подходяща земеделска техника за прилагане на противоерозионни практики*;

По 5А – чрез **подмярка 1.1.** с дейности курсове за обучение с продължителност 30 часа, курсове за обучение от 150 часа, семинари с продължителност 18 часа *с приоритет на темите свързани с изисквания на европейското и национално законодателство при потреблението на вода в селското стопанство, водостопански изследвания в хидромелиорациите, водомерни съоръжения*; чрез **подмярка 1.2.** с демонстрационни дейности *с приоритет на темите свързани с представяне на водоспестяващи и енергоспестяващи поливни техники и технологии, методи за намаляване на загубите на вода;* чрез **подмярка 1.3.** с дейности посещения на стопанства *с приоритет на темите свързани с обмяна на опит при използване на поливна техника и технологии с нисък разход на вода*;

По 5Б - чрез **подмярка 1.1.** с дейности семинари с продължителност 8 или 18 часа и чрез **подмярка 1.2.** с демонстрационни дейности *с приоритет на темите свързани с представяне на енергоефективни техники и технологии на производство и методи за намаляване на разходите на енергия в селското стопанство*; чрез **подмярка 1.3.** с дейности посещения на стопанства *с приоритет на темите свързани с обмяна на опит при използване на енергоефективна земеделска техника и технологии за обработка на почвата и за прибиране на реколтата*;

По 5В – чрез **подмярка 1.1.** с дейности семинари с продължителност 8 или 18 часа и чрез **подмярка 1.3.** с дейности посещения на стопанства *с приоритет на темите свързани с използването на странични продукти, отпадъци и остатъци и други нехранителни суровини*;

По 5Г – чрез **подмярка 1.1.** с дейности семинари с продължителност 8 или 18 часа и чрез **подмярка 1.2.** – с демонстрационни дейности *с приоритет на темите свързани с представяне на технологии и специализирана техника за обработване на почвата/стърнищата с цел запазване на хумуса; управление на деградиралите земеделски земи чрез биологична рекултивация с характерни за района тревни видове*; чрез **подмярка 1.3.** с дейности посещения на стопанства *с приоритет на темите свързани с обмяна на опит при технологии, техники и съоръжения за подобряване на съхранението и прилагането на оборски тор и въвеждане на нисковъглеродни практики за преработка на оборски тор, например компостиране, преработка в биогаз в анаеробни условия*;

По 5Д – чрез **подмярка 1.1.** с дейности курсове за обучение с продължителност 30 часа, курсове за обучение от 150 часа, семинари с продължителност 8 или 18 часа в областта на горското стопанство и специализирани курсове с продължителност 100 часа за придобиване на правоспособност за работа със земеделски и горска техника; чрез **подмярка 1.2. и подмярка 1.3** с демонстрационни дейности или обмяна на опит *с приоритет на темите свързани с представяне на технологии и техники в горското стопанство.*

Мярката допринася за трите пресечни цели (околна среда, климат и иновации) чрез следните подходи: В курсовете ще се предвиди задължителен брой часове по пресечните цели. В семинарите, демонстрационните дейности и дейностите посещения на стопанствата ще се приоритизират теми, които попадат в обхвата на пресечните цели и са конкретизирани по приоритетни области. Приоритизирането е конкретизирано по подмерки.

Целта на мярката е повишаване на знанията и подобряване на уменията на земеделските и горските стопани и на заетите лица в техните стопанства чрез постигане на подходящо ниво на техническо и икономическо обучение и увеличаване на капацитета за достъп и обмен на знания и информация в областта на селското и горското стопанство, като с придобитите знания и умения земеделските стопани и горските стопани ще могат да повишат своята конкурентоспособност и ресурсна ефективност, да подобрят екологичните показатели на стопанствата си, като същевременно допринасят за устойчивата икономика на селските райони.

За постигане на целта на мярката се планира да се повишат знанията и да се подобрят уменията на общо 4 800 земеделски и горски стопани и на заетите лица в техните стопанства, като: 2000 от тях следва да бъдат малки земеделски стопани, 1000 – млади земеделски стопани и 1000 – земеделски и горски стопани, изпълняващи дейности, свързани с хоризонталните цели за околна среда и климат.

В курсовете по 2А се предоставя приоритет за включване в обучението на малките земеделски стопани, съгласно определението в програмата. В курсовете по 2Б се предоставя приоритет за включване в обучението на младите земеделски стопани, съгласно определението в програмата.

8.2.1.3. Приложно поле, ниво на подпомагане, допустими за подпомагане бенефициери, и, когато е приложимо — методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, разбити по подмярка и/или вид операция, когато е необходимо. За всеки вид операция уточняване на допустимите разходи, условията за допустимост, приложими размери и ставки на помощите и принципи във връзка с определянето на критерии за подбор

8.2.1.3.1. Подмярка 1.1. Професионално обучение и придобиване на умения

Подмярка:

- 1.1 — подкрепа за дейности за професионално обучение и придобиване на умения

8.2.1.3.1.1. Описание на вида операция

Подмярката допринася към следните приоритетни области: 1А; 1Б; 1В; 2А; 2Б; 3А; 3Б; 4А; 4В; 5А; 5Б; 5В; 5Г; 5Д.

По подмярката се подпомага организирането и провеждането на курсове за обучение и семинари в областта на селското стопанство и горското стопанство.

Курсовете за обучение са специални занятия с разработена учебна програма за постигане на конкретни цели на обучението за допустимите целеви групи. Курсовете могат да бъдат краткосрочни с продължителност 30 учебни часа, дългосрочни с продължителност 150 учебни часа и специализирани с продължителност 100 часа за придобиване на правоспособност за работа със земеделска и горска техника. Учебната програма на курсовете се разработва от обучаваща организация като учебна програма по част от професия от Списъка на професиите за професионално образование и обучение (ПОО) по всички професии от професионални направления 621 „Растениевъдство и животновъдство“, 623 „Горско стопанство”, 541 „Хранителни технологии“, 640 „Ветеринарна медицина“. В учебната програма на курсовете се предвижда задължително практическо обучение. Учебната програма за специализираните курсове за придобиване на правоспособност за работа със земеделска и горска техника се разработват в съответствие с националното законодателство. В учебните програми на курсовете в контекста на основната тема на курса ще се включват задължително минимум 10 % от часовете по въпросите на смекчаване на последиците от изменението на климата и адаптиране към него, опазване на околната среда и представяне на иновации. Ще се дава приоритет на курсове, в учебната програма на които е увеличен задължителния минимум часове по пресечните цели.

Семинарите са тематични срещи, на които се разглеждат и обсъждат конкретни теми. В зависимост от съдържанието на програмата и предвидените теми, продължителността на семинарите може да бъде 8 учебни часа или 18 учебни часа. Ще се дава приоритет на семинари с продължителност 18 часа по теми, свързани с изпълнение на включените в мярка 10 и в мярка 11 дейности и приоритетни теми за подмярката, конкретизирани в обхвата на приоритетните области, съгласно раздел 8.2.1.2.

8.2.1.3.1.2. Вид подкрепа

Всички разходи се изплащат на бенефициента по подмярката. При възстановяването на разходите се прилага система на ваучери. Ваучерите ще бъдат прилагани за всяка допустима дейност по подмярка

1.1. както следва: за курс с продължителност 30 часа, за курс с продължителност 150 часа, за специализиран курс с продължителност 100 часа, за семинар 8 часа, за семинар 18 часа.

8.2.1.3.1.3. Връзка с друго законодателство

В условията за подпомагането се предвижда съответствие с националното законодателство в областта на висшето образование, професионалното образование и обучение, специални закони за научни организации – Закон за висшето образование, Закон за професионалното образование и обучение, Закон за Селскостопанската академия, Закон за българската академия на науките, Закон за горите. В областта на обучение на лицата, ангажирани в сектора на горското стопанство се предвижда съответствие с Регламент (ЕС) №702/2014 на Комисията от 25 юни 2014 г. относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от договора за функциониране на Европейския съюз и за отмяна на Регламент (ЕС) №1857/2006 на Комисията.

8.2.1.3.1.4. Бенефициери

Бенефициенти по подмярката са организациите, които предоставят трансфер на знания чрез курсове за обучение и семинари.

За подпомагане за организиране на курсове и на семинари могат да кандидатстват висши училища, професионални гимназии, центрове за професионално обучение. Обучаващите организации трябва да имат право да провеждат обучение в областта на селското стопанство, ветеринарната медицина, горското стопанство, хранителните технологии , биотехнологиите, хидрология и климатология.

За подпомагане за организиране само на семинари могат да кандидатстват научни институти или опитни станции в областта на селското стопанство или горите.

8.2.1.3.1.5. Допустими разходи

Бенефициентите по подмярката получават безвъзмездна помощ, която се отпуска под формата на стандартни разходи с размер на сумата по дейности:

За курс 150 часа 1 987 евро за един обучаем

За курс 100 часа 1 385 евро за един обучаем

За курс 30 часа 583 евро за един обучаем

За семинар 8 часа 280 евро за един обучаем

За семинар 18 часа 386 евро за един обучаем

8.2.1.3.1.6. Условия за допустимост

За провеждане на курсове за обучение и за семинари – организациите трябва да отговарят на едно от следните условия:

- да са висше училище, акредитирано по Закона за висшето образование и да имат актуални акредитации за обучение по минимум едно от професионалните направления „Растениевъдство“, „Растителна защита“, “Животновъдство“ „Ветеринарна медицина“, „Горско стопанство“, „Хранителни технологии“, „Биотехнологии“, „Науки за земята“. За конкретните курсове за обучение по част от професия да имат съответстващи акредитирани специалности;
- да са професионална гимназия или център за професионално обучение по Закона за професионалното образование и обучение и да имат право да обучават по професии от професионални направления 621 „Растениевъдство и животновъдство“, 623„Горско стопанство”, 541 „Хранителни технологии“, 640 „Ветеринарна медицина“. За конкретните курсове за обучение по част от професия да имат право да обучават по специалности от съответната професия;

Специфично допълнително условие, в допълнение към предходните условия, за организациите, които провеждат специализираните курсове за придобиване на правоспособност за работа със земеделска и горска техника:

- да имат валидно разрешително от Министъра на земеделието и храните по Наредба №12 от 22 април 2009 г. за условията и реда за придобиване и отнемане на правоспособност за работа със земеделска и горска техника.

Специфично условие за научните институти или опитни станции в областта на селското стопанство или горите за организиране само на семинари:

- трябва да са организации по Закона за Селскостопанската академия, Закона за Българската академия на науките, Закона за горите.

8.2.1.3.1.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

За всяка дейност – курс или семинар - ще се извършват следните оценки, с тежест на точките по низходящ ред:

- Оценка на учебната програма в съответствие с приоритетите посочени в раздел 8.2.1.2;
- Оценка на специфичния професионален опит на лекторите, които провеждат обучението;
- Оценка на методите и формите на обучение (онагледяване, казуси или практическо обучение).

Общата оценка на един проект се оформя от средната оценка от всички включени в проекта дейности - курсове или семинари. Определя се минимален брой точки, който трябва да бъде постигнат за всеки курс или семинар за да бъде квалифициран за подкрепа. В случаите на проект само с една дейност, полученият брой точки при оценката на тази дейност се прилага за класиране на проекта за финансиране.

8.2.1.3.1.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

Максималният интензитет на помощта е 100%.

8.2.1.3.1.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.1.3.1.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

1.Определяне разумността на предложените разходи;

2. Двойно финансиране;

3. Условия за допустимост и критерии за подбор;

4. Липсата на разбиране на изискванията и информираност от страна на бенефициентите, което от своя страна води до по-високо ниво на грешка;

5. Изкуствено създадени условия за получаване на приоритет;

6. Административен капацитет.

8.2.1.3.1.9.2. Действия за смекчаване на последиците

1.1. Помощта към крайните ползватели ще се предоставя под формата на ваучери и ще бъде създаден механизъм за извършване на контрол на съответствие на заявените разходи с максимално допустимите;

2.1. Осигуряване на връзка с ИСУН 2020, с цел извършване на проверки за двойно финансиране с другите ЕСИ фондове;

2.2. Въвеждане на адекватно разграничаване на крайните ползватели с тези, обучени по мярка 111 от ПРСР 2007-2013, включително чрез кръстосани проверки;

3.1. Дефиниране в нормативната уредба на допълнителни изисквания и дефиниции, свързани с определяне на допустимостта, включително изискване на документи, даващи възможност за проверка и определяне на критериите за допустимост;

3.2. Подобряване на контролните системи във връзка с опростеното предоставяне на финансова помощ под формата на ваучери;

3.3. Дефиниране на ясни, проверими и котролируеми критерии за подбор в съответствие с нуждите на програмата, гарантиращи правилното насочване на подпомагането;

4.1. Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти;

4.2. Разработване на ръководства с практически указания за прилагане на мярката, за изпълнение на одобрените проекти и за изискванията при подаване на заявките за плащане;

5.1. Ще бъдат включени елементи за проверка в контролните процедури, както и изисквания в нормативната уредба за предотвратяване на условията, които определят създаването им;

5.2. На база придобития опит от програмен период 2007-2013 ще се елиминират критериите за подбор, които водят до създаването на изкуствени условия.

6.1. Обучение на служителите на централно и регионално ниво за прилагане на ваучерната система.

8.2.1.3.1.9.3. Обща оценка на мярката

Опитът от прилагане на сходни мерки от предходния програмен период допринесе за изграждане на административния капацитет за извършване на проверки за допустимост на ниво операции, бенефициенти и разходи. Във връзка с прилагането на ваучерна система ще се извършат допълнителни обучения на администрацията.

Предвид описаните мерки за минимизиране на риска, РА счита, че с въвеждането на предвидените действия за смекчаване, ще бъде постигната повишена проверимост и контрол на заложените изисквания в под-мярката. По време на изпълнение на Програмата ще се извършва текуща оценка на проверимостта и възможността за контрол, като при необходимост, мерките ще се коригират своевременно в зависимост от нуждите.

В периода 2007-2013 г. е прилагана еквивалентна мярка и не са налични установени конкретни рискове от външни проверяващи органи. По отношение на установения висок процент грешки при прилагане на мярка 111 от ПРСР 2007-2013 са предвидени съответните действия за смекчаване.

Допълнително ще се изгради механизъм за отваряне на приеми на проекти въз основа на предполагаемия интерес и възможностите на компетентните органи за обработката им в поставените нормативни срокове.

8.2.1.3.1.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Заплащането на разходите за участниците ще става посредством ваучери. Определянето на стойността на ваучерите за всеки вид обучение ще се базира на стандартни разходи, съгласно чл. 67, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕС) № 1303/2013. При определянето на стандартните изчисления за разходите ще се прилагат условията на чл. 67, параграф 5, буква а) от Регламент (ЕС) № 1303/2013.

Стандартните разходи по подмярка 1.1. са изчислени по методика, при която е допуснато, че ще има пет вида курсове и информационни дейности (с продължителност 8 учебни часа, 18 учебни часа, 30 учебни часа, 100 учебни часа и 150 учебни часа - със събиране на участниците в обучението през предходния ден) и е определен стандартен разход за един участник в съответния вид обучение. В методиката, която е предоставена в *приложение* на Програмата подробно са изложени конкретните стъпки за изчисляване на разходите: описание на подхода (в т.ч. определяне по видове обучения на средния брой обучаеми, средния брой учебни часове, средния брой нощувки и пансиони на един обучаем/лектор, средно разстояние очаквано за изминаване от един обучаем/лектор, средния брой на лекторите и членовете на екипа за организиране на съответното обучение и средни км за

транспортни услуги (организиран превоз) до базите за практика; описание на дейностите по обучението (вкл. подготвителните дейности, дейностите по провеждане на обучението и дейностите по приключване и отчитане на обучението), както и на включените разходи по дейности (в т.ч. и на общите разходи, които не могат да бъдат разделени и определени за отделни дейности); изчисление на стандартните разходи.

Адекватността и точността на изчисленията е потвърдена от Съюза на икономистите в България, който е функционално независим орган от Министерство на земеделието и храните и Държавен фонд „Земеделие“ по смисъла на чл.62, пар.2 от Регламент 1305/2013. Удостоверението, потвърждаващо адекватността и точността на изчисленията е представено в *приложение* към програмата.

8.2.1.3.1.11. Специфична информация за операцията

Определяне на подходящия капацитет на органите, предоставящи услуги по трансфер на знания, за да могат да изпълняват задачите си, под формата на квалификации на персонала и редовно обучение

Дефиниция за подходящ капацитет на организациите, които ще предоставят трансфер на знания за изпълнение на техните ангажименти под формата на квалификация на персонала и редовно обучение

Подходящ капацитет под формата на квалификация на персонала и редовно обучение за изпълнение на ангажиментите означава изпълнение на поне едно от следните условия:

- Организацията има валидна акредитация по Закона за висше образование за професионални направления, специфично посочени в мярката;
- Организацията има валиден лиценз да извършва професионално обучение или има право, дадено от Министъра на образованието и науката да извършва професионално образование по Закона за професионалното образование и обучение по професии от професионални направления, специфично посочени в мярката;

Организацията има право да извършва научна или научно-приложна дейност по специалните закони – Закон за Българската академия на науките, Закон за Селскостопанската академия, Закон за горите.

Определяне на продължителността и съдържанието на схемите за обмен на земеделски и горски стопанства и посещения, както е посочено в член 3 от Регламент (ЕС) № 807/2014

Неприложимо

8.2.1.3.2. Подмярка 1.2. Демонстрационни дейности и действия по осведомяване

Подмярка:

- 1.2 — подпомагане за демонстрационни дейности и действия за осведомяване

8.2.1.3.2.1. Описание на вида операция

Подмярката допринася към следните приоритетни области: 1А; 1Б; 1В; 2А; 4Б; 4В; 5А; 5Б; 5Г; 5Д.

По подмярката се подпомага организирането и провеждането на демонстрационни дейности в областта на селското стопанство и горското стопанство.

Демонстрационните дейности са практически занятия по определена тема с цел придобиване на информация и запознаване в реални практически условия с: представяне на технологии и специализирана техника за извършване на различни земеделски дейности, като обработване на почвата, прибиране на реколтата, напояване, торене, използване на препарати за растителна защита; техники, методи и оборудване за определяне на качеството на продукцията; нови сортове (хибриди) растения или подобрена порода животни; специални практики, техники и технологии или съоръжения. Ще се дават приоритет на демонстрационни дейности с теми в областта на приоритетните теми, посочени по всяка приоритетна област, които са свързани с пресечните цели и са конкретизирани за подмярката в обхвата на приоритетните области, съгласно раздел 8.2.1.2.

Демонстрационните дейности трябва да са осъществени в демонстрационен обект, който може да бъде опитно поле или учебно-опитно поле, или лаборатория на научен институт, висше училище или професионална гимназия. Демонстрационните дейности са с продължителност до 3 дни. На един демонстрационен обект може да се организират и провеждат различен вид и брой демонстрационни дейности. За всяка дейност се посочват кратка учебна програма (с тема, цели, съдържание, методи на демонстриране) и описание на демонстрационния обект (с конкретно посочване на обектите или практиките, които ще се демонстрират). Избраните демонстрационни обекти не трябва да бъдат включвани в проекти за подкрепа по ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“.

8.2.1.3.2.2. Вид подкрепа

Всички разходи се изплащат на бенефициента по подмярката. При възстановяването на разходите за организиране и провеждане на обучението се прилага система на ваучери. Ваучерите ще бъдат за демонстрационна дейност по подмярка 1.2. Подпомагането по подмярката включва и разходи за инвестиции, които могат да включват разходи за закупуване или вземане на лизинг на нови машини и оборудване до пазарната цена на актива. Разходите за инвестиции ще бъдат допустими за проекти за демонстрационни дейности при следните условия:

- В проекта се предвиждат оптимален брой теми за демонстрационни дейности с цел по-пълно използване на новите машини или оборудване за обучение на достатъчен брой земеделски или горски стопани;
- В националното законодателство за прилагане на мярката се предвижда оптимално съотношение на броя на включените в проекта обучаеми към размера на разходите за инвестиции;
- Необходимостта от инвестицията се обосновава съобразно условията на демонстрационния

обект и темите на демонстрационните дейности.

8.2.1.3.2.3. Връзка с друго законодателство

В условията за подпомагането се предвижда съответствие с националното законодателство в областта на висшето образование, професионалното образование и обучение, специални закони за научни организации – Закон за висшето образование, Закон за професионалното образование и обучение, Закон за Селскостопанската академия, Закон за българската академия на науките, Закон за горите. В областта на обучение на лицата, ангажирани в сектора на горското стопанство се предвижда съответствие с Регламент (ЕС) №702/2014 на Комисията от 25 юни 2014 г. относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от договора за функциониране на Европейския съюз и за отмяна на Регламент (ЕС) №1857/2006 на Комисията.

8.2.1.3.2.4. Бенефициери

Бенефициенти по подмярката са организациите, които предоставят трансфер на знания чрез демонстрационни дейности. Организациите трябва да провеждат научно-изследователска дейност или образователна дейност в областта на селското или горското стопанство, или в областта на хранителните технологии. Организациите трябва да разполагат със собствени демонстрационни обекти от типа на учебно-опитни полета, изследователски опитни полета, учебни или изследователски лаборатории.

8.2.1.3.2.5. Допустими разходи

Бенефициентите по подмярката получават безвъзмездна помощ, която се отпуска под формата на стандартни разходи с размер на сумата по дейности:

За демонстрация с продължителност 1 ден 310 евро за един обучаем;

За демонстрация с продължителност 2 дни 361 евро за един обучаем;

За демонстрация с продължителност 3 дни 428 евро за един обучаем;

Разходи за инвестиции.

Допустимите разходи по отношение на инвестициите трябва да отговарят на изискванията на чл. 45 от Регламент (ЕС) №1305/2013.

8.2.1.3.2.6. Условия за допустимост

Организациите трябва да отговарят на едно от следните условия:

- да са висше училище, акредитирано по Закона за висшето образование и да имат актуални акредитации за обучение по минимум едно от професионалните направления „Растениевъдство“, „Растителна защита“, “Животновъдство“, „Ветеринарна медицина“, „Горско стопанство“, „Хранителни технологии“, „Биотехнологии“;
- да са професионална гимназия по Закона за професионалното образование и обучение и да имат право да обучават по професии от професионални направления 621 „*Растениевъдство и животновъдство*“, 623 „*Горско стопанство*”, 541 „*Хранителни технологии*“, 640 „*Ветеринарна медицина*“.
- да са научни институти или опитни станции, които извършват научни изследвания и научно обслужване в областта на селското стопанство или горското стопанство или биотехнологиите или хранителните технологии и да са организации по Закона за Селскостопанската академия, Закона за Българската академия на науките, Закона за горите.

8.2.1.3.2.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

За всяка демонстрационна дейност ще се извършват следните оценки, с тежест на критериите по низходящ ред:

- Оценка на темата на учебната програма за съответствие с приоритетни теми, посочени по всяка приоритетна област, които са свързани с пресечните цели и са конкретизирани за подмярката в обхвата на приоритетните области, съгласно раздел 8.2.1.2.
- Оценка на опита на организацията в изпълнение на демонстрационни дейности;
- Оценка на условията за провеждане на демонстрационните дейности;

В случаите на проекти с повече от една демонстрационна дейност се оценява учебната програма на всяка дейност и оценката се оформя като средна от получените оценки. В случаите на проекти с инвестиционни предложения в рамките на оценката на условията за провеждане на демонстрационните дейности се оценява и инвестицията. Ще се определи минимален брой точки за класиране на проектите за подпомагане.

8.2.1.3.2.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

Максималният интензитет на помощта е 100%.

Максималният размер на помощта за инвестиции за един бенефициент за периода на прилагане на програмата е 100 000 евро.

8.2.1.3.2.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.1.3.2.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

1. Определяне разумността на предложените разходи;

2. Двойно финансиране;

3. Условия за допустимост и критерии за подбор;

4. Липсата на разбиране на изискванията и информираност от страна на бенефициентите, което от своя страна води до по-високо ниво на грешка;

5. Изкуствено създадени условия за получаване на приоритет;

6. Административен капацитет.

7. Прилагане на правилата за обществени поръчки.

8.2.1.3.2.9.2. Действия за смекчаване на последиците

1.1.Помощта към крайните ползватели на демонстрационни дейности ще се предоставя под формата на ваучери и ще бъде създаден механизъм за извършване на контрол на съответствие на заявените разходи с максимално допустимите;

1.2.Въвеждане на механизъм за оценка на обоснованост на разходите на база на разписаните критерии за лимитиране на разходи до пазарната им стойност, като се гарантира своевременно актуализиране на базата данни с референтни цени;

1.3. Използване на механизма за оценка на предложените разходи посредством сравняване на три оферти, като ще се продължи утвърдената добра практика за извършване на насрещна проверка на предоставените конкурентни оферти;

2.1. Осигуряване на връзка с ИСУН 2020, с цел извършване на проверки за двойно финансиране с другите ЕСИ фондове;

2.2. Въвеждане на адекватно разграничаване на отделните операции и бенефициенти, допустими по мерките от ПРСР и въвеждане на кръстосани проверки по отношение за заявените инвестиции, където е приложимо;

3.1. Дефиниране в нормативната уредба на допълнителни изисквания и дефиниции, свързани с определяне на допустимостта, включително изискване на документи, даващи възможност за проверка и определяне на критериите за допустимост;

3.2. Подобряване на контролните системи във връзка с опростеното предоставяне на финансова помощ под формата на ваучери;

3.3. Дефиниране на ясни, проверими и котролируеми критерии за подбор в съответствие с нуждите на програмата, гарантиращи правилното насочване на подпомагането;

4.1. Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се

гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти;

4.2. Разработване на ръководства с практически указания за прилагане на мярката, за изпълнение на одобрените проекти и за изискванията при подаване на заявките за плащане;

5.1. Ще бъдат включени елементи за проверка в контролните процедури, както и изисквания в нормативната уредба за предотвратяване на условията, които определят създаването им;

5.2. На база придобития опит от програмен период 2007-2013 ще се елиминират критериите за подбор, които водят до създаването на изкуствени условия.

6.1. Обучение на служителите на централно и регионално ниво за прилагане на ваучерната система.

7.1. На база придобития опит от програмен период 2007-2013 изготвените и съгласувани с компетентните и контролни органи в областта на обществените поръчки указания, ще бъдат задължителни за прилагане от възложителите, допустими по различните подмерки от ПРСР 2014-2020;

7.2. Своевременно ще се актуализират процедурите за контрол и указанията в съответствие с момента на синхронизиране на национално с европейското законодателство в областта;

7.3. Ще продължи да се извършва, освен последващ, и предварителен контрол за спазване на изискванията, заложени в указанията, преди стартирането на обществената поръчка. За неизпълнение на предвидените условия и изискванията на законодателството, бенефициентите ще бъдат прилагани санкции, съответстващи на предвидените в законодателството;

7.4. С Постановление № 70 на МС в сила от 14.11.2014 г. към Министерски съвет се създава Методически съвет по финансови корекции, който подобрява координацията на процеса по определяне и извършване на финансови корекции във връзка с нарушения, установени при възлагането и изпълнението на обществените поръчки и договори по проекти, съфинансирани със средства от ЕС.

8.2.1.3.2.9.3. Обща оценка на мярката

Опитът от прилагане на мерки от предходния програмен период допринесе за изграждане на административния капацитет за извършване на проверки за допустимост на ниво операции, бенефициенти и разходи. Във връзка с прилагането на ваучерна система ще се извършат допълнителни обучения на администрацията.

Предвид описаните мерки за минимизиране на риска, РА счита, че с въвеждането на предвидените действия за смекчаване, ще бъде постигната повишена проверимост и контрол на заложените изисквания в под-мярката. По време на изпълнение на Програмата ще се извършва текуща оценка на проверимостта и възможността за контрол, като при необходимост, мерките ще се коригират своевременно в зависимост от нуждите.

В периода 2007-2013 г. не е прилагана еквивалентна мярка и не са налични установени конкретни рискове от външни проверяващи органи. Идентифицираните общи слабости по други мерки от ПРСР 2007-2013 ще бъдат взети предвид при изграждане на системите за контрол.

Допълнително ще се изгради механизъм за отваряне на приеми на проекти въз основа на предполагаемия интерес и възможностите на компетентните органи за обработката им в поставените нормативни срокове.

8.2.1.3.2.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Заплащането на разходите за участниците ще става посредством ваучери. Определянето на стойността на ваучерите за всеки вид обучение ще се базира на стандартни разходи, съгласно чл. 67, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕС) № 1303/2013. При определянето на стандартните изчисления за разходите ще се прилагат условията на чл. 67, параграф 5, буква а) от Регламент (ЕС) № 1303/2013.

Стандартните разходи по подмярка 1.2. са изчислени по методика, при която е допуснато, че ще има три вида демонстрации (еднодневни, двудневни и тридневни - със събиране на участниците в посещението през предходния ден) и е определен стандартен разход за един участник в съответния вид демонстрация. В методиката, която е предоставена в *приложение* на Програмата подробно са изложени конкретните стъпки за изчисляване на разходите: описание на подхода (в т.ч. определяне по видове демонстрации на средния брой участници, средния брой учебни часове, средния брой нощувки и пансиони на един участник/лектор, средно разстояние очаквано за изминаване от един участник/лектор, средния брой на лекторите и членовете на екипа за организиране на демонстрацията и средни км за транспортни услуги (организиран превоз) до демонстрационния обект); описание на дейностите по демонстрацията (вкл. подготвителните дейности, дейностите по провеждане на демонстрацията и дейностите по приключване и отчитане на демонстрацията), както и на включените разходи по дейности (в т.ч. и на общите разходи, които не могат да бъдат разделени и определени за отделни дейности); изчисление на стандартните разходи.

Адекватността и точността на изчисленията е потвърдена от Съюза на икономистите в България, който е функционално независим орган от Министерство на земеделието и храните и Държавен фонд „Земеделие“ по смисъла на чл.62, пар.2 от Регламент 1305/2013. Удостоверението, потвърждаващо адекватността и точността на изчисленията е представено в *приложение* към програмата.

8.2.1.3.2.11. Специфична информация за операцията

Определяне на подходящия капацитет на органите, предоставящи услуги по трансфер на знания, за да могат да изпълняват задачите си, под формата на квалификации на персонала и редовно обучение

Дефиниция за подходящ капацитет на организациите, които ще предоставят трансфер на знания за изпълнение на техните ангажименти под формата на квалификация на персонала и редовно обучение

Подходящ капацитет под формата на квалификация на персонала и редовно обучение за изпълнение на ангажиментите означава изпълнение на поне едно от следните условия:

- Организацията има валидна акредитация по Закона за висше образование за професионални направления, специфично посочени в мярката;

- Организацията има право, дадено от Министъра на образованието и науката да извършва професионално образование по Закона за професионалното образование и обучение по професии от професионални направления, специфично посочени в мярката;
- Организацията има право да извършва научна или научно-приложна дейност по специалните закони – Закон за Българската академия на науките, Закон за Селскостопанската академия, Закон за горите.

Определяне на продължителността и съдържанието на схемите за обмен на земеделски и горски стопанства и посещения, както е посочено в член 3 от Регламент (ЕС) № 807/2014

Неприложимо

8.2.1.3.3. Подмярка 1.3. Краткосрочен обмен на опит и посещения в земеделски и горски стопанства

Подмярка:

- 1.3 — подкрепата може да обхваща и краткосрочен обмен на опит в управлението на земеделски и горски стопанства, както и посещения на земеделски и горски стопанства

8.2.1.3.3.1. Описание на вида операция

Подмярката допринася към следните приоритетни области: 1А; 1Б; 1В; 4А; 5А; 5Б; 5В; 5Г.

По подмярката се подпомага организирането и провеждането на посещения на земеделски и горски стопанства.

Схемите за краткосрочен обмен на опит и посещения на земеделски и горски стопанства са дейности по организиране на групи от земеделски стопани или собственици на гори и провеждане на посещения на земеделски или горски стопанства с цел запознаване с конкретен проблем или начин на изпълнение на дадена работа или организация на работата и обмяна на опит между участниците. Ще се дава приоритет на посещения на стопанства с теми в областта на приоритетните теми посочени по всяка приоритетна област, които са свързани с пресечните цели и са конкретизирани за подмярката в обхвата на приоритетните области, съгласно раздел 8.2.1.2.

Посещенията на стопанства трябва да са насочени към методите и/или технологиите за устойчиво селско и горско стопанство, диверсификацията на стопанствата, участието на стопанствата в къси вериги на доставки, разработването на нови възможности за стопанска дейност и на нови технологии, както и повишаването на устойчивостта на горите.

Изпълнението на дейностите може да се извършва по следните начини: В стопанство, избрано за нуждите на обмяната на опит се извършва демонстриране на практиките и обектите, които са предмет на обмяната на опит, от представител на обучаващата организация или представянето се извършва от собственика или управителя на стопанството.

8.2.1.3.3.2. Вид подкрепа

Всички разходи се изплащат на бенефициента по подмярката. При възстановяването на разходите за организиране и провеждане на обучението се прилага система на ваучери. Ваучерите ще бъдат за посещение на стопанство по подмярка 1.3.

8.2.1.3.3.3. Връзка с друго законодателство

В условията за подпомагането се предвижда съответствие с националното законодателство в областта на висшето образование, професионалното образование и обучение, специални закони за научни организации – Закон за висшето образование, Закон за професионалното образование и обучение, Закон за Селскостопанската академия, Закон за Българската академия на науките, Закон за горите. В областта на обучение на лицата, ангажирани в сектора на горското стопанство се предвижда съответствие с Регламент (ЕС) №702/2014 на Комисията от 25 юни 2014 г. относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските

райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от договора за функциониране на Европейския съюз и за отмяна на Регламент (ЕС) №1857/2006 на Комисията.

8.2.1.3.3.4. Бенефициери

Бенефициенти по подмярката са организациите, които предоставят трансфер на знания чрез посещения на земеделски и горски стопанства. Организациите трябва да извършват научно-изследователска дейност или да извършват образователна или обучителна дейност в областта на селското стопанство или горското стопанство или биотехнологиите или хранителните технологии или да извършват дейности в неправителствения сектор в областта на селското или горското стопанство или околната среда или водите.

8.2.1.3.3.5. Допустими разходи

Бенефициентите по подмярката получават безвъзмездна помощ, която се отпуска под формата на стандартни разходи с размер на сумата 257 евро за един обучаем.

8.2.1.3.3.6. Условия за допустимост

Организациите трябва да отговарят на едно от следните условия:

- да са висше училище, акредитирано по Закона за висшето образование и да имат актуални акредитации за обучение по минимум едно от професионалните направления „Растениевъдство“, „Растителна защита“, “Животновъдство“, „Ветеринарна медицина“, „Горско стопанство“, „Хранителни технологии“, „Биотехнологии“;
- да са професионална гимназия или център за професионално обучение по Закона за професионалното образование и обучение и да имат право да обучават по професии от професионални направления 621 „*Растениевъдство и животновъдство*“, 623 „*Горско стопанство*”, 541 „*Хранителни технологии*“, 640 „*Ветеринарна медицина*“.
- да са научни институти или опитни станции, които извършват научни изследвания и научно обслужване в областта на селското стопанство или горското стопанство или околната среда или биотехнологиите или хранителните технологии и да са организации по Закона за Селскостопанската академия, Закона за Българската академия на науките, Закона за горите.
- да са неправителствена или браншова организация с предмет на дейност в областта на селското стопанство или в областта на горското стопанство или в областта на опазване на околната среда или в областта на водите.

8.2.1.3.3.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

За всяка дейност ще се извършват следните оценки, с тежест на критериите по низходящ ред:

- Оценка на темата на учебната програма за съответствие с приоритетни теми, посочени по всяка приоритетна област, които са свързани с пресечните цели и са конкретизирани за

подмярката в обхвата на приоритетните области, съгласно раздел 8.2.1.2.
- Оценка на опита на организацията в изпълнение на подобни дейности;
- Оценка на условията за провеждане на посещенията на стопанства и обмяна на опит;

В случаите на проекти с повече от една дейност посещение на стопанства се оценява учебната програма на всяка дейност и оценката се оформя като средна от получените оценки. Ще се определи минимален брой точки за класиране на проектите за подпомагане.

8.2.1.3.3.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

Максималният интензитет на помощта е 100%.

8.2.1.3.3.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.1.3.3.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

1. Определяне разумността на предложените разходи;

2. Двойно финансиране;

3. Условия за допустимост и критерии за подбор;

4. Липсата на разбиране на изискванията и информираност от страна на бенефициентите, което от своя страна води до по-високо ниво на грешка;

5. Изкуствено създадени условия за получаване на приоритет;

6. Административен капацитет.

8.2.1.3.3.9.2. Действия за смекчаване на последиците

1.1. Помощта към крайните ползватели ще се предоставя под формата на ваучери и ще бъде създаден механизъм за извършване на контрол на съответствие на заявените разходи с максимално допустимите;

2.1. Осигуряване на връзка с ИСУН 2020, с цел извършване на проверки за двойно финансиране с другите ЕСИ фондове;

3.1. Дефиниране в нормативната уредба на допълнителни изисквания и дефиниции, свързани с определяне на допустимостта, включително изискване на документи, даващи възможност за проверка и определяне на критериите за допустимост;

3.2. Подобряване на контролните системи във връзка с опростеното предоставяне на финансова помощ под формата на ваучери;

3.3. Дефиниране на ясни, проверими и котролируеми критерии за подбор в съответствие с

нуждите на програмата, гарантиращи правилното насочване на инвестициите;

4.1. Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти;

4.2. Разработване на ръководства с практически указания за прилагане на мярката, за изпълнение на одобрените проекти и за изискванията при подаване на заявките за плащане;

5.1. Ще бъдат включени елементи за проверка в контролните процедури, както и изисквания в нормативната уредба за предотвратяване на условията, които определят създаването им;

5.2. На база придобития опит от програмен период 2007-2013 ще се елиминират критериите за подбор, които водят до създаването на изкуствени условия.

6.1. Обучение на служителите на централно и регионално ниво за прилагане на ваучерната система.

8.2.1.3.3.9.3. Обща оценка на мярката

Опитът от прилагане на мерки от предходния програмен период допринесе за изграждане на административния капацитет за извършване на проверки за допустимост на ниво операции, бенефициенти и разходи. Във връзка с прилагането на ваучерна система ще се извършат допълнителни обучения на администрацията.

Предвид описаните мерки за минимизиране на риска, РА счита, че с въвеждането на предвидените действия за смекчаване, ще бъде постигната повишена проверимост и контрол на заложените изисквания в под-мярката. По време на изпълнение на Програмата ще се извършва текуща оценка на проверимостта и възможността за контрол, като при необходимост, мерките ще се коригират своевременно в зависимост от нуждите.

В периода 2007-2013 г. не е прилагана еквивалентна мярка и не са налични установени конкретни рискове от външни проверяващи органи. Идентифицираните общи слабости по други мерки от ПРСР 2007-2013 ще бъдат взети предвид при изграждане на системите за контрол.

Допълнително ще се изгради механизъм за отваряне на приеми на проекти въз основа на предполагаемия интерес и възможностите на компетентните органи за обработката им в поставените нормативни срокове.

8.2.1.3.3.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Заплащането на разходите за участниците ще става посредством ваучери. Определянето на стойността на ваучерите за всеки вид обучение ще се базира на стандартни разходи, съгласно чл. 67, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕС) № 1303/2013. При определянето на стандартните изчисления за разходите ще се прилагат условията на чл. 67, параграф 5, буква а) от Регламент (ЕС) № 1303/2013

Стандартните разходи по подмярка 1.3. са изчислени по методика, при която е допуснато, че ще има само един вид посещение на стопанство/стопанства (еднодневно посещение със събиране на участниците в посещението през предходния ден) и е определен стандартен разход за един участник

в посещение. В методиката, която е предоставена в *приложение* на Програмата подробно са изложени конкретните стъпки за изчисляване на разходите: описание на подхода (в т.ч. определяне на среден брой участници в посещение, среден брой на членовете на екипа за организиране на посещение и средни км за транспортни услуги (организиран превоз) до стопанството за посещение); описание на дейностите по посещението (вкл. подготвителните дейности, дейностите по провеждане на посещението и дейностите по приключване и отчитане на посещението), както и на включените разходи по дейности (в т.ч. и на общите разходи, които не могат да бъдат разделени и определени за отделни дейности); изчисление на стандартните разходи.

Адекватността и точността на изчисленията е потвърдена от Съюза на икономистите в България, който е функционално независим орган от Министерство на земеделието и храните и Държавен фонд „Земеделие“ по смисъла на чл.62, пар.2 от Регламент 1305/2013. Удостоверението, потвърждаващо адекватността и точността на изчисленията е представено в *приложение* към програмата.

8.2.1.3.3.11. Специфична информация за операцията

Определяне на подходящия капацитет на органите, предоставящи услуги по трансфер на знания, за да могат да изпълняват задачите си, под формата на квалификации на персонала и редовно обучение

Дефиниция за подходящ капацитет на организациите, които ще предоставят трансфер на знания за изпълнение на техните ангажименти под формата на квалификация на персонала и редовно обучение

Подходящ капацитет под формата на квалификация на персонала и редовно обучение за изпълнение на ангажиментите означава изпълнение на поне едно от следните условия:

- Организацията има валидна акредитация по Закона за висше образование за професионални направления, специфично посочени в мярката;
- Организацията има валиден лиценз да извършва професионално обучение или има право, дадено от Министъра на образованието и науката да извършва професионално образование по Закона за професионалното образование и обучение по професии от професионални направления, специфично посочени в мярката;
- Организацията има право да извършва научна или научно-приложна дейност по специалните закони – Закон за Българската академия на науките, Закон за Селскостопанската академия, Закон за горите;

Организацията е регистрирана по Закона за юридическите лица с нестопанска цел с предмет на дейност в областите, посочени в подмярката. За този вид организации е необходимо да имат в Управителния съвет минимум двама членове с образователна и научна степен „доктор” или хабилитирани по професионалните направления, специфично посочени в мярката.

Определяне на продължителността и съдържанието на схемите за обмен на земеделски и горски стопанства и посещения, както е посочено в член 3 от Регламент (ЕС) № 807/2014

Дефиниция за продължителността и съдържанието на схемите за обмен на опит и посещения на

земеделски и горски стопанства

Продължителността на посещенията на земеделски стопанства е еднодневно. Съдържанието на схемите обхваща следните елементи:

- Кратка учебна програма с тема, цели и задачи на посещението на стопанството за обмяна на опит;
- Обосновка на избраното стопанство за посещение във връзка с учебната програма;
- Описание на стопанството и конкретните практики или обекти, които ще се представят при посещението;
- Теми за дискусия с участниците в посещението и обмяната на опит.

8.2.1.4. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.1.4.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

Представено е по подмерки.

8.2.1.4.2. Действия за смекчаване на последиците

Представено е по подмерки.

8.2.1.4.3. Обща оценка на мярката

Представено е по подмерки.

8.2.1.5. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Заплащането на разходите за участниците ще става посредством ваучери. Определянето на стойността на ваучерите за всеки вид обучение ще се базира на стандартни разходи, съгласно чл. 67, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕС) № 1303/2013. При определянето на стандартните изчисления за разходите ще се прилагат условията на чл. 67, параграф 5, буква а) от Регламент (ЕС) № 1303/2013.

Стандартните разходи са изчислени по подмерки, като стойностите и резюме на методиката са посочени в съответните части на фиша на мярката.

Адекватността и точността на изчисленията е потвърдена от Съюза на икономистите в България, който е функционално независим орган от Министерство на земеделието и храните и Държавен фонд „Земеделие“ по смисъла на чл.62, пар.2 от Регламент 1305/2013. Удостоверението, потвърждаващо адекватността и точността на изчисленията е представено в *приложение* към

програмата.

8.2.1.6. Специфична информация за мярката

Определяне на подходящия капацитет на органите, предоставящи услуги по трансфер на знания, за да могат да изпълняват задачите си, под формата на квалификации на персонала и редовно обучение

Дефиниция за подходящ капацитет на организациите, които ще предоставят трансфер на знания за изпълнение на техните ангажименти под формата на квалификация на персонала и редовно обучение

Подходящ капацитет под формата на квалификация на персонала и редовно обучение за изпълнение на ангажиментите означава изпълнение на поне едно от следните условия, комбинирани в съответните части на фиша по подмерки:

- Организацията има валидна акредитация по Закона за висше образование за професионални направления, специфично посочени в мярката;
- Организацията има валиден лиценз да извършва професионално обучение или има право, дадено от Министъра на образованието и науката да извършва професионално образование по Закона за професионалното образование и обучение по професии от професионални направления, специфично посочени в мярката;
- Организацията има право да извършва научна или научно-приложна дейност по специалните закони – Закон за Българската академия на науките, Закон за Селскостопанската академия, Закон за горите;
- Организацията е регистрирана по Закона за юридическите лица с нестопанска цел с предмет на дейност в областите, посочени в мярката. За този вид организации е необходимо да имат в Управителния съвет минимум двама членове с образователна и научна степен „доктор” или хабилитирани по професионалните направления, специфично посочени в мярката.

Определяне на продължителността и съдържанието на схемите за обмен на земеделски и горски стопанства и посещения, както е посочено в член 3 от Регламент (ЕС) № 807/2014

Дефиниция за продължителността и съдържанието на схемите за обмен на опит и посещения на земеделски и горски стопанства

Продължителността на посещенията на земеделски стопанства е еднодневно. Съдържанието на схемите обхваща следните елементи:

- Кратка учебна програма с тема, цели и задачи на посещението на стопанството за обмяна на опит;
- Обосновка на избраното стопанство за посещение във връзка с учебната програма;
- Описание на стопанството и конкретните практики или обекти, които ще се представят при посещението;
- Теми за дискусия с участниците в посещението и обмяната на опит.

8.2.1.7. Друга важна информация, необходима за по-доброто разбиране и прилагане на мярката

Други важни забележки

Процедура за набиране на заявления за подпомагане

Процесът на избиране на проекти за финансиране ще се осъществява с публични обяви по отделните подмерки. Може да се извършва набиране на проекти и с обща обява и общо заявление за подпомагане с опции за условията по трите подмерки. В обявите при необходимост могат да бъдат специално определяни дейности и теми за целеви групи от лицата, заети в земеделието и горите, или бенефициенти по мерки от ПРСР. Графикът за обявяване на прием по мярката ще се координира с графиците за обявяване на приеми по мерки 10, 11, както и по подмерки 6.1. и 6.3. с цел осигуряване на възможности за изпълнение на задължения за обучение на бенефициентите по тези мерки. При необходимост ще се извършват целеви приеми на заявления за подкрепата с подходящо обучение на бенефициентите по посочените мерки и подмерки. Необходимостта от координиране и целенасочване на приемите на заявления по мярката е на базата на научени уроци от прилагането на мярка 111 от ПРСР 2007-2013 г. При прилагането на мярка 111, въпреки правилното обвързване на темите, курсовете и семинарите в мярката с необходимостта от обучение на бенефициенти по мярка 112, мярка 141 и мярка 214, се получаваше в определен период наличие на дефицит от одобрени курсове и семинари, чрез обучението в които да бъдат изпълнени ангажиментите на одобрени бенефициенти по посочените мерки.

Процедура за прилагане на критериите за подбор

Класирането на подадените проекти по всяка обява, съгласно критериите за подбор, ще се извършва от Комисия за оценка, съставена от представители на Управляващия орган, Разплащателната агенция и независими експерти, с опит и специализация в областта на професионалното образование и обучение, висшето образование и науката. Минимум половината от състава на комисията са независими експерти. По всяка обява се определя конкретен състав на комисията, като се спазват правилата за липса на конфликт на интереси. Министърът на земеделието и храните одобрява, по предложение на Управляващия орган, списък от независими експерти, които могат да участват в Комисията за оценка. Предложението се представя със съответната обосновка и приложени професионални биографии. Дейностите на Комисията за оценка, включително възнаграждения за участие в заседанията, се подкрепя по техническата помощ.

Процедура за прилагане на системата на ваучери

При прилагането на системата на ваучери ще се изпълняват следните условия:

- Периодът на валидност на ваучерите е една година.
- Ваучерите са за всеки вид обучение както следва: за курс с продължителност 30 часа, за курс с продължителност 150 часа, за специализиран курс с продължителност 100 часа, за семинар с продължителност 8 часа, за семинар с продължителност 18 часа; за демонстрационни дейности; за посещение на земеделско или горско стопанство. Ваучерите се предоставят на земеделски стопани и заети лица в техните стопанства, на горски стопани и заети лица в техните стопанства. Ваучерите се предоставят на земеделските и горските стопани или на заетите в техните стопанства в период до 3 месеца след публикуване на одобрените проекти по дадена обява. В националното законодателство за прилагане на мярката ще се опише процедурата по издаване на ваучерите и начина на предоставяне.
- Специфичните условия за възстановяването на разходите на обучаващите организации са следните: На базата на планиран брой обучаеми по видове дейности и съответните стойности

на ваучерите по тези дейности, всяка обучаващата организация планира необходимия бюджет за всяка дейност, включена в проекта, с който кандидатства за подпомагане. След провеждане на съответната дейност или на всички дейности по проекта, обучаващата организация представя заявка за плащане, като прилага като разходооправдателни документи получените ваучери от реално обучените участници. Допустими са междинни плащания след приключване на всяка от одобрените дейности по проекта.

8.2.2. M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)

8.2.2.1. Правно основание

Чл. 15 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и за отмяна на Регламент (ЕО) №1698/2005 на Съвета; Членове 12-15 от Регламент (ЕС) № 1306/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно финансирането, управлението и мониторинга на общата селскостопанска политика и за отмяна на регламент (ЕИО) №352/78, (ЕО) №165/94, (ЕО) №2799/98, (ЕО) №814/2000, (ЕО) №1290/2005 и (ЕО) №485/2008 на Съвета; Чл. 7 от Регламент за изпълнение (ЕС) №808/2014 на Комисията от 17 юли 2014 г. за определяне на правила за прилагането на (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР).

8.2.2.2. Общо описание на мярката, включително нейната интервенционна логика и нейният принос за областите с поставен акцент и междусекторните цели

Подкрепата се предоставя за подпомагане на земеделските стопани, млади земеделски стопани съгласно определението в програмата и горските стопани с оглед да се възползват от консултантски услуги за подобряване на икономическите и екологични показатели, както и климатичната съобразеност и устойчивост на изменението на климата на техните стопанства. Преобладаващата част от стопаните в малките стопанства нямат специализирано земеделско образование и имат недостатъчно добре развити управленски и бизнес умения. За да се увеличат конкурентоспособността и жизнеспособността в малките стопанства има ясна необходимост от подобряване на знанията и умения в областта на управлението и земеделското производство на управителите на тези стопанства.

Достъпът на малките стопанства до подпомагане по ОСП се ограничава както от наличието на достатъчно информация за участие в схемите и мерките, така и от високата, спрямо доходите на стопанствата, цена на консултантските услуги за разработване на бизнес планове и управление на проекти. Видът и обхватът на консултантските услуги, предлагани на малките земеделски стопанства трябва да отговарят на специфичните им нужди.

Целта на мярката е да се подпомогнат земеделските стопани и горските стопани да подобрят устойчивото управление и общата ефективност на своите стопанства чрез използването на консултантски услуги.

Опитът по ПРСР 2007-2013г. показва, че голяма част от малките стопанства (полупазарните) стопанства ползват услугите на Националната служба за съвети в земеделието /НССЗ/ в случай на нужда от съвети в областта на земеделието и развитието на селските райони. Мярка 143 „Предоставяне на съвети и консултиране в земеделието в България и Румъния" от ПРСР се приложи успешно и НССЗ предостави съвети на над 17 000 земеделски производители. Изборът директно на НССЗ се оказа успешен модел за прилагане на мярка 143 и би трябвало да продължи и по новата ПРСР 2014-2020г. по отношение на малките стопанства. Малкият брой земеделски производители (113 бр.) заявили желание да получат съветнически услуги по мярка 114 "Използване на

консултантски услуги от фермери и собственици на гори" показва, че въпреки значителния брой одобрени по мярка 114 консултантски организации (12 бр.) са необходими специални действия за засилване на интереса на фермерите към получаването на съветнически услуги. необходимо е и опростяване на начина на заявяване и одобряване на фермерите допустими за съветническите услуги. Облекчените условия по мярка 2 спрямо мярка 114 и по-специално липсата на съфинансиране от страна на земеделските производители и подаването на заявки за плащане от консултантските организации, а не от фермерите ще доведе и до увеличаване на желаещите да получат съветнически услуги.

Опитът по ПРСР 2007-2013 г. показа, че действащите частни консултантски организации имат ограничен опит, който се изразява предимно в подготовката на проекти по мерки от ПРСР(2007-2013) или оперативни програми. В същото време се установява липса на опит в консултирането по специфични условия, свързани с европейското и национално законодателство, както и на специфични дейности в земеделското стопанство в областта на опазване на околната среда, изменението на климата, ниско въглеродна икономика и енергийна ефективност. Няма развита система за обучение на консултантите и обмяна на опит за повишаване и разширяване на консултантския капацитет на консултантските организации.

Консултация означава предоставена в рамките на един и същи договор пълна консултация. Пълната консултация в рамките на един и същи договор се определя като консултантски пакет.

Консултантските пакети по приоритетни области в обхвата на консултантските услуги за земеделски стопани трябва да обхващат най-малко един от следните модули:

1. Задължения на равнище стопанство, произтичащи от законово установените изисквания за управление и/или стандартите за добро земеделско и екологично състояние, предвидени в глава I на дял VI от Регламент (ЕС) № 1306/2013.

2. Селскостопански практики, от полза за климата и околната среда, установени в дял III, глава 3 от Регламент (ЕС) № 1307/2013 и за поддръжката на земеделските площи съгласно член 4, параграф 1, буква в) от Регламент (ЕС) № 1307/2013.

3. Мерки на равнище стопанство, предвидени в ПРСР, които са насочени към модернизиране на стопанството, изграждане на конкурентоспособност, секторна интеграция, иновации и пазарно ориентиране, както и насърчаване на предприемачество.

4. Изисквания, определени от националното законодателство за изпълнение на член 11, параграф 3 от Рамковата директива за водите.

5. Изисквания, определени от националното законодателство за изпълнение на член 55 от Регламент № 1107/2009, по-специално спазване на общите принципи на интегрираното управление на вредителите, както е посочено в член 14 от Директива 2009/128/ЕО.

6. Стандарти за безопасност на труда и/или стандарти за безопасност на стопанствата.

7. Специфични съвети за земеделски стопани, които създават стопанство за първи път.

8. Предоставяне на информация и съвети с предлагане на решения на равнище стопанство, свързани с мерките за смекчаване на последиците от изменението на климата и адаптиране към него, биологичното разнообразие, опазването на водите, както е посочено в приложение I на Регламент

(ЕС) № 1306/2013.

9. Консултиране по въпроси и проблеми на земеделското стопанство, свързани с икономическите и екологични показатели на земеделското стопанство, включително въпроси на конкурентоспособността.

10. Консултиране по въпроси на управление на риска в земеделското стопанството, свързан с неблагоприятни климатични явления, нашествията на вредители, болести по растенията и животните.

11. Консултиране и предоставяне на информация по въпросите на ерозията на почвите, определяне на ерозионен риск и методи за борба с почвената ерозия, включително иригационната ерозия.

12. Консултиране по въпроси и проблеми, свързани с увеличаване на ефективността на потреблението на енергията в земеделското стопанство.

Консултантските пакети в обхвата на консултантските услуги за горски стопани трябва да обхващат, задължително модул 1 и допълнително модул 2 със следния обхват: модул 1- Приложимите задължения съгласно Директива 92/43/ЕИО, 2009/147ЕО и Рамковата директива за водите; модул 2 - Консултациите по въпроси, свързани с икономическите и екологични резултати на горските стопанства, извън зоните по Натура 2000.

Мярката ще се прилага със следните подмерки:

2.1. Помощ за осигуряване на консултантски услуги;

2.2. Създаване на консултантски услуги;

2.3. Подпомагане за обучение на консултанти

Подмярка 2.1. ще се прилага с две операции: Операция 2.1.1 Консултантски услуги за земеделски и горски стопани и Операция 2.1.2 Консултантски услуги за малки земеделски стопани

По операция 2.1.1 консултантските пакети за земеделски стопани обхващат консултантски услуги групирани по приоритетни области както следва:

- Консултантски пакет по приоритетна област 2А – включва, като база модули 1, 2, 3, 9 и допълнително модули 4, 5, 6;

- Консултантски пакет по приоритетна област 2Б – включва като база модул 7 и допълнително модули 1, 2, 4, 5, 6;

- Консултантски пакет по приоритетна област 3А – включва като база модул 9 и допълнително модули 1, 2, 4, 5, 6;

- Консултантски пакет по приоритетна област 3Б – включва като база модул 10 и допълнително модули 1, 2, 4, 5, 6;

- Консултантски пакет по приоритетна област 4А – включва като база модули 1, 2, 8 и допълнително модули 4, 5, 6, 9;

- Консултантски пакет по приоритетна област 4Б – включва като база модули 1, 2, 4, 5 и допълнително модули 6, 8, 9;

- Консултантски пакет по приоритетна област 4В – включва като база модули 1, 2, 11 и допълнително модули 6, 8;

- Консултантски пакет по приоритетна област 5А – включва като база модул 4 и допълнително модули 1, 2, 3, 6;

- Консултантски пакет по приоритетни области 5Б и 5В – включва като база модул 12 и допълнително модули 3, 6;

- Консултантски пакет по приоритетна област 5Г – включва като база модули 1, 2, 11, 8 и допълнително модули 3, 6, 12;

По операция 2.1.1 консултантският пакет за горските стопани е един и обхваща консултантски услуги по приоритетна област 4А и по приоритетна област 5Д.

По операция 2.1.2 консултантските пакети за малки земеделски стопани определени в Раздел 4.1 на Тематичната подпрограма обхващат консултантски услуги групирани както следва:

Пакет 1 – включва предоставянето на консултантски услуги относно задължения на равнище стопанство, произтичащи от законово установените изисквания за управление и/или стандартите за добро земеделско и екологично състояние, предвидени в глава I на дял VI от Регламент (ЕС) № 1306/2013;

Пакет 2 – включва предоставянето на консултантски услуги относно:

А. „Селскостопански практики, от полза за климата и околната среда, установени в дял III, глава 3 от Регламент (ЕС) № 1307/2013 и за поддръжката на земеделските площи съгласно член 4, параграф 1, буква в) от Регламент (ЕС) № 1307/2013.”,

Б „Изисквания, определени от националното законодателство за изпълнение на член 11, параграф 3 от Рамковата директива за водите.” в т.ч. може да се включат и съвети за: увеличаване на ефективността на потреблението на водата в земеделието на ниво напоителна система или напоително поле, включително въвеждане на водоспестяващи и енергоспестяващи поливни технологии; и

В „Предоставяне на информация и съвети с предлагане на решения на равнище стопанство, свързани с мерките за смекчаване на последиците от изменението на климата и адаптиране към него, биологичното разнообразие, опазването на водите, както е посочено в приложение I на Регламент (ЕС) № 1306/2013.” в т.ч. може да се включат и съвети за избор на подходящи дейности за условията на стопанството, подготовка на заявления и съвети по време на изпълнение на поети ангажименти по мярка 10 от ПРСР;

Пакет 3 - включва предоставянето на консултантски услуги относно стандартите за безопасност на труда и/или стандарти за безопасност на стопанствата.;

Пакет 4 - включва предоставянето на консултантски услуги относно изискванията, определени от националното законодателство за изпълнение на член 55 от Регламент № 1107/2009, по-специално спазване на общите принципи на интегрираното управление на вредителите, както е посочено в член

14 от Директива 2009/128/ЕО.”;

Пакет 5 – включва следните три елемента с консултантски услуги:

А. изготвяне на бизнес планове и заявления за подпомагане на малки земеделски стопани, желаещи да кандидатстват по мярка 6.3;

Б. изготвяне на бизнес планове и заявления за подпомагане на малки земеделски стопани, желаещи да кандидатстват по мярка 4;

В. изготвяне на бизнес планове и заявления за подпомагане на малки земеделски стопани, желаещи да кандидатстват по подмярка 6.4;

Трите елемента на пакета може да се предоставят заедно или поотделно.

Пакет 6 включва предоставянето на консултантски услуги относно:

А. Мерки на равнище стопанство, предвидени в ПРСР, които са насочени към модернизиране на стопанството, изграждане на конкурентоспособност, секторна интеграция, иновации и пазарно ориентиране, както и насърчаване на предприемачество в т.ч. може да се включат съвети и относно:

- оценка и съвети при избор на нова за стопанството подходяща земеделска техника;

- съвети за разнообразяване на дейностите на стопанството;

- подкрепа за участие в мярка 9 ;

Б. Консултиране по въпроси и проблеми на земеделското стопанство, свързани с икономическите показатели на земеделското стопанство, включително въпроси на конкурентоспособността.

В. Консултиране по въпроси на управление на риска в земеделското стопанството, свързан с неблагоприятни климатични явления, нашествията на вредители, болести по растенията и животните.

Освен горните три елемента пакета 6 може да включа и:

- съвети за развитие на къси вериги на доставки и за по-добра интеграция на първичните производители в хранителната верига чрез схеми за качество, насърчаване достъпа до местни пазари и къси вериги на доставки, групи на производителите и междубраншови организации; (не е необходимо по-детайлна разбивка за целите на изчисленията);

- съвети относно участието на малките земеделски производители в Европейското партньорство за иновации (ЕПИ) за селскостопанска производителност и устойчивост в т.ч. възможностите за подпомагане по Подмярка 16.1. „Подкрепа за сформиране и функциониране на оперативни групи в рамките на ЕПИ за селскостопанска производителност и устойчивост” :

– биологично земеделие, включително подготовка на заявление за кандидатстване по мярка 10 и по мярка 11 и съвети по време на изпълнение на ангажиментите; (не е необходимо по-детайлна разбивка за целите на изчисленията)

– съвети по въпроси, свързани със здравето на животните (не е необходимо по-детайлна разбивка за

целите на изчисленията)

Задължителни комбинации на пакетите: Пакет 5 се предоставя преди или заедно с един и повече от останалите пакети; Пакет 6 се предоставя с поне един от останалите пакети. Пакети 1, 2 ,3 и 4 може да се предоставят самостоятелно.

Принос към приоритетните области и взаимосвързаните цели

Мярката допринася основно към реализирането на приоритетна област 1А. В изпълнение на стратегията мярката допринася за постигане на цел 1 и цел 2 чрез предвидените дейности по подмерки по приоритетни области както следва:

По 2А - чрез подмярка 2.1. със следните операции: 2.1.1 с дейност консултантски пакет „А2А“ и 2.1.2 с дейностите по консултантски пакет 5, буква А и Б и консултантски пакет 6, буква Б; чрез подмярка 2.2.

По 2Б - чрез подмярка 2.1. с дейност консултантски пакет „А2Б“;

По 3А - чрез подмярка 2.1 със следните операции: 2.1.1 с дейност консултантски пакет „3А“ и 2.1.2. с дейност консултантски пакет 6;

По 3Б - чрез подмярка 2.1. със следните операции: 2.1.1с дейност консултантски пакет „А3Б“ и 2.1.2. с дейностите по консултантски пакет 6, буква В;

По 4А - чрез подмярка 2.1. със следните операции: 2.1.1 с дейност консултантски пакет „А4А“ и консултантски пакет „Б4А5Д“ и 2.1.2 с дейности консултантски пакети 1 и 2; чрез подмярка 2.3.

По 4Б - чрез подмярка 2.1. със следните операции: 2.1.1 с дейност консултантски пакет „А4Б“ и 2.1.2 с дейност консултантски пакет 4; чрез подмярка 2.3.

По 4В - чрез подмярка 2.1. със следните операции: 2.1.1 с дейност консултантски пакет „А4В“ и 2.1.2 с дейности консултантски пакети 1 и 2; чрез подмярка 2.3.

По 5А - чрез подмярка 2.1. със следните операции: 2.1.1 с дейност консултантски пакет „А5А“ и 2.1.2 с дейност консултантски пакет 2; чрез подмярка 2.3.

По 5Б и 5В – чрез подмярка 2.1. със следните операции: 2.1.1 с дейност консултантски пакет „А5БВ“; и 2.1.2 с дейност консултантски пакети 1 ,2 и 3; чрез подмярка 2.3.

По 5Г - чрез подмярка 2.1. със следните операции: 2.1.1 с дейност консултантски пакет „А5Г“ и 2.1.2 с дейност консултантски пакети 1 ,2 и 3; чрез подмярка 2.3.

По 5Д - чрез подмярка 2.1. със следните операции: 2.1.1 с дейност консултантски пакет „А5Д“ и консултантски пакет „Б4А5Д“ и 2.1.2 с дейност консултантски пакети 1, 2 и 3; чрез подмярка 2.3.

По 6А - чрез подмярка 2.1. с операция 2.1.2 с дейностите по консултантски пакет 5, буква В.

Във всеки консултантски пакет и по двете операции 2.1.1 и 2.1.2 задължително се включва следното:

- Минимум едно посещение на стопанството;

Във всеки консултантски пакет по операция 2.1.1 задължително се включват препоръки за

иновативни решения в резултат от оценка на конкретните нужди на стопанството.

Във всеки консултантски пакет по операция 2.1.2 задължително се предоставят и препоръки в резултат от оценка на конкретните нужди на стопанството в зависимост от предоставения пакет консултантски услуги

Мярката допринася за трите пресечни цели (околна среда, климат и иновации) чрез следните подходи: По целите околна среда и климат чрез включването във всеки консултантски пакет като базови или като допълнителни на следните модули, които са изцяло насочени към тези цели – модули 1, 2, 4, 5, 8, 9, 10, 11. По подмярка 2.1, операция 2.1.1. чрез задължителното условие да се предоставят препоръки за иновативни решения, в резултат на конкретните нужди на стопанството. По подмярка 2.3. чрез обучение на консултантите м областта на околната среда, климат и иновации.

8.2.2.3. Приложно поле, ниво на подпомагане, допустими за подпомагане бенефициери, и, когато е приложимо — методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, разбити по подмярка и/или вид операция, когато е необходимо. За всеки вид операция уточняване на допустимите разходи, условията за допустимост, приложими размери и ставки на помощите и принципи във връзка с определянето на критерии за подбор

8.2.2.3.1. Операция 2.1.1. Консултантски услуги за земеделски и горски стопани

Подмярка:

- 2.1 — подкрепа, насочена към възможностите за ползване на консултантски услуги

8.2.2.3.1.1. Описание на вида операция

Операцията допринася към следните приоритетни области: 2А; 2Б; 3А; 3Б; 4А; 4Б; 4В; 5А; 5Б; 5В; 5Г; 5Д.

По операцията се подпомага предоставянето на консултантски услуги на земеделски стопани, млади стопани, съгласно определението в програмата и горските стопани с цел подобряване на икономическите и екологичните показатели, както и на климатичната съобразеност и устойчивост на изменението на климата на техните стопанства. Допустимите дейности са предоставяне на индивидуални консултантски услуги във вид на консултантски пакети. Индивидуалните консултантски услуги се определят като предоставяне на съвети и консултации, включително посещения на стопанството, в рамките на един консултантски пакет по приоритетна област.

По Операция 2.1.1 се подкрепят два вида консултантски услуги:

А. Консултантски услуги за земеделски стопани, включително млади земеделски стопани – консултантските пакети са по приоритетните области, към които операцията има принос.

Б. Консултантски услуги за горски стопани – един вид консултантски пакет по приоритетни области 4А и 5Д.

8.2.2.3.1.2. Вид подкрепа

Допустимите дейности са предоставяне на индивидуални консултантски услуги във вид на консултантски пакети.

Консултантските пакети за предоставяне на консултантски услуги на земеделски стопани по приоритетните области, към които операция 2.1.1 има принос са както следва:

- А2А - Консултантски пакет по приоритетна област 2А
- А2Б - Консултантски пакет по приоритетна област 2Б
- А3А - Консултантски пакет по приоритетна област 3А
- А3Б - Консултантски пакет по приоритетна област 3Б
- А4А - Консултантски пакет по приоритетна област 4А
- А4Б - Консултантски пакет по приоритетна област 4Б
- А4В - Консултантски пакет по приоритетна област 4В
- А5А - Консултантски пакет по приоритетна област 5А
- А5БВ - Консултантски пакет по приоритетни области 5Б и 5В
- А5Г - Консултантски пакет по приоритетна област 5Г

Консултантските пакети са кодирани условно с цел опростяване на прилагането. Първата буква посочва вида на консултантските услуги – в случая, А - консултантски услуги за земеделски стопани. Следващите знаци отразяват кода на приоритетната област, по която е консултантския пакет. За всеки един пакет ще се разработи стандартна таблица на разходите за единица продукт.

Консултациите за горските стопани ще бъдат в един консултантски пакет:

- Б4А5Д по приоритетна област 4А и по приоритетна област 5Д.

Консултантският пакет освен на горски стопани, може да бъде предоставян и на земеделски стопани.

8.2.2.3.1.3. Връзка с друго законодателство

В условията за подпомагането се предвижда съответствие със законодателството на ЕС и националното законодателство в областта на опазване на околната среда, включително управление на територии в зони по „Натура 2000“, смекчаване на последиците от изменението на климата, биологичното разнообразие, опазване на водите, интегрирано управление на вредителите, законодателство, свързано с обществените поръчки и други. При предоставянето на консултантските услуги се съблюдават задълженията за поверителност на информацията съгласно чл.13, параграф 2 от Регламент (ЕС) 1306/2013. В областта консултиране на лицата, ангажирани в сектора на горското стопанство се предвижда съответствие с Регламент (ЕС) №702/2014 на Комисията от 25 юни 2014 г. относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от договора за

функциониране на Европейския съюз и за отмяна на Регламент (ЕС) №1857/2006 на Комисията.

8.2.2.3.1.4. Бенефициери

Бенефициенти са доставчиците на консултантски услуги. Консултантските услуги са в полза на земеделските стопани, младите стопани, съгласно определението в програмата и горските стопани. Доставчиците на консултантски услуги се определят като консултантски организации по мярката. Консултантските организации избират по кои консултантски пакети по приоритетните области ще предоставят консултантски услуги.

Бенефициентите по операцията се избират чрез покани за отправяне на предложения. Процедурата за подбор се регламентира от правото за обществените поръчки и е отворена както за публични, така и за частни организации. Тя е обективна и изключва кандидати с конфликт на интереси. За участие в подбора консултантските организации трябва да представят съдържание на всеки пакет консултантски услуги, който ще предоставят. До приключване на първата тръжна процедура и с цел подкрепа за младите земеделски стопани по първия прием на заявления по подмярка 6.1. за консултантски пакет А2Б ще се приложи процедурата на вътрешно изключване. Националната служба за съвети в земеделието е определена да предоставя консултиране на кандидатите по подмярка 6.1. чрез процедурата на вътрешно изключване.

8.2.2.3.1.5. Допустими разходи

Допустими са разходите за предоставяне на услугата чрез консултантски пакети. Разходите могат да включват: възнаграждения на консултантите, разходи за път, материали, разходи, свързани с мястото, в което се доставя консултацията и други разходи, които са обосновани и са пряко свързани с предоставянето на консултантския пакет. Разходите се определят за всеки консултантски пакет по приоритетни области. Разходите за един консултантски пакет се отнасят за предоставянето на пакета на единица стопанство.

Помощта за пакет А2Б при прилагане на процедурата на вътрешно изключване от НССЗ се определя като стандартен разход с размер на сумата 814 евро за консултантския пакет.

8.2.2.3.1.6. Условия за допустимост

Консултантските организациите трябва да отговарят на следните условия:

- Да докажат наличието на подходящи ресурси от квалифициран персонал;
- Да докажат наличието на редовно обучен персонал;
- Да докажат консултантски опит;

- Да докажат надеждност по отношение на обхвата на консултантските пакети.

Конкретните изисквания за условията са посочени в т. е) специфична информация за мярката

Условията за допустимост на одобрените консултантски организации се проверяват и по време на изпълнение на дейностите, като в националното законодателство се предвиди процедура на докладване и периодично представяне на доказателства.

8.2.2.3.1.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

Класирането на консултантските организации се извършва по критерии, базирани на следните принципи:

- Оценка на качеството за всеки вид консултантски пакет – ще се оценява съдържанието на представените консултантски пакети за степен на съответствие с европейското и националното законодателство в обхвата на модулите, включени в консултантските пакети;

- Условия за предоставяне на консултантските услуги – ще се оценява степента на прилагане на съвременни методи за консултиране в селското и горското стопанство, брой предвидени посещения на стопанствата, методи за оценка на стопанството във връзка със обхвата на консултантските пакети и форми на предоставяне на съвети и препоръки, начина и подхода на идентифициране на желаещите да получат съветнически услуги;

- Степен на включване в съответния пакет на модули за консултиране за подкрепа за участие по други мерки на програмата и съответствие с плана на показателите за резултати по мярката.

Критериите се прилагат за оценка на всеки консултантски пакет, като общата оценка за класиране на консултантската организация се получава като осреднена от оценките на консултантските пакети, с които кандидатства.

За първоначалното предоставяне на пакет А2Б се определя НССЗ. Информация за НССЗ е представена в приложение на програмата.

8.2.2.3.1.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

Интензитет и размер на помощта

Максималният интензитет на помощта е 100%.

Максималният размер на помощта за индивидуалните консултантски услуги в рамките на един консултантски пакет по приоритетна област е 1500 евро. В случай на консултантски пакети само с базови модули максималният размер на консултантския пакет е 1000 евро.

8.2.2.3.1.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.2.3.1.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

1. Двойно финансиране;

2. Условия за допустимост и критерий за подбор;

3. Липсата на разбиране на изискванията и информираност от страна на бенефициентите, което от своя страна води до по-високо ниво на грешка;

4. Изкуствено създадени условия за получаване на приоритет;

5. Административен капацитет.

6. Прилагане на правилата за обществени поръчки.

8.2.2.3.1.9.2. Действия за смекчаване на последиците

1.1. Осигуряване на връзка с ИСУН 2020, с цел извършване на проверки за двойно финансиране с другите ЕСИ фондове;

1.2. Въвеждане на адекватно разграничаване на отделните операции и бенефициенти, допустими по подмерките от ПРСР и въвеждане на кръстосани проверки по отношение за заявените инвестиции, където е приложимо;

2.1. Дефиниране в нормативната уредба на допълнителни изисквания и дефиниции, свързани с определяне на допустимостта, включително изискване на документи, даващи възможност за проверка и определяне на критериите за допустимост;

2.2. Дефиниране на ясни, проверими и котролируеми критерии за подбор в съответствие с нуждите на програмата, гарантиращи правилното насочване на подпомагането;

3.1. Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти;

3.2. Разработване на ръководства с практически указания за прилагане на мярката, за изпълнение на одобрените проекти и за изискванията при подаване на заявките за плащане;

4.1. Ще бъдат включени елементи за проверка в контролните процедури, както и изисквания в нормативната уредба за предотвратяване на условията, които определят създаването им;

4.2. На база придобития опит от програмен период 2007-2013 ще се елиминират критериите за подбор, които водят до създаването на изкуствени условия.

5.1. Обучение на служителите на централно и регионално ниво за прилагане на подмярката.

6.1. На база придобитият опит от програмен период 2007-2013 изготвените и съгласувани с компетентните и контролни органи в областта на обществените поръчки указания, ще бъдат задължителни за прилагане от възложителите, допустими по различните подмерки от ПРСР

2014-2020;

6.2. Своевременно ще се актуализират процедурите за контрол и указанията в съответствие с момента на синхронизиране на национално с европейското законодателство в областта;

6.3. Ще продължи да се извършва, освен последващ, и предварителен контрол за спазване на изискванията, заложени в указанията, преди стартирането на обществената поръчка. За неизпълнение на предвидените условия и изискванията на законодателството, бенефициентите ще бъдат прилагани санкции, съответстващи на предвидените в законодателството. Ще бъдат осигурени обективни, изключващи кандидати с конфликт на интереси.

8.2.2.3.1.9.3. Обща оценка на мярката

Опитът от прилагане на мерки от предходния планов период допринесе за изграждане на административния капацитет за извършване на проверки за допустимост на ниво операции, бенефициенти и разходи.

Предвид описаните мерки за минимизиране на риска, РА счита, че с въвеждането на предвидените действия за смекчаване, ще бъде постигната повишена проверимост и контрол на заложените изисквания в под-мярката. По време на изпълнение на Програмата ще се извършва текуща оценка на проверимостта и възможността за контрол, като при необходимост, мерките ще се коригират своевременно в зависимост от нуждите.

В периода 2007-2013 г. е прилагана еквивалентна мярка и не са налични установени конкретни рискове от външни проверяващи органи. Идентифицираните общи слабости по други мерки от ПРСР 2007-2013 ще бъдат взети предвид при изграждане на системите за контрол. Ще се предвидят проверки и по време на изпълнение на дейностите, като в нормативната уредба ще бъде регламентирана честотата им.

Допълнително ще се изгради механизъм за отваряне на приеми на проекти въз основа на предполагаемия интерес и възможностите на компетентните органи за обработката им в поставените нормативни срокове.

8.2.2.3.1.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Неприложимо, с изключение на първоначалното предоставяне на пакет А2Б на кандидатите по подмярка 6.1. от НССЗ за пакет А2Б.

Стандартните разходи за пакет А2Б са изчислени по методика, при която е определена една обща стойност за целия пакет. В методиката, която е предоставена в *приложение* на програмата подробно са изложени конкретните стъпки за изчисляване на разходите: описание на подхода (в т.ч. определяне на обхвата на пакета консултантски услуги (ПКУ); описание на дейностите по ПКУ А2Б (вкл. дейности извършвани на териториално и централно ниво), както и на включените разходи по дейности (в т.ч. и на общите разходи, които не могат да бъдат разделени и определени за отделни дейности); изчисление на стандартните разходи.

Адекватността и точността на изчисленията е потвърдена от Съюза на икономистите в България, който е функционално независим орган от Министерство на земеделието и храните и Държавен фонд „Земеделие“. Удостоверението, потвърждаващо адекватността и точността на изчисленията е представено в *приложение* към програмата.

8.2.2.3.1.11. Специфична информация за операцията

Общи принципи за осигуряване на подходящите ресурси под формата на редовно обучаван и квалифициран персонал, както и консултантски опит и надеждност по отношение на областите, в които се предоставят консултации Определяне на елементите, които консултациите ще обхващат

Доставчиците на консултантски услуги по мярката, следва да разполагат с подходящи ресурси от редовно обучен и квалифициран персонал и консултантски опит и надеждност по отношение на обхвата на консултантските пакети, които ще предоставят, които се определят както следва:

Подходящи ресурси от квалифициран персонал - За предоставянето на консултантските услуги за земеделски стопани да са ангажирани:

- минимум двама основни консултанти с професионална квалификация, научна степен или научно звание в една от следните професионални области: аграрни науки; ветеринарна медицина; аграрната икономика; инженерно-технически дисциплини в областта на земеделието; хранително-вкусова промишленост; и

- минимум по един ключов консултант за всеки вид консултантски пакет, който ще предоставя консултантската организация, и допълнително минимум един консултант в областта на околната среда за консултантски пакети А2А,А3А, А3Б, А4А, А4Б, А4В, А5А, А5Г, в случай, че ключовият консултант по тези пакети не е с професионална квалификация в областта на опазване на околната среда. За предоставяне на консултантски услуги за горски стопани да са ангажирани:

- минимум двама основни консултанти с професионална квалификация в областта на горското стопанство и/или стопанско управление, икономика; и

- минимум един ключов консултант за задължителния елемент от консултантския пакет и допълнително минимум един консултант в областта на околната среда в случай, че ключовият консултант не е с професионална квалификация в областта на опазване на околната среда..

Минималният квалифициран персонал във връзка с обхвата на консултантските услуги се определя от броя на видовете консултантски пакети, които ще предоставя една консултантска организация.

Редовно обучен персонал - доказателства за всеки основен консултант и за ключовите консултанти за преминато специализирано обучение или форми за повишаване на квалификацията през последните 7 години преди периода на поканата по теми в областта на аграрните науки, ветеринарната медицина, икономика, екология, европейско и национално законодателство или по теми в обхвата на приоритетните области. Специализираното обучение и повишаването на квалификацията може да обхваща участие в семинари или курсове, получена магистърска или докторска степен, процедура по хабилитиране.

Консултантски опит - наличие на консултантски опит на организацията от минимум 2 години. Консултантският опит трябва да бъде в поне една от областите на земеделието, ветеринарната

медицина, горското стопанство, аграрната икономика, хранително-вкусовата промишленост, подготовка на проекти по програми на ЕС, околната среда, изменение на климата и други в обхвата на приоритетните области.

Надеждност по отношение на обхвата на консултантските пакети - консултантската организация трябва да покаже ангажимент към организацията от ключови консултанти, които да притежават професионална квалификация или доказан професионален опит в областта на съответните приоритетни области по отделните видове консултантски пакети. Конкретните изисквания ще бъдат посочени в поканата за предоставяне на предложения.

8.2.2.3.2. Операция 2.1.2 Консултантски услуги за малки земеделски стопани

Подмярка:

- 2.1 — подкрепа, насочена към възможностите за ползване на консултантски услуги

8.2.2.3.2.1. Описание на вида операция

Операцията допринася към следните приоритетни области: 2А; 3А; 4А; 4Б; 4В; 5А; 5Б; 5В; 5Г; 5Д.

Консултациите предоставяни по тази операция ще покриват идентифицираните нужди на малките земеделски стопанства в областта на технологиите за производство, околната среда и управлението на стопанствата. Малките земеделски стопанства ще имат достъп до описаните в т. Обосновка на мярката пакети от консултантски услуги за операция 2.1.2.

Целта на операцията е бърз и лесен достъп на малките стопанства до качествени консултантски услуги.

Дейностите по операцията ще допринесат за удовлетворяване на идентифицираните в стратегията потребности на малките земеделски стопанства относно повишаване на: тяхната квалификация и управленски умения; жизнеспособността им; осведомеността им; знанията им за опазване на околната среда и адаптиране към климатичните промени и подобряване на управлението на риска.

8.2.2.3.2.2. Вид подкрепа

Допустимите дейности са предоставяне на индивидуални консултантски услуги във вид на консултантски пакети за малки земеделски стопани определени в Раздел 4.1 на Тематичната подпрограма.

- ТП1 - Пакет 1
- ТП2 - Пакет 2
- ТП3 - Пакет 3
- ТП4 - Пакет 4
- ТП5 - Пакет 5
- ТП6 - Пакет 6

Консултантските пакети са кодирани условно с цел опростяване на прилагането. Първите букви посочват вида на консултантските услуги – в случая, ТП- консултантски услуги за малки земеделски стопани по Тематичната подпрограма, цифрата показва вида пакет. За всеки един пакет се разработи стандартна таблица на разходите за единица продукт.

8.2.2.3.2.3. Връзка с друго законодателство

В условията за подпомагането се предвижда съответствие със законодателството на ЕС и националното законодателство в областта на опазване на околната среда, включително управление на територии в зони по „Натура 2000“, смекчаване на последиците от изменението на климата, биологичното разнообразие, опазване на водите, интегрирано управление на вредителите, законодателство, свързано с обществените поръчки и други. При предоставянето на консултантските услуги се съблюдават задълженията за поверителност на информацията съгласно чл.13, параграф 2 от Регламент (ЕС) 1306/2013.

8.2.2.3.2.4. Бенефициери

До края на 2017 г. директно се избира НССЗ да прилага избраните консултантски услуги за малките стопанства, определени в Раздел 4.1 на Тематичната подпрограма. След 2017 г. на база на подробен анализ на прилагането до 31.12.2017 г. на операция 2.1.2. „Консултантски услуги за малките земеделски стопани” и на постигнатите резултати по мярката, при необходимост ще бъде проведена тръжна процедура за избор и на други консултантски организации освен НССЗ.

Крайни бенефициенти /ползватели на услугите са малки земеделски стопанства, по определението, дадено в Раздел 4.1 на Тематичната подпрограма.

8.2.2.3.2.5. Допустими разходи

Допустими са разходите за предоставяне на услугата чрез консултантски пакети. Разходите могат да включват: възнаграждения на консултантите, разходи за път, материали, разходи, свързани с мястото, в което се доставя консултацията и други разходи, които са обосновани и са пряко свързани с предоставянето на консултантския пакет. Разходите се определят за всеки консултантски пакет. Разходите за един консултантски пакет се отнасят за предоставянето на пакета на единица стопанство. Разходите се изплащат на бенефициентите по подмярката във вид на общи стандартни разходи по пакети. Стандартните разходи за всеки пакет, по който се предоставя консултантска услуга се умножават по броя на консултирани земеделски или горски стопани за да се определи общата сума за възстановяване на бенефициентите.

Стандартните разходи по операция 2.1.2. за всеки един консултантски пакет са както следва:

- ТП1 - Пакет 1 - 453 евро
- ТП2 - Пакет 2- 296 евро
- ТП3 - Пакет 3- 120 евро
- ТП4 - Пакет 4- 425 евро
- ТП5 - Пакет 5:

  ТП- Пакет 5- само елемент А - 438 евро;

  ТП- Пакет 5- само елемент Б - 550 евро

ТП- Пакет 5- само елемент В - 494 евро

ТП- Пакет 5- елементи А и Б заедно - 662 евро

ТП- Пакет 5- елементи А и В заедно - 623 евро

ТП- Пакет 5- елементи А, Б и В заедно - 916 евро

ТП- Пакет 5- елементи Б и В заедно - 707 евро

- ТП6 - Пакет 6- 278 евро

8.2.2.3.2.6. Условия за допустимост

Консултантските организациите трябва да отговарят на следните условия:

- Да докажат наличието на подходящи ресурси от квалифициран персонал;
- Да докажат наличието на редовно обучен персонал;
- Да докажат консултантски опит;
- Да докажат надеждност по отношение на обхвата на консултантските пакети.

Конкретните изисквания за условията са посочени в т. Специфична информация за мярката.

8.2.2.3.2.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

До края на 2017 г. директно се избира НССЗ да прилага избраните консултантски услуги за малките стопанства определени в Раздел 4.1 на Тематичната подпрограма. След 2017 г. на база на подробен анализ на прилагането до 31.12.2017 г. на операция 2.1.2. „Консултантски услуги за малките земеделски стопани" и на постигнатите резултати по мярката, при необходимост ще бъде проведена тръжна процедура за избор и на други консултантски организации освен НССЗ.

Допълнителна информация относно описание на структурата и дейността на НССЗ е предоставена в *Приложение* на програмата.

8.2.2.3.2.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

Максималният интензитет на помощта е 100%.

Максимално допустимата стойност на консултантски услуги е 1500 евро на земеделски стопанин за една година.

8.2.2.3.2.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.2.3.2.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

1. Двойно финансиране;

2. Условия за допустимост и критерий за подбор;

3. Липсата на разбиране на изискванията и информираност от страна на бенефициентите, което от своя страна води до по-високо ниво на грешка;

4. Изкуствено създадени условия за получаване на приоритет;

5. Административен капацитет.

6. Прилагане на правилата за обществени поръчки.

8.2.2.3.2.9.2. Действия за смекчаване на последиците

1.1. Осигуряване на връзка с ИСУН 2020, с цел извършване на проверки за двойно финансиране с другите ЕСИ фондове;

1.2. Въвеждане на адекватно разграничаване на отделните операции и бенефициенти, допустими по подмерките от ПРСР и въвеждане на кръстосани проверки по отношение за заявените инвестиции, където е приложимо;

2.1. Дефиниране в нормативната уредба на допълнителни изисквания и дефиниции, свързани с определяне на допустимостта, включително изискване на документи, даващи възможност за проверка и определяне на критериите за допустимост;

2.2. Дефиниране на ясни, проверими и котролируеми критерии за подбор в съответствие с нуждите на програмата, гарантиращи правилното насочване на инвестициите;

3.1. Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти;

3.2. Разработване на ръководства с практически указания за прилагане на мярката, за изпълнение на одобрените проекти и за изискванията при подаване на заявките за плащане;

4.1. Ще бъдат включени елементи за проверка в контролните процедури, както и изисквания в нормативната уредба за предотвратяване на условията, които определят създаването им;

4.2. На база придобития опит от програмен период 2007-2013 ще се елиминират критериите за подбор, които водят до създаването на изкуствени условия.

5.1. Обучение на служителите на централно и регионално ниво за прилагане на подмярката.

6.1. На база придобитият опит от програмен период 2007-2013 изготвените и съгласувани с компетентните и контролни органи в областта на обществените поръчки указания, ще бъдат задължителни за прилагане от възложителите, допустими по различните подмерки от ПРСР

2014-2020;

6.2. Своевременно ще се актуализират процедурите за контрол и указанията в съответствие с момента на синхронизиране на национално с европейското законодателство в областта;

6.3. Ще продължи да се извършва, освен последващ, и предварителен контрол за спазване на изискванията, заложени в указанията, преди стартирането на обществената поръчка. За неизпълнение на предвидените условия и изискванията на законодателството, бенефициентите ще бъдат прилагани санкции, съответстващи на предвидените в законодателството. Ще бъдат осигурени обективни, изключващи кандидати с конфликт на интереси.

8.2.2.3.2.9.3. Обща оценка на мярката

Опитът от прилагане на мерки от предходния планов период допринесе за изграждане на административния капацитет за извършване на проверки за допустимост на ниво операции, бенефициенти и разходи.

Предвид описаните мерки за минимизиране на риска, РА счита, че с въвеждането на предвидените действия за смекчаване, ще бъде постигната повишена проверимост и контрол на заложените изисквания в под-мярката. По време на изпълнение на Програмата ще се извършва текуща оценка на проверимостта и възможността за контрол, като при необходимост, мерките ще се коригират своевременно в зависимост от нуждите.

В периода 2007-2013 г. е прилагана еквивалентна мярка и не са налични установени конкретни рискове от външни проверяващи органи. Идентифицираните общи слабости по други мерки от ПРСР 2007-2013 ще бъдат взети предвид при изграждане на системите за контрол. Ще се предвидят проверки и по време на изпълнение на дейностите, като в нормативната уредба ще бъде регламентирана честотата им.

Допълнително ще се изгради механизъм за отваряне на приеми на проекти въз основа на предполагаемия интерес и възможностите на компетентните органи за обработката им в поставените нормативни срокове.

8.2.2.3.2.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Определянето на стойността на разходите за операция 2.1.2. за всеки вид консултантски пакет се базира на стандартни разходи, съгласно чл. 67, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕС) № 1303/2013. При определянето на стандартните изчисления за разходите се прилагат условията на чл. 67, параграф 5, буква а) от Регламент (ЕС) № 1303/2013. За изчисленията са използвани данни от прилагането мярка 114 и мярка 143 за периода 2007-2013 г.

Стандартните разходи по операция 2.1.2 са изчислени по методика, при която за всеки един от 6-те пакета консултантски услуги (ПКУ) е определена отделна стойност. При определянето на стандартните разходи е взето предвид и е установено, че при едновременното предоставяне на повече от един ПКУ ще има припокриване на част от дейностите, както следва при два ПКУ – 5%, три ПКУ – 7.5%, четири – 10.0%, пет -12.5% и шест – 15% от дейностите, и в тази връзка е прието

при предоставяне на два или повече ПКУ стандартните разходи също да се намаляват с този процент В методиката, която е предоставена в *приложение* на програмата подробно са изложени конкретните стъпки за изчисляване на разходите: описание на подхода (в т.ч. определяне на обхвата на всеки един ПКУ); описание на дейностите по ПКУ дейности (вкл. дейности извършвани на териториално и централно ниво), както и на включените разходи по дейности (в т.ч. и на общите разходи, които не могат да бъдат разделени и определени за отделни дейности); изчисление на стандартните разходи.

Адекватността и точността на изчисленията е потвърдена от Съюза на икономистите в България, който е функционално независим орган от Министерство на земеделието и храните и Държавен фонд „Земеделие“. Удостоверението, потвърждаващо адекватността и точността на изчисленията е представено в *приложение* към програмата.

8.2.2.3.2.11. Специфична информация за операцията

Общи принципи за осигуряване на подходящите ресурси под формата на редовно обучаван и квалифициран персонал, както и консултантски опит и надеждност по отношение на областите, в които се предоставят консултации Определяне на елементите, които консултациите ще обхващат

Доставчиците на консултантски услуги по мярката, следва да разполагат с подходящи ресурси от редовно обучен и квалифициран персонал и консултантски опит и надеждност по отношение на обхвата на консултантските пакети, които ще предоставят, които се определят както следва:

Подходящи ресурси от квалифициран персонал - За предоставянето на консултантските услуги за земеделски стопани да са ангажирани:

- минимум двама основни консултанти с професионална квалификация, научна степен или научно звание в една от следните професионални области: аграрни науки; ветеринарна медицина; аграрната икономика; инженерно-технически дисциплини в областта на земеделието; хранително-вкусова промишленост; и

- минимум по един ключов консултант за всеки вид консултантски пакет, който ще предоставя консултантската организация.

Минималният квалифициран персонал във връзка с обхвата на консултантските услуги се определя от броя на видовете консултантски пакети, които ще предоставя една консултантска организация.

Редовно обучен персонал - доказателства за всеки основен консултант и за ключовите консултанти за преминато специализирано обучение или форми за повишаване на квалификацията през последните 7 години преди периода на поканата по теми в областта на аграрните науки, ветеринарната медицина, икономика, екология, европейско и национално законодателство или по теми в обхвата на приоритетните области. Специализираното обучение и повишаването на квалификацията може да обхваща участие в семинари или курсове, получена магистърска или докторска степен, процедура по хабилитиране.

Консултантски опит - наличие на консултантски опит на организацията от минимум 2 години. Консултантският опит трябва да бъде в поне една от областите на земеделието, ветеринарната медицина, аграрната икономика, хранително-вкусовата промишленост, подготовка на проекти по

програми на ЕС, околната среда, изменение на климата и други в обхвата на приоритетните области.

Надеждност по отношение на обхвата на консултантските пакети - консултантската организация трябва да покаже ангажимент към организацията от ключови консултанти, които да притежават професионална квалификация или доказан професионален опит в областта на съответните приоритетни области по отделните видове консултантски пакети. Конкретните изисквания ще бъдат посочени в поканата за предоставяне на предложения.

Допълнителна информация относно описание на структурата и дейността на НССЗ е предоставена в *Приложение* на програмата.

8.2.2.3.3. Подмярка 2.2 Създаване на консултантски услуги

Подмярка:

- 2.2 — подкрепа за въвеждането на услуги по управление на стопанства, услуги по заместване в стопанства и консултантски услуги в областта на селското стопанство, както и в областта на горското стопанство

8.2.2.3.3.1. Описание на вида операция

По тази подмярка ще се подпомогне създаването в България на консултантски капацитет на общински ниво чрез разширяването на териториалния обхват на НССЗ и създаване на мобилни общински центрове (офиси) за консултантски услуги към НССЗ – до 50 общински центъра с по 2-ма съветници, отделно по 1 регионален координатор за районите на планиране и 2 координатори на централно ниво.

Мобилни общински центрове (офиси) за консултантски услуги към НССЗ ще са самостоятелни звена и ще допълват дейността на областните офиси на НССЗ. Те ще извършват основно следните дейности:

- Предоставяне на съвети и консултации на малки земеделски стопанства;
- Организиране на информационни събития за малки земеделски стопанства в различни населени места;
- Посещение на малки земеделски стопанства за разясняване на условията за кандидатстване по тематичната подпрограма;

Планира се мобилни общински центрове (офиси) да обслужват и да консултират директно около 15 000 земеделски производители (300 бр. средно на офис), и заедно с участниците в информационните събития малките земеделски производители възползвали се от услугите на мобилните офиси да надхвърлят 20 000 бр. (400 бр. средно на офис).

За всяка една от петте години на подпомагане НССЗ ще представя на Министъра на земеделието и храните годишна работна програма за дейността на офисите в т.ч. очаквани резултати от тяхната дейност за съответната година.

Приоритетна(и) област(и), към които подмярката има принос: 2А.

Дейностите по мярката ще допринесат за удовлетворяване на идентифицираните в стратегията потребностите относно: повишаване квалификацията и управленските умения на земеделските производители; повишаване на тяхната осведоменост и подобряване на управлението на риска. Дейностите ще допринесат и за подобряване на капацитета на участниците в организацията за трансфера на знания и иновации и за облекчаване на достъпа на малките земеделски стопанства до съветнически услуги.

8.2.2.3.3.2. Вид подкрепа

Възстановяване на действително направени и платени допустими разходи.

8.2.2.3.3.3. Връзка с друго законодателство

В условията за подпомагането се предвижда съответствие с Регламент 1306/2013 г. и Закона за подпомагане на земеделските производители.

8.2.2.3.3.4. Бенефициери

Бенефициенти

Допустим бенефициент е НССЗ.

8.2.2.3.3.5. Допустими разходи

По подмярка 2.2. са допустими само разходи ясно свързани със стартирането на дейността на мобилните общинските центрове (офиси) и осигуряването на тяхната нормална работа и първоначално функциониране през първите 5 години от дейността им и по специално:

- разходи за дълготрайни материални и нематериални активи стриктно свързани със създаването и функционирането на мобилните общинските центрове (офиси) в т.ч. разходи за софтуерни продукти, оборудване, обзавеждане и закупуване на автомобили
- оперативни разходи стриктно свързани със създаването и функционирането на мобилните общинските центрове в т.ч. за гориво, комуникации, офис консумативи, ремонтни дейности и наем на помещенията, които ще се ползват от центровете;
- разходи за служителите (съветниците) в мобилните общинските центрове (офиси) и за координаторите на регионално и централно ниво в т.ч. възнаграждения и командировъчни разходи ;
- разходи за обучение на служителите (съветниците) в мобилните общинските центрове (офиси) и за координаторите на регионално и централно ниво ;
- разходи за изработване, отпечатване и разпространение на информационни материали и за информационни мероприятия свързани с дейността на центровете;

Разходи, извършвани от НССЗ извън горепосочените и които не са свързани с дейността на мобилните общински офиси (в т.ч. на координаторите на регионално и централно ниво) няма да бъдат допустими.

Разходи, извършени от звената на НССЗ извън мобилните общински офиси (в т.ч. координаторите на регионално и централно ниво) няма да бъдат допустими.

8.2.2.3.3.6. Условия за допустимост

За да са допустими за подкрепа по подмярката мобилните общински центрове, които ще разкрива НССЗ трябва да отговарят на поне едно от следните условия за териториален обхват:

- Да обхващат минимум две съседни общини;
- Общината, в която са разположени да е извън областния град*;*

Да отговарят на следните условия за квалифициран персонал:

- Всеки един от двамата съветници, работещи в тях да е поне на 4-ри часов работен ден;
- Всеки един от двамата съветници, работещи в тях да е преминал встъпително обучение в срок до 3 месеца от своето назначаване;

Всеки един от двамата съветници, работещи в тях, в срок до 12 месеца от своето назначаване, да е преминал обучение по опазване на околната среда в т.ч. относно смекчаване на последиците от изменението на климата и адаптиране към него, биологичното разнообразие и опазването на водите.

8.2.2.3.3.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

При избора на местоположението и териториалния обхват на офисите ще бъдат използвани следните критерии:

1. население в териториалния обхват на офиса;
2. общ брой земеделски стопанства в териториалния обхват на офиса;
3. брой стопанства с използвана земеделска площ до 100 дка в териториалния обхват на офиса;
4. общо ИЗП (дка) на малките стопанства (с ИЗП под 100 дка) в териториалния обхват на офиса;
5. животински единици към преброяване 2010 г. в териториалния обхват на офиса;
6. площ с плодове и зеленчуци (дка) към преброяване 2010 г. в териториалния обхват на офиса;
7. постоянно затревени площи (дка) към преброяване 2010 г. в териториалния обхват на офиса;
8. общо заети лица в земеделието в териториалния обхват на офиса;
9. лица с единствена или основна заетост в земеделието в териториалния обхват на офиса;
10. разстояние от общински център за разполагане на офиса до областен център в териториалния обхват на офиса;

На база на тези критерии в наредбата за прилагане на мярката ще бъде определено местоположението и териториалния обхват на офисите.

8.2.2.3.3.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

Максимално допустимите разходи за създаване на консултантски услуги са намаляващи за

максимален период от пет години от учредяването и се намаляват както следва за всяка една година:

1-ва година -100% от допустимите разходи по подмярка 2.2;

2-ра година - 95% от допустимите разходи по подмярка 2.2;

3-та година - 90% от допустимите разходи по подмярка 2.2;

4-та година - 85% от допустимите разходи по подмярка 2.2;

5-та година - 80% от допустимите разходи по подмярка 2.2.

Максималния размер на допустимите разходи ще се определя от Управляващият орган на ПРСР за всяка една година на подпомагане на база на изпратени предварителни разчети от страна на НССЗ.

8.2.2.3.3.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.2.3.3.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

1. Определяне разумността на предложените разходи;

2. Двойно финансиране;

3. Условия за допустимост и критерий за подбор;

4. Изкуствено създадени условия за получаване на приоритет;

5. Прилагане на правилата за обществени поръчки.

8.2.2.3.3.9.2. Действия за смекчаване на последиците

1.1. Въвеждане на механизъм за оценка на обоснованост на разходите на база на разписаните критерии за лимитиране на разходи до пазарната им стойност, като се гарантира своевременно актуализиране на базата данни с референтни цени;

2.1. Осигуряване на връзка с ИСУН 2020, с цел извършване на проверки за двойно финансиране с другите ЕСИ фондове;

2.2. Въвеждане на адекватно разграничаване на отделните операции и бенефициенти, допустими по подмерките от ПРСР и въвеждане на кръстосани проверки по отношение за заявените инвестиции, където е приложимо;

3.1. Дефиниране в нормативната уредба на допълнителни изисквания и дефиниции, свързани с определяне на допустимостта, включително изискване на документи, даващи възможност за проверка и определяне на критериите за допустимост;

3.2. Дефиниране на ясни, проверими и котролируеми критерии за подбор в съответствие с нуждите

на програмата, гарантиращи правилното насочване на инвестициите;

4.1. Ще бъдат включени елементи за проверка в контролните процедури, както и изисквания в нормативната уредба за предотвратяване на условията, които определят създаването им;

4.2. На база придобития опит от програмен период 2007-2013 ще се елиминират критериите за подбор, които водят до създаването на изкуствени условия.

5.1. На база придобитият опит от програмен период 2007-2013 изготвените и съгласувани с компетентните и контролни органи в областта на обществените поръчки указания, ще бъдат задължителни за прилагане от възложителите, допустими по различните подмерки от ПРСР 2014-2020;

5.2. Своевременно ще се актуализират процедурите за контрол и указанията в съответствие с момента на синхронизиране на национално с европейското законодателство в областта;

5.3. Ще продължи да се извършва, освен последващ, и предварителен контрол за спазване на изискванията, заложени в указанията, преди стартирането на обществената поръчка. За неизпълнение на предвидените условия и изискванията на законодателството, бенефициентите ще бъдат прилагани санкции, съответстващи на предвидените в законодателството;

5.4. С Постановление № 70 на МС в сила от 14.11.2014 г. към Министерски съвет се създава Методически съвет по финансови корекции, който подобрява координацията на процеса по определяне и извършване на финансови корекции във връзка с нарушения, установени при възлагането и изпълнението на обществените поръчки и договори по проекти, съфинансирани със средства от ЕС.

8.2.2.3.3.9.3. Обща оценка на мярката

Опитът от прилагане на мерки от предходния планов период допринесе за изграждане на административния капацитет за извършване на проверки за допустимост на ниво операции, бенефициенти и разходи. Във връзка с прилагането на ваучерна система ще се извършат допълнителни обучения на администрацията.

Предвид описаните мерки за минимизиране на риска, РА счита, че с въвеждането на предвидените действия за смекчаване, ще бъде постигната повишена проверимост и контрол на заложените изисквания в под-мярката. По време на изпълнение на Програмата ще се извършва текуща оценка на проверимостта и възможността за контрол, като при необходимост, мерките ще се коригират своевременно в зависимост от нуждите.

В периода 2007-2013 г. не е прилагана еквивалентна мярка и не са налични установени конкретни рискове от външни проверяващи органи. Идентифицираните общи слабости по други мерки от ПРСР 2007-2013 ще бъдат взети предвид при изграждане на системите за контрол. Ще се предвидят проверки и по време на изпълнение на дейностите, като в нормативната уредба ще бъде регламентирана честотата им.

Допълнително ще се изгради механизъм за отваряне на приеми на проекти въз основа на предполагаемия интерес и възможностите на компетентните органи за обработката им в поставените

нормативни срокове.

8.2.2.3.3.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Неприложимо

8.2.2.3.3.11. Специфична информация за операцията

Общи принципи за осигуряване на подходящите ресурси под формата на редовно обучаван и квалифициран персонал, както и консултантски опит и надеждност по отношение на областите, в които се предоставят консултации Определяне на елементите, които консултациите ще обхващат

Всеки един от съветниците, работещи в мобилните общински офиси трябва да е с професионална квалификация, научна степен или научно звание в една от следните професионални области: аграрни науки; ветеринарна медицина; икономика; хранително-вкусова промишленост, опазване на околната среда.

8.2.2.3.4. Подмярка 2.3 Подпомагане за обучение на консултанти

Подмярка:

8.2.2.3.4.1. Описание на вида операция

Подмярката допринася към следните приоритетни области: **4А; 4Б; 4В; 5А; 5Б; 5В; 5Г; 5Д.**

По подмярката се предоставя помощ за обучение на консултанти. Обучението на консултантите се определя като дейности за обучение за консултанти, ангажирани от организациите, доставчици на консултантски услуги. Обучението на консултантите включва два вида обучителни дейности – семинари или курсове. Семинарите могат да бъда с продължителност от 1 до 3 дни. Курсовете могат да бъдат с продължителност от една до четири седмици. Темите за семинарите и курсовете за обучението на консултантите трябва да обхващат действащо или ново европейско и национално законодателство, новости, практики, научни резултати и други в приоритетните области по приоритет 4 и приоритет 5.

8.2.2.3.4.2. Вид подкрепа

Всички разходи се изплащат на бенефициентите по подмярката.

По подмярката се предоставя помощ за обучение на физически лица, които са наети към юридически лица или еднолични търговци, идентифицирани като консултантски организации. Обучението се извършва от доставчици на обучение, които се определят като обучаващи организации по подмярката.

За одобрение за получаване на подкрепа за обучение на консултантите в състава на организацията, консултантските организации трябва да представят план за обучение по приоритетните области на приоритет 4 и приоритет 5, брой консултанти, които са включени в плана по приоритети и бюджет за обучение. В рамките на одобрения бюджет консултантските организации могат да сключват договори за обучение на консултантите с обучаващи организации, които са избрани чрез тръжна процедура и са включени в Регистъра на обучаващите организации по подмярка 2.3. По процедурата за получаване на подпомагане за обучение за консултанти могат да участват консултантски организации, които отговарят на критериите, посочени в т. **Специфична информация за мярката.**

8.2.2.3.4.3. Връзка с друго законодателство

В условията за подпомагането се предвижда съответствие с национално законодателство в областта на висшето образование, професионалното образование и обучение, специални закони за научни организации – Закон за висшето образование, Закон за професионалното образование и обучение, Закон за Селскостопанската академия, Закон за българската академия на науките, Закон за горите. В условията за подпомагането се предвижда съответствие със законодателството на ЕС и националното законодателство в областта на опазване на околната среда, включително управление

на територии в зони по „Натура 2000“, смекчаване на последиците от изменението на климата, биологичното разнообразие, опазване на водите, интегрирано управление на вредителите, законодателство, свързано с обществените поръчки, както и Насоки на Европейския съюз за държавната помощ в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за периода 2014-2020 г. (2014/C 204/01).

8.2.2.3.4.4. Бенефициери

Бенефициенти по подмярката са доставчиците на обучение за консултанти, които се определят като обучаващи организации по подмярка 2.3. За осъществяване на качествено обучение на консултантите, обучаващите организации могат да привличат и външни експерти с доказан професионален опит в областите на приложение на приоритет 4 и приоритет 5.

Бенефициентите се избират след провеждане на процедура по правилата за обществените поръчки.

8.2.2.3.4.5. Допустими разходи

Допустими са разходите за предоставяне на услугата обучение на консултанти. Разходите могат да включват**:**

1. Разходи, направени при организиране и доставяне на обучението на консултантите, включително заплати на служители на обучаващата организация, разходи за лектори, разходи за пътувания, материали, изготвени за обучението;

Разходи, свързани с мястото, където се доставя обучението, включително разходи за наем на зали и наем за демонстрационни обекти или обекти за практическо обучение.

8.2.2.3.4.6. Условия за допустимост

Обучаващите организации трябва да отговарят на едно от следните условия:

- да са висше училище, акредитирано по Закона за висшето образование и да имат актуални акредитации за обучение по минимум едно от професионалните направления „Растениевъдство“, „Растителна защита“, “Животновъдство“ „Ветеринарна медицина“, „Горско стопанство“, „Науки за земята“, „Биологически науки“, „Икономика“, „Енергетика“, „Биотехнологии“, „Хранителни технологии“, „Общо инженерство“;
- да са професионална гимназия по Закона за професионално образование и обучение и да имат право да обучават по професии от професионални направления 621 „Растениевъдство и животновъдство“, 623„Горско стопанство”, 541 „Хранителни технологии“, 640 „Ветеринарна медицина“, 851 „Технологии за опазване на околната среда“;

- да са научни институти, които извършват научни изследвания и научно обслужване в областта на селското стопанство или горското стопанство, или опазване на околната среда, или хранителните технологии, или биотехнологиите и да са организации по Закона за Селскостопанската академия, Закона за Българската академия на науките, Закона за горите.

8.2.2.3.4.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

Критериите за подбор на обучаващите организации се базират на следните принципи и характеристики:

- Оценка на опита на организацията в изпълнение на подобни дейности на дейностите, за които се кандидатства;
- Оценка на квалификацията и опита на преподавателския персонал, който ще бъде пряко ангажиран в осъществяване на конкретните обучителни дейности;

Оценка на условията за провеждане на обучителните дейности.

8.2.2.3.4.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

Максималният интензитет на помощта е 100%.

Помощта за обучение на консултанти е ограничена до 200 000 евро на три години.

8.2.2.3.4.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.2.3.4.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

1. Определяне разумността на предложените разходи;

2. Двойно финансиране;

3. Условия за допустимост и критерий за подбор;

4. Изкуствено създадени условия за получаване на приоритет;

5. Прилагане на правилата за обществени поръчки.

8.2.2.3.4.9.2. Действия за смекчаване на последиците

1.1. Въвеждане на механизъм за оценка на обоснованост на разходите на база на разписаните критерии за лимитиране на разходи до пазарната им стойност, като се гарантира своевременно актуализиране на базата данни с референтни цени;

2.1. Осигуряване на връзка с ИСУН 2020, с цел извършване на проверки за двойно финансиране с другите ЕСИ фондове;

2.2. Въвеждане на адекватно разграничаване на отделните операции и бенефициенти, допустими по подмерките от ПРСР и въвеждане на кръстосани проверки по отношение за заявените инвестиции, където е приложимо;

3.1. Дефиниране в нормативната уредба на допълнителни изисквания и дефиниции, свързани с определяне на допустимостта, включително изискване на документи, даващи възможност за проверка и определяне на критериите за допустимост;

3.2. Дефиниране на ясни, проверими и котролируеми критерии за подбор в съответствие с нуждите на програмата, гарантиращи правилното насочване на инвестициите;

4.1. Ще бъдат включени елементи за проверка в контролните процедури, както и изисквания в нормативната уредба за предотвратяване на условията, които определят създаването им;

4.2. На база придобития опит от програмен период 2007-2013 ще се елиминират критериите за подбор, които водят до създаването на изкуствени условия.

5.1. На база придобитият опит от програмен период 2007-2013 изготвените и съгласувани с компетентните и контролни органи в областта на обществените поръчки указания, ще бъдат задължителни за прилагане от възложителите, допустими по различните подмерки от ПРСР 2014-2020;

5.2. Своевременно ще се актуализират процедурите за контрол и указанията в съответствие с момента на синхронизиране на национално с европейското законодателство в областта;

5.3. Ще продължи да се извършва, освен последващ, и предварителен контрол за спазване на изискванията, заложени в указанията, преди стартирането на обществената поръчка. За неизпълнение на предвидените условия и изискванията на законодателството, бенефициентите ще бъдат прилагани санкции, съответстващи на предвидените в законодателството;

5.4. С Постановление № 70 на МС в сила от 14.11.2014 г. към Министерски съвет се създава Методически съвет по финансови корекции, който подобрява координацията на процеса по определяне и извършване на финансови корекции във връзка с нарушения, установени при възлагането и изпълнението на обществените поръчки и договори по проекти, съфинансирани със средства от ЕС.

8.2.2.3.4.9.3. Обща оценка на мярката

Опитът от прилагане на мерки от предходния планов период допринесе за изграждане на

административния капацитет за извършване на проверки за допустимост на ниво операции, бенефициенти и разходи. Във връзка с прилагането на ваучерна система ще се извършат допълнителни обучения на администрацията.

Предвид описаните мерки за минимизиране на риска, РА счита, че с въвеждането на предвидените действия за смекчаване, ще бъде постигната повишена проверимост и контрол на заложените изисквания в под-мярката. По време на изпълнение на Програмата ще се извършва текуща оценка на проверимостта и възможността за контрол, като при необходимост, мерките ще се коригират своевременно в зависимост от нуждите.

В периода 2007-2013 г. не е прилагана еквивалентна мярка и не са налични установени конкретни рискове от външни проверяващи органи. Идентифицираните общи слабости по други мерки от ПРСР 2007-2013 ще бъдат взети предвид при изграждане на системите за контрол. Ще се предвидят проверки и по време на изпълнение на дейностите, като в нормативната уредба ще бъде регламентирана честотата им.

Допълнително ще се изгради механизъм за отваряне на приеми на проекти въз основа на предполагаемия интерес и възможностите на компетентните органи за обработката им в поставените нормативни срокове.

8.2.2.3.4.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Неприложимо

8.2.2.3.4.11. Специфична информация за операцията

Общи принципи за осигуряване на подходящите ресурси под формата на редовно обучаван и квалифициран персонал, както и консултантски опит и надеждност по отношение на областите, в които се предоставят консултации Определяне на елементите, които консултациите ще обхващат

8.2.2.4. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.2.4.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

Представено е по подмерки.

8.2.2.4.2. Действия за смекчаване на последиците

Представено е по подмерки.

8.2.2.4.3. Обща оценка на мярката

Представено е по подмерки.

8.2.2.5. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Неприложимо за подмярка 2.1., операция 2.1.1. и подмярка 2.2.

8.2.2.6. Специфична информация за мярката

Общи принципи за осигуряване на подходящите ресурси под формата на редовно обучаван и квалифициран персонал, както и консултантски опит и надеждност по отношение на областите, в които се предоставят консултации Определяне на елементите, които консултациите ще обхващат

Доставчиците на консултантски услуги по мярката, следва да разполагат с подходящи ресурси от редовно обучен и квалифициран персонал и консултантски опит и надеждност по отношение на обхвата на консултантските пакети, които ще предоставят, които се определят както следва:

Подходящи ресурси от квалифициран персонал - За предоставянето на консултантските услуги за земеделски стопани да са ангажирани:

- минимум двама основни консултанти с професионална квалификация, научна степен или научно звание в една от следните професионални области: аграрни науки; ветеринарна медицина; аграрната икономика; инженерно-технически дисциплини в областта на земеделието; хранително-вкусова промишленост; и

- минимум по един ключов консултант за всеки вид консултантски пакет, който ще предоставя консултантската организация.

За предоставяне на консултантски услуги за горски стопани да са ангажирани:

- минимум двама основни консултанти с професионална квалификация в областта на горското стопанство и/или стопанско управление, икономика; и

- минимум един ключов консултант за задължителния елемент от консултантския пакет.

Минималният квалифициран персонал във връзка с обхвата на консултантските услуги се определя от броя на видовете консултантски пакети, които ще предоставя една консултантска организация.

Редовно обучен персонал - доказателства за всеки основен консултант и за ключовите консултанти за преминато специализирано обучение или форми за повишаване на квалификацията през

последните 7 години преди периода на поканата по теми в областта на аграрните науки, ветеринарната медицина, икономика, екология, европейско и национално законодателство или по теми в обхвата на приоритетните области. Специализираното обучение и повишаването на квалификацията може да обхваща участие в семинари или курсове, получена магистърска или докторска степен, процедура по хабилитиране.

Консултантски опит - наличие на консултантски опит на организацията от минимум 2 години. Консултантският опит трябва да бъде в поне една от областите на земеделието, ветеринарната медицина, горското стопанство, аграрната икономика, хранително-вкусовата промишленост, подготовка на проекти по програми на ЕС, околната среда, изменение на климата и други в обхвата на приоритетните области.

Надеждност по отношение на обхвата на консултантските пакети - консултантската организация трябва да покаже ангажимент към организацията от ключови консултанти, които да притежават професионална квалификация или доказан професионален опит в областта на съответните приоритетни области по отделните видове консултантски пакети. Конкретните изисквания ще бъдат посочени в поканата за предоставяне на предложения.

Специфични условия за операция 2.1.2 и подмярка 2.2.

Националната служба за съвети в земеделието (НССЗ) е публична организация, която предоставя съвети основно на малки и средни земеделски стопанства, които обикновено не са целева група на частните консултантски фирми. НССЗ използва различни методи за предоставяне на съвети и консултации, за да достигне до максимален брой земеделски производители. Необходимо е разширяване на капацитета на НССЗ със съответен допълнителен кадрови и друг вид потенциал, особено в тези териториални областни офиси, които обслужват селски райони в планинските, полупланински и погранични територии (в т.ч. на общинско ниво).

В модулите в обхвата на консултантските пакети може да се включат както следва:

В модул 3 - оценка и съвети при избор на нова за стопанството подходяща земеделска техника; съвети за разнообразяване на дейностите на стопанството; подкрепа за участие в мярка 9, включително изготвяне на бизнес план за създаване на групи или организации на производителите; подкрепа за участие в подмярка 6.2, включително разработване на бизнес план.

В модул 4 - съвети за: увеличаване на ефективността на потреблението на водата в земеделието на ниво напоителна система или напоително поле, включително въвеждане на водоспестяващи и енергоспестяващи поливни технологии;

В модул 7 - подкрепа за участие в подмярка 6.1, включително разработването на бизнес и на заявление за кандидатстване; съвети по време на изпълнение на бизнес плана; консултиране на младия земеделски стопанин за кандидатстване по други мерки от ПРСР.

В модул 8 - съвети за избор на подходящи дейности за условията на стопанството, подготовка на заявления и съвети по време на изпълнение на поети ангажименти по мярка 10 от ПРСР

В модул 9 - съвети за: разработването на къси вериги на доставки, включително, местното преработване и предоставяне на пазара; биологично земеделие, включително подготовка на заявление за кандидатстване и съвети по време на изпълнение на ангажиментите по мярка 11 от ПРСР; въпроси, свързани със здравните аспекти на животновъдството.

В модул 10 - съвети и предоставяне на информация за основни рискове в земеделието, методите за превенция, включително управление на риска;

В модул 11 - съвети за: въвеждане на противоерозионни практики, съобразно с почвените условия и отглежданите култури в стопанството; избор на подходяща земеделска техника за прилагане на противоерозионни практики; избор на противоерозионни параметри на поливните техники и технологии за предотвратяване на иригационната ерозия.

В модул 12 - съвети за: използване енергоефективни техники и технологии на производство и методи за намаляване на разходите на енергия в селското стопанство; избор на енергоефективна земеделска техника и технологии за обработка на почвата и за прибиране на реколтата; използване на технологии, техники и съоръжения за подобряване на съхранението и прилагането на оборски тор и въвеждане на нисковъглеродни практики за преработка на оборски тор.

8.2.2.7. Друга важна информация, необходима за по-доброто разбиране и прилагане на мярката

Процедура за прилагането на критериите за подбор по операция 2.1.1

Класирането на консултантски организации по операция 2.1.1 се извършва чрез прилагането на правилата за обществените поръчки. В Комисията за оценка, се включват експерти от Управляващия орган, от РА, експерти с квалификация и професионален опит в областите на обхвата на всички видове консултантски пакети и експерти с опит по осъществяване на консултантски дейности в земеделието и горите. Министърът на земеделието и храните одобрява, по предложение на Управляващия орган, списък от независими експерти, които могат да участват в Комисията за оценка. Предложението се представя със съответната обосновка и приложени професионални биографии.

8.2.3. M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)

8.2.3.1. Правно основание

Чл. 17, чл. 45 и чл. 46 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1698/2005 на Съвета и чл.13 от Делегиран регламент (ЕС) № 807/2014 на Комисията от 11 март 2014 година за допълнение на някои разпоредби на Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и за въвеждане на преходни разпоредби

8.2.3.2. Общо описание на мярката, включително нейната интервенционна логика и нейният принос за областите с поставен акцент и междусекторните цели

С подкрепата по мярката следва да се осигури допълняемост с постигнатото в периода 2007 – 2013 г. като финансовата помощ се насочи към материални и нематериални инвестиции в земеделските стопанства и предприятията, преработващи и добавящи стойност към земеделски продукти.

Материалните инвестиции по мярката ще бъдат насочени към подобряване на икономическата стойност на стопанствата и предприятията, включително инвестиции за опазване на околната среда. Стопанствата, заети в трудоемките сектори като зеленчукопроизводство, трайни насаждения, етерично-маслени и медицински култури, животновъдство, технически култури имат нужда от модернизиране на физическия капитал, въвеждане на нови технологии, увеличаване на площите с трайни насаждения, подобряване на предпазарната подготовка и съхранение на продукцията, за да се повиши производителността на труда и качеството на продукцията и добавената стойност. Чрез подпомагане насочено към развитието на стопанствата на млади земеделски стопани ще се улесни смяната на поколенията в земеделието. Налице е потенциал за значително увеличаване на броя на биологичните оператори и размера на площите и броя животни в система на контрол, както и нарастване на видовото разнообразие на отглежданите по биологичен начин култури и селскостопански животни.

Конкурентоспособността на хранителния сектор наред с други фактори ще зависи от продуктовото развитие и нарастването на дела на продуктите с по-висока добавена стойност, което може да се постигне чрез: по-пълно интегриране между преработвателните и доставчиците на суровини като условие за производство на качествени и със специфични характеристики хранителни продукти, интегриране на български производители в големите компании за производство, търговия и доставка на хранителни продукти, запазване на производството на продукти, отговарящи на вкусовите предпочитания и хранителни навици на потребителите на вътрешния пазар и утвърждаване на качествени хранителни продукти със специфични национални и регионални характеристики, вкл. и на такива със защитено географско обозначение.

Важен фактор за бъдещото развитие на селскостопанския сектор е предоставянето на възможност за изграждането и реконструкцията на инфраструктурата за напояване и отводняване, което от своя страна да създаде благоприятни условия за получаване на устойчиви и качествени добиви от селскостопанските култури, отчитайки климатичните промени. Развитието на някои подсектори с по-големи стандартни производствени обеми (зеленчукопроизводство, трайни насаждения и други) е

в пряка зависимост от наличието на вода и доброто управление на водите като цяло.

Отчитайки важността на мярката в прилагането на Общата селскостопанска политика, следва да се търси и допълняемост с други съпътстващи мерки от Програмата свързани с трансфера на знания, сътрудничество, подкрепа за създаване на стопанства на млади фермери.

По отношение на приноса на мярката към междусекторните цели в областта на иновациите, опазването на околната среда и борбата с изменението на климата ще бъде постигнат чрез предоставянето на приоритет на проекти включващи такива дейности. По отношение на иновациите ще бъде предоставен приоритет на инвестиции свързани с модернизиране на физическия капитал чрез въвеждане на нови технологии и модерни методи на производство в земеделските стопанства, в предприятията от хранително вкусовата промишленост също ще бъде предоставян приоритет, свързан с насърчаването на иновациите и енергоспестяващите технологии. Приоритетно подпомагане ще бъде осигурено по отношение постигане изискванията на стандартите на Общността, което спомага за опазване на околната среда и борба с климатичните промени наред с инвестиции в подходящо оборудване, съоражения и техника за прилагането на добрите земеделски практики, включително енергоспестяващи технологии и иновации в прилагане на техниките и технологии за екологосъобразни практики. Подпомагането от своя страна за инвестиции за възстановяването на хидромелиоративната структура в стопанствата и извън тях ще гарантира адаптирането на земеделското производство към промените на климата.

Възможностите, които мярката предоставя като подкрепа в контекста на междусекторните цели и области на въздействие покриват очертаните потребности в рамките на територията свързани с: подпомагането с цел преструктуриране и модернизиране на стопанства в чувствителни сектори със затруднен достъп до пазара, подпомагане насочено към постигане съответствие с нововъведени стандарти на Общността приложими за съответните стопанства, подпомагане за развитие и разширяване на стопанствата на млади земеделски стопани, подкрепа за подобряване на връзките между земеделски стопани, преработватели и търговци и засилване кооперирането в и между секторите, подкрепа за модернизиране на физическите активи на предприятията преработващи земеделски продукти с цел производство на нови и качествени продукти, включително такива свързани с къси вериги на доставка, подпомагане насочено към предотвратяване и намаляване на замърсяването от селското стопанство и прилагането на добри земеделски практики, подкрепа насочена към възстановяването на хидромелиоративната структура в стопанствата и извън тях, и повишаване на енергийната ефективност, подпомагане насочено към производство на биоенергия и развитие на предприемачеството в селските райони. Наличието на инвестиционна подкрепа предоставя възможност за създаването на нови работни места и устойчива заетост, включително подобряване на общата конкурентоспособност на субектите с оглед повишаване на техните конкурентни предимства. За нормално функциониране, развитие и адаптиране на стопанствата и предприятията инвестиционната подкрепа по мярката ще позволи изграждането и реконструкцията на съответната инфраструктура свързана с енергоснабдяване, управление на водите, достъпа до земеделска и горска земя. Посредством комбинацията от различни дейности мярката ще предостави възможност за изпълнението на интегрирания подход, допринасящ за повишаване на добавената стойност. Изпълнението на дейности за непроизводствени инвестиции, ще осигури допълняемост с поети агроекологични ангажименти и такива свързани с опазване на околната среда. Мярката ще окаже своето влияние и по отношение на възстановяване, опазване и укрепване на екосистемите, зависещи от селското и горското стопанство, включително насърчаване на ефективното използване на ресурсите и подпомагане на прехода към нисковъглеродна и устойчива на изменението на климата икономика в селското стопанство, сектора на храните и горския сектор.

Широкия обхват на мярката и ролята и по отношение приоритета насочен към повишаване на

конкурентоспособността на всички видове селскостопанска дейност и укрепване на жизнеспособността чрез подпомагане на инвестиции на стопанствата и предприятията я превръща в ключова. Подобряване на икономическите резултати на земеделските стопанства и улесняване на преструктурирането и модернизирането им, особено с оглед увеличаването на пазарното участие и ориентация ще бъде постигнато чрез предвидената инвестиционна подкрепа по мярката насочена към инвестициите във физически капитал за подобряване производителността на труда и качеството на произвежданата продукцията, включително стимулиране развитието на приоритетни земеделски сектори в страната, като: животновъдство (говедовъдство, биволовъдство, овцевъдство, козевъдство и пчеларство); зеленчукопроизводство; трайни насаждения (вкл. десертни лозя); етерично-маслени и медицински култури; технически култури.

Също така се предвижда инвестиционна подкрепа за рехабилитацията и модернизацията на хидромелиоративните системи, които са от ключово значение за повишаване на производителността в приоритетните сектори, повишаване на ефективността на използването на водите и адаптация към климатичните промени.

Мярката допринася и за улесняване на навлизането на земеделски стопани и приемствеността между поколенията в селскостопанския сектор. Подпомагането по мярката ще улесни и насърчи навлизането на млади хора в селското стопанство и ще подпомогне развитието на техните земеделски стопанства.

Инвестиционната подкрепа ще благоприятства за улесняване и подобряване на достъпа до пазарите и пазарните позиции на земеделските стопанства и повишаване на добавената стойност чрез насърчаване на кооперирането и подобряване на ефективността на хранителната верига. Мярката ще подпомага инвестициите във физически активи в селското стопанство и преработващата промишленост за производство на продукти с висока добавена стойност, включително такива свързани с къси вериги на доставка и схеми за качество.

По отношение възстановяването, опазването и укрепването на биологичното разнообразие са предвидени и специфични инвестиции, свързани с традиционните екстензивни земеделски практики, които са пряко свързани с изпълнението на ангажименти за съхранението на традиционните екстензивни земеделски практики и екстензивното пасищно отглеждане на животните, природосъобразни практики за опазване на биологичното разнообразие и опазване на околната среда, включително техническо обезпечаване на земеделските стопанства за обработване на почвата/стърнищата, биологичната рекултивация с характерни за района тревни видове на деградиралите земеделски земи.

Подобряване управлението на водите, включително управлението на торовете и пестицидите с цел намаляване на дифузното и точково замърсяване на водите от земеделски източници ще бъде постигнато чрез подпомагане на инвестиции за съхранение и използване на животински отпадъци и въвеждане на нисковъглеродни практики за преработка на оборски тор.

Предотвратяването на деградацията на почвите ще бъде подсигурено чрез подпомагане на инвестиции в машини и технологии подходящи за намаляване на ерозията на почвата. Необходимостта от подобряване на хидромелиоративната инфраструктура, включително поливна техника и технология в земеделските стопанства ще бъде постигната чрез инвестиции в реконструкция и модернизация и въвеждане на ефективно управление на системите, насърчаване на ефективното използване на водата. Подпомагането в тази област ще бъде приоритетно насочено към чувствителните земеделски култури, каквито са зеленчуците и овощните насаждения. Насърчаване на ефективното използване на ресурсите, с цел повишаване на ефективността на потреблението на

енергия в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост по мярката, ще се подпомагат инвестиции, свързани с въвеждането на енергоспестяващи технологии и иновации при производството и преработката на селскостопанска продукция и предлагането ѝ на пазара. По отношение използването на ВЕИ подпомагането на земеделското производство и преработвателните предприятия ще бъде насочено и към инвестиции за изграждане на нови и реконструкция на съществуващи производствени мощности за преработка на вторични продукти, отпадъци, остатъци и други суровини в био енергия в рамките на стопанствата. Мярката ще допринесе и за създаването на работни места чрез разнообразяването на икономиката на селските райони посредством предприятия преработващи земеделска продукция.

Области на въздействие:

Предвид широкия обхват на инвестиционната подкрепа по мярката, същата ще спомогне за постигане на ефект в следните области:

Приоритетна област 2А, Приоритетна област 2Б, Приоритетна област 3А, Приоритетна област 4А, Приоритетна област 4Б, Приоритетна област 4В, Приоритетна област 5А, Приоритетна област 5Б, Приоритетна област 5В, Приоритетна област 5Г, Приоритетна област 6А.

Мярката предоставя възможност на кандидатите за инвестиционна подкрепа, както следва:

-Подобряване на общата производителност на земеделските стопанства;

-Преработка и/или маркетинг на селскостопански продукти включени в Приложение I към Договора за функциониране на Европейския съюз, включително памук, с изключение на риба и рибни продукти. Резултатът от производствения процес може да бъде продукт, който не е включен в обхвата на Приложение I.

-Инфраструктура насочена към развитие на селското стопанство и горското стопанство;

-Непроизводствени инвестиции насочени необходими за постигане на агроекологични цели и цели в областта на климата и опазване на околната среда.

8.2.3.3. Приложно поле, ниво на подпомагане, допустими за подпомагане бенефициери, и, когато е приложимо — методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, разбити по подмярка и/или вид операция, когато е необходимо. За всеки вид операция уточняване на допустимите разходи, условията за допустимост, приложими размери и ставки на помощите и принципи във връзка с определянето на критерии за подбор

8.2.3.3.1. Подмярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“

Подмярка:

- 4.1 — подкрепа за инвестиции в земеделски стопанства

8.2.3.3.1.1. Описание на вида операция

Подпомагането по подмярката ще бъде насочено към модернизиране на земеделските стопанства /ЗС/, включително преструктуриране и модернизиране на стопанства в чувствителни сектори със затруднен

достъп до пазара и биологично производство чрез модернизиране на физическия капитал, нематериални активи, свързани с организацията и управление на стопанствата, въвеждане на нови и енергоспестяващи технологии, подобряване на предпазарната подготовка и съхранение на продукцията. По този начин ще се постигне повишаване на производителността на труда, качеството и добавената стойност на продукцията. Въвеждане на нови технологии в производството и модернизация на физическия капитал ще благоприятства за повишаването на производителността на труда в ЗС, включително инвестициите свързани с предотвратяване и намаляване на замърсяването от селското стопанство и прилагането на добри земеделски практики и такива насочени към изграждане/възстановяването на поливна структура в стопанствата. Чрез подкрепата по мярката ще се търси разширяване стопанствата на младите земеделски производители /ЗП/ с цел осигуряване на устойчиво развитие на земеделието и осигуряване на смяната на поколенията в земеделието. Подпомагането по мярката ще насърчава и сътрудничеството между ЗС, включително чрез подпомагането на групи и организации на производители с цел съвместни инвестиции за предлагане на пазара и съхранение. По този начин ще се отговори на изискванията на пазара за количество и качество на предлаганата продукция. Инвестициите в ЗС насочени към постигане на стандартите на ЕС ще подобрят значително условията в тях и благосъстоянието на отглежданите в животни.

8.2.3.3.1.2. Вид подкрепа

Подкрепа се предоставя на територията на цялата страна, за материални и нематериални инвестиции в новосъздадени и съществуващи земеделските стопанства за покриване нуждите на същите, съобразени с техният капацитет. Подкрепата ще бъде насочена към инвестиции, свързани с:

-Инвестиции за модернизация и механизация /инвестиции във физически активи/ пряко свързана с намаляване на производствените разходи и повишаване производителността на труда;

-Инвестиции за модернизация и механизация /инвестиции във физически активи/ пряко свързана с намаляване на производствените разходи и повишаване производителността на труда свързани с изпълнение на дейностите по мярка „Агроекология и климат“ и мярка „Биологично земеделие“;

-Инвестиции за постигане съответствие с нововъведени стандарти на Общността приложими за съответните стопанства;

-Инвестиции пряко свързани с подобряване на енергийната ефективност на стопанствата;

-Инвестиции за съхранение на земеделската продукция с цел запазване качеството на продукцията;

-Инвестиции в машини и съоръжения за опазване на околната среда, включително за съхранение на оборска тор;

-Инвестиции в недвижима собственост свързана с дейността на земеделските стопанства;

-Инвестиции за създаване и/или презасаждане на трайни насаждения, десертни лозя, медоносни дървесни видове за производство на мед и бързорастящи храсти и дървесни видове за производство на биоенергия;

-Инвестиции за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за нуждите на земеделските стопанства.

Финансовата помощ по мярката се предоставя под формата на възстановяване на действително направени и платени допустими разходи.

8.2.3.3.1.3. Връзка с друго законодателство

Делегиран акт на основание чл. 19, параграф 8 от Регламент (ЕС) № 1305/2013.

При прилагане на мярката ще бъде осигурено пълно разграничаване на подкрепата по мярката с други схеми и мерки за подпомагане. Ще бъде осигурена система на контрол осигуряваща избягване на двойно финансиране с други финансови инструменти.

Първи стълб на ОСП

Финансовата помощ предоставяна по подмярката не се припокрива с обхвата на помощта предоставяна в рамките на първи стълб от ОСП. При прилагането на мярката ще бъдат осигурени необходимите проверки за гарантиране избягването на двойно финансиране. Разплащателната агенция ще извършва кръстосана проверка, целяща избягване на двойното финансиране по ПРСР и схемите за подпомагане за подпомагане в рамките на Първи стълб. Инвестиционните проекти, които има възможност да попаднат в обсега на схемите за подпомагане по първи стълб от ОСП ще бъдат проверявани индивидуално за възможно двойно финансиране.

„Плодове и зеленчуци”

Организациите на производителите няма да бъдат подпомагани по подмярката за дейности включени за подпомагане в техните Оперативни програми, съгласно Регламент (ЕС) № 2200/96.

„Вино”

Финансовата помощ по подмярката няма да бъде предоставяна за инвестиции допустими за подпомагане по „Национална програма за подпомагане на лозаро – винарския сектор“ в съответствие с Регламент (ЕО) № 1234/2007 на Съвета от 22 октомври 2007 г. Ще бъдат осигурени контролни проверки с цел избягване на двойно финансиране, които ще се прилагат за всеки инвестиционен проект по подмярката. По подмярка 4.1 няма да се подпомагат дейности свързани с конверсия на сортовия състав на насажденията със сортове, класифицирани за съответните лозарски райони на страната, преструктуриране на лозя и подобряване на техниките за управление на лозя.

„Пчеларство”

За инвестициите в пчеларство ще бъде направено пълно разграничение между инвестициите подпомагани по подмярка 4.1 и тези подпомагане по „Национална програма по пчеларство 2014-2016“ в съответствие с Регламент (ЕО) № 1234/2007 на Съвета от 22 октомври 2007 г. В рамките на „Национална програма по пчеларство 2014-2016“ за закупуване на пчелни кошери ще бъдат подпомагани земеделски производители, които притежават до 150 пчелни кошера. Ще бъдат

осигурени контролни проверки с цел избягване на двойно финансиране, които ще се прилагат за всеки инвестиционен проект по мярката. По подмярка 4.1 ще се подпомагат инвестиции и кандидати в пчеларство, които не се подпомагат по „Национална програма по пчеларство 2014-2016“.

„Тютюн”

Инвестиционни дейности няма да бъдат подпомагани в сектор „Тютюн“. Производители на тютюн ще се подпомагат за дейности извън /диверсификация/ производството на тютюн.

„Зехтин”

Производството, преработката и маркетинга на зехтин няма да бъдат подпомагани по ПРСР.

„Хмел”

Дейностите, подпомагани по чл.6 от Регламент (ЕС) № 1952/2005 няма да бъдат подпомагани по ПРСР.

„Захар”

В рамките на ПРСР няма да се подпомагат инвестициите за преработката на суровини за производство на захар и/или сладкарски изделия.

8.2.3.3.1.4. Бенефициери

Земеделски производители /Физически и Юридически лица/:

1. Кандидатите за подпомагане следва да са регистрирани земеделски производители в съответствие със Закона за подпомагане на земеделските производители;
2. Минималния стандартен производствен обем на стопанството на кандидата следва да бъде не по - малко от 8 000 евро;
3. Кандидатите, юридически лица следва да докажат доход от земеделска дейност и/или доход от услуги директно свързани със земеделска дейност и/или преработка на земеделска продукция и/или участие и подпомагане по схемата за единно плащане на площ;
4. Кандидатите следва да представят бизнес план /БП/, доказващ подобряване на дейността на ЗС чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности подробно описани в представения БП.

Критериите за допустимост по т. 3 не се прилагат за кандидати с проекти в селски райони, създадени до 1 година преди кандидатстването за проекти с инвестиции в: сектор „животновъдство”, сектор „плодове и зеленчуци”, производство на „етерично – маслени и медицински култури” и производство на технически култури.

Кандидати с проекти в селски райони, създадени до 1 година преди кандидатстването за проекти с инвестиции в: сектор „животновъдство”, сектор „плодове и зеленчуци”, производство на „етерично – маслени и медицински култури” и производство на технически култури със стандартен производствен обем от 2 000 евро до 7 999 евро ще се подпомагат в рамките на Тематичната подпрограма за малки стопанства.

Групи/Организации на производители:

1. Кандидатите трябва да са признати като организация на производители, в съответствие с националното и/или европейското законодателство за организации на производители и/или одобрени за финансова помощ по мярка 9 „Учредяване на групи и организации на производители";
2. Инвестициите следва да са свързани с основата земеделска дейност на членовете на организацията, която е основна и за организацията;
3. Кандидатите следва да представят БП, доказващ подобряване на земеделската дейност на земеделските стопанства на членовете и основна за организацията чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности подробно описани в представения БП;
4. БП трябва да показва, че инвестициите са от полза на цялата организация на производители.

8.2.3.3.1.5. Допустими разходи

В съответствие с чл.67 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета

от 17 декември 2013 година за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета финансовата помощ по мярката се предоставя под формата на възстановяване на действително направени и платени допустими разходи.

Материални инвестиции:

1. Закупуване/придобиване, строителство или обновяване на сгради и друга недвижима собственост, използвана за земеделското производство в стопанство, включително такава използвана за опазване на околната среда.
2. Закупуване и/или инсталиране на нови машини, съоръжения и оборудване, необходими за подобряване на земеделския производствен процес, включително свързани с опазване на околната среда, съхранение и подготовка за продажба на земеделска продукция от стопанството, получаване на топлинна и/или електро- енергия, необходими за земеделските дейности в стопанството, подобряване на енергийната ефективност.
3. Създаване и/или презасаждане на трайни насаждения, включително трайни насаждения от десертни лозя, медоносни дървесни видове /за производство на мед/ и други бързо растящи храсти и дървесни видове, използвани за производство на био-енергия.
4. Инвестиции за постигане на съответствие с нововъведените стандарти на Общността.
5. Инвестиции за постигане на съответствие със съществуващи стандарти на Общността - за млади земеделски производители, получаващи подкрепа по мярка 6.1.
6. Инвестиции за съоръжения и съответно оборудване необходимо за производството на мед и други пчелни продукти, както и за развъждането на пчели-майки.
7. Рехабилитация на съществуващи и изграждане на нови дренажни съоръжения и свързана малка инфраструктура, както и закупуване на техническо оборудване за тяхната експлоатация.
8. Закупуване на земя, необходима за изграждане/модернизиране на сгради, помещения и други

недвижими активи предназначени за земеделските производствени дейности и/или за създаване/презасаждане на трайни насаждения /до 10 % от общия размер на допустимите инвестиционни разходи /Съгласно Раздел 8.1/.

9. Закупуване на специализирани земеделски транспортни средства – като например камиони, цистерни за събиране мляко, хладилни превозни средства за транспортиране на продукция, превозни средства за транспортиране на живи животни и птици, и др.

Нематериални инвестиции:

1. Общи разходи свързани със съответния проект за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултантски услуги, консултации за екологична и икономическа устойчивост на проекти, проучвания за техническа осъществимост на проекта. Общите разходи по проекта не могат да надхвърлят 12 % от общия размер на допустимите инвестиции по проекта. /Съгласно Раздел 8.1/;2. Разходи за ноу-хау, придобиване на патенти права и лицензи, разходи за регистрация на търговски марки и процеси необходими за изготвяне и изпълнение на проекта";

3. Закупуване на софтуер;

4. Разходите свързани за достигане съответствие с международни признати стандарти, като:

- Въвеждане на системи за управление на качеството в земеделските стопанства, въвеждане на добри производствени практики, подготовка за сертификация.

8.2.3.3.1.6. Условия за допустимост

Инвестициите трябва са свързани с производството на селскостопански продукти включени в приложение I на Договора или памук, с изключение на
риба и рибни продукти.

Техническите характеристики на земеделската техника и оборудването за обработка на почвата и прибиране на реколтата обект на подпомагане по мярката, трябва да съответстват на ИЗП от земеделския производител.

По мярката не се подпомагат инвестиции, за които е установено, че ще оказват отрицателно въздействие върху околната среда.

Финансова помощ ще се предоставя за инвестиции за постигане на съответствие с нововъведени стандарти на Общността.

Финансовата помощ ще бъде предоставяна за инвестиции, чието предназначение е да се постигне съответствие с тези стандарти, в рамките на максимум 12 месечен период, от датата на която стандарта става задължителен за земеделското стопанство.

Списъкът на нововъведените стандарти на Общността и правното основание, за чието въвеждане се осигурява подкрепа по подмярката ще бъде посочен в Приложение към Програмата.

В случай на проекти с инвестиции, предприети от млади фермери получаващи подкрепа при

условията определени по подмярка 6.1, финансова помощ ще бъде предоставяна и за инвестиции за посрещане изискванията на съществуващи стандарти на Общността. Финансовата помощ може да бъде отпусната в рамките на максимум 24 месеца от датата на създаването на стопанството на младия фермер.

В рамките на нитратно уязвими зони няма да се подпомагат съществуващи стопанства за инвестиции свързани с изграждане на съоръжения за съхранение на оборски тор с изключение на проекти представени от млади фермери спазващи посочения по – горе гратисен период.

Финансова помощ за инвестиции за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници ще се предоставя само за покриване нуждите на земеделските стопанства. По мярката няма да се предоставя подкрепа за продажба на електрическа, топлинна енергия и/или енергия за охлаждане.

Проекти с включени инвестиции за производство на електрическа, топлинна енергия и/или енергия за охлаждане за собствено потребление ще се подпомагат, в случай, че същите не надхвърлят необходимото количество енергия за покриване собствените нужди на стопанството.

Инвестициите в производство на електроенергия от биомаса не се подпомагат по подмярката, ако те не произвеждат най-малко 10% топлинна енергия.Използваните суровини от зърнени и други богати на скорбяла култури, захарни и маслодайни култури, използвани за производство биоенергия, включително биогорива се ограничават до 50% зърнени и други богати на скорбяла култури, както и суровини, които се използват за фуражи и до 75% суровини от етеричномаслени култури. Ограниченията не се прилагат за отпадъчни продукти от тези култури.

Проекти за производство на биогорива и течните горива от биомаса се подпомагат при условие, че отговарят на критериите за устойчивост, определени в чл. 37-40 от Закона за енергията от възобновяеми източници *(например: не са отглеждани върху терени с голямо значение за биоразнообразието, с високи въглеродни запаси, не са добити от суров материал, отглеждан на земя, която е била торфище, водят като резултат при потреблението на произведените от тях биогорива и течни горива от биомаса до намаляване на емисиите на парникови газове, са отглеждани в съответствие с чл. 38 ЗЕВИ).*

В случай на изпълнение на интегрирани проекти, бизнес плана на кандидатите следва да показва, че изпълнението на същия води до по – добри финансови резултати от дейността на кандидата, отколкото ако операциите или дейностите се изпълняват по отделно.

В случай на проекти на земеделски производители за колективни инвестиции е необходимо всички ЗП участващи в дружеството кандидат да отговорят на критериите за допустимост по мярката и да нямат доминиращо влияние в управлението на дружеството кандидат.

Дружеството получател на финансова помощ за проекти за колективни инвестиции следва да е регистрирано съгласно Търговския закон или Закона за кооперациите.

Кандидати ЗП, който отговарят на определението за „малко стопанство“ няма да бъдат подпомагани по мярката.

БП на всички кандидати, които изпълняват критериите за допустимост ще бъдат оценени. За всички проекти с икономически обосновани БП ще бъде направена селекция, следвайки приоритетите по мярката и чрез даване на приоритет на посочените по – горе кандидати.

Допустими за подпомагане са проекти, които покриват минимален брой точки в резултат на

селекцията по критериите за оценка определени от Комитета по наблюдение.

8.2.3.3.1.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

Критериите за подбор ще гарантират подпомагане на чувствителни сектори в земеделското производство и биологично такова и осигуряващи допълнителна заетост. Приоритет ще бъде осигурен и за навлизането на млади фермери и такива, които са получили подкрепа за създаване на стопанства на млади фермери и полупазарни стопанства през периода 2007 – 2013 и не са получавали подпомагане по Програмата за инвестиционни дейности по мерки 121 и 4.1, с цел осигуряване на приемственост в селското стопанство. По мярката ще бъде осигурен приоритет за кандидати на територията на селските райони в страната, Северозападен район и райони с природни и други ограничения. По мярката ще бъде предоставен приоритет за проекти с инвестиции за повишаване на енергийната ефективност,иновации в стопанствата и водещи до намаляване на емисиите. Приоритет ще бъде предоставян за проекти с интегриран подход и допринасящи за насърчаване на кооперирането между производителите, включително за дейности свързани с опазване на околната среда и постигане на стандартите на ЕС.

8.2.3.3.1.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

Финансовата помощ е в размер на 50 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи, като същата може да се увеличава на база общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи в следните случаи:

-За проекти представени от млади земеделски стопани финансовата помощ се увеличава с 10 %;

-За интегрирани проекти финансовата помощ се увеличава с 10 %;

-За проекти свързани със сливания на организации на производители финансовата помощ се увеличава с 10 %;

-За проекти с инвестиции в райони с природни и други специфични ограничения финансовата помощ се увеличава с 10 %;

-За проекти за колективни инвестиции представени от 6 до 10 ЗП финансовата помощ се увеличава с 10 %;

-За проекти за колективни инвестиции, представени от над 10 ЗП и/или групи/организации на производители финансовата помощ се увеличава с 20 %;

-За проекти с дейности, подпомагани по линия на ЕПИ за селскостопанска производителност финансовата помощ се увеличава с 10 %;

-За проекти с инвестиции в стопанства изпълняващи ангажименти по мярка „Биологично

земеделие” финансовата помощ се увеличава с 15 %.

Допълнителната финансова помощ за млади фермери се предоставя в случай, че заявлението за подпомагане е представено от кандидат на възраст от 18 години и не повече от 40 години към датата на кандидатстване за финансова помощ.

Максималното комбинирано подпомагане за един проект на индивидуален бенефициент е не повече от 70 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.

Максималното комбинирано подпомагане за проекти за колективни инвестиции е не повече от 90 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.

Минималният размер на допустимите разходи за едно проектно предложение е в рамките на 15 000 евро.

Максималният размер на допустимите разходи за един кандидат за периода на прилагане на Програмата е в рамките на 1 500 000 евро, като максималният размер на допустимите разходи за един проект не може да надхвърля 1 500 000 евро.

Максималният размер на допустимите разходи за инвестиции в земеделска техника за един кандидат за периода на прилагане на Програмата е в рамките на 500 000 евро.

Максималният размер на допустимите разходи за проекти, представляващи колективни инвестиции представени от 6 до 10 земеделски производители за периода на прилагане на Програмата е в рамките на 4 000 000 евро.

Максималният размер на допустимите разходи за инвестиции в земеделска техника за проекти за колективни инвестиции представени от 6 до 10 земеделски производители за периода на прилагане на Програмата е в рамките на 750 000 евро.

Максималният размер на допустимите разходи за проекти, представляващи колективни инвестиции представени от над 10 земеделски производители и/или групи/организации на производители за периода на прилагане на Програмата е в рамките на 5 000 000 евро.

Максималният размер на допустимите разходи за инвестиции в земеделска техника за проекти за колективни инвестиции представени от над 10 земеделски производители и/или групи/организации на производители за периода на прилагане на Програмата е в рамките на 1 000 000 евро.

Максималният размер на допустимите разходи за един кандидат, за изпълнение на интегриран проект за периода на прилагане на Програмата е в рамките на 1 500 000 евро.

8.2.3.3.1.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.3.3.1.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

1. Определяне разумността на предложените разходи;

2. Достъп до финансиране на бенефициентите за изпълнение на проектите;

3. Развитие на електронни услуги за бенефициенти;

4. Двойно финансиране;

5. Условия за допустимост и критерий за подбор;

6. Липсата на разбиране на изискванията и информираност от страна на бенефициентите, което от своя страна води до по-високо ниво на грешка;

7. Изкуствено създадени условия за получаване на приоритет;

8. Прилагане на правилата за обществени поръчки.

8.2.3.3.1.9.2. Действия за смекчаване на последиците

1. Въвеждане на механизъм за оценка на обоснованост на разходите на база на разписаните критерии за лимитиране на разходи до пазарната им стойност, като се гарантира своевременно актуализиране на базата данни с референтни цени;
2. Използване на механизма за оценка на предложените разходи посредством сравняване на три оферти, като ще се продължи утвърдената добра практика за извършване на насрещна проверка на предоставените конкурентни оферти;

2.1. Сключване на споразумения с търговските банки за предоставяне на улеснен достъп до финансов ресурс на одобрените кандидати;

2.2. Прецизиране на изискванията за обезпечаване на авансовите плащания по отношение на еквивалентна банкова гаранция;

2.3. Анализиране на възможността за включването и ефективното използване на финансовия инженеринг;

3.1. Осигуряване на допълнителни средства от мярка Техническа помощ за техническото осигуряване и обучението във връзка с предоставяните електронни услуги за всички заинтересовани бенефициенти, които не разполагат с необходимите знания и/или оборудване, за да се възползват от предлаганите от администрацията електронни услуги;

4.1. Въвеждане на адекватно разграничаване на отделните операции и бенефициенти, допустими по мерките от ПРСР и по отношение на I стълб от ОСП;

4.2. Осигуряване на връзка с ИСУН 2020, с цел извършване на проверки за двойно финансиране с другите ЕСИ фондове;

5.1. Дефиниране в нормативната уредба на допълнителни изисквания и дефиниции, свързани с определяне на допустимостта, включително изискване на документи, даващи възможност за проверка и определяне на критериите за допустимост;

5.2. Подобряване на контролните системи, въвеждане на методологии за оценка и образци на документи доказващи икономическа обоснованост приложими за всички случаи;

5.3. Дефиниране на ясни, проверими и котролируеми критерии за подбор в съответствие с

нуждите на програмата, гарантиращи правилното насочване на инвестициите;

6.1. Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти;

6.2. При инвестиции, включващи строително-монтажни работи (СМР), контролът ще се прецизира, като се следи за изпълнението на инвестицията като цяло. Изразяването на становище следва да бъде по отношение на съответствието в количествено и качествено отношение.

7.1. Ще бъдат включени елементи за проверка в контролните процедури, както и изисквания в нормативната уредба за предотвратяване на условията, които определят създаването им;

7.2. На база придобития опит от програмен период 2007-2013 ще се елиминират критериите за подбор, които водят до създаването на изкуствени условия.

8.1. На база придобитият опит от програмен период 2007-2013 изготвените и съгласувани с компетентните и контролни органи в областта на обществените поръчки указания, ще бъдат задължителни за прилагане от възложителите, допустими по различните подмерки от ПРСР 2014-2020;

8.2. Своевременно ще се актуализират процедурите за контрол и указанията в съответствие с момента на синхронизиране на национално с европейското законодателство в областта;

8.3. Ще продължи да се извършва, освен последващ, и предварителен контрол за спазване на изискванията, заложени в указанията, преди стартирането на обществената поръчка. За неизпълнение на предвидените условия и изискванията на законодателството, бенефициентите ще бъдат прилагани санкции, съответстващи на предвидените в законодателството;

8.4. С Постановление № 70 на МС в сила от 14.11.2014 г. към Министерски съвет се създава Методически съвет по финансови корекции, който подобрява координацията на процеса по определяне и извършване на финансови корекции във връзка с нарушения, установени при възлагането и изпълнението на обществените поръчки и договори по проекти, съфинансирани със средства от ЕС.

8.2.3.3.1.9.3. Обща оценка на мярката

РА разполага с изграден административен капацитет от предходния планов период за извършване на проверки за допустимост на ниво операции, бенефициенти и разходи.

Предвид описаните мерки за минимизиране на риска, РА счита, че с въвеждането на предвидените действия за смекчаване, ще бъде постигната повишена проверимост и контрол на заложените изисквания в под-мярката. По време на изпълнение на Програмата ще се извършва текуща оценка на проверимостта и възможността за контрол, като при необходимост, мерките ще се коригират своевременно в зависимост от нуждите.

8.2.3.3.1.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Неприложимо

8.2.3.3.1.11. Специфична информация за операцията

Определяне на инвестициите в непроизводствени дейности

Инвестиции, които не водят до значително увеличаване на стойността или рентабилността на земеделското или горското стопанство.

Определяне на колективните инвестиции

Инвестиции свързани с осигуряване на сътрудничеството между производителите, чрез предприемане на по-ефективни и икономически изгодни инвестиции в общи съоръжения, оборудване, инфраструктура и др.

Определяне на интегрираните проекти

Проекти изпълнявани от един кандидат и съчетаващи най – малко две дейности или операции, попадащи в обхвата на две различни мерки или две под – мерки включени в Програмата. Проектите следва да допринасят и показват по – добри финансови резултати от дейността на кандидата в резултат на едновременното изпълнение на съответните дейности или операции.

Определяне и посочване на допустимите райони по „Натура 2000“ и други допустими обекти с висока природна стойност

Виж раздел 8.1 "Общи условия"

Описание на насочеността на подкрепата към стопанствата в съответствие със SWOT анализа, извършен във връзка с приоритета, посочен в член 5, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1305/2013

Подпомагането ще бъде насочено към чувствителни сектори в земеделското производство, включително осигуряващи допълнителна заетост. Приоритетите и целевото насочване на помощта са съобразени с нуждите, очертани в извършения анализ с цел повишаване конкурентоспособността на земеделските стопанства и модернизиране на производствените процеси. Приоритетното насочване на средствата ще бъде осигурено чрез критериите за подбор.

Списък с новите изисквания, наложени от законодателството на Съюза, за спазването на които може да бъде предоставено подпомагане по силата на член 17, параграф 6 от Регламент (ЕС) № 1305/2013

Преходен период за въвеждане на стандарти за качеството на сурово мляко съгласно Регламент /ЕО/№ 853/2004 и Наредба № 4 от 2008 г. за специфичните изисквания при производството, съхранението и транспортирането на сурово краве мляко и изискванията за търговия и пускане на пазара на мляко и млечни продукти.

по целесъобразност, минимални стандарти за енергийна ефективност, посочени в член 13, буква в) от Делегиран регламент (ЕС) No 807/2014;

N/A

по целесъобразност, определяне на праговете, посочени в член 13, буква д) от Делегиран регламент (ЕС) No 807/2014

N/A

8.2.3.3.2. Подмярка 4.1.2. "Инвестиции в земеделски стопанства по Тематична подпрограма за развитие на малки стопанства"

Подмярка:

- 4.1 — подкрепа за инвестиции в земеделски стопанства

8.2.3.3.2.1. Описание на вида операция

Малките стопанства в България се характеризират с опит и традиции в производство на продукти с високо качество, които са традиционни за българското земеделие и търсени от българските потребители. Производствени практики, насочени към опазване на природните ресурси. Тези силни страни влияят положително върху жизнеспособността и стабилността на малките стопанства и имат силен принос за устойчивото развитие на селските райони в България.

Едновременно с това са идентифицирани редица слаби характеристики , които водят до по-ниска производителност, по-високи разходи, по-ниска конкурентоспособност и доходи на малките земеделски стопанства като физическо и морално остаряло оборудване и ниска степен на механизация на производството, липсваща или лошо поддържана напоителна инфраструктура, недостатъчен оборотен капитал, ниска кредитоспособност, неподходяща специализация в производства, които имат намаляващ пазар или конкуренция от производители с по-ниски разходи, неефективен мащаб на производството и др. Част от тези характеристики определят по-ниската производителност и конкурентоспособност на малките стопанства, а друга част от тях намаляват възможностите на стопанствата да реагират на промените в пазарна среда или да се възползват от възникващите пазарни възможности.

Модернизирането на физическите активи на малките земеделски стопанствата е от съществено значение за подобряване на икономическата им резултати, тъй като улеснява въвеждането на нови процеси и технологии за повишаване качеството на произвежданата продукция, намаляване на производствените разходи и разнообразяването на дейностите в стопанството, включително към неземеделските сектори, както и прехода от конвенционално към биологично земеделско производство. То е важно за пълно спазване на стандартите, особено на онези свързани с ветеринарните и фитосанитарните изисквания, хуманното отношение към животните, опазването на околната среда, хигиената и безопасните условия на труд.

8.2.3.3.2.2. Вид подкрепа

По тази операция се подпомагат материални и нематериални дълготрайни инвестиции, които водят до подобряване на икономическата устойчивост и резултати на стопанството. Могат да бъдат подкрепяни следните видове дейности:

- Инвестиции за модернизация или увеличаване на физическия капитал с оглед намаляване на преките разходи за производство, повишаване на производителността на труда и качеството или разширяване на производството;
- Инвестиции за подобряване на пред-пазарната подготовка или съхранение на продукцията (като оборудване за оборудване за почистване, сортиране, пакетиране на продукцията и сгради за специализирано съхранение и обработка, осигуряване на вентилация, изолация и охлаждане);

- Инвестиции за създаване и/или презасаждане на трайни насаждения, десертни лозя, медоносни дървесни видове за производство на мед и бързорастящи храсти и дървесни видове за производство на биоенергия;
- Инвестиции за реконструкция и строителство на сгради за отглеждане на добитък;
- Инвестиции за намаляване на потреблението на енергия;
- Инвестиции за производство на биоенергия за нуждите на земеделските стопанства;
- Инвестиции в машини, оборудване и съоръжения за опазване на околната среда, включително за съхранение на оборска тор;
- Инвестиции за постигане съответствие с нововъведени стандарти на Общността приложими за съответните стопанства.

8.2.3.3.2.3. Връзка с друго законодателство

Чл. 45 и 46 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1698/2005 на Съвета.

Чл.13 от Делегиран регламент (ЕС) № 807/2014 на Комисията от 11 март 2014 година за допълнение на някои разпоредби на Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и за въвеждане на преходни разпоредби.

Чл. 13 от делегиран акт (проект)на Комисията за допълнение на някои разпоредби на Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и за въвеждане на преходни разпоредби.Чл. 5 от Регламент (ЕО) № 1242/2008 на Комисията за установяване на типология на Общността на земеделските стопанства.

8.2.3.3.2.4. Бенефициери

Бенефициенти

Земеделски производители, които имат икономически размер на стопанството от 6 000 до 7 999 евро измерен в стандартен производствен обем и производството им е в един от следните сектори:

- Плодове и зеленчуци;
- Ечерично-маслени и лекарствени култури;
- Животновъдство (включително пчеларство).

Не се подпомагат бенефициенти одобрени по мярка 112 Създаване на млади фермери от ПРСР 2007-2013 г.

8.2.3.3.2.5. Допустими разходи

- Изграждане, придобиване и подобряване на недвижимо имущество, включително чрез лизинг;
- Закупуване на нови машини, съоръжения и оборудване, включително компютърен софтуер до пазарната стойност на активите, включително чрез лизинг;
- Закупуване на недискови (палцови) бавно подвижни косачки, закупуване и поставяне на електропастири за управление на пашата, закупуване на балировачки, закупуване на соп (сеносъбирачка), закупуване на дробилки (прикачен инвентар, който директно дроби малки храсти и ги компостира и оставя върху пасището), закупуване и поставяне на кошери в ливади и овощни градини, закупуване на преносими сушилни, топлообменник за охлаждане на мляко и др;
- Общи разходи свързани със съответния проект за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултантски услуги, различни от тези предоставяни по мярката по чл.15;
- Закупуване на ноу-хау, патенти права и лицензи, търговски марки и процеси необходими за изготвяне и изпълнение на проекта.

8.2.3.3.2.6. Условия за допустимост

Земеделски производители, отговарящи на условията, изброени в раздел 8.1 на Тематичната подпрограма.

Кандидатите трябва да са получили минимум 33 % от общия доход за преходната година от земеделски дейности.

Кандидатите трябва да представят бизнес план, който да съдържа описание на дейностите и инвестициите, които ще се извършват през периода на подпомагане. Той трябва да показва по какъв начин прилагането на проекта ще доведе до подобряване цялостната дейност на земеделското стопанство.

В случай на изпълнение на интегрирани проекти, бизнес плана на кандидатите следва да показва, че изпълнението на същия води до по – добри финансови резултати от дейността на кандидата, отколкото ако операциите или дейностите се изпълняват по отделно.

В случай на проекти на земеделски производители за колективни инвестиции е необходимо всички ЗП участващи в дружеството кандидат да отговорят на критериите за допустимост по мярката.

8.2.3.3.2.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

Приоритет ще се дава на стопанства от секторите животновъдство, плодове и зеленчуци, биологично производство,стопанства разположени в планински и необлагодетелствани райони, както и за инвестиции в енергийна ефективност и иновации.

8.2.3.3.2.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

Финансовата помощ е в размер до 60% от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи;

Размерът на финансовата помощ се увеличава с 10 процентни пункта, като максималното комбинирано подпомагане не може да надхвърля 80% в следните случаи:

- За проекти представени от млади селскостопански производители - 10 %;
- За колективни инвестиции и интегрирани проекти, които включват подпомагане в рамките на повече от една мярка – 10 %;
- За проекти с инвестиции в райони с природни и други специфични ограничения съгласно член 33 - 10 %;
- За проекти с дейности, подпомагани по линия на ЕПИ за селскостопанска производителност – 10 %;
- За проекти с инвестиции за изпълнение на дейности по член 29 и член 30 – 15 %.
- Проекти, интегриращи хоризонталните приоритети за иновации, опазване и възстановяване на околната среда, включително биологично производство, икономия на ресурси и адаптация към климатичните промени – 10 %.

Минималният размер на допустимите разходи за едно проектно предложение е 1250 евро.

Максималният размер на допустимите разходи за едно проектно предложение е 25 000 евро, а за проекти представляващи колективни инвестиции 70 000 евро.

Максималното комбинирано подпомагане за проекти за колективни инвестиции и интегрирани проекти е не повече от 90% от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.

8.2.3.3.2.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.3.3.2.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

1. Определяне разумността на предложените разходи;

2. Развитие на електронни услуги за бенефициенти;

3. Условия за допустимост и критерий за подбор;

4. Липсата на разбиране на изискванията и информираност от страна на бенефициентите, което от своя страна води до по-високо ниво на грешка;

5. Изкуствено създадени условия за получаване на приоритет;

6. Административен капацитет.

8.2.3.3.2.9.2. Действия за смекчаване на последиците

1.1. Въвеждане на механизъм за оценка на обоснованост на разходите на база на разписаните

критерии за лимитиране на разходи до пазарната им стойност, като се гарантира своевременно актуализиране на базата данни с референтни цени;

1.2. Използване на механизма за оценка на предложените разходи посредством сравняване на три оферти, като ще се продължи утвърдената добра практика за извършване на насрещна проверка на предоставените конкурентни оферти;

2.1. Осигуряване на допълнителни средства от мярка Техническа помощ за техническото осигуряване и обучението във връзка с предоставяните електронни услуги за всички заинтересовани бенефициенти, които не разполагат с необходимите знания и/или оборудване, за да се възползват от предлаганите от администрацията електронни услуги;

3.1. Дефиниране в нормативната уредба на допълнителни изисквания и дефиниции, свързани с определяне на допустимостта, включително изискване на документи, даващи възможност за проверка и определяне на критериите за допустимост;

3.2. Подобряване на контролните системи, въвеждане на методологии за оценка и образци на документи доказващи икономическа обоснованост приложими за всички случаи;

3.3. Дефиниране на ясни, проверими и котролируеми критерии за подбор в съответствие с нуждите на програмата, гарантиращи правилното насочване на инвестициите;

4.1. Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти;

4.2. При инвестиции, включващи строително-монтажни работи (СМР), контролът ще се прецизира, като се следи за изпълнението на инвестицията като цяло. Изразяването на становище следва да бъде по отношение на съответствието в количествено и качествено отношение.

5.1. Ще бъдат включени елементи за проверка в контролните процедури, както и изисквания в нормативната уредба за предотвратяване на условията, които определят създаването им;

5.2. На база придобития опит от програмен период 2007-2013 ще се елиминират критериите за подбор, които водят до създаването на изкуствени условия.

6.1. Засилване на административния капацитет на местно и регионално ниво, с цел приемане на децентрализиран подход на прилагане на мярката;

6.2. Опитът от прилагане на мярка 112 „Създаване на стопанства на млади фермери“ и мярка 141 „Подпомагане на полупазарни стопанства в процес на преструктуриране“ показва, че децентрализирането им съкращава времето на обработка на документите и се рационализират процедурите за контрол, като се премахват дублиращите проверки, чрез което се намалява значително времето за обработка на заявленията. По отношение на подмярка 4.2.2. „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти по Тематичната подпрограма за развитие на малки стопанства“ ще се предвиди система за извършване на анализ за готовността за прилагане на подмярката децентрализирано;

6.3. При децентрализиране на подмярката ще се предвидят контролни проверки от методически отговорните органи по отношение на правилното й прилагане.

8.2.3.3.2.9.3. Обща оценка на мярката

РА разполага с изграден административен капацитет от предходния планов период за извършване на проверки за допустимост на ниво операции, бенефициенти и разходи. Проверките ще включват системни административни проверки на всички заявления за помощ и ще се допълват от проверки на място на база анализ на риска.

Предвид описаните мерки за минимизиране на риска, РА счита, че с въвеждането на предвидените действия за смекчаване, ще бъде постигната повишена проверимост и контрол на заложените изисквания в под-мярката. По време на изпълнение на Програмата ще се извършва текуща оценка на проверимостта и възможността за контрол, като при необходимост, мерките ще се коригират своевременно в зависимост от нуждите.

В периода 2007-2013 г. не е прилагана еквивалентна мярка и не са налични установени конкретни рискове от външни проверяващи органи. Идентифицираните общи слабости по други мерки от ПРСР 2007-2014 ще бъдат взети предвид при изграждане на системите за контрол.

Допълнително ще се изгради механизъм за отваряне на приеми на проекти въз основа на предполагаемия интерес и възможностите на компетентните органи за обработката им в поставените нормативни срокове.

8.2.3.3.2.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Неприложимо

8.2.3.3.2.11. Специфична информация за операцията

Определяне на инвестициите в непроизводствени дейности

Инвестиции, които не водят до значително увеличаване на стойността или рентабилността на земеделското или горското стопанство.

Определяне на колективните инвестиции

Инвестиции свързани с осигуряване на сътрудничеството между производителите, чрез предприемане на по-ефективни и икономически изгодни инвестиции в общи съоръжения, оборудване, инфраструктура и др.

Определяне на интегрираните проекти

Проекти изпълнявани от един кандидат и съчетаващи най – малко две различни подмерки на две мерки включени в Програмата. Проектите следва да допринасят и показват по – добри финансови резултати от дейността на кандидата в резултат на едновременното изпълнение на съответните дейности или операции.

Определяне и посочване на допустимите райони по „Натура 2000“ и други допустими обекти с висока природна стойност

Виж раздел 8.1 "Общи условия"

Описание на насочеността на подкрепата към стопанствата в съответствие със SWOT анализа, извършен във връзка с приоритета, посочен в член 5, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1305/2013

Приоритет ще се дава на стопанства от секторите животновъдство, плодове и зеленчуци, биологично производство,стопанства разположени в планински и необлагодетелствани райони, както и за инвестиции в енергийна ефективност и иновации.

Списък с новите изисквания, наложени от законодателството на Съюза, за спазването на които може да бъде предоставено подпомагане по силата на член 17, параграф 6 от Регламент (ЕС) № 1305/2013

Описани в Приложение……на Програмата за развитие на селските райони 2014-2020 г.

по целесъобразност, минимални стандарти за енергийна ефективност, посочени в член 13, буква в) от Делегиран регламент (ЕС) No 807/2014;

N/A

по целесъобразност, определяне на праговете, посочени в член 13, буква д) от Делегиран регламент (ЕС) No 807/2014

N/A

8.2.3.3.3. Подмярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“

Подмярка:

- 4.2 — подкрепа за инвестиции в преработката, предлагането на пазара и/или развитието на селскостопански продукти

8.2.3.3.3.1. Описание на вида операция

Подпомагането ще бъде насочено към модернизиране на физическите активи на предприятията и земеделски производители преработващи земеделски продукти с цел производство на нови и качествени продукти, включително такива свързани с къси вериги на доставка. Инвестиционната подкрепа ще бъде насочена и към по-ефективно използване на ресурсите и постигане на стандартите на ЕС с цел повишаване на нивото на добавяне на стойност към земеделските продукти. Чрез модернизиране на активите ще се постигне въвеждане на нови и енергоспестяващи технологии и иновации. Чрез инвестиционна подкрепа насочена към преработка на земеделска продукция ще позволи осигуряването на заетост в селските райони. Подпомагането по мярката ще бъде насочено към по - пълно интегриране между преработвателите и доставчиците на суровини с цел производство на качествени и със специфични характеристики хранителни продукти, създаване на възможностите за логистична свързаност между доставчици, търговци и скъсяване на пътя до пазара. По доброто интегриране между производители и преработватели ще позволи намаляване на суровинната уязвимост за уязвимите сектори от ХВП. Чрез подпомагането по мярката ще се насърчи сътрудничеството между земеделските производители при предприемане на общи инвестиции.

8.2.3.3.3.2. Вид подкрепа

Подкрепа се предоставя на територията на цялата страна за новосъздадени и съществуващи предприятия за инвестиции в материални и/или нематериални активи подобряващи цялостната дейност на предприятията. Инвестициите, обект на подкрепа следва да са свързани с:

- Преработка и/или маркетинг на продукти в обхвата на Приложение I към Договора за функциониране на Европейския съюз или на памук, с изключение на рибни продукти;
- Развитие на нови продукти, процеси и технологии за продукти в обхвата на Приложение I към Договора за функциониране на Европейския съюз или на памук, с изключение на рибни продукти;

Подкрепата ще бъде насочена към закупуване и изграждане на инвестиции, свързани с:

-Инвестиции в процеси и технологии за производство на продукти, включително такива свързани с къси вериги на доставка;

-Инвестиции свързани с изграждане, придобиване и модернизиране на сгради и други недвижими активи необходими за производството и маркетинга;

-Инвестиции в инсталиране на нови машини и оборудване за подобряване на производствения процес и маркетинга;

-Инвестиции в активи за съхранение, преработка, пакетиране, охлаждане, замразяване и

сушене с цел запазване качеството на продукцията и суровината;

-Инвестиции в специализирани транспортни средства за превоз на суровини и/или готова продукция, включително хладилни транспортни средства;

-Инвестиции свързани с внедряването на системи за управление на качеството;

-Инвестиции за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление;

-Инвестиции за постигане съответствие със стандартите на Общността, включително пречиствателни съоръжения.

8.2.3.3.3.3. Връзка с друго законодателство

Делегиран акт на основание чл. 19, параграф 8 от Регламент (ЕС) № 1305/2013.

Регламент (ЕС) №702/2014 на Комисията относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1857/2006 на Комисията.

При прилагане на подмярката ще бъде осигурено пълно разграничаване на подкрепата по мярката с други схеми и мерки за подпомагане.

Ще бъде осигурена система на контрол осигуряваща избягване на двойно финансиране с други финансови инструменти.

Първи стълб на ОСП

Финансовата помощ предоставяна по подмярката не се припокрива с обхвата на помощта предоставяна в рамките на първи стълб от ОСП. При прилагането на мярката ще бъдат осигурени необходимите проверки за гарантиране избягването на двойно финансиране. Разплащателната агенция ще извършва кръстосана проверка, целяща избягване на двойното финансиране по ПРСР и схемите за подпомагане за подпомагане в рамките на първи стълб. Инвестиционните проекти, които има възможност да попаднат в обсега на схемите за подпомагане по първи стълб от ОСП ще бъдат проверявани индивидуално за възможно двойно финансиране.

„Плодове и зеленчуци"

Организациите на производителите няма да бъдат подпомагани по подмярката за дейности включени за подпомагане в техните Оперативни програми, съгласно Регламент (ЕС) № 2200/96.

„Вино"

Финансовата помощ по подмярката няма да бъде предоставяна за инвестиции допустими за подпомагане по „Национална програма за подпомагане на лозаро – винарския сектор" в съответствие с Регламент (ЕО) № 1234/2007 на Съвета от 22 октомври 2007 г. Ще бъдат осигурени контролни проверки с цел избягване на двойно финансиране, които ще се прилагат за всеки инвестиционен проект по подмярката. По подмярка 4.2 няма да се подпомагат дейности свързани с инвестиции за

производство на лозаро-винарски продукти и общи разходи свързани с тях допустими за подпомагане по „Национална програма за подпомагане на лозаро – винарския сектор“.

„Пчеларство”

Ще бъдат осигурени контролни проверки с цел избягване на двойно финансиране, които ще се прилагат за всеки инвестиционен проект по мярката. За инвестициите свързани с преработката на пчелен мед ще бъде направено пълно разграничение между инвестициите подпомагани по подмярка 4.2 и тези подпомагане по „Национална програма по пчеларство 2014-2016“. В рамките на ПРСР 2014-2020 ще се подпомагат микро-, малки, средни и големи предприятия за инвестиции в рамките на самите предприятия. Ще бъдат осигурени контролни проверки с цел избягване на двойно финансиране, които ще се прилагат за всеки инвестиционен проект по подмярка 4.2.

„Тютюн”

Инвестиционни дейности няма да бъдат подпомагани в сектор „Тютюн“. Производители на тютюн ще се подпомагат за дейности извън /диверсификация/ производството на тютюн.

„Зехтин”

Производството, преработката и маркетинга на зехтин няма да бъдат подпомагани по ПРСР.

„Хмел”

Дейностите, подпомагани по чл.6 от Регламент (ЕС) № 1952/2005 няма да бъдат подпомагани по ПРСР.

„Захар”

В рамките на ПРСР няма да се подпомагат инвестициите за преработката на суровини за производство на захар и/или сладкарски изделия.

8.2.3.3.3.4. Бенефициери

Бенефициенти:

- Земеделски производители регистрирани съгласно Закона за подпомагане на земеделските производители и Групи/Организации на производители;
- Предприятия /Физически и Юридически лица/, включително пазари на производители регистрирани съгласно Закона за стоковите борси и тържища.

Кандидати земеделски производители, който отговарят на определението за „малко стопанство“ няма да бъдат подпомагани по мярката.

- Кандидатите следва да са физически или юридически лица регистрирани по Търговския закон или Закона за кооперациите, които са микро, малки, средни и големи* предприятия, дефинирани съгласно Препоръка 2003/361/ЕО на Комисията.
- Кандидатите следва да представят бизнес план, доказващ подобряване на дейността на стопанството/предприятието чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности подробно описани в представения бизнес план.

- Минималния стандартен производствен обем на кандидатите земеделски производители следва да бъде не по - малко от 8 000 евро.

* Предприятия, които надхвърлят критериите посочени в чл.3, ал.1 от Закон за малки и средни предприятия

Кандидатите групи/организации на производители трябва да отговарят на следните условия:

- Кандидатите трябва да са признати като организация на производители, в съответствие с националното и/или европейското законодателство за организации на производители и/или одобрени за финансова помощ по мярка 9 „Учредяване на групи и организации на производители";
- Инвестициите следва да са пряко свързани с основата земеделска дейност на членовете и основна за групата/организацията;
- Бизнес планът трябва да показва подобряване на цялостната дейност на стопанствата на членовете на групата/организацията чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности и че инвестициите са от полза на цялата организация на производители.

8.2.3.3.3.5. Допустими разходи

В съответствие с чл.67 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета финансовата помощ по мярката се предоставя под формата на възстановяване на действително направени и платени допустими разходи.

Материални инвестиции:

1. Разходи за изграждане, придобиване и модернизиране на сгради и други недвижими активи необходими за производството и маркетинга;
2. Разходи за закупуване и инсталиране на нови машини и оборудване за подобряване на производствения процес и маркетинга в т.ч. за преработка, пакетиране, охлаждане, замразяване, сушене и съхраняване, за производство на нови продукти, въвеждане на нови технологии и процеси, за опазване на околната среда, за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници, включително чрез преработка на растителна и животинска първична и вторична биомаса, за подобряване на енергийната ефективност и за подобряване и контрол на качеството и безопасността на суровините и храните;
3. Разходи закупуване на специализирани транспортни средства, включително хладилни такива, за превоз на суровините и/или на готовата продукция използвани и произвеждани от предприятието;
4. Разходи за изграждане и/или модернизиране на лаборатории за нуждите на предприятието;
5. Разходи за инвестиции за постигане на съответствие с новоприети стандарти на Общността;
6. Разходи закупуване на земя, необходима за изграждане/модернизиране на сгради, помещения и други недвижими активи предназначени за производствена дейност /до 10 % от общия размер на допустимите инвестиционни разходи /Съгласно Раздел 8.1/.

Нематериални инвестиции:

1. Общи разходи свързани със съответния проект за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултантски услуги, консултации за екологична и икономическа устойчивост на проекти, проучвания за техническа осъществимост на проекта. Общите разходи по проекта не могат да надхвърлят 12 % от общия размер на допустимите инвестиции по проекта. /Съгласно Раздел 8.1/;

2. Разходи за ноу-хау, придобиване на патенти права и лицензи, разходи за регистрация на търговски марки и процеси необходими за изготвяне и изпълнение на проекта";

3. Закупуване на софтуер;

4. Разходите свързани за достигане съответствие с международни признати стандарти, само в случаите, в които същите част от общ проект на кандидата:

5. Разходи за въвеждане на добри производствени практики, системи за управление на кчеството и подготовка за сертификация в предприятията.

8.2.3.3.3.6. Условия за допустимост

Няма да се подпомагат инвестиции, за които е установено, че ще оказват отрицателно въздействие върху околната среда.

Подкрепа ще бъде предоставена за инвестиции за постигане на съответствие със стандартите на Общността.

Списъкът на нововъведените стандарти на Общността и правното основание, за чието въвеждане се осигурява подкрепа по мярката ще бъде посочен в Приложение към Програмата.

Финансова помощ за инвестиции за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници ще се предоставя само за покриване нуждите на предприятията. По мярката няма да се предоставя подкрепа за продажба на електрическа, топлинна енергия и/или енергия за охлаждане.

Проекти с включени инвестиции за производство на електрическа, топлинна енергия и/или енергия за охлаждане за собствено потребление ще се подпомагат, в случай, че същите не надхвърлят необходимото количество енергия за покриване собствените нужди на предприятието.

За проекти с инвестиции за производство на биоенергия кандидатът трябва да докаже наличието на суровинна база.

Инвестициите в производство на електроенергия от биомаса не се подпомагат по подмярката, ако те не произвеждат най-малко 10% топлинна енергия

Използваните суровини от зърнени и други богати на скорбяла култури, захарни и маслодайни култури, използвани за производство биоенергия, включително биогорива се ограничават до 50%

зърнени и други богати на скорбяла култури, както и суровини, които се използват за фуражи и до 75% суровини от етеричномаслени култури. Ограниченията не се прилагат за отпадъчни продукти от тези култури.

Проекти за производство на биогорива и течните горива от биомаса се подпомагат при условие, че отговарят на критериите за устойчивост, определени в чл. 37-40 от Закона за енергията от възобновяеми източници *(например: не са отглеждани върху терени с голямо значение за биоразнообразието, с високи въглеродни запаси, не са добити от суров материал, отглеждан на земя, която е била торфище, водят като резултат при потреблението на произведените от тях биогорива и течни горива от биомаса до намаляване на емисиите на парникови газове, са отглеждани в съответствие с чл. 38 ЗЕВИ).*

В случай на проекти на земеделски производители за колективни инвестиции е необходимо всички ЗП участващи в дружеството кандидат да отговорят на критериите за допустимост по мярката и да нямат доминиращо влияние в управлението на дружеството кандидат.

Дружеството получател на финансова помощ за проекти за колективни инвестиции следва да е регистрирано съгласно Търговския закон или Закона за кооперациите.

Няма да се подпомагат проекти включващи единствено маркетинг на продукти, с изключение на случаите, когато кандидатът е пазар на производители и/или когато тези продукти са получени в резултат на преработка, извършена от кандидата.

Подпомагане ще се предоставя за избрани първични производствени сектори свързани с преработката/маркетинг на продукти, описани в Приложение I на Договора за функциониране на Европейския съюз и памук.

1.Мляко и млечни продукти, включително яйца от птици,

2.Месо и месни продукти,

3.Плодове и зеленчуци, включително гъби,

4.Пчелен мед,

5.Зърнени, мелничарски и нишестени продукти,

6.Растителни и животински масла и мазнини,

7.Технически и медицински култури, включително маслодайна роза и билки,

8.Готови храни за селскостопански животни,

9.Гроздова мъст, вино и оцет,

10.Производство на енергия чрез преработка на растителни и животински продукти с изключение на биомаса от рибни продукти.

БП на всички кандидати, които изпълняват критериите за допустимост ще бъдат оценени. За всички проекти с икономически обосновани БП ще бъде направена селекция, следвайки приоритетите по мярката и чрез даване на приоритет на посочените по – горе кандидати.

Допустими за подпомагане са проекти, които покриват минимален брой точки в резултат на селекцията по критериите за оценка определени от Комитета по наблюдение.

8.2.3.3.3.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

Критериите за подбор ще гарантират насочване на финансовата помощ към проекти за постигне въвеждане на нови и енергоспестяващи технологии и иновации в ХВП за преработка на суровини от чувствителни сектори, които могат да осигурят съответната суровинна база, включително инвестиции за покриване стандартите на ЕС и преработка и производство на биологични продукти, включително за такива водещи до намаляване на емисиите. Приоритет ще бъде осигурен и за проекти осигуряващи устойчива заетост в селските райони и насърчават кооперирането и интеграцията между земеделските производители и предприятия от хранително – преработвателната промишленост. За постигане балансирано разпределие на средствата ще бъде осигурен приоритет за кандидати на територията на, Северозападен район и райони с природни и други специфични ограничения.

8.2.3.3.3.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

Финансовата помощ е в размер на 50 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи и 40% от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи за големи предприятия по смисъла на Закона за МСП.

Размерът на финансовата помощ се увеличава с 10 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи в следните случаи:

- За проекти с дейности, подпомагани по линия на ЕПИ.

Максималното комбинирано подпомагане за един бенефициент е не повече от 90 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.

Помощта за инвестиции свързани с преработка и/или маркетинг се отпуска в съответствие с Регламент (ЕС) №702/2014 на Комисията относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1857/2006 на Комисията, в случаите на преработка на продукти от Приложение I в продукти извън Приложение I:

Минималният размер на допустимите разходи за едно проектно предложение е в рамките на 15 000 евро.

Максималният размер на допустимите разходи за един кандидат за периода на прилагане на Програмата е в рамките на 3 000 000 евро.

Максималният размер на допустимите разходи за един кандидат за интегриран проект за периода на прилагане на Програмата е в рамките на 3 000 000 евро.

Максималният размер на допустимите разходи за проекти, представляващи колективни инвестиции

представени от 6 до 10 производители за периода на прилагане на Програмата е в рамките на 4 000 000 евро.

Максималният размер на допустимите разходи за проекти, представляващи колективни инвестиции представени от над 10 производители и/или групи/организации на производители за периода на прилагане на Програмата е в рамките на 5 000 000 евро.

Общите правила за държавна помощ по подмярката се прилагат за инвестиции в преработка/ маркетинг на продукти от Приложение I в продукти извън Приложение I.

8.2.3.3.3.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.3.3.3.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

1. Определяне разумността на предложените разходи;

2. Достъп до финансиране на бенефициентите за изпълнение на проектите;

3. Развитие на електронни услуги за бенефициенти;

4. Двойно финансиране;

5. Условия за допустимост и критерий за подбор;

6. Липсата на разбиране на изискванията и информираност от страна на бенефициентите, което от своя страна води до по-високо ниво на грешка;

7. Изкуствено създадени условия за получаване на приоритет.

8.2.3.3.3.9.2. Действия за смекчаване на последиците

1.1. Въвеждане на механизъм за оценка на обоснованост на разходите на база на разписаните критерии за лимитиране на разходи до пазарната им стойност, като се гарантира своевременно актуализиране на базата данни с референтни цени;

1.2. Използване на механизма за оценка на предложените разходи посредством сравняване на три оферти, като ще се продължи утвърдената добра практика за извършване на насрещна проверка на предоставените конкурентни оферти;

2.1. Сключване на споразумения с търговските банки за предоставяне на улеснен достъп до финансов ресурс на одобрените кандидати;

2.2. Прецизиране на изискванията за обезпечаване на авансовите плащания по отношение на еквивалентна банкова гаранция;

2.3. Анализиране на възможността за включването и ефективното използване на финансовия инженеринг;

3.1. Осигуряване на допълнителни средства от мярка Техническа помощ за техническото осигуряване и обучението във връзка с предоставяните електронни услуги за всички заинтересовани бенефициенти, които не разполагат с необходимите знания и/или оборудване, за да се възползват от предлаганите от администрацията електронни услуги;

4.1. Въвеждане на адекватно разграничаване на отделните операции и бенефициенти, допустими по мерките от ПРСР и по отношение на I стълб от ОСП;

4.2. Осигуряване на връзка с ИСУН 2020, с цел извършване на проверки за двойно финансиране с другите ЕСИ фондове;

5.1. Дефиниране в нормативната уредба на допълнителни изисквания и дефиниции, свързани с определяне на допустимостта, включително изискване на документи, даващи възможност за проверка и определяне на критериите за допустимост;

5.2. Подобряване на контролните системи, въвеждане на методологии за оценка и образци на документи доказващи икономическа обоснованост приложими за всички случаи;

5.3. Дефиниране на ясни, проверими и котролируеми критерии за подбор в съответствие с нуждите на програмата, гарантиращи правилното насочване на инвестициите;

5.4. За целите на извършвания контрол ще бъде изготвен подробен списък с включените в Анекс I към Договора суровини за преработка и крайни продукти от нея. За тези, при които крайният продукт не е включен Анекс I към Договора ще се прилагат правилата за държавните помощи, освен в случаите на групово освобождаване.

6.1. Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти;

6.2. При инвестиции, включващи строително-монтажни работи (СМР), контролът ще се прецизира, като се следи за изпълнението на инвестицията като цяло. Изразяването на становище следва да бъде по отношение на съответствието в количествено и качествено отношение.

7.1. Ще бъдат включени елементи за проверка в контролните процедури, както и изисквания в нормативната уредба за предотвратяване на условията, които определят създаването им;

7.2. На база придобития опит от програмен период 2007-2013 ще се елиминират критериите за подбор, които водят до създаването на изкуствени условия.

8.2.3.3.3.9.3. Обща оценка на мярката

РА разполага с изграден административен капацитет от предходния планов период за извършване на проверки за допустимост на ниво операции, бенефициенти и разходи.

Предвид описаните мерки за минимизиране на риска, РА счита, че с въвеждането на предвидените действия за смекчаване, ще бъде постигната повишена проверимост и контрол на заложените изисквания в под-мярката. По време на изпълнение на Програмата ще се извършва текуща оценка на проверимостта и възможността за контрол, като при необходимост, мерките ще се коригират своевременно в зависимост от нуждите.

В периода 2007-2013 г., основните въпроси, идентифицирани от външни проверяващи органи, свързани с прилагането на мярка 123 „Добавяне на стойност на земеделски и горски продукти“ бяха свързани с:

- прилагането на един от подходите за оценка обосноваността на предложените разходи, а именно „оценяваща комисия“;

- документирането на извършваните проверки за определяне вида на предприятието (микро, малко, средно).

С цел адекватно управление на установените рискове, за програмен период 2014-2020 не се предвижда използването на метод „оценяваща комисия“, като възможност за определяне разумността на предложените разходи.

При извършване на проверките за вида на предприятието, ще бъдат въведени допълнителни работни документи, отразяващи по-добрата проследимост на извършваните проверки при спазване на изискването за одитна пътека.

8.2.3.3.3.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Неприложимо

8.2.3.3.3.11. Специфична информация за операцията

Определяне на инвестициите в непроизводствени дейности

Определяне на колективните инвестиции

Определяне на интегрираните проекти

Определяне и посочване на допустимите райони по „Натура 2000“ и други допустими обекти с висока природна стойност

Описание на насочеността на подкрепата към стопанствата в съответствие със SWOT анализа, извършен във връзка с приоритета, посочен в член 5, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1305/2013

Подпомагането ще бъде насочено към модернизиране на физическите активи на предприятията, преработващи земеделски продукти, в това число чрез подпомагане на инвестиции, свързани с

внедряване на иновации и повишаване на енергийната ефективност.

Приоритетите и целевото насочване на помощта са съобразени с нуждите, очертани в извършения анализ. Приоритетното насочване на средствата ще бъде осигурено посредством критериите за подбор.

Списък с новите изисквания, наложени от законодателството на Съюза, за спазването на които може да бъде предоставено подпомагане по силата на член 17, параграф 6 от Регламент (ЕС) № 1305/2013

Минимални стандарти за защита и хуманно отношение към животните и намаляване до минимум на страданията им по време на клане съгласно Регламент /ЕО/№ 853/2004 /чл.10, §3, Приложение III, ГЛАВА II и Директива 93/119/ЕС/22.12.1993 за защита на животните при клане и Наредба № 4 от 15 юли 2014 г. за специфичните изисквания към производството на суровини и храни от животински произход в кланични пунктове, тяхното транспортиране и пускане на пазара.

по целесъобразност, минимални стандарти за енергийна ефективност, посочени в член 13, буква в) от Делегиран регламент (ЕС) No 807/2014;

N/A

по целесъобразност, определяне на праговете, посочени в член 13, буква д) от Делегиран регламент (ЕС) No 807/2014

N/A

8.2.3.3.4. Подмярка 4.2.2 "Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти по Тематичната подпрограма"

Подмярка:

- 4.2 — подкрепа за инвестиции в преработката, предлагането на пазара и/или развитието на селскостопански продукти

8.2.3.3.4.1. Описание на вида операция

Конкурентоспособността на малките стопанства (предприятия) в условията на силно наситения пазар на хранителни стоки в значителна степен зависи от подобряване на ефективността на производството и маркетинга, въвеждане на иновации, подобряване на качеството и безопасността на храните, опазване на околната среда, подобряване условията на труд и хигиена. Малките партиди и непостоянното качество на продукцията също влошават пазарните позиции на тези стопанства. Липсата на умения и знания на малките стопанства за проучване на пазарите, слабата информираност за пазарната конюнктура и маркетинг на продукцията също влошава техните пазарни позиции и намалява способността на земеделските производители да отговорят бързо и адекватно на пазарните тенденции.

8.2.3.3.4.2. Вид подкрепа

Подкрепата по тази подмярка се предоставя за инвестиции в материални и/или нематериални активи, които се отнасят до:

- Създаване или модернизация на съществуващи мощности за преработка на земеделски продукти, включени в Анекс 1;
- Създаване и/или модернизация на капацитета на местните мрежи за прибиране, приемане, съхранение, климатизиране, сортиране и пакетиране на земеделска продукция;
- Инвестиции, свързани с опазване на околната среда/климата, включително инсталации за пречистване на отпадъчни води в преработването и маркетинга;

- Организиране и прилагане на системи за управление на качеството и хранителната безопасност, ако са свързани с материалните инвестиции по проекта;
- Обработка на селскостопанската биомаса за производство на (електро)енергия от възобновяеми източници от участници, различни от земеделските стопанства. Предвидената подкрепа е само за производство на енергия за собствено потребление.;
- инвестиции за постигане на съответствие със стандарт(ите) на Съюза, които ще станат задължителни за стопанствата в близко бъдеще.

8.2.3.3.4.3. Връзка с друго законодателство

Чл. 13 от делегиран акт (проект)на Комисията за допълнение на някои разпоредби на Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно подпомагане на рзвитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и за въвеждане

на преходни разпоредби.

8.2.3.3.4.4. Бенефициери

Земеделски производители, които имат икономически размер на стопанството от 6 000 до 7 999 евро измерен в стандартен производствен обем и производството им е в един от следните сектори:

- Плодове и зеленчуци;
- Ечерично-маслени и лекарствени култури;
- Животновъдство (включително пчеларство).

8.2.3.3.4.5. Допустими разходи

- Изграждане, придобиване и подобряване на недвижимо имущество, включително чрез лизинг;
- Закупуване на нови машини, съоръжения и оборудване, включително компютърен софтуер до пазарната стойност на активите, включително чрез лизинг;
- Общи разходи свързани със съответния проект за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултантски услуги, различни от тези предоставяни по мярката по чл.16;
- Закупуване на ноу-хау, патенти права и лицензи, търговски марки и процеси необходими за изготвяне и изпълнение на проекта.

8.2.3.3.4.6. Условия за допустимост

Земеделски производители, отговарящи на условията, изброени в раздел 4.1 на Тематичната подпрограма.

Кандидатите трябва да са получили минимум 33 % от общия доход за преходната година от земеделски дейности.

Кандидатите трябва да представят бизнес план, който да съдържа описание на дейностите и инвестициите, които ще се извършват през периода на подпомагане.

Финансова помощ за инвестиции за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници ще се предоставя само за покриване нуждите на земеделските стопанства. По мярката няма да се предоставя подкрепа за продажба на електрическа, топлинна енергия и/или енергия за охлаждане.

Проекти с включени инвестиции за производство на електрическа, топлинна енергия и/или енергия за охлаждане за собствено потребление ще се подпомагат, в случай, че същите не надхвърлят необходимото количество енергия за покриване собствените нужди на стопанството.

Инвестициите в производство на електроенергия от биомаса не се подпомагат по подмярката, ако те не произвеждат най-малко 10% топлинна енергия.

8.2.3.3.4.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

Приоритет ще се дава на проекти, които:

- насърчават заетостта чрез разкриването на работни места и запазване на съществуващите работни места;
- инвестицията се извършва в по-слабо развити райони на територията на Република България, списък, на които е даден в Приложение…..на ПРСР;
- се въвеждат нови процеси и технологии, целящи опазването на околната среда;
- насърчават се ефективни технологии за намаляване на емисиите, по-специално на прахови частици при обработката на биомаса.

8.2.3.3.4.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

Финансовата помощ е в размер на 60% от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.

Размерът на финансовата помощ се увеличава с 10 процентни пункта, като максималното комбинирано подпомагане не може да надхвърля 80% за проекти с дейности, подпомагани по линия на ЕПИ.

Минималният размер на допустимите разходи за едно проектно предложение е 1 250 евро.

Максималният размер на помощта за едно проектно предложение е 75 000 евро, а за проекти представляващи колективни инвестиции 100 000 евро.

Максималното комбинирано подпомагане за проекти за колективни инвестиции и интегрирани проекти е не повече от 90% от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.

8.2.3.3.4.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.3.3.4.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

Определяне разумността на предложените разходи;

2. Развитие на електронни услуги за бенефициенти;

3. Условия за допустимост и критерий за подбор;

4. Липсата на разбиране на изискванията и информираност от страна на бенефициентите, което от своя страна води до по-високо ниво на грешка;

5. Изкуствено създадени условия за получаване на приоритет;

6. Административен капацитет.

8.2.3.3.4.9.2. Действия за смекчаване на последиците

Въвеждане на механизъм за оценка на обоснованост на разходите на база на разписаните критерии за лимитиране на разходи до пазарната им стойност, като се гарантира своевременно актуализиране на базата данни с референтни цени;

1.2. Използване на механизма за оценка на предложените разходи посредством сравняване на три оферти, като ще се продължи утвърдената добра практика за извършване на насрещна проверка на предоставените конкурентни оферти;

2.1. Осигуряване на допълнителни средства от мярка Техническа помощ за техническото осигуряване и обучението във връзка с предоставяните електронни услуги за всички заинтересовани бенефициенти, които не разполагат с необходимите знания и/или оборудване, за да се възползват от предлаганите от администрацията електронни услуги;

3.1. Дефиниране в нормативната уредба на допълнителни изисквания и дефиниции, свързани с определяне на допустимостта, включително изискване на документи, даващи възможност за проверка и определяне на критериите за допустимост;

3.2. Подобряване на контролните системи, въвеждане на методологии за оценка и образци на документи доказващи икономическа обоснованост приложими за всички случаи;

3.3. Дефиниране на ясни, проверими и котролируеми критерии за подбор в съответствие с нуждите на програмата, гарантиращи правилното насочване на инвестициите;

4.1. Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти;

4.2. При инвестиции, включващи строително-монтажни работи (СМР), контролът ще се прецизира, като се следи за изпълнението на инвестицията като цяло. Изразяването на становище следва да бъде по отношение на съответствието в количествено и качествено отношение.

5.1. Ще бъдат включени елементи за проверка в контролните процедури, както и изисквания в нормативната уредба за предотвратяване на условията, които определят създаването им;

5.2. На база придобития опит от програмен период 2007-2013 ще се елиминират критериите за подбор, които водят до създаването на изкуствени условия.

6.1. Засилване на административния капацитет на местно и регионално ниво, с цел приемане на децентрализиран подход на прилагане на мярката;

6.2. Опитът от прилагане на мярка 112 „Създаване на стопанства на млади фермери“ и мярка 141 „Подпомагане на полупазарни стопанства в процес на преструктуриране“ показва, че децентрализирането им съкращава времето на обработка на документите и се рационализират процедурите за контрол, като се премахват дублиращите проверки, чрез което се намалява значително времето за обработка на заявленията. По отношение на подмярка 4.2.2. „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти по Тематичната подпрограма за развитие на малки стопанства“ ще се предвиди система за извършване на анализ за готовността за

прилагане на подмярката децентрализирано;

6.3. При децентрализиране на подмярката ще се предвидят контролни проверки от методически отговорните органи по отношение на правилното й прилагане.

8.2.3.3.4.9.3. Обща оценка на мярката

РА разполага с изграден административен капацитет от предходния планов период за извършване на проверки за допустимост на ниво операции, бенефициенти и разходи. Проверките ще включват системни административни проверки на всички заявления за помощ и ще се допълват от проверки на място на база анализ на риска.

Предвид описаните мерки за минимизиране на риска, РА счита, че с въвеждането на предвидените действия за смекчаване, ще бъде постигната повишена проверимост и контрол на заложените изисквания в под-мярката. По време на изпълнение на Програмата ще се извършва текуща оценка на проверимостта и възможността за контрол, като при необходимост, мерките ще се коригират своевременно в зависимост от нуждите.

В периода 2007-2013 г. не е прилагана еквивалентна мярка и не са налични установени конкретни рискове от външни проверяващи органи. Идентифицираните общи слабости по други мерки от ПРСР 2007-2014 ще бъдат взети предвид при изграждане на системите за контрол.

Допълнително ще се изгради механизъм за отваряне на приеми на проекти въз основа на предполагаемия интерес и възможностите на компетентните органи за обработката им в поставените нормативни срокове.

8.2.3.3.4.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Неприложимо

8.2.3.3.4.11. Специфична информация за операцията

Определяне на инвестициите в непроизводствени дейности

N/A

Определяне на колективните инвестиции

Определяне на интегрираните проекти

Определяне и посочване на допустимите райони по „Натура 2000“ и други допустими обекти с висока природна стойност

Описание на насочеността на подкрепата към стопанствата в съответствие със SWOT анализа, извършен във връзка с приоритета, посочен в член 5, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1305/2013

Виж 4.2 "Description of the targeting of the support to farms in accordance with the SWOT carried out in relation to the priority referred to in Article 5(2) of Regulation (EU) No 1305/2013".

Списък с новите изисквания, наложени от законодателството на Съюза, за спазването на които може да бъде предоставено подпомагане по силата на член 17, параграф 6 от Регламент (ЕС) № 1305/2013

Описани в Приложение……на Програмата за развитие на селските райони 2014-2020 г.

по целесъобразност, минимални стандарти за енергийна ефективност, посочени в член 13, буква в) от Делегиран регламент (ЕС) No 807/2014;

N/A

по целесъобразност, определяне на праговете, посочени в член 13, буква д) от Делегиран регламент (ЕС) No 807/2014

N/A

8.2.3.3.5. Подмярка 4.4 „Непроизводствени инвестиции“

Подмярка:

- 4.4 — подкрепа за инвестиции в непроизводствени дейности, свързани с постигане на агроекологичните цели и целите в областта на климата

8.2.3.3.5.1. Описание на вида операция

Инвестициите в непроизводствени дейности предоставят възможност за насърчаване в значителна степен правилното използване на ландшафта по екологосъобразен начин. Необходимо е въвеждане на природосъобразни практики за опазване на биологичното разнообразие в земите с висока природна стойност и зоните от Натура 2000 и съхраняване на ценните местообитания и видове. За спазване на някои от забраните в местата от Натура 2000 са необходими и специфични инвестиции, свързани с опазването на биоразнообразието в тях. Също така е необходимо да се ограничат деградационните процеси на почвата чрез прилагане на екологосъобразни методи, предотвратяващи деградация на почвата и иновации в прилагане на техниките и технологии за екологосъобразни практики. Подкрепата за непроизводствени дейности, свързани с ползването на земите и опазването и в добро земеделско и екологично състояние ще предотвратят изоставянето на земеделските земи и ще се намали почвената ерозия. Чрез непроизводствени инвестиции по подмярката ще се запази ландшафта и богатсвото на флората и фауната в районите с висока природна стойност и Натура 2000, подобряване на състоянието на околната среда. Подкрепата по подмярката е насочена към инвестиции в непроизводствени дейности свързани с постигане на агроекологичните и климатични цели на територията на цялата страна, включително ангажиментите за запазване на биологичното разнообразие на местообитанията и видовете, както и за увеличаване на привлекателността на районите от Натура 2000 или райони с висока природна стойност.

8.2.3.3.5.2. Вид подкрепа

Вид на помощта

Подпомагат се непроизводствени инвестиции, които не водят до значително увеличаване на стойността, рентабилността и производствения капацитет на земеделското стопанство. Предвидената подкрепа е насочена към дейности свързани със създаването и възстановяване на равнинни и полупланински характеристики на ландшафта от дървесни видове от местен произход, възстановяване и създаване на влажни зони, възстановяване на пасища и ливади, управление на местообитания, включително в обхвата на Натура 2000 и такива свързани с контрол на почвената ерозия.

Непроизводствени инвестиции за придобиване на активи:

-Инвестиции в подобрителни мероприятия в пасищата.

Непроизводствени инвестиции в стопанствата обвързани с обработваемата площ и пряко свързани с:

Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност:

-Създаване и възстановяване на групи дървета и дървесни ивици с определена площ,

разположени в равнинни обработваеми земи и /или и полупланински пасища и ливади, възстановяване на полска граница /синори и живи плетове/ с определена площ. Възстановяване на влаголюбива растителност, укрепване на бреговете при наклон, разчистване от нежелана растителност;

-Разчистване на нежелана растителност, презасяване със смески с местен произход, подобрителни мероприятия в пасищата - почистване на пасищата от камъни, храсти и вредна растителност;

Поддържане на местообитанията на защитени видове в обработваеми:

-Изграждане на малки елементи за облагородяване на местата - построяване на къщички за птици, изграждане на беседки, екопътеки, поставяне на обозначителни информационни табели и др., включително изграждане на малки водоеми;

Контрол на почвената ерозия:

-Изграждане на затревени буферни ивици, изграждане на оттокоотвеждащи бразди, изграждане на наорни тераси.

Традиционни практики за сезонна паша:

-Изграждане на навеси и заслони за стадата и хората на отдалечени места, изграждане на места за водопой.

8.2.3.3.5.3. Връзка с друго законодателство

Делегиран акт на основание чл. 19, параграф 8 от Регламент (ЕС) № 1305/2013.

При прилагане на мярката ще бъде осигурено пълно разграничаване на подкрепата по мярката с други схеми и мерки за подпомагане. Ще бъде осигурена система на контрол осигуряваща избягване на двойно финансиране с други финансови инструменти.

8.2.3.3.5.4. Бенефициери

Земеделски производители /Физически и Юридически лица/:

1. Кандидатите за подпомагане следва да са регистрирани земеделски производители в съответствие със Закона за подпомагане на земеделските производители;

2. Минималния стандартен производствен обем на стопанството на кандидата следва да бъде не по - малко от 8 000 евро;

3. Кандидатите, юридически лица следва да докажат доход от земеделска дейност и/или доход от услуги директно свързани със земеделска дейност и/или преработка на земеделска продукция и/или участие и подпомагане по схемата за единно плащане на площ;

4. Кандидатите следва да представят бизнес план, доказващ положителен финансов резултат от дейността на земеделското стопанство и принос към опазване на компонентите на околната среда на планираните инвестиции и дейности включени в проекта;

Групи/Организации на производители:

1. Кандидатите трябва да са признати като организация на производители, в съответствие с националното и/или европейското законодателство за организации на производители и/или одобрени за финансова помощ по мярка 9 „Учредяване на групи и организации на производители";

2. Инвестициите следва да са свързани с основата земеделска дейност на членовете на организацията, която е основна и за организацията;

3. Кандидатите следва да представят бизнес план, доказващ положителен финансов резултат от земеделската дейност на земеделските стопанства на членовете и основна за организацията и принос към опазване на компонентите на околната среда чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности включени в проекта;

4. Проектът трябва да показва, че инвестициите са от полза на цялата организация на производители и допринасят за опазване на компонентите на околната среда .

Представените от кандидатите за подпомагане дейности трябва да допринасят положително за опазване на компонентите на околната среда.

8.2.3.3.5.5. Допустими разходи

В съответствие с чл.67 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета

от 17 декември 2013 година за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета финансовата помощ по мярката се предоставя под формата на възстановяване на действително направени и платени допустими разходи.

1. Закупуване на посадъчен материал и тревни смески, механизирани и ръчни услуги свързани с постигане изпълнението на подпомаганите дейности, включително възстановяване на влаголюбива растителност, укрепване на бреговете при наклон, разчистване от нежелана растителност и др.;2. Изграждане, придобиване и подобряване на недвижимо имущество, *като например: изграждане на навеси и заслони за стадата и хората на отдалечени места, изграждане на места за водопой, изграждане на места за дезинфекция и профилактика на животните, поставяне обозначителни табели и изграждане на къщички за птици, кацалки, платформи за гнезда, обособяване на пътеки, подържане и изграждане на малки водоеми в затревени площи и др.;*3. Общи разходи свързани със съответния проект за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултантски услуги. Общите разходи по проекта не могат да надхвърлят 12 % от общия размер на

допустимите инвестиции по проекта. /Съгласно Раздел 8.1/;

Проекти включващи инвестиции за подържане и изграждане на малки водоеми трябва да отговарят на изискванията на Рамковата директива за водите (2000/60/ЕО) и Плановете за управление на речните басейни съгласувано от съответната структура на МОСВ/Басейнова дирекция/.

8.2.3.3.5.6. Условия за допустимост

Недопустими разходи:

-Разходи за обикновена подмяна и поддръжка;

-Закупуване на оборудване втора ръка;

-Принос в натура;

-Разходи за дейности, за които не е представена оценка на въздействие върху околната среда;

Допустими за подпомагане са проекти, които покриват минимален брой точки в резултат на селекцията по критериите за оценка определени от Комитета по наблюдение.

8.2.3.3.5.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

Чрез финансовата помощ приоритет ще бъде осигурен за подпомагане на проекти представени от биологични производители. Приоритет ще бъде предоставен за кандидати, в чиито стопанства са налице доброволно поети ангажименти за изпълнение на агроекологични дейности. Приоритет ще бъде предоставян за проекти допринасящи за насърчаване на кооперирането между производителите и такива, които се изпълняват в места от Натура 2000.

Изпълнението на приоритетите, включени в подмярката ще бъде постигано с целеви приеми и критерии за оценка, чиято тежест ще бъде определена в националното законодателство.

8.2.3.3.5.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

Финансовата помощ за инвестиции в непроизводствени инвестиции е в размер на 100% от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.

Минималният размер на допустимите разходи едно проектно предложение е в рамките 3 500 евро.

Максималният размер на допустимите разходи за един кандидат за периода на прилагане на Програмата е в рамките 50 000 евро.

Максималните нива на допустимите разходи ще бъдат ограничени на база вида на инвестиционната подкрепа.

8.2.3.3.5.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.3.3.5.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

1. Определяне разумността на предложените разходи;

2. Развитие на електронни услуги за бенефициенти;

3. Двойно финансиране;

4. Условия за допустимост и критерий за подбор;

5. Липсата на разбиране на изискванията и информираност от страна на бенефициентите, което от своя страна води до по-високо ниво на грешка;

6. Прилагане на правилата за обществени поръчки.

8.2.3.3.5.9.2. Действия за смекчаване на последиците

1.1. Въвеждане на механизъм за оценка на обоснованост на разходите на база на разписаните критерии за лимитиране на разходи до пазарната им стойност, като се гарантира своевременно актуализиране на базата данни с референтни цени;

1.2. Използване на механизма за оценка на предложените разходи посредством сравняване на три оферти, като ще се продължи утвърдената добра практика за извършване на насрещна проверка на предоставените конкурентни оферти;

2.1. Осигуряване на допълнителни средства от мярка Техническа помощ за техническото осигуряване и обучението във връзка с предоставяните електронни услуги за всички заинтересовани бенефициенти, които не разполагат с необходимите знания и/или оборудване, за да се възползват от предлаганите от администрацията електронни услуги;

3.1. Въвеждане на адекватно разграничаване на отделните операции и бенефициенти, допустими по мерките от ПРСР и по отношение на I стълб от ОСП;

3.2. Осигуряване на връзка с ИСУН 2020, с цел извършване на проверки за двойно финансиране с другите ЕСИ фондове;

4.1. Дефиниране в нормативната уредба на допълнителни изисквания и дефиниции, свързани с определяне на допустимостта, включително изискване на документи, даващи възможност за проверка и определяне на критериите за допустимост;

4.2. Подобряване на контролните системи, въвеждане на методологии за оценка и образци на документи доказващи икономическа обоснованост приложими за всички случаи;

4.3. Дефиниране на ясни, проверими и котролируеми критерии за подбор в съответствие с нуждите на програмата, гарантиращи правилното насочване на инвестициите;

5.1. Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се

гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти;

5.2. При инвестиции, включващи строително-монтажни работи (СМР), контролът ще се прецизира, като се следи за изпълнението на инвестицията като цяло. Изразяването на становище следва да бъде по отношение на съответствието в количествено и качествено отношение.

6.1. На база придобитият опит от програмен период 2007-2013 изготвените и съгласувани с компетентните и контролни органи в областта на обществените поръчки указания, ще бъдат задължителни за прилагане от възложителите, допустими по различните подмерки от ПРСР 2014-2020;

6.2. Своевременно ще се актуализират процедурите за контрол и указанията в съответствие с момента на синхронизиране на национално с европейското законодателство в областта;

6.3. Ще продължи да се извършва, освен последващ, и предварителен контрол за спазване на изискванията, заложени в указанията, преди стартирането на обществената поръчка. За неизпълнение на предвидените условия и изискванията на законодателството, бенефициентите ще бъдат прилагани санкции, съответстващи на предвидените в законодателството;

6.4. С Постановление № 70 на МС в сила от 14.11.2014 г. към Министерски съвет се създава Методически съвет по финансови корекции, който подобрява координацията на процеса по определяне и извършване на финансови корекции във връзка с нарушения, установени при възлагането и изпълнението на обществените поръчки и договори по проекти, съфинансирани със средства от ЕС.

8.2.3.3.5.9.3. Обща оценка на мярката

Виж раздел "D. *Verifiability and controllability of the types of operations*".

8.2.3.3.5.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Неприложимо

8.2.3.3.5.11. Специфична информация за операцията

Определяне на инвестициите в непроизводствени дейности

Определяне на колективните инвестиции

Определяне на интегрираните проекти

Определяне и посочване на допустимите райони по „Натура 2000“ и други допустими обекти с висока природна стойност

Описание на насочеността на подкрепата към стопанствата в съответствие със SWOT анализа, извършен във връзка с приоритета, посочен в член 5, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1305/2013

Подпомагането ще спомогне за въвеждане на природосъобразни практики за опазване на биологичното разнообразие и правилно използване на ландшафта. Приоритетите и целевото насочване на помощта са съобразени с нуждите, очертани в извършения анализ. Приоритетното насочване на средствата ще бъде осигурено чрез критериите за подбор.

Списък с новите изисквания, наложени от законодателството на Съюза, за спазването на които може да бъде предоставено подпомагане по силата на член 17, параграф 6 от Регламент (ЕС) № 1305/2013

по целесъобразност, минимални стандарти за енергийна ефективност, посочени в член 13, буква в) от Делегиран регламент (ЕС) No 807/2014;

N/A

по целесъобразност, определяне на праговете, посочени в член 13, буква д) от Делегиран регламент (ЕС) No 807/2014

N/A

8.2.3.3.6. Подмярка 4.4.2 Непроизводствени инвестиции в малки стопанства

Подмярка:

- 4.4 — подкрепа за инвестиции в непроизводствени дейности, свързани с постигане на агроекологичните цели и целите в областта на климата

8.2.3.3.6.1. Описание на вида операция

Малките стопанства имат значителен принос по отношение опазване на природните ресурси, ландшафта и биоразнообразието в България. Опазването, възстановяването и подходящото им управление е главната цел на устойчивото развитие на селските райони. Чрез непроизводствени инвестиции по тази операция ще се запази ландшафта и богатството на флората и фауната в районите с висока природна стойност и Нтура 2000, подобряване състоянието на околната среда. Подкрепата по операцията е насочена към инвестиции в непроизводствени дейности, свързани с постигане на агроекологичните и климатични цели, включително ангажиментите за запазване на биологичната разнообразие на местообитанията и видовете, както и за увеличаване на привлекателността на районите от Натура 2000 или районите с висока природна стойност.

8.2.3.3.6.2. Вид подкрепа

Подкрепата по тази подмярка се предоставя за инвестиции в материални и/или нематериални активи, които се отнасят до:

- капиталови дейности в рамките на ангажиментите по агроекологията и климата и Натура 2000, например възстановяване на местообитания и ландшафти, включително създаване или повторно обезпечаване на необходимата инфраструктура, за да се осъществява подходящо управление на местообитанията;
- ограждане и други работи за улесняване управлението по опазването, включително системи за защита на водите и почвата;
- възстановяване на влажни зони;
- възстановяване на елементите и функциите на ландшафта.

8.2.3.3.6.3. Връзка с друго законодателство

Чл. 19 от делегиран акт (проект) на Комисията за допълнение на някои разпоредби на Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно подпомагане на рзвитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и за въвеждане на преходни разпоредби.

8.2.3.3.6.4. Бенефициери

Земеделски производители, отговарящи на условията, изброени в раздел 4.1 на Тематичната

подпрограма за малки стопанства.

8.2.3.3.6.5. Допустими разходи

- Изграждане на навеси (кошари) и заслони за стадата и хората на отдалечени места в планината с цел стимулиране пашуването в отдалечени места;
- Изграждане на места за водопой на добитъка;
- Изграждане на ями за дезинфекция и профилатика на животните; използват се дезинфектанти, разрешени при биологичното земеделие;
- Поставяне на обозначителни табели;
- Изграждане на къщички за птици, кацалки, платформи за гнезда;
- Обособяване на пътеки за пешеходни и колоездачни маршрути;
- Поддържане на естествените малки водоеми, които се намират на територията на затревени площи;
- Изграждане на малки водоеми (до 500 кв. м) с постоянно водно огледало. Водоемите се изграждат от естествени материали, без бетон, желязо и др.; без зарибяване и без екзотични растения; не се допуска достъп на животни в тях;
- Засаждане на единични и/или групи дървета, от местни видове и поддържането им за период от 5 години;
- Други добре обосновани от ЗС дейности, които биха допринесли за опазване на биологичното разнообразие в стопанисваните от него земи.

8.2.3.3.6.6. Условия за допустимост

Кандидатите трябва да отговарят на изискванията за допустимост, описани в Раздел 4.1 на Тематичната подпрограма за малки стопанства.

8.2.3.3.6.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

Предимство ще се дава на земеделски стопани, бенефициенти по мерките Агроекология и климат, Натура 2000 и Биологично земеделие.

8.2.3.3.6.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

Финансовата помощ е в размер на 100 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи;

Минималният размер на допустимите разходи за едно проектно предложение е 1250 евро.

Максималният размер на помощта за едно проектно предложение е 25 000 евро, а за проекти представляващи колективни инвестиции 50 000 евро.

8.2.3.3.6.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.3.3.6.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

Определяне разумността на предложените разходи;

2. Развитие на електронни услуги за бенефициенти;

3. Двойно финансиране;

4. Условия за допустимост и критерий за подбор;

5. Липсата на разбиране на изискванията и информираност от страна на бенефициентите, което от своя страна води до по-високо ниво на грешка.

8.2.3.3.6.9.2. Действия за смекчаване на последиците

Въвеждане на механизъм за оценка на обоснованост на разходите на база на разписаните критерии за лимитиране на разходи до пазарната им стойност, като се гарантира своевременно актуализиране на базата данни с референтни цени;

1.2. Използване на механизма за оценка на предложените разходи посредством сравняване на три оферти, като ще се продължи утвърдената добра практика за извършване на насрещна проверка на предоставените конкурентни оферти;

2.1. Осигуряване на допълнителни средства от мярка Техническа помощ за техническото осигуряване и обучението във връзка с предоставяните електронни услуги за всички заинтересовани бенефициенти, които не разполагат с необходимите знания и/или оборудване, за да се възползват от предлаганите от администрацията електронни услуги;

3.1. Въвеждане на адекватно разграничаване на отделните операции и бенефициенти, допустими по мерките от ПРСР и по отношение на I стълб от ОСП;

3.2. Осигуряване на връзка с ИСУН 2020, с цел извършване на проверки за двойно финансиране с другите ЕСИ фондове;

4.1. Дефиниране в нормативната уредба на допълнителни изисквания и дефиниции, свързани с определяне на допустимостта, включително изискване на документи, даващи възможност за проверка и определяне на критериите за допустимост;

4.2. Подобряване на контролните системи, въвеждане на методологии за оценка и образци на документи доказващи икономическа обоснованост приложими за всички случаи;

4.3. Дефиниране на ясни, проверими и котролируеми критерии за подбор в съответствие с нуждите на програмата, гарантиращи правилното насочване на инвестициите;

5.1. Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти;

5.2. При инвестиции, включващи строително-монтажни работи (СМР), контролът ще се прецизира, като се следи за изпълнението на инвестицията като цяло. Изразяването на становище следва да бъде по отношение на съответствието в количествено и качествено отношение.

6.1. На база придобитият опит от програмен период 2007-2013 изготвените и съгласувани с компетентните и контролни органи в областта на обществените поръчки указания, ще бъдат задължителни за прилагане от възложителите, допустими по различните подмерки от ПРСР 2014-2020;

6.2. Своевременно ще се актуализират процедурите за контрол и указанията в съответствие с момента на синхронизиране на национално с европейското законодателство в областта;

6.3. Ще продължи да се извършва, освен последващ, и предварителен контрол за спазване на изискванията, заложени в указанията, преди стартирането на обществената поръчка. За неизпълнение на предвидените условия и изискванията на законодателството, бенефициентите ще бъдат прилагани санкции, съответстващи на предвидените в законодателството;

6.4. С Постановление № 70 на МС в сила от 14.11.2014 г. към Министерски съвет се създава Методически съвет по финансови корекции, който подобрява координацията на процеса по определяне и извършване на финансови корекции във връзка с нарушения, установени при възлагането и изпълнението на обществените поръчки и договори по проекти, съфинансирани със средства от ЕС.

8.2.3.3.6.9.3. Обща оценка на мярката

РА разполага с изграден административен капацитет от предходния планов период за извършване на проверки за допустимост на ниво операции, бенефициенти и разходи.

Предвид описаните мерки за минимизиране на риска, РА счита, че с въвеждането на предвидените действия за смекчаване, ще бъде постигната повишена проверимост и контрол на заложените изисквания в под-мярката. По време на изпълнение на Програмата ще се извършва текуща оценка на проверимостта и възможността за контрол, като при необходимост, мерките ще се коригират своевременно в зависимост от нуждите.

В периода 2007-2013 г. не е прилагана еквивалентна мярка и не са налични установени конкретни рискове от външни проверяващи органи. Идентифицираните общи слабости по други мерки от ПРСР 2007-2014 ще бъдат взети предвид при изграждане на системите за контрол.

8.2.3.3.6.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Неприложимо

8.2.3.3.6.11. Специфична информация за операцията

Определяне на инвестициите в непроизводствени дейности

Определяне на колективните инвестиции

Определяне на интегрираните проекти

Определяне и посочване на допустимите райони по „Натура 2000“ и други допустими обекти с висока природна стойност

Описание на насочеността на подкрепата към стопанствата в съответствие със SWOT анализа, извършен във връзка с приоритета, посочен в член 5, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1305/2013

Виж 4.4 "Description of the targeting of the support to farms in accordance with the SWOT carried out in relation to the priority referred to in Article 5(2) of Regulation (EU) No 1305/2013".

Списък с новите изисквания, наложени от законодателството на Съюза, за спазването на които може да бъде предоставено подпомагане по силата на член 17, параграф 6 от Регламент (ЕС) № 1305/2013

по целесъобразност, минимални стандарти за енергийна ефективност, посочени в член 13, буква в) от Делегиран регламент (ЕС) No 807/2014;

N/A

по целесъобразност, определяне на праговете, посочени в член 13, буква д) от Делегиран регламент (ЕС) No 807/2014

N/A

8.2.3.4. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.3.4.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

От гледна точка прилагането на мярката и натрупания до момента опит по отношение на предоставянето и администрирането на подобен тип подпомагане, като рискови области може да бъдат определени следните такива:

- Възможни затруднение при определяне на разумността на разходите и точно прилагане на критериите за подбор на проектните предложения.
- Липсата на достатъчна информираност сред потенциалните кандидати за възможностите и изискванията за подпомагане водещи до повишаване нивото на грешка по проектните предложения и мярката.
- Осъществяване на адекватен контрол по отношение на провеждане на обществени поръчки от публични бенефициенти допустими за подпомагане.
- Възможни затруднения при подготовка на процедурите и системата за проверка и контрол от страна прилагащия орган свързани с някои нови възможности за подпомагане в рамките на ПРСР 2014-2020.
- Небалансирано разпределение на бюджета на мярката между отделните подпомагани сектори.

8.2.3.4.2. Действия за смекчаване на последиците

Действията свързани с преодоляване на рисковите области ще бъдат насочени към:

- Ясно и точно дефиниране в приложимото законодателство на основни и допълнителни изисквания свързани с допустимите дейности и кандидати и възможностите за тяхното верифициране. Подобряване на системите за контрол и усъвършенстване на съществуващите такива, включително подобряване на комуникацията с други заинтересовани страни/органи компетентни по прилагането на свързано с различните видове инвестиции национално законодателство. Оптимизиране работата на системите за контрол с цел избягване на субективизъм при осъществяване на различните етапи на оценка.
- Осигуряване на достатъчна информираност, публичност, съвети и обучения на потенциални кандидати и бенефициентите, с цел гарантиране повишаването на компетенциите им и изпълнението на техните задължения и ангажименти.
- Повишаване на административния капацитет по отношение извършването на проверки в областта на обществените поръчки чрез обучения, семинари, обмяна на опит и др.
- Усъвършенстване на съществуващите системи за контрол и разработването на нови такива на база натрупания опит по отношение на спецификата на различните видове инвестиционна подкрепа. Системите за контрол и оценка ще гарантират, че съответните избрани операции отговарят на критериите и изискванията заложени в Програмата.
- С цел балансирано разпределение на средствата ще бъде осигурено целево насочване на финансовия ресурс към чувствителни сектори определени в Програмата.

8.2.3.4.3. Обща оценка на мярката

Широкия обхват на мярката и ролята и по отношение приоритета насочен към повишаване на конкурентоспособността на всички видове селскостопанска дейност и укрепване на жизнеспособността чрез подпомагане на инвестиции на стопанствата и предприятията я превръща в ключова от ПРСР. Създаването на адекватна система за контрол и оценка използвайки вече натрупания положителен опит от подобен тип подпомагане в комбинация с оптимизиране на приложимото национално законодателство ще позволи в оптимална степен мярката да постигне заложените цели. Осигуряването на информираност за потенциалните кандидати и подобряване на административния капацитет ще позволи минимизиране на възможността от грешки, както на ниво проекти, така и на ниво мярка, включително навременното коректно изпълнение на подпомаганите дейности. Целевото насочване на финансовия ресурс от своя страна ще предостави възможност за постигане на максимален ефект от подпомагането на мярката особено за чувствителните сектори определени в Програмата.

8.2.3.5. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Неприложимо

8.2.3.6. Специфична информация за мярката

Определяне на инвестициите в непроизводствени дейности

„Непроизводствени инвестиции”

Инвестиции, които не водят до значително увеличаване на стойността или рентабилността на земеделското или горското стопанство.

Определяне на колективните инвестиции

„Колективни инвестиции”

Инвестиции свързани с осигуряване на сътрудничеството между производителите, чрез предприемане на по-ефективни и икономически изгодни инвестиции в общи съоръжения, оборудване, инфраструктура и др.

Определяне на интегрираните проекти

Проекти изпълнявани от един кандидат и съчетаващи най – малко две дейности или операции, попадащи в обхвата на две различни мерки или две под – мерки включени в Програмата. Проектите следва да допринасят и показват по – добри финансови резултати от дейността на кандидата в

резултат на едновременното изпълнение на съответните дейности или операции.

Определяне и посочване на допустимите райони по „Натура 2000“ и други допустими обекти с висока природна стойност

Виж раздел 8.1 "Общи усложия"

Описание на насочеността на подкрепата към стопанствата в съответствие със SWOT анализа, извършен във връзка с приоритета, посочен в член 5, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1305/2013

Списък с новите изисквания, наложени от законодателството на Съюза, за спазването на които може да бъде предоставено подпомагане по силата на член 17, параграф 6 от Регламент (ЕС) № 1305/2013

1. Преходен период за въвеждане на стандарти за качеството на сурово мляко съгласно Регламент /ЕО/№ 853/2004 и Наредба № 4 от 2008 г. за специфичните изисквания при производството, съхранението и транспортирането на сурово краве мляко и изискванията за търговия и пускане на пазара на мляко и млечни продукти;
2. Минимални стандарти за защита и хуманно отношение към животните и намаляване до минимум на страданията им по време на клане съгласно Регламент /ЕО/№ 853/2004 /чл.10, §3, Приложение III, ГЛАВА II и Директива 93/119/ЕС/22.12.1993 за защита на животните при клане и Наредба № 4 от 15 юли 2014 г. за специфичните изисквания към производството на суровини и храни от животински произход в кланични пунктове, тяхното транспортиране и пускане на пазара.

по целесъобразност, минимални стандарти за енергийна ефективност, посочени в член 13, буква в) от Делегиран регламент (ЕС) No 807/2014;

по целесъобразност, определяне на праговете, посочени в член 13, буква д) от Делегиран регламент (ЕС) No 807/2014

8.2.3.7. Друга важна информация, необходима за по-доброто разбиране и прилагане на мярката

Изпълнението на приоритетите, включени в отделните подмерки ще бъде постигано с целеви приеми и критерии за оценка, чиято тежест ще бъде определена в националното законодателство за прилагане на мярката.

Недопустими разходи за подмерки 4.1, 4.2 и 4.4:

- Разходи за обикновена подмяна и поддръжка;

- Разходи възникнали при изпълнение на договори за лизинг, разходи за застраховки, разходи за лихви, разходи за неустойки и такси, други разходи, свързани с договора за лизинг, режийни разходи и разходи за застраховки;
- Разходите за ДДС, които подлежат на възстановяване в съответствие с националното законодателство в областта на ДДС /Съгласно Раздел 8.1/.
- Закупуване на оборудване втора ръка;
- Принос в натура;
- При инвестиции в селското стопанство – закупуване на права за производство и плащане, закупуване на животни, закупуване на едногодишни растения и тяхното засаждане;
- Инвестиция, за която е установено, че ще оказва отрицателно въздействие върху околната среда;
- Разходи извършени преди подаването на заявление за финансиране от страна на бенефициента независимо дали всички свързани плащания са направени или не с изключение на разходите за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултантски услуги извършени след 01.01.2014 г.

Финансови условия:

Авансово плащане:

Максималният размер на авансовото плащане е 50% от общия размер на одобрената финансова помощ по проекта.

Авансово плащане се предоставя при изпълнение на следните условия:

1. Авансовото плащане е предварително посочено и е част от поетия от страна на бенефициента ангажимент;
2. Налична е банкова гаранция или еквивалентна такава съответстваща на 100 % от размера на авансовото плащане.

Административно и финансово управление:

Продължителност на инвестиционните операции за подмерки 4.1, 4.2 и 4.4.:

За проекти, включващи инвестиции в инфраструктура или производствени инвестиции, в срок от пет години или три години за МСП от крайното плащане към бенефициенти или в рамките на периода от време, определен в правилата за държавните помощи когато е приложимо не следва да са налице следните обстоятелства:

- Прекратяване или преместване на производствена дейност;
- Промяна на собствеността на дадена позиция от инфраструктурата, която дава на дадено търговско дружество или публично правна организация неправомерно преимущество;
- Значителна промяна, която засяга естеството, целите или условията за изпълнение и която би довела до подкопаване на нейните първоначални цели.

В случай на неизпълнение на посочените условия бенефициентите възстановяват получения принос от ЕЗФРСР.

Процент съфинансиране:

85% от размера на финансовата помощ по мярката се осигурява от ЕЗФРСР, а 15% от националния

бюджет.

Разграничаване с други дейности подпомагани по Програмата:

1. Разграничението с мярка „Основни услуги и обновяване на селата в селските райони“ „Инвестиции в материалните активи“ е на основа допустими дейности. Подпомаганите дейности по мярка „Инвестиции в материалните активи“ няма да са допустими за подпомагане по мярка „Основни услуги и обновяване на селата в селските райони“.

2. Разграничението с мярка „Развитие на стопанството и стопанската дейност“ е на основа допустими дейности и кандидати. Подпомаганите дейностите по мярка „Инвестиции в материалните активи“ няма да са допустими за подпомагане по мярка „Развитие на стопанството и стопанската дейност“. По мярка „Инвестиции в материалните активи“ ще се подпомагат инвестиции в инсталации за възобновяема енергия за собствено потребление в стопанствата и предприятията. Допустимите кандидати по мярка 4.1 ще се подпомагат за производство на енергия от ВЕИ за за собствено потребление само за нуждите на земеделските стопанства. По мярка 4.2 ще се подпомагат инвестиции за производство на енергия от ВЕИ за собствени нужди при преработка на продукти от избраните по мярката сектори и попадащи в обхвата на Приложение I от Договора. Всички останали кандидати ще бъдат подпомагани за производство на енергия от ВЕИ за собствени нужди в рамките на мерки 6.2 и 6.4.

3. Разграничението с мярка „Сътрудничество“ е на основа допустими кандидати. По мярка „Сътрудничество“ ще се подпомагат дейности представени от оперативни групи в рамките на ЕПИ. По мярка „Инвестиции в материалните активи“ ще се подпомагат допустими за подпомгане кандидат съгласно критериите определени в мярката.

8.2.4. M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19)

8.2.4.1. Правно основание

Член 19 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1698/2005 на Съвета

8.2.4.2. Общо описание на мярката, включително нейната интервенционна логика и нейният принос за областите с поставен акцент и междусекторните цели

Един от основните проблеми в земеделието е неблагоприятната възрастова структура на земеделските стопани. Относителният дял на хората в работоспособна възраст в селските райони (64,8%) е значително по-нисък в сравнение с градските райони (70,5%), а този на хората над 65-годишна възраст (21,4%) е по-висок, отколкото в градските (16,6%). Нивото на безработица на младите жители (15-29 години) в селските райони е над 30%, въпреки факта, че 52% в тази възрастова група е икономически неактивно. Основният проблем в селските райони е високото ниво на дългосрочната безработица, която е почти 3 пъти по-висока от тази в градските райони. Въпреки високите нива на безработица, за предприемачите в тези райони е изключително трудно намирането на квалифицирани работници. Основна причина за това е влошаването на качеството на работната сила в селските райони поради влошаване на образователната и възрастовата структура на населението.

Образователната структура на населението в селските райони е по-неблагоприятна както в сравнение с градските райони, така и със страната като цяло. Общият дял на населението със средно или висше образование (48,4%) е по-нисък от този за страната и значително отстъпва от средния дял за градските райони (72,4%). Най-нисък дял на посочените две групи е налице при селските общини в Североизточния район (39,9%), а най-висок - в Югозападния район (59,9%). В селските райони на Югоизточния регион делът на непосещавалите училище (2,9%) е най-високият за страната, а в Югозападния район - най-ниският (0,9%).

Местна икономика зависи в голяма степен от селското стопанство - около 50% от заетостта и доходите в селските райони имат за източник селскостопанската дейност.

През периода 2007-2012 г. се наблюдават значителни промени в *отрасловата структура на земеделието*. Делът на растениевъдството в брутната добавена стойност нараства от 56% през 2007 г. на 69% през 2012 г. и съответно делът на животновъдството спада. През периода стойността на крайната продукция в растениевъдството нараства по текущи цени с 70,7%, докато в животновъдството е отбелязан лек спад – 2,3%.

Делът на зеленчуците в стойността на крайната продукция от отрасъл земеделие намалява от 16% през 2007 г. до едва 3% през 2012 г., а на плодовете - от 7% на 4%.

Освен това, слабо се използват местните природни ресурси и добивите от основните селскостопански култури са на ниво от около 60% от средните за ЕС. Всичко това обуславя недобрите възможности за реализация на младите квалифицирани местни жители, слабата

конкурентоспособност по отношение привличането на инвестиции и отсъствие на вътрешни източници на инвестиции.

Характерна особеност на структурата на земеделските стопанства в България е наличието на голям брой дребни стопанства. Те имат важно значение за осигуряване на заетост и доходи в селските райони. Процесът на преструктуриране на малките стопанства и укрепването на тяхната икономически устойчивост, може да бъде стимулиран чрез целенасочено подпомагане на развитието и модернизацията на земеделските дейности в стопанствата и насърчаване на тяхната диверсификация към неземеделски дейности.

В селските райони се регистрира спад на броя и гъстотата на населението, увеличава се и рискът от обезлюдяване на значителни територии. Темповете на намаляване на населението на предимно селските райони е значително по-високо от средното за страната. Обезлюдяването се дължи на отрицателния естествен прираст и миграция.

Селските райони се характеризират със слаба икономическа активност и ниска степен на предприемачество. Развитието на предприемачеството в селските райони е от съществено значение за задържане на жители на селските територии, особено на младите хора и за разнообразяване на икономиката на селските райони. Развитието на бизнеса ще повлияе и на намаляване на бедността в тези райони.

Данните за предприятията и заетостта в селските райони сравнени с показателите за страната показват, че икономиката на селските райони е с ниска степен на разнообразяване. Слабо е развитието на секторите, които добавят стойност към произвежданите първични продукти или оползотворяват други местни ресурси.

Ниската покупателна способност, неблагоприятната демографска структура по отношение на възраст и образование, ниската степен на икономическа активност, както и ниската степен на разнообразие и незадоволително добавяне на стойност в селската икономика, поставят допълнителни бариери пред развитието на стартиращи и съществуващи малки предприятия в селските райони.

Принос на мярката към междусекторните цели и приоритетни области:

Мярката съдържа три основни форми на подпомагане, насочени към различни потенциални бенефициенти: помощ за стартиране на ново предприятие, стартова помощ за развитието на малки стопанства и инвестиции в неземеделски дейности. Най-важните приоритети, към които тя допринася, са както следва:

Приоритет 2А (отнася се за малките стопанства)

Приоритет 2Б "Улесняване на първоначалното навлизане в сектора на селското стопанство и по-специално смяната на поколенията в селскостопанския сектор“

Приоритет 3А (отнася се за малките стопанства)

Приоритет 5В "Улесняване на доставките и използването на възобновяеми източници на енергия, на странични продукти, отпадъци, остатъци и други нехранителни суровини за целите на биоикономиката“

Приоритет 6А "Улесняване на разнообразяването, създаването и развитието на малки предприятия

и разкриване на работни места“

Подпомагането по мярката също така ще допринесе за постигане на междусекторните цели в областта на иновациите и околната среда.

Помощта за реализиране на неземеделски дейности ще спомогне въвеждането на иновативни технологии или продукти в селските райони.

Помощта по подмерки 6.2 и 6.4 за реализиране на неземеделски дейности ще спомогне за въвеждането на иновативни технологии и продукти в селските райони.

Производството на енергия от възобновяеми източници има пряк принос към постигане на междусектортите цели в областта на околната среда. С мярката ще се финансират дейности, предвидени в Националната приоритетна рамка за действие по Натура 2000.

Всички под-мерки имат пряк принос за създаване или запазване на заетост в селските райони, а по този начин и за намаляване на обезлюдяването на селските райони. За да се осигури максимален ефект върху заетостта по подмерки M6.1, M6.2 и M6.4 при избора на проекти ще се дава приоритет на проектите създаващи работни места.

Цели на мярката:

- Улесняване процеса на създаването на стопанства от млади земеделски производители;
- Насърчаване на заетостта и разкриване на работни места и запазване на вече съществуващите работни места;
- Намаляване на сезонните колебания в заетостта;

- Насърчаване стартирането и развитието на неземеделски дейности в селските райони.

8.2.4.3. Приложно поле, ниво на подпомагане, допустими за подпомагане бенефициери, и, когато е приложимо — методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, разбити по подмярка и/или вид операция, когато е необходимо. За всеки вид операция уточняване на допустимите разходи, условията за допустимост, приложими размери и ставки на помощите и принципи във връзка с определянето на критерии за подбор

8.2.4.3.1. 6.1 - Стартова помощ за млади земеделски производители

Подмярка:

- 6.1 — помощ при стартиране за млади земеделски стопани

8.2.4.3.1.1. Описание на вида операция

Увеличаването на броя и дела на младите земеделски стопани е необходимо както за осигуряване на устойчиво развитие, така и за улесняване на структурните промени в земеделието.

Помощта ще се предоставя на млади земеделски производители.

Младият земеделски производител се счита за такъв, когато установява за пръв път земеделско

стопанство в качеството си на ръководител на това стопанство.

Под понятието „създаване на ръководител на земеделско стопанство“ се има предвид, лице, което е на не повече от 40 години, към момента на подаване на заявлението, което притежава съответните професионални умения и компетентности и покрива условията за допустимост и определение за създаване на стопанство.

Приоритетна област, към която операцията има принос: 2Б

8.2.4.3.1.2. Вид подкрепа

В случай, че младия земеделски производител не се е установил като единствен ръководител на стопанството, той може да получи финансова помощ, при положение, че отговаря на определението за млад земеделски производител и упражнява ефективен и дългосрочен контрол по отношение на решенията, свързани с управлението, ползите и финансовите рискове в стопанството.

8.2.4.3.1.3. Връзка с друго законодателство

Делегиран акт на основание чл. 19, параграф 8 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1698/2005 на Съвета.

Член 65 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета

Член 9 от Регламент (ЕС) № 1307/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година за установяване на правила за директни плащания за земеделски стопани по схеми за подпомагане в рамките на общата селскостопанска политика и за отмяна на Регламент (ЕО) № 637/2008 на Съвета и Регламент (ЕО) № 73/2009 на Съвета

Чл. 5 от Регламент (ЕО) № 1242/2008 на Комисията за установяване на типология на Общността на земеделските стопанства.

8.2.4.3.1.4. Бенефициери

Бенефициенти са земеделски производители – физически лица или еднолични търговци, които

отговарят на следните критерии за допустимост:

- да са регистрирани като земеделски производители по Закона за подпомагане на земеделските производители;
- икономическият размер на стопанството да е в границите между 8 000 и 16 000 СПО (СПО - стандартен производствен обем означава стойността на продукцията, която отговаря на средната стойност за даден район за всеки един земеделски продукт). Всяка земя, която се взима предвид при определяне на първоначалните минимални СПО да е с представен документ за собственост и/или договор за аренда/наем с минимален срок от 5 години;
- да са на възраст от 18 до 40 години (без да са ги навършили) към датата на подаване на молбата за подпомагане;
- да имат съответните професионални умения и познания, които да бъдат доказани: завършено средно образование в областта на селското стопанство или ветеринарната медицина, или средно икономическо образование със земеделска насоченост; и/или завършено висше образование в областта на селското стопанство или ветеринарната медицина, или висше икономическо образование със земеделска насоченост; и/или удостоверение за завършен курс от минимум 150 часа или свидетелство за професионална квалификация в областта на селското стопанство;
- тяхното стопанство да отговаря на определението за създаване на стопанство (описано по-долу);
- са предложили бизнес план за развитие на дейностите в стопанството.

8.2.4.3.1.5. Допустими разходи

Подпомагането се предоставя само при представен бизнес план.

Плащането на последната вноска се извършва само при коректно изпълнение на бизнес плана.

8.2.4.3.1.6. Условия за допустимост

Определение за създаване на стопанство

За начална дата на създаване на стопанство се има предвид една от следните дати, която е настъпила първа:

- датата на регистрация за първи път като земеделски производители по Закона за подпомагане на земеделските производители;
- датата на подаванена заявление за единно плащане на площ и/или за плащане за необлагодетелстван район;
- датата на започване на отглеждане на животни в собствен/нает животновъден обект и/или стопанисване на земя с цел производството на земеделска и животинска продукция;
- датата на започване на осигуряване като земеделски производители, с изключение на случаите, в които земеделският производител е осигурен на друго основание върху максималния за страната осигурителен доход.

За да се счита за допустим за създаване на стопанство за първи път младият земеделски производител не трябва да е преминал нито едно от описаните по-горе изисквания с повече от 18

месеца.

Крайната дата на създаване на стопанство е краят на втората година от датата, на която е стартирало създаването на стопанството.

8.2.4.3.1.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

Критериите целят да гарантират насочване на помощ съобразно установените потребности и заложените цели. Критериите се основават на анализа и на практиката от прилагането на Програмата за развитие на селските райони (2007-2013) и осигуряват съответствие и допълняемост с други стратегически документи. Чрез критериите се цели и подпомагане на проекти с по-висока добавена стойност, създаващи нови работни места, както и намаляването на регионалните диспропорции в социално-икономическото развитие.

В процесът на оценка проектите се класират и се дава приоритет на:

- Проекти, които се изпълняват от бенефициенти, които имат завършено средно и/или висше образование в областта на селското стопанство, ветеринарната медицина или икономическо образование със земеделска насоченост;
- Проекти, които се изпълняват в сектор „Животновъдство”
- Проекти, които се изпълняват в сектор „Плодове и зеленчуци”
- Проекти на млади фермери, чиито стопанства са в процес на преход към биологично производство или са преминали към биологично производство на земеделски продукти и храни по смисъла на Регламент на Съвета (ЕО) № 834/2007 от 28 юни 2007 г. относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти и за отмяна на Регламент (ЕИО) 2092/91.
- Проектина млади фермери, които създават заетост и нови работни места

В процесът на оценка проектите на млади земеделски производители, които не са събрали минималният брой точки няма да бъдат одобрени за подпомагане.

8.2.4.3.1.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

Общият размер на помощта не може да надвишава 25 000 евро на бенефициент.

Изплащането на помощта става на два пъти под формата на единична премия:

Първо плащане – изплащат се до 12 500 евро след одобрение на заявлението за подпомагане;

Второ плащане – изплаща се до 12 500 евро само при коректно изпълнение на всички заложени в бизнес плана дейности, инвестиции и цели.

8.2.4.3.1.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.4.3.1.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

1. Развитие на електронни услуги за бенефициенти;

2. Условия за допустимост и критерий за подбор;

3. Липсата на разбиране на изискванията и информираност от страна на бенефициентите, което от своя страна води до по-високо ниво на грешка;

4. Изкуствено създадени условия за получаване на приоритет;

5. Неточно определяне на момента на установяване на младия фермер и момента на извършване на второ плащане.

8.2.4.3.1.9.2. Действия за смекчаване на последиците

1. Осигуряване на допълнителни средства от мярка Техническа помощ за техническото осигуряване и обучението във връзка с предоставяните електронни услуги за всички заинтересовани бенефициенти, които не разполагат с необходимите знания и/или оборудване, за да се възползват от предлаганите от администрацията електронни услуги;

2.1. Дефиниране в нормативната уредба на допълнителни изисквания и дефиниции, свързани с определяне на допустимостта, включително изискване на документи, даващи възможност за проверка и определяне на критериите за допустимост;

2.2. Подобряване на контролните системи, въвеждане на методологии за оценка и образци на документи доказващи икономическа обоснованост приложими за всички случаи;

2.3. Дефиниране на ясни, проверими и котролируеми критерии за подбор в съответствие с нуждите на програмата, гарантиращи правилното насочване на инвестициите;

2.4. Контролът по подмярката ще се извършва чрез системни административни проверки на всички заявления за финансова помощ (заявления за подпомагане и искания за плащане), като те ще бъдат допълвани от проверки на място;

3.1. Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти;

4.1. Ще бъдат включени елементи за проверка в контролните процедури, както и изисквания в нормативната уредба за предотвратяване на условията, които определят създаването им;

4.2. На база придобития опит от програмен период 2007-2013 ще се елиминират критериите за подбор, които водят до създаването на изкуствени условия, а за останалите ще бъдат извършвани и кръстосани проверки със схемите от ОСП, в случаите, при които е приложимо;

5.1. Дефиниране в нормативната уредба на ясни изисквания и дефиниции, свързани с определяне

момента на установяване на младия фермер и момента на извършване на второ плащане;

5.2. На база придобития опит от програмен период 2007-2013 ще бъдат въведени елементи за проверка в контролните процедури, като ще бъдат извършвани и кръстосани проверки със схемите от ОСП.Повишаване на административния капацитет и провеждане на обучения.

Контрол се извършва чрез посещения и проверки.

Проблемът свързан със закъснения в обработката на заявленията за подпомагане и плащане ще бъде предотвратен, чрез децентрализирането й. Опитът от прилагане на мярка 112 „Създаване на стопанства на млади фермери“ показва, че децентрализирането й съкращава времето на обработка на документите и се рационализират процедурите за контрол, като се премахват дублиращите проверки, чрез което се намалява значително времето за обработка на заявленията.

Посещенията на място на младите земеделски производители ще бъдат осъществени на база риск анализ всяка стопанска година. Проверките включват както системни административни проверки на всички заявления за подпомагане, така и проверки на място.

Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите ще предотврати риска и ще гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти.

8.2.4.3.1.9.3. Обща оценка на мярката

Опитът от прилагане на сходни мерки от предходния планов период допринесе за изграждане на административния капацитет за извършване на проверки за допустимост на ниво операции, бенефициенти и разходи.

Предвид описаните мерки за минимизиране на риска, РА счита, че с въвеждането на предвидените действия за смекчаване, ще бъде постигната повишена проверимост и контрол на заложените изисквания в под-мярката. По време на изпълнение на Програмата ще се извършва текуща оценка на проверимостта и възможността за контрол, като при необходимост, мерките ще се коригират своевременно в зависимост от нуждите.

В периода 2007-2013 г., основните въпроси, идентифицирани от външни проверяващи органи, свързани с прилагането на мярка 112 от ПРСР 2007-2013 са свързани с извършването на проверки по време на изпълнението на бизнес плана.

За адекватно управление на установения риск, за програмен период 2014-2020 се предвижда да бъдат извършвани посещения на място на база риск анализ за проверка изпълнението на бизнес плана.

Допълнително ще се изгради механизъм за отваряне на приеми на проекти въз основа на предполагаемия интерес и възможностите на компетентните органи за обработката им в поставените нормативни срокове.

Опитът от прилагане на мярка 112 „Създаване на стопанства на млади фермери“ показва, че децентрализирането й съкращава времето на обработка на документите и се рационализират процедурите за контрол, като се премахват дублиращите проверки, чрез което се намалява

значително времето за обработка на заявленията. Ще се предвиди система за извършване на контролни проверки от методически отговорните органи по отношение на правилното прилагане на подмярката.

Допълнителна информация, специфична за съответната мярка:

Внимание върху специфични въпроси

Бизнес планът трябва да покрива период от максимум 5 години като изпълнението на този бизнес план трябва да започне в рамките на 9 месеца считано от датата на решението за отпускане на помощта.

Допълнителни условия за изплащане на финансовата помощ на млади земеделски производители

Младият земеделски производители не е допустим за второ плащане, ако:

- не е покрил изискванията за професионални умения и познания в рамките на 36 месеца от момента на вземане на решение за отпускане на помощта;
- не е изпълнил всички заложени в бизнес плана дейности, инвестиции и цели към периода на проверка.

В случай на възникване на форсмажорни обстоятелства водещи до неизпълнение на договорни задължения, ползвателят не възстановява получената на първо плащане финансова помощ, но е недопустим за второ.

Преходни договорености

Информация за нереализираните финансови ангажименти по Програма за развитие на селските райони (2007-2013) е дадена в Раздел 19 „Преходни разпоредби" от Програмата.

8.2.4.3.1.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Изплащането на помощта става на два пъти под формата на единична премия:

Първо плащане – изплащат се до 12 500 евро след одобрение на заявлението за подпомагане;

Второ плащане – изплаща се до 12 500 евро само при коректно изпълнение на всички заложени в бизнес плана дейности, инвестиции и цели.

8.2.4.3.1.11. Специфична информация за операцията

Определение за малко стопанство, посочено в член 19, параграф 1, букви а) и б) от Регламент (ЕС) № 1305/2013

За целите на политиката през периода 2014-2020 се използва следната дефиниция на малки стопанства:

- Икономически размер, измерен в стандартен производствен обем (СПО)[1]. от 2 000 до 7 999 евро и
- Регистрация като земеделски производители съгласно Закона за подпомагане на земеделските производители.

[1]Стандартен производствен обем (СПО) означава стойността на продукцията, която отговаря на средната стойност за даден район за всеки един земеделски продукт

Определяне на горни и долни прагове, както е посочено в член 19, параграф 4, трета алинея от Регламент (ЕС) № 1305/2013

Икономическият размер на стопанството да е в границите между 8 000 и 16 000 СПО (СПО - стандартен производствен обем означава стойността на продукцията, която отговаря на средната стойност за даден район за всеки един земеделски продукт). Всяка земя, която се взима предвид при определяне на първоначалните минимални СПО да е с представен документ за собственост и/или договор за аренда/наем с минимален срок от 5 години;

Специални условия за подпомагане на младите земеделски стопани, когато те не се установяват като едноличен ръководител на стопанството в съответствие с член 2, параграфи 1 и 2 от Делегиран регламент (ЕС) № 807/2014

В случай, че младия земеделски производител не се е установил като единствен ръководител на стопанството, той може да получи финансова помощ, при положение, че отговаря на определението за млад земеделски производител и упражнява ефективен и дългосрочен контрол по отношение на решенията,свързани с управлението, ползите и финансовите рискове в стопанството.

Информация за прилагането на гратисния период, посочен в член 2, параграф 3 от Делегиран регламент (ЕС) № 807/2014

Когато кандидатът не покрива изискванията за професионални умения и познания, може да бъде одобрен при условие, че поеме ангажимент в бизнес плана, в рамките на 36 месеца от момента на вземане на решение за отпускане на помощта, да покрие тези изисквания.

Обобщение на изискванията за бизнес плана

Бизнес планът трябва да включва поне:

- Резюме на плана ;
- Информация за кандидата, включително образователен статус и професионален опит;
- Описание на началното състояние на земеделското стопанство включително размер на обработваемата земя, отглеждани земеделски култури и животни, икономически размер и местоположение, настоящо състояние на материалните активи (оборудване, машини,

помещения за отглеждане на животните, други производствени сгради и т.н), настоящо ниво на съответствие със стандартите на Общността, работна сила и т.н;
- Описание на концепцията за развитие на земеделската дейност на младият фермер вкл:

- Специфичните резултати и цели за развитието на дейностите на новото стопанство;
- Дейностите необходими за преструктурирането и адаптацията на земеделското стопанство;

- Описание на планираните резултати към периода на проверка на бизнес плана и към края на петата година;

- Подробно описание на инвестициите:

- Описание на планираните инвестиции, план на производство, както и времева таблица на инвестициите;
- Икономически размер, измерен в стандартен производствен обем (СПО) през всички години от изпълнение на бизнес плана;
- Информация за начина на придобиване на необходимите професионални умения и познания (ако е приложимо), както и информация за други необходими/планирани съвети и/или обучения. Задължително се включва базово обучение по проблемите на опозване на околната среда в земеделието;

Бизнес планът трябва да показва жизнеспособността на земеделското стопанство.

Бизнес планът трябва да покаже, увеличаване на икономическия размер на стопанството спрямо първоначалния размер с минимум 4000 евро измерен в Стандартен производствен обем.

Дейностите заложени в бизнес плана ще бъдат оценени не по-късно от 5-тата година от датата на индивидуалното решение за отпускане на помощта.

Бизнес планът следва да предвижда спазване на определението за активен земеделски стопанин в рамките на 18 месеца считано от датата на създаване на стопанството в съответствие с член 9 от Регламент (ЕС) №1307/2013 и член 19, пар. 4 от Регламент (ЕС) №1305/2013

Използване на възможността да се съчетаят различни мерки чрез бизнес плана, който дава достъп на на младите земеделски стопани до тези мерки

Заявлението по мярката дава възможност на младия земеделски производител да кандидатства и по други мерки от програмата, в това число мярка 4, подмярка 6.4. Подаденото заявление ще бъде оценявано в съответствие с критериите за допустимост и подбор на правилата и разпоредбите на съответната мярка.

Дейности с цел разнообразяване на селското стопанство

Неприложимо

8.2.4.3.2. 6.2 - Стартова помощ за неземеделски дейности

Подмярка:

- 6.2 — помощ при стартиране за неселскостопански дейности в селските райони

8.2.4.3.2.1. Описание на вида операция

Подкрепата за стартиране на нови неземеделски дейности е насочено към развитието на предприемачеството и насърчаване на разнообразяването на икономиката в селските райони чрез увеличаване на броя на микро предприятията в неземеделския сектор, разкриване на нови и запазване на съществуващи работни места, разширяване и подобряване на услугите за населението, интегриране на туристическия сектор в селските райони, насърчаване на съхранението и развитието на традиционни дейности за селските райони.

Подмярката ще допринася към приоритетна област 6А.

8.2.4.3.2.2. Вид подкрепа

Предоставя се подпомагане за стартиране на нови неземеделски дейности в селските райони. Дейностите трябва да са нови за предприятието или лицето, което получава подпомагането. Неземеделските дейности могат да включват:

- Дейности за развитие на туризъм (изграждане и обновяване на туристически обекти и развитие на туристически услуги);
- Производство или продажба на продукти, които не са включени в Приложение 1 от Договора за функциониране на Европейския съюз (независимо от вложените продукти и материали);
- Развитие на услуги във всички сектори (например: грижи за деца, възрастни хора, хора с увреждания, здравни услуги, счетоводство и одиторски услуги, ветеринарни дейности и услуги базирани на ИТ и др.);
- Производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление;
- Развитие на занаяти (включително предоставяне на услуги, свързани с участието на посетители в занаятчийски дейности) и други неземеделски дейности.

В рамките на подмярката не се финансират дейности, които водят до осъществяване на селскостопанска дейност или резултата от дейността е продукт, включен в Приложение I на Договора за функциониране на Европейския съюз. Не се предоставя финансова помощ за хазарт, финансови услуги, голф, сектори и дейности, определени за недопустими в Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis, производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за продажба.

8.2.4.3.2.3. Връзка с друго законодателство

Делегирани актове на основание чл. 19, параграф 8 и чл. 45, параграф 6 от Регламент (ЕС)

№1305/2013.

За да се избегне припокриването между ОПИК и ПРСР, подкрепата за инвестиции в неземеделски дейности за действащи и стартиращи микропредприятия и земеделски производители в селските райони ще се предоставя само в рамките на ПРСР. Микропредприятията, включително стартиращите иновативни фирми, ще са допустими за подкрепа по ОПИК само ако осъществяват дейността си извън селските райони. Подмярката няма да подпомага стартиращи предприятия на безработни, които се подпомагат чрез финансови инструменти от ОПРЧР.

8.2.4.3.2.4. Бенефициери

Земеделски производители или микропредприятия, регистрирани като еднолични търговци или юридически лица по Търговския закон, Закона за кооперациите или Закона за вероизповеданията, както и физически лица, регистрирани по Закона за занаятите.

Бенефициентите трябва да имат седалище/клон или съответно постоянен адрес за физическите лица на територията на селски район.

При определянето на едно предприятие за микропредприятие се следва дефиницията на Препоръка 2003/361/ЕО на Комисията.

8.2.4.3.2.5. Допустими разходи

Начална помощ за нови неземеделски дейности в селските райони.

8.2.4.3.2.6. Условия за допустимост

Проектите и кандидатите трябва да отговарят на следните условия:

- Подпомаганата дейност да се извършва в селски район;
- Дейностите, за които се кандидатства не са извършвани от предприятието до момента на подаване на заявлението за подпомагане;
- Кандидатът трябва да представи разработен бизнес план за новата дейност, който да показва икономическа жизнеспособност;
- Дейността не оказва отрицателно влияние върху околната среда;
- Инвестициите в производство на електроенергия от биомаса не се подпомагат по подмярката, ако те не произвеждат най-малко 10% топлинна енергия от общо произведената енергия;
- Стопанството на кандидати – земеделски производители, които не са микропредприятия трябва да има стандартен производствен обем над 8 000 евро;
- Изпълнението на бизнес плана трябва да започне в срок до 9 месеца от решението за отпускане на помощта;
- Суровините от зърнени и други богати на скорбяла култури, захарни и маслодайни култури, използвани за производство биоенергия, включително биогорива се ограничават до:

- 50% зърнени и други богати на скорбяла култури, както и суровини, които се използват за

фуражи;
- 75% суровини от етеричномаслени култури.

Ограниченията не се прилагат за отпадъчни продукти.

Не се предоставя финансова помощ за изграждане и обновяване на туристически обекти и туристически услуги в курортни комплекси и населени места по черноморското крайбрежие и в планиските курорти с развит масов туризъм. Населените места с развит масов туризъм и курортните комплекси са посочени в Приложение към подмерки 6.2 и 6.4.

Подпомагат се проекти за обновяване или изграждане на места за настаняване с до 20 помещения за настаняване.

Проекти, с включени инвестиции за производство енергия от ВЕИ се подпомагат, ако не надхвърлят необходимото количество енергия за покриване на потребностите на предприятието.

Проекти за производство на биогорива и течните горива от биомаса се подпомагат при условие, че отговарят на критериите за устойчивост, определени в чл. 37-40 от Закона за енергията от възобновяеми източници (например: не са отглеждани върху терени с голямо значение за биоразнообразието, с високи въглеродни запаси, не са добити от суров материал, отглеждан на земя, която е била торфище, водят като резултат при потреблението на произведените от тях биогорива и течни горива от биомаса до намаляване на емисиите на парникови газове, са отглеждани в съответствие с чл. 38 Закона за енергията от възобновяеми източници).

8.2.4.3.2.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

При одобрението на заявленията ще се следват следните принципи за определяне на критериите за подбор:

- Дейности за развитие на занаяти, социални и здравни услуги;
- Подпомагането ще се фокусира върху най-бедните райони (Северозападен и Северен централен район);
- Проекти за развитие на селски, еко и културен туризъм и др. алтернативни форми на туризъм;
- Кандидати, регистрирани като тютюнопроизводители;
- Проекти в секторите, посочени в т. „Мерки по създаване на нови предприятия и стимулиране на предприемачеството“ от Националната стратегия за насърчаване на малките и средните предприятия (например: компютри, оптика и електроника; автомобили и други превозни средства; метални изделия; печатарска промишленост; информационни технологии).
- Създаване на заетост.

Ще се финансират дейности, които при оценката получават минимален брой точки.

Комитетът за наблюдение на програмата ще одобри критерите за подбор, точките за всеки критерии, както и минималния брой точки, над които дейността ще бъде одобрена за финансиране..

8.2.4.3.2.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

Подпомагането се предоставя под формата на фиксирано плащане, което не надвишава 25 000 евро.

Плащането се извършва чрез две плащания, представляващи първо плащане в размер на 15 000 евро – до 3 месеца от сключване на договор и второ плащане в година по избор на кандидата, но не по-късно от петата година и не по-рано от третата година от изпълнението на бизнес плана.

Второто плащане, в размер на 10 000 евро, се извършва, ако кандидатът е извършил всички инвестиции, основните дейности и е постигнал целите, предвидени в бизнес плана и е създадено най-малко едно работно място (включително самонаемане).

8.2.4.3.2.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.4.3.2.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

1. Развитие на електронни услуги за бенефициенти;

2. Условия за допустимост и критерий за подбор;

3. Липсата на разбиране на изискванията и информираност от страна на бенефициентите, което от своя страна води до по-високо ниво на грешка и неизпълнение на договорни задължения;

4. Изкуствено създадени условия за получаване на приоритет;

5. Разграничаване на допустимите дейности между мерките, свързани с преработка на продукти от Приложение I от Договора за функциониране на ЕС в продукти, извън Приложението;

6. Разграничаване на допустимите кандидати и дейности по подмярка „Инвестиционна подкрепа за неземеделски дейности“ и подмярка „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности по Тематичната подпрограма за развитието на малки стопанства“.

8.2.4.3.2.9.2. Действия за смекчаване на последиците

1.1. Осигуряване на допълнителни средства от мярка Техническа помощ за техническото осигуряване и обучението във връзка с предоставяните електронни услуги за всички заинтересовани бенефициенти, които не разполагат с необходимите знания и/или оборудване, за да се възползват от предлаганите от администрацията електронни услуги;

2.1. Дефиниране в нормативната уредба на допълнителни изисквания и дефиниции, свързани с определяне на допустимостта, включително изискване на документи, даващи възможност за проверка и определяне на критериите за допустимост;

2.2. Подобряване на контролните системи, въвеждане на методологии за оценка и образци на документи доказващи икономическа обоснованост приложими за всички случаи;

2.3. Дефиниране на ясни, проверими и котролируеми критерии за подбор в съответствие с нуждите

на програмата, гарантиращи правилното насочване на инвестициите.

2.4. Контролът по подмярката ще се извършва чрез системни административни проверки на всички заявления за финансова помощ (заявления за подпомагане и искания за плащане), като те ще бъдат допълвани от проверки на място;

3.1. Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти;

4.1. Ще бъдат включени елементи за проверка в контролните процедури, както и изисквания в нормативната уредба за предотвратяване на условията, които определят създаването им;

4.2. На база придобития опит от програмен период 2007-2013 ще се елиминират критериите за подбор, които водят до създаването на изкуствени условия, а за останалите ще бъдат извършвани и кръстосани проверки със схемите от ОСП, в случаите, при които е приложимо;

4.3 Разработване и одобряване от Комитета за наблюдение на програмата на методика за оценка на критериите за подбор, която ще съдържа точни указания за прилагане на всеки критерии и определяне на точките при комбиниране в едно заявление на няколко дейности.

5.1. Включване в нормативната уредба на ясни изисквания и приложения, съдържащи списъци с допустимите дейности по мерките, свързани с преработка на продукти от Приложение I от Договора за функциониране на ЕС в продукти, извън Приложението;

6.1. Ясно дефиниране в нормативната уредба на еднозначни изисквания и дефиниции, свързани с разграничаването на допустимите кандидати и дейности с подмярка „Инвестиционна подкрепа за неземеделски дейности“, както и с подмярка „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности по Тематичната подпрограма за развитието на малки стопанства“;

8.2.4.3.2.9.3. Обща оценка на мярката

РА разполага с изграден административен капацитет от предходния планов период за извършване на проверки за допустимост на ниво операции, бенефициенти и разходи.

Предвид описаните мерки за минимизиране на риска, РА счита, че с въвеждането на предвидените действия за смекчаване, ще бъде постигната повишена проверимост и контрол на заложените изисквания в под-мярката. По време на изпълнение на Програмата ще се извършва текуща оценка на проверимостта и възможността за контрол, като при необходимост, мерките ще се коригират своевременно в зависимост от нуждите.

В периода 2007-2013 г. не е прилагана еквивалентна мярка и не са налични установени конкретни рискове от външни проверяващи органи. Идентифицираните общи слабости по други мерки от ПРСР 2007-2014 ще бъдат взети предвид при изграждане на системите за контрол. Предвижда се въвеждането на до две междинни посещения на място преди второто плащане на база анализ на риска.

Допълнително ще се изгради механизъм за отваряне на приеми на проекти въз основа на предполагаемия интерес и възможностите на компетентните органи за обработката им в поставените нормативни срокове.

Подмярката се прилага за първи път, но опита от прилагане на мерки 311, 312 и 112 от ПРСР 2007-2013 г. ще спомогне преодоляване на основните рискове.

Специален акцент трябва да се постави на мерки за повишаване на информираността на бенефициентите.

Оценка по критериите за подбор се извършва за заявленията, отговарящи на условията за допустимост. С цел намаляване на административната тежест и ускоряване на процеса на разглеждане на заявленията, когато в определен прием са постъпили заявления, надвишаващи 100% предвидения бюджет за приема, първо се извършва предварителна оценка по критериите за подбор, след което се проверява допустимостта на заявленията, за които е наличен финансов ресурс. Преди одобрение на заявленията, се извършва окончателна оценка.

8.2.4.3.2.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Не е приложимо

8.2.4.3.2.11. Специфична информация за операцията

Определение за малко стопанство, посочено в член 19, параграф 1, букви а) и б) от Регламент (ЕС) № 1305/2013

НЕ Е ПРИЛОЖИМО

Определяне на горни и долни прагове, както е посочено в член 19, параграф 4, трета алинея от Регламент (ЕС) № 1305/2013

Не е приложимо

Специални условия за подпомагане на младите земеделски стопани, когато те не се установяват като едноличен ръководител на стопанството в съответствие с член 2, параграфи 1 и 2 от Делегиран регламент (ЕС) № 807/2014

Не е приложимо

Информация за прилагането на гратисния период, посочен в член 2, параграф 3 от Делегиран регламент (ЕС) № 807/2014

Не е приложимо

Обобщение на изискванията за бизнес плана

Бизнес планът трябва да съдържа най-малко следните елементи:

- Резюме на плана;
- Първоначално икономическо състояние на кандидата;
- Анализ на пазара, въздействие върху конкурентите;
- Етапи и цели за развитие на новите дейности на кандидата;
- Прогноза на нетните парични потоци;
- Подробно описание на дейностите и инвестициите, необходими за развитие на дейностите на кандидата.

Промени в бизнес плана се допускат, ако не водят до съществено изменение на дейността.

Използване на възможността да се съчетаят различни мерки чрез бизнес плана, който дава достъп на на младите земеделски стопани до тези мерки

Допустимо е комбинирано кандидатстване по подмярка 6.1, 6.4 и мярка 4. При интегрирани проекти заявлението се проверява за съответствие с критериите за допустимост и подбор на двете мерки.

Дейности с цел разнообразяване на селското стопанство

В рамките на подмярката ще се финансират неземеделски дейности от всички сектори на икономиката с изключение на инвестиции за хазарт, финансови услуги, голф, сектори и дейности, определени за недопустими в Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis, производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за продажба.

8.2.4.3.3. 6.3 - Стартова помощ за развитието на малки стопанства

Подмярка:

- 6.3 — помощ при стартиране за развитието на малки стопанства

8.2.4.3.3.1. Описание на вида операция

Броят на малките стопанства, съгласно националната дефиниция, към които е насочена Тематичната подпрограма, е 85 770, което е 23,2% от всички стопанства в България. Почти всички малки стопанства развиват дейност като физически лица или еднолични търговци, като има само 520 стопанства, които са юридически лица. От всички малки стопанства, 69,3% са с размер до 3 999 евро, а останалите 30,7% имат размер от 4 000 до 7 999 евро.

Помощта предоставяна на малките стопанства е насочена към осигуряване на тяхното устойчиво развитие и растеж. По мярката се подпомагат всички дейности, които могат да гарантират това развитие, които са включени в бизнес плана. Това включва инвестиции в малкото стопанство, свързани с неговото развитие и модернизация, а също и текущи разходи необходими за изпълнението на бизнес плана.

С прилагането на подмярката се цели икономическо развитие и укрепване на малките земеделски стопанства в устойчиви и жизнеспособни единици.

Дейностите по подмярката ще допринесат за удовлетворяване на идентифицираните в стратегията потребностите на малките земеделски стопанства относно: повишаване на жизнеспособността им; подобряване на опазването на околната среда и борбата с климатичните промени и ускоряване на тяхната модернизацията и технологичното обновление;

През Програмният период 2007-2013 г., по специално от прилагането на мярка 141 „Подпомагане на полупазарни стопанства в процес на преструктуриране“ могат да се изведат следните поуки:

- Децентрализираното прилагане на мярката оказа съществено влияние за ефективността на мярката.
- Предоставянето на консултантски услуги от страна на НССЗ концентрирайки се към малките земеделски стопанства доведе до висока информираност, качествено предоставяне на консултантските услуги и ефективно техническо подпомагане за кандидатсване по мерките от ПРСР 2007-2013 г.
- Завишаване на контролните механизми като се извършват няколко посещения на място по време на изпълнение на бизнес плана бе с добър ефект относно отстраняване на лоши практики и грешки.
- Намаляване на административната тежест и опростяване на правилата за кандидатстване значително улесниха кандидатите в процеса на кандидатстване, но все още е необходимо да се предприемат мерки и действия в тази насока за да се търси по-добър ефект.

Приоритетни област: 2A

8.2.4.3.3.2. Вид подкрепа

Помощта се оказва като фиксирана сума, която може да се изразходва за инвестиции и текущи разходи, необходими за постигане на целите, определени в бизнес-плана.

8.2.4.3.3.3. Връзка с друго законодателство

Чл. 13 от делегиран акт (проект)на Комисията за допълнение на някои разпоредби на Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и за въвеждане на преходни разпоредби.

Чл. 5 от Регламент (ЕО) № 1242/2008 на Комисията за установяване на типология на Общността на земеделските стопанства.

Чл. 65 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета

8.2.4.3.3.4. Бенефициери

Земеделски производители, отговарящи на условията, изброени в раздел 4.1 на Тематичната подпрограма за малките стопанства. Не се подпомагат бенефициенти одобрени по мярка 112 Създаване на млади фермери от ПРСР 2007-2013 г. Не са допустими бенефициенти, които са били одобрени през последните пет години по мярка 141 Подпомагане на полупазарни стопанства в процес на преструктуриране от ПРСР 2007-2013 г.

8.2.4.3.3.5. Допустими разходи

Помощта, която се предоставя по тази подмярка е в размер на 15 000 евро и представлява плащане на два транша. Първо плащане в размер на 10 000 евро след одобрението на заявлението за подпомагане. Второ плащане в размер на 5 000 евро след проверка на изпълнението на бизнес плана.

8.2.4.3.3.6. Условия за допустимост

Кандидатите трябва да отговарят на изискванията за допустимост, описани в Раздел 4.1 на Тематичната подпрограма за малки стопанства

Кандидатите трябва да са получили минимум 33 % от общия доход за преходната година от земеделски дейности.

Кандидатите трябва да представят бизнес план, който да показва първоначално състояние на

земеделското стопанство и сведения за дейностите (включително дейностите, свързани с екологичната устойчивост и ресурсната ефективност), които биха спомогнали за постигане на икономическа жизнеспособност, например инвестиции, обучение, сътрудничество.

8.2.4.3.3.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

Приоритет ще бъде даден на проекти на земеделски производители, които:

- към момента на подаване на заявлението за подпомагане имат регистрирани животновъдни обекти и отглеждат едри и дребни преживни животни, свине, зайци, птици и пчели;
- производства им са в секторите плодове, зеленчуци, както и за етерично-маслени култури;
- земеделското стопанство е разположено в планински район съгласно наредбата за определяне на критериите за необлагодетелстваните райони и териториалния им обхват (приета с ПМС №30 ОТ 15.02.2008 г.; ДВ, бр. 20 от 2008 г.);
- на земеделски производители, чиито стопанства са преминали към биологично производство на земеделски продукти и храни по смисъла на Регламент на Съвета (ЕО) № 834/2007 от 28 юни 2007 *относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти и за отмяна на Регламент (ЕИО) 2092/91* и/или са одобрени ползватели на помощ по мярка 10 „Агроекологични плащания" от ПРСР

8.2.4.3.3.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

Помощта, която се предоставя по тази подмярка е в размер на 15 000 евро и представлява плащане на два транша. Първо плащане в размер на 10 000 евро след одобрението на заявлението за подпомагане. Второ плащане в размер на 5 000 евро след проверка на изпълнението на бизнес плана.

8.2.4.3.3.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.4.3.3.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

1. Развитие на електронни услуги за бенефициенти;

2. Условия за допустимост и критерий за подбор;

3. Липсата на разбиране на изискванията и информираност от страна на бенефициентите, което от своя страна води до по-високо ниво на грешка и неизпълнение на договорни задължения;

4. Изкуствено създадени условия за получаване на приоритет;

5. Административен капацитет.

8.2.4.3.3.9.2. Действия за смекчаване на последиците

1. Осигуряване на допълнителни средства от мярка Техническа помощ за техническото осигуряване и обучението във връзка с предоставяните електронни услуги за всички заинтересовани бенефициенти, които не разполагат с необходимите знания и/или оборудване, за да се възползват от предлаганите от администрацията електронни услуги;

2.1. Дефиниране в нормативната уредба на допълнителни изисквания и дефиниции, свързани с определяне на допустимостта, включително изискване на документи, даващи възможност за проверка и определяне на критериите за допустимост;

2.2. Подобряване на контролните системи, въвеждане на методологии за оценка и образци на документи доказващи икономическа обоснованост приложими за всички случаи;

2.3. Дефиниране на ясни, проверими и котролируеми критерии за подбор в съответствие с нуждите на програмата, гарантиращи правилното насочване на инвестициите;

2.4. Контролът по подмярката ще се извършва чрез системни административни проверки на всички заявления за финансова помощ (заявления за подпомагане и искания за плащане), като те ще бъдат допълвани от проверки на място;

3.1. Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти;

4.1. Ще бъдат включени елементи за проверка в контролните процедури, както и изисквания в нормативната уредба за предотвратяване на условията, които определят създаването им;

4.2. На база придобития опит от програмен период 2007-2013 ще се елиминират критериите за подбор, които водят до създаването на изкуствени условия, а за останалите ще бъдат извършвани и кръстосани проверки със схемите от ОСП, в случаите, при които е приложимо;

5.1. Засилване на административния капацитет на местно и регионално ниво, с цел приемане на децентрализиран подход на прилагане на мярката;

5.2. Опитът от прилагане на мярка 112 „Създаване на стопанства на млади фермери“ показва, че децентрализирането й съкращава времето на обработка на документите и се рационализират процедурите за контрол, като се премахват дублиращите проверки, чрез което се намалява значително времето за обработка на заявленията. По отношение на мярка 6.3. „Стартова помощ за развитието на малки стопанства“ ще се предвиди система за извършване на анализ за готовността за прилагане на подмярката децентрализирано;

5.3. При децентрализиране на подмярката ще се предвидят контролни проверки от методически отговорните органи по отношение на правилното й прилагане.

8.2.4.3.3.9.3. Обща оценка на мярката

РА разполага с изграден административен капацитет от предходния планов период за извършване на проверки за допустимост на ниво операции, бенефициенти и разходи.

Предвид описаните мерки за минимизиране на риска, РА счита, че с въвеждането на предвидените действия за смекчаване, ще бъде постигната повишена проверимост и контрол на заложените изисквания в под-мярката. По време на изпълнение на Програмата ще се извършва текуща оценка на проверимостта и възможността за контрол, като при необходимост, мерките ще се коригират своевременно в зависимост от нуждите.

В периода 2007-2013 г. не е прилагана еквивалентна мярка и не са налични установени конкретни рискове от външни проверяващи органи. Идентифицираните общи слабости по други мерки от ПРСР 2007-2014 ще бъдат взети предвид при изграждане на системите за контрол. Предвижда се въвеждането на до две междинни посещения на място преди второто плащане на база анализ на риска.

Допълнително ще се изгради механизъм за отваряне на приеми на проекти въз основа на предполагаемия интерес и възможностите на компетентните органи за обработката им в поставените нормативни срокове.

8.2.4.3.3.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

не приложимо

8.2.4.3.3.11. Специфична информация за операцията

Определение за малко стопанство, посочено в член 19, параграф 1, букви а) и б) от Регламент (ЕС) № 1305/2013

За целите на политиката през периода 2014-2020 се използва следната дефиниция на малки стопанства:

- Икономически размер, измерен в стандартен производствен обем (СПО) [1]. от 2 000 до 7 999 евро и
- Регистрация като земеделски производители съгласно Закона за подпомагане на земеделските производители.

[1]Стандартен производствен обем (СПО) означава стойността на продукцията, която отговаря на средната стойност за даден район за всеки един земеделски продукт

Определяне на горни и долни прагове, както е посочено в член 19, параграф 4, трета алинея от Регламент (ЕС) № 1305/2013

Икономическият размер на стопанството да е в границите между 2 000 и 7 999 СПО. Всяка земя, която се взима предвид при определяне на първоначалните минимални СПО да е с представен документ за собственост и/или договор за аренда/наем с минимален срок от 5 години;

Подпомагането се предоставя само при представянето на бизнес план. Изпълнението на бизнес плана трябва да започне в срок от девет месеца от датата на издаване на заповедта за одобрение.

Специални условия за подпомагане на младите земеделски стопани, когато те не се установяват като едноличен ръководител на стопанството в съответствие с член 2, параграфи 1 и 2 от Делегиран регламент (ЕС) № 807/2014

неприложимо

Информация за прилагането на гратисния период, посочен в член 2, параграф 3 от Делегиран регламент (ЕС) № 807/2014

неприложимо

Обобщение на изискванията за бизнес плана

Кандидатите трябва да представят бизнес план, който да показва първоначално състояние на земеделското стопанство и сведения за дейностите (включително дейностите, свързани с екологичната устойчивост и ресурсната ефективност), които биха спомогнали за постигане на икономическа жизнеспособност, например инвестиции, обучение, сътрудничество.

Бизнес планът трябва да включва най-малко следните елементи:

1. Характеристика на земеделското стопанство;

2. Стратегия, показваща как ще се развива стопанството за периода на подпомагане;

3.Описание на планираните инвестиции и дейности, необходими за развитието на земеделското стопанство.

4. Специфични резултати и цели, включително времева схема и задачи за периода на подпомагане

,които следва да са постигнати към датата на получаване на вторият транш от помощта.

Целите, които следва да бъдат постигнати като минимум са:

- А.1.Увеличаване на обработваемата площ в земеделското стопанство с минимум 20% спрямо датата на кандидатсване

  и/или

- А.2.Увеличаване на броя на отглежданите животни (поне един вид от тях) в земеделското стопанство с минимум 20% спрямо датата на кандидатсване.

  и/или

- А.3. увеличаване на икономическия размер на стопанството с минимум 2000 евро измерен в Стандартен производствен обем;
- Б. Достигане на съответствие със Стандартите на Общността по отношение на ветеринарните и фитосанитарните изисквания, хуманното отношение към животните, опазването на околната среда, хигиената, сигурността и безопасните условия на труд.

Освен горепосочените цели, бизнес планът трябва да включва и поне един специфичен за стопанството резултат, съгласно списък включен в наредбата за прилагане на подмярката.

5. Производствена програма

6. Обучения и консултации в т.ч. поемане на ангажимент за започване и завършване на съответен курс на обучение/информационни дейности, предлагани по мярка 1, свързани с основни проблеми за опазване на околната среда в земеделския сектор до подаване на заявка за изплащане на втория транш от помощта (в случай, че кандидатът няма завършено средно и/или висше образование в областта на опазването на околната среда и/или той/тя не са получили необходима консултация относно проблеми за опазване на околната среда по мярка 2, операция 2.1.2)

7.Финансов план за периода на изпълнение на бизнес плана

Елементите от бизнес плана, които показват повишаване на икономическото развитие на земеделското стопанства са изпълнение на елементи 4 (специфичи резултати и цели), 5 (производствена програма) и 6 (обучения и консултации) на бизнес плана.

Използване на възможността да се съчетаят различни мерки чрез бизнес плана, който дава достъп на на младите земеделски стопани до тези мерки

Кандидатите по подмярка 6.3 могат да кандидатстват с интегриран проект и по мярка 4, подмерки 4.1.2, 4.2.2 и 4.4.2, и подмярка 6.4. При интегрирани проекти заявлението се проверява за съответствие с критериите за допустимост и подбор на двете мерки.

Дейности с цел разнообразяване на селското стопанство

неприложимо

8.2.4.3.4. 6.4.2 Операция Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности по Тематичната подпрограма за развитието на малки стопанства

Подмярка:

- 6.4 — подкрепа за инвестиции в установяването и развитието на неселскостопански дейности

8.2.4.3.4.1. Описание на вида операция

Процесът на преструктуриране на българския земеделски сектор, който се характеризира с голям брой нископродуктивни малки стопанства, може да бъде стимулиран към разнообразяване на дейността чрез насърчаване развитието на неземеделски дейности.

Подпомагането на инвестиции на земеделски производители за развиване на неземеделски дейности ще улесни навлизането им или разширяването на дейностите в сектори с потенциал за пазарен растеж. Това ще доведе до допълнителен доход за малките стопани и ще подпомогне процеса на преструктурирането им.

С прилагането на операция 6.4.2 се цели разширяване на дейностите на земеделските стопанства с неземеделски такива, което от своя страна ще повиши тяхната устойчивост и подпомогне процеса на преструктурирането им.

Приоритетни области: 2А и 3А

8.2.4.3.4.2. Вид подкрепа

По тази подмярка се подпомагат инвестициите за стартиране или развитие на неземеделски дейности в селските райони, сред които са:

- *Развитие на селски туризъм* (изграждане и обновяване на туристически обекти и развитие на туристически услуги)*;*
- *Местно занаятчийство* (включително предоставяне на услуги, свързани с участието на посетители в занаятчийски дейности)*;*

- *Преработка и маркетинг на земеделски продукти, които не се подпомагат по чл. 18 и крайният продукт не е включен в Анекс I(независимо от вложените продукти и материали ;*
- *Производство и/или преработка на неземеделски стоки и материали;*
- *Предоставяне на услуги за всички икономически сектори и населението,* (например: грижи за деца, възрастни хора, хора с увреждания, здравни услуги, счетоводство и одиторски услуги, ветеринарни дейности и услуги базирани на ИТ и др.);
- *развитието на технологиите в областта на „зелената икономика“, включително на енергия от ВЕИ за собствено потребление.*

В рамките на подмярката не се финансират дейности, които водят до осъществяване на селскостопанска дейност или резултата от дейността е продукт, включен в Приложение I на Договора за функциониране на Европейския съюз.

Не се предоставя финансова помощ за хазарт, финансови услуги, голф, сектори и дейности,

определени за недопустими в Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis, производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за продажба.

Не се предоставя финансова помощ за изграждане и обновяване на туристически обекти и развитие на туристически услуги в курортни комплекси и населени места по черноморското крайбрежие и в планиските курорти с развит масов туризъм. Населените места с развит масов туризъм и курортните комплекси са посочени в Приложение към подмерки 6.2 и 6.4.

8.2.4.3.4.3. Връзка с друго законодателство

Чл. 5 от делегиран акт (проект) на Комисията за допълнение на някои разпоредби на Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и за въвеждане на преходни разпоредби.

Чл. 65 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета *)*

8.2.4.3.4.4. Бенефициери

Земеделски производители, отговарящи на условията, изброени в раздел 4.1 на Тематичната подпрограма за малките стопанства. в общините от селските райони.

8.2.4.3.4.5. Допустими разходи

а) Изграждане, придобиване и подобряване на недвижимо имущество, включително чрез лизинг;

б) Закупуване на нови машини, съоръжения и оборудване, включително компютърен софтуер до пазарната стойност на активите, включително чрез лизинг;

в) Общи разходи свързани със съответния проект за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултантски услуги, различни от тези предоставяни по мярката по чл.15;

г) Закупуване на ноу-хау, патенти права и лицензи, търговски марки и процеси необходими за изготвяне и изпълнение на проекта.

Разходите по т.“в“ не могат да надхвърлят 12 % от сумата на разходите по т. „а“, „б“ и „г“.

Не са допустими за подпомагане текущи разходи.

Разходите са допустими само ако са извършени след подаване на заявлението за подпомагане.

Допустими са авансови плащания в размер до 50% от одобрената финансова помощ.

8.2.4.3.4.6. Условия за допустимост

Земеделски производители, отговарящи на условията, изброени в Раздел 4.1 от Тематичната подпрограма.

Кандидатите трябва да са получили минимум 33 % от общия доход за преходната година от земеделски дейности.

Инвестицията да се извършва на територията на община от селските райони, за която се отнася проектното предложение.

Инвестициите в производство на електроенергия от биомаса не се подпомагат, ако те не произвеждат 10% топлинна енергия.

Максималният дял зърнени и други богати на скорбяла култури, захарни и маслодайни култури, използвани за производство на биоенергия, включително биогорива се ограничават до:

- 50% зърнени и други богати на скорбяла култури, както и суровини, които се използват за фуражи;
- 75% суровини от етеричномаслени култури.

Ограниченията не се прилагат за отпадъчни продукти.

Проекти, с включени инвестиции за производство енергия от ВЕИ се подпомагат, ако не надхвърлят необходимото количество енергия за покриване на потребностите на предприятието.

Подпомагат се проекти за обновяване или изграждане на места за настаняване с до 20 помещения за настаняване.

Проекти за производство на биогорива и течните горива от биомаса се подпомагат при условие, че отговарят на критериите за устойчивост, определени в чл. 37-40 от Закона за енергията от възобновяеми източници.

8.2.4.3.4.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

В процеса на избор ще се дава приоритет на:

· Проекти, за разнообразяване на дейността, представени от земеделски производители, регистрирани като тютюнопроизводители;

· Проекти, представени от жени и млади фермери;

· Проекти, създаващи постоянна заетост;

-Проекти, интегриращи хоризонталните приоритети за опазване и възстановяване на околната среда, включително биологично производство, икономия на ресурси и адаптация към климатичните промени.

8.2.4.3.4.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

Финансовата помощ е в размер до 85% от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.

Минималният размер на допустимите разходи за едно проектно предложение е 5000 евро.

Максималният размер на допустимите разходи за едно проектно предложение е 70 000 евро.

По мярката се прилагат правилата за минималната помощ и общата финансова помощ получена по правилата за минимална помощ, по тази или други програми не може да надхвърля 200 000 евро за период от три години.

8.2.4.3.4.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.4.3.4.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

1. Определяне разумността на предложените разходи;

2. Достъп до финансиране на бенефициентите за изпълнение на проектите;

3. Развитие на електронни услуги за бенефициенти;

4. Двойно финансиране;

5. Условия за допустимост и критерий за подбор;

6. Липсата на разбиране на изискванията и информираност от страна на бенефициентите, което от своя страна води до по-високо ниво на грешка;

7. Изкуствено създадени условия за получаване на приоритет;

8. Разграничаване на допустимите дейности между мерките, свързани с преработка на продукти от Приложение I от Договора за функциониране на ЕС в продукти, извън Приложението;

9. Разграничаване на допустимите кандидати и дейности по подмярка „Стартова помощ за развитието на малки стопанства“;

10. Определяне размера на помощта в съответствие с изискванията на минималните помощи (de minimis);

11. Административен капацитет.

8.2.4.3.4.9.2. Действия за смекчаване на последиците

1. Въвеждане на механизъм за оценка на обоснованост на разходите на база на разписаните критерии за лимитиране на разходи до пазарната им стойност, като се гарантира своевременно актуализиране на базата данни с референтни цени;
2. Използване на механизма за оценка на предложените разходи посредством сравняване на три оферти, като ще се продължи утвърдената добра практика за извършване на насрещна проверка на предоставените конкурентни оферти;

2.1. Сключване на споразумения с търговските банки за предоставяне на улеснен достъп до финансов ресурс на одобрените кандидати;

2.2. Прецизиране на изискванията за обезпечаване на авансовите плащания по отношение на еквивалентна банкова гаранция;

2.3. Анализиране на възможността за включването и ефективното използване на финансовия инженеринг;

3.1. Осигуряване на допълнителни средства от мярка Техническа помощ за техническото осигуряване и обучението във връзка с предоставяните електронни услуги за всички заинтересовани бенефициенти, които не разполагат с необходимите знания и/или оборудване, за да се възползват от предлаганите от администрацията електронни услуги;

4.1. Осигуряване на връзка с ИСУН 2020, с цел извършване на проверки за двойно финансиране с другите ЕСИ фондове;

4.2. Въвеждане на адекватно разграничаване на отделните операции и бенефициенти, допустими по мерките от ПРСР;

5.1. Дефиниране в нормативната уредба на допълнителни изисквания и дефиниции, свързани с определяне на допустимостта, включително изискване на документи, даващи възможност за проверка и определяне на критериите за допустимост;

5.2. Подобряване на контролните системи, въвеждане на методологии за оценка и образци на документи доказващи икономическа обоснованост приложими за всички случаи;

5.3. Дефиниране на ясни, проверими и котролируеми критерии за подбор в съответствие с нуждите на програмата, гарантиращи правилното насочване на инвестициите;

6.1. Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти;

6.2. При инвестиции, включващи строително-монтажни работи (СМР), контролът ще се прецизира, като се следи за изпълнението на инвестицията като цяло. Изразяването на становище следва да бъде по отношение на съответствието в количествено и качествено отношение.

7.1. Ще бъдат включени елементи за проверка в контролните процедури, както и изисквания в нормативната уредба за предотвратяване на условията, които определят създаването им;

7.2. На база придобития опит от програмен период 2007-2013 ще се елиминират критериите за подбор, които водят до създаването на изкуствени условия;

7.3. Комитетът за наблюдение на програмата ще одобри методика за оценка на критериите за подбор, която ще съдържа точни указания за прилагане на всеки критерии и определяне на точките при комбиниране на няколко дейности в едно заявление;

8.1. Включване в нормативната уредба на ясни изисквания и приложения, съдържащи списъци с допустимите дейности по мерките, свързани с преработка на продукти от Приложение I от Договора за функциониране на ЕС в продукти, извън Приложението;

9.1. Ясно дефиниране в нормативната уредба на еднозначни изисквания и дефиниции, свързани с разграничаването на допустимите кандидати и дейности с подмярка „Стартова помощ за неземеделски дейности“;

10.1. Въвеждане на указания за начините за проверка на свързаност при определяне размера на помощта в съответствие с изискванията на минималните помощи (de minimis);

10.2. Внедряване на система за проверка и въвеждане на данни в публичния регистър на минималните помощи, администриран от Министерство на финансите.

11.1. Засилване на административния капацитет на местно и регионално ниво, с цел приемане на децентрализиран подход на прилагане на мярката;

11.2. Опитът от прилагане на мярка 112 „Създаване на стопанства на млади фермери“ показва, че децентрализирането й съкращава времето на обработка на документите и се рационализират процедурите за контрол, като се премахват дублиращите проверки, чрез което се намалява значително времето за обработка на заявленията. По отношение на мярка 6.3. „Стартова помощ за развитието на малки стопанства“ ще се предвиди система за извършване на анализ за готовността за прилагане на подмярката децентрализирано;

11.3. При децентрализиране на подмярката ще се предвидят контролни проверки от методически отговорните органи по отношение на правилното й прилагане.

8.2.4.3.4.9.3. Обща оценка на мярката

РА разполага с изграден административен капацитет от предходния планов период за извършване на проверки за допустимост на ниво операции, бенефициенти и разходи.

Предвид описаните мерки за минимизиране на риска, РА счита, че с въвеждането на предвидените действия за смекчаване, ще бъде постигната повишена проверимост и контрол на заложените изисквания в под-мярката. По време на изпълнение на Програмата ще се извършва текуща оценка на проверимостта и възможността за контрол, като при необходимост, мерките ще се коригират своевременно в зависимост от нуждите.

В периода 2007-2013 г. не е прилагана еквивалентна мярка и не са налични установени конкретни рискове от външни проверяващи органи. Идентифицираните общи слабости по други мерки от ПРСР 2007-2014 ще бъдат взети предвид при изграждане на системите за контрол. Предвижда се

въвеждането на до две междинни посещения на място преди второто плащане на база анализ на риска.

Допълнително ще се изгради механизъм за отваряне на приеми на проекти въз основа на предполагаемия интерес и възможностите на компетентните органи за обработката им в поставените нормативни срокове.

8.2.4.3.4.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Неприложимо

8.2.4.3.4.11. Специфична информация за операцията

Определение за малко стопанство, посочено в член 19, параграф 1, букви а) и б) от Регламент (ЕС) № 1305/2013

За целите на политиката през периода 2014-2020 се използва следната дефиниция на малки стопанства:

- Икономически размер, измерен в стандартен производствен обем (СПО) [1]. от 2 000 до 7 999 евро и
- Регистрация като земеделски производители съгласно Закона за подпомагане на земеделските производители.

[1]Стандартен производствен обем (СПО) означава стойността на продукцията, която отговаря на средната стойност за даден район за всеки един земеделски продукт

Определяне на горни и долни прагове, както е посочено в член 19, параграф 4, трета алинея от Регламент (ЕС) № 1305/2013

Икономическият размер на стопанството да е в границите между 2 000 и 7 999 СПО. Всяка земя, която се взима предвид при определяне на първоначалните минимални СПО да е с представен документ за собственост и/или договор за аренда/наем с минимален срок от 5 години;

Специални условия за подпомагане на младите земеделски стопани, когато те не се установяват като едноличен ръководител на стопанството в съответствие с член 2, параграфи 1 и 2 от Делегиран регламент (ЕС) № 807/2014

не приложимо

Информация за прилагането на гратисния период, посочен в член 2, параграф 3 от Делегиран регламент (ЕС) № 807/2014

не приложимо

Обобщение на изискванията за бизнес плана

Кандидатите по опреация 6.4.2 следва да представят бизнес план.

Бизнес планът трябва да включва най-малко следните елементи:

1. Характеристика на земеделското стопанство;

2. Стратегия, показваща как ще се развива стопанството за периода на подпомагане;

3.Описание на планираните инвестиции и дейности, необходими за развитието на земеделското стопанство.

4. Специфични резултати и цели, включително времева схема и задачи за периода на подпомагане, които следва да са постигнати към датата на получаване на окончателното плащане от помощта.

Използване на възможността да се съчетаят различни мерки чрез бизнес плана, който дава достъп на на младите земеделски стопани до тези мерки

Кандидатите по операция 6.4.2 могат да кандидатстват с интегриран проект и по мярка 4, подмерки 4.1.2, 4.2.2 и 4.4.2, и подмярка 6.3. При интегрирани проекти заявлението се проверява за съответствие с критериите за допустимост и подбор на двете подмерки.

Дейности с цел разнообразяване на селското стопанство

8.2.4.3.5. Операция 6.4.1 „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности“

Подмярка:

- 6.4 — подкрепа за инвестиции в установяването и развитието на неселскостопански дейности

8.2.4.3.5.1. Описание на вида операция

Подпомагането на инвестициите в неземеделски дейности е от съществено значение за развитието на конкурентоспособността на селските райони.

Насърчаването на инвестиционните дейности ще подпомогне създаването на заетост и ще ускори диверсификацията на неземеделските дейности.

Подмярката ще подпомогне развитието на технологиите в областта на „зелената икономика“, включително на енергия от ВЕИ за собствено потребление*).*

Чрез финансовата подкрепа ще се подпомогне усвояването на потенциала за развитие на туризъм, съчетаващ природни и културни ценности.

Подмярката ще допринася към приоритетни области 6А и 5В.

8.2.4.3.5.2. Вид подкрепа

Предоставя се подпомагане за инвестиции в неземеделски дейности, които са насочени към:

- Развитие на туризъм (изграждане и обновяване на туристически обекти и развитие на туристически услуги);
- Производство или продажба на продукти, които не са включени в Приложение 1 от Договора за функциониране на Европейския съюз (независимо от вложените продукти и материали);
- Развитие на услуги във всички сектори (например: грижи за деца, възрастни хора, хора с увреждания, здравни услуги, счетоводство и одиторски услуги, ветеринарни дейности и услуги базирани на ИТ и др.;
- Производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление;
- Развитие на занаяти (включително предоставяне на услуги, свързани с участието на посетители в занаятчийски дейности) и други неземеделски дейности.

В рамките на подмярката не се финансират дейности, които водят до осъществяване на селскостопанска дейност или резултата от дейността е продукт, включен в Приложение I на Договора за функциониране на Европейския съюз.

Не се предоставя финансова помощ за хазарт, финансови услуги, голф, сектори и дейности, определени за недопустими в Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis, производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за продажба.

Не се предоставя финансова помощ за изграждане и обновяване на туристически обекти и развитие

на туристически услуги в курортни комплекси и населени места по черноморското крайбрежие и в планиските курорти с развит масов туризъм. Населените места с развит масов туризъм и курортните комплекси са посочени в Приложение към подмерки 6.2 и 6.4

8.2.4.3.5.3. Връзка с друго законодателство

Делегиран регламент (ЕС) № 807/2014 на Комисията от 11 март 2014 година за допълнение на някои разпоредби на Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и за въвеждане на преходни разпоредби.

За да се избегне припокриването между ОПИК и ПРСР, подкрепата за инвестиции в неземеделски дейности за действащи микропредприятия и земеделски производители в селските райони ще се предоставя само в рамките на ПРСР. Микропредприятията, включително стартиращите иновативни фирми, ще са допустими за подкрепа по ОПИК само ако осъществяват дейността си извън селските райони.

8.2.4.3.5.4. Бенефициери

Земеделски производители или микропредприятия, регистрирани като еднолични търговци или юридически лица по Търговския закон, Закона за кооперациите или Закона за вероизповеданията, както и физически лица, регистрирани по Закона за занаятите.

Бенефициентите трябва да имат седалище/клон или съответно постоянен адрес за физическите лица на територията на селски район.

При определянето на едно предприятие за микропредприятие се следва дефиницията на Препоръка 2003/361/ЕО на Комисията

8.2.4.3.5.5. Допустими разходи

Финансова помощ за материални и нематериални инвестиции, за създаване и развитие на неземеделски дейности в селските райони, включващи:

а) Изграждане, придобиване или подобренията на недвижимо имущество;

б) Закупуване, включително чрез лизинг на нови машини и оборудване до пазарната стойност на активите;

в) Общи разходи, свързани с разходите за буква „а“ и „б“, например хонорари на архитекти, инженери и консултанти, хонорари, свързани с консултации относно екологичната и икономическата устойчивост, включително проучвания за техническа осъществимост;

г) Нематериални инвестиции: придобиване и създаване на компютърен софтуер и придобиване на патенти, лицензи, авторски права и марки.

Разходите по т.“в“ не могат да надхвърлят 12 % от сумата на разходите по т. „а“, „б“ и „г“.

Не са допустими за подпомагане текущи разходи.

Разходите са допустими само ако са извършени след подаване на заявлението за подпомагане.

Допустими са авансови плащания в размер до 50% от одобрената финансова помощ.

8.2.4.3.5.6. Условия за допустимост

Проектите и кандидатите трябва да отговарят на следните условия:

- Инвестицията да се осъществява в селски район;
- Инвестицията да няма отрицателно влияние върху околната среда;
- Кандидатът да представи разработен бизнес план, който да показва икономическа жизнеспособност на инвестицията за срок от 5 години/ 10 години при строително-монтажни работи;
- Стопанството на кандидати, земеделски производители, трябва да има стандартен производствен обем над 8 000 евро;
- Инвестициите в производство на електроенергия от биомаса не се подпомагат, ако те не произвеждат 10% топлинна енергия от общо произведената енергия.
- Суровините от зърнени и други богати на скорбяла култури, захарни и маслодайни култури, използвани за производство биоенергия, включително биогорива се ограничават до:

- 50% зърнени и други богати на скорбяла култури, както и суровини, които се използват за фуражи;
- 75% суровини от етеричномаслени култури.

Ограниченията не се прилагат за отпадъчни продукти.

Не се предоставя финансова помощ за изграждане и обновяване на туристически обекти и развитие на туристически услуги в курортни комплекси и населени места по черноморското крайбрежие и в планински курорти с развит масов туризъм. Населените места с развит масов туризъм и курортните комплекси са посочени в Приложение към подмерки 6.2 и 6.4.

Подпомагат се проекти за обновяване или изграждане на места за настаняване с до 20 помещения за настаняване.

Проекти, с включени инвестиции за производство енергия от ВЕИ се подпомагат, ако не надхвърлят необходимото количество енергия за покриване на потребностите на предприятието.

Проекти за производство на биогорива и течните горива от биомаса се подпомагат при условие, че отговарят на критериите за устойчивост, определени в чл. 37-40 от Закона за енергията от възобновяеми източници (например: не са отглеждани върху терени с голямо значение за биоразнообразието, с високи въглеродни запаси, не са добити от суров материал, отглеждан на земя, която е била торфище, водят като резултат при потреблението на произведените от тях биогорива и течни горива от биомаса до намаляване на емисиите на парникови газове, са отглеждани в

съответствие с чл. 38 Закона за енергията от възобновяеми източници).

8.2.4.3.5.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

Критериите за подбор целят да гарантират насочване на помощ съобразно установените потребности и заложените цели:

- Проекти, включващи инвестиции за развитие на „зелената икономика“;
- Проекти, включващи иновации;
- Проекти за развитие на селски, еко и културен туризъм и др. алтернативни форми на туризъм;

Критериите се ще основават на анализа и на практиката от прилагане на Програмата за развитие на селските райони (2007-2013) и ще осигурят съответствие и допълняемост с други стратегически документи и по-специално Националната стратегия за насърчаване на малките и средните предприятия:

- Проекти, подадени от кандидати, притежаващи опит или образование в сектора, за който кандидатстват;
- Кандидати, осъществявали дейност най-малко 3 години преди датата на кандидатстване;
- Кандидати, одобрени по подмярка „Стартова помощ за неземеделски дейности“;
- Проекти на тютюнопроизводители;
- Проекти в секторите, посочени в т. „Мерки по създаване на нови предприятия и стимулиране на предприемачеството“ от Националната стратегия за насърчаване на малките и средните предприятия (например: компютри, оптика и електроника; автомобили и други превозни средства; метални изделия; печатарска промишленост; информационни технологии);
- Подпомагането ще се фокусира върху най-бедните райони (Северозападен и/или Северен централен район).

Чрез критериите се цели и подпомагане на проекти с по-висока добавена стойност и създаващи нови работни места:

- Проекти за производствени дейности;
- Проекти, създаващи работни места.

Предвижда се да бъдат избрани проекти, които в максимална степен да допринесат за постигане на целите на програмата.

При избора на проекти ще се цели постигане на максимална ефективност.

Ще се финансират дейности, които при оценката получават минимален брой точки

Комитетът за наблюдение на програмата ще одобри критерите за подбор, точките за всеки критерии, както и минималния брой точки, над които дейността ще бъде одобрена за финансиране.

8.2.4.3.5.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

Финансовата помощ не може да надвишава 75% от общите допустими разходи и при спазване на правилата за „минимална помощ“ при спазване на условията на Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis.

Минимална стойност на допустимите разходи – 10 000 евро.

Максимална стойност на допустимите разходите по проекта – 400 000 евро.

В случай на интегриран проект, разходите за неземеделската дейност не следва да надвишават посочените максимални стойности.

8.2.4.3.5.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.4.3.5.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

1. Определяне разумността на предложените разходи;

2. Достъп до финансиране на бенефициентите за изпълнение на проектите;

3. Развитие на електронни услуги за бенефициенти;

4. Двойно финансиране;

5. Условия за допустимост и критерий за подбор;

6. Липсата на разбиране на изискванията и информираност от страна на бенефициентите, което от своя страна води до по-високо ниво на грешка;

7. Изкуствено създадени условия за получаване на приоритет;

8. Разграничаване на допустимите дейности между мерките, свързани с преработка на продукти от Приложение I от Договора за функциониране на ЕС в продукти, извън Приложението;

9. Разграничаване на допустимите кандидати и дейности по подмярка „Стартова помощ за неземеделски дейности“;

10. Определяне размера на помощта в съответствие с изискванията на минималните помощи (de minimis).

8.2.4.3.5.9.2. Действия за смекчаване на последиците

1. Въвеждане на механизъм за оценка на обоснованост на разходите на база на разписаните критерии за лимитиране на разходи до пазарната им стойност, като се гарантира своевременно актуализиране на базата данни с референтни цени;
2. Използване на механизма за оценка на предложените разходи посредством сравняване на три оферти, като ще се продължи утвърдената добра практика за извършване на насрещна

проверка на предоставените конкурентни оферти;

2.1. Сключване на споразумения с търговските банки за предоставяне на улеснен достъп до финансов ресурс на одобрените кандидати;

2.2. Прецизиране на изискванията за обезпечаване на авансовите плащания по отношение на еквивалентна банкова гаранция;

2.3. Анализиране на възможността за включването и ефективното използване на финансовия инженеринг;

3.1. Осигуряване на допълнителни средства от мярка Техническа помощ за техническото осигуряване и обучението във връзка с предоставяните електронни услуги за всички заинтересовани бенефициенти, които не разполагат с необходимите знания и/или оборудване, за да се възползват от предлаганите от администрацията електронни услуги;

4.1. Осигуряване на връзка с ИСУН 2020, с цел извършване на проверки за двойно финансиране с другите ЕСИ фондове;

5.1. Дефиниране в нормативната уредба на допълнителни изисквания и дефиниции, свързани с определяне на допустимостта, включително изискване на документи, даващи възможност за проверка и определяне на критериите за допустимост;

5.2. Подобряване на контролните системи, въвеждане на методологии за оценка и образци на документи доказващи икономическа обоснованост приложими за всички случаи;

5.3. Дефиниране на ясни, проверими и котролируеми критерии за подбор в съответствие с нуждите на програмата, гарантиращи правилното насочване на инвестициите;

6.1. Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти;

6.2. При инвестиции, включващи строително-монтажни работи (СМР), контролът ще се прецизира, като се следи за изпълнението на инвестицията като цяло. Изразяването на становище следва да бъде по отношение на съответствието в количествено и качествено отношение.

7.1. Ще бъдат включени елементи за проверка в контролните процедури, както и изисквания в нормативната уредба за предотвратяване на условията, които определят създаването им;

7.2. На база придобития опит от програмен период 2007-2013 ще се елиминират критериите за подбор, които водят до създаването на изкуствени условия;

7.3. Комитетът за наблюдение на програмата ще одобри методика за оценка на критериите за подбор, която ще съдържа точни указания за прилагане на всеки критерии и определяне на точките при комбиниране на няколко дейности в едно заявление;

8.1. Включване в нормативната уредба на ясни изисквания и приложения, съдържащи списъци с допустимите дейности по мерките, свързани с преработка на продукти от Приложение I от Договора за функциониране на ЕС в продукти, извън Приложението;

9.1. Ясно дефиниране в нормативната уредба на еднозначни изисквания и дефиниции, свързани с

разграничаването на допустимите кандидати и дейности с подмярка „Стартова помощ за неземеделски дейности“;

10.1. Въвеждане на указания за начините за проверка на свързаност при определяне размера на помощта в съответствие с изискванията на минималните помощи (de minimis);

10.2. Внедряване на система за проверка и въвеждане на данни в публичния регистър на минималните помощи, администриран от Министерство на финансите.

Оценка по критериите за подбор се извършва за заявленията, отговарящи на условията за допустимост. С цел намаляване на административната тежест, когато в определен прием са постъпили заявления, надвишаващи 100% предвидения бюджет за приема, първо се извършва предварителна оценка по критериите за избор, след което се проверява допустимостта на заявленията, за които е наличен финансов ресурс. Преди одобрение на заявленията, се извършва окончателна оценка.

8.2.4.3.5.9.3. Обща оценка на мярката

РА разполага с изграден административен капацитет от предходния планов период за извършване на проверки за допустимост на ниво операции, бенефициенти и разходи.

Предвид описаните мерки за минимизиране на риска, РА счита, че с въвеждането на предвидените действия за смекчаване, ще бъде постигната повишена проверимост и контрол на заложените изисквания в под-мярката. По време на изпълнение на Програмата ще се извършва текуща оценка на проверимостта и възможността за контрол, като при необходимост, мерките ще се коригират своевременно в зависимост от нуждите.

В периода 2007-2013 г., основните въпроси, идентифицирани от външни проверяващи органи, свързани с прилагането на мярка 311 „Разнообразяване към неземеделски дейности“ и мярка 312 „Подкрепа за създаване и развитие на микропредприятия“ бяха свързани с документирането на извършваните проверки за определяне вида на предприятието (микро, малко, средно).

С цел адекватно управление на установените рискове, за програмен период 2014-2020 се предвижда при извършване на проверките за вида на предприятието да бъдат въведени допълнителни работни документи, отразяващи по-добрата проследимост на извършваните проверки при спазване на изискването за одитна пътека.

Допълнително ще се изгради механизъм за отваряне на приеми на проекти въз основа на предполагаемия интерес и възможностите на компетентните органи за обработката им в поставените нормативни срокове.

Опитът от прилагане на мерки 311 „Разнообразяване към неземеделски дейности“ и 312 „Подкрепа за създаване и развитие на микропредприятия“ показва, че определянето на приоритет за отделни дейности, ограничава възможността за одобрение на проекти, които също допринасят за постигане на целите по мярката и носят висока добавена стойност. За преодоляване на този проблем и с цел осигуряване на механизъм за постигане на заложените целеви стойности на индикаторите и по-ефективно прилагане на програмата Управляващият орган, след консултации с Комитета по наблюдение, ще може да ограничава вида на допустимите дейности за определени приеми.

8.2.4.3.5.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Не е приложимо

8.2.4.3.5.11. Специфична информация за операцията

Определение за малко стопанство, посочено в член 19, параграф 1, букви а) и б) от Регламент (ЕС) № 1305/2013

Не е приложимо

Определяне на горни и долни прагове, както е посочено в член 19, параграф 4, трета алинея от Регламент (ЕС) № 1305/2013

Не е приложимо

Специални условия за подпомагане на младите земеделски стопани, когато те не се установяват като едноличен ръководител на стопанството в съответствие с член 2, параграфи 1 и 2 от Делегиран регламент (ЕС) № 807/2014

Не е приложимо

Информация за прилагането на гратисния период, посочен в член 2, параграф 3 от Делегиран регламент (ЕС) № 807/2014

Не е приложимо

Обобщение на изискванията за бизнес плана

Бизнес планът трябва да съдържа най-малко следните елементи:

- Резюме на плана;
- Първоначално икономическо състояние на кандидата;
- Анализ на пазара, въздействие върху конкурентите;
- Етапи и цели за развитие на новите дейности на кандидата;
- Прогноза на нетните парични потоци;

· Подробно описание на дейностите и инвестициите, необходими за развитие на дейностите на кандидата, включително дейностите, свързани с устойчивото развитие и ефективно използване на ресурсите на околната среда, като например обучение и консултации.

Промени в бизнес плана се допускат, ако не водят до съществено изменение на дейността.

Използване на възможността да се съчетаят различни мерки чрез бизнес плана, който дава достъп на на младите земеделски стопани до тези мерки

Допустимо е комбиниране на подпомагане по подмярка 6.1. 6.4 и мярка 4. При интегрирани проекти заявлението се проверява за съответствие с критериите за допустимост и подбор на двете подмерки.

Дейности с цел разнообразяване на селското стопанство

В рамките на подмярката ще се финансират неземеделски дейности от всички сектори на икономиката с изключение на инвестиции за хазарт, финансови услуги, голф, сектори и дейности, определени за недопустими в Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis, производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за продажба.

8.2.4.4. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.4.4.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

Основни рискове в прилагане на мярката са свързани, както с закъснения в обработката на заявленията за подпомагане и плащане, така и с процедурите за избор на изпълнители на дейностите по проекта, обосноваността на разходите и адекватна система за проверка.

8.2.4.4.2. Действия за смекчаване на последиците

Контрол по мярката се извършва чрез проверки. Всяко условие за допустимост и критерии за оценка е проверимо чрез представяне на документ или проверка в държавни регистри. Проверките включват системни административни проверки на всички заявления за помощ и се допълват от проверки на място.

Опитът от прилагане на мярка 112 „Създаване на стопанства на млади фермери“ показва, че децентрализирането й съкращава времето на обработка на документите и се рационализират процедурите за контрол, като се премахват дублиращите проверки, чрез което се намалява значително времето за обработка на заявленията.

Опитът от прилагане на мерки 311 „Разнообразяване към неземеделски дейности“ и 312 „Подкрепа за създаване и развитие на микропредприятия“ показва, че определянето на приоритет за отделни

дейности, ограничава възможността за одобрение на проекти, които също допринасят за постигане на целите по мярката и носят висока добавена стойност. За преодоляване на този проблем и с цел осигуряване на механизъм за постигане на заложените целеви стойности на индикаторите Управляващия орган, след консултации с Комитета по наблюдение, ще може да ограничава вида на допустимите дейности за определени приеми**.**

Оценка по критериите за подбор се извършва за заявленията, отговарящи на условията за допустимост. С цел намаляване на административната тежест, когато в определен прием са постъпили заявления, надвишаващи 100% предвидения бюджет за приема, първо се извършва предварителна оценка по критериите за избор, след което се проверява допустимостта на заявленията, за които е наличен финансов ресурс. Преди одобрение на заявленията, се извършва окончателна оценка.

Процедурите за избор на изпълнител на дейностите по проекта ще бъдат описани в наредбата за прилагане на мярката и за по-добро информиране на бенефициентите ще бъдат издадени указания.

Опита от прилагане на мярката води до предприемане на следните методи за преценка основателността на разходите: чрез референтни цени, три оферти за разходи, за които не са определени референтни цени и оценяваща комисия, когато Разплащателната агенция прецени, че предходните два метода не са подходящи.

8.2.4.4.3. Обща оценка на мярката

Опита от прилагане на мерки112, 141, 311 и 312 от ПРСР 2007-2013 г. ще спомогне преодоляване на основните рискове.

Специален акцент трябва да се постави на мерки за повишаване на информираността на бенефициентите.

8.2.4.5. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Неприложимо

8.2.4.6. Специфична информация за мярката

Определение за малко стопанство, посочено в член 19, параграф 1, букви а) и б) от Регламент (ЕС) № 1305/2013

Дефиниция за малко стопанство:

Икономически размер – измерен в стандартен производствен обем (СПО) от 2000 до 7999 евро

Определяне на горни и долни прагове, както е посочено в член 19, параграф 4, трета алинея от Регламент (ЕС) № 1305/2013

Икономическият размер на стопанството да е в границите между 8 000 и 16 000 СПО (СПО - стандартен производствен обем означава стойността на продукцията, която отговаря на средната стойност за даден район за всеки един земеделски продукт). Всяка земя, която се взима предвид при определяне на първоначалните минимални СПО да е с представен документ за собственост и/или договор за аренда/наем с минимален срок от 5 години;

Специални условия за подпомагане на младите земеделски стопани, когато те не се установяват като едноличен ръководител на стопанството в съответствие с член 2, параграфи 1 и 2 от Делегиран регламент (ЕС) № 807/2014

В случай, че младия земеделски производител не се е установил като единствен ръководител на стопанството,той може да получи финансова помощ,при положение,че отговаря на определението за млад земеделски производител и упражнява ефективен и дългосрочен контрол по отношение на решенията,свързани с управлението,ползите и финансовите рискове в стопанството.

Информация за прилагането на гратисния период, посочен в член 2, параграф 3 от Делегиран регламент (ЕС) № 807/2014

Когато кандидатът не покрива изискванията за професионални умения и познания, може да бъде одобрен при условие, че поеме ангажимент, в рамките на 36 месеца от момента на вземане на решение за отпускане на помощта, да покрие тези изисквания. Тази възможност може да се предостави в случай, че младия земеделски производител е предвидил подобна нужда в бизнес плана си.

Обобщение на изискванията за бизнес плана

Бизнес планът по Подмярка 6.1 трябва да включва поне:

- Резюме на плана ;
- Информация за кандидата, вкючително образователен статус и профисионален опит;
- Описание на началното състояние на земеделското стопанство вкючително размер на обработваемата земя, отглеждани земеделски култури и животни, икономически размер и местоположение, настоящо състояние на материалните активи (оборудване, машини, помещения за отглеждане на животните, други производствени сгради и т.н), настоящо ниво на съответствие със стандартите на Общността, работна сила и т.н;
- Описание на концепцията за развитие на земедската дейност на младият фермер вкл:

- Специфичните резултати и цели за развитието на дейностите на новото стопанство;
- Дейностите необходими за преструктурирането и адаптацията на земеделското стопанство;
- Описание на планираните резултати към периода на бизнес плана плана и към края на петата година;

- Подробно описание на инвестициите:

- Описание на планираните инвестиции, индикативния план на производство, както и времева таблица на инвестициите;
- Специфични дейности и инвестиции за постигане на съответствие със съществуващите стандарти на Общността не по- късно от 24 месеца от датата на създаване на стопанството (ако е приложимо);
- Индикативен икономически размер на стопанството (СПО) през всички години от изпълнение на бизнес плана;
- Информация за начина на придобиване на необходимите професионални умения и познания (ако е приложимо), както и информация за други необходими/планирани съвети и/или обучения. Задължително се включва базово обучение по проблемите на опозване на околната среда в земеделието;

Дейностите заложени в бизнес плана ще бъдат оценени не по-късно от 5-тата година от датата на индивидуалното решение за отпускане на помощта.

Бизнес планът по Подмярка 6.2 трябва да съдържа най-малко следните елементи:

- Резюме на плана;

- Първоначално икономическо състояние на кандидата;
- Анализ на пазара, въздействие върху конкурентите;
- Етапи и цели за развитие на новите дейности на кандидата;
- Прогноза на нетните парични потоци;
- Подробно описание на дейностите и инвестициите, необходими за развитие на дейностите на кандидата.

Промени в бизнес плана се допускат, ако не водят до съществено изменение на дейността.

Бизнес планът по Подмярка 6.4.1 трябва да съдържа най-малко следните елементи:

- Резюме на плана;

- Първоначално икономическо състояние на кандидата;

- Анализ на пазара, въздействие върху конкурентите;

- Етапи и цели за развитие на новите дейности на кандидата;

- Прогноза на нетните парични потоци;

- Подробно описание на дейностите и инвестициите, необходими за развитие на дейностите на кандидата.

Промени в бизнес плана се допускат, ако не водят до съществено изменение на дейността.

Използване на възможността да се съчетаят различни мерки чрез бизнес плана, който дава достъп на на младите земеделски стопани до тези мерки

Заявлението по мярката дава възможност на младия земеделски производител да кандидатства и по други мерки от програмата

Дейности с цел разнообразяване на селското стопанство

В рамките на подмярката ще се финансират неземеделски дейности от всички сектори на икономиката с изключение на инвестиции за хазарт, финансови услуги, голф, сектори и дейности, определени за недопустими в Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis, производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за продажба.

8.2.4.7. Друга важна информация, необходима за по-доброто разбиране и прилагане на мярката

Допълнителна информация, специфична за съответната мярка:

- Определение за "*селски район*"

Националната дефиниция определя като „селски райони" общините, в които няма населено място с население над 30 000 души. Тази дефиниция е използвана при Програма САПАРД и при Програмата за развитие на селските райони (2007-2013). Съгласно тази дефиниция, 231 общини от общо 264 общини в България са класифицирани като селски.

- Преработка на продукти по Приложение I и продукти, които не са упоменати в Приложение I

Подмярка „Стартова помощ за неземеделски дейности в селските райони" и „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности" са насочени към подкрепа на дейности, включващи преработка на продукти, като крайния резултат трябва да е продукт извън Приложение I към Договора за функциониране на Европейския съюз.

- Разграничаване с мярка „Инвестиции в материални активи"

В рамките на подмерки „Стартова помощ за неземеделски дейности в селските райони" и „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности" няма да се финансират дейности за производство на продукти, които ще се подпомагат по мярка „Инвестиции в материални активи".

По мярката ще се подпомагат инвестициите в производство на енергия от ВЕИ са собствено протребление на предприятия за неземеделска дейност, докато мярка „Инвестиции в материални активи" ще финансира инвестиции за земеделски дейности и в избраните сектори за преработка.

- Разграничаване с подмярка 8.6. „Инвестиции в технологии за лесовъдство и в преработката, мобилизирането и търговията на горски продукти".

По подмярка „Стартова помощ за неземеделски дености и подмярка „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности" няма да се финансират дейности за преди индустриалната преработка на дървесината.



8.2.5. M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)

8.2.5.1. Правно основание

Член 20 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1698/2005 на Съвета

8.2.5.2. Общо описание на мярката, включително нейната интервенционна логика и нейният принос за областите с поставен акцент и междусекторните цели

Устойчивото социално-икономическо развитие на селските райони е неразривно свързано със съществуващата инфраструктура и качеството на предлаганите услуги за населението в селските райони. Недостига на инвестиции за обновяване на съществуващата инфраструктура и неадекватното качество на предлаганите услуги (спрямо градовете) е основният елемент, който продължава да разширява границите на развитие между селските и градските райони в България и който, освен това е пречка за създаването на равни възможности в социално-икономическото развитие на селските райони. Тези фактори водят до влошаване на качеството на живот в селските райони и застрашава способността им да задържат населението и да привличат инвестиции, което ги поставя в социално-икономически спад.

За да се намалят съществуващите различия между селските и градските райони и съгласно идентифицираните потребности в SWOT анализа, с подпомагането по мярката ще се създаде, подобри или разшири малка по мащаби инфраструктура в селските райони, включително и широколентова инфраструктура, публична инфраструктура за отдих и туристическа информация и подобряването и разширяването на основните услуги, включително за отдих и спорт. Чрез подпомагането по мярката ще се постигне подобряване на транспортната свързаност и изграждане или обновяване на техническа инфраструктура и достъп до широколентов интернет в селските райони. По този начин мярката ще допринесе до ограничаването на диспропорциите в териториалното разпределение на населението и обезлюдяването на селските райони.

Населените места в селските райони в България ще станат привлекателни за бизнеса и за живеене, чрез поддържането и стимулирането на тяхното икономическо, социално и културно развитие, изграждане на липсващата или рехабилитация на съществуващата техническа и социална инфраструктура, транспортни и комуникационни връзки. Ще се въведат новите изисквания за интеграция на политиката по околна сред (ПОС) и политиката по изменение на климата (ПИК), както и иновации при изграждането и обновяването на инфраструктурата, като примерно екоиновации в областта на водоснабдяването и пречистването на водите, в областта на туризма, използването на широколентова инфраструктура. По този начин ще се постигне както съхраняването на населените места, така и ще се осигури поддържането на образователните услуги, и предоставянето на културни услуги и осигуряването на работни места.

Създаването и обновяването на техническа и социална инфраструктура е основната за създаването на оптимална жизнена среда на селските райони, опазването на околната среда, създаването на достъпност и развитие на икономиката. Текущата ситуация в България показва необходимостта от развитието на техническа и социална инфраструктура в селските райони. Въпреки, че през програмния период 2007-2013 г. създаването и обновяването на техническата и социалната

инфраструктура (пътища, водоснабдяване, канализация, улици, тротоари, паркове, градини, спортна, общинска и социална инфраструктура и др.) в селските райони беше финансирано от ЕЗФРСР, тя е все още слабо развита и забавя социално-икономическото развитие на селските райони.

В резултат на идентифицираните нужди в SWOT анализа ще бъде предоставяна подкрепа по мярката за създаване и обновяване на техническа и социална инфраструктура. По този начин ще се намалят негативните социално-икономически тенденции в селските райони ще се подобри стандарта на живот и ще се въведат новите изисквания за опазване на околната среда, както и иновативни решения в областта на управлението на природните ресурси.

Анализът на стратегическите документи в сферата на образованието показва, че от решаващо значение за България е да се инвестира в качеството, конкурентоспособността и ефективността на образованието, което зависи до голяма степен от условията за преподаване т.е. от съответната инфраструктура. Инфраструктурното развитие трябва да се извършва целенасочено само за общинска образователна инфраструктура с местно значение в селските райони. Чрез инвестициите в образователна инфраструктура ще се улесни достъпа и качеството на предоставяното образование и ще се намали броя на преждевременно напусналите сферата на образованието. Инвестициите в образователна инфраструктура ще доведат до икономическото развитие на селските райони.

Запазването на духовния и културния живот на населението е от важно значение за развитието на селските райони. Културно-историческото развитие на България обуславя богато културно наследство, което се запазва и съхранява в културните центрове читалища, театри, библиотеки музеи, църкви, манастири и др. Инвестициите в този вид инфраструктура ще позволят да се запази културната идентичност и традиции в селските райони и да се повиши качеството на живот на хората живеещи в тях.

Природата и културно-историческото наследство могат да бъдат определени като един от най-силно изразените сравнителни предимства на селските райони в глобализиращия се свят. Техния потенциал може да бъде разкрит чрез инвестиране за публично ползване в инфраструктура за отдих и туристическа информация. Чрез тези инвестиции ще се реализира в максимална степен местния икономически потенциал на селските райони, в които поради липса на производствени дейности или други стабилни източници на доход и заетост, са с по-ниски темпове на развитие, като в същото време ще доведе и до опазване и популяризира културното и природно наследство и ще има благоприятно устойчиво въздействие по отношение на опазване на околната среда.

Инвестициите в инфраструктура за широколентов достъп е важна област на интервенция, която ще допринесе както пряко, така и косвено за постигане на приоритетите, свързани с разкриването на работни места и икономически растеж в селските райони. По този начин ще се постигне икономическо развитие, чрез улесняване на достъпа до интернет, създаване на онлайн услуга, както и много други възможности, свързани с маркетинга на продуктите, на пазара на работната сила и обмяна на опит. Безжични технологии могат да осигурят връзка между обществените сгради и домакинстват и най-близкия възел на мрежата, без да е необходима физическа връзка.

Ще бъде приложен индивидуален подход за приоритизиране на инвестициите в селските райони с цел реализиране на инвестиции, които ще доведат до съживяване на местната икономика и ще допринесат за предотвратяване на обезлюдяването на селските райони и ще спомогнат за насърчаването на заетостта.

За бенефициентите общини подкрепата по мярката ще се предоставя въз основа на извършен анализ за индивидуалните нужди от инвестиции в публична инфраструктура въз основа на плановите стратегически документи, с които общините разполагат, съпоставени със заложените приоритети за

финансиране в приложимите национални стратегии. За другите допустими бенефициенти по мярката подкрепата ще се предоставя в съответствие с идентифицираните потребности за финансиране в националните стратегически документи на ниво територия или обект.

Подходът ще бъде реализиран чрез обявяването на целеви приеми на заявления за подпомагане по типове инвестиции.

Подкрепата по мярката е насочена към различни потенциални бенефициенти и дейности за подпомагане. Най-важните приоритети, към които тя допринася, са както следва:

Приоритет 6: Насърчаване на социалното приобщаване, намаляването на бедността и икономическото развитие в селските райони, с акцент върху следните области:

Приоритетна област 6Б: Стимулиране на местното развитие в селските райони;

Приоритетна област 6В: Подобряване на достъпа до информационни и комуникационните технологии (ИКТ), използването и качеството им в селските райони.

8.2.5.3. Приложно поле, ниво на подпомагане, допустими за подпомагане бенефициери, и, когато е приложимо — методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, разбити по подмярка и/или вид операция, когато е необходимо. За всеки вид операция уточняване на допустимите разходи, условията за допустимост, приложими размери и ставки на помощите и принципи във връзка с определянето на критерии за подбор

8.2.5.3.1. Подмярка 7.2. Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура.

Подмярка:

- 7.2 — подкрепа за инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура, включително инвестиции в енергия от възобновяеми източници и спестяване на енергия

8.2.5.3.1.1. Описание на вида операция

Публичната инфраструктура е базов фактор за осигуряване на социалните услуги на населението в градовете и в селата и за осигуряване на достъпа до тях. Тя предоставя физическата среда и обхваща обектите и съоръженията за реализиране на услугите в сферата на образованието, здравеопазването и социалните грижи, науката и културата, водоснабдяването и канализацията, енергоснабдяването, телекомуникациите, транспорта, благоустройството, физическата култура, спорта и отдиха.

Състоянието на общинските пътища и тяхната прилежаща инфраструктура и съоръжения е незадоволително и не отговаря на условията за непрекъснат, удобен и безопасен транспорт. Комуникациите между населените места помежду им и с общинския център са затруднени и допълнително влошават условията за развитие на общините, особено в селските райони, както и достъпа до услуги. Връзката на общинския център с Републиканската пътна мрежа от по-висок клас до голяма степен определя възможностите на населението от съответната община за достъп до определен набор от услуги, често предоставян от съседна община. За тази цел е извършен анализ за идентифициране и приоритизиране на нуждите от инвестиции в публична инфраструктура в

селските райони. Адресирането на тези нужди чрез определените за финансиране дейности по мярката ще допринесат за разкриването на работни места за населението от околните общини, ще предоставят и най-необходимите публични услуги. Те се явяват алтернатива за населението, което мигрира от селските райони с цел да получи по-добър достъп до публични услуги и работни места. В тази връзка, ще се финансира строителството и/или реконструкцията на пътища, които осигуряват транспортна свързаност до населени места, в които ще се стимулира заетостта, социалните и административни услуги, което следва да намали миграционните процеси.

Проблемите с водоснабдяването в селските райони не се различават особено от тези за цялата страна и са свързани главно с високата амортизираност на мрежите и хроничния недостиг на инвестиции, водещи често до прилагане на режим във водоснабдяването.

В съответствие с регионалните генерални планове за ВиК и с оглед принос за изпълнение на целите на Стратегията за развитие и управление на водоснабдяването и канализацията в Р България за периода 2014-2023 г. ще се подкрепят дейности, свързани със събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчните води, като средствата ще бъдат насочени към агломерации с под 2 000 е.ж. в селските райони. Нуждите от доизграждане на канализационни мрежи и съоръжения за пречистване на отпадъчни води ще се определят след подготовката на регионални ПИП. Към 2014 г. на територията на страната действат 14 консолидирани регионални ВиК оператора, което ще бъде взето предвид при приоритизиране на инвестициите за доизграждане, без ново строителство на канализационната мрежа (в т.ч. и съоръжения за пречистване на отпадъчни води) в агломерации с под 2 000 е.ж. в селските райони.

8.2.5.3.1.2. Вид подкрепа

Предоставя се безвъзмездна финансова помощ за следните допустими за подпомагане дейности по подмярката:

1. Строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи общински пътища, улици, тротоари, и съоръженията и принадлежностите към тях;
2. Изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на водоснабдителни системи и съоръжения в агломерации с под 2 000 е.ж. в селските райони; инвестиции за доизграждане, без ново строителство на канализационната мрежа (в т.ч. и съоръжения за пречистване на отпадъчни води) в агломерации с под 2 000 е.ж. в селските райони;
3. Изграждане и/или обновяване на площи, за широко обществено ползване, предназначени за трайно задоволяване на обществени потребности от общинско значение;
4. Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на социална инфраструктура за предоставяне на услуги, които не са част от процеса на деинституционализация на деца или възрастни, включително транспортни средства;
5. Реконструкция и/или ремонт на общински сгради, в които се предоставят обществени услуги;
6. Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура;
7. Изграждане, реконструкция, ремонт, реставрация, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на обекти, свързани с културния живот, вкл. мобилни такива, вкл. и дейности по вертикалната планировка и подобряване на прилежащите пространства;
8. Реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общинска образователна инфраструктура с местно значение в селските райони.

8.2.5.3.1.3. Връзка с друго законодателство

Делегиран акт в съответствие с чл. 45, параграф 6 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета; Насоки на Европейския съюз за държавната помощ в сектора на селското и горско стопанство и в селските райони за периода 2014 – 2020 г.

8.2.5.3.1.4. Бенефициери

- Общини в селските райони;
- Юридически лица с нестопанска цел за дейности свързани със социалната и спортната инфраструктура и културния живот;
- Читалища за дейности свързани с културния живот
- ВиК оператори за дейности, свързани с доизграждане, без ново строителство на канализационната мрежа (в т.ч. и съоръжения за пречистване на отпадъчни води) в агломерации с под 2 000 е.ж. в селските райони.

8.2.5.3.1.5. Допустими разходи

Разходите се свеждат до:

а) Изграждането, включително отпускането на лизинг, или подобренията на недвижимо имущество;

б) Закупуването или вземането на лизинг на нови машини и оборудване, обзавеждане до пазарната цена на актива;

в) Общи разходи, свързани с изброените по-горе, например хонорари на архитекти, инженери и консултанти, хонорари, свързани с консултации относно екологичната и икономическата устойчивост;

г) Нематериални инвестиции: придобиването или развитието на компютърен софтуер и придобиването на патенти, лицензи, авторски права, търговски марки.

Разходите по т. „в“ не трябва да надхвърлят 12% от сумата на разходите по т. „а“, „б“ и „г“.

Оперативните разходи, свързани с предоставянето на услугите са недопустими за подпомагане по подмярката.

Разходи различни от посочените в т. „б“, свързани с договора за лизинг, например марж на лизингодателя, разходи за рефинансиране на лихви, административни разходи и разходи за застраховка са недопустими за подпомагане по подмярката.

Авансови плащания в размер до 50% от публичната помощ, свързана с одобрените допустими разходи.

Разходите за ДДС са допустими в случаите, когато не подлежат на възстановяване в съответствие с

националното законодателство в областта на ДДС.

8.2.5.3.1.6. Условия за допустимост

Кандидатите трябва да са допустими бенефициенти. Дейностите трябва да се изпълняват на територията на селските райони на Р България; да отговарят на дефиницията за дребна по мащаби инфраструктура; предвидените по тях дейности да се изпълняват в съответствие с общинския план за развитие на съответната община, а ако съществува СМР, да са съгласувани и с нея; да нямат отрицателно въздействие върху околната среда по смисъла на ЗООС; да отговарят на изискванията на заповедите за определянето на местата по Натура 2000 и плановете за тяхното управление, а когато няма издадени заповеди - дейността да е съгласувана с МОСВ, ЗЗТ, ЗБР и съответните им подзаконови нормативни актове за тяхното прилагане; дейностите да се изпълняват съгласно препоръките от извършените оценки, както и условията и мерките в съответния акт на компетентния орган съгласно ЗООС, ЗЗТ и ЗБР и съответните им подзаконови нормативни актове за тяхното прилагане (когато е приложимо); ако дейностите се извършват на терени, които подлежат на рекултивация съгласно чл. 11, ал. 1 от ЗОЗЗ да се представи проект за рекултивация на нарушени терени или залесяване на териториите с подходящи растителни видове, когато националното законодателство изисква да се приложат тези мерки; да са придружени с анализ, в който е доказано, че дейността ще доведе до социално–икономическо развитие на селският район; да съдържат аргументация за устойчивостта на дейността.

Дейностите за социална инфраструктура са допустими при условие, че социалната услуга е включена в обхвата на чл. 36, ал. 2 и ал. 5 от ППЗСП.

Дейностите по подмярката в рамките на строителните граници на градовете Гоце Делчев, Петрич, Лом, Велинград, Панагюрище и Карлово не са допустими за подпомагане. Не се подпомагат дейности в общинска образователна, социална, спортна и културна инфраструктура, мерки за енергийна ефективност в административни сгради на държавната и общинска администрация, както дейности за подобряване на основна базова техническа инфраструктура на градска среда в горните общини.

Не се подпомагат дейности в общинска образователна и социална инфраструктура и мерки за енергийна ефективност в административните сгради на държавната и общинска администрация, както и мерки за подобряване на основната базова техническа инфраструктура на градската среда (вкл. улична мрежа) в територията на строителните граници на градовете Сандански, Свиленград, Самоков, Ботевград, Троян, Севлиево, Карнобат, Нова Загора, Попово, Пещера, Поморие, Разлог, Девин, Нови пазар, Мездра, Провадия, Червен бряг, Козлодуй, Берковица, Тутракан, Елхово, Белоградчик, Златоград, Никопол, Генерал Тошево, Крумовград, Ивайловград, Малко Търново.

Дейности за строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи общински пътища, улици, тротоари и съоръжения, и принадлежностите към тях са допустими, ако са изградени или реконструирани ВиК системите, или не се предвижда да се изграждат или реконструират ВиК системи за период от седем години от датата на кандидатстване; ако са от указаните общински пътища в Решение № 236/13.04.2007 г. на МС за утвърждаване списък на общинските пътища и ако в техническата документация е предвидено изграждането и полагането на подземни мрежи за широколентов интернет.

Дейностите за изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на водоснабдителни системи и съоръжения в агломерации с под 2 000 е.ж. в селските райони и дейности за доизграждане, без ново

строителство на канализационната мрежа в агломерации с под 2 000 е.ж. в селските райони са допустими, ако съответстват на ПУРБ. Дейностите за доизграждане, без ново строителство на канализационна мрежа (в т.ч. и съоръжения за пречистване на отпадъчни води) в агломерации с под 2 000 е.ж. в селските райони са допустими, след като бъдат определени конкретните нужди в регионалните ПИП и ако е налице висока степен на изграденост на канализационната мрежа (между 90% и 100%) и/или отпадъчните води се заустват във водно тяло, определено за питейно-битово водоснабдяване или санитарно-охранителна зона, или е осигурено пречистване на отпадъчните води; имат необходимите разрешителни по ЗВ и/или за ползване на водния обект за заустване на отпадъчните води и се постигат целите, поставени в разрешението за заустване.

Финансовата помощ по т. 7 за един кандидат не може да надхвърля левовата равностойност на 200 000 евро за един обект и 1 000 000 за периода на прилагане на ПРСР. Тези дейности са допустими, ако не са обявени за недвижима културна ценност от национално и световно значение.

Финансовата помощ по т. 3 за един кандидат не може да надхвърля левовата равностойност на 400 000 евро за един обект и 2 000 000 за периода на прилагане на ПРСР.

8.2.5.3.1.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

Критериите за подбор ще бъдат определяни и прилагани по типове инвестиции, както следва:

1. За инвестиции в строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи общински пътища, улици, тротоари, и съоръженията и принадлежностите към тях приоритет ще бъде даван на:

- Изграждане и/или реконструкция на инфраструктура в Северозападен район;
- Изграждане и/или реконструкция на инфраструктура, обслужваща общини с високо ниво на безработица;
- Брой население, което ще се възползва от подобрените основни услуги и обхвата на териториално въздействие.

2. За инвестиции в изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на водоснабдителни системи и съоръжения в агломерации с под 2 000 е.ж. в селските райони; инвестиции за доизграждане, без ново строителство на канализационната мрежа (в т.ч. и съоръжения за пречистване на отпадъчни води) в агломерации с под 2 000 е.ж. в селските райони приоритет ще бъде даван на:

- Райони с установен или прогнозиран воден стрес (засушаване или недостиг на вода) и с лошо качество на питейната вода;
- Брой население, което ще се възползва от подобрените основни услуги и обхвата на териториално въздействие.

3. За инвестиции в изграждане и/или обновяване на площи, за широко обществено ползване, предназначени за трайно задоволяване на обществени потребности от общинско значение приоритет ще бъде даван на:

- Брой население, което ще се възползва от подобрените основни услуги и обхвата на териториално въздействие.

4. За инвестиции в изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на социална

инфраструктура за предоставяне на услуги, които не са част от процеса на деинституционализация на деца или възрастни, включително транспортни средства приоритет ще бъде даван на:

- Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на инфраструктура за социални услуги за деца;
- Проекти, осигуряващи недопускане на дискриминация и приобщаване на уязвими общности (в т.ч. роми), при които е налице концентрация на проблеми, създаващи риск от бедност, социално изключване и маргинализация.

5. За инвестиции в реконструкция и/или ремонт на общински сгради, в които се предоставят обществени услуги приоритет ще бъде даван на:

- Инфраструктура в Северозападен район;

6. За инвестиции за изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура приоритет ще бъде даван на:

- Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на инфраструктура в Северозападен район;
- Брой население, което ще се възползва от подобрените основни услуги и обхвата на териториално въздействие.

7. За инвестиции за изграждане, реконструкция, ремонт, реставрация, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на обекти, свързани с културния живот, вкл. мобилни такива, вкл. и дейности по вертикалната планировка и подобряване на прилежащите пространства приоритет ще бъде даван на:

- Проекти в зависимост от културната и обществената значимост на обекта;

- Инфраструктура в Северозападен район.

8. За инвестиции за реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общинска образователна инфраструктура с местно значение в селските райони приоритет ще бъде даван на:

- Проекти за инфраструктура, приоритизирана на база Методология за приоритизиране на образователна инфраструктура, одобрена от Министъра на образованието и науката.

Ще се финансират проекти, които при оценката получават минимален брой точки съгласно решение на КН.

8.2.5.3.1.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

Финансовата помощ ще бъде предоставяна в съответствие с Насоките на Европейския съюз за държавната помощ в сектора на селското и горско стопанство и в селските райони за периода 2014 – 2020 г.

За общини, ЮЛНЦ и читалища се предвижда 100% финансиране в случай, че не е налично генериране на приходи.

В случаите за ЮЛНЦ и читалища, когато се установи потенциал за генериране на приходи размерът

на финансиране се определя въз основа на анализ разходи и ползи. В случаите, когато размерът на допустимите разходи по инвестициите е в размер до 50 000 евро за един обект, който е с установен потенциал за генериране на приходи се предвижда финансиране в размер на 100%. За ВиК операторите размерът на финансирането се определя въз основа на одобрен индивидуален анализ (ползи-разходи) за съответния регион.

8.2.5.3.1.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.5.3.1.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

- Определяне разумността на предложените разходи;
- Достъп до финансиране на бенефициентите за изпълнение на проектите;
- Двойно финансиране;
- Условия за допустимост и критерии за подбор;
- Липсата на разбиране на изискванията и информираност от страна на бенефициентите, което от своя страна води до по-високо ниво на грешка;
- Изкуствено създадени условия за получаване на приоритет;
- Прилагане на правилата за обществени поръчки.

8.2.5.3.1.9.2. Действия за смекчаване на последиците

- Въвеждане на механизъм за оценка на обоснованост на разходите на база на разписаните критерии за лимитиране на разходи до пазарната им стойност, като се гарантира своевременно актуализиране на базата данни с референтни цени;
- Използване на механизма за оценка на предложените разходи посредством сравняване на три оферти, като ще се продължи утвърдената добра практика за извършване на насрещна проверка на предоставените конкурентни оферти;
- Предвидената възможност за отпускане на аванси в размер до 50% от одобрената субсидия на публичните органи ще допринесе за финансовото обезпечение на планираните обществени поръчки, даващо възможност за изпълнение на поетите ангажименти в срок. Въведените през програмен период 2007-2013 г. контролни механизми ще гарантират адекватно финансово управление на установените рискове от външни проверяващи органи;
- Прецизиране на изискванията за обезпечаване на авансовите плащания по отношение на еквивалентна банкова гаранция;
- Въвеждане на адекватно разграничаване на отделните операции и бенефициенти, чрез осигуряване на връзка с ИСУН 2020, с цел извършване на проверки за двойно финансиране с другите ЕСИ фондове;
- Дефиниране в нормативната уредба на допълнителни изисквания и дефиниции, свързани с

определяне на допустимостта, включително изискване на документи, даващи възможност за проверка и определяне на критериите за допустимост;

- Подобряване на контролните системи, въвеждане на методологии за оценка и образци на документи, доказващи социално-икономическото развитие на селския район и устойчивост на инвестицията. Ще се дефинират измерими показатели на ефекта, който инвестицията ще има върху общността в дългосрочен план и ще гарантира устойчиво продължение и развитие на дейностите, целите и резултатите от инвестицията, при спазване изискванията на Регламент 1303/2013 г.;
- Дефиниране на ясни, проверими и контролируеми критерии за подбор в съответствие с нуждите на програмата, гарантиращи правилното насочване на инвестициите;
- Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти;
- При инвестиции, включващи строително-монтажни работи (СМР), контролът ще се прецизира, като се следи за изпълнението на инвестицията като цяло. Изразяването на становище следва да бъде по отношение на съответствието в количествено и качествено отношение.
- Ще бъдат включени елементи за проверка в контролните процедури, както и изисквания в нормативната уредба за предотвратяване на условията, които определят създаването им;
- На база придобития опит от програмен период 2007-2013 ще се елиминират критериите за подбор, които водят до създаването на изкуствени условия.
- На база придобитият опит от програмен период 2007-2013 изготвените и съгласувани с компетентните и контролни органи в областта на обществените поръчки указания, ще бъдат задължителни за прилагане от възложителите, допустими по различните подмерки от ПРСР 2014-2020;
- Ще продължи да се извършва, освен последващ, и предварителен контрол за спазване на изискванията, заложени в указанията, преди стартирането на обществената поръчка. За неизпълнение на предвидените условия и изискванията на законодателството, бенефициентите ще бъдат прилагани санкции, съответстващи на предвидените в законодателството;

С Постановление № 70 на МС в сила от 14.11.2014 г. към Министерски съвет се създава Методически съвет по финансови корекции, който подобрява координацията на процеса по определяне и извършване на финансови корекции във връзка с нарушения, установени при възлагането и изпълнението на обществените поръчки и договори по проекти, съфинансирани със средства от ЕС.

8.2.5.3.1.9.3. Обща оценка на мярката

Опитът от прилагане на сходни мерки от предходния планов период допринесе за изграждане на административния капацитет за извършване на проверки за допустимост на ниво операции, бенефициенти и разходи.

Предвид описаните мерки за минимизиране на риска, РА счита, че с въвеждането на предвидените действия за смекчаване, ще бъде постигната повишена проверимост и контрол на заложените изисквания в под-мярката. По време на изпълнение на Програмата ще се извършва текуща оценка на проверимостта и възможността за контрол, като при необходимост, мерките ще се коригират своевременно в зависимост от нуждите.

Контролът по подмярката ще се извършва чрез проверки, които ще включват системни административни проверки за всички заявления за финансова помощ (заявления за подпомагане и искания за плащане), като ще бъдат допълвани от проверки на място.

В периода 2007-2013 г., основните въпроси, идентифицирани от външни проверяващи органи, свързани с прилагането на публичните мерки от трета ос на ПРСР 2007-2013 бяха свързани с:

- прилагането на правилата за обществени поръчки;
- прилагане на процедурите по възстановяване на авансови плащания.

За адекватно управление на установените рискове, за програмен период 2014-2020 се предвижда въведените практики за предварителна проверка и последващ контрол на обществените поръчки да бъдат запазени, с цел минимизиране на грешките, допуснати от предходния програмен период. Своевременно ще се актуализират процедурите за контрол и указанията към бенефициентите в съответствие с момента на промяна и синхронизирането на национално с европейското законодателство в областта.

По отношение на доброто финансово управление на предоставяните аванси, се предвиждат задължения на бенефициентите за възстановяване на разликите, възникнали по време на изпълнението и в резултат на промени на финансовите параметри по подписаните договори за безвъзмездна финансова помощ.

Допълнително ще да се изгради механизъм за отваряне на приеми на проекти въз основа на предполагаемия интерес и възможностите на компетентните органи за обработката им в поставените нормативни срокове.

8.2.5.3.1.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Неприложимо за подмярката.

8.2.5.3.1.11. Специфична информация за операцията

Определяне на малка по мащаби инфраструктура, включително малка по мащаби туристическа инфраструктура, както е посочено в член 20, параграф 1, буква д) от Регламент (ЕС) № 1305/2013

Малка по размер инфраструктура е инвестиция, която се осъществява чрез дейности, подпомагани по подмярката, при която максималната стойност на допустимите разходи за един обект не надхвърля:

- Левовата равностойност на 3 000 000 евро при извършване на дейности, свързани със: строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи общински пътища; изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на водоснабдителни системи и съоръжения; доизграждане (без ново строителство) на канализационна мрежа;
- Левовата равностойност на 2 000 000 евро при извършване на дейности, свързани с изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на социална инфраструктура;

- Левовата равностойност на 1 000 000 евро при извършване на всички други допустими дейности.

ако е приложимо — специална дерогация, която позволява да се подпомага по-голяма инфраструктура при инвестициите в широколентов достъп и енергия от възобновяеми източници

Предвижда се дерогация за дейностите за подмярка 7.3. Широколентова инфраструктура, включително нейното създаване, подобрение и разширяване, пасивна широколентова инфраструктура и мерки за достъп до решения чрез широколентова инфраструктура и електронно правителство.

Информация за прилагането на гратисния период, посочен в член 2, параграф 3 от Делегиран регламент (ЕС) № 807/2014

Неприложимо за подмярката.

Определяне на праговете, посочени в член 13, буква д) от [делегиран акт за РСР — C(2014)1460]

Неприложимо за подмярката.

8.2.5.3.2. Подмярка 7.3. Широколентова инфраструктура, включително нейното създаване, подобрение и разширяване.

Подмярка:

- 7.3 — подкрепа за широколентова инфраструктура, включително нейното създаване, подобрение и разширяване, пасивна широколентова инфраструктура и мерки за достъп до решения чрез широколентова инфраструктура и електронно правителство

8.2.5.3.2.1. Описание на вида операция

Една от водещите инициативи на Европа 2020 - Цифровата програма на Европа (ЦПЕ), е свързана пряко с решаване на проблемите в областта на информационните технологии и Интернет. Акцентът на ЦПЕ е ускоряване на развитието на високоскоростен достъп до Интернет, за да може обществото максимално да се възползва от единния цифров пазар в периода 2015-2020 г. По отношение на широколентовия достъп са заложени следните цели:

- до 2013 г. всеки европеец да има достъп до базови широколентови услуги;
- до 2020 г. всеки европеец да има „fast broadband" достъп със скорост над 30 Mbps и поне 50% от европейците да имат „ultra fast broadband" достъп със скорост над 100 Mbps.

Предвижданият в Р България подход за достигане показателите за широколентов достъп ще се основава на съществуващия модел на проекти в процес на изпълнение, разширяване на съществуващите съоръжения за пренос на данни чрез широколентова инфраструктурата в селските райони. Моделът е насочен към свързването на всички държавни и обществени институции във всички общини, като основен приоритет, а в същото време излишният капацитет от неограничен достъп от следващо поколение в инфраструктурата ще бъде предоставена на местните доставчици на Интернет, което ще доведе до повишаване скоростта и качеството на техните услуги. Интервенцията ще бъде ограничена до обхватът на "средната миля", а именно разстоянията между големите градове и малките общини. Целта е да се свържат отдалечени населени места, така че доставчиците на интернет услуги да изградят свързаност в своя "последна миля". Планът е в съответствие със заложената крайна цел - да свърже всички държавни институции на електронното управление в единна, защитена облачна инфраструктура, което е приоритет, определен в новата e-Governance стратегия съответно включена и в ОПДУ. По този начин, ПРСР и ОПДУ ще се допълват взаимно и ще се постигне кумулативен ефект, както върху селските райони така и за развитие на електронно управление.

8.2.5.3.2.2. Вид подкрепа

В рамките на тази подмярка се предоставя безвъзмездна финансова помощ за дейности за създаване на широколентова инфраструктура за достъп от следващо поколение и осигуряване на активно оборудване за свързаност към облак на електронно управление в зоните със слабо развит местен пазар.

8.2.5.3.2.3. Връзка с друго законодателство

Делегиран акт в съответствие с чл. 45, параграф 6 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета; Насоки на ЕС относно прилагането на правилата за държавна помощ във връзка с бързото разполагане на широколентови мрежи (2013/C 25/01).

8.2.5.3.2.4. Бенефициери

Изпълнителна агенция „Електронни съобщителни мрежи и информационни системи“.

8.2.5.3.2.5. Допустими разходи

Разходите се свеждат до:

а) Изграждането, включително отпускането на лизинг, или подобренията на недвижимо имущество;

б) Закупуването или вземането на лизинг на нови машини и оборудване, до пазарната цена на актива;

в) Общи разходи, свързани с изброените по-горе, например хонорари на архитекти, инженери и консултанти, хонорари, свързани с консултации относно екологичната и икономическата устойчивост;

г) Нематериални инвестиции: придобиването или развитието на компютърен софтуер и придобиването на патенти, лицензи, авторски права, търговски марки.

Разходите по т. „в“ не трябва да надхвърлят 12% от сумата на разходите по т. „а“, „б“ и „г“.

Авансови плащания в размер до 50% от публичната помощ, свързана с одобрените допустими разходи.

Разходите за ДДС са допустими в случаите, когато не подлежат на възстановяване в съответствие с националното законодателство в областта на ДДС.

Оперативните разходи, свързани с предоставянето на услугите са недопустими за подпомагане по подмярката.

8.2.5.3.2.6. Условия за допустимост

Дейностите трябва да се използват от населението на селските райони на Република България; да осигурят широколентов достъп от следващо поколение, съответно високоскоростна интернет свързаност в зоните със слабо развит местен пазар. Дейностите не трябва да отговарят на дефиницията за дребна по мащаби инфраструктура. Дейностите са допустими за подпомагане, когато се изпълняват в съответствие с общинския план за развитие на съответната община, а ако

съществува стратегия за местно развитие, да са съгласувани и с нея. Предвидените дейности се изпълняват в съответствие с Националната стратегия за развитие на широколентовия достъп и Националния план за широколентова инфраструктура за достъп от следващо поколение. дейностите са допустими за подпомагане, ако е доказано, че няма да имат отрицателно въздействие върху околната среда по смисъла на ЗООС. Дейностите са допустими за подпомагане, ако е доказано, че отговарят на изискванията на заповедите за определянето на местата по Натура 2000 и плановете за тяхното управление, а когато няма издадени заповеди за определяне на местата по Натура 2000 инвестицията да е съгласувана с МОСВ, ЗЗТ, ЗБР и съответните им подзаконови нормативни актове за тяхното прилагане. Дейностите да се изпълняват съгласно с препоръките от извършените оценки, както и условията и мерките в съответния административен акт на компетентния орган съгласно ЗООС, ЗЗТ и ЗБР и съответните им подзаконови нормативни актове за тяхното прилагане (когато е приложимо). Ако дейностите се извършват на терени, които подлежат на рекултивация съгласно чл. 11, ал. 1 от ЗОЗЗ да се представи проект за рекултивация на нарушени терени или залесяване на териториите с подходящи растителни видове, когато националното законодателство изисква да се приложат тези мерки.

Дейностите са допустими за подпомагане, ако са придружени с инвестиционен план и анализ на икономическите и социалните ползи, в който е доказано, че дейността ще доведат до социално-икономическо развитие на селският район.

Дейностите са допустими за подпомагане, ако съдържат аргументация за устойчивостта им.

8.2.5.3.2.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

Чрез критериите за подбор приоритет ще бъде даван на:

- Брой население, което ще се възползва от допустимите дейности;
- Проекти с предложени иновативни технически решения за осигуряване на най-високите скорости на трансфер на данни.

Ще се финансират проекти, които при оценката получават минимален брой точки съгласно решение на КН.

8.2.5.3.2.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

Финансовата помощ за дейности за създаване на широколентова инфраструктура е в размер на 100% от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи и в съответствие с Насоките на ЕС относно прилагането на правилата за държавна помощ във връзка с бързото разполагане на широколентови мрежи (2013/C 25/01).

8.2.5.3.2.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.5.3.2.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

Основен риск по подмярката са процедурите по ЗОП. Сложността на този процес може да доведе до

допускането на грешки от страна на бенефициента и до забавянето на изпълнението на дейностите.

8.2.5.3.2.9.2. Действия за смекчаване на последиците

С оглед установената на национално ниво необходимост от съществено подобрение на системата в областта на обществените поръчки и предвид предстоящото разработване на изцяло нов ЗОП, в началото на м. юли 2014 г. бе приета Национална стратегия за развитите на сектора обществени поръчки за периода 2014 - 2020 г. и план за нейното изпълнение. В тях се съдържат отговорите на повечето установени проблеми при прилагането на подмярката през периода 2007 - 2013 г. свързани с намаляването на процента на грешките допускани при провеждането на обществените поръчки от възложителите, необходимостта от провеждането на задължителни обучения за възложителите и органите осъществяващи контрол съгласно ЗОП и разнопосочни тълкувания на еднакви казуси от органите осъществяващи контрол в областта на обществените поръчки. С въвеждането в националното законодателство на заложените мерки в стратегическите документи в областта на обществените, което е обвързано с одобреното споразумението за партньорство ще се постигне и очаквания осезаем ефект на подобрение на отношенията в областта на обществените поръчки и значително намаляване на грешките допускани от възложителите и контролните органи при прилагането на подмярката през периода 2007 – 2013 г.

За да се подобри прилагането на подмярката, като дългосрочна мярка която ще се прилага през целия период на изпълнение на подмярката се предвижда при въвеждането на мерките заложени в стратегическите документи в областта на обществените поръчки в ЗОП да се предприемат незабавно мерки за въвеждането им и в наредбата, с която ще се регламентират условията и реда за предоставяне на помощта по подмярката.

Като краткосрочни мерки, които ще бъдат предприети за подобряване на прилагането на подмярката е провеждането на обучения в областта на прилагането на ЗОП. Те ще бъдат планирани така че да обхванат максимален брой лица и да се установи базово приемливо ниво на компетентност сред цялата целева група (в случая лица, отговорни за провеждането на контрола). РА ще представя при изготвянето и всяка промяна на контролните листове свързани с осъществяване на контрола в областта на обществените поръчки на АОП, която в рамките на своите компетентности, ще изразява становище за пълнотата и обективността на предвидените проверки. Чрез изпълнението на мярката ще се повлияе вероятността от грешки, базирани на различен подход при различните органи, вкл. ще се установи среда на информираност и взаимодействие между РА и АОП, като лица, ангажирани с предварителния контрол. Изготвени са указания към бенефициентите по ПРСР за прилагане на ЗОП, които са съгласувани между отговорните институции – АОП, АДФИ и СП, които отразяват направените констатации от одиторите на ЕК., с цел превенция и удачното им консултиране. По този начин ще се намали съществено възможността от последващи административнонаказателни санкции и финансови корекции. РА ще осъществява предварителен и последващ контрол върху процедурите за провеждане на обществените поръчки.

Разплащателната агенция ще разработи указания до бенефициента, относно изискванията към критериите за оценка по процедурите по ЗОП. Контролът по подмярката ще се извършва чрез проверки. Проверките ще включват системни административни проверки на всички заявления за финансова помощ и ще се допълва от проверки на място.

Въвеждане на контролни системи, методологии за оценка и образци на документи доказващи социално-икономическото развитие на селския район и устойчивост на дейността. Необходимо да се дефинират измерими показатели на ефекта, който дейността ще има върху общността в дългосрочен

план и ще гарантира устойчиво продължение и развитие на дейностите, целите и резултатите от тях, при спазване изискванията на Регламент 1303/2013 г.

8.2.5.3.2.9.3. Обща оценка на мярката

Като цяло подмярката е с ниска степен на риск, като най-съществен е риска от забавяне на изпълнението поради по-бавния процес на провеждане на обществени поръчки.

8.2.5.3.2.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Неприложимо за подмярката.

8.2.5.3.2.11. Специфична информация за операцията

Определяне на малка по мащаби инфраструктура, включително малка по мащаби туристическа инфраструктура, както е посочено в член 20, параграф 1, буква д) от Регламент (ЕС) № 1305/2013

Малка по размер инфраструктура е инвестиция, която се осъществява чрез дейности, подпомагани по подмярката, при която максималната стойност на допустимите разходи за един обект не надхвърля:

- Левовата равностойност на 3 000 000 евро при извършване на дейности, свързани със: строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи общински пътища; изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на водоснабдителни системи и съоръжения; доизграждане (без ново строителство) на канализационна мрежа;
- Левовата равностойност на 2 000 000 евро при извършване на дейности, свързани с изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на социална инфраструктура;

- Левовата равностойност на 1 000 000 евро при извършване на всички други допустими дейности.

ако е приложимо — специална дерогация, която позволява да се подпомага по-голяма инфраструктура при инвестициите в широколентов достъп и енергия от възобновяеми източници

Предвижда се дерогация за дейностите за подмярка 7.3. Широколентова инфраструктура, включително нейното създаване, подобрение и разширяване, пасивна широколентова инфраструктура и мерки за достъп до решения чрез широколентова инфраструктура и електронно правителство.

Информация за прилагането на гратисния период, посочен в член 2, параграф 3 от Делегиран регламент (ЕС) № 807/2014

Неприложимо за подмярката.

Определяне на праговете, посочени в член 13, буква д) от [делегиран акт за РСР — C(2014)1460]

Неприложимо за подмярката.

8.2.5.3.3. Подмярка 7.5. Инвестиции за публично ползване в инфраструктура за отдих, туристическа инфраструктура.

Подмярка:

- 7.5 — подкрепа за публично ползване в инфраструктура за отдих, туристическа информация и малка по мащаб туристическа инфраструктура

8.2.5.3.3.1. Описание на вида операция

Туризмът е сред приоритетите на регионалната политика в България. На него се разчита за осезателен принос към постигане на балансирано и устойчиво развитие на българските общини и райони. Развитието на туризма в селски райони, особено в по-отдалечените периферни, крайгранични и планински общини, в които има уникални туристически ресурси следва да се обвърже с националните и европейски културни и туристически маршрути и с развитите туристически зони, за да получат шанс за адекватно експониране и популяризиране на ценностите в малките общини.

8.2.5.3.3.2. Вид подкрепа

Предоставя се безвъзмездна финансова помощ за следните допустими за подпомагане дейности по подмярката:

- Изграждане, реконструкция, ремонт, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на туристически информационни центрове;
- Изграждане, реконструкция, ремонт, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на посетителските центрове за представяне и експониране на местното природно и културно наследство;
- Изграждане, реконструкция, ремонт, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на центровете за изкуство и занаяти с туристическа цел;
- Изграждане, реконструкция, ремонт и закупуване на съоръжения за туристически атракции, които са свързани с местното природно, културно и/или историческо наследство и предоставящи услуги с познавателна или образователна цел;

- Изграждане, реконструкция, ремонт и закупуване на съоръжения за туристическа инфраструктура (информационни табели и пътепоказатели за туристическите места и маршрути, съоръжения за безопасност, велоалеи и туристически пътеки).

8.2.5.3.3.3. Връзка с друго законодателство

Делегиран акт в съответствие с чл. 45, параграф 6 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, Регламент (ЕС) № 1303/2013; Насоки на Европейския съюз за държавната помощ в сектора на селското и горско стопанство и в селските райони за периода 2014 – 2020 г.

8.2.5.3.3.4. Бенефициери

- Общини в селските райони;
- Юридически лица с нестопанска цел.

8.2.5.3.3.5. Допустими разходи

Разходите се свеждат до:

а) Изграждането, включително отпускането на лизинг, или подобренията на недвижимо имущество;

б) Закупуването или вземането на лизинг на нови машини и оборудване, обзавеждане до пазарната цена на актива;

в) Общи разходи, свързани с изброените по-горе, например хонорари на архитекти, инженери и консултанти, хонорари, свързани с консултации относно екологичната и икономическата устойчивост;

г) Следните нематериални инвестиции: придобиването или развитието на компютърен софтуер и придобиването на патенти, лицензи, авторски права, търговски марки.

Разходите по т. „в“ не трябва да надхвърлят 12% от сумата на разходите по т. „а“, „б“ и „г“.

Оперативните разходи, свързани с предоставянето на услугите са недопустими за подпомагане по подмярката.

Разходи различни от посочените в т. „б“, свързани с договора за лизинг, например марж на лизингодателя, разходи за рефинансиране на лихви, административни разходи и разходи за застраховка са недопустими за подпомагане по подмярката.

Авансови плащания в размер до 50% от публичната помощ, свързана с одобрените допустими разходи.

Разходите за ДДС са допустими в случаите, когато не подлежат на възстановяване в съответствие с националното законодателство в областта на ДДС.

8.2.5.3.3.6. Условия за допустимост

Дейностите трябва да се изпълняват на територията на селските райони на Република България; да отговарят на дефиницията за дребна по мащаби инфраструктура; дейности да се изпълняват в съответствие с общинския план за развитие на съответната община, а ако съществува стратегия за

местно развитие, да са съгласувани и с нея; предвидените дейности да се изпълняват в съответствие с програмата за развитие на туризма на територията на общината; да нямат отрицателно въздействие върху околната среда по смисъла на ЗООС; да отговарят на изискванията на заповедите за определянето на местата по Натура 2000 и плановете за тяхното управление, а когато няма издадени заповеди за определяне на местата по Натура 2000 дейността да е съгласувана с МОСВ, ЗЗТ, ЗБР и съответните им подзаконови нормативни актове за тяхното прилагане; дейностите да се изпълняват съгласно с препоръките от извършените оценки, както и условията и мерките в съответния административен акт на компетентния орган съгласно ЗООС, ЗЗТ и ЗБР и съответните им подзаконови нормативни актове за тяхното прилагане (когато е приложимо); ако дейностите се извършват на терени, които подлежат на рекултивация съгласно чл. 11, ал. 1 от ЗОЗЗ да се представи проект за рекултивация на нарушени терени или залесяване на териториите с подходящи растителни видове, когато националното законодателство изисква да се приложат тези мерки; да не са обявени за недвижима културна ценност от национално и световно значение; да са придружени с анализ на икономическите и социалните ползи в който е доказано, че инвестицията ще доведат до социално–икономическо развитие на селският район; да съдържат аргументация за устойчивостта на инвестицията.

Не са допустими за подпомагане по подмярката дейности свързани с опазването, популяризирането и развитието на културното наследство на обекти от национално и световно значение.

Не са допустими за подпомагане по подмярката дейности в курортни комплекси и населени места по черноморското крайбрежие и в планинските курорти с развит масов туризъм. Населените места с развит масов туризъм и курортните комплекси са посочени в Приложение към мярка 6 и по-конкретно към подмерки 6.2 и 6.4.

Територията на строителните граници на градовете Гоце Делчев, Петрич, Лом, Велинград, Панагюрище и Карлово не са допустими за подпомагане по подмярката. Не се подпомагат дейности за изграждане, реконструкция, ремонт и закупуване на съоръжения за туристически атракции и на съоръжения за туристическа инфраструктура в рамките на общините Гоце Делчев, Петрич, Лом, Велинград, Панагюрище и Карлово.

Не се подпомагат дейности за изграждане, реконструкция, ремонт и закупуване на съоръжения за туристически атракции и на съоръжения за туристическа инфраструктура в рамките на територията на строителните граници на градовете Сандански, Свиленград, Самоков, Ботевград, Троян, Севлиево, Карнобат, Нова Загора, Попово, Пещера, Поморие, Разлог, Девин, Нови пазар, Мездра, Провадия, Червен бряг, Козлодуй, Берковица, Тутракан, Елхово, Белоградчик, Златоград, Никопол, Генерал Тошево, Крумовград, Ивайловград, Малко Търново.

Финансовата помощ по подмярката за един кандидат не може да надхвърля левовата равностойност на 200 000 евро за един обект и 1 000 000 за периода на прилагане на ПРСР.

8.2.5.3.3.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

Чрез критериите за подбор приоритет ще бъде даван на:

- Брой население, което ще се възползва от допустимите дейности;
- Проекти, осигуряващи подобряване на околната среда и постигащи екологичен ефект и въздействие.

Ще се финансират проекти, които при оценката получават минимален брой точки съгласно решение на КН.

8.2.5.3.3.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

Финансовата помощ ще бъде предоставяна в съответствие с Насоките на Европейския съюз за държавната помощ в сектора на селското и горско стопанство и в селските райони за периода 2014 – 2020 г.

За бенефициенти общини и ЮЛНЦ, в случай, че не е налично генериране на приходи финансовата помощ за дейностите по подмярката е в размер на 100% от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.

В случаите на общини и ЮЛНЦ, когато се установи потенциал за генериране на приходи размерът на финансиране се определя въз основа на анализ разходи и ползи. В случаите, когато размерът на допустимите разходи по инвестициите е в размер до 50 000 евро за един обект, който е с установен потенциал за генериране на приходи се предвижда финансиране в размер на 100%.

8.2.5.3.3.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.5.3.3.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

- Определяне разумността на предложените разходи;
- Достъп до финансиране на бенефициентите за изпълнение на проектите;
- Двойно финансиране;
- Условия за допустимост и критерий за подбор;
- Липсата на разбиране на изискванията и информираност от страна на бенефициентите, което от своя страна води до по-високо ниво на грешка;
- Изкуствено създадени условия за получаване на приоритет;
- Прилагане на правилата за обществени поръчки.

8.2.5.3.3.9.2. Действия за смекчаване на последиците

- Въвеждане на механизъм за оценка на обоснованост на разходите на база на разписаните критерии за лимитиране на разходи до пазарната им стойност, като се гарантира своевременно актуализиране на базата данни с референтни цени;
- Използване на механизма за оценка на предложените разходи посредством сравняване на три оферти, като ще се продължи утвърдената добра практика за извършване на насрещна проверка на предоставените конкурентни оферти;
- Предвидената възможност за отпускане на аванси в размер до 50% от одобрената субсидия на публичните органи ще допринесе за финансовото обезпечение на планираните обществени поръчки, даващо възможност за изпълнение на поетите ангажименти в срок. Въведените през програмен период 2007-2013 контролни механизми ще гарантират адекватно финансово

управление на установените рискове от външни проверяващи органи;

- Прецизиране на изискванията за обезпечаване на авансовите плащания по отношение на еквивалентна банкова гаранция;
- Въвеждане на адекватно разграничаване на отделните операции и бенефициенти, чрез осигуряване на връзка с ИСУН 2020, с цел извършване на проверки за двойно финансиране с другите ЕСИ фондове;
- Дефиниране в нормативната уредба на допълнителни изисквания и дефиниции, свързани с определяне на допустимостта, включително изискване на документи, даващи възможност за проверка и определяне на критериите за допустимост;
- Подобряване на контролните системи, въвеждане на методологии за оценка и образци на документи, доказващи социално-икономическото развитие на селския район и устойчивост на инвестицията. Ще се дефинират измерими показатели на ефекта, който инвестицията ще има върху общността в дългосрочен план и ще гарантира устойчиво продължение и развитие на дейностите, целите и резултатите от инвестицията, при спазване изискванията на Регламент 1303/2013 г.;
- Дефиниране на ясни, проверими и контролируеми критерии за подбор в съответствие с нуждите на програмата, гарантиращи правилното насочване на инвестициите;
- Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти;
- При инвестиции, включващи строително-монтажни работи (СМР), контролът ще се прецизира, като се следи за изпълнението на инвестицията като цяло. Изразяването на становище следва да бъде по отношение на съответствието в количествено и качествено отношение.
- Ще бъдат включени елементи за проверка в контролните процедури, както и изисквания в нормативната уредба за предотвратяване на условията, които определят създаването им;
- На база придобития опит от програмен период 2007-2013 ще се елиминират критериите за подбор, които водят до създаването на изкуствени условия.
- На база придобитият опит от програмен период 2007-2013 изготвените и съгласувани с компетентните и контролни органи в областта на обществените поръчки указания, ще бъдат задължителни за прилагане от възложителите, допустими по различните подмерки от ПРСР 2014-2020;
- Своевременно ще се актуализират процедурите за контрол и указанията към бенефициентите в съответствие с момента на промяна и синхронизирането на национално с европейското законодателство в областта;
- Ще продължи да се извършва, освен последващ, и предварителен контрол за спазване на изискванията, заложени в указанията, преди стартирането на обществената поръчка. За неизпълнение на предвидените условия и изискванията на законодателството, бенефициентите ще бъдат прилагани санкции, съответстващи на предвидените в законодателството;
- С Постановление № 70 на МС в сила от 14.11.2014 г. към Министерски съвет се създава Методически съвет по финансови корекции, който подобрява координацията на процеса по определяне и извършване на финансови корекции във връзка с нарушения, установени при възлагането и изпълнението на обществените поръчки и договори по проекти, съфинансирани със средства от ЕС.

8.2.5.3.3.9.3. Обща оценка на мярката

Опитът от прилагане на сходни мерки от предходния планов период допринесе за изграждане на административния капацитет за извършване на проверки за допустимост на ниво операции, бенефициенти и разходи.

Предвид описаните мерки за минимизиране на риска, РА счита, че с въвеждането на предвидените действия за смекчаване, ще бъде постигната повишена проверимост и контрол на заложените изисквания в под-мярката. По време на изпълнение на Програмата ще се извършва текуща оценка на проверимостта и възможността за контрол, като при необходимост, мерките ще се коригират своевременно в зависимост от нуждите.

Контролът по подмярката ще се извършва чрез проверки, които ще включват системни административни проверки за всички заявления за финансова помощ (заявления за подпомагане и искания за плащане), като ще бъдат допълвани от проверки на място.

Идентифицираните общи слабости по други мерки от ПРСР 2007-2013 ще бъдат взети предвид при изграждане на системите за контрол.

По отношение на доброто финансово управление на предоставяните аванси, се предвиждат задължения на бенефициентите за възстановяване на разликите, възникнали по време на изпълнението и в резултат на промени на финансовите параметри по подписаните договори за безвъзмездна финансова помощ.

Допълнително ще се изгради механизъм за отваряне на приеми на проекти въз основа на предполагаемия интерес и възможностите на компетентните органи за обработката им в поставените нормативни срокове.

8.2.5.3.3.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Неприложимо за подмярката.

8.2.5.3.3.11. Специфична информация за операцията

Определяне на малка по мащаби инфраструктура, включително малка по мащаби туристическа инфраструктура, както е посочено в член 20, параграф 1, буква д) от Регламент (ЕС) № 1305/2013

Малка по размер инфраструктура е инвестиция, която се осъществява чрез дейности подпомагани по подмярката при която максималната стойност на допустимите разходи за един обект не надхвърля:

- Левовата равностойност на 3 000 000 евро при извършване на дейности, свързани със: строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи общински пътища; изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на водоснабдителни системи и съоръжения; доизграждане (без ново строителство) на канализационна мрежа;
- Левовата равностойност на 2 000 000 евро при извършване на дейности, свързани с изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на социална инфраструктура;

- Левовата равностойност на 1 000 000 евро при извършване на всички други допустими дейности.

ако е приложимо — специална дерогация, която позволява да се подпомага по-голяма инфраструктура при инвестициите в широколентов достъп и енергия от възобновяеми източници

Предвижда се дерогация за дейностите за подмярка 7.3. Широколентова инфраструктура, включително нейното създаване, подобрение и разширяване, пасивна широколентова инфраструктура и мерки за достъп до решения чрез широколентова инфраструктура и електронно правителство.

Информация за прилагането на гратисния период, посочен в член 2, параграф 3 от Делегиран регламент (ЕС) № 807/2014

Неприложимо за подмярката.

Определяне на праговете, посочени в член 13, буква д) от [делегиран акт за РСР — C(2014)1460]

Неприложимо за подмярката.

8.2.5.3.4. Подмярка 7.6. Проучвания и инвестиции, свързани с поддържане, възстановяване и на културното и природното наследство на селата.

Подмярка:

- 7.6 - подпомагане за проучвания и инвестиции, свързани с поддържане, възстановяване и подобряване на културното и природното наследство на села, ландшафта в селски райони и обекти с висока природна стойност, включително съответните социално-икономически аспекти, както и действия за повишаване на информираността по екологични въпроси

8.2.5.3.4.1. Описание на вида операция

Запазването на духовния и културния живот на населението е от важно значение за развитието на селските райони. Културно-историческото развитие на България обуславя богато културно наследство, което се запазва и съхранява в църкви храмове и манастири. Предвидените по подмярката интервенции в този вид инфраструктура ще позволят да се запази културната идентичност и традиции в селските райони и да се повиши качеството на живот на хората живеещи в тях.

8.2.5.3.4.2. Вид подкрепа

В рамките на тази подмярка се предоставя безвъзмездна финансова помощ за дейности за възстановяване, реставрация, ремонт и/или реконструкция на сгради с религиозно значение, в това число и дейности по вертикалната планировка и подобряване на прилежащите пространства.

8.2.5.3.4.3. Връзка с друго законодателство

Делегиран акт в съответствие с чл. 45, параграф 6 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, Регламент (ЕС) № 1303/2013.

8.2.5.3.4.4. Бенефициери

Местни поделения на вероизповеданията.

8.2.5.3.4.5. Допустими разходи

Разходите се свеждат до:

а) Подобренията на недвижимо имущество;

б) Закупуването или вземането на лизинг на нови машини и оборудване, обзавеждане до пазарната цена на актива;

в) Общи разходи, свързани с изброените по-горе, например хонорари на архитекти, инженери и консултанти, хонорари, свързани с консултации относно екологичната и икономическата устойчивост;

г) Нематериални инвестиции: придобиването или развитието на компютърен софтуер и придобиването на патенти, лицензи, авторски права, търговски марки.

Разходите по т. „в“ не трябва да надхвърлят 12% от сумата на разходите по т. „а“, „б“ и „г“.

Авансови плащания в размер до 50% от публичната помощ, свързана с одобрените допустими разходи.

Оперативните разходи, свързани с предоставянето на услугите са недопустими за подпомагане по подмярката.

Разходи различни от посочените в т. „б“, свързани с договора за лизинг, например марж на лизингодателя, разходи за рефинансиране на лихви, административни разходи и разходи за застраховка са недопустими за подпомагане по подмярката.

8.2.5.3.4.6. Условия за допустимост

Дейностите трябва да се изпълняват на територията на селските райони на Република България; да отговарят на дефиницията за дребна по мащаби инфраструктура; да се изпълняват в съответствие с общинския план за развитие на съответната община, а ако съществува стратегия за местно развитие, да са съгласувани и с нея; да нямат отрицателно въздействие върху околната среда по смисъла на ЗООС; да отговарят на изискванията на заповедите за определянето на местата по Натура 2000 и плановете за тяхното управление а когато няма издадени заповеди за определяне на местата по Натура 2000 инвестицията да е съгласувана с МОСВ, ЗЗТ, ЗБР и съответните им подзаконови нормативни актове за тяхното прилагане; дейностите да се изпълняват съгласно с препоръките от извършените оценки, както и условията и мерките в съответния административен акт на компетентния орган съгласно ЗООС, ЗЗТ и ЗБР и съответните им подзаконови нормативни актове за тяхното прилагане (когато е приложимо); ако дейностите се извършват на терени, които подлежат на рекултивация съгласно чл. 11, ал. 1 от ЗОЗЗ да се представи проект за рекултивация на нарушени терени или залесяване на територите с подходящи растителни видове, когато националното законодателство изисква да се приложат тези мерки; да не са обявени за недвижима културна ценност от национално и световно значение; ако съдържат аргументация за устойчивостта на инвестицията; дейността да не надхвърля левовата равностойност на 400 000 евро и финансовата помощ за един кандидат да не надхвърля левовата равностойност на 1 000 000 евро за периода на прилагане на ПРСР. Бенефициентът - местно поделение на вероизповедание трябва да е регистриран като юридическо лице, съгласно чл. 20 на Закона за вероизповеданията или е признат за юридическо лице по силата на чл. 10 от същия закон.

Не са допустими за подпомагане по подмярката дейности в курортни комплекси и населени места по черноморското крайбрежие и в планинските курорти с развит масов туризъм. Населените места с развит масов туризъм и курортните комплекси са посочени в Приложение към мярка 6 и по конкретно към подмерки 6.2 и 6.4.

Територията на строителните граници на градовете Гоце Делчев, Петрич, Лом, Велинград,

Панагюрище и Карлово не са допустими за подпомагане по подмярката.

8.2.5.3.4.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

Чрез критериите за подбор приоритет ще бъде даван на:

- Брой население, което ще се възползва от допустимите дейности;
- Проекти с включени инвестиции според културната и обществената значимост на обекта.

Ще се финансират проекти, които при оценката получават минимален брой точки съгласно решение на КН.

8.2.5.3.4.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

За бенефициенти местни поделения на вероизповеданията, в случай, че не е налично генериране на приходи финансовата помощ за дейностите по подмярката е в размер на 100% от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи и 75%, когато се установи потенциал за генериране на приходи.

8.2.5.3.4.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.5.3.4.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

- Определяне разумността на предложените разходи;
- Достъп до финансиране на бенефициентите за изпълнение на проектите;
- Двойно финансиране;
- Условия за допустимост и критерий за подбор;
- Липсата на разбиране на изискванията и информираност от страна на бенефициентите, което от своя страна води до по-високо ниво на грешка;
- Изкуствено създадени условия за получаване на приоритет.

8.2.5.3.4.9.2. Действия за смекчаване на последиците

- Въвеждане на механизъм за оценка на обоснованост на разходите на база на разписаните критерии за лимитиране на разходи до пазарната им стойност, като се гарантира своевременно актуализиране на базата данни с референтни цени;
- Използване на механизма за оценка на предложените разходи посредством сравняване на три оферти, като ще се продължи утвърдената добра практика за извършване на насрещна проверка на предоставените конкурентни оферти;
- Сключване на споразумения с търговските банки за предоставяне на улеснен достъп до финансов ресурс на одобрените кандидати;

- Прецизиране на изискванията за обезпечаване на авансовите плащания по отношение на еквивалентна банкова гаранция;
- Анализиране на възможността за включването и ефективното използване на финансовия инженеринг;
- Въвеждане на адекватно разграничаване на отделните операции и бенефициенти, чрез осигуряване на връзка с ИСУН 2020, с цел извършване на проверки за двойно финансиране с другите ЕСИ фондове;
- Дефиниране в нормативната уредба на допълнителни изисквания и дефиниции, свързани с определяне на допустимостта, включително изискване на документи, даващи възможност за проверка и определяне на критериите за допустимост;
- Подобряване на контролните системи, въвеждане на методологии за оценка и образци на документи, доказващи устойчивостта на инвестицията. Ще се дефинират измерими показатели на ефекта, който инвестицията ще има върху общността в дългосрочен план и ще гарантира устойчиво продължение и развитие на дейностите, целите и резултатите от инвестицията, при спазване изискванията на Регламент 1303/2013 г.;
- Дефиниране на ясни, проверими и контролируеми критерии за подбор в съответствие с нуждите на програмата, гарантиращи правилното насочване на инвестициите;
- Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти;
- При инвестиции, включващи строително-монтажни работи (СМР), контролът ще се прецизира, като се следи за изпълнението на инвестицията като цяло. Изразяването на становище следва да бъде по отношение на съответствието в количествено и качествено отношение.
- Ще бъдат включени елементи за проверка в контролните процедури, както и изисквания в нормативната уредба за предотвратяване на условията, които определят създаването им.

На база придобития опит от програмен период 2007-2013 ще се елиминират критериите за подбор, които водят до създаването на изкуствени условия.

8.2.5.3.4.9.3. Обща оценка на мярката

Опитът от прилагане на сходни мерки от предходния планов период допринесе за изграждане на административния капацитет за извършване на проверки за допустимост на ниво операции, бенефициенти и разходи.

Предвид описаните мерки за минимизиране на риска, РА счита, че с въвеждането на предвидените действия за смекчаване, ще бъде постигната повишена проверимост и контрол на заложените изисквания в под-мярката. По време на изпълнение на Програмата ще се извършва текуща оценка на проверимостта и възможността за контрол, като при необходимост, мерките ще се коригират своевременно в зависимост от нуждите.

Контролът по подмярката ще се извършва чрез проверки, които ще включват системни административни проверки за всички заявления за финансова помощ (заявления за подпомагане и искания за плащане), като ще бъдат допълвани от проверки на място.

Идентифицираните общи слабости по други мерки от ПРСР 2007-2013 ще бъдат взети предвид при изграждане на системите за контрол.

Допълнително ще се изгради механизъм за отваряне на приеми на проекти въз основа на предполагаемия интерес и възможностите на компетентните органи за обработката им в поставените нормативни срокове.

8.2.5.3.4.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Неприложимо за подмярката.

8.2.5.3.4.11. Специфична информация за операцията

Определяне на малка по мащаби инфраструктура, включително малка по мащаби туристическа инфраструктура, както е посочено в член 20, параграф 1, буква д) от Регламент (ЕС) № 1305/2013

Малка по размер инфраструктура е инвестиция, която се осъществява чрез дейности подпомагани по подмярката при която максималната стойност на допустимите разходи за един обект не надхвърля:

- Левовата равностойност на 3 000 000 евро при извършване на дейности, свързани със: строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи общински пътища; изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на водоснабдителни системи и съоръжения; доизграждане (без ново строителство) на канализационна мрежа;
- Левовата равностойност на 2 000 000 евро при извършване на дейности, свързани с изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на социална инфраструктура;

- Левовата равностойност на 1 000 000 евро при извършване на всички други допустими дейности.

ако е приложимо — специална дерогация, която позволява да се подпомага по-голяма инфраструктура при инвестициите в широколентов достъп и енергия от възобновяеми източници

Предвижда се дерогация за дейностите за подмярка 7.3. Широколентова инфраструктура, включително нейното създаване, подобрение и разширяване, пасивна широколентова инфраструктура и мерки за достъп до решения чрез широколентова инфраструктура и електронно правителство.

Информация за прилагането на гратисния период, посочен в член 2, параграф 3 от Делегиран регламент (ЕС) № 807/2014

Неприложимо за подмярката.

Определяне на праговете, посочени в член 13, буква д) от [делегиран акт за РСР — C(2014)1460]

Неприложимо за подмярката.

8.2.5.4. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.5.4.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

В периода 2007-2013 г. основните идентифицирани проблеми по мерки 321 „Основни услуги за населението и икономиката в селските райони“ и 322 „Обновяване и развитие на населените места“ са свързани с:

- Процедурите по ЗОП, които трябва да провеждат публичните бенефициенти. Сложността на този процес доведе до допускането на грешки от страна на бенефициентите и до забавянето на изпълнението на проектите;
- Критериите за подбор.

8.2.5.4.2. Действия за смекчаване на последиците

С оглед установената на национално ниво необходимост от съществено подобрение на системата в областта на обществените поръчки и предвид предстоящото разработване на изцяло нов ЗОП, в началото на м. юли 2014 г. бе приета Национална стратегия за развитите на сектора обществени поръчки за периода 2014 - 2020 г. и план за нейното изпълнение. В тях се съдържат отговорите на повечето установени проблеми при прилагането на мярката през периода 2007 - 2013 г. свързани с намаляването на процента на грешките допускани при провеждането на обществените поръчки от възложителите, необходимостта от провеждането на задължителни обучения за възложителите и органите осъществяващи контрол съгласно ЗОП и разнопосочни тълкувания на еднакви казуси от органите осъществяващи контрол в областта на обществените поръчки. С въвеждането в националното законодателство на заложените мерки в стратегическите документи в областта на обществените, което е обвързано с одобреното споразумението за партньорство ще се постигне и очаквания осезаем ефект на подобрение на отношенията в областта на обществените поръчки и значително намаляване на грешките допускани от възложителите и контролните органи при прилагането на мярката през периода 2007 – 2013 г.

За да се подобри прилагането на мярката, като дългосрочна мярка която ще се прилага през целия период на изпълнение на мярката се предвижда при въвеждането на мерките заложени в стратегическите документи в областта на обществените поръчки в ЗОП да се предприемат незабавно мерки за въвеждането им и в наредбата, с която ще се регламентират условията и реда за предоставяне на помощта по мярката.

Като краткосрочни мерки, които ще бъдат предприети за подобряване на прилагането на мярката е провеждането на обучения в областта на прилагането на ЗОП. Те ще бъдат планирани така че да обхванат максимален брой лица и да се установи базово приемливо ниво на компетентност сред цялата целева група (в случая лица, отговорни за провеждането на контрола). РА ще представя при изготвянето и всяка промяна на контролните листове свързани с осъществяване на контрола в областта на обществените поръчки на АОП, която в рамките на своите компетентности, ще изразява становище за пълнотата и обективността на предвидените проверки. Чрез изпълнението на мярката ще се повлияе вероятността от грешки, базирани на различен подход при различните органи, вкл. ще

се установи среда на информираност и взаимодействие между РА и АОП, като лица, ангажирани с предварителния контрол. Изготвени са указания към бенефициентите по ПРСР за прилагане на ЗОП, които са съгласувани между отговорните институции – АОП, АДФИ и СП, които отразяват направените констатации от одиторите на ЕК., с цел превенция и удачното им консултиране. По този начин ще се намали съществено възможността от последващи административнонаказателни санкции и финансови корекции. РА ще осъществява предварителен и последващ контрол върху процедурите за провеждане на обществените поръчки.

Ще бъдат предприети мерки за подобряване на прилагането на мярката в рамките на програмния период 2014-2020 г. и намаляване на процента на грешки. Ще бъдат създадени ясни и прозрачни критерии за подбор на бенефициентите. Ще се финансират проекти, които при оценката получават минимален брой точки съгласно решение на КН. Контролът по мярката ще се извършва чрез проверки. Проверките ще включват системни административни проверки на всички заявления за финансова помощ и ще се допълва от проверки на място.

8.2.5.4.3. Обща оценка на мярката

Мярката насочва към равностойно отношение към бенефициентите, по-добро използване на финансовия ресурс и насочване на подкрепата съгласно приоритетите на ЕС за развитие на селските райони.

Анализът, извършен от УО и РА въз основа на опита в периода 2007-2013 г., довежда до извода, че дизайна на мярката е усъвършенстван и ще се подобрят процедурите за работа от УО и РА, така че финансовият интерес на ЕС да бъде защитен.

8.2.5.5. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Неприложимо за мярката.

8.2.5.6. Специфична информация за мярката

Определяне на малка по мащаби инфраструктура, включително малка по мащаби туристическа инфраструктура, както е посочено в член 20, параграф 1, буква д) от Регламент (ЕС) № 1305/2013

Малка по размер инфраструктура е инвестиция, която се осъществява чрез дейности подпомагани по подмярката при която максималната стойност на допустимите разходи за един обект не надхвърля:

- Левовата равностойност на 3 000 000 евро при извършване на дейности, свързани със: строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи общински пътища; изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на водоснабдителни системи и съоръжения; доизграждане (без ново строителство) на канализационна мрежа;
- Левовата равностойност на 2 000 000 евро при извършване на дейности, свързани с изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на социална

инфраструктура;

- Левовата равностойност на 1 000 000 евро при извършване на всички други допустими дейности.

ако е приложимо — специална дерогация, която позволява да се подпомага по-голяма инфраструктура при инвестициите в широколентов достъп и енергия от възобновяеми източници

Предвижда се дерогация за дейности за подмярка 7.3. Широколентова инфраструктура, включително нейното създаване, подобрение и разширяване, пасивна широколентова инфраструктура и мерки за достъп до решения чрез широколентова инфраструктура и електронно правителство.

Информация за прилагането на гратисния период, посочен в член 2, параграф 3 от Делегиран регламент (ЕС) № 807/2014

Неприложимо за мярката.

Определяне на праговете, посочени в член 13, буква д) от [делегиран акт за РСР — C(2014)1460]

Неприложимо за мярката.

8.2.5.7. Друга важна информация, необходима за по-доброто разбиране и прилагане на мярката

Финансовата помощ по всички подмерки за един кандидат община не може да надхвърля левовата равностойност на 10 000 000 евро за целия период на прилагане на ПРСР. Кандидатите по мярката ЮЛНЦ, читалища и местни поделения на вероизповеданията могат да кандидатстват за подпомагане с нов проект след подаване на заявка за окончателно плащане по предходен одобрен проект по мярката.

Разграничението с мерки 4 и 6 е на основа допустими дейности. Разграничението с мярка 16 е на основа допустими бенефициенти. Разграничението по мярка 7 и LEADER ще е на основа допустими бенефициенти и дейности. Дейностите, по които е била получена безвъзмездна финансова помощ от бенефициент, допустим за финансиране чрез стратегията за ВОМР няма да са допустими за същият бенефициент по мярка 7 и обратно.

Разграничението с ОПРР е по секторен и териториален признак. Мярка 7 ще се прилага на територията на 231 общини в селските райони.

ОПРР ще подкрепя първи, втори и трети клас републикански пътища, осигуряващи директен достъп до TEN-T мрежа. ПРСР ще подпомага общински пътища. ОПРР ще финансира мерки за подобряване на системата на спешната медицинска помощ, включително и инфраструктурни мерки и доставка на оборудване за центрове за спешна медицинска помощ и техните филиали, спешни отделения, като и спешни отделения, като част от спешни болнични комплекси на територията на цялата страна включително и в селските райони. ПРСР няма да финансира подобни дейности. ОПРР ще подкрепя

обекти на образователната инфраструктура от регионално и национално значение на цялата територия на страната и по-конкретно професионални, специални, помощни, спортни училища, училища по изкуство и култура, както и висши училища, приоритизирани от МОН. ПРСР ще финансира общинска образователна инфраструктура с местно значение в селските райони. ОПРР ще финансира инфраструктурни мерки за опазване, популяризиране и развитие на културното наследство на територията на цялата страна чрез подкрепа за културни обекти от национално и световно значение. ПРСР няма да подпомага подобни дейности. По ОПРР ще се финансират инфраструктурни мерки за деинституционализация на социалните услуги за деца и възрастни хора. По мярка 7 няма да се финансира такъв тип инфраструктура.

Разграничението с ОПОС за дейности във ВиК системи съоръжения и мрежи е по броя на е.ж. в населеното място. ПРСР ще подкрепя дейности за изграждане, реконструкция и рехабилитация на водоснабдителни системи и съоръжения само в агломерации с под 2 000 е.ж от селските райони, както и дейности за доизграждане, без ново строителство на канализационна мрежа в агломерации с под 2000 е.ж. в селските райони. ОПОС ще финансира инвестиции за ВиК в агломерации с над 10 000 е.ж. извън селските райони.

Разграничението на мярка 7 с ОПИК е на териториален признак, бенефициент и дейност. ОПИК ще предоставя подкрепа в полза на МСП чрез институционална подкрепа за създаване и функциониране на организации за управление на туристическите райони и няма да подкрепя туристическа инфраструктура в обхвата на ПРСР.

ОПТ финансира пътни проекти от TEN-T мрежа. ПРСР ще подпомага само общински пътища.

ОПРЧР осигурява допълващо финансиране със средства от ЕСФ на „меки мерки“ за финансиране на дейности в социална инфраструктура по мярка 7 от ПРСР. В тези случаи по ОПРЧР ще се финансира предоставянето на услуги в обновената социална инфраструктура.

ОПНОИР няма да финансира образователна инфраструктура с местно значение в селските райони, а оборудване, пряко свързано с провеждане на обучителните дейности по проектите в нейния обхват. По мярка 7 няма да се финансира същото, като ще се извършва проверка за двойно финансиране.

Не се предвижда инвестиционно и териториално припокриване между ОПМДР и мярката.

8.2.6. M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)

Мярката ще стартира на по-късен етап.

8.2.7. M09 — Създаване на групи и организации на производителите (член 27)

8.2.7.1. Правно основание

Член 27 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1698/2005 на Съвета

8.2.7.2. Общо описание на мярката, включително нейната интервенционна логика и нейният принос за областите с поставен акцент и междусекторните цели

Една от посоките на развитие на мярката е насочено към подобряване и стабилно функциониране на веригата на предлагането на храни. Съществуват проблеми свързани с цените по веригата на доставки на хранителни продукти. От една страна изкупните цени на първичните (земеделските) продукти, които получават земеделските производители, са много ниски. От друга страна се констатира, че цените, които плащат потребителите на храни са високи. Анализите ясно показват, че основната част от добавената стойност по веригата за доставки на храни отива при търговците и преработвателите и много малка част остава за земеделските производители. Като основна причина за това се сочи разпокъсаността на земеделското производство, в резултат, на което в процеса на договаряне на изкупните цени, земеделските производители се оказват икономически по-слабата страна. Необходимо е да се подобри сътрудничеството между стопаните, за да се повиши конкурентоспособността едновременно и на земеделието, и на хранително-преработвателната промишленост. Един от основните механизми за регулиране на отношенията по веригата на доставки на храни е учредяването на групи и организации на производители. Очаква се учредяването на групи и организации на производители в земеделския и горския сектор да допринесе за увеличаване на производството и доставките на висококачествени продукти, които отговарят на европейските стандарти и пазарните изисквания. Съвместният маркетинг на селскостопанските продукти ще подпомогне достъпа на малки и средни стопанства до пазара. Обединяването на производителите в групи или организации ще повиши възможностите им за заемане на по-силни позиции на пазара и по-добри възможности за реализация на произведената продукция, което от своя страна ще доведе до получаване от производителите на първични земеделски продукти на по-голям дял от добавената стойност на крайния продукт. Признатите организации на производители осигуряват по-добри възможности за планиране и намаляване разходите за производство, прилагане на земеделски практики, опазващи околната среда. При такова сътрудничество се увеличават и възможностите за проучване и въвеждане на устойчиви производствени практики и иновации. Организирането на производителите в такива сдружения ще улесни тяхното сътрудничеств като повиши възможностите им за планиране и намаляване разходите за производство.

8.2.7.3. Приложно поле, ниво на подпомагане, допустими за подпомагане бенефициери, и, когато е приложимо — методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, разбити по подмярка и/или вид операция, когато е необходимо. За всеки вид операция

уточняване на допустимите разходи, условията за допустимост, приложими размери и ставки на помощите и принципи във връзка с определянето на критерии за подбор

8.2.7.3.1. Мярка 9. Учредяване на групи и организации на производителите

Подмярка:

8.2.7.3.1.1. Описание на вида операция

Една от посоките на развитие на мярката е насочено към подобряване и стабилно функциониране на веригата на предлагането на храни. Съществуват проблеми свързани с цените по веригата на доставки на хранителни продукти. От една страна изкупните цени на първичните (земеделските) продукти, които получават земеделските производители, са много ниски. От друга страна се констатира, че цените, които плащат потребителите на храни са високи. Анализите ясно показват, че основната част от добавената стойност по веригата за доставки на храни отива при търговците и преработвателите и много малка част остава за земеделските производители. Като основна причина за това се сочи разпокъсаността на земеделското производство, в резултат на което, в процеса на договаряне на изкупните цени, земеделските производители се оказват икономически по-слабата страна. Необходимо е да се подобри сътрудничеството между стопаните, за да се повиши конкурентоспособността едновременно и на земеделието, и на хранително-преработвателната промишленост. Един от основните механизми за регулиране на отношенията по веригата на доставки на храни е учредяването на групи и организации на производители. Очаква се учредяването на групи и организации на производители в земеделския и горския сектор да допринесе за увеличаване на производството и доставките на висококачествени продукти, които отговарят на европейските стандарти и пазарните изисквания. Съвместният маркетинг на селскостопанските продукти ще подпомогне достъпа на малки и средни стопанства до пазара. Обединяването на производителите в групи или организации ще повиши възможностите им за заемане на по-силни позиции на пазара и по-добри възможности за реализация на произведената продукция, което от своя страна ще доведе до получаване от производителите на първични земеделски продукти на по-голям дял от добавената стойност на крайния продукт.Признатите организации на производители осигуряват по-добри възможности за планиране и намаляване разходите за производство, прилагане на земеделски практики, опазващи околната среда. При такова сътрудничество се увеличават и възможностите за проучване и въвеждане на устойчиви производствени практики и иновации. Организирането на производителите в такива сдружения ще улесни тяхното сътрудничество, като повиши възможностите им за планиране и намаляване разходите за производство

Принос на мярката към междусекторните цели и приоритетни области3А

Мерките по приоритетна област 3А целят да укрепят хоризонталната и вертикална интеграция на хранителната верига и да насърчат изграждането на конкурентни предимства на основа качество и добавена стойност на продуктите и иновации.

Тази мярка допринася за хоризонталните цели, свързани с изменението на климата, опазването на околната среда и иновациите.

Чрез възможностите, които дава тази мярка групите и организациите на производители могат посредством посещенията, които организират, обмяната на опит и обученията да допринесат за по-доброто използване на природните ресурси, да натрупат знания в областта на околната среда, иновациите и климата.

Изменение на климата

Насърчаване създаването на групи производители и организации ще се постигне и чрез развитието на къси вериги на доставки и местните пазари, което от своя страна ще доведе до намаляване на разходите за логистика, складиране и транспорт, и това от своя страна ще доведе до намаляване на емисиите на въглероден диоксид.

Опазване на околната среда и иновации

Посредством сътрудничеството между малките и младите земеделски производители са възможни действия, свързани с иновацията, разработване на нови методи за съхранение на производството, както и методи за използване на отпадъци и
пречистване на водите, целящи опазване на околната среда. Признатите групи и организации на производители имат по-голям потенциал за проучване и въвеждане на устойчиви производствени практики опазващи околната среда и иновации.

Целите на мярката са:

1. насърчаване и учредяване на групи и организации на производители в земеделския и горски сектор;

2. подпомагане производството и доставките на висококачествени земеделски продукти, отговарящи на европейските стандарти и на пазарните изисквания;

3. подпомагане на достъпа до пазара на малки и средни стопанства.

8.2.7.3.1.2. Вид подкрепа

Помощта се отпуска за учредяване на групи и организации на производители в областта на селското производство.

8.2.7.3.1.3. Връзка с друго законодателство

В условията за подпомагането се предвижда съответствие с Регламент (ЕС) № 1308/2013на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 за установяване на обща организация на пазарите на селскостопански продукти и за отмяна на регламенти (ЕИО) №922/72, (ЕИО) №234/79, (ЕО) № 1037/2001 и (ЕО) №1234/2007, както и с национално законодателство в областта на Закона за прилагане на общата организация на пазарите на земеделски продукти на Европейския съюз, Наредба № 11 от 15 май 2007 г. за условията и реда за признаване на организации на производителите на плодове и зеленчуци и техните асоциации и за условията и реда за одобряване и изменение на одобрените оперативни програми.

8.2.7.3.1.4. Бенефициери

Групи и организации на производители, които отговарят на определението „малки и средни предприятия” и са официално признати до края на 2020 г.

Помощта се отпуска на групи и организации на производителите въз основа на бизнес план.

8.2.7.3.1.5. Допустими разходи

За да бъде допустима за признаване и подкрепа групата или организацията на производители в бизнес плана си трябва задължително да планира една или повече от следните дейности:

- Адаптиране към пазарните изисквания на продукцията и производството на членовете на такива групи или организации;
- Съвместно пускане на стоки на пазара, включително подготовка за продажби, централизация на продажбите и доставки за купувачи на едро;
- Установяване на общи правила за информация за продукцията, в частност за прибиране на реколтата и наличностите;
- Други дейности, които могат да се осъществяват от групи и организации на производителите, като изграждането на умения за стопанска и търговска дейност и организацията и улесняването на иновационните процеси.

8.2.7.3.1.6. Условия за допустимост

За да бъде допустима за признаване и подкрепа групата или организацията на производители трябва да отговаря на следните условия:

- да бъдат групи или организации на производители, за постигане на една от целите на мярката;
- да бъдат регистрирани в Търговския регистър съгласно Търговския закон или съгласно Закона за кооперациите на Република България;
- групата да има минимум четири членове;
- организацията да има минимум шест члена;
- членовете на групата на производители всяка година трябва предлагат на пазара продукция на стойност не по-малко от 25 000 лева;
- членовете на организацията всяка година предлагат на пазара продукция на стойност не по-малко от 50 000 лева
- членове на групата или организацията могат да бъдат физически лица, еднолични търговци или юридически лица (с изключение на юридическите лица с нестопанска цел), които са регистрирани в ИСАК, и/или са регистрирани като земеделски производители по реда на Наредба № 3 от 29 януари 1999 г. като производители на такива земеделски продукти, за които организацията кандидатства за признаване;
- Членовете на групата или организацията трябва да са производители на земеделски продукти, за които групата кандидатства за признаване и подпомагане;
- Членове на група или организация на производители, която вече е била финансирана, няма да бъде допустима за финансиране в случай, че участва или се премества в друга група или организация от същата сфера
- Производител (физическо или юридическо лице) може да бъде подпомаган за всеки земеделски продукт като член само на една група или организация на производители;
- Производител на два или повече земеделски продукти може да бъде член на различни групи или организации на производители за всеки земеделски продукт;
- При вземане на решения в организации на производители, регистрирани по Търговския закон,

всеки член може да притежава не повече от 40 % от правото на глас.

- да има разработен бизнес план за период от 5 години;
- да изработи учредителен акт**(**дружествен договор/устав), както и вътрешни правила за работа на групата или организацията

Групите или организациите на производители могат да бъдат членове на оперативни групи, които се определят като такива в контекста на прилагането на Европейското партньорство за иновации (ЕИП).

Допустими сектори

Помощ ще бъде отпускана на групи и организации на производители, чийто членове произвеждат следните животински или растителни продукти:

- Зърнено-житни култури;
- Медицински и етерично-маслени култури;
- Зърнено-бобови култури;
- Технически култури, с изключение на тютюн;
- Картофи;
- Мляко;
- Месо;
- Мед;
- Биологично произведени продукти;
- Винено грозде;
- Яйца;
- Плодове;
- Зеленчуци.

Бизнес планът трябва да включва поне:

- резюме на плана;
- информация за групата или организация на производителите
- описание на началното състояние на групата или организацията включително размер на обработваема земя, отглеждани земеделски култури и животни, местоположение, настоящо състояние на материалните активи (оборудване, машини, помещения за отглеждане

на животните, други производствени сгради и т.н.)

• описание на концепцията за развитие на земеделската дейност на групата или организацията включително:

- специфичните резултати и цели за развитието на дейностите на групата/организацията;

- описание на планираните резултати към края на 5-та година.

Дейностите, заложени в бизнес плана трябва да са постигнати в рамките на 5 години след учредяването на групите или организациите на производители, определени за подпомагане.

Обединяването на вече съществуващи групи и/или организации на производителите не е допустимо.

8.2.7.3.1.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

Избраните критерии целят да гарантират насочване на помощ съобразно установените потребности и заложените цели. Критериите се основават на анализа и на практиката от прилагане на Програмата за развитие на селските райони (2007-2013) и осигуряват съответствие и допълняемост с други стратегически документи.

Критерии за подбор

В процесът на оценка проектите на групите или организациите на производители се класират и се дава приоритет на:

- Проекти, които се изпълняват в сектор „Животновъдство”
- Проекти, които се изпълняват в сектор „Плодове и зеленчуци”
- Проекти, в които 50% от членовете на групата или организацията на производителите е съставена от млади фермери;
- Проекти, в които 50% от членовете на групата или организацията на производителите са подпомогнати по Подпрограмата за малки стопанства;
- Проекти, в които е заложено обмяната на опит и обучения допринасящи за по-доброто използване на природните ресурси, околната среда, иновациите и климата.

В процесът на оценка проектите на групите или организациите на производители, които не са събрали минималният брой точки няма да бъдат одобрени за подпомагане.

8.2.7.3.1.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

Финансовата помощ е под формата на фиксирано годишно плащане, отпускана за не повече от пет последователни години от датата, на която групата или организацията на производителите е призната. Размерът на помощта за всяка група или организация на производителите е не повече от

100 000 евро за всяка една година. Подпомагането трябва да бъде намаляващо.

Последното плащане се извършва при условие, че има коректно изпълнение на представения и одобрен бизнес план.

През първата година финансовата помощ може да бъде изплатена на групата или организацията на производителите, изчислена на база средна годишна продадена продукция от нейните членове през трите години, предхождащи включването им в групата или организацията.

8.2.7.3.1.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.7.3.1.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

Един от основните проблеми е свързан със затруднения достъп до финансиране за изпълнение на проектите и невъзможността за получаване на подкрепа през първата година. Ефектите от икономическата криза, макар и с известно закъснение, засегнаха съществено България, особено по отношение на достъпа на земеделските производители до финансов ресурс.

Друг основен проблем е слабото сътрудничество между стопаните, което води до слаб интерес към мярката и до липса на желание сред потенциалните членове на организацията за създаване и управление на организация с цел маркетинг.

Проблемите, свързани със счетоводството, управлението на организацията, високите режийни разходи за юридическо лице (социални и здравни осигуровки, данъци, такси, счетоводни услуги) са друг проблем, който възниква при организациите.

Документални пропуски от страна на бенефициентите при подаване на заявка за плащане.

8.2.7.3.1.9.2. Действия за смекчаване на последиците

Увеличаване на процента от годишната стойност на предлаганата на пазара продукция от 5% на 10% ще увеличи интереса за участие в мярката.

Разширяване на обхвата на целите, за които може да бъде създадена група или организация на производители, ще доведе до увеличаване на техния брой.

Даване на възможност за подпомагане финансирането на групата или организацията на производителите още през първата година.

Осъществяване на срещи с бенефициенти и разясняване на възможностите и ползите, които биха получили потенциалните членове на групата или организацията.

В приложение към договорите да се представят ясни и подробни указания и информация за начина на попълване на заявката за плащане, което да намали процента на грешка, както и указания относно начина на промяна в обстоятелствата.

С цел предотвратяване на създаването на изкуствени условия за достъп до помощта се предвижда осъществяването на контрол по мярката, чрез извършването на проверки. Проверките включват

системни административни проверки на всички заявления за подпомагане и се допълват от проверки на място.

8.2.7.3.1.9.3. Обща оценка на мярката

Внимание върху специфични въпроси

Контрол по мярката се извършва чрез проверки. Всяко условие за допустимост и критерии за оценка е проверимо чрез представяне на документ или проверка в държавни регистри. Проверките включват системни административни проверки на всички заявления за помощ и се допълват от проверки на място.

Опита от прилагане на мярка 142 от ПРСР 2007-2013 г. ще спомогне преодоляване на основните рискове.

Специален акцент трябва да се постави на мерки за повишаване на информираността на бенефициентите.

8.2.7.3.1.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Помощта по мярката не може да надвишава 10% от предлаганата на пазара годишна продукция на групата или организацията на производители през първите пет години след признаването им и неможе да превишава 100 000 евро годишно.

При изчисляване на годишната пазарна продукция на групата или организацията на производители не се включва стойността на реализираната продукция на земеделски производители, които не са членове на организацията

При изчисляване на стойността на годишната пазарна продукция на групата или организацията не се включват:

- стойността на реализираната продукция на земеделски производители, които не са членове на организацията;
- стойността на продукцията на всеки един член, който е получил помощ за същите продукти като член на друга група или организация на производители;
- стойността на продукцията, за която групата или организацията на производители не е призната.

8.2.7.3.1.11. Специфична информация за операцията

Описание на официалната процедура за признаване на групите и организациите

Признаването на новосъздадените групи на производителите ще се извършва от министъра на земеделието и храните в съответствие с приложимите национални разпоредби.

Започването и приключването на приема на заявления за признаване на групи производители се определят със заповед на министъра на земеделието и храните.

Групите производители подават в Министерство на земеделието и храните заявления за признаване.

Признаването на организации на производителите се осъществява по реда на Регламент (ЕС) № 1308/2013.

Кандидатстващите групи и организации на производителите подават документи за подпомагане по мярката в РА.

Изпълнителният Директор на РА въз основа на извършените проверки взима крайно решение за подпомагане на групата или организация на производители.

Признатата група или организация на производителите сключва договор за финансово подпомагане с Разплащателна агенция (РА) на база представен бизнес план.

Подпомагат се организации на производители признати съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 за установяване на обща организация на пазарите на селскостопански продукти и за отмяна на регламенти (ЕИО) № 922/72, (ЕИО) № 234/79, (ЕО) № 1037/2001 и (ЕО) № 1234/2007 и националното законодателство за неговото прилагане, както и групи на производители, признати от министъра на земеделието и храните, съгласно националното законодателство.

8.2.7.4. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.7.4.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

Рискове при прилагането на мярката

Един от основните проблеми е свързан със затрудненият достъп до финансиране за изпълнение на проектите и невъзможността за получаване на подкрепа през първата година. Ефектите от икономическата криза, макар и с известно закъснение, засегнаха съществено България, особено по отношение на достъпа на земеделските производители до финансов ресурс.

Друг основен проблем е слабото сътрудничество между стопаните, което води до слаб интерес към мярката и до липса на желание сред потенциалните членове на организацията за създаване и управление на организация с цел маркетинг.

Проблемите, свързани със счетоводството, управлението на организацията, високите режийни разходи за юридическо лице (социални и здравни осигуровки, данъци, такси, счетоводни услуги) са друг проблем, който възниква при организациите.

Документални пропуски от страна на бенефициентите при подаване на заявка за плащане.

8.2.7.4.2. Действия за смекчаване на последиците

Увеличаване на процента от годишната стойност на предлаганата на пазара продукция от 5% на 10% ще увеличи интереса за участие в мярката.

Разширяване на обхвата на целите, за които може да бъде създадена група или организация на производители, ще доведе до увеличаване на техния брой.

Даване на възможност за подпомагане финансирането на групата или организацията на производителите още през първата година.

Осъществяване на срещи с бенефициенти и разясняване на възможностите и ползите, които биха получили потенциалните членове на групата или организацията.

В приложение към договорите да се представят ясни и подробни указания и информация за начина на попълване на заявката за плащане, което да намали процента на грешка, както и указания относно начина на промяна в обстоятелствата.

С цел предотвратяване на създаването на изкуствени условия за достъп до помощта се предвижда осъществяването на контрол по мярката, чрез извършването на проверки. Проверките включват системни административни проверки на всички заявления за подпомагане и се допълват от проверки на място.

8.2.7.4.3. Обща оценка на мярката

Внимание върху специфични въпроси

Контрол по мярката се извършва чрез проверки. Всяко условие за допустимост и критерии за оценка е проверимо чрез представяне на документ или проверка в държавни регистри. Проверките включват системни административни проверки на всички заявления за помощ и се допълват от проверки на място.

Опита от прилагане на мярка 142 от ПРСР 2007-2013 г. ще спомогне преодоляване на основните рискове.

Специален акцент трябва да се постави на мерки за повишаване на информираността на бенефициентите.

8.2.7.5. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Помощта по мярката не може да надвишава 10% от предлаганата на пазара годишна продукция на групата или организацията на производители през първите пет години след признаването им и неможе да превишава 100 000 евро годишно.

При изчисляване на годишната пазарна продукция на групата или организацията на производители

не се включва стойността на реализираната продукция на земеделски производители, които не са членове на организацията

8.2.7.6. Специфична информация за мярката

Описание на официалната процедура за признаване на групите и организациите

Признаването на новосъздадените групи на производителите ще се извършва от министъра на земеделието и храните в съответствие с приложимите национални разпоредби.

Започването и приключването на приема на заявления за признаване на групи производители се определят със заповед на министъра на земеделието и храните.

Групите производители подават в Министерство на земеделието и храните заявления за признаване.

Признаването на организации на производителите се осъществява по реда на Регламент (ЕС) № 1308/2013.

Кандидатстващите групи и организации на производителите подават документи за подпомагане по мярката в РА.

Изпълнителният Директор на РА въз основа на извършените проверки взима крайно решение за подпомагане на групата или организация на производители.

8.2.7.7. Друга важна информация, необходима за по-доброто разбиране и прилагане на мярката

Разграничаване с мярка „Инвестиции в материални активи“

Инвестиционните разходи свързани с дейността на групите или организации на производители ще бъдат допустими за подпомагане в рамките на мярка „Инвестиции в материални активи“.

Разграничаване с Първи стълб на ОСП

При прилагането на мярката ще бъдат осигурени необходимите проверки за гарантиране избягването на двойно финансиране с първи стълб от ОСП. Разплащателната агенция ще извършва кръстосана проверка, целяща избягване на двойното финансиране по ПРСР и схемите за подпомагане в рамките на първи стълб. Инвестиционните проекти, които има възможност да попаднат в обсега на схемите за подпомагане по първи стълб от ОСП ще бъдат проверявани индивидуално за възможно двойно финансиране.

Разграничаване с „Плодове и зеленчуци”

Организациите на производителите няма да бъдат подпомагани по мярката за дейности включени за подпомагане в техните Оперативни програми, съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013.

Преходни договорености

Информация за нереализираните многогодишни финансови ангажименти по Програма за развитие на селските райони (2007-2013) е дадена в Раздел 19 „Преходни разпоредби”.

8.2.8. M10 - Agri-environment-climate (art 28)

8.2.8.1. Legal basis

Правно основание

Чл. 28 от Регламент (ЕС) № 1305/2013

8.2.8.2. General description of the measure including its intervention logic and contribution to focus areas and cross-cutting objectives

Обосновка на мярката

Мярката е продължение на приложените дейности по мярка „Агроекологични плащания" от ПРСР (2007-2013). Тя предоставя възможност за прилагане на широк спектър дейности с цел устойчиво ползване на земеделските ресурси и опазване на околната среда.

Полу-естествените местообитания са една от най-ценните екосистеми в България и за тяхното опазване се предвижда подпомагането на се екстензивни традиционни земеделски практики на паша и коситба в земите с висока природна стойност. Подпомагането на традиционните практики на сезонна паша във високопланинските пасища в националните и природните паркове, и местата от Натура 2000, с утвърдени планове на управление, ще допринесе за съхраняване на тревните екосистеми и свързаните с тях ценни местообитания и видове. Тези дейности ще допринесат за постигането на целите по приоритет 4А на ПРСР.

За опазване на почвеното плодородие, намаляване на замърсяването на почвите и водите, и деградацията на земеделските земи се предвиждат дейности, свързани с превръщането на обработваеми земи в пасища, създаване и поддържане на буферни ивици, създаване на оттокоотвеждащи бразди в трайни насаждения и лозя и въвеждане на поясно редуване културите. Тези дейности ще допринесат за постигането на целите по приоритети 4 Б и 4В.

Предвижда се подкрепа и за отглеждане на застрашени от изчезване местни породи животни и сортове растения, която да доведе до опазване на агробиоразнообразието в страната.

Дейностите по мярката съответстват на приоритетите на България за възстановяване и опазване на биоразнообразието и екосистемите, заложени в Националната приоритетната рамка за действие за Натура 2000, а именно Мярка 52 „ Подкрепа за прилагане на агроекологични мерки" от приоритет 2.2. Устойчиво управление на земеделските земи, в т.ч. на земите с висока природна стойност при използване на екосистемния и регионален подход.

Мярката ще допринесе основно за постигането на целите на приоритетна област 4 (А, Б и В но подпомаганите дейности (особено подходящите почвообработки и съхранението на постоянните пасища) ще доведат до намаляване на парниковите газове произтичащи от земеделска дейност (приоритет 5Г) и насърчаване на опазването и съхранение на въглерод в селското и горското стопанство (приоритет 5Д).

Дейностите по мярка „Агроекология и климат" са от значение и за насърчаване на икономическия растеж и развитие на селските райони и за подобряване на устойчиво ползване на природните

ресурси, ресурсната ефективност и екологичните показатели на земеделските стопанства. Устойчивите екосистеми в добро състояние притежават голям потенциал за смекчаване на последиците от изменението на климата и приспособяването към тях. Те устояват и се възстановяват по-лесно от крайни метеорологични явления и осигуряват широк обхват от обществени ползи, от които зависи земеделието и опазване на околната среда.

Основните цели на мярката са следните:

- Запазване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност и свързваните с тях видове, чрез насърчаване или възстановяване на традиционните практики за управление на полу-естествените затревени площи; Предотвратяване на бъдещата загуба на затревени площи, причинена от превръщането им в обработваеми земеделски земи или преизпасването им;
- Опазване на биологичното разнообразие и защита, поддържане и възстановяване на благоприятния статус на местата от Натура 2000, преди да са влезли в сила задължителните ограничения, наложени от плановете им за управление и заповедите за обявяването им, издадени съгласно Директива 92/43/ ЕИО на Съвета от 21 май 1992 година за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна;
- Опазване на застрашените от изчезване редки породи и традиционни сортове растения.
- Предотвратяване на ерозията на почвите и подобряване на управлението им;
- Повишаване на почвеното плодородие.

От основно значение за правилното прилагане на природощадящите земеделски дейности е и повишаването на познанията на земеделските стопани относно опазването на биоразнообразнообразие, предотвратяването на деградацията на почви и намаляването на замърсяването на водните тела. За тази цел земеделските стопани трябва да преминат през агро-екологично обучение или да докажат опит за прилагането на поетите от тях ангажименти.

8.2.8.3. Scope, level of support, eligible beneficiaries, and where relevant, methodology for calculation of the amount or support rate broken down by sub-measure and/or type of operation where necessary. For each type of operation specification of eligible costs, eligibility conditions, applicable amounts and support rates and principles with regards to the setting of selection criteria

Подмярка 10.1. Плащания за ангажименти, свързани с агроекология и климат

8.2.8.3.1. Направление 10.1.1.Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС)

8.2.8.3.1.1. **Sub-measure:**

- 10.1 - payment for agri-environment-climate commitments

8.2.8.3.1.2. Description of the type of operation

Ще се подпомагат екстензивни традиционни практики за поддържане и възстановяване на затревени площи с висока природна стойност (ВПС) и тяхното управление.

Дейността ще се осъществява върху постоянно затревени площи, попадащи в обхвата на земите с ВПС на територията на цялата страна извън зони от Натура 2000 с влезли в сила заповеди за тяхното обявяване и включени забрани за косене и разораване на пасища, с изключение на Националните паркове и резервати. Допустими за подпомагане са следните видове постоянно затревени площи: пасища, мери и ливади, смесено земеползване, храсти и затревени площи (други неземеделски площи), определени в ИСАК. Когато част от физическия блок е определен като ВПС, дейностите могат да се прилагат на територията на целия физически блок .

Ангажиментите са за период от пет години, като съществува вариант за удължаване на срока с две допълнителни години. Следователно се очаква, че положителното въздействие върху околната среда трябва да се реализира в рамките на този период.

8.2.8.3.1.3. Type of support

Подпомагането ще се предоставя под формата на годишно плащане за ха земеделска площ.

8.2.8.3.1.4. Links to other legislation

Регламент (ЕС) № 1307/2013 на Европейския парламент и Съвета от 17 декември 2013 година за установяване на правила за директни плащания за земеделски стопани по схеми за подпомагане в рамките на общата селскостопанска политика и за отмяна на Регламент (ЕО) № 637/2008 на Съвета и Регламент (ЕО) № 73/2009 на Съвета.

8.2.8.3.1.5. Beneficiaries

Бенефициенти

- Бенефициенти могат да бъдат земеделски стопани (физически и юридически лица и еднолични търговци);
- Бенефициентите трябва да са регистрирани в ИСАК.

8.2.8.3.1.6. Eligible costs

- Бенефициентите по дейността трябва да преминат обучение - семинари с продължителност 18 часа и демонстрационни дейности, свързани с приоритет 4 до края на втората година от поетия ангажимент. За бенефициенти, които вече имат изпълнен агроекологичен ангажимент по ПРСР (2007-2013), не се изисква повторно преминаване на обучението;
- Бенефициентите по дейността поемат ангажимент да водят дневник (регистър) на стопанството за всички земеделски дейности, извършвани в земеделските земи, предмет на поетото 5-годишно задължение;

Бенефициентите избират дали да поддържат земеделските площи чрез паша или косене

Изисквания за поддържане чрез паша:

- Спазване на гъстота на животинските единици в зависимост от природните, климатични и почвени условия, с цел осигуряване на добро екологично състояние на ливадите и пасищата и поддържане на постоянна тревна покривка от 0,3 – 1 ЖЕ/ха;
- Забранено е използването на минерални торове и продукти за растителна защита

Изисквания за поддържане чрез косене:

- Забранено е използването на минерални торове и продукти за растителна защита
- Косенето трябва да бъде след 15 юни за равнините и хълмистите райони и в периода от 30 юни до 15 юли за планинските необлагодетелствани райони, дефинирани в мярка 13. „Плащания за райони с природни или други специфични ограничения" (Приложение 1);
- Косенето да се извършва ръчно или с косачка за бавно косене, да е от центъра към периферията на ливадата и с бавна скорост или от единият към другият край на парцела.

8.2.8.3.1.7. Eligibility conditions

- Земеделските стопани по дейността трябва да са регистрирани в ИСАК и да обработват земеделски затревени площи с ВПС. От обхвата на мярката се изключват зоните от Натура 2000 с издадена заповед за обявяване и Националните паркове.
- Минималната площ за участие в мярката е 0,5 ха;
- Всички бенефициенти по мярката трябва да спазват задължителните стандарти, установени съгласно гл. I на дял от Регламент 1306/2013, минималните изисквания по отношение на минералните торове и продуктите за растителна защита и други задължителни изисквания, установени с националното законодателство или определени в Приложение 2 на програмата). И за площите, заявени за подпомагане, съответните базови изисквания, посочени в Приложение 1. В случай на изменения или промени в съответните задължителни стандарти, условията и изискванията за получаване на агроекологични плащания ще бъдат приведени в съответствие. Ако бенефициентът не приема тези изменения, задължението му се прекратява и, в съответствие с чл. 48 на Регламент (ЕС) № 1305/2013, няма да се изисква възстановяване на плащанията.
- Във връзка с чл. 47, на Регламент 1305/2013 одобрената за подкрепа площ може да варира до 10%, но не по-малко от минимално определената площ за съответно агроекологично направление през периода на прилагане на поетото задължение. В този случай бенефициентът няма да връща предоставената помощ и ще получава агроекологични плащания за намаления размер на земята за оставащия период за изпълнение на задължението.
- Бенефициентите по мярка "Агроекология и климат", дейност „Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност" не могат да кандидатстват за подпомагане върху един и същи парцел за затревени площи по мярка „ Биологично земеделие";

8.2.8.3.1.8. Principles with regards to the setting of selection criteria

Неприложимо

8.2.8.3.1.9. (Applicable) amounts and support rates

Подпомагането се предоставя под формата на годишни плащания на хектар затревена площ – Евро/ха. *

***** За поддържане на затревените площи с ВПС чрез паша -126.80 Евро/ха

* За поддържане на затревени площи с ВПС чрез косене – 113.51 Евро/ха

8.2.8.3.1.10. Verifiability and controllability of the measures and/or types of operations

8.2.8.3.1.10.1. Risk(s) in the implementation of the measures

Съществува риск земеделските стопани при подаване на първо заявление за подпомагане да заяват земеделски площи, които не попадат в обхвата на слой със земи с висока природна стойност, при което няма да отговори на критериите за допустимост за одобрение и получаване на плащане.

Съществува риск при заявяване на площите кандидатите да очертаят такива, които попадат на територията на национален парк и същите да не бъдат одобрени за участие или съответно да бъдат наложени санкции при изчислението на компенсаторното плащане.

Съществува риск от непредоставяне на даден задължителен документ, което ще доведе до неспазване на задължения при изпълнение на агроекологичните ангажименти и отказ от компенсаторното плащане.

Съществува риск от неизпълнение на ангажименти от страна на бенефициентите, поради липсата на разбиране на изискванията и информираност, което от своя страна би довело до по-високо ниво на грешка.

8.2.8.3.1.10.2. Mitigating actions

Осигуряване на достатъчна информация на земеделските стопани по отношение на площите, които отговарят на условията за допустимост за подпомагане. В ИСАК е въведена отделна страница, на която са описани всички парцели, които земеделския стопанин е заявил извън допустимия слой за подпомагане. Визуализира се и предупреждение за кандидатите, когато са заявили площи, попадащи на територията на националните паркове. Бенефициентът се запознава с информацията за недопустимите площи и полага подпис върху съответната страница.

Информиране на бенефициентите за необходимост от предоставяне на съответния документи с изтичащ срок чрез изпращане на писма.

Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти. В писмата за

одобрение за участие подробно се описват базовите изисквания и изискванията по управление, които бенефициентът следва да спазва. Описават се и документите, които следва да бъдат предоставени по време на изпълнение на агроекологичния ангажимент.

Кандидатстването по мярката е опростено и заявлението за подпомагане представлява приложение към общото заявление за директни плащания.

РА разполага с изграден административен капацитет от предходния планов период за извършване на проверки за допустимост. РА извършва административни проверки чрез ИСАК – заявена площ, заявени животни, гъстотата на животните.

При проверка на място:**За двата вида практики** ще се извършва измерване на площите и проверка на водените в стопанството дневници за прилагани минерални торове и продукти за растителна защита. Теренните проверки на площите следят за прилагани минерални торове и ПРЗ, извършва се и оглед за изградени нови отводнителни системи или обработка. Извършва се проверка на записите в дневника на стопанството за извършените агреокологични дейности – срок, начин, техника и др.

При поддържане чрез паша:
За контрол на натоварването на пасищата ще бъде изчислявана гъстотата на животинските единици, като се съотнесат извежданите на паша пасищни животни към заявените пасищни площи в стопанството.

При поддържане с косене:

Съгласно график за проверка на място ще бъде следена забраната за косене на ливадите преди 15 юни за равнинните райони и преди 30 юни за планинските райони. Ще бъде проверявана наличната в стопанството техника, както и начина на косене на ливадите в установените периоди.

8.2.8.3.1.10.3. Overall assessment of the measure

Дейността е контролируема и проверима.

8.2.8.3.1.11. Information specific to the operation

Identification and definition of the relevant baseline elements; this shall include the relevant mandatory standards established pursuant to Chapter I of Title VI of Regulation (EU) No 1306/2013 of the European Parliament and of the Council, the relevant criteria and minimum activities established pursuant to Article 4(1) (c)(ii) and (iii) of Regulation (EU) No 1307/2013 of the European Parliament and of the Council, the relevant minimum requirements for fertilisers and plant protection products use, and other relevant mandatory requirements established by national law

Бенефициентите по направлението поемат ангажимент да спазват специфичните за прилаганите от тях дейности базови изисквания, описани в приложение (приложение 1 към мярка 10).

The minimum requirements for fertilisers must include, inter alia, the Codes of Good Practice introduced under Directive 91/676/EEC for farms outside Nitrate Vulnerable Zones, and requirements concerning phosphorous pollution; the minimum requirements for plant protection products use must include, inter alia,

general principles for integrated pest management introduced under Directive 2009/128/EC, requirements to have a licence to use the products and meet training obligations, requirements on safe storage, the checking of application machinery and rules on pesticide use close to water and other sensitive sites, as established by national legislation

Бенефициентите по направлението поемат ангажимент да спазват Минималните изисквания за употреба на торове и препарати за растителна защита, описани в приложение (приложение 2 към мярка 10).

List of local breeds in danger of being lost to farming and of plant genetic resources under threat of genetic erosion

- Неприложимо

Description of the methodology and of the agronomic assumptions and parameters including the description of the baseline requirements as referred to in Article 28(3) of Regulation (EU) No 1305/2013, which are relevant for each particular type of commitment used as reference for the calculations justifying additional costs, income foregone resulting from the commitment made and level of the transaction costs; where relevant, that methodology shall take into account aid granted under Regulation (EU) No 1307/2013, including payment for agricultural practices beneficial for the climate and the environment, in order to exclude double funding; where appropriate, the conversion method used for other units in accordance with Article 9 of this Regulation

Методологията за изчисляване на компенсаторните плащания, както и размерът им са подробно описани в Приложение 5 към Мярка 10 от ПРСР (2014-2020).

8.2.8.3.2. Направление 10.1.2. Поддържане на местообитанията на защитени видове в обработваеми земи с орнитологично значение

8.2.8.3.2.1. **Sub-measure:**

- 10.1 - payment for agri-environment-climate commitments

8.2.8.3.2.2. Description of the type of operation

По тази дейност ще се подпомага опазването на обработваемите земеделски земи с висока природна стойност. Дейността ще се осъществява на територията на обработваеми земи с висока природна стойност, определени в ИСАК .

Кандидатите за подпомагане поемат ангажимент да прилагат поетите ангажименти за период от пет последователни години. След изтичане на петгодишния период на ангажимента, кандидатите могат да удължават ангажимента си ежегодно до изтичане на програмния период.

Ангажиментите са за период от пет години, като съществува вариант за удължаване на срока с две допълнителни години. Следователно се очаква, че положителното въздействие върху околната среда трябва да се реализира в рамките на този период.

8.2.8.3.2.3. Type of support

Подпомагането ще се предоставя под формата на годишно плащане за ха земеделска площ.

8.2.8.3.2.4. Links to other legislation

Регламент (ЕС) № 1307/2013 на Европейския парламент и Съвета от 17 декември 2013 година за установяване на правила за директни плащания за земеделски стопани по схеми за подпомагане в рамките на общата селскостопанска политика и за отмяна на Регламент (ЕО) № 637/2008 на Съвета и Регламент (ЕО) № 73/2009 на Съвета.

8.2.8.3.2.5. Beneficiaries

- Бенефициенти могат да бъдат земеделски стопани (физически и юридически лица и еднолични търговци);
- Бенефициентите трябва да са регистрирани в ИСАК.

8.2.8.3.2.6. Eligible costs

- Бенефициентите по дейността трябва да преминат обучение с продължителност 18 часа и демонстрационни дейности, свързани с приоритет 4, до края на втората година от поетия

ангажимент. За бенефициенти, които вече имат изпълнен агроекологичен ангажимент по ПРСР (2007-2013), не се изисква повторно преминаване на обучението;

- Бенефициентите по дейността поемат ангажимент да водят дневник (регистър) на стопанството за всички земеделски дейности, извършвани в земеделските земи, предмет на поетото 5 годишно задължение;

Земеделските стопани могат да изберат една от следните дейности:

- Засяване и отглеждане на есенни зърнено-житни култури в местообитания на зимуващи видове гъски на минимум 50% от заявените по дейността площи;
- Превръщане на обработваемите земи, които са местообитания на Царски орел (Aquila heliaca) или Египетски лешояд (Neophron percnopterus), в постоянно затревени площи;
- Засяване и отглеждане на есенни зърнено-житни култури в местообитания на червеногушата гъска на 50% от заявената по дейността площ и с минимум 30% царевица, попадащи в местообитания на червеногуша гъска.
- Земеделските стопанин поемат ангажимент да не прибират реколтата преди 31 юли в площи с гнезда на ливадния блатар (Circus pygargus) (в периода 1-ви април – 31 юли).

8.2.8.3.2.7. Eligibility conditions

- Земеделските стопани по дейността трябва да са регистрирани в ИСАК и да обработват обработваеми земи, попадащи в обхвата на земеделските земи с ВПС
- Минималната площ за участие в мярката е 0,3 ха;
- Всички бенефициенти по мярката трябва да спазват задължителните стандарти, установени съгласно гл. I на дял от Регламент 1306/2013, минималните изисквания по отношение на минералните торове и продуктите за растителна защита и други задължителни изисквания, установени с националното законодателство или определени в Приложение 2 на програмата). И за площите, заявени за подпомагане, съответните базови изисквания, посочени в Приложение 1. В случай на изменения или промени в съответните задължителни стандарти, условията и изискванията за получаване на агроекологични плащания ще бъдат приведени в съответствие. Ако бенефициентът не приема тези изменения, задължението му се прекратява и, в съответствие с чл. 48 на Регламент (ЕС) № 1305/2013, няма да се изисква възстановяване на плащанията.
- Във връзка с чл. 47, на Регламент 1305/2013 одобрената за подкрепа площ може да не е една и съща, но без да се намалява намалява размерът й. Във връзка с чл. 47, на Регламент 1305/2013 одобрената за подкрепа площ може да варира до 10%, но не по-малко от минимално определената площ за съответно агроекологично направление през периода на прилагане на поетото задължение. В този случай бенефициентът няма да връща предоставената помощ и ще получава агроекологични плащания за намаления размер на земята за оставащия период за изпълнение на задължението.

8.2.8.3.2.8. Principles with regards to the setting of selection criteria

Неприложимо

8.2.8.3.2.9. (Applicable) amounts and support rates

Подпомагането се предоставя под формата на годишни плащания на хектар

- За засяване и отглеждане на есенни зърнено-житни култури в местообитания на зимуващи видове гъски на минимум 50 % от заявените по дейността площи – 81,59евро/ха;
- За превръщане на обработваемите земи, които са местообитания на Царски орел или Египетски лешояд, в постоянно затревени площи- 278 евро/ха;
- За засяване и отглеждане на есенни зърнено-житни култури в местообитания на червеногушата гъска – 103.68 евро/ха;

За прибиране на реколтата след 31 юли в площи с гнезда на ливадния блатар (Circus pygargus) - 109.93 евро/ха.

8.2.8.3.2.10. Verifiability and controllability of the measures and/or types of operations

8.2.8.3.2.10.1. Risk(s) in the implementation of the measures

Съществува риск земеделските стопани при подаване на първо заявление за подпомагане да заяват земеделски площи, които не попадат в обхвата на съответния допустим слой, при което кандидатите няма да отговорят на критериите за допустимост за одобрение и получаване на плащане.

Съществува риск поради неблагоприятни метеорологични условия или други причини земеделските стопани, кандидатстващи за подпомагане за зимуващи видове гъски, да не успеят да осигурят засяване на есенно зърнено-житни култури на минимум 50 % от площите, декларирани по дейността, което ще доведе до неполучаване на подпомагане на дадената година.

Съществува риск кандидатите за подпомагане за превръщане на обработваеми земи в постоянно затревени площи в местообиранията на Царски орел или Египетски лешояд, след затревяването на площите, в периода на ангажимента същите да бъдат разорани отново, при което да се откаже изплащане на средствата.

Съществува риск от непредоставяне на даден задължителен документ, което ще доведе до неспазване на задължения при изпълнение на агроекологичните ангажименти и отказ от изплащане на компенсаторното плащане.

Съществува риск от неизпълнение на ангажименти от страна на бенефициентите, поради липсата на разбиране на изискванията и информираност, което от своя страна би довело до по-високо ниво на грешка

8.2.8.3.2.10.2. Mitigating actions

Осигуряване на достатъчна информация на земеделските стопани по отношение на площите, които отговарят на условията за допустимост за подпомагане. В ИСАК е въведена отделна страница, на която са описани всички парцели, които земеделския стопанин е заявил извън допустимия слой за подпомагане. Бенефициентът се запознава с информацията за недопустимите площи и полага подпис върху съответната страница.

Осигуряване на информираност на бенефициентите относно специфичните изисквания на отделните дейности и тяхното предупреждение относно това, че при неизпълнение на изискването може да им бъде отказано изплащането на подпомагане.

При констатирано разораване на площи, одобрени за подпомагане по дейността за превръщане на обработваеми земи в постоянно затревени площи в местообиранията на Царски орел или Египетски лешояд, на кандидатите се дава възможност да възстановят разораните площи на следващата година, като това се проследява чрез извършване на проверка на място.

Информиране на бенефициентите за необходимост от предоставяне на съответния документи с изтичащ срок чрез изпращане на писма; публикуване на напомнително съобщение на сайта на ДФ „Земеделие" относно наближаване на крайния срок.

Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти. В писмата за одобрение за участие подробно се описват базовите изисквания и изискванията по управление, които бенефициентът следва да спазва. Описават се и документите, които следва да бъдат предоставени по време на изпълнение на агроекологичния ангажимент.

Кандидатстването по мярката е опростено и заявлението за подпомагане представлява приложение към общото заявление за директни плащания.

РА разполага с изграден административен капацитет от предходния планов период за извършване на проверки за допустимост. РА извършва административни проверки чрез ИСАК на заявената площ, дали поне 50 % от заявената площ е засята с есенни зърнено-житни култури, , , дали заявените площи попадат в обхвата на съответния специализиран слой, а на проверка на място се извършва измерване на заявената площ, дневника на стопанството.

При проверка на място:
Ще се извършва измерване на площите, като за определяне на изискването за оставяне на мин. 50 % есенно зърнено-житни култури от заявените по дейността площи, ще бъдат направени допълнителни измервания по култури.
Съгласно график за проверка на място ще бъде следена забраната за прибиране на реколтата преди 31 юли в площи с гнезда на ливадния блатар (Circus pygargus).
Ще се извършва проверка на записите в дневника на стопанството за извършените агреокологични дейности – срок, начин, техника и др.
За проверка на изискването за превръщане на обработваеми земи в пасища, наред с теренната проверка ще бъдат проверени водените в стопанството дневници, фактури за закупени семена, срок на засяване на тревните смески и пр.

8.2.8.3.2.10.3. Overall assessment of the measure

Дейността е контролируема и проверима.

8.2.8.3.2.11. Information specific to the operation

Identification and definition of the relevant baseline elements; this shall include the relevant mandatory standards established pursuant to Chapter I of Title VI of Regulation (EU) No 1306/2013 of the European Parliament and of the Council, the relevant criteria and minimum activities established pursuant to Article 4(1) (c)(ii) and (iii) of Regulation (EU) No 1307/2013 of the European Parliament and of the Council, the relevant minimum requirements for fertilisers and plant protection products use, and other relevant mandatory requirements established by national law

Бенефициентите поемат ангажимент да спазват специфичните за прилаганите от тях дейности базови изисквания, описани в приложение (приложение 1 към мярка 10).

The minimum requirements for fertilisers must include, inter alia, the Codes of Good Practice introduced under Directive 91/676/EEC for farms outside Nitrate Vulnerable Zones, and requirements concerning phosphorous pollution; the minimum requirements for plant protection products use must include, inter alia, general principles for integrated pest management introduced under Directive 2009/128/EC, requirements to have a licence to use the products and meet training obligations, requirements on safe storage, the checking of application machinery and rules on pesticide use close to water and other sensitive sites, as established by national legislation

Бенефициентите поемат ангажимент да спазват Минималните изисквания за употреба на торове и препарати за растителна защита, описани в приложение (приложение 2 към мярка 10).

List of local breeds in danger of being lost to farming and of plant genetic resources under threat of genetic erosion

- Неприложимо

Description of the methodology and of the agronomic assumptions and parameters including the description of the baseline requirements as referred to in Article 28(3) of Regulation (EU) No 1305/2013, which are relevant for each particular type of commitment used as reference for the calculations justifying additional costs, income foregone resulting from the commitment made and level of the transaction costs; where relevant, that methodology shall take into account aid granted under Regulation (EU) No 1307/2013, including payment for agricultural practices beneficial for the climate and the environment, in order to exclude double funding; where appropriate, the conversion method used for other units in accordance with Article 9 of this Regulation

Методологията за изчисляване на компенсаторните плащания, както и размерът им са подробно описани в Приложение 5 към Мярка 10 от ПРСР (2014-2020).

8.2.8.3.3. Направление 10.1.3. Контрол на почвената ерозия

8.2.8.3.3.1. **Sub-measure:**

- 10.1 - payment for agri-environment-climate commitments

8.2.8.3.3.2. Description of the type of operation

Това направление позволява земеделските стопани да прилагат една или комбинация от следните дейности - превръщане на обработваеми земеделски земи в пасища, чрез използване на многогодишни тревни смески; противоерозионни мероприятия в лозя и овощни насаждения, създаване и поддържане на буферни ивици за предовратяване на ерозията, поясно редуване на културите.

Подпомагането ще се осъществява на територията на България, с изключение на Националните паркове и резервати.Предимство ще се дава на територията на общини, в които земеделските земи (обработваеми земи, пасища, овощни градини и/или лозя) са средно или силно засегнати от ерозия.

Ангажиментите са за период от пет години, като съществува вариант за удължаване на срока с две допълнителни години. Следователно се очаква, че положителното въздействие върху околната среда трябва да се реализира в рамките на този период.

8.2.8.3.3.3. Type of support

Подпомагането ще се предоставя под формата на годишно плащане за ха земеделска площ.

8.2.8.3.3.4. Links to other legislation

- Регламент (ЕС) № 1307/2013 на Европейския парламент и Съвета от 17 декември 2013 година за установяване на правила за директни плащания за земеделски стопани по схеми за подпомагане в рамките на общата селскостопанска политика и за отмяна на Регламент (ЕО) № 637/2008 на Съвета и Регламент (ЕО) № 73/2009 на Съвета.

8.2.8.3.3.5. Beneficiaries

- Бенефициенти могат да бъдат земеделски стопани (физически и юридически лица и еднолични търговци);
- Бенефициентите трябва да са регистрирани в ИСАК.

8.2.8.3.3.6. Eligible costs

- Бенефициентите по дейността трябва да преминат обучение - семинари с продължителност 18 часа и демонстрационни дейности, свързани с приоритет 4 до края на втората година от поетия ангажимент. За бенефициенти, които вече имат изпълнен агроекологичен ангажимент по ПРСР (2007-2013), не се изисква повторно преминаване на обучението;
- Бенефициентите по дейността поемат ангажимент да водят дневник (регистър) на стопанството за всички земеделски дейности, извършвани в земеделските земи, предмет на поетото 5 годишно задължение;

Кандидатите за подпомагане могат да изберат да прилагат една от следните дейности:

- Превръщане на обработваеми земеделски земи в пасища, чрез използване на многогодишни тревни смески и тяхното екстензивно използване (не повече от 2 ЖЕ/ха);
- Противоерозионни мероприятия в лозя и овощни насаждения:

  - чрез затревяване на междуредията на лозята и трайните насаждения;

  -изграждане и поддържане на оттокоотвеждащи бразди напречно на склона

- Противоерозионни мероприятие в обработваеми земи:

  - Създаване и поддържане на буферни ивици – ширината на ивиците е от 4 до 8m. Прокарват се напречно на склона на разстояние 20-80 м в зависимост от наклона на терена, почвения тип и други фактори. В зависимост от разстоянието между тях и ширината им те заемат от 10-30% от обработваемата площ.

  - Поясно редуване на културите - поясите, широки 30-100 м, с редуващи се окопни и слятопокровни култури, се разполагат перпендикулярно (напречно) на склона (по контура)

8.2.8.3.3.7. Eligibility conditions

- Земеделските стопани по дейността трябва да са регистрирани в ИСАК и да обработват обработваеми земи,
- Минималната площ за участие в мярката е 0,5 ха;
- Земеделските стопани по дейността, трябва да предостави план за противоерозионни дейности изготвен от дипломиран агроном;
- Всички бенефициенти по мярката трябва да спазват задължителните стандарти, установени съгласно гл. I на дял от Регламент 1306/2013, минималните изисквания по отношение на минералните торове и продуктите за растителна защита и други задължителни изисквания, установени с националното законодателство или определени в Приложение 2 на програмата). И за площите, заявени за подпомагане, съответните базови изисквания, посочени в Приложение 1. В случай на изменения или промени в съответните задължителни стандарти, условията и изискванията за получаване на агроекологични плащания ще бъдат приведени в съответствие. Ако бенефициентът не приема тези изменения, задължението му се прекратява и, в съответствие с чл. 48 на Регламент (ЕС) № 1305/2013, няма да се изисква възстановяване

на плащанията.

Във връзка с чл. 47, на Регламент 1305/2013 одобрената за подкрепа площ може да варира до 10%, но не по-малко от минимално определената площ за съответно агроекологично направление през периода на прилагане на поетото задължение. В този случай бенефициентът няма да връща предоставената помощ и ще получава агроекологични плащания за намаления размер на земята за оставащия период за изпълнение на задължението.

8.2.8.3.3.8. Principles with regards to the setting of selection criteria

Неприложимо.

8.2.8.3.3.9. (Applicable) amounts and support rates

Подпомагането се предоставя под формата на годишни плащания на хектар земеделска площ:

- За превръщане на обработваеми земеделски земи в постоянно затревени площи – 315 евро/ха;
- За противоерозионни мероприятия в лозя и трайни насаждения
  - затревяване на междуредията на лозята и трайните насаждения 156 евро/ха.
  - изграждане и поддържане на оттокоотвеждащи бразди напречно на склона – 142 евро/ха;

Противоерозионни мероприятие в обработваеми земи

- - За създаване и поддържане на буферни ивици- 40 евро/ха;
- - За поясно редуване на културите – 38,2 евро/ха. .

8.2.8.3.3.10. Verifiability and controllability of the measures and/or types of operations

8.2.8.3.3.10.1. Risk(s) in the implementation of the measures

Съществува риск земеделските стопани при подаване на първо заявление за подпомагане да заяват земеделски площи, които не отговарят на критериите за допустимост за одобрение и получаване на плащане. Съществува риск от неизпълнение на ангажименти от страна на бенефициентите, поради липсата на разбиране на изискванията и информираност, което от своя страна би довело до по-високо ниво на грешка.

Съществува риск кандидатите за подпомагане за превръщане на обработваеми земи в постоянно затревени площи след затревяването на площите, в периода на ангажимента същите да бъдат разорани отново, при което да се откаже изплащане на средствата.

Съществува риск от непредоставяне на даден задължителен документ, което ще доведе до неспазване на задължения при изпълнение на агроекологичните ангажименти и отказ от изплащане на компенсаторното плащане.

8.2.8.3.3.10.2. Mitigating actions

Осигуряване на достатъчна информация на земеделските стопани по отношение на площите, които отговарят на условията за допустимост за подпомагане. В ИСАК е въведена отделна страница, на която са описани всички парцели, които земеделския стопанин е заявил извън допустимия слой за подпомагане. Бенефициентът се запознава с информацията за недопустимите площи и полага подпис върху съответната страница.

При констатирано разораване на площи, одобрени за подпомагане по дейността за превръщане на обработваеми земи в постоянно затревени площи, на кандидатите се дава възможност да възстановят разораните площи на следващата година, като това се проследява чрез извършване на проверка на място.

Информиране на бенефициентите за необходимост от предоставяне на съответния документи с изтичащ срок чрез изпращане на писма;

Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти. В писмата за одобрение за участие подробно се описват базовите изисквания и изискванията по управление, които бенефициентът следва да спазва. Описават се и документите, които следва да бъдат предоставени по време на изпълнение на агроекологичния ангажимент.

Кандидатстването по мярката е опростено и заявлението за подпомагане представлява приложение към общото заявление за директни плащания.

РА разполага с изграден административен капацитет от предходния планов период за извършване на проверки за допустимост. По време на изпълнение на Програмата ще се извършва текуща оценка на проверимостта и възможността за контрол, като при необходимост мерките следва да се коригират в.зависимост от нуждите.

РА извършва административни проверки чрез ИСАК – заявена площ, а на проверка на място се извършва измерване на заявената площ, дневника на стопанството, площа на буферни ивици, поясно редуване на културите, предвидените антиерозионни дейности, използваните тревни смески

При проверка на място:
Ще се извършва измерване на площите.
Ще се извършва проверка на записите в дневника на стопанството за извършените агреокологични дейности – срок, начин, техника и др.
Ще бъде измервана ширината и отстоянието на буферните ивици една от друга, както и тяхното процентно съотношение към обработваемата площ.
За проверка на изискването за превръщане на обработваеми земи в постоянно затревени площи, наред с теренната проверка, ще бъдат проверени водените в стопанството дневници, фактури за закупени семена, срок на засяване на тревните смески и пр. За контрол на натоварването на пасищата ще бъде изчислявана гъстотата на животнинските единици, като се съотнесат извежданите на паша пасищни животни към заявените пасищни площи в стопанството.

8.2.8.3.3.10.3. Overall assessment of the measure

Дейността е е контролируема и проверима.

8.2.8.3.3.11. Information specific to the operation

Identification and definition of the relevant baseline elements; this shall include the relevant mandatory standards established pursuant to Chapter I of Title VI of Regulation (EU) No 1306/2013 of the European Parliament and of the Council, the relevant criteria and minimum activities established pursuant to Article 4(1) (c)(ii) and (iii) of Regulation (EU) No 1307/2013 of the European Parliament and of the Council, the relevant minimum requirements for fertilisers and plant protection products use, and other relevant mandatory requirements established by national law

Бенефициентите поемат ангажимент да спазват специфичните за прилаганите от тях дейности базови изисквания, описани в приложение (приложение 1 към мярка 10).

The minimum requirements for fertilisers must include, inter alia, the Codes of Good Practice introduced under Directive 91/676/EEC for farms outside Nitrate Vulnerable Zones, and requirements concerning phosphorous pollution; the minimum requirements for plant protection products use must include, inter alia, general principles for integrated pest management introduced under Directive 2009/128/EC, requirements to have a licence to use the products and meet training obligations, requirements on safe storage, the checking of application machinery and rules on pesticide use close to water and other sensitive sites, as established by national legislation

Бенефициентите по мярката поемат ангажимент да спазват Минималните изисквания за употреба на торове и препарати за растителна защита, описани в приложение (приложение 2 към мярка 10).

List of local breeds in danger of being lost to farming and of plant genetic resources under threat of genetic erosion

- Неприложимо

Description of the methodology and of the agronomic assumptions and parameters including the description of the baseline requirements as referred to in Article 28(3) of Regulation (EU) No 1305/2013, which are relevant for each particular type of commitment used as reference for the calculations justifying additional costs, income foregone resulting from the commitment made and level of the transaction costs; where relevant, that methodology shall take into account aid granted under Regulation (EU) No 1307/2013, including payment for agricultural practices beneficial for the climate and the environment, in order to exclude double funding; where appropriate, the conversion method used for other units in accordance with Article 9 of this Regulation

Методологията за изчисляване на компенсаторните плащания, както и размерът им са подробно описани в Приложение 5 към Мярка 10 от ПРСР (2014-2020).

8.2.8.3.4. Направление 10.1.4. Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)

8.2.8.3.4.1. **Sub-measure:**

- 10.1 - payment for agri-environment-climate commitments

8.2.8.3.4.2. Description of the type of operation

По това направление се подпомага традиционната високопланинска паша в летните месеци. Направлението се прилага на територията на национални паркове в Република България – Централен Балкан, Рила и Пирин, с изключение на резерватите. Направлението ще се приложи и пилотно за високопланинските пасища на територията на природните паркове и защитените зони от Натура 2000 с утвърдени планове за управление.

Ангажиментите са за период от пет години, като съществува вариант за удължаване на срока с две допълнителни години. Следователно се очаква, че положителното въздействие върху околната среда трябва да се реализира в рамките на този период.

8.2.8.3.4.3. Type of support

Подпомагането ще се предоставя под формата на годишно плащане за ЖЕ/ха земеделска площ.

8.2.8.3.4.4. Links to other legislation

- Регламент (ЕС) № 1307/2013 на Европейския парламент и Съвета от 17 декември 2013 година за установяване на правила за директни плащания за земеделски стопани по схеми за подпомагане в рамките на общата селскостопанска политика и за отмяна на Регламент (ЕО) № 637/2008 на Съвета и Регламент (ЕО) № 73/2009 на Съвета.

8.2.8.3.4.5. Beneficiaries

- Бенефициенти могат да бъдат земеделски стопани (физически и юридически лица и еднолични търговци);
- Бенефициентите трябва да са регистрирани в ИСАК.

8.2.8.3.4.6. Eligible costs

- Бенефициентите по дейността трябва да преминат обучение - семинари с продължителност 18 часа и демонстрационни дейности, свързани с приоритет 4 до края на втората година от

поетия ангажимент. За бенефициенти, които вече имат изпълнен агроекологичен ангажимент по ПРСР (2007-2013), не се изисква повторно преминаване на обучението;

- Подпомагането се изплаща само, при спазване на нормите на натоварване на пасищата, одобрени от Дирекциите на националните и природните паркове.
- Земеделският стопанин трябва да поддържа дневник на бракуваните животни.
- Земеделският стопанин трябва да пасе животните си на определените планински пасища, най-малко 3 месеца от годината (в периода май – октомври). Изключения от тези срокове се допускат при изрични разпоредби на Дирекцията на националните паркове.
- Земеделският стопанин трябва да притежава най-малко две кучета за опазване на животните от нападения на хищници.
- За получаване на допълнителното компенсаторно плащане за паша с каракачански кучета и кучетата от порода „българско овчарско куче“, те трябва да притежават „Родословен сертификат” за произход, издаден от призната асоциация.

8.2.8.3.4.7. Eligibility conditions

- Земеделските стопани, кандидатстващи за подпомагане по направлението трябва да притежават тревопасни животни (овце, говеда) и да имат годишно разрешително за паша, издадено от дирекциите на националнипаркове Рила, Пирин и/или Централен Балкан, както и от природните паркове. Ангжиментът не се поема за фиксирани земеделски парцели – те могат да варират в зависимост от състоянието на пасищата и целесъобразността на пашата. По преценка и предписание на Дирекциите на националните и природните паркове, пашата върху даден парцел може да бъде преустановена. Земеделският стопанин, кандидатстващи за подпомагане по направлението трябва да притежава най-малко или 50 овце, или 10 говеда, или комбинация от тях, но не по-малко от 10 ЖЕ.
- Бенефициентите се вписват в системата за идентификация на животните по чл. 30, ал. 2, т. 3 от ЗПЗП.
- Всички бенефициенти по мярката трябва да спазват задължителните стандарти, установени съгласно гл. I на дял от Регламент 1306/2013, минималните изисквания по отношение на минералните торове и продуктите за растителна защита и други задължителни изисквания, установени с националното законодателство или определени в Приложение 2 на програмата). И за площите, заявени за подпомагане, съответните базови изисквания, посочени в Приложение 1 В случай на изменения или промени в съответните задължителни стандарти, условията и изискванията за получаване на агроекологични плащания ще бъдат приведени в съответствие. Ако бенефициентът не приема тези изменения, задължението му се прекратява и, в съответствие с чл. 48 на Регламент (ЕС) № 1305/2013, няма да се изисква възстановяване на плащанията.

8.2.8.3.4.8. Principles with regards to the setting of selection criteria

Неприложимо

8.2.8.3.4.9. (Applicable) amounts and support rates

Подпомагането се предоставя под формата на годишни плащания на хектар:

- За традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм) - 179 евро/ха,
- За традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм) при използване на най-малко две работни кучета - 182 евро/ха.

8.2.8.3.4.10. Verifiability and controllability of the measures and/or types of operations

8.2.8.3.4.10.1. Risk(s) in the implementation of the measures

Съществува риск от неизпълнение на ангажименти от страна на бенефициентите, поради липсата на разбиране на изискванията и информираност, което от своя страна би довело до по-високо ниво на грешка.

Съществува риск кандидатите да заявят площи извън допустимите територии или такива, които попадат в резервати, поради неправилно очертаване на площите.

Съществува риск кандидатите да не спазят нормите на натоварване на пасищата, което би довело до редуциране на средствата.

Съществува риск бенефициентът да заяви участие по дейността с кучета, но същият да няма налични такива или да не притежава изискуемия минимален брой, както и да не е осигурил необходимите документи (Родословен сертификат) за доказване породността на кучетата.

Съществува риск от непредоставяне на даден задължителен документ, което ще доведе до неспазване на задължения при изпълнение на агроекологичните ангажименти и отказ от изплащане на компенсаторното плащане.

8.2.8.3.4.10.2. Mitigating actions

Осигуряване на достатъчна информация на земеделските стопани по отношение на площите, които отговарят на условията за допустимост за подпомагане. В случай на очертаване на площи в резерват, в ИСАК е създадена отделна страница, на която са описани всички парцели, които земеделския стопанин е заявил в резерват или имат пресичане с резерват. Бенефициентът се запознава с информацията за недопустимите площи и полага подпис върху съответната страница.

Създадена е електронна система, в която дирекциите на националните и природните паркове въвеждат данни за извършените проверки. С електронната система се елиминираха грешките, получени в резултат на предаването на информация от различни административни структури. Относно натоваряемостта на пасищата ще се осъществява контрол и при проверка на място.

Информиране на бенефициентите за необходимост от предоставяне на съответния документи с изтичащ срок чрез изпращане на писма;

По време на подаване на заявление по дейността с кучета в системата ще бъде заложена функционалност, като на отделна страница ще се генерира продупреждение, че е необходимо кандидатът да притежава минимум 2 броя кучета от съответната порода и да предостави родословен сертификат за тях. Бенефициентът се запознава с информацията за недопустимите площи и полага подпис върху съответната страница.

Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти. В писмата за одобрение за участие подробно ще се описват базовите изисквания и изискванията по управление, които бенефициентът следва да спазва. Описават се и документите, които следва да бъдат предоставени по време на изпълнение на агроекологичния ангажимент.

Кандидатстването по мярката е опростено и заявлението за подпомагане представлява приложение към общото заявление за директни плащания.

РА разполага с изграден административен капацитет от предходния планов период за извършване на проверки за допустимост. По време на изпълнение на Програмата ще се извършва текуща оценка на проверимостта и възможността за контрол, като при необходимост мерките следва да се коригират в зависимост от нуждите.

РА извършва административни проверки чрез ИСАК – заявена площ, броя на отглежданите животни, наличие на кучета и тяхната породност, а на проверка на място се проверяват, наличните животни и кучета, дневника на бракуваните животни, дневник за закупените и продадени кучета.

Породите кучета са традиционни за този начин на отглеждане на животните за България и са част от същността на традиционната практика за сезонна паша, наречена пасторализъм. Това са работни кучета, които са приобщени към стадото и опазват стадата от нападение на хищници. Двете породи кучета притежават родословен сертификат за произход, което основно изискване за допустимост по направлението.

При проверка на място:

Проверката на място се извършва в периода на извеждане на животните на високопланинските пасища. Следи се гъстотата на изведените пасищните животни, съгласно издаденото разрешително за паша от дирекциите на националните паркове, както и дали животните пасат на определените пасища.

Проверява се, дали стадата се придружават от кучета за опазване от нападение на хищници, както и техният брой.

Проверява се, дали земеделският стопанин/овчарят води дневник на загубите на животните както и причината за тяхната загуба. Вписаните дати на извеждане и прибиране на животните от пасищата.

За всяко куче от породата каракачанско куче и „Българско овчарско куче“, заявено за получаване на допълнително компесатоно плащане се изисква в допълнение и сетификат за произход.

8.2.8.3.4.10.3. Overall assessment of the measure

Дейността е контролируема и проверима

8.2.8.3.4.11. Information specific to the operation

Identification and definition of the relevant baseline elements; this shall include the relevant mandatory standards established pursuant to Chapter I of Title VI of Regulation (EU) No 1306/2013 of the European Parliament and of the Council, the relevant criteria and minimum activities established pursuant to Article 4(1) (c)(ii) and (iii) of Regulation (EU) No 1307/2013 of the European Parliament and of the Council, the relevant minimum requirements for fertilisers and plant protection products use, and other relevant mandatory requirements established by national law

Бенефициентите по направлението поемат ангажимент да спазват специфичните за прилаганите от тях дейности базови изисквания, описани в приложение (приложение 1 към мярка 10).

The minimum requirements for fertilisers must include, inter alia, the Codes of Good Practice introduced under Directive 91/676/EEC for farms outside Nitrate Vulnerable Zones, and requirements concerning phosphorous pollution; the minimum requirements for plant protection products use must include, inter alia, general principles for integrated pest management introduced under Directive 2009/128/EC, requirements to have a licence to use the products and meet training obligations, requirements on safe storage, the checking of application machinery and rules on pesticide use close to water and other sensitive sites, as established by national legislation

Бенефициентите поемат ангажимент да спазват Минималните изисквания за употреба на торове и препарати за растителна защита, описани в приложение (приложение 2 към мярка 10).

List of local breeds in danger of being lost to farming and of plant genetic resources under threat of genetic erosion

- Неприложимо

Description of the methodology and of the agronomic assumptions and parameters including the description of the baseline requirements as referred to in Article 28(3) of Regulation (EU) No 1305/2013, which are relevant for each particular type of commitment used as reference for the calculations justifying additional costs, income foregone resulting from the commitment made and level of the transaction costs; where relevant, that methodology shall take into account aid granted under Regulation (EU) No 1307/2013, including payment for agricultural practices beneficial for the climate and the environment, in order to exclude double funding; where appropriate, the conversion method used for other units in accordance with Article 9 of this Regulation

Методологията за изчисляване на компенсаторните плащания, както и размерът им са подробно описани в Приложение 5 към Мярка 10 от ПРСР (2014-2020).

8.2.8.3.5. Направление 10.1.5. Опазване на застрашени от изчезване местни породи, важни за селското стопанство

8.2.8.3.5.1. **Sub-measure:**

- 10.1 – Payment for agri-environment-climate commitments

8.2.8.3.5.2. Description of the type of operation

Ще се прилага на цялата територия на Република България. Ще се подпомагат застрашени от изчезване местни породи от следните видове животни: говеда, биволи, овце, кози, коне, свине. Списъкът на застрашените от изчезване местни породи е представен в Приложение 3 към мярка 10 от ПРСР (2014-2020).

Ангажиментите са за период от пет години, като съществува вариант за удължаване на срока с две допълнителни години. Следователно се очаква, че положителното въздействие върху околната среда трябва да се реализира в рамките на този период.

8.2.8.3.5.3. Type of support

Подпомагането ще се предоставя под формата на годишно плащане за ЖЕ. Подпомагат се чистокръвни породи животни, притежаващи документ, доказващ произхода им

8.2.8.3.5.4. Links to other legislation

Регламент (ЕС) № 1307/2013 на Европейския парламент и Съвета от 17 декември 2013 година за установяване на правила за директни плащания за земеделски стопани по схеми за подпомагане в рамките на общата селскостопанска политика и за отмяна на Регламент (ЕО) № 637/2008 на Съвета и Регламент (ЕО) № 73/2009 на Съвета.

8.2.8.3.5.5. Beneficiaries

- Бенефициенти могат да бъдат земеделски стопани (физически и юридически лица и еднолични търговци);
- Бенефициентите трябва да са регистрирани в ИСАК.

8.2.8.3.5.6. Eligible costs

- Бенефициентите по дейността трябва да преминат обучение - семинари с продължителност 18 часа и демонстрационни дейности, свързани с приоритет 4 до края на втората година от поетия ангажимент. За бенефициенти, които вече имат изпълнен агроекологичен ангажимент по ПРСР (2007-2013), не се изисква повторно преминаване на обучението;
- Бенефициентите по дейността поемат ангажимент да водят дневник за продажбите и закупуването на всички животни в стопанството
- Земеделските стопани се задължават да спазват развъдната програма за съответната подпомагана порода

Допълнителни изисквания за управление са:

- Уведомяване и получаване на писмено позволение от съответната развъдна асоциация или от

ИАСРЖ преди клане или продажба на всяко животно, подпомагано с плащания по тази подмярка;

- Забранява се свободното пасищно отглеждане на свинете извън регламентираните за тази цел места;

8.2.8.3.5.7. Eligibility conditions

Земеделските стопани, кандидатстващи за подпомагане, трябва да отглеждат застрашени от изчезване местни породи от посочените в Списък на застрашените от изчезване местни породи - Приложение 3 към мярка 10 от ПРСР (2014-2020).Бенефициентите по застрашени от изчезване местни породи се вписват в системата за идентификация на животните по чл. 30, ал. 2, т. 3 от ЗПЗП

Всички бенефициенти по мярката трябва да спазват задължителните стандарти, установени съгласно гл. I на дял от Регламент 1306/2013, минималните изисквания по отношение на минералните торове и продуктите за растителна защита и други задължителни изисквания, установени с националното законодателство или определени в Приложение 2 на програмата). В случай на изменения или промени в съответните задължителни стандарти, условията и изискванията за получаване на агроекологични плащания ще бъдат приведени в съответствие. Ако бенефициентът не приема тези изменения, задължението му се прекратява и, в съответствие с чл. 48 на Регламент (ЕС) № 1305/2013, няма да се изисква възстановяване на плащанията.

8.2.8.3.5.8. Principles with regards to the setting of selection criteria

Неприложимо

8.2.8.3.5.9. (Applicable) amounts and support rates

- Подпомагането се предоставя под формата на годишни плащания на животинска единица
- за едър рогат добитък и биволи – 200 евро/животинска единица (ЖЕ);
- за овце и кози – 145 евро/ЖЕ;
- за свине - 122 евро/ЖЕ;
- за коне – 143 евро/ЖЕ;*

8.2.8.3.5.10. Verifiability and controllability of the measures and/or types of operations

8.2.8.3.5.10.1. Risk(s) in the implementation of the measures

Съществува риск от неизпълнение на ангажименти от страна на бенефициентите, поради липсата на разбиране на изискванията и информираност, което от своя страна би довело до по-високо ниво на грешка.

Съществува риск от непредоставяне на даден задължителен документ, което ще доведе до неспазване на задължения при изпълнение на агроекологичните ангажименти и отказ от изплащане на компенсаторното плащане.

Съществува риск кандатите да намалят бройката на одобрените за подпомагане животни, без да са информирали ДФЗ за причините наложили намалението, при което да не изпълнят задълженията си.

Съществува риск кандидатът да заяви животни, които не са негова собственост или за които не е предоставен золотехнически сертификат, или ДПЖ, роден след 01.01.2010 и не са чипирани да бъдат заявени за подпомагане, при което на бенефицинетът ще бъде наложена санкция.

8.2.8.3.5.10.2. Mitigating actions

Информиране на бенефициентите за необходимост от предоставяне на съответния документи с изтичащ срок чрез изпращане на писма;

Информиране на бенефициентите при подаване на заявлението за подпомагане за установена липса на документи при наличие на загуба на животни. При кандидатстване от електронната система излиза предупреждение, ако бенефициентът е заявил по-малък брой животни от тези, за които е поет агроекологичен ангажимент.

При кандидатстване от електронната система излиза предупреждение, ако бенефициентът е заявил животни, които не са негова собственост, не са чипирани или за които не е предоставен зоотехнически сертификат.

Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти. В писмата за одобрение за участие подробно ще се описват базовите изисквания и изискванията по управление, които бенефициентът следва да спазва. Описават се и документите, които следва да бъдат предоставени по време на изпълнение на агроекологичния ангажимент.

Кандидатстването по мярката е опростено и заявлението за подпомагане представлява приложение към общото заявление за директни плащания.

РА разполага с изграден административен капацитет от предходния планов период за извършване на проверки за допустимост. По време на изпълнение на Програмата ще се извършва текуща оценка на проверимостта и възможността за контрол, като при необходимост мерките следва да се коригират в зависимост от нуждите.

РА извършва административни проверки чрез ИСАК – заявена площ, заявените животни и тяхната породност, а на проверка на място се извършва проверка на наличните животни, развъдната програма, дневника на стопанството, дневник за за продажбите и закупуването на всички животни.

При проверка на място:
Всяко заявено за подпомагане животно се проверява, дали е правилно и надлежно идентифицирано, съгласно нормативните изисквания. Проверява се регистъра на животновъдния обект.
Проверява се дали свинете пасат в регламентираните за целта места (съгласно издаденото разрешително за паша).

При клане или продажба на заявено за подпомагане животно се проверява издаденото писмено позволение от съответната развъдна асоциация или от ИАСРЖ.

8.2.8.3.5.10.3. Overall assessment of the measure

Дейността е контролируема и проверима.

8.2.8.3.5.11. Information specific to the operation

Identification and definition of the relevant baseline elements; this shall include the relevant mandatory standards established pursuant to Chapter I of Title VI of Regulation (EU) No 1306/2013 of the European Parliament and of the Council, the relevant criteria and minimum activities established pursuant to Article 4(1) (c)(ii) and (iii) of Regulation (EU) No 1307/2013 of the European Parliament and of the Council, the relevant minimum requirements for fertilisers and plant protection products use, and other relevant mandatory requirements established by national law

Бенефициентите поемат ангажимент да спазват специфичните за прилаганите от тях дейности базови изисквания, описани в приложение (приложение 1 към мярка 10).

The minimum requirements for fertilisers must include, inter alia, the Codes of Good Practice introduced under Directive 91/676/EEC for farms outside Nitrate Vulnerable Zones, and requirements concerning phosphorous pollution; the minimum requirements for plant protection products use must include, inter alia, general principles for integrated pest management introduced under Directive 2009/128/EC, requirements to have a licence to use the products and meet training obligations, requirements on safe storage, the checking of application machinery and rules on pesticide use close to water and other sensitive sites, as established by national legislation

Бенефициентите поемат ангажимент да спазват Минималните изисквания за употреба на торове и препарати за растителна защита, описани в приложение (приложение 2 към мярка 10).

List of local breeds in danger of being lost to farming and of plant genetic resources under threat of genetic erosion

- Списъкът на застрашените от изчезване месни породи е в Приложение 3 към ПРСР (2014-2020).

Description of the methodology and of the agronomic assumptions and parameters including the description of the baseline requirements as referred to in Article 28(3) of Regulation (EU) No 1305/2013, which are relevant for each particular type of commitment used as reference for the calculations justifying additional costs, income foregone resulting from the commitment made and level of the transaction costs; where relevant, that methodology shall take into account aid granted under Regulation (EU) No 1307/2013, including payment for agricultural practices beneficial for the climate and the environment, in order to exclude double funding; where appropriate, the conversion method used for other units in accordance with Article 9 of this Regulation

Методологията за изчисляване на компенсаторните плащания, както и размерът им са подробно описани в Приложение 5 към Мярка 10 от ПРСР (2014-2020)

8.2.8.4. Information specific to the measure

Description of the methodology and of the agronomic assumptions and parameters including the description of the baseline requirements as referred to in Article 28(3) of Regulation (EU) No 1305/2013, which are relevant for each particular type of commitment used as reference for the calculations justifying additional costs, income foregone resulting from the commitment made and level of the transaction costs; where relevant, that methodology shall take into account aid granted under Regulation (EU) No 1307/2013, including payment for agricultural practices beneficial for the climate and the environment, in order to exclude double funding; where appropriate, the conversion method used for other units in accordance with Article 9 of this Regulation

Методология за определяне на компенсаторните плащания по Мярка 10. Плащания за агроекология и климат

За изчисление на конкретните нива на подпомагане по Мярка 10. Агроекология и климат в България е използван модел, оценяващ пропуснатите ползи и направените допълнителни разходи за всяко отделно направление на мярката и конкретните, допустими и изискуеми дейности. Методологията е разработена от екип в състав: Доц.д-р Божидар Иванов, Доц.д-р Красимира Кънева, Ас. Васил Стойчев, ас. Емилия Сколова (Институт по аграрна икономика) и Проф. д-р Тотка Трифонова (Институтът по почвознание, агротехнологии и защита на растенията „Никола Пушкаров")

При всички направления основната част от методологията е определянето на пропуснатите приходи, направените допълнителни разходи, като при някои направления под внимание се взима и реализираните допълнителни приходи. При изчисляване на компенсаторните плащания са използвани икономически данни от: отдел „Агростатистика" на МЗХ, Аграрни доклади на МЗХ, НСИ, технологични спецификации, разработени от институти в системата на ССА, експертни оценки, проучване на дистрибуционни и снабдителни канали и представителни стопанства. Периода за изчисление обхваща три последователни години 2011-2013.

1. Направление 10.1.1 Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност

- При дейност **поддържане на затревени площи с висока природна стойност чрез паша**, изчисленията на компенсаторното плащане са направени на база на изискванията за максимално допустим брой животни, данни за добива на мляко, средната млечност, както и цените на млякото.
- При дейност **поддържане на затревени площи с висока природна стойност чрез косене**, изчисленията на компенсаторното плащане са направени на база на данни за средния добив и цена на сено, цени и количество на влаганите разрешени минерални и азотни торове (Регламент (ЕО) № 834/2007), които реално се спестяват, както и допълнителни разходи за косене от център към периферия и такива, произлизащи от ограничения срок на косене.

2. Направление 10.1.2 Поддръжка на хабитата на защитени видове на обработваема земя с орнитологическо значение наложените изисквания са свързани с допълнителни разходи, които

стопаните ще трябва да извършват

При подмярка "Засяване на 50% от площта със зимна пшеница" - общо компенсаторно плащане за есенни зърнени култури е изчислено, като към допълнителните загуби нанасяни от различните видове гъски се добавят загубената част от добива от рапица, зърнени и други култури и се отчете, че се отнася само за половината от площта, засята със зърнени култури.

- При подмярка "Конверсия на обработваема земя в затревени площи" - е основана на брутните маржини на култури подходящи за отглеждане на обработваеми земи в обхвата на този слой, за опазване на биоразнообразието, откъдето са приспаднати алтернативните приходи от продукцията, идваща от затревените площи.

- При подмярка "Засаждане на 50% зимна пшеница или друга житна култура, като царевицата съставлява 30% от площта"- общо компенсаторно плащане е изчислено,като са взети пропуснатите ползи от ограниченията за процентен дял на зимната пшеница и царевицата.

- При подмярка "Отлагане на жътвата след 31-ви Юли"- общо компенсаторно плащане е изчислено, като към загуби от отказване от рапица за сметка на зърнени са прибавени загубата на добив от есенните култури и рапицата поради по-късна жътва и е добавено загубата на добив при площите за сено с тревни и люцернови култури.

3. Направление 10.1.3 Контрол на почвената ерозия**.**

- За превръщане на обработваеми/изоставени земеделски земи в пасища. Тарифната ставка се определя на базата на пропуснати ползи от култури със слята повърхност, които основно се отглеждат върху обработваемата земя.; допълнителни разходи за създаване на пасище, като се включват разходите за подготовка на почвата, торене, семена, посявка, труд и ежегодно поддържане; допълнителни приходи.

- За противоерозионни мероприятия в лозя и овощни насаждения. Тарифната ставка се определя на базата на допълнителни разходи за маркиране и създаване на отоко-задържаща бразда, перпендикулярна на склона. Разходите са определени на базата на необходимите машиносмени за извършване на дейността. Предвидено е браздите да се прокопават два пъти годишно.

- Затревяване на междуредовото пространство на трайни насаждения**.** Тарифната ставка включва разходите за механизирани обработка по косене и почистване на междуредовите пространства, както и повишените трудови разходи.

- За създаване и поддържане на буферни ивици. Тук се отчита избягването на двойно финансиране на 5% ЕНП, задължителна по зелените плащания.
- За поясно редуване на културите. Тарифната ставка се определя по формулата: допълнителни разходи слята повърхност * 30% + допълнителни разходи окопни култури * 70%

4. Направление 10.1.4. Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)

- За традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм). Тарифната ставка е определена на

базата на **допълнителни разходи** за 5 месеца паша при 1ЖЕ/ха.

- За традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм) при използване на най-малко две работни кучета.Тарифната ставка е определена на базата на **допълнителни разходи** за 5 месеца паша при 1ЖЕ/ха и **допълнителни разходи** за две работни кучета.

5. Направление 10.2.1 Опазване на застрашени от изчезване местни породи, важни за селското стопанство При определяне на компенсаторните плащания за отглеждане на местни породи под внимание се взимат както спестените разходи (в част от случаите), така и пропуснатите доходи от отглеждане на по-високопродуктивни породи. Особеност при осъществяваната калкулация е, че при определяне на дохода от крава от застрашена порода се прилага коефициент за завишение с 10%, който отразява бонуса в цената на млякото, който получават фермерите за по-високо качество. Счита се, че местните породи имат и по-ниски разходи за ветеринарни услуги, тъй като са по-приспособени към местните условия в сравнение с разпространените конвенионални породи и по-рядко боледуват.

Изчислените компенсаторни плащания са както следва:

СПИСЪК С КОМПЕНСАТОРНИ ПЛАЩАНИЯ ПО МЯРКА 10. ПЛАЩАНИЯ ПО АГРОЕКОЛОГИЯ И КЛИМАТ

1. Направление 10.1.1 Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност

- При дейност поддържане на затревени площи с висока природна стойност чрез паша, 126.80 евро на ха.
- При дейност поддържане на затревени площи с висока природна стойност чрез косене 113.51 евро на ха.

2. Направление 10.1.2 Поддръжка на хабитата на защитени видове на обработваема земя с орнитологическо значение

- При подмярка "Засяване на 50% от площта със зимна пшеница" 81.59 евро/ха
- При подмярка "Конверсия на обработваема земя в затревени площи" 278.29 евро/ха
- При подмярка "Засаждане на 50% зимна пшеница или друга житна култура, като царевицата съставлява 30% от площта" 103.68 евро/ха
- При подмярка "Отлагане на жътвата след 31-ви Юли 102 евро/ха

3. Направление 10.1.3 Контрол на почвената ерозия.

- За превръщане на обработваеми/изоставени земеделски земи в пасища – 310,87 евро/ха
- - За противоерозионни мероприятия в лозя и овощни насаждения – 142,48 евро/ха;
- Затревяване на междуредовото пространство на трайни насаждения – 155,94 евро/ха
- За създаване и поддържане на буферни ивици - 46,17 евро/ха;
- За поясно редуване на културите – 44.32 евро/ха.

4. Направление 10.1.4. Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)

- За традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм) – 178,95 евро/ха
- За традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм) при използване на най-малко две работни кучета – 182.45 евро/ха.

5. Направление 10.1.5 Опазване на застрашени от изчезване местни породи, важни за селското стопанство

- Общо компенсаторно плащане за застрашени от изчезване местни породи ЕРД – 200 евро/глава
- Общо компенсаторно плащане за застрашенин от изчезване местни породи ДРД – 21.93 евро/глава
- Общо компенсаторно плащане за застрашени от изчезване местни породи свине – 36.81 евро/глава
- Общо компенсаторно плащане за застрашени от изчезване местни породи коне – 143.16 евро/глава

Методологията за изчисляване на компенсаторните плащания, както и размерът им са подробно описани в Приложение 5 към Мярка 10 от ПРСР (2014-2020).

Identification and definition of the relevant baseline elements; this shall include the relevant mandatory standards established pursuant to Chapter I of Title VI of Regulation (EU) No 1306/2013 of the European Parliament and of the Council, the relevant criteria and minimum activities established pursuant to Article 4(1) (c)(ii) and (iii) of Regulation (EU) No 1307/2013 of the European Parliament and of the Council, the relevant minimum requirements for fertilisers and plant protection products use, and other relevant mandatory requirements established by national law

Допълнителна информация, специфична за мярката

- Във връзка с чл. 47 на Регламент 1305/2013 одобрената за подкрепа площ може да бъде намалена с до 10 %, но не по-малко от минимално определената площ за подмярката през периода на прилагане на поетото задължение. Намалението може да бъде поради прехвърляне на стопанството и/ или поради промяна на размера на стопанството. В този случай бенефициентът не връща предоставената помощ и ще получава компенсаторни плащания за намаления размер на площта за оставащия период за изпълнение на задължението.
- Земеделските стопани могат да увеличават одобрените площи по мярка „Агроекология и климат“ с до 20 на сто от първоначалния размер, но с не повече от 10 хектара и до третата година без да поемат ново агроекологично задължение, а разширяват ангажиментите си с новите площи за оставащия период.

The minimum requirements for fertilisers must include, inter alia, the Codes of Good Practice introduced under Directive 91/676/EEC for farms outside Nitrate Vulnerable Zones, and requirements concerning phosphorous pollution; the minimum requirements for plant protection products use must include, inter alia, general principles for integrated pest management introduced under Directive 2009/128/EC, requirements to have a licence to use the products and meet training obligations, requirements on safe storage, the checking of application machinery and rules on pesticide use close to water and other sensitive sites, as established by national legislation

Бенефициентите по мярката поемат ангажимент да спазват Минималните изисквания за употреба на

торове и препарати за растителна защита, описани в приложение (приложение 2 към мярка 10).

List of local breeds in danger of being lost to farming and of plant genetic resources under threat of genetic erosion

- Списъкът на застрашените от изчезване месни породи е в Приложение 3 към ПРСР (2014-2020).

8.2.8.5. Other important remarks relevant to understand and implement the measure

Финансиране на стари задължения поети по ПРСР (2007-2013)

Разходите по поетите и изпълнявани ангажименти за всички допустими заявления по мярката, извършени след крайния допустим срок за плащания по ПРСР 2007-2013 г. ще бъдат отнесени към бюджета на мярка 10 „Агроекология и климат“ и мярка 11 „Биологично земеделие“. В съответствие с чл. 88 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 за заявленията в процес на изпълнение ще се прилагат условията, уредени в Регламент (ЕО) № 1698/2005. Разходите по мярката, за които е поет ангажимент за изплащане на помощта от бюджета на мерки 10 и 11, ще бъдат извършени най-късно през 2018 г.

Комбиниране на дейности по подмерките 10.1. и 10.2. с други мерки и подмерки, чиито плащания са на единица площ или на животинска единица:

- Бенефициентите могат да изберат да прилагат различни агроекологични дейности в своето стопанство. На един и същи парцел обаче могат да се комбинират единствено агроекологични дейности, за които се извършва плащане на единица площ, с агроекологични дейности за които се извършва плащане на ЖЕ;
- Бенефициентите по мярка „Агроекология и климат”, направление „Опазване на застрашени от изчезване местни породи, важни за селското стопанство“ и подмярка „Контрол на почвената ерозия“ могат да кандидатстват за подпомагане и по мярка 11 „Биологично земеделие”.
- За да се избегне двойно финансиране за ангажименти, които попадат в обхвата на биологичното земеделие, бенефициенти по мярка „Агроекология и климат”, които не попадат в категориите по предходния параграф не могат да кандидатстват за подпомагане с едни и същи парцели и животни едновременно по мярка „Агроекология и климат” и по мярка “Биологично земеделие“.

8.2.9. M11 - Organic farming (art 29)

8.2.9.1. Legal basis

Правно основание

Чл. 29 от Регламент (ЕС) № 1305/2013.

8.2.9.2. General description of the measure including its intervention logic and contribution to focus areas and cross-cutting objectives

През последните години нарастват площите, обработвани по методите на биологично производство в България. През 2012 г. сертифицираните площи са 11 974 ха, а площите в преход към биологично земеделие са 27 164 ха. Общо за двете категории, площите в системата за контрол достигат 39 138 ха, което е почти 3 пъти повече спрямо 2007 г. и представлява 0,8% от използваната земеделска площ. Над 90% от биологичните ферми[1] се намират в планински райони. В голямата си част това са малки, семейни ферми.

Статистическите данни през последните години показват, че съществува потенциал за увеличаване на дела на биологичното животновъдство у нас. Към края на 2012 г. в страната се отглеждат 9 175 бр. овце, 1 173 бр. говеда и 2 831 бр. кози.

Подпомагането на биологичното земеделие в Програмата за развитие на селските райони (2007-2013) е част от мярка 214 „Агроекологични плащания“. Подмярката бе насочена към подпомагане на биологичното растениевъдство и биологичното пчеларство. През настоящия програмен период (2014-2020) мярката ще продължи подпомагането на биологичното растениевъдство и биологичното пчеларство, но в допълнение към тях се предвижда подпомагане на биологично отглеждане на ЕРД, ДРД.

В рамките на тази мярка ще се изпълняват две подмерки:

- Подмярка 11.1 . Плащания за преминаване към практики и методи за биологично земеделие
- Подмярка 11.2. Плащания за поддържане на практики и методи за биологично земеделие

Насърчаването на биологичното растениевъдство, пчеларство и животновъдство ще доведат до намаляване на използването на минерални торове, пестициди, намаляване на замърсяването на почвите и водите и като цяло до земеделие, съобразено с добрите екологични практики. Това от своя страна ще допринесе за постигане на основните цели на Приоритет 4Б: „Подобряване управлението на водите, включително управлението на торовете и пестицидите”. В допълнение мярката ще допринесе и към постигане на целите на Приоритет 4А и 4В, като прилагането на щадящите практики при обработката на площите ще допринесат за предотвратяването на почвената ерозия и за борбата с климатичните промени. Мярката има отношение към приоритет 1, приоритет 5Е, приоритет 6, като с биологично производство започнат да се занимават повече млади и безработни хора живеещи в селските райони.

Въвеждането на екстензивни земеделски практики ще намали нитрификацията и втока на биогени в

естествените и полуестествени екосистеми особено тревните съобщества и водните местообитания, с кумулиращ се положителен ефект върху флората и фауната и като цяло върху естествените и полу-естествени екосистеми. Това ще допринесе и за поддържане на видове и местообитания – целеви за зоните, в благоприятно природозащитно състояние.

Очаква се мярката да има положителен ефект и принос към устойчивото развитие на селските райони, като допринася за околната среда и смекчаването на последиците от изменението на климата и подкрепата на малки и средни ферми, повечето от които са семейни. Освен това, предвид факта, че повечето биологични производители предпочитат да развиват къси вериги на доставки, се очаква също да допринесе за социалната съгласуваност на селските райони.Дайносте по мярката ще допринесат и за постигането на целите на Европейския план за действие за бъдещето на биологичното производство в Европейския съюз.

8.2.9.3. Scope, level of support, eligible beneficiaries, and where relevant, methodology for calculation of the amount or support rate broken down by sub-measure and/or type of operation where necessary. For each type of operation specification of eligible costs, eligibility conditions, applicable amounts and support rates and principles with regards to the setting of selection criteria

8.2.9.3.1. Подмярка 11.1 **Плащания за преминаване към практики и методи за биологично земеделие** Sub-measure:

- 11.1 - payment to convert to organic farming practices and methods

8.2.9.3.1.1. Description of the type of operation

По тази подмярка ще се подпомагат на територията на цялата страна, земеделски стопани, чиито стопанства са в период на преход - преминаване на стопанството от конвенционално към биологично производство (растениевъдство, пчеларство и биологично животновъдство).Ангажиментите са за период от пет години, като съществува вариант за удължаване на срока с две допълнителни години. Следователно се очаква, че положителното въздействие върху околната среда трябва да се реализира в рамките на този период.

Преходният период е задължителен етап за препреминаване към биологично производство. В България той е регламентиран в Наредба №1 от 7 февруари 2013 г. за прилагане на правилата на биологичното производство на растения, животни и аквакултури, растителни, животински продукти, продукти от аквакултури и храни, тяхното етикетиране и контрола върху производството и етикетирането и е с продължителност 2 години за едногодишните култури и 3 години – за трайните насаждения. През това време земеделският стопанин прилага всички изисквания за биологично производство, но не може да получи сертификат за биологична продукция. Началото на преходния период се регистрира и контролира от Контролиращите лица.

8.2.9.3.1.2. Type of support

Подпомагането се предоставя под формата на годишни плащания на хектар използваема земеделска

площ, ЖЕ или пчелно семейство. Бенефициентите получават допълнително компенсаторно плащане за преминаване към биологично животновъдство при спазване на съотношението 1 ЖЕ = 1 ха.

8.2.9.3.1.3. Links to other legislation

- Регламент (ЕО) № 834/2007 на съвета от 28 юни 2007 година относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти и за отмяна на Регламент (ЕИО) № 2092/91;
- Регламент на Комисията (ЕО) № 889/2008 от 5 септември 2008 г. за определяне на подборни правила за прилагането на Регламент (ЕО) № 834/2007 на Съвета относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти по отношение на биологичното производство, етикетирането и контрола;
- Регламент (ЕО) № 882/2004 на Европейския парламент и Съвета относно официалния контрол, провеждан с цел осигуряване на проверка на съответствието със законодателството в областта на фуражите и храните и правилата за опазване здравето на животните и хуманното отношение към животните.
- Наредба №1 от 7 февруари 2013 г. за прилагане на правилата на биологичното производство на растения, животни и аквакултури, растителни, животински продукти, продукти от аквакултури и храни, тяхното етикетиране и контрола върху производството и етикетирането;
- Чл.9 от Регламент (ЕС) № 1307/2013 на Европейския парламент и Съвета от 17 декември 2013 година за установяване на правила за директни плащания за земеделски стопани по схеми за подпомагане в рамките на общата селскостопанска политика и за отмяна на Регламент (ЕО) № 637/2008 на Съвета и Регламент (ЕО) № 73/2009 на Съвета и съответното национално законодателство, дефиниращо „активен земеделски стопанин”

8.2.9.3.1.4. Beneficiaries

- Бенефициентите по мярката са земеделски стопани (физически и юридически лица и еднолични търговци).
- Да отговарят на дефиницията за активен фермер съгласно чл. 9 от Регламент (ЕС) № 1307/2013 г.
- Да бъдат регистрирани в ИСАК.

8.2.9.3.1.5. Eligible costs

Бенефициентите по тази мярка трябва да:

- спазват изискванията на Регламент (ЕО) № 834/2007; и да имат сключен договор с Контролиращо лице за биологично производство, одобрено от министъра на земеделието и храните, за преминаване към и/или продължаване на управлението в съответствие с правилата

за биологично производство съгласно изискванията на Регламент (ЕО) № 834/2007 на целия блок на земеделското стопанство. Всички парцели на блока в земеделското стопанство трябва да бъдат в преход към биологично производство и/или вече да са преминали периода на преход. Всички животни в стопанството е необходимо да са под контрола на контролиращото лице, в случай че кандидатът заяви участие по биологично животновъдство;

- до края на петгодишния период на прилагане на дейността поне веднъж да получат сертификат за съответствие на произведената от него растителна или животинска продукция с правилата на биологичното производство;
- да поддържат дневник на стопанството;
- до края на втората година от петгодишния ангажимент кандидатът да е преминал обучение или информационна дейност по биологично земеделие. За кандидати, които вече са преминали агроекологично обучение по ПРСР (2007-2013) няма да се изисква повторно преминаване на обучение;
- Бенефициентите получават допълнително плащане за биологично животновъдство в преход на ха площ в съответствие с броя на отглежданите животни при спазване на съотношението на отглежданите в стопанството площи с биологични фуражи, ливади и пасища в съотношение от 1 ЖЕ на 1 ха.
- Във връзка с чл. 47, на Регламент 1305/2013 одобрената за подкрепа площ може да варира до 10%, но не по-малко от минимално определената площ за съответно агроекологично направление през периода на прилагане на поетото задължение. В този случай бенефициентът няма да връща предоставената помощ и ще получава агроекологични плащания за намаления размер на земята за оставащия период за изпълнение на задължението.

8.2.9.3.1.6. Eligibility conditions

- Земеделските стопани, кандидатстващи за подпомагане по тази подмярка трябва да имат сключен договор с контролиращо лице за биологично производство, за преминаване към и/или продължаване на управлението в съответствие с правилата за биологично производство.
- Бенефициентите по биологично пчеларство и биологично животновъдство в преход се вписват в системата за идентификация на животните по чл. 30, ал. 2, т. 3 от ЗПЗП.
- Земеделските стопани трябва да притежават минимум 0,5 ха, за да кандидатстват за подпомагане за биологично растениевъдство в преход. Изключения се допускат за култивирани гъби; оранжерийни култури; посевен и посадъчен материал – 0,1 ха
- Земеделските стопани трябва да притежават минимум 20 пчелни семейства, за да кандидатстват за подпомагане за биологично пчеларство в преход.
- Земеделските стопани трябва да притежават минимум 0,5 ха и минимум 1 животинска единица, за да кандидатстват за допълнително подпомагане за биологично животновъдство.
- Всички бенефициенти по мярката трябва да спазват задължителните стандарти, установени съгласно гл. I на дял от Регламент 1306/2013, минималните изисквания по отношение на минералните торове и продуктите за растителна защита и други задължителни изисквания, установени с националното законодателство или определени в Приложение 2 на програмата). И за площите върху които се прилагат методите на биологично земеделие или прехода към

него, съответните базови изисквания, посочени в Приложение 1. В случай на изменения или промени в съответните задължителни стандарти, условията и изискванията за получаване на агроекологични плащания ще бъдат приведени в съответствие. Ако бенефициентът не приема тези изменения, задължението му се прекратява и, в съответствие с чл. 48 на Регламент (ЕС) № 1305/2013, няма да се изисква възстановяване на плащанията.

8.2.9.3.1.7. Principles with regards to the setting of selection criteria

Неприложимо

8.2.9.3.1.8. (Applicable) amounts and support rates

Подпомагането се предоставя под формата на годишни плащания на хектар използваема земеделска площ.

Нивата за подпомагане са следните:

- полски култури, включително фуражни - 284 Евро/ха
- постоянно затревени площи – 128 Евро/ха
- трайни насаждения, овощни култури и лозя – 736 Евро/ха:
- ароматни и медицински растения – 515 Евро/ха;
- зеленчукови култури – 575 Евро/ха
- за пчелно семейство – в евро – 35 Евро/пчелно семейство
- едри преживни животни (говеда и биволи), отглеждани за мляко – 230 евро/ха;
- едри преживни животни (говеда и биволи), отглеждани за месо - 160 евро/ха.;
- дребни преживни животни (овце кози), отглеждани за комбинирано производство (мляко и месо) 122 евро/ха.;

8.2.9.3.1.9. Verifiability and controllability of the measures and/or types of operations

8.2.9.3.1.9.1. Risk(s) in the implementation of the measures

- Съществува риск земеделските стопанини при подаване на първо заявление за подпомагане да заяват земеделски площи, животни и пчелни семейства, които не отговарят на критериите за допустимост за одобрение и получаване на плащане.
- Съществува риск земеделският стопанин да не получи подпомагане, поради грешка в заявяването на обработваните площи и техния статут от гледна точка на сертифицирани площи и площи в преход. Подпомагането за преход и биологично земеделие в различно и допускането на подобна грешка води до санкции.
- Съществува риск земеделският стопанин да не получи подпомагане, ако не спазва правилата на биологичното производство на цялата площ на блока на земеделското стопанство, с които кандидатстват за подпомагане или не отглежда всички животни или пчелни семейства в

стопанството си по метода на биологичното производство.

- Предвид опита от прилагането на мярка 214 „Агроекологични плащания” от ПРСР 2007-2013 г., съществува риск земеделският стопанин да не изпълни поетия ангажимент по Мярка 11, ако правилата на биологичното производство не се прилагат върху едни и същи площи за едни и същи блокове на земеделското стопанство в петгодишен период.
- Съществува риск от непредоставяне на даден задължителен документ, което ще доведе до неспазване на задължения при изпълнение на агроекологичните ангажименти и отказ от изплащане на компенсаторното плащане.
- Съществува риск от неизпълнение на ангажименти от страна на бенефициентите, поради липсата на разбиране на изискванията и информираност, което от своя страна би довело до по-високо ниво на грешка.
- Осъществяването на недостатъчен контрол върху организациите (контролиращите лица), които предоставят информация за извършени проверки от тях.

8.2.9.3.1.9.2. Mitigating actions

- Осигуряване на достатъчна информация на земеделските стопани по отношение на площите, които отговарят на условията за допустимост за подпомагане. В ИСАК е въведена отделна страница, на която са описани всички парцели, които земеделския стопанин е заявил извън допустимия слой за подпомагане. Бенефициентът се запознава с информацията за недопустимите площи и полага подпис върху съответната страница.
- Осигуряване на достатъчна информация и съвети към бенефициентите относно прилагането на правилата на биологичното производство. Въвеждане на функционалност в ИСАК за предупреждение на бенефициентите дали цялата площ на блока на земеделското стопанство, с който кандидатстват за подпомагане е заявена по Мярка 11.
- Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти. В писмата за одобрение за участие подробно се описват базовите изисквания и изискванията по управление, които бенефициентът следва да спазва. Описават се и документите, които следва да бъдат предоставени по време на изпълнение на агроекологичния ангажимент.
- Осъществяване на адекватен контрол от отговорните институции върху външните организации относно предоставянето на информация за спазване на изискванията от кандидатите (например: външни институции, които въвеждат данни в електронната система).
- Информиране на бенефициентите за необходимост от предоставяне на съответния документи с изтичащ срок чрез изпращане на писма;
- При проверка на място експертите от РА ще проверяват дали препоръките, предписани от Контролиращите лица, се спазват. От своя страна Контролиращите лица следва да извършват последващи проверки относно спазването на дадените препоръки, за да отговорят на изискването за компетентност по отношение на всички установени нередности и нарушения, както и на прилаганите коригиращи мерки и срокове чрез съответни процедури.
- В случай на допуснати грешки от Контролиращите лица при предоставянето на данните

относно извършените проверки, е предоставена възможност за откоригиране на тези несъответствия чрез издадени процедури.

- Кандидатстването по мярката е опростено и заявлението за подпомагане представлява приложение към общото заявление за директни плащания.

- РА разполага с изграден административен капацитет от предходния планов период за извършване на проверки за допустимост. По време на изпълнение на Програмата ще се извършва текуща оценка на проверимостта и възможността за контрол, като при необходимост мерките следва да се коригират в зависимост от нуждите.

8.2.9.3.1.9.3. Overall assessment of the measure

Подмярката е контролируема и проверима.

8.2.9.3.1.10. Information specific to the operation

Identification and definition of the relevant baseline elements; this shall include the relevant mandatory standards established pursuant to Chapter I of Title VI of Regulation (EU) No 1306/2013 of the European Parliament and of the Council, the relevant criteria and minimum activities established pursuant to Article 4(1) (c)(ii) and (iii) of Regulation (EU) No 1307/2013 of the European Parliament and of the Council, the relevant minimum requirements for fertilisers and plant protection products use, and other relevant mandatory requirements established by national law

Бенефициентите по мярката поемат ангажимент да спазват специфичните за прилаганите от тях дейности базови изисквания, описани в приложение (приложение 1 към мярка 11);

Description of the methodology and of the agronomic assumptions and parameters including the description of the baseline requirements as referred to in Article 28(3) of Regulation (EU) No 1305/2013, which are relevant for each particular type of commitment used as reference for the calculations justifying additional costs, income foregone resulting from the commitment made and level of the transaction costs; where relevant, that methodology shall take into account aid granted under Regulation (EU) No 1307/2013, including payment for agricultural practices beneficial for the climate and the environment, in order to exclude double funding; where appropriate, the conversion method used for other units in accordance with Article 9 of this Regulation

Методологията за изчисляване на компенсаторните плащания, както и размерът им са подробно описани в Приложение 6 и Приложение 7 към ПРСР (2014-2020).

- **Подмярка 11.2. Плащания за поддържане на практики и методи за биологично земеделие**

8.2.9.3.2.

8.2.9.3.2.1. **Sub-measure:**

- 11.2 - payment to maintain organic farming practices and methods

8.2.9.3.2.2. Description of the type of operation

По тази подмярка ще се подпомагат на територията на цялата страна, земеделски стопани, които притежават документ, издаден от Контролиращо лице, доказващ, че стопанството им е преминало периода на преход към биологично производство (биологично растениевъдство, биологично животновъдство и биологично пчеларство).

Биологичното земеделие насърчава въвеждането и използване на по-екологично чисти земеделски производствени методи. Биологичното земеделие играе важна роля по отношение на дейностите, свързани с изменението на климата и опазването на почвеното плодородия и биоразнообразиетоПо тази подмярка ще се подпомагат на територията на цялата страна:

- Биологични стопанства, съгласно дефинициите на Регламент (ЕО) № 834/2007;
- Ще се подпомагат биологични стопанства, прилагащи методите на биологично растениевъдство и плечарство. Биологичните животновъдни стопанства, ще се получават допълнително плащане.
- Кандидатите за подпомагане поемат ангажимент да прилагат методите на биологично производство за период от пет последователни години. След изтичане на петгодишния период на ангажимента, кандидатите могат да удължават ангажимента си ежегодно до изтичане на програмния период.
- Ангажиментите са за период от пет години, като съществува вариант за удължаване на срока с две допълнителни години. Следователно се очаква, че положителното въздействие върху околната среда трябва да се реализира в рамките на този период.

8.2.9.3.2.3. Type of support

Подпомагането се предоставя под формата на годишни плащания на хектар използваема земеделска площ, ЖЕ или пчелно семейство. Бенефициентите получават допълнително компенсаторно плащане за биологично животновъдство при спазване на съотношението 1 ЖЕ = 1 ха.

8.2.9.3.2.4. Links to other legislation

- Регламент (ЕО) № 834/2007 на съвета от 28 юни 2007 година относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти и за отмяна на Регламент (ЕИО) № 2092/91;

- Регламент на Комисията (ЕО) № 889/2008 от 5 септември 2008 г. за определяне на подборни правила за прилагането на Регламент (ЕО) № 834/2007 на Съвета относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти по отношение на биологичното производство, етикетирането и контрола;

- Регламент (ЕО) № 882/2004 на Европейския парламент и Съвета относно официалния контрол, провеждан с цел осигуряване на проверка на съответствието със законодателството в областта на фуражите и храните и правилата за опазване здравето на животните и хуманното отношение към животните.

- Наредба №1 от 7 февруари 2013 г. за прилагане на правилата на биологичното производство на растения, животни и аквакултури, растителни, животински продукти, продукти от аквакултури и храни, тяхното етикетиране и контрола върху производството и етикетирането;
- Чл.9 от Регламент (ЕС) № 1307/2013 на Европейския парламент и Съвета от 17 декември 2013 година за установяване на правила за директни плащания за земеделски стопани по схеми за подпомагане в рамките на общата селскостопанска политика и за отмяна на Регламент (ЕО) № 637/2008 на Съвета и Регламент (ЕО) № 73/2009 на Съвета и съответното национално законодателство, дефиниращо „активен земеделски стопанин”

8.2.9.3.2.5. Beneficiaries

- Бенефициентите по мярката са земеделски стопани (физически и юридически лица и еднолични търговци).
- Да отговарят на дефиницията за активен фермер съгласно чл. 9 от Регламент (ЕС) № 1307/2013 г.

- Да бъдат регистрирани в ИСАК.

8.2.9.3.2.6. Eligible costs

Кандидатите по тази мярка, трябва да:

- спазват изискванията на Регламент (ЕО) № 834/2007; и да имат сключен договор с Контролиращо лице за биологично производство, одобрено от министъра на земеделието и храните, продължаване на управлението в съответствие с правилата за биологично производство съгласно изискванията на Регламент (ЕО) № 834/2007 на целия блок на земеделското стопанство. Всички парцели на блока в земеделското стопанство трябва да бъдат в преход към биологично производство и/или вече да са преминали периода на преход. . Всички животни в стопанството е необходимо да са под контрола на контролиращото лице, в случай че кандидатът заяви участие по биологично животновъдство;

- да поддържат дневник на стопанството;
- До края на втората година от петгодишния ангажимент кандидатът да е преминал обучение или информационна дейност по биологично земеделие. За кандидати, които вече са

преминали агроекологично обучение по ПРСР (2007-2013) няма да се изисква повторно преминаване на обучение;

- Бенефициентите получават допълнително плащане за биологично животновъдство на ха площ в съответствие с броя на отглежданите животни при спазване на съотношението на отглежданите в стопанството площи с биологични фуражи, ливади и пасища в съотношение от 1 ЖЕ на 1 ха.
- Във връзка с чл. 47, на Регламент 1305/2013 одобрената за подкрепа площ може да варира до 10%, но не по-малко от минимално определената площ за съответно агроекологично направление през периода на прилагане на поетото задължение. В този случай бенефициентът няма да връща предоставената помощ и ще получава агроекологични плащания за намаления размер на земята за оставащия период за изпълнение на задължението.

8.2.9.3.2.7. Eligibility conditions

Земеделските стопани, кандидатстващи за подпомагане по тази подмярка трябва:

- да имат сключен договор с контролиращо лице за биологично производство, ;
- да притежават документ, издаден от Контролиращо лице, доказващ че стопанството им е преминало периода на преход към биологично производство.
- Бенефициентите по биологично пчеларство и биологично животновъдство се вписват в системата за идентификация на животните по чл. 30, ал. 2, т. 3 от ЗПЗП.
- Земеделските стопани трябва да притежават минимум 0,5 ха за да кандидатстват за подпомагане за биологично растениевъдство. Изключения се допускат за култивирани гъби; оранжерийни култури; посевен и посадъчен материал – 0,1 ха
- Земеделските стопани трябва да притежават минимум 20 пчелни семейства за да кандидатстват за подпомагане за биологично пчеларство.
- Земеделските стопани трябва да притежават минимум 0,5 ха и минимум 1 животинска единица за да кандидатстват за допълнително подпомагане за биологично животновъдство.
- Всички бенефициенти по мярката трябва да спазват задължителните стандарти, установени съгласно гл. I на дял от Регламент 1306/2013, минималните изисквания по отношение на минералните торове и продуктите за растителна защита и други задължителни изисквания, установени с националното законодателство или определени в Приложение 2 на програмата). И за площите върху които се прилагат методите на биологично земеделие или прехода към него, съответните базови изисквания, посочени в Приложение 1. В случай на изменения или промени в съответните задължителни стандарти, условията и изискванията за получаване на агроекологични плащания ще бъдат приведени в съответствие. Ако бенефициентът не приема тези изменения, задължението му се прекратява и, в съответствие с чл. 48 на Регламент (ЕС) № 1305/2013, няма да се изисква възстановяване на плащанията.

8.2.9.3.2.8. Principles with regards to the setting of selection criteria

Неприложимо

8.2.9.3.2.9. (Applicable) amounts and support rates

Подпомагането се предоставя под формата на годишни плащания на хектар използваема земеделска площ.

Нивата за подпомагане са следните:

- полски култури, включително фуражни - 168 Евро/ха:
- постоянно затревени площи –112 Евро/ха
- трайни насаждения, овощни култури и лозя –557 Евро/ха
- ароматни и медицински растения – 405 Евро/ха
- зеленчукови култури – 399 Евро/ха
- за пчелно семейство - 25 Евро/пчелно семейство

Допълнително плащане на ха фуражна площ, за 1 ЖЕ/ха – в евро/ха **,**

- едри преживни животни (говеда и биволи), отглеждани за мляко – 77 евро/ха;
- едри преживни животни (говеда и биволи), отглеждани за месо - 63 евро/ха.;
- дребни преживни животни (овце кози), отглеждани за комбинирано производство (мляко и месо) 90 евро/ха.;

8.2.9.3.2.10. Verifiability and controllability of the measures and/or types of operations

8.2.9.3.2.10.1. Risk(s) in the implementation of the measures

- Съществува риск земеделските стопанини при подаване на първо заявление за подпомагане да заяват земеделски площи, животни и пчелни семейства, които не отговарят на критериите за допустимост за одобрение и получаване на плащане.
- Съществува риск земеделският стопанин да не получи подпомагане, поради грешка в заявяването на обработваните площи и техния статут от гледна точка на сертифицирани площи и площи в преход. Подпомагането за преход и биологично земеделие в различно и допускането на подобна грешка води до санкции.
- Съществува риск земеделският стопанин да не получи подпомагане, ако не спазва правилата на биологичното производство на цялата площ на блока на земеделското стопанство, с който кандидатстват за подпомагане или не отглежда всички животни или пчелни семейства в стопанството си по метода на биологичното производство.
- Предвид опита от прилагането на мярка 214 „Агроекологични плащания" от ПРСР 2007-2013 г., съществува риск земеделският стопанин да не изпълни поетия ангажимент по Мярка 11, ако правилата на биологичното производство не се прилагат върху едни и същи площи за едни и същи блокове на земеделското стопанство в петгодишен период.
- Съществува риск от непредоставяне на даден задължителен документ, което ще доведе до неспазване на задължения при изпълнение на агроекологичните ангажименти и отказ от изплащане на компенсаторното плащане.
- Съществува риск от неизпълнение на ангажименти от страна на бенефициентите, поради липсата на разбиране на изискванията и информираност, което от своя страна би довело до

по-високо ниво на грешка.

8.2.9.3.2.10.2. Mitigating actions

- Осигуряване на достатъчна информация на земеделските стопани по отношение на площите, които отговарят на условията за допустимост за подпомагане. В ИСАК е въведена отделна страница, на която са описани всички парцели, които земеделския стопанин е заявил извън допустимия слой за подпомагане. Бенефициентът се запознава с информацията за недопустимите площи и полага подпис върху съответната страница.
- Осигуряване на достатъчна информация и съвети към бенефициентите относно прилагането на правилата на биологичното производство. Въвеждане на функционалност в ИСАК за предупреждение на бенефициентите дали цялата площ на блока на земеделското стопанство, с който кандидатстват за подпомагане е заявена по Мярка 11.
- Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти. В писмата за одобрение за участие подробно ще се описват базовите изисквания и изискванията по управление, които бенефициентът следва да спазва. Описават се и документите, които следва да бъдат предоставени по време на изпълнение на агроекологичния ангажимент.
- Осъществяване на адекватен контрол от отговорните институции върху външните организации относно предоставянето на информация за спазване на изискванията от кандидатите (например: външни институции, които въвеждат данни в електронната система).
- Информиране на бенефициентите за необходимост от предоставяне на съответния документи с изтичащ срок чрез изпращане на писма;
- При проверка на място експертите от РА ще проверяват дали препоръките, предписани от Контролиращите лица, се спазват. От своя страна Контролиращите лица следва да извършват последващи проверки относно спазването на дадените препоръки, за да отговорят на изискването за компетентност по отношение на всички установени нередности и нарушения, както и на прилаганите коригиращи мерки и срокове чрез съответни процедури.
- В случай на допуснати грешки от Контролиращите лица при предоставянето на данните относно извършените проверки, е предоставена възможност за откоригиране на тези несъответствия чрез издадени процедури.
- Кандидатстването по мярката е опростено и заявлението за подпомагане представлява приложение към общото заявление за директни плащания.
- РА разполага с изграден административен капацитет от предходния планов период за извършване на проверки за допустимост. По време на изпълнение на Програмата ще се извършва текуща оценка на проверимостта и възможността за контрол, като при необходимост мерките следва да се коригират в зависимост от нуждите.

8.2.9.3.2.10.3. Overall assessment of the measure

- Дейността е контролируема и проверима.

8.2.9.3.2.11. Information specific to the operation

Identification and definition of the relevant baseline elements; this shall include the relevant mandatory standards established pursuant to Chapter I of Title VI of Regulation (EU) No 1306/2013 of the European Parliament and of the Council, the relevant criteria and minimum activities established pursuant to Article 4(1) (c)(ii) and (iii) of Regulation (EU) No 1307/2013 of the European Parliament and of the Council, the relevant minimum requirements for fertilisers and plant protection products use, and other relevant mandatory requirements established by national law

Бенефициентите по мярката поемат ангажимент да спазват специфичните за прилаганите от тях дейности базови изисквания, описани в приложение (приложение 1 към мярка 10).

Description of the methodology and of the agronomic assumptions and parameters including the description of the baseline requirements as referred to in Article 28(3) of Regulation (EU) No 1305/2013, which are relevant for each particular type of commitment used as reference for the calculations justifying additional costs, income foregone resulting from the commitment made and level of the transaction costs; where relevant, that methodology shall take into account aid granted under Regulation (EU) No 1307/2013, including payment for agricultural practices beneficial for the climate and the environment, in order to exclude double funding; where appropriate, the conversion method used for other units in accordance with Article 9 of this Regulation

Методологията за изчисляване на компенсаторните плащания, както и размерът им са подробно описани в Приложение 6 и Приложение 7 към мярка 11 от ПРСР (2014-2020).

8.2.9.4. Verifiability and controllability of the measures and/or types of operations

8.2.9.4.1. Risk(s) in the implementation of the measures

- Съществува риск земеделските стопанини при подаване на първо заявление за подпомагане да заяват земеделски площи, които не отговарят на критериите за допустимост за одобрение и получаване на плащане.
- Съществува риск земеделският стопанин да не получи подпомагане, поради грешка в заявяването на обработваните площи и техния статут от гледна точка на сертифицирани площи и площи в преход. Подпомагането за преход и биологично земеделие в различно и допускането на подобна грешка води до санкции.
- Съществува риск земеделският стопанин да не получи подпомагане, ако не спазва правилата на биологичното производство на цялата площ на блока на земеделското стопанство, с който кандидатстват за подпомагане.
- Предвид опита от прилагането на мярка 214 „Агроекологични плащания” от ПРСР 2007-2013 г., съществува риск земеделският стопанин да не изпълни поетия ангажимент по Мярка 11, ако правилата на биологичното производство не се прилагат върху едни и същи площи за

едни и същи блокове на земеделското стопанство в петгодишен период.

- Съществува риск от неизпълнение на ангажименти от страна на бенефициентите, поради липсата на разбиране на изискванията и информираност, което от своя страна би довело до по-високо ниво на грешка.

Осъществяването на недостатъчен контрол върху организациите (контролиращите лица), които предоставят информация за извършени проверки от тях.

8.2.9.4.2. Mitigating actions

- Осигуряване на достатъчна информация на земеделските стопани по отношение на площите, които отговарят на условията за допустимост за подпомагане. В ИСАК е въведена отделна страница, на която са описани всички парцели, които земеделския стопанин е заявил извън допустимия слой за подпомагане. Бенефициентът се запознава с информацията за недопустимите площи и полага подпис върху съответната страница.
- Осигуряване на достатъчна информация и съвети към бенефициентите относно прилагането на правилата на биологичното производство. Въвеждане на функционалност в ИСАК за предупреждение на бенефициентите дали цялата площ на блока на земеделското стопанство, с който кандидатстват за подпомагане е заявена по Мярка 11.
- Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти.Осъществяване на адекватен контрол от отговорните институции върху външните организации относно предоставянето на информация за спазване на изискванията от кандидатите (например: външни институции, които въвеждат данни в електронната система.
- Кандидатстването по мярката е опростено и заявлението за подпомагане представлява приложение към общото заявление за директни плащания
- РА разполага с изграден административен капацитет от предходния планов период за извършване на проверки за допустимост. По време на изпълнение на Програмата ще се извършва текуща оценка на проверимостта и възможността за контрол, като при необходимост мерките следва да се коригират в зависимост от нуждите.

8.2.9.4.3. Overall assessment of the measure

Дейността е контролируема и проверима

8.2.9.5. Information specific to the measure

Description of the methodology and of the agronomic assumptions and parameters including the description of the baseline requirements as referred to in Article 28(3) of Regulation (EU) No 1305/2013, which are relevant for each particular type of commitment used as reference for the calculations justifying additional costs, income foregone resulting from the commitment made and level of the transaction costs; where relevant, that methodology shall take into account aid granted under Regulation (EU) No 1307/2013, including payment for agricultural practices beneficial for the climate and the environment, in order to

exclude double funding; where appropriate, the conversion method used for other units in accordance with Article 9 of this Regulation

Методология за изчисляване на компенсаторните плащания по мярка 11 „Биологично земеделие”

В разработването на методологията са участвали доц. д-р Диляна Митова,
доц. д-р Божидар Иванов, ас. Васил Стойчев

Подпомагането на биологичното земеделие в Програмата за развитие на селските райони през настоящия програмен период (2014-2020) ще се извършва по мярка 11 Биологично земеделие, под формата на годишни плащания на хектар ИЗП, ЖЕ или пчелно семейство. Земеделските стопани получават компенсаторно плащане за направените разходи и претърпените загуби при изпълнение на дейности, посочени в мярката. Взети са в предвид и спестените разходи и допълнителните приходи, получени от биологичните продукти в резултат от по-високата им цена. Изчисленията се основават на подход, съобразен с изискванията на Регламентите на ЕК и с максималните нива на плащания, определени в Приложение II на Регламент 1305/2013.

Размерът на компенсаторното плащане при ***биологично растениевъдство*** се състои от две части: основна премия и допълнителна премия. Основната премия се определя на базата на разликите в допълнителните разходи и пропуснатите приходи при биологичния начин на отглеждане на културите, сравнени с конвенционалния, от хектар земеделска земя, за 5 групи култури:

- *Полски (фуражи);*
- *Постоянно затревени площи;*
- *Трайни насаждения – овощни култури и лозя;*
- *Ароматни и медицински култури.*
- *Зеленчукови култури от открити площи*

Основната премия в биологичното производство при орната земя (от фуражни култури) се определя на основата на сеитбооборотен набор от 4 култури, като е спазено изискването за диверсификация на културите и са включени люцерна и угар, а при трайните насаждения, където не се прави ротация, като средна величина от 3 култури с най-голямо икономическо значение за страната и с най-голяма степен на приложение на биологичното производство. Допълнителната премия се базира на по-големите разходи за биологични семена или разсадо-посадъчен материал.

Премията за биологичното растениевъдство се изчислява като разлика между брутните маржове при съответните култури (насаждения) при конвенционалното и биологичното производство, съответно допълнена с разходите за сертификация и контрол при биологичното земеделие.

В биологичното земеделие всички площи по своята природа са екологично насочени, поради което изчисленията на компенсаторните плащания за всички групи култури са направени така, че **да се избегне двойното подпомагане.**

Пропуснатите приходи са резултат на:

1. По-ниските добиви на продукция от земеделските култури на хектар поради намаленото равнище на интензификация, изразяващо се най-вече в намаляване на торовете и препаратите за растителна защита;

2. От промени в структурата на земеделските култури, с цел да се включи бобова култура, която естествено повишава почвеното плодородие в резултат на способността й да свърза азота от въздуха и да го акумулира в почвата;

3. От оставянето на ивица, която не се обработва, за да служи за естествена изолация от съседните посеви.

Допълните разходи се формират по няколко направления:

1. По-големи разходи за семена, посадъчен материал и амортизации при многогодишните

култури;

2. Увеличен разход на труд, поради завишения брой на обработките, в резултат на намаляване разходите за торене и растителнозащитни препарати, на поливките и др.;

3. При биологичното производство се калкулират и ежегодните разходи за контрол и сертифициране на продукцията, племенни свидетелства и племенна работа и др.

Спестените разходи са в резултат на по-ниските разходи за торове и препарати за растителна защита при биологичното земеделие в сравнение с конвенционалните земеделски системи и в резултат на не-предприемане на някои земеделски дейности (пръскане с химически препарати, торене с минерални торове и др.)

Допълнителните приходи са в резултат на по-високите цени на биологичната продукция. Цените за сертифицираните биологични продукти се базират на цените на българския пазар. За момента пазарът на биологични продукти в България е ограничен и разликата в цените на биологичните и конвенционалните продукти не е много голяма.

Размерът на плащането за ***биологичното пчеларство*** е изчислен на базата на допълнителните приходи и допълнителните разходи.

Допълнителните разходи са за:

- хранене на пчелното семейство с мед вместо със захар, както е при конвенционалното пчеларство;
- разходи за контрол и сертифициране;
- по-скъпи лекарства и дезинфектанти

Допълнителният приход е въз основа на по-високата цена на биологичния мед.

Нивата на плащане за ***биологично земеделие в преход*** са изчислени на същата база както за поддържане на биологично земеделие, но като се има в предвид, че продуктите в преходния период не могат да бъдат продавани на цените на биологичните продукти. Ето защо за цените на продуктите от площите в преход са заложени цените на конвенционалните продукти, умножени по коефициент 1,1.

Добивите по култури в конвенционалното производство се основават на годишни данни на Националния статистически институт (НСИ) за 2011, 2012 и 2013 г. Намаляването на добивите при биологичното производство в сравнение с конвенционалното е определено според съществуващия опит в България и другите страни-членки на ЕС – около 20-25% средно (данни, предоставени от фондация Биоселена, Аграрен университет Пловдив, Асоциация на биологичните производители, Клъстер на биологичните производители и др.). При конвенционалните полски култури конкретно брутните маржини са изчислени на базата на калкулациите по проект САРА (ИАИ). При тези изчисления се взимат средните стойности за страната съответно за добив и за средногодишни цени, което формира брутните приходи. Производствените разходи съответно са изчислени като сума от разходите за горива, торове, препарати за растителна защита, семена и труд. При тези изчисления разходните норми за горива и нормите за използване на препарати и торове са взети на базата на представително проучване сред браншови организации на производители. Данните за цените на препаратите за растителна защита и на торовете са взети от МЗХ, НСИ и по наблюдения на фирмите-дистрибутори на съответните продукти. Производствените разходи се извеждат на база на преобладаващите технологии в страната, при средно равнище на интензификация, като са ползвани и консултации със специалисти в областта на биологичното производство.

Производствените цени са определени от експерти, като са взети пред вид достигнатите равнища за 2011, 2012 и 2013 г. в България и на международните пазари, по данни, събрани от НСИ, САПИ, СЗСИ, Дирекция „Агростатистика" на МЗХ. Цените на труда, суровините и материалите са определени на базата на данни от НСИ, САПИ и МЗХ от последните три години (2011,2012 и 2013 г.). Цените на живия труд са диференцирани на нива ръчен и механизиран труд.

Разходите за контрол и сертифициране на биологичното производство са диференцирани по групи култури и са въз основа на цените на единадесетте признати сертифициращи органи в България през 2013 г.

Изчислените нива за подпомагане при биологичното растениевъдство са както следва (в евро/ха):

- полски култури, включително фуражни - 555,025 лв/ха **(**284 евро/ха) в преход; 329,015 лв/ха (168 евро/ха**)**[1] след прехода:
- постоянно затревени площи – 250 лв/ха (128 евро/ха) в преход, 220 лв/ха (112 евро/ха) след прехода:
- зеленчукови култури – 1125 лв/ха (575 евро/ха) в преход, 780 лв/ха (399 евро/ха) след прехода
- трайни насаждения, овощни култури и лозя –1439.20 лв./ха (736 евро/ха) в преход, 1090 лв/ха (557 евро/ха)след прехода:
- ароматни и медицински растения – 1007.35 лв/ха (515 евро/ха) в преход, 791.70 лв/ха (405 евро/ха) след прехода;
- за пчелно семейство – 69,20 лв/кошер (35 евро/ха) в преход, 49 лв/кошер (25 евро/ха) след прехода.

Въвеждане на компенсаторни плащания за отглеждане по биологичен начин на едри и дребни преживни животни по Мярка 11 „Биологично земеделие" на ПРСР 2014-2020, разработена от д-р Стоилко Апостолов, ФБЗ „Биоселена"

По тази подмярка ще бъде подпомогнато с компенсаторно плащане отглеждането по биологичен начин на следните видове и категории селскостопански животни:

- млечни крави и биволици в период на преход към биологично производство и след изтичане на периода на преход

- месодайни крави – майки и биволици в период на преход към биологично производство и след изтичане на периода на преход

- овце – майки и кози – майки в период на преход към биологично производство и след изтичане на периода на преход

При изчисляването на нивата на компенсаторно плащане за различните видове и категории животни, обект на подпомагане по подмярката е използвана методология, която включва:

а) остойностяване на по-високите разходи за производство:

- разходи за контрол и сертификация на животните

- разходи за повече работна ръка, породени от задължителните животновъдни практики при биологичното производство които включват: задължително хранене на малките бозайници с майчино мляко до определена възраст, забрана за профилактично използване на лекарствени средства, забрана за обезроговяване, задължителен процент груби фуражи в дажбата, защита на животните от хищници, повече административна работа и водене на повече документи по контрола

[1] 1 Евро = 1,95583

и сертификацията на стопанството)

б) остойностяване на загубите/пропуснатите ползи при производството

- загуби от по-ниска продуктивност (мляко и месо)

- загуби от задължителен минимален период за хранене на малките животни с майчино мляко (не може да се ползват млекозаместители)

- загуби от продукция в случай на лечение на животните (карентния период на алопатичните ветеринарни лекарства е два пъти по-дълъг при био производството)

- загубите от по-ниска продуктивност (мляко, месо) са намалени с по-високите цени на биологичните продукти (живи животни, мляко)

Изчисленията предвиждат подпомагане само на животните в основното стадо (млечни крави, месодайни крави – майки, овце – майки; кози – майки).

Не са включени в изчисленията допълнителните разходи и/или пропуснати ползи за разширяване/ реконструкция на сгради, обори, технологични съоръжения, механизация, машини и инвентар, необходим за биологичното животновъдство.

Получените суми на компенсаторни плащания ще бъдат приравнени към плащане на единица площ в съотношение една Животинска единица (ЖЕ) към един хектар фуражни култури и/или ливади и пасища.

Компенсаторното плащане ще бъде добавено към компенсаторното плащане за биологично производство съответно на фуражни култури и/или ливади и пасища.

Методологията за изчисляване на компенсаторните плащания, както и размерът им са подробно описани в Приложение 6 и Приложение 7 към Мярка 11 от ПРСР (2014-2020)

Identification and definition of the relevant baseline elements; this shall include the relevant mandatory standards established pursuant to Chapter I of Title VI of Regulation (EU) No 1306/2013 of the European Parliament and of the Council, the relevant criteria and minimum activities established pursuant to Article 4(1) (c)(ii) and (iii) of Regulation (EU) No 1307/2013 of the European Parliament and of the Council, the relevant minimum requirements for fertilisers and plant protection products use, and other relevant mandatory requirements established by national law

- Във връзка с чл. 47, на Регламент 1305/2013 одобрената за подкрепа площ може да бъде намалена с до 10 %, но не по-малко от минимално определената площ за подмярката през периода на прилагане на поетото задължение. В този случай бенефициентът не връща предоставената помощ и ще получава компенсаторни плащания за намаления размер на площта за оставащия период за изпълнение на задължението;

8.2.9.6. Other important remarks relevant to understand and implement the measure

Финансиране на стари задължения поети по ПРСР (2007-2013)

Поетите ангажименти по дейности от ПРСР (2007-2013) ще бъдат финансирани от настоящата

програма до изтичането им, а от 2016 ще бъдат изплатени от бюджета на ПРСР (2014-2020).

Демаркация и допълняемост с други мерки от ПРСР с плащания на единица площ

a. Бенефициентите по тази мярка могат да кандидатстват за подпомагане по подмярка „Опазване на застрашени от изчезване местни породи, важни за селското стопанство“ и подмярка „Контрол на почвената ерозия“ от мярка 10 „Агроекология и климат”.
b. Бенефициентите по тази мярка могат да кандидатстват за подпомагане по дейност „Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност” от мярка 10 „Агроекология и климат” за затревени площи с парцели, различни от заявените по мярка „Биологично земеделие”.
c. Бенефициентите по дейност „Биологично животновъдство“ могат да кандидатстват и по мярка 14 „Хуманно отношение към животните“.

8.2.10. M12 — Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите (член 30)

8.2.10.1. Правно основание

Чл. 30 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1698/2005 на Съвета

8.2.10.2. Общо описание на мярката, включително нейната интервенционна логика и нейният принос за областите с поставен акцент и междусекторните цели

България е страна с изключително богато разнообразие и е на трето място в ЕС по процент от националната територия, която е в Натура 2000 (34,4%).

С решения на Министерски съвет към 30.11.2014 са приети 119 защитени зони съгласно Директивата за опазване на дивите птици, покриващи 22,7% от територията на България (2 523 661 ха) и 234 броя защитени зони съгласно Директивата за опазване на природните местообитания и дивата флора и фауна, покриващи 30% от територията на България (3 326 963 ха).
Общо 340 защитените зони от Натура 2000, покриващи 34,4 % от територията на страната. За 13 от зоните, границите по двете директиви съвпадат.

С заповед на Министъра на ОСВ до 30.11.2014 са обявени 119 защитени зони по Директивата за опазване на дивите птици. До края на 2015 Министерството на околната среда планира да публикува заповедите за обявяване на останалите 234 защитени зони по Директивата за местообитанията.

Мярката ще допринесе основно за постигането целите на следните приоритети, както и до намаляване на парниковите газове, произтичащи от земеделска дейност:

1. Приоритет 4 :“Възстановяване, защита и подобряване на екосистемите свързани със земеделие и горско стопанрство“ с фокус върху следните области:

- Възстановяване, защита и подобряване на биоразнообразието, включително в Натура 2000

зоните и в райони с природни или други ограничения, земите с ВПС , както опазване на характеристиките на ландшафта (област 4а);

- Подобряване управлението на водите предотвратяване и намаляване на замърсяването им от земеделски източници с пестициди и торове (4b);
- Защита на почвата от ерозия и подобряване почвеното плодородие (4c).

- Приоритет 5 „Насърчаване на ефективното използване на ресурсите и подпомагане на прехода към нисковъглеродна и устойчива на климата икономика в земеделието, ХВП и горското стопанство "с акцент върху следните области:
- а) насърчаване на опазването и съхранение на въглерод в селското и горското стопанство (област 5е).

Основните цели на мярката са следните:

- Опазване на биологичното разнообразие и защита, поддържане и възстановяване на благоприятния консервационен статус на местата и видовете от Натура 2000, на база задължителните ограничения, наложени от плановете им за управление и заповедите за обявяването им, издадени съгласно Директива 2009/147/ЕИО на Съвета от 30 ноември 2009 година относно опазването на дивите птици и Директива 92/43/ ЕИО на Съвета от 21 май 1992 година за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна;
- Предотвратяване и намаляване на замърсяването на водите от земеделски източници с пестициди и торове за земи за които е влязалв сила план за управление на речните басейни (ПУРБ)

Приносът на мярката за опазването на биологичното разнообразие в България чрез опазването на видовете и местообитанията в естествената им среда (in situ) е от съществено значение. Устойчивите екосистеми в добро състояние притежават голям потенциал за смекчаване на последиците от изменението на климата и приспособяването към тях. Положително ще бъде въздействието при компенсаторни плащания за земеделски земи, влажни зони, гори и т.н, които са ценни местообитания на видове. Освен това ще доведе и за намаляване на емисиите на опасни вещества във водите; за подобряване опазването на водите в качествено и количествено отношение; за осигуряване устойчивото използване на водите; за допринасяне за контрола на трансграничните проблеми с водите; за опазването на водните и земните екосистеми и влажните зони, зависещи директно от тях; за опазването и развитието на потенциалното използване на водите на Общността; за осигуряването на снабдяването с питейна вода на населението.

Подмярка 12.3. Компенсаторни плащания за селскостопански райони, включени в плановете за управление на речните басейни ще започне да се прилага при влизане в сила на новите ПУРБ след юли 2016година.

В Програмата от мерки на Плановте за управление на речните басейни (ПУРБ) няма посочени адекватни мерки за подобряване състоянието на земеделските земи попадащи в речен басейн с план за управление и постигане на екологичните цели на Рамковата директива за водите (РДВ), така както е предвидено в член 30, пар. 4, а,б, г от Регламент (ЕС) № 1305 / 2013. Предстои актуализиране на ПУРБ за периода 2010-2015г, като до края на 2015г ще се разработи ПУРБ за периода 2016-2020г.

Подмярка 12.2. Компенсаторни плащания за гори в Натура 2000 ще започне да се прилага на по-късен етап при публикуване заповедите за обявяване на Защитените зони за местообитанията

8.2.10.3. Приложно поле, ниво на подпомагане, допустими за подпомагане бенефициери, и, когато е приложимо — методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, разбити по подмярка и/или вид операция, когато е необходимо. За всеки вид операция уточняване на допустимите разходи, условията за допустимост, приложими размери и ставки на помощите и принципи във връзка с определянето на критерии за подбор

8.2.10.3.1. Подмярка 12.1. Компенсаторни плащания за земеделски площи в Натура 2000

Подмярка:

- 12.1 — компенсационни плащания по „Натура 2000“ за земеделски площи

8.2.10.3.1.1. Описание на вида операция

Обхватът на тази подмярка включва всички земеделски земи, попадащи в обхвата на защитените територии по Натура 2000 за които са издадени заповеди за обявяването им, с разписани конкретни режими/ограничения/забрани за земеделски дейности.

Общата площ на зоните от Натура 2000 е 4,05 млн. ха, от които 56,5% са горски екосистеми, 32,3% - земеделските, и 11,2% други площи

Със заповед на Министъра до 30.11.2014 на ОСВ са обявени 119 защитени зони по Директивата за опазване на дивите птици. До края на 2015 Министерството на околната среда планира да публикува заповедите за обявяване на останалите 234 защитени зони по Директивата за местообитанията.

Основният проблем на земите в Натура 2000 е, че повечето от земеделските стопани се стремят земите им да станат избираеми за подпомагане по СЕПП, което води до премахване на храсти, дървета, а в някой случаи и цялостно разораване на ценни местообитания.

8.2.10.3.1.2. Вид подкрепа

Подпомагането се предоставя под формата на годишни плащания на хектар земеделска площ за компенсиране на наложени режими/ ограничения/ за земеделски дейности включени в заповедта за обявяване на съответна зона от Натура 2000. Подпомагането по тази подмярка се ограничава до максималните ставки за подпомагане, посочени в приложение I към Регламент (ЕО)1305/2013.

8.2.10.3.1.3. Връзка с друго законодателство

Закон за биологичното разнообразие (ЗБР), приет от Народното събрание през август 2002г. с последни изменения от 26.07.2013 г.

Регламент (ЕС) № 1307/2013 на Европейския парламент и Съвета от 17 декември 2013 година за установяване на правила за директни плащания за земеделски стопани по схеми за подпомагане в рамките на общата селскостопанска политика и за отмяна на Регламент (ЕО) № 637/2008 на Съвета и Регламент (ЕО) № 73/2009 на Съвета.

Споразумение за партньорство на Република България, очертаващо помоща от европейските структурни и инвестиционни фондаве за периода 2014-2020, Раздел I.

Националната приоритетна рамка за действие (НПРД) за Натура 2000 на България , За многогодишния финансов период на ЕС 2014-2020.:Финасирането на НПРД от ПРСР 2014-2020 ще

става по приоритети: 1,2,3,4, и 5 и съответните подприоритети от НПРД, засягащи прилагането на 34 мерки. Мерките целят не само опазване състоянието на видове и местообитания, но ще имат ефект и върху климатичните изменения, улавянето на въглерода, устойчивия туризъм и заетостта - приложение 9.

8.2.10.3.1.4. Бенефициери

- Бенефициенти могат да бъдат земеделски стопани (физически и юридически лица и еднолични търговци), управляващи земеделски земи, попадащи в обхвата на защитените територии по Натура 2000;
- Кандидатите за подпомагане трябва да бъдат регистрирани в ИСАК.

8.2.10.3.1.5. Допустими разходи

- Разходите за дейности се изчисляват въз основа на пропуснати доходи и на допълнителните разходи, свързани с режимите и забраните за земеделски дейности, разписани в заповедите за обявяване/плановете за управление на защитените зони по Натура 2000.

8.2.10.3.1.6. Условия за допустимост

- Земеделските земи трябва да попадат в обхвата на Натура 2000, за които има одобрена заповед за обявяване и/или план за управление на защитена зона от Натура 2000;
- Минимална площ за участие в мярката – 0,3 ха.

8.2.10.3.1.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

Неприложимо.

8.2.10.3.1.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

Калкулираните плащания за режимите и забраните за земеделски дейности, разписани в одобрените заповеди за обявяване/планове за управление на защитените зони се изчисляват индивидуално за всяка зона.

Нивата за подпомагане са представени в приложение 2.2.

8.2.10.3.1.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.10.3.1.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

Административния и технически капацитет на прилагащото звено към ДФЗ – РА е недостатъчен, във връзка с увеличението на стопаните и площите в бъдеще.

Предстои издаването на заповеди съгласно чл. 12, ал. 6 от ЗБР за 234 защитени зони съгласно Директивата за местообитанията, с обща площ 3 326 963 ха/включваща и акватория/ (обхващащи 30 % от територията на страната). Към 2014 кандидати по мярка от ПРСР 2007-2013 са над 10 000 земеделски стопани (с площ над 349 000 ха.).

8.2.10.3.1.9.2. Действия за смекчаване на последиците

- Подобряване качеството на допустимия слой с площи с наложени конкретни забрани и ограничения за подпомагане към момента на кандидатстване за субсидии, изнасяне на информацията за допустимия слой с площи с наложени конкретни забрани и ограничения, одобрен за плащане в интернет и информиране на кандидатите с евентуални проблеми.
- По-добра информираност на кандидатите относно необходимите документи за доказване на право на ползване при кандидатстване за директни плащания.
- По-добра и навременна информираност на потенциалните бенефициенти за условията по кръстосано съответствие, които следва да спазват. Списък на условията които следва да спазва всеки бенефициент в зависимост от подаденото от него заявление за подпомагане.
- Предупреждение за площи, които не попадат в обхвата на мярката. Предупреждение за наличие на площи, които попадат в обхвата на мярката, но не са заявени за подпомагане. Предупреждение при подаване на заявление за подпомагане за пропусната заявена мярка 12. Предупреждение за грешен избор на мярка.

Повишаване на административния и техническия капацитет на РА за извършване на проверки и контрол в областта.

РА разполага с опит от предходния планов период за извършване на проверки за допустимост. РА извършва административни проверки чрез ИСАК – заявена площ и поддържане .

При проверка на място з**а косенето на ливадите** ще се извършва измерване на площите и проверка за извършените дейности – срок, начин, техника и др.

Съгласно график за проверка на място и забраните в забранителните режими на зоните от Натура ще бъде следена забраната за косене на ливадите - до 01 юли и преди 15 юли . Ще бъде проверявана наличната в стопанството техника, както и начина на косене на ливадите в установените периоди.

8.2.10.3.1.9.3. Обща оценка на мярката

Поради връзката и с други секторни политики (Околна среда) е необходимо при разработването на мерките да се създадат междуведомствени работни групи (МЗХ и МОСВ) с оглед обвързването на екологичното законодателство с прилагането на мерките по ПРСР 2014-2020 и постигането на техните цели.

Подпомагането по мярка 12 цели да компенсира допълнителните разходи и пропуснати ползи на земеделския стопанин. Това подпомагане допринася и за противодействие на обезлюдяването, поддържане на земеделската дейност, поддържането на ландшафта и биологичното разнообразие, устойчиво управление на земята, както и за смекчаването на последствията от изменението на климата. и др. Кандидатстване за подпомагане по мярка 12 е част от общото заявление за подпомагане по директни плащания, което улеснява кандидатстването по мярката (не е необходимо подаване на отделно заявление). Мярката е контролируема и проверима.

8.2.10.3.1.10. Специфична информация за операцията

Определяне и посочване на базовите елементи; за плащания по „Натура 2000“ това включва доброто земеделско и екологично състояние, посочено в член 94 и приложение II към Регламент (ЕС) № 1306/2013, и съответните критерии и минимални дейности, посочени в член 4, параграф 1, буква в), подточки ii) и iii) от Регламент (ЕС) № 1307/2013; за плащания по РДВ това включва задължителните стандарти, установени в дял VI, глава I от Регламент (ЕС) № 1306/2013 (кръстосано

съответствие) и съответните критерии и минимални дейности, установени съгласно член 4, параграф 1, буква в), подточки ii) и iii) от Регламент (ЕС) № 1307/2013

Бенефициентите по мярката поемат ангажимент да спазват специфичните за прилаганите от тях дейности базови изисквания, описани в приложение (приложение 1към мярка 12).

Определяне на ограниченията/неблагоприятните условия, въз основа на които могат да бъдат отпуснати плащания, и посочване на задължителните практики

Забрани от заповедите за обявяване на защитените зони по Натура 2000 съгласно Директивата за птиците 2009/147/ЕО

Забранява се :

1.Премахване на характеристиките на ландшафта (синори, единични и група дървета) при ползването на земеделски земи като такива;
2. Използването на неселективни средства за борба с вредителите по горите (в селското стопанство)
3. Косенето на ливади до 01 юли
4. Разораването и залесяването на ливади, пасища и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения
5. Използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади
6. Косенето на ливадите от периферията към центъра с бързодвижеща се техника и преди 15 юли ;
7. Промяна на предназначението и/или начина на трайно ползване на ливади, пасища, поляни, мери, мочурища, водоеми, водни течения, крайбрежни клифове (скали) в селскостопанския и горския фонд, с изключение на случаите, при които промяната е свързана със: изпълнението на дейностите по предоставените с РМС концесии за добив на суров нефт от находище "Тюленово" и концесия за добив на природен газ от находище "Българево", изграждането на пречиствателни станции за питейни и отпадъчни води, на съоръжения за укрепване на свлачища; пътища и други елементи (обекти) на техническата инфраструктура; реализиране на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения, за които към датата на обнародване на заповедта в "ДВ" има завършена процедура по глава 6 ЗООС и/или чл. 31 ЗБР;

8. Промяна предназначението на и/или начина на трайно ползване на ливади, пасища, поляни, мери, мочурища, водоеми, водни течения, пясъчни дюни в селскостопанския и горския фонд, сизключение на случите, при които промяната е свързана със: изпълнението на дейностите попредоставената с РМС концесия за добив на природен газ от находище "Дуранкулак" и т.н.

9.Промяна предназначението на и/или начина на трайно ползване на ливади, пасища, поляни, мери, мочурища, водоеми, водни течения, пясъчни дюни в селскостопанския и горския фонд, с изключение на случите, при които промяната е свързана със: изграждането на пречиствателни станции за питейни и отпадъчни води, на съоръжения за третиране на отпадъците, на съоръжения за укрепване на свлачища; пътища и други елементи (обекти) на техническата инфраструктура;реализация на други планове, програми, проекти и инвестиционни предложения, за които към датата на одобряване на заповедта в "ДВ" има завършена процедура по реда на глава шест от ЗООС и/или по чл. 31 ЗБР;

10. Разораването на пасищата и превръщането им в обработваеми земи

За рамковата директива за водите: определение за съществени промени във вида земеползване и наличие на програми от мерки, които са част от плановете за управление на речните басейни

Неприложимо.

За „Натура 2000“: зоните, определени в изпълнение на Директиви 2009/147/ЕИО и 92/43/ЕИО и задълженията за земеделските стопани, произтичащи от съответните разпоредби на националното законодателство или местното управление

Описани са в приложение към мярка 12. Приложение 3 – списък на 119 зони за птиците

Описание на методологията и на агрономическите прогнози, включително описание на базовите изисквания, посочени в член 30, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 за директиви 92/43/ЕИО и 2009/147/ЕО, както и в член 30, параграф 4 от същия регламент за Директива 2000/60/ЕО), използвани като отправна точка за изчисленията, които доказват допълнителните разходи и пропуснатите ползи, произтичащи от неблагоприятните условия във съответните райони, свързани с изпълнението на директиви 92/43/ЕИО, 2009/147/ЕО и 2000/60/ЕО; когато е уместно, тази методология е съобразена с плащанията за земеделски практики, благоприятни за климата и околната среда, предоставени в съответствие с Регламент (ЕС) № 1307/2013, така че да се изключва двойното финансиране

Методология и база данни за изчисляване на компенсаторните плащания по мярка 12 „Плащания по Натура 2000 и рамковата директива за водите“ (за ограниченията, наложени върху земеделски земи по подмярка 12.1. Компенсаторни плащания за земеделски площи в Натура 2000)

Обхватът на Подмярка 12.1. включва всички земеделски земи, попадащи в обхвата на защитените територии по Натура 2000 за които са издадени заповеди за обявяването им, с разписани конкретни режими/ограничения/забрани за земеделски дейности. Подпомагането се предоставя под формата на годишни плащания на хектар използваема земеделска площ за компенсиране на наложени режими/ограничения/ забрани за земеделски дейности включени в заповедта за обявяване на съответна зона от Натура 2000 – т.е. за да компенсира бенефициерите за допълнителните разходи и пропуснатите доходи, произтичащи от неблагоприятните условия във въпросните райони, свързани с изпълнението на Директива 92/43/ЕИО и Директива 2009/147/ЕО.

Съгласно Регламент (ЕС) № 1305/ 2013 и разписания фиш на мярка 12.1, критериите за допустимост са както следва: минимален размер - 0,3 хектара земеделска земя с размер на парцела минимум 0,1 ха.

Земеделските стопани получават компенсаторно плащане за направените разходи и претърпените загуби при изпълнение на посочените дейности (забрани и ограничения).

Методологията за изчисляване на компенсаторните плащания за режимите и забраните за земеделски дейности, разписани в одобрените заповеди за обявяване/ планове за управление на защитените зони, както и размерът на тези плащания, се изчисляват индивидуално за всяка зона.

Забраните от заповедите за обявяване на защитените зони по Натура 2000 са съгласно Директивата за птиците 2009/147/ЕО и елементи за изчисления на компенсаторните плащания по мярка 12 „Плащания по Натура 2000 и рамковата директива за водите. Ще се компенсират **8 на брой забрани** (изброени по-долу) за селскостопанска дейност. Забраните под номера **4. Разораването и залесяването на ливади, пасища и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения и 10. Разораването на пасищата и превръщането им в обработваеми земи** няма да се компенсират по мярка 12, тъй като в Регламент 1307 за директните плащания, с **цел да се**

избегне двойното финансиране (с I стълб) изрично е записано, че се избягва разораването на пасища и постоянно затревени площи в екологично чувствителни зони.

Размерът на компенсаторното плащане по Натура 2000 и рамковата директива за водите се изчислява чрез алгоритъм, който се базира на определяне на пропуснатите ползи и допълнителните разходи, за земеделските стопани и/или другите разрешени от закона стопанисващи земеделските площи в съответните райони, вследствие на спазване на разписаните забрани и ограничения. Взети са в предвид и спестените разходи и загубите вследствие не-извършването на определени дейности поради разписаните забрани и ограничения.

А) ***Пропуснатите приходи*** са резултат на: 1) По-ниските добиви на продукция от земеделските култури на хектар поради спазването на забраните и ограниченията (забрана за косене; за премахване на характеристиките на ландшафта; за използването на неселективни средства за борба с вредителите по горите (в селското стопанство); за използването на пестициди и минерални торове в пасищата и ливадите; 2) Пропуснати приходи от спазване на забраната за промяна на предназначението и/или начина на трайно ползване на ливади, пасища, поляни, мери и др.

Б) ***Допълните разходи*** се формират като: 1) Увеличен разход на труд, поради завишения брой на операциите, в резултат на намаляване разходите за торене и растителнозащитни препарати и спазване на забраните; 2) По-големи разходи за труд при пасищата са свързани с използване на неселективни средства за борба с вредителите по горите (в селското стопанство); за техническа поддръжка на машините и др. 3) Допълнителни разходи за горива и амортизация вследствие: забраната за косене от периферията към центъра; забраната за премахване на характеристиките на ландшафта (синори, единични и група дървета) при ползването на земеделски земи като такива и др.

В) ***Спестените разходи*** са в резултат на отпадане разходите за торове и препарати за растителна защита и в резултат на не-предприемане на някои земеделски дейности (прилагане на пестициди, торене с минерални торове и др.).

Необходимите икономически данни – добиви, цени на вложени фактори на производството и други, който са използвани при определяне на компенсаторните плащания са от НСИ, публикации на отдел „Агростатистика" към МЗХ, Дирекция „Растениевъдство" на МЗХ, материали от САПИ, данни от СЗСИ за 2011 г, научни изследвания и са обработени от ИАИ, София. За справка са използвани и нормативните документи, касаещи създаването и управлението на мрежата „Натура 2000.

При изчисляване на компенсаторните плащания по мярка 12.1. са взети за база агро-технологичните традиционни практики, прилагани в България към момента. В основата на изчисленията е показателят брутен марж, като средство за сравнение ефективността на различни земеделски дейности или технологии.

Размерът на компенсаторното плащане по Натура 2000 и рамковата директива за водите се определя чрез разликата в брутните маржове (получените приходи, от които са извадени съответните разходи за производството) *на хектар ИЗП при съответните видове дейности (производство) при вариант без забраните и ограниченията и при вариант със забраните и ограниченията.*

Компенсаторните плащания за подмярка 12.1 „Компенсаторни плащания за земеделски площи в Натура 2000" от ПРСР 2014 – 2020 г. се групират по три вида земеползване, а именно:

- пасища, ливади и мери (постоянно затревени площи);
- обработваеми земи (орни земи);
- трайни насаждения (овощни градини).

В методиката са разработени нива на компенсаторни плащания по всички забрани от заповедите за обявяване на защитените зони по Натура 2000 съгласно Директивата за птиците 2009/147/ЕО, диференцирани съответно за 3 вида райони:

- планински райони;

- райони с лошо-почвени условия, наричани други необлагодетелствани райони

- райони незасегнати от някое от двете ограничения, наричани в документа незасегнати от природни ограничения райони.

Помощта за земеделски стопани във връзка с директиви 92/43/ЕИО и 2009/147/ЕО се отпуска само по отношение на неблагоприятни условия, произтичащи от изискванията, които надхвърлят условията за добро земеделско и екологично състояние, посочени в член 94 и в приложение II към Регламент (ЕС) № 1306/2013, и приложимите критерии и минимални дейности, установени съгласно член 4, параграф 1, буква в), подточки ii) и iii) от Регламент (ЕС) № 1307/2013.

В Приложение № 2.1 е показана цялата методология, а в приложение 2.2 е представена таблица с компенсаторни плащания по зони и видове ограничения.

In case other delimited nature protection areas with environmental restrictions are chosen to be supported within this measure, specification of the sites and contribution to the implementation of Article 10 of Directive 92/43/EEC

Indication of the link between the implementation of the measure and the Prioritized Action Framework (Art 8(4) of Directive 92/43/EEC)

8.2.11. M13 — Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения (член 31)

8.2.11.1. Правно основание

Мярка „Плащания за райони с природни или други специфични ограничения” се прилага в съответствие с членове 31 и 32 от Регламент (ЕС) № 1305/2013.

Изискванията за спазване на кръстосаното съответствие са в съответствие с чл. 93 на Регламент (ЕС) № 1306/2013.

Обхватът на необлагодетелстваните райони в България е определен с Наредба за определяне на критериите за необлагодетелстваните райони и териториалния им обхват, приета с ПМС № 30 от 15.02.2008 г., обн. ДВ, бр. 20 от 26.02.2008 г., в сила от 26. 02. 2008 г.

8.2.11.2. Общо описание на мярката, включително нейната интервенционна логика и нейният принос за областите с поставен акцент и междусекторните цели

През 2008 г. България определя два вида необлагодетелствани райони: планински райони и райони с природни ограничения, различни от планинските, които към момента обхващат общо 26,36% от **земеделските земи** в страната. Подпомагането на земеделските стопани в необлагодетелстваните райони със съществуващия обхват ще допринесе не само за предотвратяване на изоставянето на

земеделските земи в тях, но и за опазване на биоразнообразието, тъй като тези райони обхващат повечето от естествените и полуестествените затревени площи – без дунавските и морските райони.

В периода 2014-2020 г. България ще осигурява подкрепа за следните необлагодетелствани райони: планински райони, други необлагодетелствани райони със съществени природни ограничения и специфични райони. Мярката се състои от 3 подмерки:

- 13.1 Компенсационни плащания в планински райони;
- 13.2 Компенсационни плащания за други райони, засегнати от значителни природни ограничения;
- 13.3 Компенсационни плащания за други райони, засегнати от специфични ограничения.

В Република България няма да се прилага схемата за плащания по първия стълб за необлагодетелстваните райони.

Плащанията по мярката допринасят за постигане на целите на **приоритет 4** „Възстановяване, опазване и укрепване на екосистемите, зависещи от селското и горското стопанство", **приоритетна област 4А** „Възстановяване и опазване на биологичното разнообразие, включително в области от Натура 2000, земеделие с висока природна стойност, както и опазване състоянието на европейския ландшафт".

До определяне на новите необлагодетелствани райони ще се прилагат подмерки 13.1. и 13.2. с обхват на необлагодетелстваните райони, определен съгласно изискванията на чл. 36 (а) (i) и чл. 36 (а) (ii) на Регламент (ЕО) № 1698/2005.

До края на 2017 г., България ще предефинира районите с природни ограничения, различни от планинските, като се основава на осемте биофизични критерии, съгласно Приложение III на Регламент (ЕС) № 1305/2013. До края на същата година ще се дефинират и районите със специфични ограничения, съгласно чл. 32 от Регламент (ЕС) № 1305/2013.

След предефиниране на необлагодетелстваните райони ще се прилагат и трите под-мерки 13.1., 13.2. и 13.3., както и преходната схема за райони природни ограничения различни от планинските, които са отпаднали при предефинирането на новия обхват.

Бенефициентите по мярката са активни земеделски стопани (физически и юридически лица) по смисъла на чл. 9 на Регламент (ЕС) 1307/2013 и съответното национално законодателство.

8.2.11.3. Приложно поле, ниво на подпомагане, допустими за подпомагане бенефициери, и, когато е приложимо — методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, разбити по подмярка и/или вид операция, когато е необходимо. За всеки вид операция уточняване на допустимите разходи, условията за допустимост, приложими размери и ставки на помощите и принципи във връзка с определянето на критерии за подбор

8.2.11.3.1. 13.1 Компенсационни плащания в планински район.

Подмярка:

- 13.1 — компенсационни плащания за земеделски стопани в планински райони

8.2.11.3.1.1. Описание на вида операция

Подкрепата за дейности, свързани със земеделското ползване в планинските необлагодетелствани райони и спазването на условията за поддържане на земята в добро агроекологично състояние в тези райони е необходима за предотвратяването на изоставянето на земеделските земи в тези райони, за повишаване привлекателността на ландшафта и за предотвратяване процеса на обезлюдяване на планинските райони.

Ще се подпомагат земеделски стопани, които извършват земеделска дейност на територията на планински район.

Обхватът на планинските райони в България е:

Брой на землищата и площ на планинските райони: Figure 3

Планински землища	Брой землища	Площ (км²)	% площ	Земеделски земи (ха) *	% Земеделски земи *
планински общо	1 718	42 302.92	38.20	836 067	16.6
Всичко в България	4 623	110 736.72	100.00	5 033 465	100.0

Figure 3

8.2.11.3.1.2. Вид подкрепа

Подпомагането се предоставя под формата на годишни плащания на хектар.

8.2.11.3.1.3. Връзка с друго законодателство

Чл.9 от Регламент (ЕС) № 1307/2013 на Европейския парламент и Съвета от 17 декември 2013 година за установяване на правила за директни плащания за земеделски стопани по схеми за подпомагане в рамките на общата селскостопанска политика и за отмяна на Регламент (ЕО) № 637/2008 на Съвета и Регламент (ЕО) № 73/2009 на Съвета и съответното национално законодателство, дефиниращо „активен земеделски стопанин”

8.2.11.3.1.4. Бенефициери

Бенефициентите по мярката са активни земеделски стопани (физически и юридически лица) по смисъла на чл. 9 на Регламент (ЕС) 1307/2013 и съответното национално законодателство.

Бенефициентите – физически лица, еднолични търговци и юридически лица трябва да са земеделски стопани по смисъла на Закона за подпомагане на земеделските производители (ЗПЗП).

8.2.11.3.1.5. Допустими разходи

Плащането отразява сумата от загубата на приходи и направените допълнителни разходи заради природните ограничения в планинските райони.

8.2.11.3.1.6. Условия за допустимост

Земеделските стопани трябва да обработват минимум 0,5 ха в планинските райони и да спазват условията за кръстосано съответствие, съгласно чл. 93 и Приложение II на Регламент (ЕС) № 1306/2013.

8.2.11.3.1.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

Не се прилага за необлагодетелстваните райони.

8.2.11.3.1.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

Диференцираните нива на плащания в планинските райони са в зависимост от размера на стопанството са следните.

Евро / хектар

до – 50,0 ха - 130 евро

за частта над 50,0 ха – 100,0 ха - 70евро

за частта над 100,0 ха - 30 евро

8.2.11.3.1.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.11.3.1.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

Съществува риск земеделския стопанин да не получи подпомагане, ако заяви площи, които не са в добро земеделско и екологично състояние, не спазва кръстосаното съответствие и са извън допустимия слой за подпомагане в момента на кандидатстване за субсидии за тези площи. Другият риск, който съществува е при очертаване на площите, земеделския стопанин да заяви земи съседни на неговите или други, които той всъщност не стопанисва.

8.2.11.3.1.9.2. Действия за смекчаване на последиците

Земеделските стопани, трябва да заявяват за подпомагане площи, които предварително са почистени/обработени и отговарят на условията за допустимост за подпомагане. Земеделските стопани, когато заявяват площи за подпомагане трябва да внимават и да очертават земи, които действително те стопанисват и имат правно основание за тези площи. В ИСАК е въведена отделна страница, на която са описани всички парцели, които земеделския стопанин е заявил извън допустимия слой за подпомагане. Бенефициентът се запознава с информацията за недопустимите площи и полага подпис върху съответната страница.

8.2.11.3.1.9.3. Обща оценка на мярката

Много лесно се кандидатства за подпомагане в необлагодетелстваните райони, тъй като искането за подпомагане представлява част от общото заявление за директни плащания. Важно е да се отбележи, че средствата, които получава бенефициента директно постъпват по неговата банкова сметка, без да е необходимо каквито и да са допълнителни заявления или други документи. Подпомагането в необлагодетелстваните райони цели да компенсира допълнителните разходи и пропуснати ползи на земеделския стопанин. Това подпомагането допринася и за противодействие на обезлюдяването, поддържане на земеделската дейност, поддържането на ландшафта и биологичното разнообразие, устойчиво управление на земята и др.

8.2.11.3.1.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Методологията за определяне на нивата на подпомагане и размерът им са подробно описани в Приложение 1 към Мярка 13. Изчислените плащания са направени от Института по Аграрна икономика към ССА. Източниците на изходната информация за изчисляване на подпомагането са Националният статистически институт, Система за агропазарна информация и Дирекция „Агростатистика" към МЗХ.

8.2.11.3.1.11. Специфична информация за операцията

Определяне на праговото ниво за площ на стопанство, въз основа на което държавата членка изчислява намаляването на плащанията

Неприложимо

[Определяне на райони с природни и други специфични ограничения] Описание на равнището на местната административна единица, което се прилага за определяне на площите.

Неприложимо

[Определяне на райони с природни и други специфични ограничения] Описание на прилагането на метода, включително на критериите, посочени в член 32 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 за определяне на границите на трите категории райони, посочени в същия член, включително описание и резултатите от прецизирането за райони с природни или други специфични ограничения, различни от планинските райони.

Неприложимо

8.2.11.3.2. 13.2 Компенсационни плащания за други райони, засегнати от значителни природни ограничения

Подмярка:

- 13.2 — компенсационни плащания за други райони, засегнати от значителни природни ограничения

8.2.11.3.2.1. Описание на вида операция

Един от факторите, които оказват пряко влияние на земеделската дейност в България е почвеното плодородие. Продуктивността на земята се измерва в категории от 1 до 10, като 1-ва е с най-висока продуктивност. Районите с ниска продуктивност имат ограничен потенциал за отглеждане на различни култури, в тях се налагат допълнителни производствени разходи и като цяло имат по-ниски икономически показатели в земеделието. С оглед предотвратяване на изоставянето на този тип земи, плащанията целят да компенсират земеделските стопани за природните ограничения в сравнение със земеделските стопани в благоприятните за земеделие райони.

Ще се подпомагат земеделски стопани, които извършват земеделска дейност на територията на райони с природни ограничения, различни от планинските.

Обхватът на районите с природни ограничения, различни от планинските (други НОР) в България е представен в таблицата.

Брой на землищата и площ на другите необлагодетелствани райони със съществени природни ограничения (ТАБЛИЦА 1)

Видове райони	Брой землища	Площ (км²)	% площ	Земеделски земи (ха)	% Земеделски земи *
Други НОР категория от 6-10	569	10 763.35	9.72	491 429	9.76
Всичко в България	4 623	110 736.72	100	5 033 465	100

Figure 1 Measure 13,2

8.2.11.3.2.2. Вид подкрепа

Подпомагането се предоставя под формата на годишни плащания на хектар .

8.2.11.3.2.3. Връзка с друго законодателство

Чл.9 от Регламент (ЕС) № 1307/2013 на Европейския парламент и Съвета от 17 декември 2013 година за установяване на правила за директни плащания за земеделски стопани по схеми за подпомагане в рамките на общата селскостопанска политика и за отмяна на Регламент (ЕО) №

637/2008 на Съвета и Регламент (ЕО) № 73/2009 на Съвета и съответното национално законодателство, дефиниращо „активен земеделски стопанин”

8.2.11.3.2.4. Бенефициери

Бенефициентите по мярката са активни земеделски стопани (физически и юридически лица) по смисъла на чл. 9 на Регламент (ЕС) 1307/2013 и съответното национално законодателство.

Бенефициентите – физически лица, еднолични търговци и юридически лица трябва да са земеделски стопани по смисъла на Закона за подпомагане на земеделските производители (ЗПЗП).

8.2.11.3.2.5. Допустими разходи

Плащането отразява сумата от загубата на приходи и направените допълнителни разходи заради природните ограничения в райони различни от планинските.

8.2.11.3.2.6. Условия за допустимост

Земеделските стопани трябва да обработват минимум 1 ха в район със съществени природни ограничения, различни от планинските и да спазват условията за кръстосано съответствие, съгласно чл. 93 и Приложение II на Регламент (ЕС) № 1306/2013.

8.2.11.3.2.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

Не се прилага за необлагодетелстваните райони

8.2.11.3.2.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

Диференцираните нива на плащания на земеделски стопани в райони с природни ограничения, различни от планинските райони, в зависимост от размера на стопанството са следните:

Евро / хектар

до – 50,0 ха - 70 евро

за частта над 50,0 ха – 100,0 ха - 30евро

за частта над 100,0 ха - 15 евро

8.2.11.3.2.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.11.3.2.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

Съществува риск земеделския стопанин да не получи подпомагане, ако заяви площи, които не са в добро земеделско и екологично състояние, не спазва кръстосаното съответствие и са извън допустимия слой за подпомагане в момента на кандидатстване за субсидии за тези площи. Другият риск, който съществува е при очертаване на площите, земеделския стопанин да заяви земи съседни на неговите или други, които той всъщност не стопанисва.

8.2.11.3.2.9.2. Действия за смекчаване на последиците

Земеделските стопани, трябва да заявяват за подпомагане площи, които предварително са почистени/обработени и отговарят на условията за допустимост за подпомагане. Земеделските стопани, когато заявяват площи за подпомагане трябва да внимават и да очертават земи, които действително те стопанисват и имат правно основание за тези площи. В ИСАК е въведена отделна страница, на която са описани всички парцели, които земеделския стопанин е заявил извън допустимия слой за подпомагане. Бенефициентът се запознава с информацията за недопустимите площи и полага подпис върху съответната страница.

8.2.11.3.2.9.3. Обща оценка на мярката

Много лесно се кандидатства за подпомагане в необлагодетелстваните райони, тъй като искането за подпомагане представлява част от общото заявление за директни плащания. Важно е да се отбележи, че средствата, които получава бенефициента директно постъпват по неговата банкова сметка, без да е необходимо каквито и да са допълнителни заявления или други документи. Подпомагането в необлагодетелстваните райони цели да компенсира допълнителните разходи и пропуснати ползи на земеделския стопанин. Това подпомагането допринася и за противодействие на обезлюдяването, поддържане на земеделската дейност, поддържането на ландшафта и биологичното разнообразие, устойчиво управление на земята и др.

8.2.11.3.2.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Методологията за определяне на нивата на подпомагане и размерът им са подробно описани в Приложение 1 към Мярка 13. Изчислените плащания са направени от Института по Аграрна икономика към ССА. Източниците на изходната информация за изчисляване на подпомагането са Националният статистически институт, Система за агропазарна информация и Дирекция

„Агростатистика” към МЗХ.

8.2.11.3.2.11. Специфична информация за операцията

Определяне на праговото ниво за площ на стопанство, въз основа на което държавата членка изчислява намаляването на плащанията

Неприложимо

[Определяне на райони с природни и други специфични ограничения] Описание на равнището на местната административна единица, което се прилага за определяне на площите.

Неприложимо

[Определяне на райони с природни и други специфични ограничения] Описание на прилагането на метода, включително на критериите, посочени в член 32 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 за определяне на границите на трите категории райони, посочени в същия член, включително описание и резултатите от прецизирането за райони с природни или други специфични ограничения, различни от планинските райони.

Неприложимо

8.2.11.4. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.11.4.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

Съществува риск земеделския стопанин да не получи подпомагане, ако заяви площи, които не са в добро земеделско и екологично състояние, не спазва кръстосаното съответствие и са извън допустимия слой за подпомагане в момента на кандидатстване за субсидии за тези площи. Другият риск, който съществува е при очертаване на площите, земеделския стопанин да заяви земи съседни на неговите или други, които той всъщност не стопанисва.

8.2.11.4.2. Действия за смекчаване на последиците

Земеделските стопани, трябва да заявяват за подпомагане площи, които предварително са почистени/обработени и отговарят на условията за допустимост за подпомагане. Земеделските стопани, когато заявяват площи за подпомагане трябва да внимават и да очертават земи, които действително те стопанисват и имат правно основание за тези площи. В ИСАК е въведена отделна страница, на която са описани всички парцели, които земеделския стопанин е заявил извън допустимия слой за подпомагане. Бенефициентът се запознава с информацията за недопустимите площи и полага подпис върху съответната страница.

8.2.11.4.3. Обща оценка на мярката

Много лесно се кандидатства за подпомагане в необлагодетелстваните райони, тъй като искането за подпомагане представлява част от общото заявление за директни плащания. Важно е да се отбележи,

че средствата, които получава бенефициента директно постъпват по неговата банкова сметка, без да е необходимо каквито и да са допълнителни заявления или други документи. Подпомагането в необлагодетелстваните райони цели да компенсира допълнителните разходи и пропуснати ползи на земеделския стопанин. Това подпомагането допринася и за противодействие на обезлюдяването, поддържане на земеделската дейност, поддържането на ландшафта и биологичното разнообразие, устойчиво управление на земята и др.

8.2.11.5. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Методологията за определяне на нивата на подпомагане и размерът им са подробно описани в Приложение 1 към Мярка 13. Изчислените плащания са направени от Института по Аграрна икономика към ССА. Източниците на изходната информация за изчисляване на подпомагането са Националният статистически институт, Система за агропазарна информация и Дирекция „Агростатистика" към МЗХ.

8.2.11.6. Специфична информация за мярката

Определяне на праговото ниво за площ на стопанство, въз основа на което държавата членка изчислява намаляването на плащанията

Неприложимо

[Определяне на райони с природни и други специфични ограничения] Описание на равнището на местната административна единица, което се прилага за определяне на площите.

Неприложимо

[Определяне на райони с природни и други специфични ограничения] Описание на прилагането на метода, включително на критериите, посочени в член 32 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 за определяне на границите на трите категории райони, посочени в същия член, включително описание и резултатите от прецизирането за райони с природни или други специфични ограничения, различни от планинските райони.

Неприложимо

8.2.11.7. Друга важна информация, необходима за по-доброто разбиране и прилагане на мярката

Допълнителна информация, специфична за мярката

Критерии за определяне и географски обхват на планинските необлагодетелствани райони

Определянето на планинските райони в България са на ниво LAU 2, като е използвана територията на землище, а не на населено място, защото не всички населени места имат земеделска земя. Критериите за избираемост се основават на ниво LAU 2 за цялото землище, като са взети предвид осреднените за землището стойности на различните определящи критерии. Средните височина и наклон на землището са определени като средно претеглени величини.

Планинските райони са землища които са:

- със средна надморска височина минимум 700 м;
- със среден наклон на терена минимум 20%;
- със средна надморска височина между минимум 500 м в комбинация със среден наклон на терена минимум 15%;
- хомогенизират се землища и група землища, съседни на планинските, на които минимум 90% от землищната граница граничи с планински землища. Групата от землища, които се хомогенизират са с обща площ по-малка от средната площ на землище в страната.

Списъкът със землищата, попадащи в обхвата на планинските и другите необлагодетелствани райони със съществени природни ограничения райони, е представен в Приложение 2 към Мярка 13.

Критерии за определяне и географски обхват на другите необлагодетелствани райони с природни ограничения, различни от планинските

Определянето на районите с природни ограничения, различни от планинските, в България е направено на ниво LAU 2, като е използвана територията на землище, а не на населено място, защото не всички населени места имат земеделска земя. Тези райони са определени въз основа на ниската продуктивност на земеделската земя. Продуктивността на земята се измерва в категории, обусловени от бонитетна оценка. В бонитетната оценка са взети предвид природните условия, които ограничават почвеното плодородие. Природните условия определят вегетационния период на даден район. Бонитетната оценка на земята е сравнителна оценка, основана на характеристиката на земята, която указва дали земята е подходяща за отглеждането на дадена култура или група култури, като се използва дадено ниво на земеделски техники и като се прави оценка на актуалното и потенциалното плодородие, изразено в сравнителни стойности – бонитетни оценки от 0 до 100. Бонитетните числа са групирани в 10 категории на земеделската земя, като първа е най-висока, а десета е най-ниска.

Всяко землище (LAU 2) е оценено спрямо среднопретеглената категория на земята му от 1 (висока) до 10 (ниска). Като „други" необлагодетелствани райони се определят землища със среднопретеглена категория на земеделската земя от 6-та до 10-та категория.

Списъкът със землищата, попадащи в обхвата на планинските и другите необлагодетелствани райони със съществени природни ограничения райони, е представен в Приложение 2 към Мярка 13.

Списъкът със землищата, попадащи в обхвата на районите със специфични ограничения, ще бъде представен в Приложение към ПРСР (2014-2020), след тяхното дефиниране.

Други важни забележки

Финансиране на стари задължения, поети по ПРСР (2007-2013)

За новите правни задължения, поети през 2014 г., не се прилага задължението на земеделския стопанин да продължи да обработва земята в необлагодетелстваните райони в продължение на 5 последователни години, както бе вменено на бенефициентите през периода 2007-2013 г.

Поетите ангажименти по дейности от ПРСР (2007-2013) ще бъдат финансирани от старата програмата до 2014 г.

От 2015 г. плащанията по мярката ще бъдат изплатени от бюджета на ПРСР (2014-2020). Бенефициентите, които са поели пет годишен ангажимент по мерките за необлагодетелстваните райони от ПРСР (2007-2013) трябва да изпълнят този ангажимент и след 2013 г.

Преходна схема за райони, които губят статута си на райони с ограничения

След като новото определяне на границите на районите с природни ограничения, различни от планинските райони, бъде завършено - най-късно в края на 2017 г., площите, определени в тази категория, които попадат в стария обхват, но не попадат в новия, влизат в преходна схема. Бенефициентите в тези райони ще получават максимум 80% от средната стойност на плащанията, които са получили в рамките на програмата за периода 2007-2013 г. Плащанията ще приключват поетапно като намаляват прогресивно до 2020 г., с максимум 20% от плащанията по Програмата за периода 2007-2013 г.

8.2.12. М14 – Хуманно отношение към животните (член 33)

Мярката ще стартира на по-късен етап.

8.2.13. М15 — Екологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство и опазване на горите (член 34)

Мярката ще стартира на по-късен етап.

8.2.14. М16 — Сътрудничество (член 35)

8.2.14.1. Правно основание

Чл. 35 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и за отмяна на Регламент (ЕО) №1698/2005 на Съвета; чл. 11 от Делегиран регламент (ЕС) №807/2014на Комисията от 11 март 2014 г. за допълнение на някои разпоредби на Регламент (ЕС) №1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и за въвеждане на преходни разпоредби.

8.2.14.2. Общо описание на мярката, включително нейната интервенционна логика и нейният принос за областите с поставен акцент и междусекторните цели

Подкрепата по мярката се предоставя за насърчаване на различни видове хоризонтално и вертикално сътрудничество в селскостопанския сектор, хранителната верига и горското стопанство. Чрез мярката ще се постигат целите на Европейското партньорство за иновации (ЕПИ) за селскостопанска производителност и устойчивост, посочени в член 55 на Регламент (ЕС) № 1305/2013. Включените за подкрепа дейности са от решаващо значение за повишаване на селскостопанската производителност, биоразнообразието, по-добро управление на земите и функционалността на почвите, интегрираната верига на доставки, качеството и безопасността на храните. Чрез мярката се подкрепят и дейности, свързани разработването на нови продукти, практики и технологии с подпомагане на редовното и устойчиво снабдяване с храна, фуражи и биоматериали. Мярката допринася в най-голяма степен за засилване и укрепване на връзките между земеделското производство и изследователската дейност. В изпълнение на стратегията мярката допринася за постигане на цел 1 и цел 2.

Целта на мярката е да се подкрепи прилагането на интерактивни иновационни модели за постигане на целите на Европейското партньорство за иновации (ЕПИ) за селскостопанска производителност и устойчивост, да се насърчи сътрудничеството за разработване на нови продукти, практики, процеси и технологии и да се стимулира икономически обосновано развитие на къси вериги на доставки, местните пазари и местните хранителни вериги. Мярката ще се прилага със следните подмерки:

16.1. Подкрепа за сформиране и функциониране на оперативни групи в рамките на ЕПИ за селскостопанска производителност и устойчивост;

16.2. Подкрепа за пилотни проекти и за развитие на нови продукти, практики, процеси и технологии

16.4. Подкрепа за хоризонтално и вертикално сътрудничество между участниците във веригата на доставки за изграждането и развитието на къси вериги на доставки и местни пазари. Подкрепа за дейности на местно равнище за популяризиране, свързани с развитието на късите вериги на доставки и местните пазари.

Мярката допринася основно към реализирането на **приоритетна област 1Б**. На основата на определените нужди, мярката допринася чрез съответните подмерки и дейности за следните приоритетни области **2А, 3А, 4А, 4Б, 4В, 5А, 5Б, 5В, 5Г, 5Д**.

Мярката допринася за трите пресечни цели (околна среда, климат и иновации) чрез следните подходи:

В пълна степен по хоризонтална цел иновации допринасят дейностите по подмярка 16.1. и в значителна степен допринасят дейностите по подмярка 16.2.

Подмярка 16.1 допринася в значителна степен по хоризонтални цели околна среда и климат чрез критериите за подбор и по-специално по приоритета в областта на биоразнообразие, екосистемни ,услуги функционалност на почвите и Натура 2000 и по приоритета в областта на ефективно и ефикасно управление на водите в селското стопанство и опазване от вредното въздействие на водите в земеделските земи. Постигнат резултат по подмярка 16.2. е подкрепа за поне един новосъздаден клъстер по приоритет в областта на поддържане и подобряване на генофонда в растениевъдството и животновъдството за повишаване на потенциала на първичното селскостопанско производство.

Дейностите по подмярка 16.4 допринасят по хоризонталните цели допълнително като чрез обединенията на малки стопанства и други икономическите оператори се съдейства за преодоляване на икономическите, екологичните и други отрицателни последици от разпокъсаността.

Постигнат резултат по подмярка 16.4 е минимум 60% от стопанствата, които участват в обединения за местни пазари да бъдат малки стопанства, съгласно определението в тематичната подпрограма.

8.2.14.3. Приложно поле, ниво на подпомагане, допустими за подпомагане бенефициери, и, когато е приложимо — методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, разбити по подмярка и/или вид операция, когато е необходимо. За всеки вид операция уточняване на допустимите разходи, условията за допустимост, приложими размери и ставки на помощите и принципи във връзка с определянето на критерии за подбор

8.2.14.3.1. Подмярка 16.1. Подкрепа за сформиране и функциониране на оперативни групи в рамките на ЕПИ.

Подмярка:

- 16.1 — подкрепа за сформиране и функциониране на оперативни групи в рамките на ЕПИ за селскостопанска производителност и устойчивост

8.2.14.3.1.1. Описание на вида операция

Подкрепата се предоставя за сформиране и функциониране на оперативни групи за постигането на целите на ЕПИ за селскостопанска производителност и устойчивост, посочени в член 56 на Регламент (ЕС) № 1305/2013. Оперативните групи са обединения по Закона за задълженията и договорите, които се създават от земеделски стопани, изследователи, консултанти и предприятия, в сектора на селското стопанство и храните. Оперативните групи се сформират за изпълнение на конкретен иновативен проект за конкретен период на действие.

За дейностите по подмярката се приема следното определение за иновации: *Иновацията е разработването и внедряването на нов или значително подобрен продукт (стока или услуга), нов процес, нов маркетингов метод, или нов организационен метод в бизнес практиките, организацията на работното място, или външни връзки, която води до повишаване на икономическа, социална и екологична ефективност.*

8.2.14.3.1.2. Вид подкрепа

Подкрепата се предоставя за сформиране на оперативни групи и за функциониране на оперативните групи. При кандидатстване за подкрепа оперативната група представя кратко описание на целта, основни предвиждани дейности и очаквани резултати с приложен характер, както и описание на първоначален състав на членовете на оперативната група. При кандидатстването за подкрепа се посочва ролята на всеки участник, правилата за взимане на решения, както и разпределяне на отговорностите. При кандидатстването се посочва дали оперативната група предвижда разширение на състава, като евентуалното разширение може да е свързано само с увеличение на броя на земеделските стопани.

Оперативните групи се задължават да разпространяват резултатите от своите проекти по-специално чрез мрежата за ЕПИ.

Подкрепата по мярката се отпуска като обща сума, която покрива разходите за сътрудничеството и разходите за изпълнение на проекти. Когато видът на осъществявания проект попада в обхвата на друга мярка по Регламент 1305/2013 ще се прилага съответния максимален размер на ставка на помощта.

8.2.14.3.1.3. Връзка с друго законодателство

Прилагането на подмярката е във връзка със законодателството на ЕС в областта на опазването на околната среда и биоразнообразието, опазване на почвите, управление на водите, безопасност на храните.

8.2.14.3.1.4. Бенефициери

Бенефициенти по подмярката са оперативни групи в рамките на ЕПИ за селскостопанска производителност и устойчивост, които изпълняват конкретен иновативен проект.

8.2.14.3.1.5. Допустими разходи

Бенефициентите по подмярката получават безвъзмездна помощ, която се отпуска под формата на стандартни разходи с размер на сумата по дейности

- Проучвания за приложимост на иновативния проект – 5 000 евро на година за оперативна група
- Стимулиране на интерес и разширяване на оперативната група – 10 000 евро на година за оперативна група
- Текущи разходи във връзка със сътрудничеството – 35 000 евро на година за оперативна група
- Преки разходи за изпълнение на иновативния проект, включително разходи за инвестиции – съгласно представен инвестиционен план.

Подкрепата е ограничена до максимален период от седем години.

8.2.14.3.1.6. Условия за допустимост

Оперативните групи трябва да отговарят на следните условия:

Да са сформирани от минимум два субекта, които са лица или организации от следния вид:

- Научни институти или опитни станции, които извършват научни изследвания и научно обслужване в областта на селското стопанство или горското стопанство или биотехнологиите или хранителните технологии и да са организации по Закона за Селскостопанската академия, Закона за Българската академия на науките;
- Висши училища, акредитирани по Закона за висшето образование с актуални акредитации по професионални направления „Растениевъдство“, „Растителна защита“, “Животновъдство“ „Ветеринарна медицина“, „Горско стопанство“, „Хранителни технологии“, „Биотехнологии“, „Науки за земята“.
- Неправителствени организации с предмет на дейност в областта на селското стопанство или в областта на горското стопанство или в областта на опазване на околната среда или в областта на водите.
- Земеделски стопани;
- МСП в областта на преработката на храни;
- Консултантска организация с предмет на консултантската дейност в областта на селското стопанство или храните.

Участието на земеделски стопани в оперативната група е задължително.

Да представят план, който съдържа следното:

- Описание на иновативния проект, който ще се разработва, изпитва, адаптира или изпълнява. В описанието се посочват цел, основни дейности и очаквани практически резултати;
- Описание на приноса на очакваните резултати към целите на ЕПИ заселскостопанска производителност и устойчивост;
- Етапи за изпълнение на иновативния проект.

Да представят вътрешни процедури за вземане на решения за разработването и изпълнението на

иновативни действия, включително разпределяне на отговорностите.

Да представят описание на формите и методите за разпространение на резултатите от своя проект по-специално чрез мрежата за ЕПИ, както и други информационни канали.

8.2.14.3.1.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

Критериите за избор се базират на следните принципи:

1. Оценка на целта на иновативния проект в съответствие със следните приоритети:

- Повишаване на производителносттта в стопанството и ефективно използване на ресурсите;
- Нови продукти и услуги за разширяване на пазарните възможности за първичното селскостопанско производство;
- Биоразнообразие, екосистемни услуги и функционалност на почвите и Натура 2000;
- Производство на качествени и безопасни храни и здравословен начин на живот;
- Ефективно и ефикасно управление на водите в селското стопанство и опазване от вредното въздействие на водите в земеделските земи.

2.Оценка на степента на значимост на резултатите от иновативния проект за първичното производство на земеделска продукция или преработката;

3. Оценка на капацитета на оперативната група за изпълнението на целите на иновативния проект.Оценката се извършва на базата на вътрешните процедури за вземане на решения и разпределението на отговорностите.

8.2.14.3.1.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

За разходите за проучвания, разходите за стимулиране на интерес и за текущите разходи във връзка със сътрудничеството максималният интензитет на помощта е 100%.

За преките разходи за изпълнението на иновативния проект максималният интензитет на помощта е:

- в случай на преки разходи, които могат да бъдат покрити от друга мярка за развитие на селските райони, същият като максималния по тази мярка;
- 100% в другите случаи.

Максимално допустимият размер на помощта за една оперативна група за периода на прилагане на програмата е 1 000 000 евро.

8.2.14.3.1.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.14.3.1.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

1. Определяне разумността на предложените разходи;

2. Условия за допустимост и критерий за подбор;

3. Липсата на разбиране на изискванията и информираност от страна на бенефициентите, което от своя страна води до по-високо ниво на грешка;

4. Прилагане на правилата за обществени поръчки;

5. Двойно финансиране;

6. Изкуствено създадени условия за получаване на приоритет.

8.2.14.3.1.9.2. Действия за смекчаване на последиците

1.1. Въвеждане на механизъм за оценка на обоснованост на разходите на база на разписаните критерии за лимитиране на разходи до пазарната им стойност, като се гарантира своевременно актуализиране на базата данни с референтни цени;

1.2. Използване на механизма за оценка на предложените разходи посредством сравняване на три оферти, като ще се продължи утвърдената добра практика за извършване на насрещна проверка на предоставените конкурентни оферти;

1.3. За дейностите, при които помощта ще се предоставя под формата на стандартни разходи, ще бъде създаден механизъм за извършване на контрол на съответствие на заявените разходи с максимално допустимите;

2.1. Дефиниране в нормативната уредба на допълнителни изисквания и дефиниции, свързани с определяне на допустимостта, включително изискване на документи, даващи възможност за проверка и определяне на критериите за допустимост;

2.2. Подобряване на контролните системи, въвеждане на методологии за оценка и образци на документи;

2.3. Дефиниране на ясни, проверими и котролируеми критерии за подбор в съответствие с нуждите на програмата, гарантиращи правилното насочване на инвестициите;

2.4. Подобряване на контролните системи във връзка с опростеното предоставяне на финансова помощ под формата на стандартни разходи за дейностите по акта на сътрудничеството;

3.1. Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти;

4.1. На база придобитият опит от програмен период 2007-2013 изготвените и съгласувани с компетентните и контролни органи в областта на обществените поръчки указания, ще бъдат задължителни за прилагане от възложителите, допустими по различните подмерки от ПРСР 2014-2020;

4.2. Ще продължи да се извършва, освен последващ, и предварителен контрол за спазване на изискванията, заложени в указанията, преди стартирането на обществената поръчка. За неизпълнение на предвидените условия и изискванията на законодателството, бенефициентите

ще бъдат прилагани санкции, съответстващи на предвидените в законодателството;

4.3. С Постановление № 70 на МС в сила от 14.11.2014 г. към Министерски съвет се създава Методически съвет по финансови корекции, който подобрява координацията на процеса по определяне и извършване на финансови корекции във връзка с нарушения, установени при възлагането и изпълнението на обществените поръчки и договори по проекти, съфинансирани със средства от ЕС;

5.1. Въвеждане на адекватно разграничаване на отделните операции и бенефициенти, допустими по мерките от ПРСР и ще бъдат извършвани и кръстосани проверки с останалите мерки от програмата;

5.2. Осигуряване на връзка с ИСУН 2020, с цел извършване на проверки за двойно финансиране с другите ЕСИ фондове;

6.1. Ще бъдат включени елементи за проверка в контролните процедури, както и изисквания в нормативната уредба за предотвратяване на условията, които определят създаването им;

6.2. На база придобития опит от програмен период 2007-2013 ще се елиминират критериите за подбор, които водят до създаването на изкуствени условия.

8.2.14.3.1.9.3. Обща оценка на мярката

Опитът от прилагане на мерки от предходния планов период допринесе за изграждане на административния капацитет за извършване на проверки за допустимост на ниво операции, бенефициенти и разходи.

Предвид описаните мерки за минимизиране на риска, РА счита, че с въвеждането на предвидените действия за смекчаване, ще бъде постигната повишена проверимост и контрол на заложените изисквания в под-мярката. По време на изпълнение на Програмата ще се извършва текуща оценка на проверимостта и възможността за контрол, като при необходимост, мерките ще се коригират своевременно в зависимост от нуждите.

Контролът по подмярката ще се извършва чрез проверки, които ще включват системни административни проверки за всички заявления за финансова помощ (заявления за подпомагане и искания за плащане), като ще бъдат допълвани от проверки на място.

В периода 2007-2013 г. не е прилагана еквивалентна мярка и не са налични установени конкретни рискове от външни проверяващи органи. Идентифицираните общи слабости по други мерки от ПРСР 2007-2013 ще бъдат взети предвид при изграждане на системите за контрол.

Допълнително ще се изгради механизъм за отваряне на приеми на проекти въз основа на предполагаемия интерес и възможностите на компетентните органи за обработката им в поставените нормативни срокове.

8.2.14.3.1.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Определянето на стойността на разходите за проучвания, разходите за стимулиране на интерес и за текущите разходи във връзка със сътрудничеството за всяка оперативна група ще се базира на стандартни разходи, съгласно чл. 67, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕС) № 1303/2013. При определянето на стандартните изчисления за разходите ще се прилагат условията на чл. 67, параграф 5, буква а) от Регламент (ЕС) № 1303/2013.

Стандартните разходи по подмярка 16.1. са изчислени по методика, при която е допуснато, че ще има три вида разходи, които произтичат от акта на сътрудничеството и организацията на изпълнението на иновативния проект на оперативните групи. Определянето на вида на опростените разходи за сформиране и функциониране на ОП на ЕПИ и методиката за извършване на изчисленията се базира на използването на методите на статистическия анализ и по-точно на технологията „Извличане на знания от данни“ (*Data mining*) като процес на откриване на смислени корелации, зависимости, повтарящи се образци и тенденции в големи масиви от данни. Този вид извличане на данни посредством предварително формулирани заявки към базите данни събрани от предишни периоди, генерира имплицитно формулирана на не очевидна, предварително известна и полезна информация за използване на допустими, одобрени, прозрачно и точно направени разходи в минали периода за оценка на бъдещите такива. Предложени са три вида разходи, произтичащи от акта на сътрудничество, групирани съгласно т.5 от Guidance document “Co-operation” measure (version:November 2014), а именно: разходи за проучвания; разходи за стимулиране на интерес и разширяване на състава на оперативната група; текущи разходи във връзка със сътрудничеството.

Изчисленията на стандартните разходи са извършени от Съюз на икономистите в България, който е функционално независим орган от Министерство на земеделието и храните и Държавен фонд „Земеделие“, съгласно чл.62 , пар.2 от регламент 1305/2013. Методиката е представена в *приложение* на програмата.

8.2.14.3.1.11. Специфична информация за операцията

Определяне на характеристиките на пилотните проекти, клъстерите, мрежите, късите вериги на доставки и местните пазари

Неприложимо

8.2.14.3.2. Подмярка 16.2. Подкрепа за пилотни проекти и за развитие на нови продукти, практики, процеси и технологии

Подмярка:

- 16.2 — подпомагане за пилотни проекти и за разработване на нови продукти, практики, процеси и технологии

8.2.14.3.2.1. Описание на вида операция

Подкрепата се предоставя на новосъздадени клъстери, в които са групирани независими предприятия, включително новосъздадени предприятия, малки, средни и големи предприятия, както и консултативни органи и/или научноизследователски организации, които целят да стимулират икономическата/иновативната дейност чрез утвърждаване на усилено взаимодействие, споделянето на съоръжения и обмена на знания и експертен опит, както и чрез ефективно допринасяне за трансфера на знания, свързването в мрежа и разпространяването на информация сред предприятията в клъстера.

Подкрепата се предоставя за изпълнение на проекти насочени към производство на качествени и безопасни храни; подобряване на конкурентоспособността на първичните производители чрез по-доброто им интегриране в селскостопанската и хранителната верига; възстановяване, опазване и укрепване на биологичното разнообразие и опазване на околната среда.

Един новосъздаден клъстер може да изпълнява един проект за сътрудничество. В проекта се посочва организацията на сътрудничеството в рамките на клъстера, участниците и икономическата/иновативна дейност на всеки участник, както и общите дейности, вида на споделените съоръжения, информацията, която ще се разпространява сред участниците, включени в клъстера.

8.2.14.3.2.2. Вид подкрепа

Подкрепата се предоставя на новосъздаден клъстери за изпълнение на действията по конкретни проекти за сътрудничество.

По подмярката не се подкрепят проекти, които са самостоятелни научни изследвания.

В проектите не може да се включват: демонстрационни обекти, съгласно определянето им като такива по подмярка 1.2. от мярка 1“Трансфер на знания и дейности за осведомяване“; обекти включвани в проекти за подкрепа по ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“; дейности, подкрепени по ОП „Иновации и конкурентоспособност“ и лица в съответствие с демаркацията.

8.2.14.3.2.3. Връзка с друго законодателство

Прилагането на подмярката е във връзка със законодателството на ЕС в областта на опазването на околната среда, биоразнообразието и безопасност на храните.

8.2.14.3.2.4. Бенефициери

Бенефициенти по подмярката са новосъздадени клъстери, които изпълняват конкретни проекти за сътрудничество.

8.2.14.3.2.5. Допустими разходи

Бенефициентите по подмярката получават безвъзмездна помощ, която се отпуска под формата на стандартни разходи с размер на сумата по дейности:

- Проучвания за приложимост на проекта за сътрудничество – 5 000 евро на година за новосъздаден клъстер;
- Стимулиране на интерес и разширяване на състава на клъстера – 10 000 евро на година за новосъздаден клъсте;
- Текущи разходи във връзка със сътрудничеството – 35 000 евро на година за новосъздаден клъстер
- Преки разходи за изпълнение на проект за сътрудничество, включително разходи за инвестиции – съгласно представен инвестиционен план.

8.2.14.3.2.6. Условия за допустимост

Бенефициентите трябва да отговарят на следните условия:

1. Да са новосъздаден клъстер под формата на обединение, в което са включени лица или организации от следния вид:

- Независими предприятия, включително новосъздадени, които могат да бъдат: малки, средни или големи предприятия, извършващи дейност в областта на първичното производство на земеделска продукция или преработката.
- Научноизследователски организации, които могат да бъдат: научни институти или опитни станции, които извършват научни изследвания и научно обслужване в областта на селското стопанство или биотехнологиите или хранителните технологии и са организации по Закона за Селскостопанската академия, Закона за Българската академия на науките; висши училища, акредитирани по Закона за висшето образование с актуални акредитации по професионални направления „Растениевъдство“, „Растителна защита“, “Животновъдство“ „Ветеринарна медицина“, „Хранителни технологии“, „Биотехнологии“, „Науки за земята“.
- Организации, които осъществяват оценка на съответствието на качествените характеристики на храните, лабораторно-диагностична и научноизследователска дейност, обучение и квалификация.
- Експериментални лаборатории, изследователски институти по смисъла на чл. 60 от Закона за

администрацията.
- Консултантски организации с предмет на консултантската дейност в областта на селското стопанство или храните.

2. Клъстерът да е обединение от минимум 5 субекта от допустимите лица или организации.

3. Дейностите, които ще се извършват в клъстера, да са в обхвата на Приложение I от ДФЕС.

4. Да бъде представен подробен план и етапи за изпълнение на проекта за сътрудничество.

Съдържанието на плана е представено в **т. 8.2.14.3.2.12. Information specific to the operation**

8.2.14.3.2.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

Критериите за избор се базират на следните принципи:

1. Оценка на основните характеристики на клъстера – структура, териториално покритие, регионално или секторно значение,

2. Оценка на планираните дейности на клъстера и степента на покриване на една или повече от следните области:

- Производство и изпитване на качествени и безопасни храни;
- Поддържане и подобряване на генофонда в растениевъдството и животновъдството за повишаване на потенциала на първичното селскостопанско производство;
- Подобряване на възможностите за развитие на сектора/секторите в които оперира клъстера.

3. Оценка на методите за трансфер на знания и разпространението на информация сред участниците в клъстера;

4. Оценка на вида и качеството на споделените съоръжения, които са предвидени в инвестиционния план във връзка със значението за участниците в клъстера и устойчивост на резултатите от използването им.

8.2.14.3.2.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

За разходите за проучвания, разходите за стимулиране на интерес и приобщаване към сътрудничеството и за текущите разходи максималният интензитет на помощта е 50%, съгласно част 3.10 от Насоки на Европейския съюз за държавната помощ в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за периода 2014-2020 г. (2014/C 204/01) и ще бъде в съответствие с нотифицирана държавна помощ.

За преките разходи за изпълнението на проекта максималният интензитет на помощта в случай на преки разходи, които могат да бъдат покрити от друга мярка за развитие на селските райони, същият като максималния по тази мярка и в съответствие с нотифицирана държавна помощ по същата мярка. В други случаи в съответствие с нотифицирана държавна помощ по схемата по подмярката.

Максимално допустимият размер на помощта за периода на прилагане на програмата е 1 500 000

евро и ще бъде в съответствие с нотифицирана държавна помощ.

8.2.14.3.2.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.14.3.2.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

1. Определяне разумността на предложените разходи;

2. Условия за допустимост и критерий за подбор;

3. Липсата на разбиране на изискванията и информираност от страна на бенефициентите, което от своя страна води до по-високо ниво на грешка;

4. Прилагане на правилата за обществени поръчки;

5. Двойно финансиране;

6. Изкуствено създадени условия за получаване на приоритет.

8.2.14.3.2.9.2. Действия за смекчаване на последиците

1.1.Въвеждане на механизъм за оценка на обоснованост на разходите на база на разписаните критерии за лимитиране на разходи до пазарната им стойност, като се гарантира своевременно актуализиране на базата данни с референтни цени;

1.2. Използване на механизма за оценка на предложените разходи посредством сравняване на три оферти, като ще се продължи утвърдената добра практика за извършване на насрещна проверка на предоставените конкурентни оферти;

1.3. За дейностите, при които помощта ще се предоставя под формата на стандартни разходи, ще бъде създаден механизъм за извършване на контрол на съответствие на заявените разходи с максимално допустимите;

2.1. Дефиниране в нормативната уредба на допълнителни изисквания и дефиниции, свързани с определяне на допустимостта, включително изискване на документи, даващи възможност за проверка и определяне на критериите за допустимост;

2.2. Подобряване на контролните системи, въвеждане на методологии за оценка и образци на документи;

2.3. Дефиниране на ясни, проверими и котролируеми критерии за подбор в съответствие с нуждите на програмата, гарантиращи правилното насочване на инвестициите;

2.4. Подобряване на контролните системи във връзка с опростеното предоставяне на финансова помощ под формата на стандартни разходи за дейностите по акта на сътрудничеството;

3.1. Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се

гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти;

4.1. На база придобитият опит от програмен период 2007-2013 изготвените и съгласувани с компетентните и контролни органи в областта на обществените поръчки указания, ще бъдат задължителни за прилагане от възложителите, допустими по различните подмерки от ПРСР 2014-2020;

4.2. Ще продължи да се извършва, освен последващ, и предварителен контрол за спазване на изискванията, заложени в указанията, преди стартирането на обществената поръчка. За неизпълнение на предвидените условия и изискванията на законодателството, бенефициентите ще бъдат прилагани санкции, съответстващи на предвидените в законодателството;

4.3. С Постановление № 70 на МС в сила от 14.11.2014 г. към Министерски съвет се създава Методически съвет по финансови корекции, който подобрява координацията на процеса по определяне и извършване на финансови корекции във връзка с нарушения, установени при възлагането и изпълнението на обществените поръчки и договори по проекти, съфинансирани със средства от ЕС;

5.1. Въвеждане на адекватно разграничаване на отделните операции и бенефициенти, допустими по мерките от ПРСР и ще бъдат извършвани и кръстосани проверки с останалите мерки от програмата;

5.2. Осигуряване на връзка с ИСУН 2020, с цел извършване на проверки за двойно финансиране с другите ЕСИ фондове. Също така, при старта на програмите ще бъде съставена междуведомствена работна група, която да координира въпросите по демаркацията и допълняемостта между двете програми (ПРСР и ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“) във всички фази на проектния цикъл (избор на операции, програмиране, наблюдение и оценка на изпълнението);

6.1. Ще бъдат включени елементи за проверка в контролните процедури, както и изисквания в нормативната уредба за предотвратяване на условията, които определят създаването им;

6.2. На база придобития опит от програмен период 2007-2013 ще се елиминират критериите за подбор, които водят до създаването на изкуствени условия.

8.2.14.3.2.9.3. Обща оценка на мярката

Опитът от прилагане на мерки от предходния планов период допринесе за изграждане на административния капацитет за извършване на проверки за допустимост на ниво операции, бенефициенти и разходи.

Предвид описаните мерки за минимизиране на риска, РА счита, че с въвеждането на предвидените действия за смекчаване, ще бъде постигната повишена проверимост и контрол на заложените изисквания в под-мярката. По време на изпълнение на Програмата ще се извършва текуща оценка на проверимостта и възможността за контрол, като при необходимост, мерките ще се коригират своевременно в зависимост от нуждите.

Контролът по подмярката ще се извършва чрез проверки, които ще включват системни административни проверки за всички заявления за финансова помощ (заявления за подпомагане и

искания за плащане), като ще бъдат допълвани от проверки на място.

В периода 2007-2013 г. не е прилагана еквивалентна мярка и не са налични установени конкретни рискове от външни проверяващи органи. Идентифицираните общи слабости по други мерки от ПРСР 2007-2013 ще бъдат взети предвид при изграждане на системите за контрол.

Допълнително ще се изгради механизъм за отваряне на приеми на проекти въз основа на предполагаемия интерес и възможностите на компетентните органи за обработката им в поставените нормативни срокове.

8.2.14.3.2.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Определянето на стойността на разходите за проучвания, разходите за стимулиране на интерес и за текущите разходи във връзка със сътрудничеството за всяка оперативна група ще се базира на стандартни разходи, съгласно чл. 67, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕС) № 1303/2013. При определянето на стандартните изчисления за разходите ще се прилагат условията на чл. 67, параграф 5, буква а) от Регламент (ЕС) № 1303/2013.

Стандартните разходи по подмярка 16.2. са изчислени по методика, при която е допуснато, че ще има три вида разходи, които произтичат от акта на сътрудничеството и организацията на изпълнението на проекта за сътрудничество на новосъздаден клъстер. Определянето на вида на опростените разходи за сформиране и функциониране на ОП на ЕПИ и методиката за извършване на изчисленията се базира на използването на методите на статистическия анализ и по-точно на технологията „Извличане на знания от данни“ (*Data mining*) като процес на откриване на смислени корелации, зависимости, повтарящи се образци и тенденции в големи масиви от данни. Този вид извличане на данни посредством предварително формулирани заявки към базите данни събрани от предишни периоди, генерира имплицитно формулирана на не очевидна, предварително известна и полезна информация за използване на допустими, одобрени, прозрачно и точно направени разходи в минали периода за оценка на бъдещите такива. Предложени са три вида разходи, произтичащи от акта на сътрудничество, групирани съгласно т.5 от Guidance document “Co-operation” measure (version:November 2014), а именно: разходи за проучвания; разходи за стимулиране на интерес и разширяване на състава на новосъздадения клъстер; текущи разходи във връзка със сътрудничеството.

Изчисленията на стандартните разходи са извършени от Съюз на икономистите в България, който е функционално независим орган от Министерство на земеделието и храните и Държавен фонд „Земеделие“, съгласно чл.62 , пар.2 от регламент 1305/2013. Методиката е представена в *приложение* на програмата.

8.2.14.3.2.11. Специфична информация за операцията

Определяне на характеристиките на пилотните проекти, клъстерите, мрежите, късите вериги на доставки и местните пазари

Дефиниция на клъстер съгласно чл. 2 параграф 1 буква р) от регламент 1605/2013

Клъстер означава групиране на независими предприятия, включително новосъздадени предприятия,

малки, средни и големи предприятия, както и консултативни органи и/или научноизследователски организации, които целят да стимулират икономическата/иновативната дейност чрез утвърждаване на усилено взаимодействие, споделянето на съоръжения и обмена на знания и експертен опит, както и чрез ефективно допринасяне за трансфера на знания, свързването в мрежа и разпространяването на информация сред предприятията в клъстера.

8.2.14.3.3. Подмярка 16.4. Подкрепа за хоризонтално и вертикално сътрудничество между участниците във веригата на доставки.

Подмярка:

- 16.4 — подпомагане за хоризонтално и вертикално сътрудничество между участниците във веригата на доставки за изграждането и развитието на къси вериги на доставки и местни пазари и за дейности на местно равнище за популяризиране, свързани с развитието на късите вериги на доставки и местните пазари

8.2.14.3.3.1. Описание на вида операция

Подпомагането по подмярката е насочено към къси вериги на доставки и местни пазари.

За определянето на късите вериги на доставки се прилага т.56 от част 2.4. Дефиниции от Насоки на Европейския съюз за държавната помощ в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за периода 2014-2020 г. (2014/C 204/01), според които „къса верига на доставки“ означава верига на доставки, в която участват ограничен брой икономически оператори, поели ангажимент да си сътрудничат и посветени на местното икономическо развитие и близките териториални и социални отношения между производители, преработвателни и потребители. За определянето на местни пазари се прилага т.60, буква (а) от част 2.4. Дефиниции от Насоки на Европейския съюз за държавната помощ в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за периода 2014-2020 г. (2014/C 204/01), според които „местни пазари“ означава пазари в радиус от 75 км от стопанството на произход на продукта, в който радиус трябва да се осъществяват, както преработката, така и продажбата му на крайния потребител.

Подпомагането е в съответствие с условията на Закона за храните и Наредба №26 от 14.10.2010 г. за специфичните изисквания за директните доставки на малки количества суровини и храни от животински произход.

Подпомагат се организации, които изпълняват колективни проекти и се определят за нуждите на подмярката като:

- Обединение за къса верига на доставки или
- Обединение за местен пазар

8.2.14.3.3.2. Вид подкрепа

Подкрепата се предоставя за създаване и развитие на къси вериги на доставки и за създаване и развитие на местни пазари, съгласно определенията в подмярката. Подпомагането обхваща само къси вериги на доставки, които включват не повече от един посредник между земеделския стопанин и потребителя.

Предоставя се помощ и за дейности за популяризиране на къси вериги на доставки и на местни пазари, които отговарят на определенията в подмярката.

За да са допустими за подпомагане дейности за популяризиране трябва да изпълняват минимум следните условия:

- да уведомяват потенциалните потребители, че дадена къса верига на доставки или даден местен пазар съществуват;
- да представят ползите от покупките от конкретна къса верига на доставки или конкретен местен пазар;
- подпомагането за популяризиране е част от проект за развиването на конкретна къса верига на доставки или на конкретен местен пазар.

8.2.14.3.3.3. Връзка с друго законодателство

Прилагането на подмярката е в съответствие с европейското и националното законодателство в областта на животновъдството, хигиена и безопасност на храните, ветеринарномедицинската дейност, законодателство свързано със специфичните изисквания за директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход както и Насоки на Европейския съюз за държавната помощ в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за периода 2014-2020 г. (2014/C 204/01).

8.2.14.3.3.4. Бенефициери

Бенефициентите са организации, съставени от земеделски стопани, МСП или търговци на дребно, които извършват своите дейности в обхвата на конкретна къса верига на доставки или н обхвата на конкретен местен пазар. Организациите могат да бъдат юридически лица по търговския закон или обединения по Закона за задълженията и договорите, които осъществяват хоризонтално и вертикално сътрудничество за изграждането и развитието къси вериги на доставки или за изграждането и развитието на местни пазари.

При кандидатстване за подкрепа по подмярката организациите се определят като„Обединение за къса верига на доставки" като се добавя и конкретно име „Обединение за местен пазар" като се добавя и конкретно име, с цел идентифициране при дейностите за популяризиране.

8.2.14.3.3.5. Допустими разходи

Бенефициентите по подмярката получават безвъзмездна помощ, която се отпуска под формата на стандартни разходи с размер на сумата по дейности

- Проучвания за приложимост на проекта за сътрудничество – 5 000 евро на година за обединение за къса верига на доставки или обединение за местен пазар;
- Стимулиране на интерес и разширяване на състава – 10 000 евро на година за обединение за къса верига на доставки или обединение за местен пазар;
- Текущи разходи във връзка със сътрудничеството – 35 000 евро на година за обединение за къса верига на доставки или обединение за местен пазар;
- Разходи за популяризиране – 20 000 евро на година за обединение за къса верига на доставки или обединение за местен пазар;

Преки разходи за изпълнение на проект за сътрудничество, включително разходи за инвестиции –

съгласно представен инвестиционен план.

8.2.14.3.3.6. Условия за допустимост

За да са допустими за подпомагане бенефициентите трябва да отговарят на следните условия:

Да са обединение за къса верига на доставки или обединение за местен пазар, съгласно изискванията, посочени в подмярката;

Участниците в обединението да отговарят на поне едно от следните условия:

- Земеделски стопани, включително групи и организации на производители;
- МСП;
- Търговци на дребно;

Участието на земеделските стопани е задължително.

Да представят колективен проект за сътрудничество, в който е посочено следното:

- Териториален обхват на действие на късата верига на доставки или на местния пазар;
- Брой и вид на участниците в сътрудничеството;
- Дейности, които ще се извършват от обединението;
- Продукти, включени в предмета на сътрудничеството;
- Бизнес план за изпълнение на дейностите;
- Инвестиционен план за осъществяване на сътрудничеството;
- План за популяризиране.
- Договор за създаване на обединението.

8.2.14.3.3.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

Критериите за избор се базират на следните принципи и характеристики:

- Оценка на териториалния обхват на проекта

Приоритет ще се дава на проекти, които се изпълняват в планински и полупланински райони.

- Оценка на участниците в проекта

Приоритет ще се дава на проекти, в които са включени малки стопанства, съгласно определението в тематичната подпрограма и/ или признати групи или организации на производители. Приоритетът ще бъде с тежест при избора 50%.

- Оценка на видовете продукти, включени в обхвата на сътрудничеството

Приоритет ще се дава на проекти, които са за секторите производство или преработка на плодове и зеленчуци и/или производство и преработка на продукти от животински произход.

8.2.14.3.3.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

За разходите за проучвания, разходите за стимулиране на интерес и приобщаване към сътрудничеството и за текущите разходи максималният интензитет на помощта е 50%, съгласно част 3.10 от Насоки на Европейския съюз за държавната помощ в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за периода 2014-2020 г. (2014/C 204/01) и ще бъде в съответствие с нотифицирана държавна помощ.

За преките разходи за изпълнението на проекта максималният интензитет на помощта в случай на преки разходи, които могат да бъдат покрити от друга мярка за развитие на селските райони, същият като максималния по тази мярка и в съответствие с нотифицирана държавна помощ по същата мярка. В други случаи в съответствие с нотифицирана държавна помощ по схемата по подмярката.

Максимално допустимият размер на помощта за периода на прилагане на програмата е 500 000 евро и ще бъде в съответствие с нотифицирана държавна помощ.

8.2.14.3.3.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.14.3.3.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

1. Определяне разумността на предложените разходи;

2. Условия за допустимост и критерий за подбор;

3. Липсата на разбиране на изискванията и информираност от страна на бенефициентите, което от своя страна води до по-високо ниво на грешка;

4. Двойно финансиране;

5. Изкуствено създадени условия за получаване на приоритет.

8.2.14.3.3.9.2. Действия за смекчаване на последиците

1.1.Въвеждане на механизъм за оценка на обоснованост на разходите на база на разписаните критерии за лимитиране на разходи до пазарната им стойност, като се гарантира своевременно актуализиране на базата данни с референтни цени;

1.2. Използване на механизма за оценка на предложените разходи посредством сравняване на три оферти, като ще се продължи утвърдената добра практика за извършване на насрещна проверка на предоставените конкурентни оферти;

1.3. За дейностите, при които помощта ще се предоставя под формата на стандартни разходи, ще бъде създаден механизъм за извършване на контрол на съответствие на заявените разходи с максимално допустимите;

2.1. Дефиниране в нормативната уредба на допълнителни изисквания и дефиниции, свързани с

определяне на допустимостта, включително изискване на документи, даващи възможност за проверка и определяне на критериите за допустимост;

2.2. Подобряване на контролните системи, въвеждане на методологии за оценка и образци на документи;

2.3. Дефиниране на ясни, проверими и котролируеми критерии за подбор в съответствие с нуждите на програмата, гарантиращи правилното насочване на инвестициите;

2.4. Подобряване на контролните системи във връзка с опростеното предоставяне на финансова помощ под формата на стандартни разходи за дейностите по акта на сътрудничеството и за дейностите за популяризиране;

3.1. Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти;

4.1. Въвеждане на адекватно разграничаване на отделните операции и бенефициенти, допустими по мерките от ПРСР и ще бъдат извършвани и кръстосани проверки с останалите мерки от програмата;

4.2. Осигуряване на връзка с ИСУН 2020, с цел извършване на проверки за двойно финансиране с другите ЕСИ фондове;

5.1. Ще бъдат включени елементи за проверка в контролните процедури, както и изисквания в нормативната уредба за предотвратяване на условията, които определят създаването им;

5.2. На база придобития опит от програмен период 2007-2013 ще се елиминират критериите за подбор, които водят до създаването на изкуствени условия.

8.2.14.3.3.9.3. Обща оценка на мярката

Опитът от прилагане на мерки от предходния планов период допринесе за изграждане на административния капацитет за извършване на проверки за допустимост на ниво операции, бенефициенти и разходи.

Предвид описаните мерки за минимизиране на риска, РА счита, че с въвеждането на предвидените действия за смекчаване, ще бъде постигната повишена проверимост и контрол на заложените изисквания в под-мярката. По време на изпълнение на Програмата ще се извършва текуща оценка на проверимостта и възможността за контрол, като при необходимост, мерките ще се коригират своевременно в зависимост от нуждите.

Контролът по подмярката ще се извършва чрез проверки, които ще включват системни административни проверки за всички заявления за финансова помощ (заявления за подпомагане и искания за плащане), като ще бъдат допълвани от проверки на място.

В периода 2007-2013 г. не е прилагана еквивалентна мярка и не са налични установени конкретни рискове от външни проверяващи органи. Идентифицираните общи слабости по други мерки от ПРСР 2007-2013 ще бъдат взети предвид при изграждане на системите за контрол.

Допълнително ще се изгради механизъм за отваряне на приеми на проекти въз основа на

предполагаемия интерес и възможностите на компетентните органи за обработката им в поставените нормативни срокове.

8.2.14.3.3.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Определянето на стойността на разходите за проучвания, разходите за стимулиране на интерес и за текущите разходи във връзка със сътрудничеството за всяка оперативна група ще се базира на стандартни разходи, съгласно чл. 67, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕС) № 1303/2013. При определянето на стандартните изчисления за разходите ще се прилагат условията на чл. 67, параграф 5, буква а) от Регламент (ЕС) № 1303/2013.

Стандартните разходи по подмярка 16.4. са изчислени по методика, при която е допуснато, че ще има три вида разходи, които произтичат от акта на сътрудничеството и организацията на изпълнението на колективен проект за сътрудничество на обединение за къса верига на доставки или обединение за местен пазар. Определянето на вида на опростените разходи за сформиране и функциониране на ОП на ЕПИ и методиката за извършване на изчисленията се базира на използването на методите на статистическия анализ и по-точно на технологията „Извличане на знания от данни“ (*Data mining*) като процес на откриване на смислени корелации, зависимости, повтарящи се образци и тенденции в големи масиви от данни. Този вид извличане на данни посредством предварително формулирани заявки към базите данни събрани от предишни периоди, генерира имплицитно формулирана на не очевидна, предварително известна и полезна информация за използване на допустими, одобрени, прозрачно и точно направени разходи в минали периода за оценка на бъдещите такива. Предложени са четири вида разходи, произтичащи от акта на сътрудничество, групирани съгласно т.5 от Guidance document “Co-operation” measure (version:November 2014), а именно: разходи за проучвания; разходи за стимулиране на интерес и разширяване на състава на новосъздадения клъстер; текущи разходи във връзка със сътрудничеството и разходи запопуляризиране.

Изчисленията на стандартните разходи са извършени от Съюз на икономистите в България, който е функционално независим орган от Министерство на земеделието и храните и Държавен фонд „Земеделие“, съгласно чл.62 , пар.2 от регламент 1305/2013. Методиката е представена в *приложение* на програмата.

8.2.14.3.3.11. Специфична информация за операцията

Определяне на характеристиките на пилотните проекти, клъстерите, мрежите, късите вериги на доставки и местните пазари

Дефиниция на къси вериги на доставки и местни пазари

За определянето на късите вериги на доставки се прилага т.56 от част 2.4. Дефиниции от Насоки на Европейския съюз за държавната помощ в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за периода 2014-2020 г. (2014/C 204/01), според които „къса верига на доставки“ означава верига на доставки, в която участват ограничен брой икономически оператори, поели ангажимент да си сътрудничат и посветени на местното икономическо развитие и близките териториални и

социални отношения между производители, преработвателни и потребители.

За определянето на местни пазари се прилага т.60, буква (а) от част 2.4. Дефиниции от Насоки на Европейския съюз за държавната помощ в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за периода 2014-2020 г. (2014/C 204/01), според които „местни пазари“ означава пазари в радиус от 75 км от стопанството на произход на продукта, в който радиус трябва да се осъществяват, както преработката, така и продажбата му на крайния потребител.

8.2.14.4. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.14.4.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

Основни рискове по отношение на администрацията:

1) Трудности при одобрението на проектите по отношение на проверката на условията за избираемост;

2) Трудности при одобрението на проектите по отношение на обосноваността на разходите.

3)Трудности при оценка на обосноваността на разходите.

Основните рискове по отношение на бенефициентите:

4) Трудности при подготовка на заявления за подпомагане, поради липсата на опит от прилагане на подобна мярка;

5) Трудности при определяне на разумността на планираните разходи;

6) Документални пропуски от страна на бенефициентите при подаване на заявка за плащане.

8.2.14.4.2. Действия за смекчаване на последиците

1) Повишаване на административния капацитет по националното законодателство в областта на професионалното образование и обучение, висшето образование, науката неправителствения сектор, закона за задълженията и договорите.

2) Въвеждане на механизъм за оценка на обоснованост на разходите на база на разписаните критерии за лимитиране на разходи до пазарната им стойност. Подробно описание на условията за преките разходи в националното законодателство за прилагане на мярката.

3)Повишаване на административния капацитет и прилагане на добри практики от подобни видове разходи по аналогични дейности от МИГ.

4) В наредбата за прилагане на мярката да се включат като приложения форми да договорите за създаване на обединенията по трите подмерки, както и модели на набор от необходими документи за функциониране на обединенията по подмерките.

5) Обучение на бенефициентите по мярката преди всяка обява за прием. Разработване на ръководства за всяка подмярка.

6) Разработване на специфични за всяка подмярката модели на договорите с бенефициентите за изпълнение на одобрените проекти. В приложение към договорите да се представят ясни и подробни указания и информация за начина на попълване на заявката за плащане и определяне на допустимите разходи, което да намали процента на грешка, както и указания относно начина на промяна в обстоятелствата.

8.2.14.4.3. Обща оценка на мярката

При определянето на критериите за избираемост са определени допълнителни условия, свързани с националното законодателство в областта на висшето образование, на професионалното образование и обучение, специални закони за научни организации, националното законодателство за юридическите лица с нестопанска цел. Критериите за избираемост са проверими тъй като се базират на: официални актове на национални органи, които са оторизирани за акредитиране на висши училища, лицензиране на центрове за професионално обучение; на заповеди на министъра на образованието и науката; на нормативно определяне на обхват на дейностите, посочено в специални законите за БАН, ССА и Закона за горите, както и специфично определяне на предмета на дейности на НПО. Необходимо е повишаването на административния капацитет на администрацията, за да бъдат приложени правилно условията за допустимост. Необходимо е структуриране на звено в УО за прилагане на мярката.

Необходимо е провеждане на специално обучение на бенефициентите по процедурите за одобрение и оторизиране на разходите по мярката. Обучението трябва да бъде за двата вида целеви групи – за потенциални бенефициенти, преди публикуване на обяви за набиране на заявления по мярката и за одобрени бенефициенти, след подписване на договорите по одобрените проекти. Обучението се финансира по техническата помощ.

8.2.14.5. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Представено е по подмерки.

8.2.14.6. Специфична информация за мярката

Определяне на характеристиките на пилотните проекти, клъстерите, мрежите, късите вериги на доставки и местните пазари

Представено е по подмерки.

8.2.14.7. Друга важна информация, необходима за по-доброто разбиране и прилагане на мярката

1. Процедури по подмярка 16.1 относно:

Набиране на заявления за подпомагане

Процесът на избиране на оперативни групи на ЕПИ с иновативни проекти за финансиране ще се осъществява с публични обяви. Изборът на оперативните групи и одобрението на иновативните проекти се извършва от УО на ПРСР.

Одобрените оперативни групи ще изпълняват иновативните проекти на два етапа - подготвителен и същински. Дейностите по етапите се представят от оперативната група в подробния план. В рамките на подготвителния етап: е възможно да се извършват разходите за проучвания и за стимулиране на интерес в различни райони във връзка с изпълнението на иновативния проект; съставът на оперативната група може да се разшири с включването на земеделски стопани или МСП; може да се разработи плана за изпълнение преките разходи за същинския етап. На базата на плана за преките разходи Оперативната група кандидатства пред УО за одобрението им и преминаване към втория етап по изпълнение на иновативния проект. Текущите разходи във връзка със сътрудничеството се отнасят за двата етапа.

Прилагане на критериите за подбор

Класирането на подадените проекти по всяка обява, съгласно критериите за подбор, ще се извършва от Комисия за оценка, съставена от представители на Управляващия орган и независими експерти, с опит и специализация в областта на висшето образование, науката, иновациите или консултантската дейност в областта на селското стопанство или храните.

2. Процедури по подмярка 16.2 относно:

Набиране на заявления за подпомагане

Процесът на избиране на клъстери с проекти за сътрудничество ще се осъществява с публични обяви. Изборът на клъстерите и одобрението на проектите за сътрудничество се извършва от УО на ПРСР.

Подробният план, който се представя от клъстера трябва да съдържа следното:

- Състав на клъстера – правна форма на обединението и описание на дейността на всеки участник от допустимите лица и организации;
- Цел и обхват на дейностите на клъстера;
- Териториален обхват на действие на клъстера;
- Описание на икономическите и иновативни дейности, които ще се осъществяват от клъстера;
- Описание и функции на споделените съоръжения в клъстера;
- Програма и разпределение на отговорностите за трансфера на знания, свързването в мрежа и разпространението на информация сред участниците в клъстера
- Инвестиционен план за стимулиране икономическите и иновативните дейности на клъстера
- Етапи за изпълнение на проекта за сътрудничество

Прилагане на критериите за подбор

Класирането на подадените проекти по всяка обява, съгласно критериите за подбор, ще се извършва от Комисия за оценка, съставена от представители на Управляващия орган и независими експерти, с опит и специализация в областта на висшето образование, науката, иновациите или консултантската дейност в областта на селското стопанство или храните, изготвяне или оценка на проекти за подпомагане на клъстери по други програми.

Процедури по подмярка 16.4 относно набиране на заявления за подпомагане

Процесът на избиране на обединение за къса верига на доставки или обединение за местен пазар за финансиране се осъществява с публични обяви. Изборът на обединение за къса верига на доставки или обединение за местен пазар и одобрението на колективни териториални проекти се извършва на УО на ПРСР. Одобрените обединения могат да изпълняват колективните териториални проекти на един или на два етапа. Етапите се представят от обединенията на проекта, като когато са два се разделят на подготвителен и същински. В рамките на подготвителния етап може да се разработват и отделни проекти по инвестиционния план.

Условия за съставяне на комисии за оценка по подмерките:

Минимум половината от състава на комисията са независими експерти. По всяка обява се определя конкретен състав на комисията, като се спазват правилата за липса на конфликт на интереси. Министърът на земеделието и храните одобрява, по предложение на Управляващия орган, списък от независими експерти, които могат да участват в комисиите за оценка. Предложението се представя със съответната обосновка и приложени професионални биографии. Дейностите на всяка комисия за оценка, включително възнаграждения за участие в заседанията, се подкрепят по техническата помощ.

8.2.15. M17 — Управление на риска (членове 36 — 39)

8.2.15.1. Правно основание

МЯРКАТА ЩЕ СЕ СТАРТИРА И ПРИЛАГА НА ПО-КЪСЕН ЕТАП

8.2.15.2. Общо описание на мярката, включително нейната интервенционна логика и нейният принос за областите с поставен акцент и междусекторните цели

МЯРКАТА ЩЕ СЕ СТАРТИРА И ПРИЛАГА КРАЯ НА 2015г.,СЛЕД КАТО БЪДАТ НАПРАВЕНИ НЕОБХОДИМИТЕ ИКОНОМИЧЕСКИ И ФИНАНОВИ АНАЛИЗИ,КАКТО И ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИТЕТО ПО ОТНОШЕНИЕ НА ПОКРИВАНЕ НА ЗАГУБИ ОТ ПРИРОДНИ БРДСТВИЯ И КЛИМАТИЧНИ ПРОМЕНИ.

8.2.15.3. Приложно поле, ниво на подпомагане, допустими за подпомагане бенефициери, и, когато е приложимо — методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, разбити по подмярка и/или вид операция, когато е необходимо. За всеки вид операция уточняване на допустимите разходи, условията за допустимост, приложими размери и ставки на помощите и принципи във връзка с определянето на критерии за подбор

Не са определени видове операции

8.2.15.4. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.15.4.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

МЯРКАТА ЩЕ СЕ СТАРТИРА И ПРИЛАГА НА ПО-КЪСЕН ЕТАП

8.2.15.4.2. Действия за смекчаване на последиците

МЯРКАТА ЩЕ СЕ СТАРТИРА И ПРИЛАГА НА ПО-КЪСЕН ЕТАП

8.2.15.4.3. Обща оценка на мярката

МЯРКАТА ЩЕ СЕ СТАРТИРА И ПРИЛАГА НА ПО-КЪСЕН ЕТАП

8.2.15.5. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

МЯРКАТА ЩЕ СЕ СТАРТИРА И ПРИЛАГА НА ПО-КЪСЕН ЕТАП

8.2.15.6. Специфична информация за мярката

Описание на механизмите за избягване на свръхкомпенсация

МЯРКАТА ЩЕ СЕ СТАРТИРА И ПРИЛАГА НА ПО-КЪСЕН ЕТАП

[Застраховане на реколтата, животните и растенията] Описанието на условията за допустимост за подпомагане на застрахователните договори следва да включва най-малко: а) конкретните рискове, срещу които се сключва застраховката б) покритите конкретни икономически загуби

МЯРКАТА ЩЕ СЕ СТАРТИРА И ПРИЛАГА НА ПО-КЪСЕН ЕТАП

[Застраховане на реколтата, животните и растенията] Правилата за изчисляване на унищожената пропорция от средногодишната продукция на даден земеделски стопанин

МЯРКАТА ЩЕ СЕ СТАРТИРА И ПРИЛАГА НА ПО-КЪСЕН ЕТАП

[Взаимоспомагателни фондове в случай на неблагоприятни климатични явления, болести по животните или растенията, нашествия на вредители или екологични инциденти] Принципите на договореностите за финансиране, създаване и управление на взаимоспомагателните фондове, следва да включват по-специално (вж. списъка в приложение 1 към Регламент за изпълнение (ЕС) № 808/2014)

МЯРКАТА ЩЕ СЕ СТАРТИРА И ПРИЛАГА НА ПО-КЪСЕН ЕТАП

[Взаимоспомагателни фондове в случай на неблагоприятни климатични явления, болести по животните или растенията, нашествия на вредители или екологични инциденти] Когато източникът на финансовата компенсация, която се изплаща от взаимоспомагателния фонд, е търговски заем, да се посочи минималната и максималната продължителност на търговския заем

МЯРКАТА ЩЕ СЕ СТАРТИРА И ПРИЛАГА НА ПО-КЪСЕН ЕТАП

[Инструмент за стабилизиране на доходите] Принципите на договореностите за финансиране, на създаването и управлението на взаимоспомагателните фондове за отпускане на компенсаторни плащания на земеделските стопани включват по-специално (вж. списъка в приложение 1 към Регламент за изпълнение (ЕС) № 808/2014)

МЯРКАТА ЩЕ СЕ СТАРТИРА И ПРИЛАГА НА ПО-КЪСЕН ЕТАП

[Инструмент за стабилизиране на доходите] Когато източникът на финансовата компенсация, която се изплаща от взаимоспомагателния фонд, е търговски заем, да се посочи минималната и максималната продължителност на търговския заем

МЯРКАТА ЩЕ СЕ СТАРТИРА И ПРИЛАГА НА ПО-КЪСЕН ЕТАП

8.2.15.7. Друга важна информация, необходима за по-доброто разбиране и прилагане на мярката

МЯРКАТА ЩЕ СЕ СТАРТИРА И ПРИЛАГА НА ПО-КЪСЕН ЕТАП

8.2.16. M19 — Подкрепа за местно развитие по LEADER (ВОМР — водено от общностите местно развитие) (член 35 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

8.2.16.1. Правно основание

Членове 32-35 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета;

Членове 42-44 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1698/2005 на Съвета;

Раздел 3, т. 3.1. „Интегриран подход за териториално развитие“ от Споразумение за партньорство на Република България, очертаващо помощта от европейските структурни и инвестиционни фондове за периода 2014-2020 г.

8.2.16.2. Общо описание на мярката, включително нейната интервенционна логика и нейният принос за областите с поставен акцент и междусекторните цели

Воденото от общностите местно развитие (ВОМР) се извършва чрез интегрирани и многосекторни стратегии за местно развитие, основани на характеристиките на конкретната територия и разработени въз основа на местните потребности и потенциал.

Основните приоритети на ВОМР са свързани с:

-Насърчаване на социалното приобщаване и намаляване на бедността (тематична цел 9 от Споразумението за партньорство);

-Интегриран подход към околната среда, чрез съхраняване и опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност, вкл. дейности за превенция и управление на риска и за използване потенциала на културното наследство (тематични цели 5 и 6 от Споразумението за партньорство);

-Фокусиране върху иновациите чрез насърчаване на въвеждането им в практиката (тематична цел 1 от Споразумението за партньорство);

-Насърчаване на устойчивата и качествена заетост и подкрепа за мобилността на работната

сила (тематична цел 8 от Споразумението за партньорство);

-Повишаване на конкурентоспособността на местните икономики и възможности за създаване на местен бизнес, включително чрез диверсификация, алтернативни дейности и устойчиво производство на аквакултури (тематична цел 3 от Споразумението за партньорство);

-Подобряване на качеството на образование и повишаване квалификацията на населението (тематична цел 10 от Споразумението за партньорство).

Мярката има потенциален принос за постигане и на тематични цели, свързани с иновациите, намаляване влиянието на промените в климата и опазването на защитените зони по Натура 2000, включени в Споразумението за партньорство.

Съгласно приоритетна област 6Б от Регламент (ЕС) № 1305/2013 основната цел на подхода е стимулиране на местното развитие в селските райони. С прилагането на подхода ВОМР УО на ПРСР цели и постигане на следните специфични цели, които могат да бъдат постигнати чрез финансиране от ЕЗФРСР:

-Развитие и стимулиране на предприемачество и устойчив бизнес;

-Развитие на динамична жизнена среда и подобряване качеството на живот чрез развитие на хоризонтални и междусекторни партньорства и взаимодействие за инициативи от общ интерес;

-Развитие на практики и модели за добро управление и участие на заинтересованите страни в развитието на територията, като основа за териториално развитие;

-Развитие на териториална идентичност, маркетинг и марки на база на специфичния териториален потенциал и продукти от местен характер.

Подходът се прилага на териториален принцип на ниво община или обединение на съседни общини и/или съседни населени места част от община/и. Всяка стратегия за воденото от общностите местно развитие обхваща територия с население между 10 000 и 150 000 жители.

ВОМР се прилага в рамките на селските райони, рибарските райони и на следните територии със специфични характеристики, определени в Националната концепция за пространствено развитие:

- крайбрежните територии (Черноморски и Дунавски), включващи крайбрежни общини по Черноморието и река Дунав;

- планинските територии, включващи общини и селища, чиито землища отговарят на един от 3-те критерия – надморска височина над 700 м., среден наклон над 20% или надморска височина над 500 м. и наклон над 15%;

- граничните територии, включващи общини със сухоземна граница, повечето от които са и планински;

- териториите в риск, включващи общини с критично намаляване на населението и икономическата активност. Територии в екологичен, демографски и икономически риск.

- териториите за опазване на ландшафта, природните и културни ценности, включващи територии зони и обекти от Националната екологична мрежа, територии наситени с природни ценности, територии за превантивна защита.

Воденото от общностите местно развитие получава подкрепа от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и може да получи подкрепа от Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство. ВОМР, подкрепяно от съответните европейски структурни инвестиционни фондове, се осъществява по един или по няколко приоритета на съответната програма или програми в съответствие с правилата за тези фондове.

Подкрепата по Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони се прилага само на територията на селски райони. Градовете, подпомагани от ОПРР по линия на устойчивото градско развитие и попадащи в селски район ще бъдат допустими като част от територия на местна инициативна група (МИГ) за финансиране по линия на Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (местно развитие в рамките на ЛИДЕР).

ВОМР, получаващо допълнителна подкрепа от Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство се прилага и на териториите със специфични характеристики и рибарските райони, в зависимост от допустимостта на територията за финансиране от съответния фонд.

За изпълнението на стратегиите за водено от общностите местно развитие, местните инициативни групи могат да прилагат мерки, избрани в ПРСР, мерки по Регламент (ЕС) № 1305/2013 и мерки, извън обхвата на мерките от Регламент (ЕС) № 1305/2013, но съответстващи на изискванията по него, както и операции, допустими съгласно ЕФРР, ЕСФ и ЕФМДР.

При избор на мерки от ПРСР, условията на мерките от стратегията трябва да съответстват на тези, описани в програмата, с изключение на минимален и максимален размер на проектите, интензитета на финансовата помощ, критериите за оценка на проектите и други допълнително определени от УО на ПРСР условия. При избор на мерки, включени в Регламент (ЕС) № 1305/2013, които не са част от ПРСР, мерките от стратегията трябва да съответстват на приложимите условия на регламента.

Всички стратегии, проекти, дейности и инвестиции по мярката, трябва да са в съответствие с

политиката на национално, регионално и местно ниво в областта на образованието, здравеопазването и социалните грижи. Инвестициите на местно ниво не трябва да противоречат на политиките по десегрегация и деинституционализация, в съответствие със Споразумението за партньорство на Република България.

При избор на мерки, извън обхвата на Регламент (ЕС) № 1305/2013, както и такива, отговарящи на правилата по европейските структурни и инвестиционни фондове, мерките трябва да допринасят за постигането на приоритетите на ПРСР, съответната оперативна програма, финансираща стратегията и на конкретната стратегията за водено от общностите местно развитие.

Подкрепата за Воденото от общностите местно развитие обхваща следните елементи, формулирани в чл. 35 от Регламент (ЕС) № 1303/2013:

- Помощ за подготвителни дейности за изграждане на капацитет, обучение и създаване на мрежи с цел изготвяне и прилагане на стратегия за водено от общностите местно развитие;
- Изпълнение на операции в рамките на стратегията за водено от общностите местно развитие;
- Подготовка и изпълнение на дейности за сътрудничество на местни инициативни групи;
- Текущи разходи, свързани с управлението при прилагането на стратегията за водено от общностите местно развитие, включващи оперативни разходи, разходи за персонал, разходи за обучение, разходи за връзки с обществеността, финансови разходи, както и такива, свързани с мониторинга и оценката на стратегията, съгласно задълженията на МИГ по чл. 34, параграф 3, буква ж) от Регламент (ЕС) № 1303/2013;
- Разходи за популяризиране на стратегията за водено от общностите местно развитие с цел да се улесни обмена за предоставяне на информация между заинтересованите страни, да се постигне публичност и да се съдейства на потенциалните бенефициенти при разработването на операции и подготовката на заявления.

Тези елементи са програмирани като подмерки, с изключение на текущите разходи и разходите за популяризиране, които са обединени в една подмярка.

Процентът на съфинансиране на мярката Водено от общностите местно развитие е определен в чл. 59, параграф 4 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, като 90% е принос от ЕЗФРСР.

Приносът на съфинансиране на операции от останалите ЕСИФ е определен в съответните оперативни програми.

8.2.16.3. Приложно поле, ниво на подпомагане, допустими за подпомагане бенефициери, и, когато е приложимо — методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, разбити по подмярка и/или вид операция, когато е необходимо. За всеки вид операция

уточняване на допустимите разходи, условията за допустимост, приложими размери и ставки на помощите и принципи във връзка с определянето на критерии за подбор

8.2.16.3.1. Подмярка 19.1. Помощ за подготвителни дейности

Подмярка:

- 19.1 — подготвително подпомагане

8.2.16.3.1.1. Описание на вида операция

От началото на програмния период 2007 – 2013 г. подходът ЛИДЕР фокусира значителен интерес от страна на публичния, неправителствения и бизнес сектора в селските райони - 78% от общините в селските райони са кандидатствали по подмярка 431-2 „Придобиване на умения и постигане на обществена активност за територията на потенциални местни инициативни групи“ посредством подадени 136 проекта, от които успешно изпълнени са 90 договора.Изпълнението на дейностите за придобиване на умения и постигане на обществена активност за потенциални местни инициативни групи обхвана 60% от общия брой на общините в селските райони на България (231 общини). На тези територии местните общности разпознаха в подхода реална възможност за развитие чрез социално приобщаване, намаляване на бедността и миграцията, активиране на предприемачеството чрез разнообразни дейности и форми на заетост и устойчиво използване на ресурсите. Създаде се административен капацитет за прилагане на подхода ЛИДЕР и опит в процеса по оживяване на местните общности в селските райони чрез подготовка на стратегии за местно развитие.

В следствие на изградения капацитет за прилагане на подхода ЛИДЕР на местно ниво по двете процедури за избор на МИГ в УО на ПРСР са подадени 126 заявления от 97 местни инициативни групи, обхващащи 141 общини (61% от общините в селските райони). Тези данни показват приемствеността и интереса към подхода ЛИДЕР, постигнати като резултат от прилагането на подмярка 431-2 през програмния период 2007 -2013 г.

Въз основа на опита при изпълнението на подмярката за подготвителни дейности през програмния период 2007 – 2013 г. подкрепата за изграждане на капацитет, информираност, обучения и създаване на мрежи с цел изготвяне и изпълнение на стратегии за водено от общностите местно развитие трябва да продължи и през настоящия програмен период, тъй като по този начин се гарантира изготвянето на качествени стратегии с широкото участие на местните общности.

Подмярка 19.1. „Помощ за подготвителни дейности” цели да подкрепи подготовката на местните общности за прилагането на подхода Водено от общностите местно развитие през периода 2014 – 2020 г. Съгласно споразумението за партньорство, УО на ПРСР отговаря за прилагането на подготвителната помощ в тясна координация с Управляващите органи на всички фондове, включени във финансирането на подхода ВОМР.

Помощта за подготвителни дейности за местни инициативни групи ще се финансира по линия на

Европейския фонд за развитие на селските райони, независимо дали същите предвиждат прилагането на стратегия за местно развитие финансирана по този фонд или по повече от един от фондовете, включени във финансирането на подхода ВОМР.

На местните общности, които не са прилагали подхода ЛИДЕР през програмния период 2007 – 2013 г. (не са изпълнявали нито подмярка 431-2, нито подмярка 431-1 и мярка 41) ще бъде предоставена допълнителна подкрепа за повишаване на информираността относно възможностите за прилагане на подхода ВОМР, създаване на партньорства и учредяване на местни инициативни групи.

Дейностите по подмярката ще могат да бъдат изпълнявани за периоди до 6 месеца за местни общности, прилагали подхода ЛИДЕР (изпълнявали са проект по подмярка 431-2 или по подмярка 431-1 и мярка 41) и до 9 месеца за местни общности, не прилагали подхода ЛИДЕР през програмния период 2007 – 2013 г.

Кандидатстването за одобрение на стратегии за водено от общностите местно развитие не е обвързано с прилагането на подмярка 19.1 „Помощ за подготвителни дейности“.

Подмярката ще подкрепя реализацията на малки пилотни проекти, по които ще могат да кандидатстват местни инициативни групи, чиито стратегии за водено от общностите местно развитие не са одобрени за финансиране през програмен период 2014 – 2020 г. Подкрепата за малки пилотни проекти ще се прилага след приключване на процедурата за одобрение на последните стратегии за воденото от общностите местно развитие. Продължителността на изпълнение на малък пилотен проект е до 6 месеца.

През 2015 г. по подмярката се публикува една покана за изразяване на интерес за подкрепа за подготвителни дейности. След одобрението на последните стратегии за воденото от общностите местно развитие се открива най-малко един прием за малки пилотни проекти.

8.2.16.3.1.2. Вид подкрепа

А. Безвъзмездна финансова помощ за подпомагане на подготвителни дейности, включващи изграждането на капацитет, обучението и създаването на мрежи с цел изготвяне и изпълнение на стратегия за водено от общностите местно развитие, които включват:

- Обучение на местни заинтересовани страни;
- Проучвания в съответната територия;
- Изготвяне на стратегия за воденото от общностите местно развитие, включително консултации със заинтересованите страни за целите на подготовката на стратегията;
- Дейности за координация на процеса, извършван от организацията, която кандидатства за

подготвителни дейности;

Б. Безвъзмездна финансова помощ за подкрепа за малки пилотни проекти в интерес на местните общности.

8.2.16.3.1.3. Връзка с друго законодателство

Връзка с друго законодателство

Неприложимо

8.2.16.3.1.4. Бенефициери

1. По т. А Местни общности, които не са прилагали подхода ЛИДЕР в периода 2007-2013 г. (не са изпълнявали подмярка 431-2 или мярка 41 и подмярка 431-1 на цялата или част от обхванатата територия).

2. По т. А Местни инициативни групи или местни общности, прилагали подхода ЛИДЕР през програмния период 2007-2013 г. на територия или част от територия, за която се кандидатства, (изпълнявали са подмярка 431-2 или мярка 41 и подмярка 431-1).

3. По т. Б Местни инициативни групи, които нямат одобрена стратегия за местно развитие през програмния период 2014-2020 г.

8.2.16.3.1.5. Допустими разходи

Разходи по т. А, свързани с изготвяне на стратегия за местно развитие:

- Формиране и учредяване на публично-частно партньорство (само за общности, които не са прилагали подхода ЛИДЕР през програмен период 2007 – 2013 г. на териториите или част от териториите, за които се кандидатства), в т.ч. разходи за правни услуги и консултации, нотариални и държавни такси, партньорски срещи;
- Популяризиране на подхода ВОМР (само за общности, които не са прилагали подхода ЛИДЕР през програмен период 2007 – 2013 г. на териториите или част от териториите, за които се кандидатства) и процеса на разработка на СМР (за всички кандидати) като разходи за подготовка и провеждане на информационни кампании, изготвяне и разпространение на информационни материали, подготовка и провеждане на информационни семинари, конференции и срещи, създаване и поддържане на електронна страница, публикации в местната преса;
- Обучения за местните заинтересовани страни: екип на МИГ, местни лидери;

- Проучвания и анализи на територията;
- Разходи, свързани с подготовката на стратегия за водено от общностите местно развитие, вкл. разходи за консултиране и разходи за консултиране с местната общност във връзка с подготовката на стратегията;
- Административни разходи (оперативни разходи, разходи за възнаграждения и осигуровки и обезщетения за временна неработоспособност, дължими от работодателя, разходи за закупуване на офис техника, обзавеждане и оборудване, командировки, наем зали и др.).

За местни инициативни групи, финансирани по ПРСР (2007-2013) разходите са допустими при условие на недопускане на свръхкомпенсация и двойно финансиране на едни и същи разходи.

Разходи по т. Б за подпомагане на малки пилотни проекти:

- Разходи за промотиране и организирането на дейности и събития, свързани с местната идентичност (местни традиции, културно и историческо наследство, продукти и др.);
- Разходи за материални и нематериални инвестиции в интерес на местната общност;

Разходи за промотиране на иновативни за местните общности дейности.

8.2.16.3.1.6. Условия за допустимост

По т. А бенефициентите трябва да отговарят на следните условия за допустимост:

- Целевата територия да обхваща население между 10 000 и 150 000 жители;
- Кохерентност на територията;
- Да са местни инициативни групи или общности, прилагали подхода ЛИДЕР през програмния период 2007-2013 г. на територия или част от територия, за която се кандидатства или да представят писмено споразумение за партньорство за създаване на местна инициативна група между общините, частния сектор и неправителствените организации на целевата територия или между МИГ и нова територия;
- Наличие на капацитет в областта на човешките ресурси и наличие на помещение за офис за изпълнение на дейностите по под-мярката и за изготвяне на стратегия за местно развитие.

По т. Б малките пилотни проекти трябва да отговарят на следните условия за допустимост:

- Да допринасят за постигане на целите на ПРСР и на стратегията на водено от общностите местно развитие;
- Да са одобрени по процедурата за взимане на решения на МИГ и да са съгласувани с местната общност;
- Да включват дейности, свързани с доброволно участие под формата на труд или финансиране на представители на местната общност;
- Да са предостави доказателства, че са в обществена полза;
- Дейностите по проектите да се реализират на териториите на съответните местни

инициативни групи.

8.2.16.3.1.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

За проекти по т. А

-Брой общини в състава на партньорството;

-Население на територията на партньорството;

-Опит на партньорите в изпълнението на проекти, финансирани със средства на ЕС.

За проекти по т. Б

-Степен на включени в проекта дейности, свързани с доброволно участие под формата на труд или финансиране на представители на местната общност спрямо размера на проекта;

Степен на полза на проекта за местната общност;

- Степен на съгласуваност с местната общност.

8.2.16.3.1.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

- 100% от общите допустими разходи;
- По т. А пакет от допустими разходи в размер до левовата равностойност на 25 000 евро за местни инициативни групи или общности, прилагали подхода ЛИДЕР през програмния период 2007-2013 г.;
- По т. А пакет от допустими разходи в размер до левовата равностойност на 30 000 евро за местни общности, които не са прилагали подхода ЛИДЕР в периода 2007-2013 г.
- По т. Б до левовата равностойност на 15 000 евро за малък пилотен проект.

- По т. А ще се прилагат и един или комбинация от два или три вида опростени разходи в съответствие с чл. 67, ал. 1, т. б), т. в) и т. г) от Регламент (ЕС) № 1303/2013 г. Опростените разходи са направени въз основа на метода за коректно, справедливо и доказуемо изчисление.

8.2.16.3.1.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.16.3.1.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

Информацията е представена в т. 8.2.16.4

8.2.16.3.1.9.2. Действия за смекчаване на последиците

Информацията е представена в т. 8.2.16.4

8.2.16.3.1.9.3. Обща оценка на мярката

Информацията е представена в т. 8.2.16.4

8.2.16.3.1.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Неприложимо

8.2.16.3.1.11. Специфична информация за операцията

Описание на задължителните елементи на воденото от общностите местно развитие (по-нататък ВОМР), от които е съставена мярката LEADER: подготвително подпомагане, изпълнение на операции по стратегията за ВОМР, подготовка и осъществяване на дейности по сътрудничество от страна на местната група за действие, текущи разходи и популяризиране на стратегията, както е посочено в член 35, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1303/2013

Информацията е представена в т. 8.2.16.6

Описание на употребата на стартовия пакет в рамките на LEADER, посочен в член 43 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, като специфичен вид за подготвително подпомагане, ако е уместно

Информацията е представена в т. 8.2.16.6

Описание на системата за текущо подаване на заявления за проекти за сътрудничество в рамките на LEADER, посочена в член 44, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1305/2013

Информацията е представена в т. 8.2.16.6

Процедурата и сроковете за избор на стратегии за местно развитие

Информацията е представена в т. 8.2.16.6

Обосновка за избора на географските райони, за изпълнение на стратегията за местно развитие, чието население попада извън границите, посочени в член 33, параграф 6 от Регламент (ЕС) № 1303/2013

Неприложимо

Координация с други европейски структурни и инвестиционни фондове (наричани по-нататък „ЕСИ фондове“) по отношение на ВОМР, включително възможно решение, прилагано по отношение на използването на варианта на водещия фонд и евентуално цялостно взаимно допълване между ЕСИ фондовете за финансиране на подготвителното подпомагане

Информацията е представена в т. 8.2.16.6

Евентуална възможност за авансови плащания

Информацията е представена в т. 8.2.16.6

Определяне на задачите на управляващия орган, разплащателната агенция и МИГ в рамките на LEADER, по-специално по отношение на недискриминационна и прозрачна процедура за подбор и обективни критерии за подбор на операциите, посочени в член 34, параграф 3, буква б) от Регламент (ЕС) № 1303/2013

Информацията е представена в т. 8.2.16.6

Описание на предвидените механизми за координация и гарантираното взаимно допълване с дейностите, подпомагани в рамките на други мерки за развитие на селските райони, особено по отношение на: инвестиции в неселскостопански дейности и помощ за новосъздадени предприятия в съответствие с член 19 от Регламент (ЕС) № 1305/2013; инвестиции по член 20 от Регламент (ЕС) № 1305/2013; и сътрудничество по силата на член 35 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, в частност за прилагане на стратегии за местно развитие посредством публично-частни партньорства

Информацията е представена в т. 8.2.16.6

8.2.16.3.2. Подмярка 19.2. Прилагане на операции в рамките на стратегии за водено от общностите местно развитие

Подмярка:

- 19.2 — подпомагане за операции в рамките на стратегията за водено от общностите местно развитие

8.2.16.3.2.1. Описание на вида операция

През програмния период 2007 – 2013 г. местните общности разпознаха в подхода ЛИДЕР реална възможност за социално приобщаване, намаляване на бедността и миграцията и развитие на териториите си като цяло. По време на проведените две процедури за избор на МИГ и финансиране на стратегии, бяха подадени общо 126 заявления от 97 МИГ на стойност, надвишаваща три пъти разполагаемия бюджет. В резултат на проведените приеми бяха одобрени 35 МИГ, обхващащи 57 общини от селските райони на страната с територия малко над 25 800 км2, 1 112 населени места и население над 800 хил. жители. Всички одобрени МИГ активно подпомагат процесите на оживяване на общностите, активиране на предприемачество в разнообразни дейности и форми на заетост, устойчиво използване на ресурсите и потенциала за развитие на територията. Създаден е капацитет и опит в оживяването на местните общности и прилагането на стратегии за местно развитие на териториите в селските райони. Интересът на бенефициентите към прилагането на подхода ЛИДЕР чувствително надхвърля възможностите на финансиране, като подадените към МИГ проекти са за 180% от разполагаемия бюджет.

Изпълнението на подхода ЛИДЕР през програмния период 2007 – 2013 г. се характеризира с прилагане на подмярка за подкрепа на подготвителни дейности на територията на 60% от общините в селските райони и прилагане на стратегии за местно развитие на територията на 25% от общините в селските райони.

Констатира се, че територията която беше подкрепена е чувствително по-малка сравнение с интересите и нуждата от изграждане на капацитет през този подход. Част от причината за покриването на неголяма територия е и формирането на МИГ, в които участва територията на само една община.

Прилагането на подмярка 19.2 от ПРСР 2014 – 2020 г. цели разширяване на обхвата на териториите, които ще бъдат подпомогнати по подхода ВОМР, като бъдат подкрепени възможно най-голям брой местни инициативни групи. За постигането на тази цел УО на ПРСР предвижда по-голям бюджет за прилагане на дейностите по подхода и окуражава МИГ да се сформират от повече от една община.

8.2.16.3.2.2. Вид подкрепа

Безвъзмездна финансова помощ за прилагане на операции в рамките на стратегии за водено от

общностите местно развитие.

8.2.16.3.2.3. Връзка с друго законодателство

Неприложимо

8.2.16.3.2.4. Бенефициери

Местни заинтересовани лица с проекти към стратегията за водено от общностите местно развитие, в т.ч. местни инициативни групи

8.2.16.3.2.5. Допустими разходи

- Инвестиционни разходи съгласно чл. 45 от Регламент (ЕС) № 1305/2013;
- Други допустими разходи, свързани с изпълнението на операции съгласно разпоредбите на Регламент (ЕС) № 1305/2013 и приоритетите на стратегията за водено от общностите местно развитие;
- Когато в СМР се предвижда финансиране на дейности по повече от един фонд, допустими са разходи, определени в съответната програма.

8.2.16.3.2.6. Условия за допустимост

Бенефициентите по подмярката са с постоянен адрес или седалище на територията на МИГ.

Проектите се изпълняват на територията на МИГ.

Операциите трябва да бъдат съответствие с приоритетите, предвидени за ВОМР в споразумението за партньорство и Регламент (ЕС) № 1305/2013 г., както и да допринасят за постигането на целите на СМР.

За изпълнението на стратегиите за водено от общностите местно развитие, местните инициативни групи могат да прилагат мерки, избрани в ПРСР, мерки по Регламент (ЕС) № 1305/2013 и мерки, извън обхвата на мерките от Регламент (ЕС) № 1305/2013, но съответстващи на условията по него, както и операции, допустими съгласно условията и изискванията по ЕФРР, ЕСФ и ЕФМДР.

При избор на мерки, включени в Регламент (ЕС) № 1305/2013 и избрани в ПРСР МИГ може да определи условия, различни от програмата, но отговарящи на изискванията на Регламента.

При избор на мерки, извън обхвата на Регламент (ЕС) № 1305/2013, както и такива, отговарящи на правилата по европейските структурни и инвестиционни фондове, мерките трябва да допринасят за постигането на приоритетите на ПРСР и/или съответната оперативна програма, както и на стратегията за водено от общностите местно развитие.

В стратегиите за водено от общностите местно развитие няма да се включват мерки от ПРСР, предвиждащи фиксирани плащания и мерки, свързани със схеми за плащания на площ, в т. ч. мярка 6 „Развитие на стопанства и предприятия", включваща подмерки 6.1 „Стартова помощ за млади земеделски производители", 6.2 „Стартова помощ за неземеделски дейности" и 6.3 „Стартова помощ за развитие на малки стопанства".

Местните инициативни групи не са допустими бенефициенти по мярка 7 „Основни услуги и обновяване на селата в селските райони" от ПРСР на национално ниво, но мярката може да бъде включена в стратегиите за водено от общностите местно развитие и МИГ могат да са допустим бенефициент по нея.

Местните инициативни групи не са допустими бенефициенти по мярка 16 „Сътрудничество" от ПРСР.

8.2.16.3.2.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

Принципите по отношение на определянето на критерии за подбор за проекти към стратегиите се определят от местните инициативни групи и се одобряват от УО по време на процедурата за избор на МИГ.

Изборът на проекти от МИГ следва да се основава на документирана оценка, която показва обоснованост и безпристрастност на решението по отношение на приложимите критерии за съответствие, което е взето при спазване на правила за липса на конфликт на интереси.

Изборът следва да е публичен – чрез публикуване на протоколите от заседанията за избор на проекти на сайта на МИГ, информация чрез местни медии и др.).

8.2.16.3.2.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

До 100% в зависимост от конкретните дейности и мерките, по които се финансират проектите към стратегиите и приложимия режим на държавна помощ.

Местните инициативни групи имат възможност да предлагат различен от определения в ПРСР интензитет по мерките в тяхната стратегия. Интензитетът не може превишава определения в Регламент (ЕС) № 1305/2013 за съответната мярка.

За мерки от стратегията, които не са включени в ПРСР, но са част от Регламент (ЕС) № 1305/2013, интензитетът е в съответствие с определения за конкретната мярка в Регламента.

При определяне на по-голям интензитет, следва да се вземат предвид следните критерии: общ интерес, вид на бенефициента, обществен достъп до резултатите от операцията, иновативни характеристики на проекта на местно ниво и наличния бюджет.

За мерки от стратегията, които не са включени в ПРСР и не са част от Регламент (ЕС) № 1305/2013, интензитетът се определя в зависимост от бенефициента (публично или частно лице), вида на инвестициите по проекта (генериращ или негенериращ приходи) и ползата за местната общност.

За местните инициативни групи с население до 15 000 жители (включително) е предвиден максимален бюджет за изпълнение на проекти по стратегиите за местно развитие, финансирани по ЕЗФРСР, в размер до левовата равностойност на 1 000 000 евро (общо за стратегията вкл. с текущите разходи и разходи за популяризиране 1 333 333 евро), а за групи с по-голямо население – до левовата равностойност на 1 500 000 евро (общо за стратегията вкл. с текущите разходи и разходи за популяризиране 2 000 000 евро). Приносът на ЕФРР, ЕСФ и ЕФМДР към стратегиите за местно развитие е определен в нормативния акт за прилагането на подхода ВОМР.

Максималната стойност на допустимите разходи за един проект, подпомаган от ЕЗФРСР по стратегията за водено от общностите местно развитие не може да надвишава левовата равностойност на 200 000 евро.

Максималната стойност на допустимите разходи и интензитета на помощта за проект, финансиран от фонд, различен от ЕЗФРСР е определена в съответната програма. Максималната стойност и интензитета на помощта за проект, финансиран по повече от един фонд (интегриран проект) е

определен в нормативния акт за координация и прилагане на подхода ВОМР.

По време на изпълнение на СМР при преценка и след извършен анализ и оценка УО на ПРСР може да прехвърля средства от бюджета на една СМР в бюджета на друга.

Опростени разходи ще се прилагат, когато същите са предвидени за използване от съответните мерки по всички програми, включени във ВОМР.

8.2.16.3.2.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.16.3.2.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

Информацията е представена в т. 8.2.16.4

8.2.16.3.2.9.2. Действия за смекчаване на последиците

Информацията е представена в т. 8.2.16.4

8.2.16.3.2.9.3. Обща оценка на мярката

Информацията е представена в т. 8.2.16.4

8.2.16.3.2.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Неприложимо

8.2.16.3.2.11. Специфична информация за операцията

Описание на задължителните елементи на воденото от общностите местно развитие (по-нататък ВОМР), от които е съставена мярката LEADER: подготвително подпомагане, изпълнение на операции по стратегията за ВОМР, подготовка и осъществяване на дейности по сътрудничество от страна на местната група за действие, текущи разходи и популяризиране на стратегията, както е посочено в член 35, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1303/2013

Информацията е представена в т. 8.2.16.6

Описание на употребата на стартовия пакет в рамките на LEADER, посочен в член 43 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, като специфичен вид за подготвително подпомагане, ако е уместно

Информацията е представена в т. 8.2.16.6

Описание на системата за текущо подаване на заявления за проекти за сътрудничество в рамките на LEADER, посочена в член 44, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1305/2013

Неприложимо

Процедурата и сроковете за избор на стратегии за местно развитие

Информацията е представена в т. 8.2.16.6

Обосновка за избора на географските райони, за изпълнение на стратегията за местно развитие, чието население попада извън границите, посочени в член 33, параграф 6 от Регламент (ЕС) № 1303/2013

Неприложимо

Координация с други европейски структурни и инвестиционни фондове (наричани по-нататък „ЕСИ фондове“) по отношение на ВОМР, включително възможно решение, прилагано по отношение на използването на варианта на водещия фонд и евентуално цялостно взаимно допълване между ЕСИ фондовете за финансиране на подготвителното подпомагане

Информацията е представена в т. 8.2.16.6

Евентуална възможност за авансови плащания

Информацията е представена в т. 8.2.16.6

Определяне на задачите на управляващия орган, разплащателната агенция и МИГ в рамките на LEADER, по-специално по отношение на недискриминационна и прозрачна процедура за подбор и обективни критерии за подбор на операциите, посочени в член 34, параграф 3, буква б) от Регламент (ЕС) № 1303/2013

Информацията е представена в т. 8.2.16.6

Описание на предвидените механизми за координация и гарантираното взаимно допълване с дейностите, подпомагани в рамките на други мерки за развитие на селските райони, особено по

отношение на: инвестиции в неселскостопански дейности и помощ за новосъздадени предприятия в съответствие с член 19 от Регламент (ЕС) № 1305/2013; инвестиции по член 20 от Регламент (ЕС) № 1305/2013; и сътрудничество по силата на член 35 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, в частност за прилагане на стратегии за местно развитие посредством публично-частни партньорства

Информацията е представена в т. 8.2.16.6

8.2.16.3.3. Подмярка 19.3. Подготовка и изпълнение на дейности за сътрудничество на местни инициативни групи

Подмярка:

- 19.3 — подготовка и изпълнение на дейности за сътрудничество на местните групи за действие

8.2.16.3.3.1. Описание на вида операция

През програмния период 2007 – 2013 г. в България се наблюдава интерес за изпълнение на проекти за сътрудничество за насърчаване на бизнеса на териториите, туризма и маркетиране на местни продукти, както и насърчаването на дейности от младежи, в т.ч. създаването на младежки центрове, повишаване на квалификацията на населението и др. По мярката в УО на ПРСР са подадени 34 заявления, от които бяха сключени 14 договора. Поради сравнително късното стартиране, в края на 2012 г., на подкрепата за дейности за сътрудничество на местни инициативни групи, пълният потенциал на мярката не се реализира.

Опитът показва, че сътрудничеството между местните инициативни групи дава иновативни възможности за постигане целите на подхода ЛИДЕР, разширява възможностите за обмен на опит и ноу-хау, а в случаите на транснационално сътрудничество насърчава изграждането на чувство за общност и идентичност на европейските селски райони. По отношение на стратегиите за водено от общностите местно развитие, проектите за сътрудничество увеличават ползите, които те носят за селските райони и населението и допринасят за тяхното устойчиво развитие.

През програмния период 2014 – 2020 г. с подмярка „Подготовка и изпълнение на дейности за сътрудничество на местни инициативни групи“ местните инициативни групи се насърчават да осигурят принос в развитието на съответните селски райони, чрез взаимодействие и реализиране на съвместни проекти. Партньори по тези проекти могат да бъдат други МИГ и местни инициативни рибарски групи от България и ЕС, както и подобен тип структури, изпълняващи стратегия за местно развитие от България, ЕС или трети страни.

По подмярката ще се подпомагат проекти за подготовка и реализация на вътрешнотериториално и транснационално сътрудничество.

Най-късно до две години след датата на подписване на партньорското споразумение, УО на ПРСР обявява процедурата за избор на проекти. Управляващият орган осигурява текущо набиране на предложения за проекти за техническа помощ и сътрудничество. Одобрението на проектите за сътрудничество се извършва не по-късно от четири месеца след датата на подаване на заявлението, съгласно чл. 44, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1305/2013.

Република България информира Европейската комисия за одобрените проекти за транснационално сътрудничество.

8.2.16.3.3.2. Вид подкрепа

Подготовка и изпълнение на дейности за сътрудничество на местни инициативни групи.

8.2.16.3.3.3. Връзка с друго законодателство

Регламенти относно трансгранично сътрудничество

8.2.16.3.3.4. Бенефициери

Местни инициативни групи, одобрени от УО.

8.2.16.3.3.5. Допустими разходи

А. Разходи за техническа помощ за подготвителни дейности по проекти за междутериториално и транснационално сътрудничество:

- Разходи, свързани със срещи с потенциални партньори (напр. пътни разходи, разходи за нощувки и храна, хонорари за експерти, хонорари на преводачи, разходи за комуникация);
- Разходи, свързани с организирането на заседания и мероприятия за планиране на дейностите по проекта;
- Разходи, свързани с разработването на проекта (напр. предварителни проучвания, консултации по специфични въпроси, хонорари на експерти по проекта, разходи за превод, разходи за допълнителен персонал и др.).

Б. Разходи за сътрудничество в рамките на Република България (вътрешно-териториално сътрудничество) или проекти за сътрудничество между територии в две или повече държави членки или с територии в трети държави (транснационално сътрудничество):

- Разходи, свързани с разработването на съвместен продукт/услуга, вкл. разходи за материални и нематериални инвестиции;
- Разходи за изследвания и пазарни проучвания, директно свързани със съвместното действие;
- Разходи, свързани с реализирането на промоционални и маркетингови кампании;
- Разходи, свързани с организирането на обучения, семинари, съвместни събития, срещи и т. н.;
- Разходи за публикации в медиите;
- Разходи, свързани със създаването и оперативната поддръжка на общи структури, създадени с цел изпълнение на проекта;
- Координация на дейностите по проекта (разходи за допълнителен персонал, пътни разходи,

разходи за нощувки и храна, хонорари за експерти, разходи за превод, разходи за комуникация и др.).

8.2.16.3.3.6. Условия за допустимост

Всички проекти трябва да отговарят на следните условия за допустимост:

- да се прилагат от МИГ, одобрени от Управляващия орган;
- да целят развитието на територии, покрити от стратегии на МИГ;
- да съответстват на и да допринасят за постигане целите и приоритетите на стратегиите за водено от общностите местно развитие на съответните групи и ПРСР;

партньорите по проекта да участват в неговата подготовка и прилагане и да притежават капацитет за изпълнението му.

8.2.16.3.3.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

Най-късно до две години след датата на подписване на партньорското споразумение, УО оповестява процедурата за избор на проекти. Проектите за техническа помощ и за сътрудничество ще бъдат подбирани от Управляващия орган, по следните критерии за избор:

- Качество на проекта;
- Наличие на ясна обвързаност с целите на СМР;
- Качество на партньорството;
- Брой участващи партньори.

8.2.16.3.3.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

До 100% в зависимост от приложимия режим на държавна помощ.

Ще се прилагат и един или комбинация от два или три вида опростени разходи в съответствие с чл. 67, ал. 1, т. б), т. в) и т. г) от Регламент (ЕС) № 1303/2013 г. Опростените разходи са направени въз основа на метода за коректно, справедливо и доказуемо изчисление.

8.2.16.3.3.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.16.3.3.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

Информацията е представена в т. 8.2.16.4

8.2.16.3.3.9.2. Действия за смекчаване на последиците

Информацията е представена в т. 8.2.16.4

8.2.16.3.3.9.3. Обща оценка на мярката

Информацията е представена в т. 8.2.16.4

8.2.16.3.3.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Неприложимо

8.2.16.3.3.11. Специфична информация за операцията

Описание на задължителните елементи на воденото от общностите местно развитие (по-нататък ВОМР), от които е съставена мярката LEADER: подготвително подпомагане, изпълнение на операции по стратегията за ВОМР, подготовка и осъществяване на дейности по сътрудничество от страна на местната група за действие, текущи разходи и популяризиране на стратегията, както е посочено в член 35, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1303/2013

Информацията е представена в т. 8.2.16.6

Описание на употребата на стартовия пакет в рамките на LEADER, посочен в член 43 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, като специфичен вид за подготвително подпомагане, ако е уместно

Информацията е представена в т. 8.2.16.6

Описание на системата за текущо подаване на заявления за проекти за сътрудничество в рамките на LEADER, посочена в член 44, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1305/2013

Неприложимо

Процедурата и сроковете за избор на стратегии за местно развитие

Информацията е представена в т. 8.2.16.6

Обосновка за избора на географските райони, за изпълнение на стратегията за местно развитие, чието население попада извън границите, посочени в член 33, параграф 6 от Регламент (ЕС) № 1303/2013

Неприложимо

Координация с други европейски структурни и инвестиционни фондове (наричани по-нататък „ЕСИ фондове“) по отношение на ВОМР, включително възможно решение, прилагано по отношение на използването на варианта на водещия фонд и евентуално цялостно взаимно допълване между ЕСИ фондовете за финансиране на подготвителното подпомагане

Информацията е представена в т. 8.2.16.6

Евентуална възможност за авансови плащания

Информацията е представена в т. 8.2.16.6

Определяне на задачите на управляващия орган, разплащателната агенция и МИГ в рамките на LEADER, по-специално по отношение на недискриминационна и прозрачна процедура за подбор и обективни критерии за подбор на операциите, посочени в член 34, параграф 3, буква б) от Регламент (ЕС) № 1303/2013

Информацията е представена в т. 8.2.16.6

Описание на предвидените механизми за координация и гарантираното взаимно допълване с дейностите, подпомагани в рамките на други мерки за развитие на селските райони, особено по отношение на: инвестиции в неселскостопански дейности и помощ за новосъздадени предприятия в съответствие с член 19 от Регламент (ЕС) № 1305/2013; инвестиции по член 20 от Регламент (ЕС) № 1305/2013; и сътрудничество по силата на член 35 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, в частност за прилагане на стратегии за местно развитие посредством публично-частни партньорства

Информацията е представена в т. 8.2.16.6

8.2.16.3.4. Подмярка 19.4. Текущи разходи и популяризиране на стратегия за водено от общностите местно развитие

Подмярка:

- 19.4 — подпомагане за текущи разходи и разходи за съживяване на района

8.2.16.3.4.1. Описание на вида операция

За прилагане на стратегиите за водено от общностите местно развитие, местните инициативни групи изпълняват подмярка „Текущи разходи и популяризиране на стратегия за водено от общностите местно развитие“. Тя има за цел да обезпечат МИГ с необходимия финансов ресурс за ефективното изпълнение на стратегиите и тяхното популяризиране. Това от своя страна цели да доведе до развитието на МИГ като силни и ефикасно действащи партньорства и оперативни структури.

Укрепването на постигнатия по подмярката капацитет е основен приоритет за програмния период 2014 – 2020 г. Ето защо е изключително важно МИГ да бъдат подкрепени за техните административни разходи, с цел запазване на съществуващия и изграждане на допълнителен капацитет за успешно изпълнение на стратегии за водено от общностите местно развитие. Също така отчитайки опита при прилагането на подхода ЛИДЕР в периода 2007 – 2013 г. е от изключителна важност да бъдат подпомогнати дейности за развитие на практики за добро управление и взимане на решения в условия на прозрачност и отчетност пред общността в рамките на МИГ, повишаване на информираността за подхода и за увеличаване на уменията на по-широк кръг местни лидери за изпълнение на стратегии и проекти. По-активното им участие в процеса на прилагане на стратегиите ще допринесе за постигане на положителни промени на територията на МИГ.

8.2.16.3.4.2. Вид подкрепа

Текущи разходи за управление на МИГ и популяризиране на стратегия за водено от общностите местно развитие.

8.2.16.3.4.3. Връзка с друго законодателство

Неприложимо

8.2.16.3.4.4. Бенефициери

Местни инициативни групи, одобрени от УО.

8.2.16.3.4.5. Допустими разходи

Текущи разходи, свързани с управлението на МИГ при прилагането на стратегията, включващи оперативни разходи, разходи за персонала, разходи за обучение, разходи за връзки с обществеността, финансови разходи, както и такива, свързани с мониторинг и оценка на стратегията, съгласно задълженията на МИГ по чл. 34, параграф 3, буква ж) от Регламент (ЕС) 1303/2013

Разходи за популяризиране на стратегия за водено от общностите местно развитие, с цел подпомагане обмена на информация между заинтересованите страни, популяризиране на стратегията и съдействие на потенциалните бенефициенти при разработването на операции и подготовката на заявления.

8.2.16.3.4.6. Условия за допустимост

Неприложимо

8.2.16.3.4.7. Принципи при определяне на критериите за подбор

Неприложимо

8.2.16.3.4.8. (Приложими) суми и проценти на предоставяната подкрепа

До 100 % от разходите.

Помощта за текущи разходи и разходи за популяризиране на стратегия за водено от общностите местно развитие няма да надвишава 25% от общите публични разходи в рамките на стратегията за местно развитие.

Ще се прилагат и един или комбинация от два или три вида опростени разходи в съответствие с чл. 67, ал. 1, т. б), т. в) и т. г) от Регламент (ЕС) № 1303/2013 г. Опростените разходи са направени въз основа на метода за коректно, справедливо и доказуемо изчисление.

8.2.16.3.4.9. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.16.3.4.9.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

Информацията е представена в т. 8.2.16.4

8.2.16.3.4.9.2. Действия за смекчаване на последиците

Информацията е представена в т. 8.2.16.4

8.2.16.3.4.9.3. Обща оценка на мярката

Информацията е представена в т. 8.2.16.4

8.2.16.3.4.10. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Неприложимо

8.2.16.3.4.11. Специфична информация за операцията

Описание на задължителните елементи на воденото от общностите местно развитие (по-нататък ВОМР), от които е съставена мярката LEADER: подготвително подпомагане, изпълнение на операции по стратегията за ВОМР, подготовка и осъществяване на дейности по сътрудничество от страна на местната група за действие, текущи разходи и популяризиране на стратегията, както е посочено в член 35, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1303/2013

Информацията е представена в т. 8.2.16.6

Описание на употребата на стартовия пакет в рамките на LEADER, посочен в член 43 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, като специфичен вид за подготвително подпомагане, ако е уместно

Информацията е представена в т. 8.2.16.6

Описание на системата за текущо подаване на заявления за проекти за сътрудничество в рамките на LEADER, посочена в член 44, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1305/2013

Неприложимо

Процедурата и сроковете за избор на стратегии за местно развитие

Информацията е представена в т. 8.2.16.6

Обосновка за избора на географските райони, за изпълнение на стратегията за местно развитие, чието население попада извън границите, посочени в член 33, параграф 6 от Регламент (ЕС) № 1303/2013

Неприложимо

Координация с други европейски структурни и инвестиционни фондове (наричани по-нататък „ЕСИ фондове“) по отношение на ВОМР, включително възможно решение, прилагано по отношение на използването на варианта на водещия фонд и евентуално цялостно взаимно допълване между ЕСИ фондовете за финансиране на подготвителното подпомагане

Информацията е представена в т. 8.2.16.6

Евентуална възможност за авансови плащания

Информацията е представена в т. 8.2.16.6

Определяне на задачите на управляващия орган, разплащателната агенция и МИГ в рамките на LEADER, по-специално по отношение на недискриминационна и прозрачна процедура за подбор и обективни критерии за подбор на операциите, посочени в член 34, параграф 3, буква б) от Регламент (ЕС) № 1303/2013

Информацията е представена в т. 8.2.16.6

Описание на предвидените механизми за координация и гарантираното взаимно допълване с дейностите, подпомагани в рамките на други мерки за развитие на селските райони, особено по отношение на: инвестиции в неселскостопански дейности и помощ за новосъздадени предприятия в съответствие с член 19 от Регламент (ЕС) № 1305/2013; инвестиции по член 20 от Регламент (ЕС) № 1305/2013; и сътрудничество по силата на член 35 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, в частност за прилагане на стратегии за местно развитие посредством публично-частни партньорства

Информацията е представена в т. 8.2.16.6

8.2.16.4. Доказуемост и възможности за контрол на мерките и/или видовете операции

8.2.16.4.1. Риск(ове) при изпълнението на мерките

1. Риск от недостиг на финансов ресурс за прилагане на стратегии за водено от общностите местно развитие в случай на кандидатстване от много местни инициативни групи със стратегии с високо качество и с максимален бюджет.

2. Риск от загуба на административен капацитет и ниска степен на устойчивост на постигнатите през програмния период 2007-2013 г. резултати в случай, че местни групи, прилагали подхода ЛИДЕР не бъдат одобрени от комисията за избор и не получат финансиране за новия програмен период 2014 г. – 2020 г.

3. Липса на интерес за кандидатстване по подмярка „Помощ за подготвителни дейности".

4. Недостатъчен финансов ресурс за изпълнение на проектите от страна на одобрените получатели на помощта по отделните подмерки.

5. Забавяне на стартирането на подмярка „Прилагане на операции в рамките на стратегиите за водено от общностите местно развитие".

6. Риск от невъзможност одобрени стратегии за водено от общностите местно развитие да бъдат изпълнени и с това да бъде загубен финансов ресурс.

7. Риск от затрудняване на прилагането на мярката в резултат от нарушена координация между прилагащите институции и административна тежест.

8.2.16.4.2. Действия за смекчаване на последиците

1. Този риск би могло да бъде минимизиран, чрез стимулиране на обединението на териториите при кандидатстване на МИГ и залагане на максимален праг за бюджета по стратегиите в зависимост от различния брой жители.

2. Това може да бъде преодоляно, чрез задаване на критерий при оценката на стратегиите – „Капацитет за прилагане на стратегията ".

3. Рискът може да бъде избегнат, чрез бързо стартиране на подмярката от страна на УО, за да могат кандидатите да имат достатъчно време за изпълнение на проект по тази подмярка, след което да кандидатстват по подмярка „Прилагане на операции в рамките на стратегии за водено от общностите местно развитие”. Също така се предоставя възможност за изпълнение на малки пилотни проекти, което цели допълнително стимулиране на интерес към изпълнение на подмярката.

4. Този риск пред изпълнението на мярка 19 би могъл да бъде минимизиран, ако се осигури възможност за авансово плащане по подмерките, по които това е допустимо.

5. Възможно най-бързо стартиране на подмярката и осигуряване на коректна, прозрачна и кратка процедура за избор на стратегии, и провеждане на достатъчно на брой приеми.

6. Рискът следва да бъде преодолян чрез непрекъснато наблюдение и контрол от страна на УО на прилагането на стратегиите и навременно преодоляване на възникналите проблеми при изпълнението на стратегиите за ВОМР. Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти.

7. За преодоляване на този риск през периода 2014 – 2020 г. се цели подобряване на координацията между прилагащите институции, облегчаване на административните процедури и въз основа на придобития през периода 2007 – 2013 г. опит – усъвършенстване на контролните механизни и повишаване на ефективността и ефикасността на процесите.

8.2.16.4.3. Обща оценка на мярката

Като цяло при прилагане на стратегиите за ВОМР, УО и РА ще сведат влиянието на рисковите фактори до минимум, чрез своята дейност и отговорности. Опитът от прилагането на ЛИДЕР през периода 2007-2013 година ще спомогне за избягването на рисковите фактори. Мярката е проверяема и контролируема.

8.2.16.5. Методология за изчисляване на размера или процента на подпомагане, когато е уместно

Неприложимо

8.2.16.6. Специфична информация за мярката

Описание на задължителните елементи на воденото от общностите местно развитие (по-нататък ВОМР), от които е съставена мярката LEADER: подготвително подпомагане, изпълнение на операции по стратегията за ВОМР, подготовка и осъществяване на дейности по сътрудничество от страна на местната група за действие, текущи разходи и популяризиране на стратегията, както е посочено в член 35, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1303/2013

Подкрепата за Воденото от общностите местно развитие обхваща следните елементи, формулирани в чл. 35 от Регламент (ЕС) № 1303/2013:

- Помощ за подготвителни дейности за изграждане на капацитет, обучение и създаване на мрежи с цел изготвяне и прилагане на стратегия за водено от общностите местно развитие;
- Изпълнение на операции в рамките на стратегията за водено от общностите местно развитие;
- Подготовка и изпълнение на дейности за сътрудничество на местни инициативни групи;
- Текущи разходи, свързани с управлението при прилагането на стратегията за водено от общностите местно развитие, включващи оперативни разходи, разходи за персонал, разходи за обучение, разходи за връзки с обществеността, финансови разходи, както и такива, свързани с мониторинга и оценката на стратегията, съгласно задълженията на МИГ по чл. 34, параграф 3, буква ж) от Регламент (ЕС) № 1303/2013;

Разходи за популяризиране на стратегията за водено от общностите местно развитие с цел да се улесни обмена за предоставяне на информация между заинтересованите страни, да се постигне публичност и да се съдейства на потенциалните бенефициенти при разработването на операции и подготовката на заявления.

Описание на употребата на стартовия пакет в рамките на LEADER, посочен в член 43 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, като специфичен вид за подготвително подпомагане, ако е уместно

неприложимо

Описание на системата за текущо подаване на заявления за проекти за сътрудничество в рамките на LEADER, посочена в член 44, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1305/2013

Неприложимо

Процедурата и сроковете за избор на стратегии за местно развитие

Процедурата за избор на стратегии за водено от общностите местно развитие включва следните основни етапи:

- Обявяване на покана за прием на стратегии;
- Проверка за административно съответствие и допустимост на заявленията;
- Оценка на постъпилите стратегии.

Публикуват се най-малко две покани за прием на стратегии за водено от общностите местно развитие, като първата от тях е до края на 2015 г. Първите стратегии се одобряват до две години след одобрението на Споразумението за партньорство. Допълнителни стратегии за водено от общностите местно развитие се одобряват не по-късно от 31 декември 2017 г.

Стратегиите за воденото от общностите местно развитие се разглеждат и избират от комисия, създадена с тази цел от Управляващия орган на ПРСР и се одобряват от същия Управляващ орган. В комисията се включват представители на държавни органи – Министерски съвет, Министерство на земеделието и храните, Държавен фонд „Земеделие“ – Разплащателна агенция, Управляващите органи на Оперативните програми на Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство, външни независими оценители, определени чрез процедура за избор, и наблюдатели.

Първият етап на оценката, която Комисията извършва, е за административно съответствие и допустимост.

Условия за допустимост

- Целевата територия да обхваща население между 10 000 и 150 000 жители;
- Липса на припокриване на една и съща територия от различни МИГ;
- Кохерентност на територията;
- Партньорство между общините, частния сектор и гражданските организации на целевата територия, като никоя от групите не представлява повече от 49% от имащите право на глас в общото събрание;
- Наличие на доказателства за проведени действия по формиране на публично-частното партньорство и осигуряващи представеност;
- Съдържанието на СМР да е в съответствие с член 33 на Регламент 1303/2013.

За всички стратегии, преминали проверка за административно съответствие и допустимост, се извършва техническа оценка по определените критерии за избор. Критериите за избор и тяхната тежест се публикуват в поканата за прием.

Критерии за избор

- Качество на партньорството;
- Степен на консултиране и включване на всички заинтересовани групи в процеса на създаване на партньорството и разработване на стратегията;
- Качество на СМР;
- Капацитет за прилагане на стратегията.

Подробни под-критерии на изброените критерии за оценка са включени в нормативния акт за

прилагане на подхода ВОМР.

Когато комисията определи, че изпълнението на стратегия за водено от общностите местно развитие изисква подкрепа от повече от един фонд, тя определя водещ фонд за подкрепа на всички текущи разходи и популяризиране.

Процедурата ще гарантира максимална публичност и прозрачност на оценката и мотивите на оценителите за избор на СМР.

Обосновка за избора на географските райони, за изпълнение на стратегията за местно развитие, чието население попада извън границите, посочени в член 33, параграф 6 от Регламент (ЕС) № 1303/2013

Неприложимо

Координация с други европейски структурни и инвестиционни фондове (наричани по-нататък „ЕСИ фондове“) по отношение на ВОМР, включително възможно решение, прилагано по отношение на използването на варианта на водещия фонд и евентуално цялостно взаимно допълване между ЕСИ фондовете за финансиране на подготвителното подпомагане

През програмния период 2014 – 2020 г. воденото от общностите местно развитие се финансира чрез участие на Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) като инструмент за развитие по един или повече от приоритетите на ЕС за развитие на селските райони. Местните инициативни групи и бенефициентите към тях получават възможност за финансиране по Европейския социален фонд, Европейския фонд за регионално развитие и Европейския фонд за морско дело и рибарство. Финансирането по ЕСФ, ЕФРР и ЕФМДР се допуска в случай, че такава възможност е заложена в СМР на съответната местна инициативна група.

Координацията и изпълнението на ВОМР се регулират в специален нормативен акт.

Евентуална възможност за авансови плащания

Авансово плащане е допустимо по подмерки "Текущи разходи и популяризиране на стратегията за водено от общностите местно развитие” в размер не надвишаващ 50 % от публичната подкрепа, свързана с текущите разходи и разходите за стимулиране на интерес, извършени от местната инициативна група в съответствие с чл. 42 от Регламент (ЕС) № 1305/2013.

Авансово плащане се отпуска след предоставяне на банкова гаранция или еквивалентна гаранция, съответстваща на 100 % от размера на авансовото плащане. Инструмент, предоставен като гаранция от публичноправен орган, се счита за еквивалентен на гаранцията, при условие, че органът се задължава да плати сумата, покрита от тази гаранция, ако не се установи право за получаване на

изплатения аванс.

За инвестиционна подкрепа по проектите по подмярка "Прилагане на операции в рамките на стратегии за водено от общностите местно развитие", под-мярка "Помощ за подготвителни дейности" и подмярка "Подготовка и изпълнение на дейности за сътрудничество на местни инициативни групи“ е допустимо авансово плащане в съответствие с чл. 45 от Регламент (ЕС) № 1305/2013.

Определяне на задачите на управляващия орган, разплащателната агенция и МИГ в рамките на LEADER, по-специално по отношение на недискриминационна и прозрачна процедура за подбор и обективни критерии за подбор на операциите, посочени в член 34, параграф 3, буква б) от Регламент (ЕС) № 1303/2013

Комитет за координация при многофондово прилагане на подхода ВОМР.

Създава се Комитет за координация на многофондовото прилагане на ВОМР, който включва представители на всички програми, участващи във ВОМР, Държавен фонд „Земеделие” – Разплащателна агенция, социално-икономическите партньори, други заинтересовани страни. Комитетът ще гарантира координацията между различните фондове, ще разглежда и ще взима решения, свързани с многофондовото прилагане на подхода.

Отговорен управляващ орган за прилагане на подхода ВОМР през програмния период 2014 – 2020 г. ще бъде Управляващият орган на Програмата за развитие на селските райони.

Отговорности на Местните инициативни групи:

(а) изграждане на капацитета на местните участници за разработване и изпълнение на операции, включително насърчаване на техните способности за управление на проекти;

(б) определяне на недискриминационна и прозрачна процедура за подбор и обективни критерии за избор на операции, които избягват конфликта на интереси и гарантират, че поне 50 % от гласовете при решения за избор са от партньори, които не са публични органи;

(в) гарантиране на съгласуваност със стратегията за водено от общностите местно развитие при избора на операции, като те се приоритизират според приноса им за постигане на целите на тази стратегия;

(г) разработване и публикуване на покани за прием на заявления или текуща процедура за подаване на проекти, включително определяне на критериите за избор;

(д) получаване и оценяване на заявления за подпомагане;

(е) избор на операции и определяне на размера на подкрепата и изпращане на тези предложения до

УО на съответната програма за последна проверка на допустимостта преди одобряването им;

(ж) мониторинг на изпълнението на стратегията за водено от общностите местно развитие и на подкрепените операции и провеждане на конкретни дейности за оценка, свързани с тази стратегия;

(з) осигуряване на публичност и прозрачност на дейността.

Отговорности на Управляващия/те орган/и:

(а) избор на местни инициативни групи и стратегии за водено от общностите местно развитие от комисия за избор – УО на ПРСР в сътрудничество с УО на останалите програми;

(б) подпомагане на местните инициативни групи в прилагане на техните стратегии, чрез предоставяне на методическа помощ за спазване на процедурите и за допустимостта на подадените проекти – УО на ПРСР в сътрудничество с УО на останалите програми;

(в) извършване на посещения на място за наблюдение дейността на местните инициативни групи, за оценка напредъка в прилагането на стратегиите им и съответствието с договора за управление на стратегиите за водено от общностите местно развитие – УО на ПРСР;

(г) одобрение на проекти по подмярка "Подготовка и изпълнение на дейности за сътрудничество на местни инициативни групи“ и проекти по подмярка "Помощ за подготвителни дейности" – УО на ПРСР;

(д)) проверки за допустимост на проектите и спазване на процедурите на МИГ за оценка и одобрение на проектите към стратегиите за водено от общностите местно развитие преди окончателното им одобрение, извършване на последваща проверка и плащания по проекти, финансирани от съответните програми, с изключение на ПРСР – всички УО на програмите.

Отговорности на Разплащателна агенция за финансиране от ЕЗФРСР:

(а) проверки за допустимост на проектите и спазване на процедурите на МИГ за оценка и одобрение на проектите към стратегиите за водено от общностите местно развитие преди окончателното им одобрение;

(б) приемане и извършване на проверки на заявки за плащане;

(в) извършване на проверки на място (където е приложимо);

(г) одобрение/отхвърляне на заявките за плащане и извършване на плащане;

(д) последваща проверка на МИГ и на ползвателите на финансовата помощ.

Описание на предвидените механизми за координация и гарантираното взаимно допълване с дейностите, подпомагани в рамките на други мерки за развитие на селските райони, особено по отношение на: инвестиции в неселскостопански дейности и помощ за новосъздадени предприятия в

съответствие с член 19 от Регламент (ЕС) № 1305/2013; инвестиции по член 20 от Регламент (ЕС) № 1305/2013; и сътрудничество по силата на член 35 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, в частност за прилагане на стратегии за местно развитие посредством публично-частни партньорства

За изпълнението на стратегиите за воденото от общностите местно развитие, местните инициативни групи могат да прилагат мерки, избрани в ПРСР, мерки по Регламент (ЕС) № 1305/2013 и мерки, извън обхвата на мерките от Регламент (ЕС) № 1305/2013, но съответстващи на условията по него, както и операции, допустими съгласно условията и изискванията по ЕФРР, ЕСФ и ЕФМДР.

Така за бенефициенти, попадащи в обхвата на одобрени местни инициативни групи, подкрепата по мерките на национално ниво е допълнена при прилагането на стратегии за водено от общностите местно развитие. По този начин се постига синергия и по-голям ефект от прилагането на ПРСР и на стратегиите за воденото от общностите местно развитие.

В стратегиите за водено от общностите местно развитие няма да се включват мерки от ПРСР, предвиждащи фиксирани плащания и мерки, свързани със схеми за плащания на площ, в т. ч. мярка 6 „Развитие на стопанства и предприятия", за подмерки 6.1 „Стартова помощ за млади земеделски производители", 6.2 „Стартова помощ за неземеделски дейности" и 6.3 „Стартова помощ за развитие на малки стопанства".

Местните инициативни групи не са допустими бенефициенти по мярка 7 „Основни услуги и обновяване на селата в селските райони" от ПРСР на национално ниво, но мярката може да бъде включена в стратегиите за водено от общностите местно развитие и МИГ могат да са допустим бенефициент по нея.

Местните инициативни групи не са допустими бенефициенти по мярка 16 „Сътрудничество" от ПРСР.

В стратегиите за водено от общностите местно развитие могат да бъдат включени дейностите по чл. 35 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, с изключение на включените в мярка 16 „Сътрудничество" от ПРСР подмерки 16.1, 16.2 и 16.4 с оглед ясната демаркация и намаляване на административната тежест за местните инициативни групи при проверките за недопускане на възможността за двойно финансиране.

Местните инициативни групи могат да включат в стратегиите си за водено от общностите местно развитие и дейности, които да се финансират по Европейския социален фонд, Европейския фонд за регионално развитие и Европейския фонд за морско дело и рибарство, при спазване на изискванията, заложени в съответните програми, включени в многофондовото прилагане на ВОМР.

За предотвратяване на възможността за двойно финансиране няма да се допуска подкрепа за едни и същи дейности по стратегия за водено от общностите местно развитие и по програмите, включени в

многофондовото прилагане на ВОМР. Всеки проект, предложен за одобрение към стратегиите за воденото от общностите местно развитие, се проверява за отсъствие на двойно финансиране по съответните мерки към програмите, включени в многофондовото прилагане на ВОМР, преди неговото одобрение.

8.2.16.7. Друга важна информация, необходима за по-доброто разбиране и прилагане на мярката

Неприложимо

9. ПЛАН ЗА ОЦЕНКА

9.1. Цели и задачи

Описание на целта и задачите на плана за оценка, въз основа на необходимостта да се гарантира, че предприетите действия за оценка са достатъчни и целесъобразни, по-специално с цел осигуряване на необходимата за управлението на програмата информация, за годишните доклади за изпълнението през 2017 г. и 2019 г. и последващата оценка, както и с цел осигуряване на данните, необходими за оценката на ПРСР.

9. План за оценки

През програмен период 2007-2013 извън задължителното отчитане, не беше обърнато необходимото внимание на процеса на оценяване и наблюдение, което повлия негативно на качеството на оценките на ПРСР, като инструмент за вземане на навременни решения. Основната причина за това се състои в събирането на актуална, изчерпателна и свързана информация за прилагането на Програмата и за индикаторите за мониторинг, въз основа на които се извършва оценяването. Липсата на подходяща информационна система, която да предоставя навременни и точни данни за прилагането и индикаторите за наблюдение , затрудняваше значително обмена на информация между УО и РА. Наред с това, не бяха определени експерти, с функции по оценяване, които да участват редовно в Комитетите за оценки, като следят и внедряват добрите практики в оценяването на европейско ниво. Това са научени уроци за пропуски през периода 2007-2013, които се цели да бъдат предоляни с предвидените мерки и действия в Плана за оценки.

9.1. Задачи и цели на Плана за оценка

Предназначението на **Плана за оценка**:

- Да гарантира, че ще бъдат предприети достатъчни и подходящи действия по оценяването;
- Да осигури достатъчни и подходящи ресурси, необходими за оценяването;
- Да се предостави необходимата информация на всички заинтересовани страни за оптимизиране на прилагането и администрирането на Програмата;
- Да предостави информация за изготвянето на разширен Годишен доклад за изпълнение през 2017 г.;
- Да демонстрира междинния напредък по отношение на целите и да предостави информация за разширения Годишен доклад за изпълнение през 2019 г.;
- Да гарантира, че необходимите данни за целите на оценяването ще бъдат осигурени навреме и в подходящ формат.

Специфични цели и задачи на Плана за оценка:

- Представяне на необходимата обратна връзка към УО и РА за резултата от техните действия, както и да им даде препоръки за подобряване на усвояването на средствата и резултатите от тяхната работа по време на прилагане на Програмата.

· Подобряване на процеса на събиране на информация за целите на наблюдението, включително и за данни за индикаторите на Програмата.

· Подобряване на процеса на комуникация и разпространение на констатациите от оценяването, така че те да достигнат до отговорните органи по вземането на решения, както и до заинтересованите страни.

· Осигуряване на прозрачност на процеса на оценяване и достигане на всеобщо разбиране на ползите от провеждането на политики, свързани с развитието на селските райони, от всички, които са ангажирани с изготвянето, управлението и прилагането на ПРСР, от бенефициентите по Програмата и от широката общественост.

9.2. Управление и координация

Кратко описание на договореностите за мониторинг и оценка на програмата за развитие на селските райони, като се посочат основните органи, участващи в тези процеси, и техните отговорности. Обяснение за това как дейностите за оценка са свързани с изпълнението на програмата за РСР по отношение на съдържанието и на графика.

9.2. Управление и координация

Наблюдението и оценките ще се основават на ръководството, включено в Индикаторния план за наблюдение и оценка на Европейската комисия и ще отчитат напредъка в прилагането на Програмата чрез базовите индикатори, индикаторите за продукт/дейност и индикаторите за резултати и въздействие на ПРСР (2014-2020).

Системата за наблюдение и оценка има за цел да обезпечи надеждна информация за бюджетните параметри, резултатите и въздействията на Програмата за институциите и партньорите, ангажирани в управлението на ПРСР (2014-2020) така че тези институции да могат да вземат правилни управленски решения.

Чрез наблюдението ще се събира информация за договорените средства, финансираните дейности/инвестиции и непосредствените резултати от изпълнението на проектите.

Наблюдението и оценките на Програмата ще се извършват от дирекция РСР, определена за Управляващ орган на ПРСР (2014-2020) и отговаряща за работата на Комитета по наблюдение на ПРСР (2014-2020). Комитетът по наблюдение ще разглежда оценките на Програмата и ще дава препоръки на Управляващия орган за подобряване, както на нейното изпълнение, така и за подобряване на процеса на оценяване и резултатите от него. В КН ще бъдат представени социално-икономическите партньори и заинтересованите страни, което гарантира тяхното участие в процеса на наблюдение и оценка на Програмата.

Напредъкът в прилагането на Програмата ще се докладва на Европейската комисия ежегодно, чрез годишен доклад, изготвен от Управляващия орган и одобрен от Комитета по наблюдение.

Обхватът на създадените при ПРСР (2007-2013) системи за наблюдение и оценка ще бъде разширен и допълнен, и системите ще бъдат променени за нуждите на ПРСР (2014-2020). Те ще отразят по-стратегическата насоченост на Плана за индикаторите и промените в самата рамка на програмиране на ПРСР (2014-2020). Разплащателната агенция ще събира оперативни данни за напредъка в

прилагането на мерките и проектите (използвайки финансови и физически индикатори) и данни за икономическото състояние на бенефициентите, които ще представя на Управляващия орган при поискване, в указания формат и срок, за извършване на необходимия мониторинг.

Заедно с разработването на информационната система на ДФЗ-РА за периода 2014-2020, Разплащателната агенция, съгласувано с УО, ще разработи информационен модул за мониторинг. Разплащателната агенция следва да подсигури коректно и качествено въвеждане на информацията в базата данни. Информационният модул трябва да позволява отчитане в реално време на:

- всички индикатори по индикаторен план и мониторинговите таблици към годишния доклад за изпълнението, съгласно указанията на ЕК,
- напредъка в договарянето и разплащането на средствата,
- остатъчните бюджети по мерките,
- резултата от изпълнението на мерките така че да е възможно автоматичното извеждане на достоверни стойности за индикаторите по индикаторен план, включително индикаторите за резултат, индикаторите за продукт, финансовите индикатори, целевите индикатори и индикаторите от рамката за изпълнение.

За целите на наблюдението, на Управляващия орган ще бъде предоставен потребителски достъп до всички модули на информационната система, касаещи пряко или косвено изпълнението на ПРСР (2014-2020). Събирането и обработването на информацията за напредъка в усвояването на средствата и индикаторите ще се извършва от отдел „Програмиране и техническа помощ” в Управляващия орган.

В изпълнение на функцията си по наблюдение, Управляващият орган следва да търси начини за разширяване обхвата на системата с оглед набиране на данни за паралелното развитие на различните сектори – включително чрез информация от наблюдението/оценката на постигнатия напредък (изпълнени проекти и получени резултати) от прилагането на различните Оперативни програми, финансирани по Структурните и Инвестиционни фондове на ЕС (ЕСИФ) и управлявани от съответните министерства. Интервенциите, финансирани чрез тези програми, ще повлияят върху икономика в селските райони и трябва да се вземат предвид при управлението на ПРСР (2014-2020). За тази цел се предвижда и участие на Управляващия орган в комитетите по наблюдение на останалите оперативни програми, където освен останалите теми, ще бъдат разглеждани и оценките на оперативните програми. В работата си, Управляващият орган на ПРСР сътрудничи и с Управляващите органи на оперативните програми, финансирани от ЕСИФ. Предвидените координационни механизми включват участие в Комитета по наблюдение на Споразумението за партньорство и участие в работните групи и периодичните срещи за наблюдение, които се организират от Централното координационно звено, и на които се отчита напредъка по изпълнението на всички оперативни програми. Предвижда се подобряване на интерфейса между ИСАК и ИСУН 2020, който ще извършва обмен на информация в реално време, предаване на данни чрез xml-файлове от ИСАК и съхраняването им в ИСУН 2020. Това ще позволи получаване на текуща информация за мониторинг на ПРСР от Централно координационно звено. Освен това, достъпа до информацията в ИСУН на широката общественост ще спомогне за подобряване на публичността и прозрачността на ПРСР и ще предостави възможност за по-широк обществен мониторинг на Програмата.

В рамките на предвидените оценки ще се събира информация за резултатите и въздействието на

Програмата въз основа на индикаторите и въпросите за оценка.

Бенефициентите по Програмата трябва да предоставят данни за наблюдение при попълване на заявленията за кандидатстване.[1] За тази цел, от Разплащателна агенция, съгласувано с УО, ще бъдат подготвени специални форми за наблюдение за всяка мярка, които са задължителна част от заявлението за кандидатстване, и които позволяват извеждане на стойности за индикаторния план. Данните, представени от бенефициента, които подлежат на наблюдение, трябва да бъдат попълнени от Разплащателна Агенция в унифициран електронен формат, позволяващ автоматизирано окрупняване на информацията и извеждане на справки и отчети по електронен път за целите на мониторинга. Данните следва да бъдат актуализирани от Разплащателната Агенция на етап сключване на договор и плащане. Събраната информация трябва да бъде въвеждана от РА във формат, съответстващ на системата за наблюдение, където данните ще бъдат автоматично обобщени в таблиците с индикаторите за наблюдение. Ще бъде предвидена възможност за корекции на очевидни грешки в реално време. Управляващият орган инструктира РА относно периодичността на подаване на данните, като РА носи отговорност за коректността, достоверността и навременното въвеждане в информационната система на предоставените данни за целите на мониторинга.

Оценките на Програмата служат като важен управленски и контролен инструмент за по-добро насочване на програмирането към нуждите на обхванатите сектори/райони, по-добро идентифициране на програмния процес и нуждите от промени в него.

Работата по оценките се организира като непрекъснат процес в съответствие с индикаторния план и Плана за оценки. Организацията за осъществяване на оценките ще се извършва от отдел „Програмиране и техническа помощ" в Управляващия орган, включително разработване на техническо задание и стартиране на проектите по оценяване. Стартирането на избор на изпълнител е предвидено да започне поне 1 година преди крайния срок за изпълнение на оценка. Също така, се предвижда всеки оценител да разполага с поне 2 месеца след приключване на периода, който ще се оценява, за събиране на необходимите данни за оценката. Всички планирани оценки ще се осъществяват и управляват като отделен проект, финансиран по мярка Техническа помощ. За всеки проект ще се назначава Комисия за управление и контрол, която да подпомага работата на оценителите. За да се гарантира подкрепа на високо ниво, председател на Комисията ще е директорът на дирекция РСР в Управляващия орган. В членовете на Комисията могат да бъдат включени и представители на РА. Резюме на доклада за оценка, съдържащо основните изводи и препоръки, следва да бъде представен на ресорен заместник министър.

[1] Събирането на данни ще започне при етапа на кандидатстване и впоследствие данните ще бъдат актуализирани на етап одобрение на подкрепата и плащане(ия), включително при последно такова.

9.3. Предмет на оценката и дейности

Примерно описание на предмета и очакваните дейности на оценката, включително, но не само, изпълнението на изисквания за оценяване, предвидени в Регламент (ЕС) № 1303/2013 и в Регламент (ЕС) № 1305/2013. То обхваща: а) дейности, необходими за оценка на приноса на всеки приоритет на Съюза по ПРСР, както е посочено в член 5 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, за целите на развитието на селските райони, предвидени в член 4 от посочения регламент, оценка на резултатите и въздействието на стойностите на показателите, анализ на нетните ефекти, тематични въпроси, включително подпрограми, междусекторни въпроси, Национална мрежа за селските райони, принос на стратегиите за ВОМР; б) подкрепа, планирана за оценка на равнището на местните групи за

действие; в) специфични за програмата елементи, като например разработване на методики или действия, насочени към конкретни области на политиката.

9.3. Теми и дейности за оценка

Управляващият орган извършва оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на Програмата. Оценките, извършени през програмния период, следва да оценяват логиката на интервенцията по Програмата и нейното изпълнение, включително допълването и взаимодействието с други инструменти като Първи стълб на ОСП и фондовете на ЕС от Общата стратегическа рамка. Планираните оценки през програмния период ще бъдат:

Цялостна оценка на ефективността, ефикасността и въздействието от прилагането на ПРСР (2014-2020) за периода от началото на прилагане на Програмата до края на 2016 г.

Цялостна оценка на ефективността, ефикасността и въздействието от прилагането на ПРСР (2014-2020) за периода от началото на прилагане на Програмата до края на 2018 г.

Темите за оценка в тях включват:

- прогреса при постигане на целите на Програмата;
- резултатите от интервенциите на ПРСР и приноса към областите на въздействие по приоритетите на ПРСР (2014-2020);
- изпълнението на подпрограмата за малки стопанства;
- изпълнението на ВОМР, включително мулти-фондовото прилагане.
- ключовата информация за изпълнението на Програмата и нейните приоритети по отношение на финансовите данни, общите и специфичните индикатори и количествени целеви стойности, включително промени в стойността на индикаторите за резултат, когато е подходящо, на ключовите цели, определени в рамката на изпълнението и потенциалния риск от загуба на резерв за изпълнение. Предаваните данни се отнасят за стойностите на показателите за изцяло изпълнени действия и също, където е възможно, като се вземе предвид етапа на изпълнението - за избрани действия;
- финансовите ангажименти и разходите по мерки, както и усвояването на средствата във връзка с потенциалния риск от отчисляване на средства (decommitment);
- действията, предприети за изпълнение на предварителните условия, които не са изпълнени към момента на приемане на програмите;
- изпълнението на действия, които да вземат под внимание принципите, определени в членове 7 и 8 от Регламент (ЕС) 1303/2013 , включително резултатите от интервенциите на ПРСР за опазване на околната среда, преодоляване на последствията от промените в климата и иновациите;
- ролята на партньорите, посочени в член 5 от Регламента, постановяващ общите условия за фондовете, при прилагането на Програмата;
- подкрепата, използвана за целите на изменението на климата, приноса на ПРСР към намаляване на емисиите на въглероден диоксид, дела на използваната възобновяема енергия и

увеличаването на енергийна ефективност, до степента, в която е възможно събирането на надеждни данни на национално ниво.

· всякакви въпроси, които оказват влияние върху изпълнението на Програмата, както и предприетите мерки;

· използването на средствата по мярка „Техническа помощ“ на Програмата;

· наличието на достатъчен административен капацитет за управление и прилагане на ПРСР 2014-2020 и резултата от предприетите мерки за изграждането му. Анализ на управлението на човешките ресурси, в това число на нуждите от обучение, анализ на тежестта на процедурите на работа.

Допълнително следва да се оценят следните теми:

· напредъка по постигане на целите на Програмата и нейният принос за постигане на целите на ЕС 2020 и стратегията на Съюза, включително тематичните цели по ОСР, взаимодействието и допълването с оперативните програми, финансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ);

· постигнатия напредък в осигуряването на интегриран подход за използване на ЕЗФРСР и други финансови инструменти на ЕС за подпомагане на териториалното развитие на селските райони, включително чрез стратегии за местно развитие;

· приноса за постигане на общите цели на ОСП при взаимодействието и допълването с Първи стълб на ОСП;

· принос на ПРСР за постигане на междусекторните цели за развитие на селските райони.

Последваща оценка на ПРСР (2007-2013).

Последващата оценка ще включва следните теми за оценка:

· степен на използване на ресурсите по ПРСР (2007-2013);

· резултатност и ефективност от програмирането;

· социално-икономическо въздействие от прилагането на ПРСР (2007-2013);

· изваждане на поуки от провеждането на политиката за развитие на селските райони;

· идентифициране на факторите, които допринасят за успеха/ неуспеха на Програмата, включително устойчивост и идентифициране на най-добрите практики.

Предварителна оценка на ПРСР (2021-2027). Темите в тази оценка ще бъдат определени съгласно Указания на ЕК и нормативни актове относно следващия програмен период 2021 – 2027 г.

В допълнение към посочените до тук теми, се предвиждат и следните допълнителни теми за оценка:

· **Тема:** Прилагане на финансови инструменти. Следва да се оцени въздействието от прилагането на финансови инструменти и приноса им за постигане на целите на ПРСР (2014-

2020).

· **Тема**: Оценка на информационните системи за наблюдение и за индикатори. Следва да се оцени степента на готовност на системите за предоставяне на данни за индикаторите и напредъка при усвояването на средствата по ПРСР (2014-2020). Предмет на тази оценка ще бъде и достоверността, навременността и актуалността на предоставяната от тези системи информация.

· **Тема:** Качество на работата на НСМ. Следва да се оцени въздействието от работата на НСМ (2014 -2020) върху прилагането на Програмата.

· **Тема**: Оценка на ефективността от прилагането на Комуникационния план на ПРСР (2014-2020).

Дейностите, които ще се извършват по отношение на подготовката на всяка една оценка за програмни периоди 2014-2020 г. и 2021 – 2027 г., включват:

· Преглед на научените уроци при мониторинг и оценка и на основните предизвикателствата пред прилагането на Програмата;

· Преглед на общите въпроси за оценка и връзки с индикатори;

· Разработване на специфични за Програмата въпроси за оценка, базирани на основа на научените уроци и основните предизвикателства в изпълнението на Програмата. Когато е възможно, определяне на критерии за преценка и връзки към показатели;

· Изготвяне на фишове за специфичните програмни показатели, ако е необходимо;

· Идентифициране на допълнителни видове данни, които трябва да се събират и преглед на източниците на информация;

· Споразумение с доставчиците на данни, за предоставяне на данни;

· Запълване на пропуските и отстраняването на установените слабости в събирането на данни;

· Подготовка на техническо задание и последващо стартиране провеждането на процедура за възлагане на обществена поръчка за избор на изпълнител за подготовка на съответната оценка;

· Регистриране на проект по мярка „Техническа помощ“ за съответната оценка и назначаване на Комисия за управление и контрол на проекта.

9.4. Данни и информация

Кратко описание на системата за записване, поддържане, управление и отчитане на статистическа информация относно изпълнението на програмата за развитие на селските райони и предоставяне на

данни от наблюдението за целите на оценката. Определяне на източниците на данни, които ще бъдат използвани, пропуските в данните, евентуалните институционални въпроси, свързани с предоставянето на данни, както и решения на набелязаните аспекти. Информацията в този раздел трябва да покаже, че съответните системи за управление на данните ще започнат да функционират в срок.

9.4. Данни и информация

Основният проблем с мониторинга и оценките през периода 2007-2013 беше наличието на липси/пропуски в данните от заявленията за подпомагане, идващи от информационната система ИСАК на ДФЗ. Например, непопълнени полета, некоректни данни, въведен текст в цифрови полета и т.н. Тези слабости, възпрепятстваха създаването на адекватно работеща система, която автоматично да извежда данните за мониторинга. Посочените проблеми практически лишиха УО от адекватни данни за мониторинг и значително влошиха качеството на оценките на ПРСР 2007-2013. Това ще е основната пречка пред мониторинга през новия програмен период, в случай че при разработването на софтуера за информационната система на ДФЗ за ПРСР 2014-2020, не бъдат въведени съответните рестрикции при въвеждането и редакцията на входящи данни – избор на категории от номенклатури вместо ръчното им изписване, задаване на ясни и точни параметри съобразени с логиката и разпоредбите на ПРСР, невъзможност за оставяне на невъведени данни, където се изискват такива, вътрешни контроли за въведени грешни данни, синтаксис и т.н. Следователно, ДФЗ-РА следва да подобри организацията на базата данни в информационната система на ДФЗ за периода 2014-2020. Въвеждането на данни от заявленията за подпомагане и организацията на базата данни в информационната система на ДФЗ-РА, следва да отговарят на изискванията на мониторинга, като основна предпоставка за качеството на данните и необходимо условие за ефективни наблюдение и оценяване на ПРСР 2014-2020,.

Поради опростяването на показателите от Плана за индикатори, голяма част от информацията за тях се базира на индикаторите за продукт и на финансовите индикатори. Повечето от целевите индикатори се получават, като индикаторите за продукт се отнесат към индикаторите за контекст, които са посочени в Програмата. Следователно, източник на основната част от информацията за Плана за индикатори ще бъде информационната система на ДФЗ-РА, която събира оперативни данни за бенефициентите. Индикаторите за продукт и финансовите индикатори ще се получават от информационен модул за наблюдение, който следва да бъде изграден заедно с информационната система на ДФЗ-РА за периода 2014-2020. Информационният модул за наблюдение ще ползва за източник информационната система на ДФЗ-РА и ще обобщи информацията от заявленията за кандидатстване и заявките за плащане в изисквания формат за индикаторите. По този начин, информационният модул за наблюдение ще може да извежда цялостна информация за всички показатели от мониторинговите таблици към Годишния доклад за изпълнението и Плана за индикатори, включително целевите индикатори и рамката за изпълнение. Предвижда се информационният модул за наблюдение да започне да работи заедно с информационната система на ДФЗ-РА, но не по-късно една година след одобрение на ПРСР . С цел да се гарантира ефикасен и ефективен електронен обмен на информация **информационният модул за наблюдение** трябва да има следните характеристики:

- интерактивни формуляри или предварително попълнени от системата формуляри въз основа на данни, които предварително са записани в системата;
- автоматични изчисления, когато те намаляват усилията за въвеждане на данни от страна на потребителите;
- вградени автоматични средства за контрол, които проверяват вътрешната съгласуваност

на предаваните данни и съгласуваността им с приложимите правила;

· генерирани от системата сигнали, които предупреждават потребителите на информационния модул за наблюдение, че определени действия могат или не могат да бъдат извършени;

· онлайн проследяване на състоянието на обработката на информацията, въведена в системата;

· наличност на данни за минали периоди по отношение на цялата информация, въведена за дадена оперативна програма.

Информацията за контекст индикаторите и индикаторите за въздействие ще се събира основно от Националния статистически институт, в изпълнение на ангажимента по предварителното условие за наличие на статистическа система, необходима за оценка на ефективността и въздействието на програмите. Данни за структурата на земеделските стопанства ще се черпят от регулярно провежданото национално проучване „Преброяване на земеделските стопанства". Дирекция "Агростатистика" към МЗХ, включително чрез Системата за земеделска счетоводна информация – СЗСИ, ще съдейства и подпомага Управляващия орган при събиране на информация за базовите индикатори, индикаторите за въздействие и данните за икономическото развитие на отделните сектори в национален/регионален план, както и социално-икономическите характеристики на селските райони. Информацията от СЗСИ ще помогне да се оценяват резултатите от помощта по ПРСР (2014-2020) за земеделските производители и да се събере информация за допълнителните индикатори за резултат. Информацията от Националния статистически институт за социално-икономическата ситуация в селските райони би могла да се допълни от изследвания, финансирани в рамките на предвидените оценки през програмния период. В резултат, чрез дейността си по наблюдение, Управляващият орган ще може да използва изградената база данни за селските райони, обхващаща ключови статистически данни като: определяне на селските райони (% от територията; % от населението на страната; гъстота на населението), брутна добавена стойност в селските райони, % безработица в селските райони, % заети в земеделието, % заети в горското стопанство, % заети в преработвателния сектор, % заети в сектора на услугите, образователно ниво и възрастова структура на селското население, % обработваема площ, % горски площи, % естествени зони, % постоянни култури и пасища и т.н.

УО може да наема (чрез сключване на договор/и) отделни експерти или екип от експерти, включително и статистици, които да прегледат индикаторите, за които липсват или е нужно да се опреснят данни, да проверят възможните източници на данни и да установят какво е нужно, по отношение на допълнително събиране или обработване на наличните данни, с цел да се набави липсващата информация в хода на проучванията на оценките на ПРСР (2014-2020).

9.5. График

Основни етапни цели през програмния период и примерен план на необходимото време, за да се гарантира, че резултатите ще бъдат готови в необходимия момент.

9.5. График

Графикът на Плана за оценка на Програмата, включва всички планирани оценки, като поставя акцент върху основните дейности в началото, средата и края на провеждането на всяка оценка.

Указани са само основните дейности, с цел упоменатите за тях срокове да служат като индикатори за ранно предупреждение срещу евентуално забавяне на оценките от планирания график. Сроковете между дейностите са предвидени така, че евентуалното изоставане при дадена дейност да може да бъде компенсирано до настъпването на срока за следващата планирана дейност, т.е. предвидени са известни времеви буфери. Проектът за изготвяне на всека оценка следва да стартира приблизително 1 (една) година преди настъпване на крайния срок на оценката, за да се осигури нейното навременно изпълнение.

1.Последваща оценка на ПРСР (2007-2013)

Подготовка на техническо задание и стартиране на тръжната процедурата - 30 октомври 2014 г.

Назначаване на Комисия за управление и контрол на проекта и начало на работата на оценителя - 30 октомври 2015 г.

Идентифициране и събиране на необходимите данни и информация - 31 януари 2016 г.

Изпращане на доклад за оценка на КН за коментари - 30 април 2016 г.

Предаване на окончателен доклад за оценката – 30 юни 2016 г.

2.Извършване на оценка на ефективността от прилагането на Комуникационния план на ПРСР (2014-2020)

Подготовка на техническо задание и стартиране на тръжната процедурата - 30 януари 2014 г.

Назначаване на Комисия за управление и контрол на проекта и начало на работата на оценителя - 30 януари 2016 г.

Идентифициране и събиране на необходимите данни и информация - 28 февруари 2016 г.

Изпращане на доклад за оценка на КН за коментари - 30 май 2016 г.

Предаване на окончателен доклад за оценката – 30 юни 2016 г.

3.Оценка на информационните системи за наблюдение и за индикатори на ПРСР (2014-2020)

Подготовка на техническо задание и стартиране на тръжната процедурата - 30 януари 2015 г.

Назначаване на Комисия за управление и контрол на проекта и начало на работата на оценителя - 30 януари 2016 г.

Идентифициране и събиране на необходимите данни и информация - 28 февруари 2016 г.

Изпращане на доклад за оценка на КН за коментари - 30 май 2016 г.

Предаване на окончателен доклад за оценката – 30 юни 2016 г.

4.Извършване на цялостна оценка на ПРСР (2014-2020) за периода от одобрение на ПРСР до края на 2016 г.

Подготовка на техническо задание и стартиране на тръжната процедурата - 30 януари 2016 г.

Назначаване на Комисия за управление и контрол на проекта и начало на работата на оценителя - 30 ноември 2016 г.

Идентифициране и събиране на необходимите данни и информация - 28 януари 2017 г.

Изпращане на доклад за оценка на КН за коментари - 30 април 2017 г.

Предаване на окончателен доклад за оценката – 30 май 2017 г.

5.Оценка на прилагането на финансови инструменти за периода от одобрение на ПРСР (2014-2020) до края на 2017 г.

Подготовка на техническо задание и стартиране на тръжната процедурата - 30 януари 2017 г.

Назначаване на Комисия за управление и контрол на проекта и начало на работата на оценителя - 30 януари 2018 г.

Идентифициране и събиране на необходимите данни и информация - 28 февруари 2018 г.

Изпращане на доклад за оценка на КН за коментари - 30 май 2017 г.

Предаване на окончателен доклад за оценката – 30 юни 2018 г.

6.Извършване на оценка на ефективността, ефикасността и въздействието от работата на НСМ

Подготовка на техническо задание и стартиране на тръжната процедурата - 30 януари 2017 г.

Назначаване на Комисия за управление и контрол на проекта и начало на работата на оценителя - 30 януари 2018 г.

Идентифициране и събиране на необходимите данни и информация - 28 февруари 2018 г.

Изпращане на доклад за оценка на КН за коментари - 30 май 2018 г.

Предаване на окончателен доклад за оценката – 30 юни 2018 г.

7.Извършване на цялостна оценка на ПРСР (2014-2020) за периода от одобрение на ПРСР до края на 2018 г.

Подготовка на техническо задание и стартиране на тръжната процедурата - 30 януари 2018 г.

Назначаване на Комисия за управление и контрол на проекта и начало на работата на оценителя - 30 ноември 2018 г.

Идентифициране и събиране на необходимите данни и информация - 28 януари 2019 г.

Изпращане на доклад за оценка на КН за коментари - 30 април 2019 г.

Предаване на окончателен доклад за оценката – 30 май 2019 г.

8.Предварителна оценка на ПРСР (2021-2027)

Подготовка на техническо задание и стартиране на тръжната процедурата - 30 януари 2019 г.

Назначаване на Комисия за управление и контрол на проекта и начало на работата на оценителя - 30 ноември 2019 г.

Идентифициране и събиране на необходимите данни и информация - 30 април 2020 г.

Изпращане на доклад за оценка на КН за коментари – 30 юли 2020 г.

Предаване на окончателен доклад за оценката – до одобрение на ПРСР от ЕК

9.6. Комуникация

Описание на начина, по който резултатите от оценката ще бъдат разпространени до целевите получатели, включително описание на механизмите, разработени с цел проследяване на начина, по който се използват резултатите от оценката.

9.6. Комуникации

Настоящият раздел се отнася специално за разпространението на информацията относно заключенията от направената оценка, както и описание на механизмите, разработени с цел проследяване на начина, по който ще се използват резултатите от оценката

Канали за разпространение на информацията от оценките:

- Национална селска мрежа (НСМ) – на територията на цялата страна, чрез 28-те областни звена на НСМ и Централния офис на територията на гр. София;

- Интернет – публикуване на констатациите от оценките на Интернет страницата на МЗХ и на Интернет страницата на ПРСР (2014-2020), както и на единния информационен портал http://www.eufunds.bg/

- Комитет по наблюдение (КН) – запознаване на членовете на КН – представители на

основните заинтересовани страни с изводите и препоръките от оценките;

· Икономическите и социални партньори, представени в Комитета по наблюдение, включително Търговско-промишлена палата, представители на гражданското общество, природозащитни организации, неправителствени организации в сферата на равенството и защита срещу дискриминацията и др. Повечето от организациите в КН имат широка членска маса и представляват други организации в тяхната сфера на действие. Използвайки мрежата от свои членове, те, ще служат, също така, за информационен канал, по който ще се разпространява информацията. По този начин информацията и изводите от оценките ще бъдат разпространени сред широката общественост.

Механизъм, по който ще се използват резултатите от оценката за подобряване на прилагането на ПРСР (2014-2020)

Към КН ще се формират фокус групи с широкото участие на партньорите по конкретни проблемни области, констатирани от оценките, които ще обсъждат резултатите от оценките и ще разработват план за действие за преодоляване на проблемите и подобряване на прилагането на Програмата. На заседанията на КН ще се проследява изпълнението на препоръките от оценката, както и изпълнението на препоръките на КН.

Целеви групи, към които да се насочи информацията/ констатациите от оценките:

· Всички заинтересовани страни в областта на развитието на селските райони – бенефициенти на Програмата, широката общественост, потенциални бенефициенти на Програмата, администрация (местна и централна), социално икономическите партньори, неправителствените организации и др.

9.7. Ресурси

Описание на предвидените ресурсите, необходими за изпълнението на плана, включително информация за потребностите, свързани с административния капацитет, данните, финансовите средства и информационните технологии. Описание на предвидените дейности за изграждане на капацитет, чрез които да се гарантира, че планът за оценка може да бъде изцяло изпълнен.

9.7. Ресурси

Човешки ресурси:

Адекватните човешките ресурси са от решаващо значение за ефективното наблюдение, управление, контрол и оценка. Служителите, отговарящи за наблюдението и оценката, трябва да притежават достатъчно технически и експертни познания.

Планирано е провеждането на обществени поръчки, чийто предмет е свързан с идентифициране на потребностите и в резултат на това – извеждане на предложения за обучения, както и тяхното последващо организиране и провеждане. Обученията ще са за нуждите на персонала, пряко ангажиран с наблюдението, управлението, контрола и оценките на Програмата.

Администрирането на оценките ще се осъществява от отдел „Програмиране и техническа помощ“ в Управляващия орган. За да се постигне необходимото ниво на компетентност и специализация, както и да се гарантира, че необходимият човешки ресурс за координация на оценките на ПРСР е осигурен, ще бъде определен държавен / главен експерт от отдел ПТП в УО, чиито основни функции ще са свързани с координация и подпомагане на процеса по подготовка и реализация на оценките. По сходен начин ще бъде определен и експерт отговорен за мониторинга (включително бюджетиране и индикатори на програмата). Работата на двамата водещи експерти за оценки и мониторинг ще се подпомага от двама старши / младши експерти. В допълнение, участие в оценките и мониторинга ще вземат и останалите служители на отдел „Програмиране и техническа помощ”. Те ще участват в подготовката на техническите задания и в Комисиите за управление и контрол на проектите за изготвяне на оценките.

Изграждането на административен капацитет за оценяване ще се извършва, чрез редовно присъствие и участие в заседанията на Експертния комитет за оценка на Програмите за развитие на селските райони от страна на служителите от УО, както и запознаване с документи (указания, материали, доклади от участниците от УО) от заседанията на Комитета за развитие на селските райони към ЕК. Това е научен урок от програмен период 2007-2013 г., когато представители на УО и РА взеха участие в малка част от проведените заседания на Експертния комитет за оценка. Това доведе до установяване на известни пречки при изграждането на административен капацитет за оценяване, включващи и липса на съществена информация по отношение на оценките на програмите за развитие на селските райони, която е била представяна и обсъждана по време тези заседания. Но най-важния фактор за наличие на необходимия административен капацитет не са мерките за неговото изграждане. От по-голямо значение са мерките за запазване на човешките ресурси, които са носители на необходимия капацитет за изпълнение на плана за оценка. Характерна особеност на всяка компетенция е, че е необходимо дълго време за нейното изграждане. Това се отнася и за компетенциите, свързани с оценки и мониторинг. Следователно, основна цел на УО на ПРСР ще бъде запазване на изградения капацитет за оценки.

Финансови ресурси

Планираните оценки ще бъдат финансирани, като дейности по мярка „Техническата помощ“. Планирането на всички дейности по мярка „Техническа помощ се извършва на годишна база. Ежегодно се съставя списък с планираните през годината обществени поръчки с индикативен бюджет за всяка от тях. Всяка оценка от Плана за оценки задължително ще залегне в списъка с предварителни обявления на процедурите за възлагане на обществени поръчки (или рамкови споразумения), които МЗХ планира да открие през съответната календарна година. По този начин УО гарантира, че за оценките ще има осигурен необходимия финансов ресурс.

ИТ ресурси

Планира се РА, съгласувано с УО, да изгради горепосочения модул за наблюдение, който ще дава възможност да се извежда информация за индикаторите във формата от Плана за индикатори и таблиците за наблюдение към Годишния доклад за изпълнение.

10. ФИНАНСОВ ПЛАН

10.1. Годишно участие на ЕЗФРСР в (в евро)

Видове региони и допълнително разпределени средства	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Total
член 59, параграф 3, буква а) - по-слабо развитите региони, най-отдалечените региони и малките острови в Егейско море по смисъла на Регламент (ЕИО) № 2019/93	335 499 038,00	335 057 822,00	334 607 538,00	334 147 994,00	333 680 052,00	333 187 306,00	332 604 216,00	**2 338 783 966,00**
член 59, параграф 4, буква д) - Операции, финансирани от средства, прехвърлени към ЕЗФРСР в изпълнение на член 7, параграф 2 и член 14, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1307/2013	0,00	0,00	2 663 000,00	6 262 000,00	6 286 000,00	6 336 000,00	6 386 000,00	**27 933 000,00**
Общо	**335 499 038,00**	**335 057 822,00**	**337 270 538,00**	**340 409 994,00**	**339 966 052,00**	**339 523 306,00**	**338 990 216,00**	**2 366 716 966,00**
(от които) Резерв за изпълнението съгласно член 20 от Регламент (ЕС) № 1303/2013	**20 129 942,28**	**20 103 469,32**	**20 076 452,28**	**20 048 879,64**	**20 020 803,12**	**19 991 238,36**	**19 956 252,96**	**140 327 037,96**

Общ ориентировъчен размер на подкрепата, предвидена за цели във връзка с изменението на климата	**1 302 408 594,20**

10.2. Единно процентно участие на ЕЗФРСР за всички мерки с разбивка по вид регион, съгласно посоченото в член 59, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1305/2013

Член, в който е определен максималният процент на участието.	Приложим размер на участието от ЕЗФРСР	Минимален приложим процент на участието от ЕЗФРСР за периода 2014 — 2020 г. (%)	Максимален приложим процент на участието от ЕЗФРСР за периода 2014 — 2020 г. (%)
член 59, параграф 3, буква а) - по-слабо развитите региони, най-отдалечените региони и малките острови в Егейско море по смисъла на Регламент (ЕИО) № 2019/93	85%	20%	85%

10.3. Разбивката по мярка или вид операция, с конкретния размер на процентното участие на ЕЗФРСР (в евро за целия период 2014 — 2020 г.)

10.3.1. M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)

Видове региони и допълнително разпределени средства		Приложим процент на участието от ЕЗФРСР за периода 2014 — 2020 г. (%)	Приложим процент на участието от ЕЗФРСР съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014 — 2020 г. (%)	Процент, приложим за финансовите инструменти, за които отговаря управляващият орган, за периода 2014—2020 г. (%)	Процент, приложим за финансов инструмент, за който отговаря управляващият орган, съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014—2020 г. (%)	Ориентировъчен размер на средствата по ЕЗФРСР за финансови инструменти през периода 2014—2020 г. (в евро)	Общо планирано участие от Съюза 2014 — 2020 г. (в евро)
член 59, параграф 3, буква а) - по-слабо развитите региони, най-отдалечените региони и малките острови в Егейско море по смисъла на Регламент (ЕИО) № 2019/93	Main	85%					0.00 (2A) 0.00 (2B) 0.00 (3A) 0.00 (3B) 0.00 (5A) 0.00 (5B) 0.00 (5C) 0.00 (5D) 0.00 (5E) 0.00 (P4)
	член 59, параграф 4, буква а) - Мерки, посочени в членове 14, 27 и 35, за местното развитие в рамките на LEADER, посочено в член 32 от Регламент (ЕС) № 1303/2013, и за операции по член 19, параграф 1, буква а), подточка i)	90%					4,500,000.00 (2A) 1,800,000.00 (2B) 180,000.00 (3A) 180,000.00 (3B) 3,600,000.00 (5A)

							2,295,000.00 (5B) 495,000.00 (5C) 3,325,136.00 (5D) 1,170,000.00 (5E) 5,310,000.00 (P4)
	член 59, параграф 4, буква д) - Операции, финансирани от средства, прехвърлени към ЕЗФРСР в изпълнение на член 7, параграф 2 и член 14, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1307/2013	90%					0.00 (2A) 0.00 (2B) 0.00 (3A) 0.00 (3B) 0.00 (5A) 0.00 (5B) 0.00 (5C) 0.00 (5D) 0.00 (5E) 0.00 (P4)
Total						0,00	22 855 136,00

10.3.2. M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)

Видове региони и допълнително разпределени средства		Приложим процент на участието от ЕЗФРСР за периода 2014 — 2020 г. (%)	Приложим процент на участието от ЕЗФРСР съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014 — 2020 г. (%)	Процент, приложим за финансовите инструменти, за които отговаря управляващият орган, за периода 2014—2020 г. (%)	Процент, приложим за финансов инструмент, за който отговаря управляващият орган, съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014—2020 г. (%)	Ориентировъчен размер на средствата по ЕЗФРСР за финансови инструменти през периода 2014—2020 г. (в евро)	Общо планирано участие от Съюза 2014 — 2020 г. (в евро)
член 59, параграф 3, буква а) - по-слабо развитите региони, най-отдалечените региони и малките острови в Егейско море по смисъла на Регламент (ЕИО) № 2019/93	Main	85%					12,431,250.00 (2A) 1,148,957.00 (2B) 836,400.00 (3A) 127,500.00 (3B) 178,500.00 (5A) 397,035.00 (5B) 183,222.00 (5C) 243,015.00 (5D) 235,875.00 (5E) 1,126,520.00 (P4)
	член 59, параграф 4, буква д) - Операции, финансирани от средства, прехвърлени към ЕЗФРСР в изпълнение на член 7, параграф 2 и член 14,	90%					0.00 (2A) 0.00 (2B) 0.00 (3A) 0.00 (3B)

	параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1307/2013						0.00 (5A) 0.00 (5B) 0.00 (5C) 0.00 (5D) 0.00 (5E) 0.00 (P4)
Total						0,00	16 908 274,00

10.3.3. M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)

Видове региони и допълнително разпределени средства		Приложим процент на участието от ЕЗФРСР за периода 2014 — 2020 г. (%)	Приложим процент на участието от ЕЗФРСР съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014 — 2020 г. (%)	Процент, приложим за финансовите инструменти, за които отговаря управляващият орган, за периода 2014—2020 г. (%)	Процент, приложим за финансов инструмент, за който отговаря управляващият орган, съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014—2020 г. (%)	Ориентировъчен размер на средствата по ЕЗФРСР за финансови инструменти през периода 2014—2020 г. (в евро)	Общо планирано участие от Съюза 2014 — 2020 г. (в евро)
член 59, параграф 3, буква а) - по-слабо развитите региони, най-отдалечените региони и малките острови в Егейско море по смисъла на Регламент (ЕИО) № 2019/93	Main	85%					147,661,486.00 (2A) 17,850,000.00 (2B) 150,066,255.00 (3A) 0.00 (5A) 0.00 (5B) 0.00 (5C) 0.00 (5D) 0.00 (6A) 0.00 (P4)
	член 59, параграф 4, буква б) - Операции, допринасящи за целите, свързани с околната среда и смекчаването на последиците от изменението на климата и адаптирането към него съгласно член 17, член 21, параграф 1, букви а) и б), членове 28, 29, 30, 31 и 34	75%					0.00 (2A) 0.00 (2B) 0.00 (3A) 74,974,395.00 (5A) 89,268,350.00 (5B) 32,501,117.00 (5C) 32,062,233.00 (5D)

							0.00 (6A) 118,618,090.00 (P4)
	член 59, параграф 4, буква д) - Операции, финансирани от средства, прехвърлени към ЕЗФРСР в изпълнение на член 7, параграф 2 и член 14, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1307/2013	90%					0.00 (2A) 0.00 (2B) 0.00 (3A) 0.00 (5A) 0.00 (5B) 0.00 (5C) 0.00 (5D) 0.00 (6A) 0.00 (P4)
Total						0,00	663 001 926,00

Общ размер на участието от Съюза, запазено за операции, които попадат в обхвата на член 59, параграф 6 от Регламент (ЕС) № 1305/2013	**347 424 185,00**

10.3.4. M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19)

Видове региони и допълнително разпределени средства		Приложим процент на участието от ЕЗФРСР за периода 2014 — 2020 г. (%)	Приложим процент на участието от ЕЗФРСР съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014 — 2020 г. (%)	Процент, приложим за финансовите инструменти, за които отговаря управляващият орган, за периода 2014—2020 г. (%)	Процент, приложим за финансов инструмент, за който отговаря управляващият орган, съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014—2020 г. (%)	Ориентировъчен размер на средствата по ЕЗФРСР за финансови инструменти през периода 2014—2020 г. (в евро)	Общо планирано участие от Съюза 2014 — 2020 г. (в евро)
член 59, параграф 3, буква а) - по-слабо развитите региони, най-отдалечените региони и малките острови в Егейско море по смисъла на Регламент (ЕИО) № 2019/93	Main	85%					51,803,500.00 (2A) 0.00 (2B) 4,468,916.00 (3A) 108,753,455.00 (6A)
	член 59, параграф 4, буква а) - Мерки, посочени в членове 14, 27 и 35, за местното развитие в рамките на LEADER, посочено в член 32 от Регламент (ЕС) № 1303/2013, и за операции по член 19, параграф 1, буква а), подточка i)	90%					0.00 (2A) 40,928,719.00 (2B) 0.00 (3A) 0.00 (6A)
	член 59, параграф 4, буква д) - Операции, финансирани от средства, прехвърлени към ЕЗФРСР в изпълнение на член 7, параграф 2 и член 14, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1307/2013	90%					0.00 (2A) 27,933,000.00 (2B) 0.00 (3A) 0.00 (6A)

Total	0,00	233 887 590,00

10.3.5. M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)

Видове региони и допълнително разпределени средства		Приложим процент на участието от ЕЗФРСР за периода 2014 — 2020 г. (%)	Приложим процент на участието от ЕЗФРСР съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014 — 2020 г. (%)	Процент, приложим за финансовите инструменти, за които отговаря управляващият орган, за периода 2014—2020 г. (%)	Процент, приложим за финансов инструмент, за който отговаря управляващият орган, съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014—2020 г. (%)	Ориентировъчен размер на средствата по ЕЗФРСР за финансови инструменти през периода 2014—2020 г. (в евро)	Общо планирано участие от Съюза 2014 — 2020 г. (в евро)
член 59, параграф 3, буква а) - по-слабо развитите региони, най-отдалечените региони и малките острови в Егейско море по смисъла на Регламент (ЕИО) № 2019/93	Main	85%					59,500,000.00 (5C) 446,867,024.00 (6B) 25,500,000.00 (6C)
	член 59, параграф 4, буква д) - Операции, финансирани от средства, прехвърлени към ЕЗФРСР в изпълнение на член 7, параграф 2 и член 14, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1307/2013	90%					0.00 (5C) 0.00 (6B) 0.00 (6C)
Total						0,00	531 867 024,00

10.3.6. M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)

Видове региони и допълнително разпределени средства		Приложим процент на участието от ЕЗФРСР за периода 2014 — 2020 г. (%)	Приложим процент на участието от ЕЗФРСР съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014 — 2020 г. (%)	Процент, приложим за финансовите инструменти, за които отговаря управляващият орган, за периода 2014—2020 г. (%)	Процент, приложим за финансов инструмент, за който отговаря управляващият орган, съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014—2020 г. (%)	Ориентировъчен размер на средствата по ЕЗФРСР за финансови инструменти през периода 2014—2020 г. (в евро)	Общо планирано участие от Съюза 2014 — 2020 г. (в евро)
член 59, параграф 3, буква а) - по-слабо развитите региони, най-отдалечените региони и малките острови в Егейско море по смисъла на Регламент (ЕИО) № 2019/93	Main	85%					0.00 (2A) 15,300,000.00 (2C+) 16,362,500.00 (5E) 14,500,657.00 (P4)
	член 59, параграф 4, буква б) - Операции, допринасящи за целите, свързани с околната среда и смекчаването на последиците от изменението на климата и адаптирането към него съгласно член 17, член 21, параграф 1, букви а) и б), членове 28, 29, 30, 31 и 34	75%					0.00 (2A) 0.00 (2C+) 6,913,334.00 (5E) 0.00 (P4)
	член 59, параграф 4, буква д) - Операции, финансирани от средства, прехвърлени към ЕЗФРСР в изпълнение на член 7, параграф 2 и член 14, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1307/2013	90%					0.00 (2A) 0.00 (2C+) 0.00 (5E) 0.00 (P4)

Total	0,00	53 076 491,00

10.3.7. M09 — Създаване на групи и организации на производителите (член 27)

Видове региони и допълнително разпределени средства		Приложим процент на участието от ЕЗФРСР за периода 2014 — 2020 г. (%)	Приложим процент на участието от ЕЗФРСР съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014 — 2020 г. (%)	Процент, приложим за финансовите инструменти, за които отговаря управляващият орган, за периода 2014—2020 г. (%)	Процент, приложим за финансов инструмент, за който отговаря управляващият орган, съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014—2020 г. (%)	Ориентировъчен размер на средствата по ЕЗФРСР за финансови инструменти през периода 2014—2020 г. (в евро)	Общо планирано участие от Съюза 2014 — 2020 г. (в евро)
член 59, параграф 3, буква а) - по-слабо развитите региони, най-отдалечените региони и малките острови в Егейско море по смисъла на Регламент (ЕИО) № 2019/93	Main	85%					0.00 (ЗА)
	член 59, параграф 4, буква а) - Мерки, посочени в членове 14, 27 и 35, за местното развитие в рамките на LEADER, посочено в член 32 от Регламент (ЕС) № 1303/2013, и за операции по член 19, параграф 1, буква а), подточка i)	90%					7,016,352.00 (ЗА)
	член 59, параграф 4, буква д) - Операции, финансирани от средства, прехвърлени към ЕЗФРСР в изпълнение на член 7, параграф 2 и член 14, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1307/2013	90%					0.00 (ЗА)
Total						0,00	7 016 352,00

10.3.8. M10 — Агроекология и климат (член 28)

Видове региони и допълнително разпределени средства		Приложим процент на участието от ЕЗФРСР за периода 2014 — 2020 г. (%)	Приложим процент на участието от ЕЗФРСР съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014 — 2020 г. (%)	Процент, приложим за финансовите инструменти, за които отговаря управляващият орган, за периода 2014—2020 г. (%)	Процент, приложим за финансов инструмент, за който отговаря управляващият орган, съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014—2020 г. (%)	Ориентировъчен размер на средствата по ЕЗФРСР за финансови инструменти през периода 2014—2020 г. (в евро)	Общо планирано участие от Съюза 2014 — 2020 г. (в евро)
член 59, параграф 3, буква а) - по-слабо развитите региони, най-отдалечените региони и малките острови в Егейско море по смисъла на Регламент (ЕИО) № 2019/93	Main	85%					0.00 (5D) 0.00 (P4)
	член 59, параграф 4, буква б) - Операции, допринасящи за целите, свързани с околната среда и смекчаването на последиците от изменението на климата и адаптирането към него съгласно член 17, член 21, параграф 1, букви а) и б), членове 28, 29, 30, 31 и 34	75%					6,000,000.00 (5D) 161,510,002.00 (P4)
	член 59, параграф 4, буква д) - Операции, финансирани от средства, прехвърлени към ЕЗФРСР в изпълнение на член 7, параграф 2 и член 14, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1307/2013	90%					0.00 (5D) 0.00 (P4)
Total						0,00	167 510 002,00

10.3.9. M11 — Биологично земеделие (член 29)

Видове региони и допълнително разпределени средства		Приложим процент на участието от ЕЗФРСР за периода 2014 — 2020 г. (%)	Приложим процент на участието от ЕЗФРСР съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014 — 2020 г. (%)	Процент, приложим за финансовите инструменти, за които отговаря управляващият орган, за периода 2014—2020 г. (%)	Процент, приложим за финансов инструмент, за който отговаря управляващият орган, съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014—2020 г. (%)	Ориентировъчен размер на средствата по ЕЗФРСР за финансови инструменти през периода 2014—2020 г. (в евро)	Общо планирано участие от Съюза 2014 — 2020 г. (в евро)
член 59, параграф 3, буква а) - по-слабо развитите региони, най-отдалечените региони и малките острови в Егейско море по смисъла на Регламент (ЕИО) № 2019/93	Main	85%					0.00 (P4)
	член 59, параграф 4, буква б) - Операции, допринасящи за целите, свързани с околната среда и смекчаването на последиците от изменението на климата и адаптирането към него съгласно член 17, член 21, параграф 1, букви а) и б), членове 28, 29, 30, 31 и 34	75%					113,695,079.00 (P4)
	член 59, параграф 4, буква д) - Операции, финансирани от средства, прехвърлени към ЕЗФРСР в изпълнение на член 7, параграф 2 и член 14, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1307/2013	90%					0.00 (P4)
Total						0,00	113 695 079,00

10.3.10. M12 — Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите (член 30)

Видове региони и допълнително разпределени средства		Приложим процент на участието от ЕЗФРСР за периода 2014 — 2020 г. (%)	Приложим процент на участието от ЕЗФРСР съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014 — 2020 г. (%)	Процент, приложим за финансовите инструменти, за които отговаря управляващият орган, за периода 2014—2020 г. (%)	Процент, приложим за финансов инструмент, за който отговаря управляващият орган, съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014—2020 г. (%)	Ориентировъчен размер на средствата по ЕЗФРСР за финансови инструменти през периода 2014—2020 г. (в евро)	Общо планирано участие от Съюза 2014 — 2020 г. (в евро)
член 59, параграф 3, буква а) - по-слабо развитите региони, най-отдалечените региони и малките острови в Егейско море по смисъла на Регламент (ЕИО) № 2019/93	Main	85%					0.00 (P4)
	член 59, параграф 4, буква б) - Операции, допринасящи за целите, свързани с околната среда и смекчаването на последиците от изменението на климата и адаптирането към него съгласно член 17, член 21, параграф 1, букви а) и б), членове 28, 29, 30, 31 и 34	75%					104,757,028.00 (P4)
	член 59, параграф 4, буква д) - Операции, финансирани от средства, прехвърлени към ЕЗФРСР в изпълнение на член 7, параграф 2 и член 14, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1307/2013	90%					0.00 (P4)
Total						0,00	104 757 028,00

Общ размер на участието от Съюза, запазено за операции, които попадат в обхвата на член 59, параграф 6 от Регламент (ЕС) № 1305/2013	**0,00**

10.3.11. M13 — Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения (член 31)

Видове региони и допълнително разпределени средства		Приложим процент на участието от ЕЗФРСР за периода 2014 — 2020 г. (%)	Приложим процент на участието от ЕЗФРСР съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014 — 2020 г. (%)	Процент, приложим за финансовите инструменти, за които отговаря управляващият орган, за периода 2014—2020 г. (%)	Процент, приложим за финансов инструмент, за който отговаря управляващият орган, съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014—2020 г. (%)	Ориентировъчен размер на средствата по ЕЗФРСР за финансови инструменти през периода 2014—2020 г. (в евро)	Общо планирано участие от Съюза 2014 — 2020 г. (в евро)
член 59, параграф 3, буква а) - по-слабо развитите региони, най-отдалечените региони и малките острови в Егейско море по смисъла на Регламент (ЕИО) № 2019/93	Main	85%					0.00 (P4)
	член 59, параграф 4, буква б) - Операции, допринасящи за целите, свързани с околната среда и смекчаването на последиците от изменението на климата и адаптирането към него съгласно член 17, член 21, параграф 1, букви а) и б), членове 28, 29, 30, 31 и 34	75%					206,703,506.00 (P4)
	член 59, параграф 4, буква д) - Операции, финансирани от средства, прехвърлени към ЕЗФРСР в изпълнение на член 7, параграф 2 и член 14, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1307/2013	90%					0.00 (P4)
Total						0,00	206 703 506,00

10.3.12. M14 — Хуманно отношение към животните (член 33)

Видове региони и допълнително разпределени средства		Приложим процент на участието от ЕЗФРСР за периода 2014 — 2020 г. (%)	Приложим процент на участието от ЕЗФРСР съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014 — 2020 г. (%)	Процент, приложим за финансовите инструменти, за които отговаря управляващият орган, за периода 2014—2020 г. (%)	Процент, приложим за финансов инструмент, за който отговаря управляващият орган, съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014—2020 г. (%)	Ориентировъчен размер на средствата по ЕЗФРСР за финансови инструменти през периода 2014—2020 г. (в евро)	Общо планирано участие от Съюза 2014 — 2020 г. (в евро)
член 59, параграф 3, буква а) - по-слабо развитите региони, най-отдалечените региони и малките острови в Егейско море по смисъла на Регламент (ЕИО) № 2019/93	Main	85%					48,330,584.00 (ЗА)
	член 59, параграф 4, буква д) - Операции, финансирани от средства, прехвърлени към ЕЗФРСР в изпълнение на член 7, параграф 2 и член 14, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1307/2013	90%					0.00 (ЗА)
Total						0,00	48 330 584,00

10.3.13. M15 — Екологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство и опазване на горите (член 34)

Видове региони и допълнително разпределени средства		Приложим процент на участието от ЕЗФРСР за периода 2014 — 2020 г. (%)	Приложим процент на участието от ЕЗФРСР съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014 — 2020 г. (%)	Процент, приложим за финансовите инструменти, за които отговаря управляващият орган, за периода 2014—2020 г. (%)	Процент, приложим за финансов инструмент, за който отговаря управляващият орган, съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014—2020 г. (%)	Ориентировъчен размер на средствата по ЕЗФРСР за финансови инструменти през периода 2014—2020 г. (в евро)	Общо планирано участие от Съюза 2014 — 2020 г. (в евро)
член 59, параграф 3, буква а) - по-слабо развитите региони, най-отдалечените региони и малките острови в Егейско море по смисъла на Регламент (ЕИО) № 2019/93	Main	85%					0.00 (P4)
	член 59, параграф 4, буква б) - Операции, допринасящи за целите, свързани с околната среда и смекчаването на последиците от изменението на климата и адаптирането към него съгласно член 17, член 21, параграф 1, букви а) и б), членове 28, 29, 30, 31 и 34	75%					6,562,500.00 (P4)
	член 59, параграф 4, буква д) - Операции, финансирани от средства, прехвърлени към ЕЗФРСР в изпълнение на член 7, параграф 2 и член 14, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1307/2013	90%					0.00 (P4)
Total						0,00	6 562 500,00

10.3.14. M16 — Сътрудничество (член 35)

Видове региони и допълнително разпределени средства		Приложим процент на участието от ЕЗФРСР за периода 2014 — 2020 г. (%)	Приложим процент на участието от ЕЗФРСР съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014 — 2020 г. (%)	Процент, приложим за финансовите инструменти, за които отговаря управляващият орган, за периода 2014—2020 г. (%)	Процент, приложим за финансов инструмент, за който отговаря управляващият орган, съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014—2020 г. (%)	Ориентировъчен размер на средствата по ЕЗФРСР за финансови инструменти през периода 2014—2020 г. (в евро)	Общо планирано участие от Съюза 2014 — 2020 г. (в евро)
член 59, параграф 3, буква а) - по-слабо развитите региони, най-отдалечените региони и малките острови в Егейско море по смисъла на Регламент (ЕИО) № 2019/93	Main	85%					0.00 (2A) 0.00 (3A) 0.00 (5A) 0.00 (5B) 0.00 (5C) 0.00 (5D) 0.00 (5E) 0.00 (P4)
	член 59, параграф 4, буква а) - Мерки, посочени в членове 14, 27 и 35, за местното развитие в рамките на LEADER, посочено в член 32 от Регламент (ЕС) № 1303/2013, и за операции по член 19, параграф 1, буква а), подточка i)	90%					7,000,000.00 (2A) 14,000,000.00 (3A) 1,000,000.00 (5A) 1,000,000.00 (5B) 1,000,000.00 (5C) 1,000,000.00 (5D) 1,000,000.00 (5E) 8,716,351.00

							(P4)
	член 59, параграф 4, буква д) - Операции, финансирани от средства, прехвърлени към ЕЗФРСР в изпълнение на член 7, параграф 2 и член 14, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1307/2013	90%					0.00 (2A) 0.00 (3A) 0.00 (5A) 0.00 (5B) 0.00 (5C) 0.00 (5D) 0.00 (5E) 0.00 (P4)
Total						0,00	34 716 351,00

10.3.15. M17 — Управление на риска (членове 36 — 39)

Видове региони и допълнително разпределени средства		Приложим процент на участието от ЕЗФРСР за периода 2014 — 2020 г. (%)	Приложим процент на участието от ЕЗФРСР съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014 — 2020 г. (%)	Процент, приложим за финансовите инструменти, за които отговаря управляващият орган, за периода 2014—2020 г. (%)	Процент, приложим за финансов инструмент, за който отговаря управляващият орган, съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014—2020 г. (%)	Ориентировъчен размер на средствата по ЕЗФРСР за финансови инструменти през периода 2014—2020 г. (в евро)	Общо планирано участие от Съюза 2014 — 2020 г. (в евро)
член 59, параграф 3, буква а) - по-слабо развитите региони, най-отдалечените региони и малките острови в Егейско море по смисъла на Регламент (ЕИО) № 2019/93	Main	85%					0.00 (ЗВ)
	член 59, параграф 4, буква д) - Операции, финансирани от средства, прехвърлени към ЕЗФРСР в изпълнение на член 7, параграф 2 и член 14, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1307/2013	90%					0.00 (ЗВ)
Total						0,00	0,00

10.3.16. M19 — Подкрепа за местно развитие по LEADER (ВОМР — водено от общностите местно развитие) (член 35 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Видове региони и допълнително разпределени средства		Приложим процент на участието от ЕЗФРСР за периода 2014 — 2020 г. (%)	Приложим процент на участието от ЕЗФРСР съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014 — 2020 г. (%)	Процент, приложим за финансовите инструменти, за които отговаря управляващият орган, за периода 2014—2020 г. (%)	Процент, приложим за финансов инструмент, за който отговаря управляващият орган, съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014—2020 г. (%)	Ориентировъчен размер на средствата по ЕЗФРСР за финансови инструменти през периода 2014—2020 г. (в евро)	Общо планирано участие от Съюза 2014 — 2020 г. (в евро)
член 59, параграф 3, буква а) - по-слабо развитите региони, най-отдалечените региони и малките острови в Егейско море по смисъла на Регламент (ЕИО) № 2019/93	Main	85%					0.00 (6B)
	член 59, параграф 4, буква а) - Мерки, посочени в членове 14, 27 и 35, за местното развитие в рамките на LEADER, посочено в член 32 от Регламент (ЕС) № 1303/2013, и за операции по член 19, параграф 1, буква а), подточка i)	90%					118,335,849.00 (6B)
	член 59, параграф 4, буква д) - Операции, финансирани от средства, прехвърлени към ЕЗФРСР в изпълнение на член 7, параграф 2 и член 14, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1307/2013	90%					0.00 (6B)
Total						0,00	118 335 849,00

10.3.17. M20 — Техническа помощ държави членки (членове 51 — 54)

Видове региони и допълнително разпределени средства		Приложим процент на участието от ЕЗФРСР за периода 2014 — 2020 г. (%)	Приложим процент на участието от ЕЗФРСР съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014 — 2020 г. (%)	Процент, приложим за финансовите инструменти, за които отговаря управляващият орган, за периода 2014—2020 г. (%)	Процент, приложим за финансов инструмент, за който отговаря управляващият орган, съгласно член 59, параграф 4, буква ж) за периода 2014—2020 г. (%)	Ориентировъчен размер на средствата по ЕЗФРСР за финансови инструменти през периода 2014—2020 г. (в евро)	Общо планирано участие от Съюза 2014 — 2020 г. (в евро)
член 59, параграф 3, буква а) - по-слабо развитите региони, най-отдалечените региони и малките острови в Егейско море по смисъла на Регламент (ЕИО) № 2019/93	Main	85%					37,493,274.00
	член 59, параграф 4, буква д) - Операции, финансирани от средства, прехвърлени към ЕЗФРСР в изпълнение на член 7, параграф 2 и член 14, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1307/2013	90%					0.00
Total						0,00	37 493 274,00

10.4. Indicative breakdown by measure for each sub-programme

Thematic sub-programme name	Measure	Total Union Contribution planned 2014-2020 (EUR)
Тематична подпрограма за развитие на малки земеделски стопанства в Република България - 2014-2020	M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	0,00
	M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	13 291 922,00
	M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	23 872 557,00
	M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19)	56 272 416,00
	M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)	0,00
	M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	0,00
	M09 — Създаване на групи и организации на производителите (член 27)	0,00
	M10 — Агроекология и климат (член 28)	0,00
	M11 — Биологично земеделие (член 29)	0,00
	M12 — Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите (член 30)	0,00
	M13 — Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения (член 31)	0,00
	M14 — Хуманно отношение към животните (член 33)	0,00
	M15 — Екологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство и опазване на горите (член 34)	0,00
	M16 — Сътрудничество (член 35)	0,00
	M17 — Управление на риска (членове 36 — 39)	0,00
	M19 — Подкрепа за местно развитие по LEADER (ВОМР — водено от общностите местно развитие) (член 35 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)	0,00

	M20 — Техническа помощ държави членки (членове 51 — 54)	0,00

11. План на показателите

11.1. План на показателите

11.1.1. P1: Стимулиране на трансфера на знания и иновациите в областта на селското и горското стопанство и селските райони

11.1.1.1. 1A) Стимулиране на иновациите, сътрудничеството и развитието на базата от знания в селските райони

Целеви показател(и) 2014—2020 г.

Наименование на целевия показател	Целева стойност 2023 г.
T1: процент на разходи по членове 14, 15 и 35 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 във връзка с общите разходи за ПРСР (област с поставен акцент 1A)	**2,87**
Общ размер на планираните публични разходи за програмата за развитие на селските райони	2 917 495 262,00

Планиран(и) показател(и) за изпълнението 2014—2020 г.

Наименование на мярката	Име на показателя	Стойност
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Общо публични разходи в евро (обучения, обмен между стопанствата, демонстрации) (от 1.1 до 1.3)	25 394 595,00
M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	Общо публични разходи (в евро) (2.1 — 2.3)	19 892 087,30
M16 — Сътрудничество (член 35)	Общо публични разходи в евро (16.1 — 16.9)	38 573 724,50

11.1.1.2. 1Б) Укрепване на връзките между селското стопанство, производството на храни, горското стопанство и научноизследователската дейност и иновациите, включително с цел подобряване на екологичното управление и екологичните показатели

Целеви показател(и) 2014—2020 г.

Наименование на целевия показател	Целева стойност 2023 г.
T2: общ брой на операциите за сътрудничество, подпомагани по мярката за сътрудничество (член 35 от Регламент (ЕС) № 1305/2013) (групи, мрежи/клъстери, пилотни проекти...) (област с поставен акцент 1Б)	**470,00**

Планиран(и) показател(и) за изпълнението 2014—2020 г.

Наименование на мярката	Име на показателя	Стойност
M16 — Сътрудничество (член 35)	Брой оперативни групи в рамките на ЕПИ, който ще получат подкрепа (сформиране и функциониране) (16.1)	20,00
M16 — Сътрудничество (член 35)	Брой други операции за сътрудничество (групи, мрежи/клъстери, пилотни проекти...) (16.2 — 16.9)	450,00

11.1.1.3. 1B) поощряване на ученето през целия живот и професионалното обучение в секторите на селското и горското стопанство

Целеви показател(и) 2014—2020 г.

Наименование на целевия показател	Целева стойност 2023 г.
T3: общ брой на участниците в обучения съгласно член 14 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 (област с поставен акцент 1B)	**4 800,00**

Планиран(и) показател(и) за изпълнението 2014—2020 г.

Наименование на мярката	Име на показателя	Стойност
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Обучение/придобиване на умения (1.1) — брой на участниците в обученията	4 800,00

11.1.2. P2: Подобряване на жизнеспособността на стопанствата и конкурентоспособността на всички видове земеделие във всички региони; насърчаване на новаторски селскостопански технологии и устойчивото управление на горите

11.1.2.1. 2A) Подобряване на икономическите резултати на всички земеделски стопанства и улесняване на преструктурирането и модернизирането на стопанствата, особено с оглед на увеличаването на пазарното участие и ориентация и на разнообразяването в селското стопанство

Целеви показател(и) 2014—2020 г.

Наименование на целевия показател	Целева стойност 2023 г.
T4: процент на земеделските стопанства, получаващи подпомагане по ПРСР за инвестиции в преструктуриране или модернизация (област с поставен акцент 2A)	**0,94**
брой на земеделските стопанства, получаващи подпомагане по ПРСР за инвестиции в преструктуриране или модернизация (област с поставен акцент 2A)	3 500,00

Показател за контекста, използван като знаменател за целта

Име на показателя за контекста	Стойност през базовата година
17 Земеделски стопанства - общо	370 490,00

Планиран(и) показател(и) за изпълнението 2014—2020 г.

Наименование на мярката	Име на показателя	Стойност
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Обучение/придобиване на умения (1.1) — брой на участниците в обученията	2 000,00
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Обучение/придобиване на умения (1.1) — Общо публични разходи за обучение/придобиване на умения	4 000 000,00
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Общо публични разходи в евро (обучения, обмен между стопанствата, демонстрации) (от 1.1 до 1.3)	5 000 000,00
M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	Брой консултирани бенефициери (2.1)	8 030,00
M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	Общо публични разходи (в евро) (2.1 — 2.3)	14 625 000,00
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Брой стопанства, получаващи подкрепа за инвестиции в земеделски стопанства (4.1)	3 500,00
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Общо публични разходи за инвестиции в инфраструктура (4.3)	99 965 859,90
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Общо инвестиции в евро (публични + частни)	239 255 663,30
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Общо публични разходи (в евро) (4.1)	173 719 395,70
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Общо публични разходи в евро	173 719 395,70
M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19)	Брой бенефициери (стопанства), получаващи помощ при стартиране за развитието на малки стопанства (6.3)	4 060,00
M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19)	Общо инвестиции в евро (публични + частни)	60 945 294,10
M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19)	Общо публични разходи в евро	60 945 294,10

M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Общо публични разходи (в евро) (8.1)	0,00
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Общо публични разходи (в евро) (8.2)	0,00
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Общо публични разходи (в евро) (8.3)	0,00
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Общо публични разходи (в евро) (8.4)	0,00
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Общо публични разходи (в евро) (8.5)	0,00
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Общо публични разходи (в евро) (8.6)	0,00
M16 — Сътрудничество (член 35)	Общо публични разходи в евро (16.1 — 16.9)	7 777 777,80

11.1.2.2. 2Б) Улесняване на навлизането на земеделски стопани с подходяща квалификация в селскостопанския сектор, и по-специално приемствеността между поколенията

Целеви показател(и) 2014—2020 г.

Наименование на целевия показател	Целева стойност 2023 г.
T5: процент на земеделските стопанства, разполагащи с бизнес план за развитие/инвестиции за млади земеделски стопани, подпомагани по ПРСР (област с поставен акцент 2Б)	**0,44**
брой на земеделските стопанства, разполагащи с бизнес план за развитие/инвестиции за млади земеделски стопани, подпомагани по ПРСР (област с поставен акцент 2Б)	1 630,00

Показател за контекста, използван като знаменател за целта

Име на показателя за контекста	Стойност през базовата година
17 Земеделски стопанства - общо	370 490,00

Планиран(и) показател(и) за изпълнението 2014—2020 г.

Наименование на мярката	Име на показателя	Стойност
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Обучение/придобиване на умения (1.1) — брой на участниците в обученията	1 000,00
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Обучение/придобиване на умения (1.1) — Общо публични разходи за обучение/придобиване на умения	2 000 000,00
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Общо публични разходи в евро (обучения, обмен между стопанствата, демонстрации) (от 1.1 до 1.3)	2 000 000,00
M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	Брой консултирани бенефициери (2.1)	900,00
M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	Общо публични разходи (в евро) (2.1 — 2.3)	1 351 714,00
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Брой стопанства, получаващи подкрепа за инвестиции в земеделски стопанства (подкрепа за бизнес план за млади земеделски стопани) (4.1)	600,00
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Общо инвестиции в евро (публични + частни)	35 000 000,00
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Общо публични разходи в евро	21 000 000,00
M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19)	Брой бенефициери (стопанства), получаващи помощ при стартиране за млади земеделски стопани (6.1)	1 630,00
M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19)	Брой бенефициери (стопанства), получаващи подкрепа за инвестиции в неселскостопански дейности в селските райони (6.4)	0,00
M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19)	Брой бенефициери (стопанства), получаващи плащания за прехвърляне на стопанство (6.5)	0,00
M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19)	Общо инвестиции в евро (публични + частни)	76 513 021,10
M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19)	Общо публични разходи (в евро) (6.1)	76 513 021,10
M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19)	Общо публични разходи в евро	76 513 021,10

11.1.2.3. 2C+) Подобряване на икономическите резултати на горското стопанство в контекста на устойчивото управление на горите

Целеви показател(и) 2014—2020 г.

Наименование на целевия показател	Целева стойност 2023 г.
Фирми, получили подпомагане	120,00

Планиран(и) показател(и) за изпълнението 2014—2020 г.

Наименование на мярката	Име на показателя	Стойност
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Общо публични разходи (в евро) (8.1)	0,00
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Общо публични разходи (в евро) (8.2)	0,00
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Общо публични разходи (в евро) (8.3)	0,00
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Общо публични разходи (в евро) (8.4)	0,00
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Общо публични разходи (в евро) (8.5)	0,00
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Общо публични разходи (в евро) (8.6)	18 000 000,00

11.1.3. P3: Насърчаване на добро организиране на хранителната верига, в т.ч. преработката и търговията със селскостопански продукти, хуманното отношение към животните и управлението на риска в селското стопанство

11.1.3.1. 3A) Подобряване на конкурентоспособността на първичните производители чрез по-доброто им интегриране в селскостопанската и хранителната верига посредством схеми за качество, които да добавят стойност към селскостопанските продукти, популяризиране на местните пазари и къси вериги на доставки, групи на производителите и организации и междубраншови организации

Целеви показател(и) 2014—2020 г.

Наименование на целевия показател	Целева стойност 2023 г.
T6: процент на земеделските стопанства, получаващи подпомагане по схеми за качество, местни пазари и къси вериги на доставки и групи/организации на производителите (област с поставен акцент 3A)	**0,17**
брой на земеделските стопанства, получаващи подпомагане по схеми за качество, местни пазари и къси вериги на доставки и групи/организации на производителите (област с поставен акцент 3A)	620,00

Показател за контекста, използван като знаменател за целта

Име на показателя за контекста	Стойност през базовата година
17 Земеделски стопанства - общо	370 490,00

Планиран(и) показател(и) за изпълнението 2014—2020 г.

Наименование на мярката	Име на показателя	Стойност
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Обучение/придобиване на умения (1.1) — брой на участниците в обученията	200,00
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Обучение/придобиване на умения (1.1) — Общо публични разходи за обучение/придобиване на умения	200 000,00
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Общо публични разходи в евро (обучения, обмен между стопанствата, демонстрации) (от 1.1 до 1.3)	200 000,00
M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	Брой консултирани бенефициери (2.1)	3 150,00
M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	Общо публични разходи (в евро) (2.1 — 2.3)	984 000,00
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Брой операции, получаващи подкрепа за инвестиции (напр. в земеделски стопанства, за преработка и търговия на селскостопански продукти) (4.1 и 4.2)	1 555,00
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Общо инвестиции в евро (публични + частни)	350 288 535,30
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Общо публични разходи в евро	176 548 535,30
M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19)	Брой бенефициери (стопанства), получаващи помощ при стартиране/подкрепа за инвестиции в неселскостопански дейности в селските райони (6.2 и 6.4)	80,00
M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19)	Общо инвестиции в евро (публични + частни)	5 257 548,00
M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19)	Общо публични разходи в евро	5 257 548,00
M09 — Създаване на групи и организации на	Брой операции, получаващи подкрепа (учредени групи на	40,00

производителите (член 27)	производители)	
M09 — Създаване на групи и организации на производителите (член 27)	Брой стопанства, които участват в получаващи подкрепа групи на производителите	170,00
M09 — Създаване на групи и организации на производителите (член 27)	Общо публични разходи (в евро)	7 795 946,60
M14 — Хуманно отношение към животните (член 33)	Брой бенефициери	3 000,00
M14 — Хуманно отношение към животните (член 33)	Общо публични разходи (в евро)	56 859 510,50
M16 — Сътрудничество (член 35)	Брой земеделски стопанства, участващи в сътрудничество/дейности на местно равнище за популяризиране между участниците във веригата на доставки (16.4)	450,00
M16 — Сътрудничество (член 35)	Общо публични разходи в евро (16.1 — 16.9)	15 555 555,60

11.1.3.2. 3Б) Подпомагане на превенцията и управлението на риска на стопанствата

Целеви показател(и) 2014—2020 г.

Наименование на целевия показател	Целева стойност 2023 г.
T7: процент на стопанствата, които участват в схеми за управление на риска (област с поставен акцент 3Б)	**0**
брой на земеделските стопанства, които участват в схема за управление на риска (област с поставен акцент 3Б)	0

Показател за контекста, използван като знаменател за целта

Име на показателя за контекста	Стойност през базовата година
17 Земеделски стопанства - общо	370 490,00

Планиран(и) показател(и) за изпълнението 2014—2020 г.

Наименование на мярката	Име на показателя	Стойност
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Обучение/придобиване на умения (1.1) — брой на участниците в обученията	200,00
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Обучение/придобиване на умения (1.1) — Общо публични разходи за обучение/придобиване на умения	200 000,00
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Общо публични разходи в евро (обучения, обмен между стопанствата, демонстрации) (от 1.1 до 1.3)	200 000,00
M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	Брой консултирани бенефициери (2.1)	150,00
M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	Общо публични разходи (в евро) (2.1 — 2.3)	150 000,00
M17 — Управление на риска (членове 36 — 39)	Брой земеделски стопанства, получаващи подкрепа за премии за застраховка (17.1)	0,00
M17 — Управление на риска (членове 36 — 39)	Общо публични разходи (в евро) (17.1)	0,00
M17 — Управление на риска (членове 36 — 39)	Брой земеделски стопанства, участващи във взаимоспомагателни фондове (17.2)	0,00
M17 — Управление на риска (членове 36 — 39)	Общо публични разходи (в евро) (17.2)	0,00
M17 — Управление на риска (членове 36 — 39)	Брой земеделски стопанства, които участват в инструмент за стабилизиране на доходите (17.3)	0,00
M17 — Управление на риска (членове 36 — 39)	Общо публични разходи (в евро) (17.3)	0,00

11.1.4. P4: Възстановяване, опазване и укрепване на екосистемите, свързани със селското и горското стопанство

Селско стопанство

Планиран(и) показател(и) за изпълнението 2014—2020 г.

Наименование на мярката	Име на показателя	Стойност
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Обучение/придобиване на умения (1.1) — брой на участниците в обученията	200,00
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Обучение/придобиване на умения (1.1) — Общо публични разходи за обучение/придобиване на умения	300 000,00
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Общо публични разходи в евро (обучения, обмен между стопанствата, демонстрации) (от 1.1 до 1.3)	5 900 000,00
M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	Брой консултирани бенефициери (2.1)	1 725,00
M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	Общо публични разходи (в евро) (2.1 — 2.3)	1 325 318,00
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Брой операции, получаващи подкрепа за инвестиции в непроизводствени дейности (4.4)	936,00
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Общо инвестиции в евро (публични + частни)	258 084 643,30
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Общо публични разходи в евро	158 157 452,70
M10 — Агроекология и климат (член 28)	Площ (хектар) по ангажименти за агроекология и климат (10.1)	113 000,00
M10 — Агроекология и климат (член 28)	Публични разходи за опазване на генетичните ресурси (10.2)	0,00
M10 — Агроекология и климат (член 28)	Общо публични разходи (в евро)	215 346 669,30
M11 — Биологично земеделие (член 29)	Площ (хектар) — преминаване към биологично земеделие (11.1)	23 000,00
M11 — Биологично земеделие (член 29)	Площ (хектар) — поддържане на биологично земеделие (11.2)	23 000,00
M11 — Биологично земеделие (член 29)	Общо публични разходи (в евро)	151 593 438,70
M12 — Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите (член 30)	Площ (хектар) — земеделска земя по „Натура 2000“ (12.1)	385 000,00
M12 — Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите (член 30)	Площ (хектар) — рамкова директива за водите (12.3)	60 000,00
M12 — Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите (член 30)	Общо публични разходи (в евро)	137 805 010,60
M13 — Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения (член 31)	Площ (хектар) — планински райони (13.1)	310 000,00
M13 — Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения (член 31)	Площ (хектар) — други райони със значителни природни ограничения (13.2)	220 000,00
M13 — Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения (член 31)	Площ (хектар) — райони със специфични ограничения (13.3)	110 000,00
M13 — Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения (член 31)	Общо публични разходи (в евро)	275 604 674,70
M16 — Сътрудничество (член 35)	Общо публични разходи в евро (16.1 — 16.9)	9 684 835,60

Горско стопанство

Планиран(и) показател(и) за изпълнението 2014—2020 г.

Наименование на мярката	Име на показателя	Стойност
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21	Общо публични разходи (в евро) (8.1)	0,00

— 26)		
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Общо публични разходи (в евро) (8.2)	0,00
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Общо публични разходи (в евро) (8.3)	17 059 596,50
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Общо публични разходи (в евро) (8.4)	0,00
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Брой бенефициери, получаващи подкрепа за превантивни мерки (8.3)	56,00
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Общо публични разходи (в евро) (8.5)	0,00
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Брой операции (инвестиции за подобряване на устойчивостта и екологичната стойност на горските екосистеми (8.5)	0,00
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Площ, засегната от инвестиции за подобряване на устойчивостта и екологичната стойност на горските екосистеми (8.5)	0,00
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Общо публични разходи (в евро) (8.6)	0,00
M12 — Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите (член 30)	Площ (хектар) — горска земя по „Натура 2000“ (12.2)	10 000,00
M12 — Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите (член 30)	Общо публични разходи (в евро)	1 871 026,70
M15 — Екологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство и опазване на горите (член 34)	Райони по договори за опазване на околната среда в горите (15.1)	90 600,00
M15 — Екологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство и опазване на горите (член 34)	Общо публични разходи (в евро)	8 750 000,00
M15 — Екологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство и опазване на горите (член 34)	Публични разходи за действия, свързани с генетичните ресурси (15.2)	1 500 000,00

11.1.4.1. 4A) Възстановяване, опазване и укрепване на биологичното разнообразие, включително в зони по „Натура 2000“ и в зони с природни или други специфични ограничения и земеделие с висока природна стойност, както и на състоянието на европейските ландшафти

Селско стопанство

Целеви показател(и) 2014—2020 г.

Наименование на целевия показател	Целева стойност 2023 г.
T9: процент на земеделската земя, обхваната от договори за управление в подкрепа на биологичното разнообразие и/или ландшафти (област с поставен акцент 4A)	**12,00**
земеделска земя, обхваната от договори за управление в подкрепа на биологичното разнообразие и/или ландшафти (ha) (област с поставен акцент 4A)	537 000,00

Показател за контекста, използван като знаменател за целта

Име на показателя за контекста	Стойност през базовата година
18 Земеделски площи - обща използвана земеделска площ	4 475 530,00

Горско стопанство

Целеви показател(и) 2014—2020 г.

Наименование на целевия показател	Целева стойност 2023 г.
T8: процент на гори или други залесени райони, обхванати от договори за управление в подкрепа на биологичното разнообразие (област с поставен акцент 4A)	**2,56**
гори/други залесени площи, обхванати от договори за управление с цел подкрепа на биологичното разнообразие (ha) (област с поставен акцент 4A)	100 600,00

Показател за контекста, използван като знаменател за целта

Име на показателя за контекста	Стойност през базовата година
29 Гори и други залесени площи (000) - общо	3 927,00

11.1.4.2. 4Б) Подобряване управлението на водите, включително управлението на торовете и пестицидите

Селско стопанство

Целеви показател(и) 2014—2020 г.

Наименование на целевия показател	Целева стойност 2023 г.
T10: процент на земеделската земя, обхванатата от договори за управление с цел подобряване на управлението на водите (област с поставен акцент 4Б)	**2,52**
земеделска земя, обхванатата от договори за управление с цел подобряване на управлението на водите (ha) (област с поставен акцент 4Б)	113 000,00

Показател за контекста, използван като знаменател за целта

Име на показателя за контекста	Стойност през базовата година
18 Земеделски площи - обща използвана земеделска площ	4 475 530,00

Горско стопанство

Целеви показател(и) 2014—2020 г.

Наименование на целевия показател	Целева стойност 2023 г.
T11: процент на горската земя, обхванатата от договори за управление с цел подобряване на управлението на водите (област с поставен акцент 4Б)	**0**
горска земя, обхванатата от договори за управление с цел подобряване на управлението на водите (ha) (област с поставен акцент 4Б)	0

Показател за контекста, използван като знаменател за целта

Име на показателя за контекста	Стойност през базовата година
29 Гори и други залесени площи (000) - общо	3 927,00

11.1.4.3. 4B) Предотвратяване на ерозията на почвите и подобряване на управлението им

Селско стопанство

Целеви показател(и) 2014—2020 г.

Наименование на целевия показател	Целева стойност 2023 г.
T12: процент на земеделската земя, обхванатата от договори за управление с цел подобряване на управлението на почвите и/или предотвратяване на почвената ерозия (област с поставен акцент 4B)	**1,18**
земеделска земя, обхванатата от договори за управление с цел подобряване на управлението на почвите и/или предотвратяване на почвената ерозия (ha) (област с поставен акцент 4B)	53 000,00

Показател за контекста, използван като знаменател за целта

Име на показателя за контекста	Стойност през базовата година
18 Земеделски площи - обща използвана земеделска площ	4 475 530,00

Горско стопанство

Целеви показател(и) 2014—2020 г.

Наименование на целевия показател	Целева стойност 2023 г.
T13: процент на горската земя, обхванатата от договори за управление с цел подобряване на управлението на почвите и/или предотвратяване на почвената ерозия (област с поставен акцент 4B)	**0,00**
горска земя, обхванатата от договори за управление с цел подобряване на управлението на почвите и/или предотвратяване на почвената ерозия (ha) (област с поставен акцент 4B)	0,00

Показател за контекста, използван като знаменател за целта

Име на показателя за контекста	Стойност през базовата година
29 Гори и други залесени площи (000) - общо	3 927,00

11.1.5. P5: Насърчаване на ефективното използване на ресурсите и подпомагане на прехода към нисковъглеродна и устойчива на изменението на климата икономика в селското стопанство, сектора на храните и горското стопанство

11.1.5.1. 5A) Повишаване на ефективността при потреблението на вода в селското стопанство

Целеви показател(и) 2014—2020 г.

Наименование на целевия показател	Целева стойност 2023 г.
T14: процент на поливните площи, преминаващи към по-ефективна напоителна система (област с поставен акцент 5A)	**49,78**
поливни площи, преминаващи към по-ефективни напоителни системи (ha) (област с поставен акцент 5A)	45 000,00

Показател за контекста, използван като знаменател за целта

Име на показателя за контекста	Стойност през базовата година
20 Поливни площи - общо	90 400,00

Планиран(и) показател(и) за изпълнението 2014—2020 г.

Наименование на мярката	Име на показателя	Стойност
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Обучение/придобиване на умения (1.1) — брой на участниците в обученията	400,00
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Обучение/придобиване на умения (1.1) — Общо публични разходи за обучение/придобиване на умения	400 000,00
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Общо публични разходи в евро (обучения, обмен между стопанствата, демонстрации) (от 1.1 до 1.3)	4 000 000,00
M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	Брой консултирани бенефициери (2.1)	650,00
M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	Общо публични разходи (в евро) (2.1 — 2.3)	210 000,00
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Брой операции, получаващи подкрепа за инвестиции (4.1, 4.3)	200,00
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Площ (хектар), засегната от инвестиции за икономия на вода (напр. по-ефективни напоителни системи...)	45 000,00
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Общо инвестиции в евро (публични + частни)	99 965 860,00
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Общо публични разходи в евро	99 965 860,00
M16 — Сътрудничество (член 35)	Общо публични разходи в евро (16.1 — 16.9)	1 111 111,10

11.1.5.2. 5Б) Повишаване на ефективността при потреблението на енергия в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост

Целеви показател(и) 2014—2020 г.

Наименование на целевия показател	Целева стойност 2023 г.
T15: общи инвестиции за енергийна ефективност (в евро) (област с поставен акцент 5Б)	**216 674 111,30**

Планиран(и) показател(и) за изпълнението 2014—2020 г.

Наименование на мярката	Име на показателя	Стойност
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Обучение/придобиване на умения (1.1) — брой на участниците в обученията	200,00
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Обучение/придобиване на умения (1.1) — Общо публични разходи за обучение/придобиване на умения	200 000,00
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Общо публични разходи в евро (обучения, обмен между стопанствата, демонстрации) (от 1.1 до 1.3)	2 550 000,00
M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	Брой консултирани бенефициери (2.1)	850,00
M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	Общо публични разходи (в евро) (2.1 — 2.3)	467 100,00
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Брой операции, получаващи подкрепа за инвестиции (в земеделски стопанства, за преработка и търговия със селскостопански продукти) (4.1, 4.2 и 4.3)	505,00
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Общо инвестиции в евро (публични + частни)	216 674 111,30
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Общо публични разходи в евро	119 024 466,80
M16 — Сътрудничество (член 35)	Общо публични разходи в евро (16.1 — 16.9)	1 111 111,10

11.1.5.3. 5B) Улесняване на доставките и използването на възобновяеми източници на енергия, на странични продукти, отпадъци и остатъци, и други нехранителни суровини за целите на биоикономиката

Целеви показател(и) 2014—2020 г.

Наименование на целевия показател	Целева стойност 2023 г.
T16: общ размер на инвестициите в производство на енергия от възобновяеми източници (в евро) (област с поставен акцент 5B)	**149 544 703,80**

Планиран(и) показател(и) за изпълнението 2014—2020 г.

Наименование на мярката	Име на показателя	Стойност
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Обучение/придобиване на умения (1.1) — брой на участниците в обученията	200,00
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Обучение/придобиване на умения (1.1) — Общо публични разходи за обучение/придобиване на умения	200 000,00
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Общо публични разходи в евро (обучения, обмен между стопанствата, демонстрации) (от 1.1 до 1.3)	550 000,00
M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	Брой консултирани бенефициери (2.1)	370,00
M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	Общо публични разходи (в евро) (2.1 — 2.3)	215 555,30
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Брой операции, получаващи подкрепа за инвестиции (4.1, 4.3)	215,00
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Общо инвестиции в евро (публични + частни)	79 544 703,80
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Общо публични разходи в евро	43 334 822,30
M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)	Брой операции, получаващи подкрепа за инвестиции в малка по мащаби инфраструктура, включително инвестиции в енергия от възобновяеми източници и спестяване на енергия (7.2)	120,00
M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)	Общо инвестиции в евро (публични + частни)	70 000 000,00
M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)	Общо публични разходи (в евро)	70 000 000,00
M16 — Сътрудничество (член 35)	Общо публични разходи в евро (16.1 — 16.9)	1 111 111,10

11.1.5.4. 5Г) Намаляване на емисиите на парникови газове и амоняк от селското стопанство

Целеви показател(и) 2014—2020 г.

Наименование на целевия показател	Целева стойност 2023 г.
ЖЕ, засегнати от инвестиции в управление на добитък с оглед намаляване на емисиите на парникови газове и/или на амоняк (област с поставен акцент 5Г)	**18 105,00**
T17: процент на ЖЕ, засегнати от инвестиции в управление на добитък с оглед намаляване на емисиите на парникови газове и/или на амоняк (област с поставен акцент 5Г)	1,58
T18: процент на земеделската земя, обхваната от договори за управление за намаляване на емисиите на парникови газове и/или на амоняк (област с поставен акцент 5Г)	**0,16**
земеделска земя, обхваната от договори за управление за намаляване на емисиите на парникови газове и/или на амоняк (ha) (област с поставен акцент 5Г)	7 000,00

Показател за контекста, използван като знаменател за целта

Име на показателя за контекста	Стойност през базовата година
21 Животински единици - общо	1 149 470,00
18 Земеделски площи - обща използвана земеделска площ	4 475 530,00

Планиран(и) показател(и) за изпълнението 2014—2020 г.

Наименование на мярката	Име на показателя	Стойност
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Обучение/придобиване на умения (1.1) — брой на участниците в обученията	200,00
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Обучение/придобиване на умения (1.1) — Общо публични разходи за обучение/придобиване на умения	200 000,00
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Общо публични разходи в евро (обучения, обмен между стопанствата, демонстрации) (от 1.1 до 1.3)	3 694 595,00
M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	Брой консултирани бенефициери (2.1)	1 800,00
M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	Общо публични разходи (в евро) (2.1 — 2.3)	285 900,00
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Брой операции, получаващи подкрепа за инвестиции (напр. за съхранение и обработка на оборски тор) (4.1, 4,4 и 4.3)	370,00
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Животински единици, засегнати от инвестиции в управление на добитък с оглед намаляване на емисиите на парникови газове и емисиите на амоняк	18 105,00
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Общо инвестиции в евро (публични + частни)	71 249 407,50
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Общо публични разходи в евро	42 749 644,50
M10 — Агроекология и климат (член 28)	Площ (хектар) (напр. зелена покривка, междинни култури, намалено наторяване, екстензификация...)	7 000,00
M10 — Агроекология и климат (член 28)	Общо публични разходи (в евро)	8 000 000,00
M16 — Сътрудничество (член 35)	Общо публични разходи в евро (16.1 — 16.9)	1 111 111,10

11.1.5.5. 5Д) Стимулиране на съхраняването и поглъщането на въглерода в сектора на селското и горското стопанство

Целеви показател(и) 2014—2020 г.

Наименование на целевия показател	Целева стойност 2023 г.
T19: процент от земеделските и горските земи, обхванати от договори за управление, допринасящи за улавяне и съхранение на въглерод (област с поставен акцент 5Д)	**0,01**
земеделска и горска земя под управление за насърчаване поглъщането/съхраняването на въглерод (ha) (област с поставен акцент 5Д)	770,00

Показател за контекста, използван като знаменател за целта

Име на показателя за контекста	Стойност през базовата година
18 Земеделски площи - обща използвана земеделска площ	4 475 530,00
29 Гори и други залесени площи (000) - общо	3 927,00

Планиран(и) показател(и) за изпълнението 2014—2020 г.

Наименование на мярката	Име на показателя	Стойност
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Обучение/придобиване на умения (1.1) — брой на участниците в обученията	200,00
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Обучение/придобиване на умения (1.1) — Общо публични разходи за обучение/придобиване на умения	300 000,00
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Общо публични разходи в евро (обучения, обмен между стопанствата, демонстрации) (от 1.1 до 1.3)	1 300 000,00
M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	Брой консултирани бенефициери (2.1)	1 800,00
M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	Общо публични разходи (в евро) (2.1 — 2.3)	277 500,00
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Площ (хектар), която ще бъде залесена (установяване — 8.1)	770,00
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Общо публични разходи (в евро) (8.1)	9 217 778,60
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Площ (хектар) за установяване в агролесовъдни системи (8.2)	0,00
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Общо публични разходи (в евро) (8.2)	0,00
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Общо публични разходи (в евро) (8.3)	0,00
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Общо публични разходи (в евро) (8.4)	8 000 000,00
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Общо публични разходи (в евро) (8.5)	11 250 000,00

M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Брой операции (инвестиции за подобряване на устойчивостта и екологичната стойност на горските екосистеми (8.5)	60,00
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Общо публични разходи (в евро) (8.6)	0,00
M16 — Сътрудничество (член 35)	Общо публични разходи в евро (16.1 — 16.9)	1 111 111,10

11.1.6. P6: Насърчаване на социалното приобщаване, намаляването на бедността и икономическото развитие в селските райони

11.1.6.1. 6A) Улесняване на разнообразяването, създаването и развитието на малки предприятия, както и разкриването на работни места

Целеви показател(и) 2014—2020 г.

Наименование на целевия показател	Целева стойност 2023 г.
T20: работни места, разкрити в подпомогнатите проекти (област с поставен акцент 6A)	**4 270,00**

Планиран(и) показател(и) за изпълнението 2014—2020 г.

Наименование на мярката	Име на показателя	Стойност
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Брой бенефициери, получаващи подкрепа за инвестиции (за преработка и търговия на селскостопански продукти) (4.2)	0,00
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Общо инвестиции в евро (публични + частни)	0,00
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Общо публични разходи в евро	0,00
M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19)	Брой бенефициери (стопанства), получаващи помощ при стартиране/подкрепа за инвестиции в неселскостопански дейности в селските райони (6.2 и 6.4)	1 600,00
M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19)	Общо инвестиции в евро (публични + частни)	161 421 952,20
M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19)	Общо публични разходи в евро	127 945 241,00

11.1.6.2. 6Б) Стимулиране на местното развитие в селските райони

Целеви показател(и) 2014—2020 г.

Наименование на целевия показател	Целева стойност 2023 г.
нетен брой на населението, което се възползва от подобрените услуги	1 995 000,00
T21: процент от населението в селските райони, обхванато от стратегии за местно развитие (област с поставен акцент 6Б)	**3,87**
население в селските райони, обхванато от стратегии за местно развитие (област с поставен акцент 6Б)	1 370 000,00
T22: процент от населението в селските райони, което се възползва от подобрените услуги/инфраструктура (област с поставен акцент 6Б)	**5,63**
T23: работни места, разкрити в подпомогнатите проекти (Leader) (област с поставен акцент 6Б)	**600,00**

Показател за контекста, използван като знаменател за целта

Име на показателя за контекста	Стойност през базовата година
1 Население - селски райони	37,30
1 Население - междинни райони	448,80
1 Население - общо	7 284 552,00

Планиран(и) показател(и) за изпълнението 2014—2020 г.

Наименование на мярката	Име на показателя	Стойност
M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)	Брой операции, получаващи подкрепа за изготвяне на планове за развитие на селата и планове за управление за обекти по „Натура 2000“ и райони с висока природна стойност (7.1)	0,00
M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)	Брой операции, получаващи подкрепа за инвестиции в малка по мащаби инфраструктура, включително инвестиции в енергия от възобновяеми източници и спестяване на енергия (7.2)	570,00
M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)	Брой операции, получаващи подкрепа за инвестиции основни услуги на местно равнище за населението в селските райони (7.4)	0,00
M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)	Брой операции, получаващи подкрепа за инвестиции в инфраструктура за отдих/туризъм (7.5)	250,00
M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)	Брой операции, получаващи подкрепа за проучвания/инвестиции, свързани с природното и културното наследство на селата, в т.ч. обекти с висока природна стойност (7.6)	100,00
M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)	Брой операции, получаващи подкрепа за инвестиции за преместване на дейности от съображения, свързани с опазването на околната среда/качеството на живот (7.7)	0,00
M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)	Брой операции Други (7.8)	0,00
M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)	Брой жители, които се ползват от подобрени услуги/инфраструктура (7.1; 7.2; 7.4; 7.5.;7.6; 7.7)	1 995 000,00
M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)	Общо публични разходи (в евро)	525 725 910,60
M19 — Подкрепа за местно развитие по LEADER (ВОМР — водено от общностите местно развитие) (член 35 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)	Брой на избраните местни групи за действие	60,00

M19 — Подкрепа за местно развитие по LEADER (ВОМР — водено от общностите местно развитие) (член 35 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)	Брой жители, обхванати от местните групи за действие	1 370 000,00
M19 — Подкрепа за местно развитие по LEADER (ВОМР — водено от общностите местно развитие) (член 35 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)	Общи публични разходи (в евро) — подготвителна помощ (19.1)	4 766 442,20
M19 — Подкрепа за местно развитие по LEADER (ВОМР — водено от общностите местно развитие) (член 35 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)	Общи публични разходи (в евро) — подкрепа за изпълнение на операциите по водена от общностите стратегия за местно развитие (19.2)	90 163 875,60
M19 — Подкрепа за местно развитие по LEADER (ВОМР — водено от общностите местно развитие) (член 35 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)	Общи публични разходи (в евро) — подготовка и изпълнение на дейности за сътрудничество на местната група за действие (19.3)	6 500 000,00
M19 — Подкрепа за местно развитие по LEADER (ВОМР — водено от общностите местно развитие) (член 35 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)	Общи публични разходи (в евро) — подкрепа за текущи разходи и разходи за стимулиране на интерес (19.4)	30 053 958,90

11.1.6.3. 6B) Подобряване на достъпа до информационни и комуникационни технологии (ИКТ), използването и качеството им в селските райони

Целеви показател(и) 2014—2020 г.

Наименование на целевия показател	Целева стойност 2023 г.
нетен брой на населението, което се възползва от подобрените услуги	98 373,00
T24: процент от населението в селските райони, което се възползва от нови или подобрени услуги/инфраструктура (ИКТ) (област с поставен акцент 6B)	**0,28**

Показател за контекста, използван като знаменател за целта

Име на показателя за контекста	Стойност през базовата година
1 Население - селски райони	37,30
1 Население - междинни райони	448,80
1 Население - общо	7 284 552,00

Планиран(и) показател(и) за изпълнението 2014—2020 г.

Наименование на мярката	Име на показателя	Стойност
M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)	Брой операции, получаващи подкрепа за инвестиции в широколентова инфраструктура и достъп до нея, в т.ч. електронно правителство (7.3)	19,00
M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)	Брой жители, които се ползват от нова или подобрена ИТ инфраструктура (напр. широколентов интернет)	98 000,00
M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)	Общо публични разходи (в евро)	30 000 000,00

11.2. Преглед на планираното изпълнение и на планираните разходи по мерки и по области с поставен акцент (генериран автоматично)

Мерки	Показатели	P2			P3		P4			P5					P6			Общо
		2A	2B	2C+	3A	3B	4A	4B	4C	5A	5B	5C	5D	5E	6A	6B	6C	
M01	Обучение/придобиване на умения (1.1) — брой на участниците в обученията	2,000	1,000		200	200		200		400	200	200	200	200				4,800
	Обучение/придобиване на умения (1.1) — Общо публични разходи за обучение/придобиване на умения	4,000,000	2,000,000		200,000	200,000		300,000		400,000	200,000	200,000	200,000	300,000				8,000,000
	Общо публични разходи в евро (обучения, обмен между стопанствата, демонстрации) (от 1.1 до 1.3)	5,000,000	2,000,000		200,000	200,000		5,900,000		4,000,000	2,550,000	550,000	3,694,595	1,300,000				25,394,595
M02	Брой консултирани бенефициери (2.1)	8,030	900		3,150	150		1,725		650	850	370	1,800	1,800				19,425
	Общо публични разходи (в евро) (2.1 — 2.3)	14,625,000	1,351,714		984,000	150,000		1,325,318		210,000	467,100	215,555.3	285,900	277,500				19,892,087.3
M04	Общо инвестиции в евро (публични + частни)	239,255,663.3	35,000,000		350,288,535.3			258,084,643.3		99,965,860	216,674,111.3	79,544,703.8	71,249,407.5		0			1,350,062,924.5
	Общо публични разходи в евро	173,719,395.7	21,000,000		176,548,535.3			158,157,452.7		99,965,860	119,024,466.8	43,334,822.3	42,749,644.5		0			834,500,177.3
M06	Общо инвестиции в евро (публични + частни)	60,945,294.1	76,513,021.1		5,257,548										161,421,952.2			304,137,815.4
	Общо публични разходи в евро	60,945,294.1	76,513,021.1		5,257,548										127,945,241			270,661,104.2
M07	Общо публични разходи (в евро)											70,000,000				525,725,910.6	30,000,000	625,725,910.6
M08	Общо публични разходи (в евро) (8.1)	0		0										9,217,778.6				9,217,778.6
	Общо публични разходи (в евро) (8.2)	0		0										0				0
	Общо публични разходи (в евро) (8.3)	0		0				17,059,596.5						0				17,059,596.5

	Общо публични разходи (в евро) (8.4)	0		0								8,000,000				8,000,000
	Общо публични разходи (в евро) (8.5)	0		0								11,250,000				11,250,000
	Общо публични разходи (в евро) (8.6)	0		18,000,000								0				18,000,000
M09	Общо публични разходи (в евро)				7,795,946.6											7,795,946.6
M10	Площ (хектар) по ангажименти за агроекология и климат (10.1)						113,000									113,000
	Площ (хектар) (напр. зелена покривка, междинни култури, намалено наторяване, екстензификация...)										7,000					7,000
	Общо публични разходи (в евро)						215,346,669.3				8,000,000					223,346,669.3
M11	Площ (хектар) — преминаване към биологично земеделие (11.1)						23,000									23,000
	Площ (хектар) — поддържане на биологично земеделие (11.2)						23,000									23,000
	Общо публични разходи (в евро)						151,593,438.7									151,593,438.7
M12	Площ (хектар) — земеделска земя по „Натура 2000“ (12.1)						385,000									385,000
	Площ (хектар) — горска земя по „Натура 2000“ (12.2)						10,000									10,000
	Площ (хектар) — рамкова директива за водите (12.3)						60,000									60,000
	Общо публични разходи (в евро)						139,676,037.3									139,676,037.3
M13	Площ (хектар) — планински райони (13.1)						310,000									310,000

	Площ (хектар) — други райони със значителни природни ограничения (13.2)						220,000									220,000
	Площ (хектар) — райони със специфични ограничения (13.3)						110,000									110,000
	Общо публични разходи (в евро)						275,604,674.7									275,604,674.7
M14	Брой бенефициери				3,000											3,000
	Общо публични разходи (в евро)				56,859,510.5											56,859,510.5
M15	Райони по договори за опазване на околната среда в горите (15.1)						90,600									90,600
	Общо публични разходи (в евро)						8,750,000									8,750,000
M16	Брой земеделски стопанства, участващи в сътрудничество/дейности на местно равнище за популяризиране между участниците във веригата на доставки (16.4)				450											450
	Общо публични разходи в евро (16.1 — 16.9)	7,777,777.8			15,555,555.6		9,684,835.6	1,111,111.1	1,111,111.1	1,111,111.1	1,111,111.1	1,111,111.1				38,573,724.5
M17	Общо публични разходи (в евро) (17.1)					0										0
	Общо публични разходи (в евро) (17.2)					0										0
	Общо публични разходи (в евро) (17.3)					0										0
M19	Брой на избраните местни групи за действие													60		60
	Брой жители, обхванати от местните групи за действие													1,370,000		1,370,000
	Общи публични разходи (в евро) — подготвителна помощ (19.1)													4,766,442.2		4,766,442.2

	Общи публични разходи (в евро) — подкрепа за изпълнение на операциите по водена от общностите стратегия за местно развитие (19.2)													90,163,875.6		90,163,875.6
	Общи публични разходи (в евро) — подготовка и изпълнение на дейности за сътрудничество на местната група за действие (19.3)													6,500,000		6,500,000
	Общи публични разходи (в евро) — подкрепа за текущи разходи и разходи за стимулиране на интерес (19.4)													30,053,958.9		30,053,958.9

11.3. Вторични въздействия: установяване на потенциалния принос на мерките/подмерките за развитие на селските райони по дадена област с поставен акцент към други области с поставен акцент / цели

Област с поставен акцент от плана на показателите	Мярка	P1			P2			P3		P4			P5					P6		
		1A	1B	1C	2A	2B	2C+	3A	3B	4A	4B	4C	5A	5B	5C	5D	5E	6A	6B	6C
2A	M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	X		X	**P**															
	M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	X			**P**															
	M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)				**P**			X												
	M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19)				**P**			X												
	M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)				**P**												X	X		
	M16 — Сътрудничество (член 35)	X	X		**P**	X														
2B	M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	X		X		**P**														
	M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	X				**P**														
	M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)				X	**P**														
	M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19)				X	**P**														
2C+	M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)						**P**													
3A	M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	X		X				**P**												
	M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	X						**P**												
	M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)				X	X		**P**												
	M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19)				X	X		**P**										X		
	M09 — Създаване на групи и организации на производителите (член 27)				X	X		**P**												
	M14 — Хуманно отношение към животните (член 33)				X			**P**												
	M16 — Сътрудничество (член 35)	X	X					**P**												
3B	M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	X		X					**P**											

	M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	X							**P**												
	M17 — Управление на риска (членове 36 — 39)								**P**												
5A	M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	X		X									**P**								
	M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	X											**P**								
	M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)				X	X							**P**								
	M16 — Сътрудничество (член 35)												**P**								
5B	M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	X		X										**P**							
	M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	X												**P**							
	M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)				X	X		X						**P**				X			
	M16 — Сътрудничество (член 35)	X	X											**P**							
5C	M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	X		X											**P**						
	M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	X													**P**						
	M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)				X	X									**P**			X			
	M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)														**P**						
	M16 — Сътрудничество (член 35)	X	X												**P**						
5D	M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	X		X												**P**					
	M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	X														**P**					
	M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)															**P**					
	M10 — Агроекология и климат (член 28)															**P**					
	M16 — Сътрудничество (член 35)	X	X													**P**					
5E	M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	X		X													**P**				
	M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	X															**P**				
	M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)									X	X	X					**P**	X			
	M16 — Сътрудничество (член 35)	X	X														**P**				

6A	M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)							X											**P**	X		
	M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19)				X	X		X											**P**	X		
6B	M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)													X					X	**P**		
	M19 — Подкрепа за местно развитие по LEADER (ВОМР — водено от общностите местно развитие) (член 35 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)	X	X	X	X			X		X	X	X	X	X	X	X			X	**P**		
6C	M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)																		X	X	**P**	
P4 (FOREST)	M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)									**P**	**P**	**P**					X					
	M12 — Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите (член 30)									**P**	**P**	**P**										
	M15 — Екологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство и опазване на горите (член 34)									**P**	**P**	**P**										
P4 (AGRI)	M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	X		X						**P**	**P**	**P**										
	M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	X								**P**	**P**	**P**										
	M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)									**P**	**P**	**P**										
	M10 — Агроекология и климат (член 28)									**P**	**P**	**P**				X						
	M11 — Биологично земеделие (член 29)				X			X		**P**	**P**	**P**										
	M12 — Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите (член 30)									**P**	**P**	**P**										
	M13 — Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения (член 31)									**P**	**P**	**P**										
	M16 — Сътрудничество (член 35)	X	X							**P**	**P**	**P**										

11.4. Помощна таблица, с която да се покаже по какъв начин са програмирани мярката/схемите за околната среда, така че да се постигнат една (или повече) от целите в областта на околната среда/климата

11.4.1. Земеделска земя

11.4.1.1. M10 — Агроекология и климат (член 28)

Вид операция или група на вида операция	Типология на ангажиментите за агроекология и климат	Общо разходи (в евро)	Обща площ (ha) по мерки или по видове операции	Биологично разнообразие област с поставен акцент 4А	Управление на водите област с поставен акцент 4Б	Управление на почвите област с поставен акцент 4В	Намаляване на емисиите на парникови газове и на амоняк област с поставен акцент 5Г	Поглъщане/съхраняване на въглерод област с поставен акцент 5Д
Направление 10.1.1.Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС)	Поддържане на земеделие с висока природна стойност, обработваема земя и ливади (напр. техники за коситба, оставяне на стърнища в обработваемите земи през зимата), въвеждане на екстензивна паша, превръщане на обработваема земя в пасища.	77 420 000,00	47 000,00	X				
Направление 10.1.3. Контрол на почвената ерозия	Почвена покривка, техники за оран, плитка оран, консервационно земеделие	8 000 000,00	7 000,00		X	X	X	
Направление 10.1.2. Поддържане на местообитанията на защитени видове в обработваеми земи с орнитологично значение	Поддържане на земеделие с висока природна стойност, обработваема земя и ливади (напр. техники за коситба, оставяне на стърнища в	20 000 000,00	14 000,00	X				

	обработваемите земи през зимата), въвеждане на екстензивна паша, превръщане на обработваема земя в пасища.							
Направление 10.1.4. Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)	Others	52 420 000,00	35 000,00	X				
Направление 10.1.5Опазване на застрашени от изчезване местни породи, важни за селското стопанство	Others	28 420 000,00	0,00	X				
Направление10.1.5 Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство	Others	37 086 669,30	10 000,00	X				

11.4.1.2. M11 — Биологично земеделие (член 29)

Подмярка	Общо разходи (в евро)	Обща площ (ha) по мерки или по видове операции	Биологично разнообразие област с поставен акцент 4А	Управление на водите област с поставен акцент 4Б	Управление на почвите област с поставен акцент 4В	Намаляване на емисиите на парникови газове и на амоняк област с поставен акцент 5Г	Поглъщане/съхраняване на въглерод област с поставен акцент 5Д
11.2 — плащания за поддържане на практики и методи за биологично земеделие	35 726 624,00	23 000,00	X	X	X		
11.1 — плащания за преминаване към практики и методи за биологично земеделие	87 179 871,00	23 000,00	X	X	X		

11.4.1.3. M12 — Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите (член 30)

Подмярка	Общо разходи (в евро)	Обща площ (ha) по мерки или по видове операции	Биологично разнообразие област с поставен акцент 4А	Управление на водите област с поставен акцент 4Б	Управление на почвите област с поставен акцент 4В	Намаляване на емисиите на парникови газове и на амоняк област с поставен акцент 5Г	Поглъщане/съхраняване на въглерод област с поставен акцент 5Д
12.3 — компенсационни плащания за селскостопански райони, включени в плановете за управление на речните басейни	15 000 000,00	60 000,00		X			
12.1 — компенсационни плащания по „Натура 2000“ за земеделски площи	90 829 877,30	385 000,00	X				

11.4.1.4. M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)

Подмярка	Общо разходи (в евро)	Обща площ (ha) по мерки или по видове операции	Биологично разнообразие област с поставен акцент 4А	Управление на водите област с поставен акцент 4Б	Управление на почвите област с поставен акцент 4В	Намаляване на емисиите на парникови газове и на амоняк област с поставен акцент 5Г	Поглъщане/съхраняване на въглерод област с поставен акцент 5Д
8.2 — подпомагане за създаване на агролесовъдни системи							
8.1 - подпомагане за залесяване и създаване на горски масиви	9 217 778,70	770,00		X	X		X

11.4.2. Горски площи

11.4.2.1. M15 — Екологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство и опазване на горите (член 34)

Вид операция или група на вида операция	Общо разходи (в евро)	Обща площ (ha) по мерки или по видове операции	Биологично разнообразие област с поставен акцент 4А	Управление на водите област с поставен акцент 4Б	Управление на почвите област с поставен акцент 4В
Forest genetic resources	1 500 000,00	100,00	X		
Ecoforestry payments	7 250 000,00	90 600,00	X		

11.4.2.2. M12 — Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите (член 30)

Подмярка	Общо разходи (в евро)	Обща площ (ha) по мерки или по видове операции	Биологично разнообразие област с поставен акцент 4А	Управление на водите област с поставен акцент 4Б	Управление на почвите област с поставен акцент 4В
12.2 — компенсационни плащания по „Натура 2000“ за горски райони	1 871 026,67	10 000,00	X		

11.4.2.3. M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)

Подмярка	Общо разходи (в евро)	Обща площ (ha) по мерки или по видове операции	Биологично разнообразие област с поставен акцент 4А	Управление на водите област с поставен акцент 4Б	Управление на почвите област с поставен акцент 4В
8.5 — подпомагане за инвестиции за подобряване на устойчивостта и екологичната стойност на горските екосистеми	11 250 000,00	1 500,00	X		

11.5. Специфични за програмата цел и изпълнение

Специфичен(и) целеви показател(и)

Код	Наименование на целевия показател	Област с поставен акцент	Целева стойност 2023 г.	Мерна единица

Специфичен(и) показател(и) за изпълнението

Код	Наименование на показателя за изпълнението	Мярка	Област с поставен акцент	Стойност за изпълнението 2023 г.	Мерна единица

12. ДОПЪЛНИТЕЛНО НАЦИОНАЛНО ФИНАНСИРАНЕ

За мерките и операциите, попадащи в обхвата на член 42 от Договора, следва да се изготви таблица за допълнителното национално финансиране за всяка мярка в съответствие с член 82 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, в т.ч. сумите за всяка мярка, както и да се посочи съответствието с критериите от регламента относно развитието на селските райони.

Мярка	Допълнително национално финансиране през периода 2014—2020 г. (в евро)
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	0,00
M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	0,00
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	0,00
M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19)	0,00
M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)	0,00
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	0,00
M09 — Създаване на групи и организации на производителите (член 27)	0,00
M10 — Агроекология и климат (член 28)	0,00
M11 — Биологично земеделие (член 29)	0,00
M12 — Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите (член 30)	0,00
M13 — Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения (член 31)	0,00
M14 — Хуманно отношение към животните (член 33)	0,00
M15 — Екологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство и опазване на горите (член 34)	0,00
M16 — Сътрудничество (член 35)	0,00
M17 — Управление на риска (членове 36 — 39)	0,00
M19 — Подкрепа за местно развитие по LEADER (ВОМР — водено от общностите местно развитие) (член 35 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)	0,00
M20 — Техническа помощ държави членки (членове 51 — 54)	0,00
Общо	0,00

12.1. M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)

Посочване на съответствието на операциите с критериите по Регламент (ЕС) № 1305/2013

Не се прилага.

12.2. M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)

Посочване на съответствието на операциите с критериите по Регламент (ЕС) № 1305/2013

Не се прилага.

12.3. M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)

Посочване на съответствието на операциите с критериите по Регламент (ЕС) № 1305/2013

Не се прилага.

12.4. M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19)

Посочване на съответствието на операциите с критериите по Регламент (ЕС) № 1305/2013

Не се прилага.

12.5. M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)

Посочване на съответствието на операциите с критериите по Регламент (ЕС) № 1305/2013

Не се прилага.

12.6. M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)

Посочване на съответствието на операциите с критериите по Регламент (ЕС) № 1305/2013

Не се прилага.

12.7. M09 — Създаване на групи и организации на производителите (член 27)

Посочване на съответствието на операциите с критериите по Регламент (ЕС) № 1305/2013

Не се прилага.

12.8. M10 — Агроекология и климат (член 28)

Посочване на съответствието на операциите с критериите по Регламент (ЕС) № 1305/2013

Не се прилага.

12.9. M11 — Биологично земеделие (член 29)

Посочване на съответствието на операциите с критериите по Регламент (ЕС) № 1305/2013

Не се прилага.

12.10. M12 — Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите (член 30)

Посочване на съответствието на операциите с критериите по Регламент (ЕС) № 1305/2013

Не се прилага.

12.11. M13 — Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения (член 31)

Посочване на съответствието на операциите с критериите по Регламент (ЕС) № 1305/2013

Не се прилага.

12.12. M14 — Хуманно отношение към животните (член 33)

Посочване на съответствието на операциите с критериите по Регламент (ЕС) № 1305/2013

Не се прилага.

12.13. M15 — Екологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство и опазване на горите (член 34)

Посочване на съответствието на операциите с критериите по Регламент (ЕС) № 1305/2013

Не се прилага.

12.14. M16 — Сътрудничество (член 35)

Посочване на съответствието на операциите с критериите по Регламент (ЕС) № 1305/2013

Не се прилага.

12.15. M17 — Управление на риска (членове 36 — 39)

Посочване на съответствието на операциите с критериите по Регламент (ЕС) № 1305/2013

Не се прилага.

12.16. M19 — Подкрепа за местно развитие по LEADER (ВОМР — водено от общностите местно развитие) (член 35 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Посочване на съответствието на операциите с критериите по Регламент (ЕС) № 1305/2013

Не се прилага.

12.17. M20 — Техническа помощ държави членки (членове 51 — 54)

Посочване на съответствието на операциите с критериите по Регламент (ЕС) № 1305/2013

Не се прилага.

13. ЕЛЕМЕНТИ, НЕОБХОДИМИ ЗА ОЦЕНКА НА ДЪРЖАВНАТА ПОМОЩ

За мерки и операции, които попадат извън обхвата на член 42 от Договора, таблица на схемите за помощ, попадащи в обхвата на член 81, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, които да бъдат използвани за изпълнението на програмите, включително наименованието на схемата за помощ, както и участието на ЕЗФРСР, националното съфинансиране и допълнителното национално финансиране. Съвместимостта с правилата на Съюза в областта на държавната помощ трябва да бъде гарантирана през цялата продължителност на програмата.

Таблицата се придружава от ангажимент от страна на държавата членка, че когато по силата на правилата за държавни помощи или при определени условия на решението за одобрение на държавна помощ това е необходимо, подобни мерки ще бъдат индивидуално нотифицирани съгласно член 108, параграф 3 от Договора.

Мярка	Наименование на схемата за помощ	ЕЗФРСР (в евро)	Национално съфинансиране (в евро)	Допълнително национално финансиране (в евро)	Общо (в EUR)
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	Професионално обучение и придобиване на умения – обучение на лица, ангажирани в сектора на горското стопанство Демонстрационни дейности и действия по осведомяване - обучение на лица, ангажирани в сектора на горското стопанство Краткосрочен обмен на опит	360 000,00	40 000,00		400 000,00
M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	Помощ за обучение на консултанти	850 000,00	150 000,00		1 000 000,00
M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	Помощ за осигуряване на консултантски услуги – консултиране на горски стопани	42 500,00	7 500,00		50 000,00
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	Подпомагане на предприятия за преработка, маркетинг на продукти, които не са включени в Анекс I от Договора за функциониране на ЕС	21 250 000,00	3 750 000,00		25 000 000,00
M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19)	Стартова помощ за неземеделски дейности в селските райони и инвестиционна подкрепа за неземеделски дейности, в т.ч. и за тематичната подпрограма	113 222 370,40	19 980 418,30		133 202 788,70

M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)	Инвестиции за публично ползване в инфраструктура за отдих, туристическа инфраструктура	47 367 023,80	8 358 886,55		55 725 910,35
M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)	Изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на ВиК системи и съоръжения	102 000 000,00	18 000 000,00		120 000 000,00
M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)	Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на малка по мащаби инфраструктура	127 500 000,00	22 500 000,00		150 000 000,00
M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)	Създаване на широколентова инфраструктура за достъп от следващо поколение и осигуряване на активно оборудване за свързаност към облак на електронно управление в зоните със слабо развит местен пазар	25 500 000,00	4 500 000,00		30 000 000,00
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Помощ за инвестиции за подобряване на устойчивостта и екологичната стойност на горските екосистеми	9 562 500,00	1 687 500,00		11 250 000,00
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Помощ за инвестиции в технологии за лесовъдство и в преработката, мобилизирането и търговията на горски продукти	15 300 000,00	2 700 000,00		18 000 000,00
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Помощ за предотвратяване и възстановяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия, неблагоприятни климатични събития и вредители по растенията и катастрофични събития.	21 300 657,00	3 758 597,00		25 059 254,00
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	Помощ за залесяване и създаване на гори	6 913 334,00	2 304 444,00		9 217 778,00
M09 — Създаване на групи и организации на производителите (член 27)					
M10 — Агроекология и климат (член 28)					
M11 — Биологично земеделие (член 29)					
M12 — Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите (член 30)					

M13 — Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения (член 31)					
M14 — Хуманно отношение към животните (член 33)					
M15 — Екологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство и опазване на горите (член 34)	Помощ за горскоекологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство и опазване на горите	6 562 500,00	2 187 500,00		8 750 000,00
M16 — Сътрудничество (член 35)	Подкрепа за хоризонтално и вертикално сътрудничество между участниците във веригата на доставки за изграждането и развитието на къси вериги на доставки и местни пазари. Подкрепа за дейности на местно равнище за популяризиране, свързани с развитието на къс	12 600 000,00	1 400 000,00		14 000 000,00
M16 — Сътрудничество (член 35)	Подкрепа за пилотни проекти и за развитие на нови продукти, практики, процеси и технологии	4 116 351,60	457 372,40		4 573 724,00
M17 — Управление на риска (членове 36 — 39)					
M19 — Подкрепа за местно развитие по LEADER (ВОМР — водено от общностите местно развитие) (член 35 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)	Прилагане на операции в рамките на стратегии за водено от общностите местно развитие Подготовка и изпълнение на дейности за сътрудничество на местни инициативни групи	86 997 487,58	9 666 387,51		96 663 875,09
Общо (в EUR)		**601 444 724,38**	**101 448 605,76**	**0,00**	**702 893 330,14**

13.1. M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)

Наименование на схемата за помощ: Професионално обучение и придобиване на умения – обучение на лица, ангажирани в сектора на горското стопанство Демонстрационни дейности и действия по осведомяване - обучение на лица, ангажирани в сектора на горското стопанство Краткосрочен обмен на опит

ЕЗФРСР (в евро): 360 000,00

Национално съфинансиране (в евро): 40 000,00

Допълнително национално финансиране (в евро):

Общо (в EUR): 400 000,00

13.1.1.1. Посочва се*:

Подпомагането ще се предоставя в съответствие с чл.38 от Регламент (ЕС) № 702/2014 на Комисията от 25 юни 2014 година относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1857/2006 на Комисията.

13.2. M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)

Наименование на схемата за помощ: Помощ за обучение на консултанти

ЕЗФРСР (в евро): 850 000,00

Национално съфинансиране (в евро): 150 000,00

Допълнително национално финансиране (в евро):

Общо (в EUR): 1 000 000,00

13.2.1.1. Посочва се*:

Подпомагането ще се предоставя в съответствие част II, раздел 3.6 от Насоки на Европейския съюз за държавната помощ в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за периода 2014-2020 г. (2014/C 204/01).

13.3. M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)

Наименование на схемата за помощ: Помощ за осигуряване на консултантски услуги – консултиране на горски стопани

ЕЗФРСР (в евро): 42 500,00

Национално съфинансиране (в евро): 7 500,00

Допълнително национално финансиране (в евро):

Общо (в EUR): 50 000,00

13.3.1.1. Посочва се*:

Подпомагането ще се предоставя в съответствие и чл.39 от Регламент (ЕС) № 702/2014 на Комисията от 25 юни 2014 година относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1857/2006 на Комисията.

13.4. M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)

Наименование на схемата за помощ: Подпомагане на предприятия за преработка, маркетинг на продукти, които не са включени в Анекс I от Договора за функциониране на ЕС

ЕЗФРСР (в евро): 21 250 000,00

Национално съфинансиране (в евро): 3 750 000,00

Допълнително национално финансиране (в евро):

Общо (в EUR): 25 000 000,00

13.4.1.1. Посочва се*:

Подпомагането по подмярка 4.2. „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“ в случаите на преработка на продукти от Приложение I в продукти извън Приложение I ще се предоставя в съответствие с чл.44 от Регламент (ЕС) № 702/2014 на Комисията от 25 юни 2014 година относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1857/2006 на Комисията.

13.5. M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19)

Наименование на схемата за помощ: Стартова помощ за неземеделски дейности в селските райони и инвестиционна подкрепа за неземеделски дейности, в т.ч. и за тематичната подпрограма

ЕЗФРСР (в евро): 113 222 370,40

Национално съфинансиране (в евро): 19 980 418,30

Допълнително национално финансиране (в евро):

Общо (в EUR): 133 202 788,70

13.5.1.1. Посочва се*:

Подпомагането по подмерки 6.2. „Стартова помощ за неземеделски дейности“ и 6.4. „Инвестиционна подкрепа за неземеделски дейности“ ще се предоставя в съответствие с Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз.

*В т.ч. е и приносът на тематичната подпрограма. Посоченият размер на финансовите средства представлява максимална стойност на предвиденото подпомагане по схемата.

13.6. M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)

Наименование на схемата за помощ: Инвестиции за публично ползване в инфраструктура за отдих, туристическа инфраструктура

ЕЗФРСР (в евро): 47 367 023,80

Национално съфинансиране (в евро): 8 358 886,55

Допълнително национално финансиране (в евро):

Общо (в EUR): 55 725 910,35

13.6.1.1. Посочва се*:

Подпомагането ще се предоставя в съответствие с т. 643-651 (по-специално т. 644, от Насоки на Европейския съюз за държавната помощ в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за периода 2014-2020 г. (2014/C 204/01). Посоченият размер на финансовите средства представлява максимална стойност на предвиденото подпомагане по схемата.

13.7. M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)

Наименование на схемата за помощ: Изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на ВиК системи и съоръжения

ЕЗФРСР (в евро): 102 000 000,00

Национално съфинансиране (в евро): 18 000 000,00

Допълнително национално финансиране (в евро):

Общо (в EUR): 120 000 000,00

13.7.1.1. Посочва се*:

Подпомагането ще се предоставя в съответствие с Насоки на Комисията за прилагането на правилата на Европейския съюз към компенсацията, предоставянето на услуги от общ икономически интерес (2012/C 8/02). Посоченият размер на финансовите средства представлява максимална стойност на предвиденото подпомагане по схемата.

13.8. M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)

Наименование на схемата за помощ: Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на малка по мащаби инфраструктура

ЕЗФРСР (в евро): 127 500 000,00

Национално съфинансиране (в евро): 22 500 000,00

Допълнително национално финансиране (в евро):

Общо (в EUR): 150 000 000,00

13.8.1.1. Посочва се*:

Финансовата помощ се предоставя в съответствие с т. 643-651 (по-специално т. 644 от Насоки на Комисията за прилагането на правилата на Европейския съюз към компенсацията, предоставянето на услуги от общ икономически интерес (2012/C 8/02). Посоченият размер на финансовите средства представлява максимална стойност на предвиденото подпомагане по схемата.

13.9. M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)

Наименование на схемата за помощ: Създаване на широколентова инфраструктура за достъп от следващо поколение и осигуряване на активно оборудване за свързаност към облак на електронно управление в зоните със слабо развит местен пазар

ЕЗФРСР (в евро): 25 500 000,00

Национално съфинансиране (в евро): 4 500 000,00

Допълнително национално финансиране (в евро):

Общо (в EUR): 30 000 000,00

13.9.1.1. Посочва се*:

Подпомагането ще се предоставя в съответствие с Насоки на ЕС относно прилагането на правилата за държавна помощ във връзка с бързото разполагане на широколентови мрежи (2013/C 25/01). Посоченият размер на финансовите средства представлява максимална стойност на предвиденото подпомагане по схемата.

13.10. M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)

Наименование на схемата за помощ: Помощ за инвестиции за подобряване на устойчивостта и екологичната стойност на горските екосистеми

ЕЗФРСР (в евро): 9 562 500,00

Национално съфинансиране (в евро): 1 687 500,00

Допълнително национално финансиране (в евро):

Общо (в EUR): 11 250 000,00

13.10.1.1. Посочва се*:

Подпомагането ще се предоставя в съответствие с Регламент (ЕС) № 702/2014 на Комисията от 25 юни 2014 година относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1857/2006 на Комисията. Посоченият размер на финансовите средства представлява максимална стойност на предвиденото подпомагане по схемата.

13.11. M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)

Наименование на схемата за помощ: Помощ за инвестиции в технологии за лесовъдство и в преработката, мобилизирането и търговията на горски продукти

ЕЗФРСР (в евро): 15 300 000,00

Национално съфинансиране (в евро): 2 700 000,00

Допълнително национално финансиране (в евро):

Общо (в EUR): 18 000 000,00

13.11.1.1. Посочва се*:

Подпомагането ще се предоставя в съответствие с Регламент (ЕС) № 702/2014 на Комисията от 25 юни 2014 година относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1857/2006 на Комисията. Посоченият размер на финансовите средства представлява максимална стойност на предвиденото подпомагане по схемата.

13.12. M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)

Наименование на схемата за помощ: Помощ за предотвратяване и възстановяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия, неблагоприятни климатични събития и вредители по растенията и катастрофични събития.

ЕЗФРСР (в евро): 21 300 657,00

Национално съфинансиране (в евро): 3 758 597,00

Допълнително национално финансиране (в евро):

Общо (в EUR): 25 059 254,00

13.12.1.1. Посочва се*:

Подпомагането ще се предоставя в съответствие с Регламент (ЕС) № 702/2014 на Комисията от 25 юни 2014 година относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1857/2006 на Комисията.

Подпомагането ще се осъществява и за двете подмерки 8.3. „ Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития “ и 8.4. „Възстановяване на щети по

горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития“. Посоченият размер на финансовите средства представлява максимална стойност на предвиденото подпомагане по схемата.

13.13. M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)

Наименование на схемата за помощ: Помощ за залесяване и създаване на гори

ЕЗФРСР (в евро): 6 913 334,00

Национално съфинансиране (в евро): 2 304 444,00

Допълнително национално финансиране (в евро):

Общо (в EUR): 9 217 778,00

13.13.1.1. Посочва се*:

Подпомагането ще се предоставя в съответствие с Регламент (ЕС) № 702/2014 на Комисията от 25 юни 2014 година относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1857/2006 на Комисията. Посоченият размер на финансовите средства представлява максимална стойност на предвиденото подпомагане по схемата.

13.14. M09 — Създаване на групи и организации на производителите (член 27)

Наименование на схемата за помощ:

ЕЗФРСР (в евро):

Национално съфинансиране (в евро):

Допълнително национално финансиране (в евро):

Общо (в EUR):

13.14.1.1. Посочва се*:

Не се прилага.

13.15. M10 — Агроекология и климат (член 28)

Наименование на схемата за помощ:

ЕЗФРСР (в евро):

Национално съфинансиране (в евро):

Допълнително национално финансиране (в евро):

Общо (в EUR):

13.15.1.1. Посочва се*:

Не се прилага.

13.16. M11 — Биологично земеделие (член 29)

Наименование на схемата за помощ:

ЕЗФРСР (в евро):

Национално съфинансиране (в евро):

Допълнително национално финансиране (в евро):

Общо (в EUR):

13.16.1.1. Посочва се*:

Не се прилага.

13.17. M12 — Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите (член 30)

Наименование на схемата за помощ:

ЕЗФРСР (в евро):

Национално съфинансиране (в евро):

Допълнително национално финансиране (в евро):

Общо (в EUR):

13.17.1.1. Посочва се*:

Не се прилага.

13.18. M13 — Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения (член 31)

Наименование на схемата за помощ:

ЕЗФРСР (в евро):

Национално съфинансиране (в евро):

Допълнително национално финансиране (в евро):

Общо (в EUR):

13.18.1.1. Посочва се*:

Не се прилага.

13.19. M14 — Хуманно отношение към животните (член 33)

Наименование на схемата за помощ:

ЕЗФРСР (в евро):

Национално съфинансиране (в евро):

Допълнително национално финансиране (в евро):

Общо (в EUR):

13.19.1.1. Посочва се*:

Не се прилага.

13.20. M15 — Екологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство и опазване на горите (член 34)

Наименование на схемата за помощ: Помощ за горскоекологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство и опазване на горите

ЕЗФРСР (в евро): 6 562 500,00

Национално съфинансиране (в евро): 2 187 500,00

Допълнително национално финансиране (в евро):

Общо (в EUR): 8 750 000,00

13.20.1.1. Посочва се*:

Подпомагането ще се предоставя в съответствие с Регламент (ЕС) № 702/2014 на Комисията от 25 юни 2014 година относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1857/2006 на Комисията.

Подпомагането ще се осъществява и за двете подмерки 15.1. „Плащания за горски екологични ангажименти“ и 15.2. „Подпомагане за запазване и поддръжка на горски генетични ресурси“. Посоченият размер на финансовите средства представлява максимална стойност на предвиденото подпомагане по схемата.

13.21. M16 — Сътрудничество (член 35)

Наименование на схемата за помощ: Подкрепа за хоризонтално и вертикално сътрудничество между участниците във веригата на доставки за изграждането и развитието на къси вериги на доставки и местни пазари. Подкрепа за дейности на местно равнище за популяризиране, свързани с развитието на къс

ЕЗФРСР (в евро): 12 600 000,00

Национално съфинансиране (в евро): 1 400 000,00

Допълнително национално финансиране (в евро):

Общо (в EUR): 14 000 000,00

13.21.1.1. Посочва се*:

Подпомагането ще се предоставя в съответствие с част II, раздел 3.10 от Насоки на Европейския съюз за държавната помощ в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за периода 2014-2020 г. (2014/C 204/01).

13.22. M16 — Сътрудничество (член 35)

Наименование на схемата за помощ: Подкрепа за пилотни проекти и за развитие на нови продукти, практики, процеси и технологии

ЕЗФРСР (в евро): 4 116 351,60

Национално съфинансиране (в евро): 457 372,40

Допълнително национално финансиране (в евро):

Общо (в EUR): 4 573 724,00

13.22.1.1. Посочва се*:

Подпомагането ще се предоставя в съответствие с част II, раздел 3.10. от Насоки на Европейския съюз за държавната помощ в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за периода 2014-2020 г. (2014/C 204/01).

13.23. M17 — Управление на риска (членове 36 — 39)

Наименование на схемата за помощ:

ЕЗФРСР (в евро):

Национално съфинансиране (в евро):

Допълнително национално финансиране (в евро):

Общо (в EUR):

13.23.1.1. Посочва се*:

Не се прилага.

13.24. M19 — Подкрепа за местно развитие по LEADER (ВОМР — водено от общностите местно развитие) (член 35 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Наименование на схемата за помощ: Прилагане на операции в рамките на стратегии за водено от общностите местно развитие Подготовка и изпълнение на дейности за сътрудничество на местни инициативни групи

ЕЗФРСР (в евро): 86 997 487,58

Национално съфинансиране (в евро): 9 666 387,51

Допълнително национално финансиране (в евро):

Общо (в EUR): 96 663 875,09

13.24.1.1. Посочва се*:

За мерки от стратегията за водено от общностите местно развитие, включени в ПРСР, се прилагат правилата за държавна помощ, избрани за съответната мярка в Програмата.

За мерки от стратегията за водено от общностите местно развитие, включени в Регламент (ЕС) № 1305/2013, които не са част от ПРСР, както и за такива извън обхвата на Регламент (ЕС) № 1305/2013, финансирани по ЕЗФРСР, се прилага Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз.

За подмярка 19.3 „Подготовка и изпълнение на дейности за сътрудничество на местни инициативни групи“ се прилага Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз.

14. ИНФОРМАЦИЯ ОТНОСНО ВЗАИМНОТО ДОПЪЛВАНЕ

14.1. Описание на средствата за осигуряване на допълняемост и съгласуваност със:

14.1.1. Други инструменти на Съюза, и по-специално европейските структурни и инвестиционни фондове и инструментите по стълб 1, включително плащанията за екологизиране и други инструменти на общата селскостопанска политика;

Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ (ОП НОИР)

Изследователска дейност и иновации

ОПНОИР ще подкрепи изследователски дейности в обхвата на аграрните науки, ПРСР ще финансира проекти в аграрния сектор, свързани с прилагането на научните резултати под формата на иновации, демонстрационни проекти и др.

По ОПНОИР ще се предоставя подкрепа за модернизирането на научната инфраструктура и на съществуващите учебно-изследователски лаборатории на научни институции и висши училища. ПРСР чрез подмярка 1.1 ще подкрепя закупуването или вземането на лизинг на нови машини и оборудване за демонстрационни дейности, осъществени в демонстрационен обект, в които обучават или извършват трансфер на знания в областта на селското стопанство, храните или горското стопанство. Лизингови схеми за оборудване както и демонстрационни дейности в агросектора няма да се подпомагат по линия на ОПНОИР.

По ПРСР ще се подкрепят обекти на научни институти или университети, които са свързани с демонстрационни дейности за трансфер на знания за земеделски и горски стопани. По ОПНОИР ще се подкрепят специфични дейности и специализирана научноизследователска инфраструктура, които са пряко свързани с научните изследвания. В областта на трансфера на знания и иновации ПРСР предвижда „финансиране на иновативни инвестиционни проекти в рамките на СМР (проекти, които са свързани директно с въвеждане на нови технологии)“. Те допълват дейностите по ОПНОИР, предвиждащи подкрепа за приложни изследвания.

Демаркацията между планираните в ОПНОИР дейности по Инвестиционен приоритет № 1 от Приоритетна ос 1, и заложените цели по мярка 16 „Сътрудничество” от ПРСР ще бъде направена според типа дейности. ОПНОИР ще финансира изграждане на научна инфраструктура и провеждане на приложни научни изследвания, докато мярка 16 няма да включват идентични дейности.

По ОПНОИР ще се предоставя подкрепа за изграждане, развитие и използване на пилотни центрове във висшите училища и научните институти за провеждане на научно обучение, изследователска работа, експериментално развитие и прототипиране, а ПРСР ще допринесе чрез финансиране на иновационните проекти на Оперативните групи в рамките на ЕПИ за селскостопанска производителност и устойчивост.

Образование и обучение и образователна инфраструктура

По мярка „Трансфер на знания и действия за осведомяване” не се подпомагат курсове за инструктиране или обучение, които са част от стандартни програми или системи за обучение за средни или висши училища. В такъв контекст, демаркация с ОПНОИР по тази мярка не е необходима.

ОПНОИР предвижда конкретна мярка за оптимизиране на системата за висше образование, в частност висшите училища, обучаващи по аграрни специалности. ОП НОИР ще финансира „меки" мерки за повишаване на качеството и достъпа до образование, вкл. в селските райони.

По отношение на образователната инфраструктура, ПРСР ще финансира такава в селските райони и извън обхвата на финансирането за регионална образователна инфраструктура по ОПРР. ОПНОИР не предвижда мерки, свързани с модернизация и развитие на инфраструктурата. По линия на ОПНОИР ще бъде осигурявано оборудване, пряко свързано с провеждане на обучителните дейности по проектите в нейния обхват. По ПРСР ще се предоставя финансиране за реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на образователна инфраструктура с местно значение в селските райони, а ОПНОИР ще осигури финансиране чрез „меки мерки" на обекти от образователната инфраструктура.

При старта на програмите ще бъде съставена междуведомствена работна група, която да координира въпросите по демаркацията и допълняемостта между двете програми във всички фази на проектния цикъл (избор на операции, програмиране, наблюдение и оценка на изпълнението).

Оперативна програма Региони в растеж (ОПРР):

Разграничението с ОПРР е по секторен и териториален признак. Мярка 7 от ПРСР ще се прилага на територията на 231 общини в селските райони. Дейности в градската територия в рамките на строителните граници на градовете Гоце Делчев, Петрич, Лом, Велинград, Панагюрище и Карлово не са допустими за подпомагане по мярката. В рамките на цялата им общинска територия не са допустими за подпомагане дейности в общинска образователна, социална, спортна и културна инфраструктура, мерки за енергийна ефективност в административни сгради на държавната и общинска администрация, както и мерки за подобряване на основната базова техническа инфраструктура на градската среда (вкл. улична мрежа). Тези дейности са допустими за подпомагане по ОПРР на територията на посочените шест общини. На територията в рамките на строителните граници на градовете Сандански, Свиленград, Самоков, Ботевград, Троян, Севлиево, Карнобат, Нова Загора, Попово, Пещера, Поморие, Разлог, Девин, Нови пазар, Мездра, Провадия, Червен бряг, Козлодуй, Берковица, Тутракан, Елхово, Белоградчик, Златоград, Никопол, Генерал Тошево, Крумовград, Ивайловград и Малко Търново не са допустими за подпомагане по мярка 7 дейности в общинска образователна и социална инфраструктура, мерки за енергийна ефективност в административни сгради на държавната и общинската администрация, както и мерки за подобряване на основната базова техническа инфраструктура на градската среда (вкл. улична мрежа).

ОПРР ще подкрепя първи, втори и трети клас републикански пътища, осигуряващи директен достъп до TEN-T мрежа. ПРСР ще подпомага общински пътища. ОПРР ще финансира мерки за подобряване на системата на спешната медицинска помощ, включително и инфраструктурни мерки и доставка на оборудване за центрове за спешна медицинска помощ и техните филиали, спешни отделения, като и спешни отделения, като част от спешни болнични комплекси на територията на цялата страна включително и в селските райони. ПРСР няма да финансира подобни дейности. ОПРР ще подкрепя обекти на образователната инфраструктура от регионално и национално значение на цялата територия на страната и по-конкретно професионални, специални, помощни, спортни училища, училища по изкуство и култура, както и висши училища, приоритизирани от МОН. ПРСР ще финансира общинска образователна инфраструктура с местно значение в селските райони. В допълнение ОПРР ще финансира инфраструктурни мерки за опазване, популяризиране и развитие на културното наследство на територията на цялата страна чрез подкрепа за културни обекти от национално и световно значение. ПРСР няма да подпомага същите. По ОПРР ще се финансират инфраструктурни мерки за деинституционализация на социалните услуги за деца и възрастни хора.

По мярка 7 няма да се финансира такъв тип инфраструктура.

Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ (ОП РЧР)

Трансфер на знания и действия за осведомяване – подкрепата за обучение в областта на земеделието и горите за лица, ангажирани в сектора на селското стопанство и горското стопанство ще бъдат финансирани по ПРСР. По ОПРЧР могат да бъдат финансирани: професионални обучения в тези области за безработни лица; друг вид професионални обучения, както и обучения за придобиване на ключови компетентности на лица, заети в посочените сектори. Обученията в областта на хранително-вкусовата промишленост ще бъдат подкрепени от ПРСР само за лица, ангажирани в сектора на селското и горското стопанство. Извън тези лица, обученията в областта на хранително-вкусовата промишленост попадат в обхвата на помощта на ОПРЧР.

Консултантски услуги, услуги по управление и услуги по заместване в стопанства – по ОПРЧР няма да бъдат финансирани обучения на консултанти, които да предоставят услуги на селскостопанските и горските производители за подобряване на икономическите и екологичните показатели на техните стопанства. Такива обучения ще бъдат финансирани само по ПРСР.

Развитие на стопанства и предприятия – по ОПРЧР ще се подпомагат само физически лица, като няма да бъде предоставяна стартова помощ за селскостопански производители и микропредприятия, които попадат в обхвата на ПРСР.

Основни услуги и обновяване на селата в селските райони – ОПРЧР осигурява допълващо финансиране със средства от ЕСФ на „меки мерки“ за финансиране на дейности в социална инфраструктура по мярка 7 от ПРСР.

През периода 2014-2020 г. по ОПРЧР ще бъдат допустими за финансиране подкрепящи мерки, в т.ч. субсидиране на работни заплати, свързани със стимулирането на работодатели да наемат хора в сектора на селското стопанство, хранително-вкусовата и горската промишленост. Подкрепата ще се осъществява като минимална помощ, като общият размер на помощта de minimis, предоставяна във всяка държава членка на едно и също предприятие, не следва да надхвърля 15 000 EUR за период от три бюджетни години.

По отношение на подкрепата за зоните от Натура 2000, ПРСР предвижда плащания за компенсиране на пропуснати доходи и на допълнителните разходи, свързани с режимите и забраните за земеделски дейности, разписани в заповедите за обявяване/плановете за управление на защитените зони по Натура 2000. ОПРЧР от своя страна ще подкрепя работодателите и предприятията, попадащи в Натура 2000 зони, с всички допустими мерки по ПО 1.

По отношение на ромското включване ОПРЧР предвижда интегрирането на най-маргинализираните общности в обществения живот. Сред тях с приоритет са действията за интегриране на ромите. ПРСР не предвижда специфични ограничения на кандидати от маргинализирани групи.

Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“

Подкрепата по ОПИК и ПРСР е взаимно допълваща се по отношение на иновациите, развитието на МСП сектора и енергийната ефективност, като демаркацията между двете програми се основава на териториалния обхват, допустимите сектори, целевите групи и бенефициенти и видовете дейности, включени в обхвата на съответните приоритети.

Подкрепата за **иновации** в рамките на ПО 1 по ОПИК е в съответствие с тематичните области и

хоризонтални политики, определени в ИСИС с изключение на тези, попадащи в обхвата на ПРСР (напр. производство на биохрани). Подкрепата за иновациите по ПРСР предоставя в секторите на селското стопанство и хранителната промишленост за преработка и маркетинг на продукти от Анекс I към ДФЕС, с изключение на риба и рибни продукти. В рамките на ЕПИ за селскостопанска производителност и устойчивост ще се подкрепя сформирането и функционирането на оперативни групи, които изпълняват конкретен иновативен проект.

По отношение на **подкрепата за МСП и стартиращи предприятия**, по ПО 2 на ОПИК ще се подкрепят МСП от секторите, определени в НСНМСП (високо, средно и ниско технологични сектори), с изключение на подсекторите в хранителната промишленост за преработка и маркетинг на продукти от Анекс I към ДФЕС. Инвестиционна подкрепа и стартова помощ за неземеделски дейности се предоставя на МСП на територията на цялата страна и на микро предприятия извън селските райони.

ПРСР предоставя инвестиционна подкрепа за модернизация на земеделските стопанства и предприятията, преработващи и добавящи стойност към земеделски продукти, вкл. хранителната промишленост за преработка и маркетинг на продукти от Анекс I към ДФЕС, с изключение на риба и рибни продукти. Инвестиционна подкрепа и стартова помощ за неземеделски дейности се предоставя на микро предприятията от селските райони.

По отношение на **енергийната ефективност** ОПИК (ПО 3) адресира проблемите с високата енергийна интензивност на предприятията от преработващата промишленост, с изключение на земеделските производители и предприятията от хранителната промишленост за преработка и маркетинг на продукти от Анекс I към ДФЕС, които са обект на подкрепа по ПРСР. И двете програми ще предоставят подкрепа за използването на енергия от ВЕИ само за собствено потребление. Предприятията бенефициенти по ОПИК ще имат възможност да изпълняват мерки за използването на биомаса, вкл. първична и вторична биомаса от продукти от Анекс I, като производството на биомаса в горското стопанство ще се подкрепя по ПРСР.

Подкрепата за ресурсна ефективност по ОПИК е насочена към предприятия и/или групи предприятия от преработващата промишленост за пилотни и демонстрационни инициативи за повишаване ефективното използване на ресурсите, като са изключени предприятията от хранителната промишленост за преработка и маркетинг на продукти от Анекс I към ДФЕС.

Подкрепата по ОПИК изключва първичното производство на селскостопански продукти, вкл. риба и рибни продукти. По отношение на хранителната промишленост, преработката/маркетинга на селскостопански продукти от Анекс I към ДФЕС, подпомагани по ПРСР, са изключени от ОПИК: мляко и млечни продукти, месо и месни продукти, плодове и зеленчуци, включително гъби, пчелен мед, зърнени, мелничарски и нишестени продукти, растителни и животински масла и мазнини, технически и медицински култури, включително маслодайна роза и билки, готови храни за селскостопански животни, гроздова мъст, вино и оцет, производство на енергия чрез преработка на растителни и животински продукти с изключение на биомаса от рибни продукти.

Предприятията осъществяващи дейности в хранителната промишленост, различни от гореизброените са допустими за подкрепа по ОПИК, в случай че отговарят на всички други условия

и изисквания по програмата.

При старта на програмите ще бъде съставена междуведомствена работна група, която да координира въпросите по демаркацията и допълняемостта между двете програми във всички фази на проектния цикъл (избор на операции, програмиране, наблюдение и оценка на изпълнението).

Оперативна програма „Околна среда“ (ОПОС)

Допълняемостта с ОПОС ще се осъществи въз основа на одобрените от МС „Насоки за интегриране на политиката по околна среда и политиката по изменение на климата във фондовете за КП, ОСП и ОПР за периода 2014 – 2020 г.“

Интервенции, свързани с управление на водите

В сектор „Води“ в съответствие с регионалните генерални планове за ВиК и с оглед принос за изпълнение на целите на Стратегията за развитие и управление на ВиК в Р България за периода 2014-2023 г., ПРСР ще подкрепя дейности, свързани със събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчните води, като средствата ще бъдат насочени към агломерации с под 2 000 е.ж. в селските райони. В рамките на ПРСР ще се подпомага изграждане и обновяване на водоснабдителна инфраструктура в агломерации с под 2000 е.ж. в селските райони.

Интервенции, свързани с управление на отпадъците

ОПОС ще подкрепя инвестиции по отношение подобряване управлението на битовите отпадъци в съответствие с йерархията на управлението на отпадъците; информационни кампании/демонстрационни проекти, насочени към превенция образуването на битови отпадъци. ПРСР ще подкрепя инвестиции за правилното съхранение и използване на животински отпадъци и инвестиции за изграждане на нови и реконструкция на съществуващи производствени мощности за преработка на вторични продукти, отпадъци, остатъци и други суровини в биоенергия в земеделските и горските стопанства и преработвателните предприятия, както и за инвестиции за улесняване на доставките и използване на възобновяеми източници на енергия от вторични продукти, отпадъци, остатъци и други нехранителни суровини за целите на биоикономиката.

Интервенции, свързани с опазване на Натура 2000 и биоразнообразието

ПРСР ще подкрепя мерки само за поддържане и предотвратяване на деградационните процеси в земеделски земи с ВПС, извън земите изключителна държавна собственост. Чрез ОПОС ще се финансират основно мерки за възстановяване на природни местообитания и местообитания на видове в мрежата Натура 2000, включително и такива определени като затревени площи с ВПС. Мерки за поддържане на земи с ВПС в мрежата Натура 2000 ще са допустими само в земи изключителна държавна собственост и в земи.

По отношение на мерки в горски територии, ПРСР предвижда подпомагане за подобряване на структурата и функциите на горите по мярка 8 за територии, вкл. и в мрежата Натура 2000, с изключение на земите изключителна държавна собственост. ОПОС предвижда финансиране на дейности за подобряване на структурата и функциите на горските природни местообитания и местообитания на видове единствено на територии в Натура 2000, изключителна държавна собственост. Мерки, свързани с предотвратяване и възстановяване на щети по горите от горски пожари и катастрофични събития са в обхвата на ПРСР.

В ПРСР е предвидено предоставяне на компенсаторни плащания за земеделски площи в Натура 2000

при издадени заповеди за защитени зони с разписани конкретни режими за земеделски дейности.

Интервенции, свързани с превенция и управление на риска

ОПОС ще подкрепя създаването на Национална система за управление на водите в реално време, чиято основна задача е да предоставя необходимата информация за управление на водите и да осигурява навременно предупреждение при наводнения и засушаване. Ще се финансират и мерки за въвеждане на решения за превенция и управление на риска от наводнения, насочени към укрепване на бреговете в населените места, вкл. екосистемно базирани решения. Предвидени са и инвестиции за превенция и управление на риска от свлачища. ПРСР ще подкрепя мерки, свързани с управление на риска в селското стопанство.

ОП „Добро управление“ и ПРСР

По подмярка 7.3. „Широколентова инфраструктура“ от ПРСР ще бъде изграждана широколентова инфраструктура в селските райони. Тя ще позволи общинските администрации да се включат в електронното правителство, което ще бъде финансирано в рамките на ОПДУ.

Дейностите по Приоритетни оси 1, 2 и 4 на ОПДУ свързани с НАТУРА 2000 допълват Мярка 12 „Плащания по Натура 2000“ и Рамковата директива за водите на ПРСР без припокриване между програмите както по отношение на допустими дейности, така и по отношение на целеви групи. Ще бъде осигурен интерфейс между ИСУН 2020 и информационните системи на ПРСР. Дейностите за изпълнение на Националната комуникационна стратегия и за развитие на ЦИКО и областните информационни центрове в рамките на Приоритетна ос 4 на ОПДУ включват информация по ПРСР, която надгражда дейностите за информация и публичност, заложени в ПРСР. ПРСР ще осигури служител и оборудване на по едно работно място във всеки областен информационен център, за да могат тези служители да отговарят на въпроси по ПРСР.

ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура“ (ОПТТИ)

Няма припокриване на инвестициите между ОПТТИ и ПРСР. ОПТТИ предвижда инвестиции в транспортна инфраструктура по TEN-T мрежата на територията на страната.

ОП “Морско дело и рибарство”

Основното разграничаване с ОПМДР ще е според вида на дейностите. Основна допълняемост на ПРСР с ЕФМРД, ЕФРР и ЕСФ ще се постигне чрез прилагането на инициативата ВОМР. През периода 2014-2020 г. инициативата ВОМР ще бъде финансирана по линия на ЕЗФРСР, ЕФМДР, ЕФРР и ЕСФ.

ВОМР ще се прилага в рамките на селските райони, рибарските райони и териториите със специфични характеристики, определени в Националната концепция за пространствено развитие.

Местните групи ще преценяват дали стратегията ще бъде финансирана от един или от повече от един ЕСИФ. Местните групи ще могат да включват в своите стратегии за местно развитие интервенции, финансирани освен от ПРСР, от ПМДР, ОПОС, ОПИК, ОПРЧР и ОПНОИР.

При прилагане на СМР, подкрепени по повече от един фонд, и включващи финансиране едновременно по ЕЗФРСР и ЕФМДР, за една и съща по обхват допустима територия ще има ограничение за създаване и одобрение на една МИГ, която за съответната територия да изготви една

интегрирана стратегия.

При прилагане на СМР с финансиране от няколко фонда, но без принос от ЕФМДР, на съответната територия се допуска създаването и одобрението на МИГ и МИРГ, без да се допуска финансиране на едни и същи дейности. В този случай СМР на МИРГ ще бъде финансирана само по линия на ЕФМДР.

При прилагане на дадена територия на СМР, финансирана само от ЕЗФРСР и на отделна стратегия, финансирана от ЕФМДР, се допуска създаването и одобрението на МИГ и МИРГ, без да се допуска финансиране на едни и същи дейности.

За предотвратяване на възможността за двойно финансиране няма да се допуска подкрепа за едни и същи дейности по стратегия за водено от общностите местно развитие и по ПМДР. Всеки проект, предложен за одобрение към стратегиите за воденото от общностите местно развитие се проверява за отсъствие на двойно финансиране по съответните мерки към ОП МДР.

Европейския земеделски фонд за гарантиране (ЕФГЗ)

РА ще извършва кръстосани проверки с цел предотвратяване на двойно финансиране между ПРСР и схемите за подкрепа по ЕФГЗ.

В *сектор „Плодове и зеленчуци“* организациите на производителите няма да бъдат подпомагани по ПРСР за дейности включени за подпомагане в техните Оперативни програми.

В *сектор „Вино“* финансова помощ по ПРСР няма да бъде предоставяна за инвестиции, допустими за подпомагане по „Национална програма за подпомагане на лозаро – винарския сектор“. По ПРСР няма да се подпомагат дейности, свързани с конверсия на сортовия състав на насажденията със сортове, класифицирани за съответните лозарски райони на страната, преструктуриране на лозя и подобряване на техниките за управление на лозя. По ПРСР няма да се подпомагат дейности, свързани с инвестиции за производство на лозаро-винарски продукти и общи разходи свързани с тях допустими за подпомагане по „Национална програма за подпомагане на лозаро – винарския сектор“.

В *сектор „Пчеларство“* в рамките на „Национална програма по пчеларство 2014-2016“ за закупуване на пчелни кошери ще бъдат подпомагани земеделски производители, които притежават до 150 пчелни кошера. По ПРСР ще се подпомагат инвестиции и кандидати в пчеларство, които не се подпомагат по „Национална програма по пчеларство 2014-2016“. За инвестициите, свързани с преработката на пчелен мед ще бъде направено пълно разграничение между инвестициите подпомагани по ПРСР и тези подпомагани по „Национална програма по пчеларство 2014-2016“.

Инвестиционни дейности няма да бъдат подпомагани в *сектор „Тютюн“*. Производители на тютюн ще се подпомагат за дейности извън неговото производството.

Производството, преработката и маркетинга на *зехтин* няма да бъдат подпомагани по ПРСР. Дейностите, подпомагани по чл. 6 от Регламент (ЕС) № 1952/2005 няма да бъдат подпомагани по ПРСР. В рамките на ПРСР няма да се подпомагат инвестициите за преработката на суровини за производство на *захар и/или сладкарски изделия*.

Мерките в **Първи и Втори стълб на ОСП**, насочени към важните и уязвими сектори за България като животновъдството, зеленчукопроизводството и трайните насаждения са консистентни и в същото време демаркирани, като подпомагането е насочено към изпълнението на различни цели и

дейности, което елиминира риска от двойно финансиране.

С Решение на Министерския съвет № 564 от 31 юли 2014 г. бе приета концепция относно прилагането на директните плащания в Република България от 2015 г. В тази концепция няма нотифицирани еквивалентни практики свързани с екологично насочените площи по Стълб I, които да се дублират с дейностите подпомагани по агроекологичните мерки от Стълб II. България ще прилага пълния списък от Екологично насочени площи, които са установени в Регламент (ЕС) № 1307/2013, с изключение на традиционни каменни стени, горски-земеделски системи и залесени територии.

За да се избегне двойно финансиране, при изчисляването на пропуснатите доходи и допълнителните разходи, произтичащи от ангажиментите, поети по силата на чл.28,29 и 30 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, се взима предвид само тези разходи и приходи, които са свързани с ангажиментите, които надхвърлят съответните зелени (екологични) практики.

В проекта за изменението на закона за подпомагане на земеделските производители е предвидено определение за активен фермер съгласно изискванията на Регламент (ЕС) № 1307/2013.

По отношение на *младите фермери* по схемата за млади земеделски стопани от Стълб I е предвидено предоставяне на специално годишно плащане за млади фермери, като допълнение към плащането по СЕПП, за насърчаване процеса на създаване на стопанства от млади земеделски производители. Подпомагането е на ха за първите 5 години от установяване на стопанството до навършване на 40 годишна възраст на фермера. По подмярка 6.1 от ПРСР се предоставя еднократно подпомагане за установяване на стопанството на младия фермер. Подпомагането на младия фермер е за стартиране на селскостопанска дейност, установена не по-късно от 18 месеца, който трябва да е на възраст до 40 ненавършени години и размера на стопанството да бъде най-малко 8000 евро СПО.

По отношение на *схемата за малките стопанства* по Стълб I е предвидено право на подпомагане по схемата за дребни земеделски стопани на всички, които през 2015 г. са подали заявление по СЕПП и отговарят на минималните изисквания за получаване на директни плащания. Подпомагането по тази схема е доброволен избор от страна на земеделския производител и замества всички останали схеми за директните плащания. Тематичната подпрограма за малките земеделски стопани към ПРСР подпомага тяхното преструктуриране, устойчиво икономическо развитие и жизнеспособност чрез набор от мерки, като изискването е стопанството да отговаря на определен размер – между 2000 и 7999 евро в СПО.

<u>Разграничаване с Първи стълб на ОСП на мярка 9 „Учредяване на групи и организации на производители“</u>

При прилагането на мярката ще бъдат осигурени необходимите проверки за гарантиране избягването на двойно финансиране с първи стълб от ОСП. РА ще извършва кръстосана проверка, целяща избягване на двойното финансиране по ПРСР и схемите за подпомагане в рамките на Стълб I. Инвестиционните проекти, които има възможност да попаднат в обсега на схемите за подпомагане

по Стълб I от ОСП ще бъдат проверявани индивидуално за възможно двойно финансиране.

Разграничаване с „Плодове и зеленчуци”

Организациите на производителите няма да бъдат подпомагани по мярката за дейности включени за подпомагане в техните Оперативни програми, съгласно Регламент (ЕС) № 1308/2013.

14.1.2. Когато държавата членка е избрала да представи национална програма, и пакет от регионални програми, както е посочено в член 6, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 — информация за взаимно допълване помежду им

14.2. Когато е целесъобразно, информация за взаимното допълване с други финансови инструменти на Съюза, включително програма LIFE

Програмите за Европейско териториално сътрудничество и Дунавската стратегия

Координацията по отношение на програмите за европейско териториално сътрудничество и синергията със Стратегията на ЕС за Дунавския регион се осъществява чрез включване на представители на националните координатори на приоритети и Управляващи органи в процеса на подготовка и изпълнение на програмите.

Програмите за европейско териториално сътрудничество и Транснационалната програма „Дунав“ допринасят за осъществяването на политиката на сближаване на Европейския съюз.

Координацията на дейностите по Стратегията на ЕС за Дунавския регион на национално ниво се осигуряват чрез национален механизъм за координация (НМК), създаден през 2012 г. НМК осигурява ефективна координация на национално ниво чрез активното участие на всички заинтересовани страни – УО на оперативни програми и ПТС, местни власти, неправителствен сектор, гражданското общество и научните среди. Заседанията на националната координационна група за изпълнение на Дунавската стратегия се провеждат два пъти годишно и се администрират от дирекция „ЕКМС“ в МРРБ, изпълняваща функциите на секретариат. Основна функция на групата е да координира процеса на включване и последващо изпълнение на целите на Дунавската стратегия в отделни национални документи и осигуряване на допълняемост между тях.

Програма за транснационално сътрудничество „Балкани – Средиземно море“ 2014 – 2020 г. , както и останалите трансгранични и транснационални програми, които имат териториално препокриване с ПРСР ще осъществяват координация чрез обмен на информация между Управляващите органи за всеки проект, Съвместните технически секретариати и други органи на управление и контрол, които отговарят за изпълнението на тези програми, проекти и, когато е уместно, резултати.

Възможност за насърчаване на взаимното допълване между фондовете е използването на допълващо или надграждащо финансиране за проекти. Такава възможност е например програма „Хоризонт

2020“.

Рамковата програма за научни изследвания и иновации „Хоризонт 2020― (2014-2020 г.) ще бъде основният финансов механизъм за Иновационния съюз – една от водещите инициативи на ЕС по стратегия „Европа 2020― за постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.

„Хоризонт 2020“ е структурирана около целите, определени за нейните три основни приоритета: „Високи постижения в научната област“, „Водещи позиции в промишлеността“ и „Обществени предизвикателства“. За постигането на целите на „Хоризонт 2020“ ще се поставя силен акцент върху намирането на ефикасни решения, като подходът ще излиза далеч извън рамките на традиционните научни и технологични дисциплини и сектори в икономиката.

Реализирането на областите на интервенция по ПРСР ще имат надграждащ и допълващ ефект към приоритет 3 „Обществени предизвикателства” на „Хоризонт 2020“ и по-специално в област „Продоволствена сигурност, устойчиво земеделие и горско стопанство и биоикономика“. Ще се следи за избягване на двойно финансиране на ниво проекти – бенефициент, целеви групи, допустими дейности, резултати.

ПС ИНТЕРРЕГ ЕВРОПА

Основна цел на ИНТЕРРЕГ ЕВРОПА е да продължи процеса на обмен на опит и усвояване на политики между публичните органи за подобряване изпълнението на политиките и програмите по цел 1 „Инвестиции за растеж и работни места”. В периода 2014-2020 програмата ще работи по четири теми, всички свързани с регионалното развитие: „Научноизследователска дейност, технологично развитие и иновации”, „Конкурентоспособност на малките и средните предприятия”, „Нисковъглеродна икономика” и „Околна среда и ресурсна ефективност”.

Програмата позволява на публичните органи, публично правните организации и организациите с нестопанска цел за осъществяване на дейност в частна полза, ангажирани с регионалното развитие в Европа, да обменят практики и идеи за изпълнението на публичните политики, намирайки по този начин решения за подобряване на техните стратегии в полза на гражданите в съответствие с приоритетите на „Европа 2020” за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Няма дублиране на допустими дейности по отношение на ПРСР.

ОП „УРБАКТ III” се фокусира върху специфичен инвестиционен приоритет в рамките на тематична цел 11: „*Повишаване на институционалния капацитет и ефективна публична администрация” чрез единствена приоритетна ос – „Подкрепа за интегрирано устойчиво градско развитие”*. Дефинирани са четири специфични цели, които ще бъдат реализирани от партньорите в проекти чрез участието им в три вида мрежи – за планиране на действия, за изпълнение и за трансфер на опит. Чрез тях оперативната програма предоставя механизъм, с който участващите заинтересовани страни да разработват и осъществяват по-добри политики и действия за интелигентна, приобщаваща и устойчива урбанистична политика в градовете. Допустими партньори са градове (общини), сдружения и местни агенции. Няма дублиране на допустими дейности по отношение на ПРСР.

България ще продължи да поддържа Единен информационен портал за обща информация за управлението на средствата от Европейските фондове в Република България (ИСУН). Порталът ще обхваща всички ЕСИФ, където ще може да се извършва проверка за всеки проект и бенефициент.

Програмата на Европейския съюз за заетост и социални иновации (EAS) осигурява финансова подкрепа за осъществяване на практика на идеите за реформи, за да ги оцени и доразвие най-добрите идеи в държавите-членки, които допринасят за постигане на целите на стратегията Европа 2020 за работни места и социално включване. ЕЗФРСР допринася за създаването на работни места и засилване на социалното включване, чрез подкрепа на създаването и развитието на предприятията в селското стопанство и неземеделските дейности.

ПРСР няма да финансира проекти, които са обект на финансиране от програма LIFE.

Life не финансира мерки, които отговарят на критериите на други финансови инструменти на Общността или които получават помощ от Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, Рамковата програма за иновации и конкурентоспособност на Европейския фонд за риболова или от Рамковата програма за научни изследвания и иновации „Хоризонт 2020“.

Синергията между LIFE + и ЕЗФРСР ще бъдат осигурена чрез популяризиране на дейностите, финансирани от ЕЗФРСР, които допълват интегрирани LIFE + проекти по отношение на водите и на биологичното разнообразие, изменението на климата, смекчаване и адаптиране на климатичните промени, и т.н. Също така, решения, методи и подходи, осъществени чрез LIFE + (например иновативни технологии) ще бъдат подпомогнато чрез ЕЗФРСР в съответствие с европейските стратегии за опазване на околната среда и изменението на климата.

15. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

15.1. Всички определени от държавата членка органи, предвидени в член 65, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, и кратко описание на структурата за управление и контрол на програмата съгласно изискването в член 55, параграф 3, буква и) от Регламент (ЕС) № 1303/2013 и на уредбата, предвидена в член 74, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1303/2013

15.1.1. Органи

Орган	Наименование на органа	Ръководител на органа	Адрес	Адрес на електронна поща
Managing authority	Дирекция "Развитие на селските райони" (РСР) в Министерство на земеделието и храните.	Директор на дирекция "Развитие на селските райони"	бул. "Христо Ботев" 55, София 1040	AVAsparuhov@mzh.government.bg
Certification body	В процес на избор на изпълнител.	Информацията ще бъде посочена на по-късен етап	Информацията ще бъде посочена на по-късен етап	dsimeonov@mzh.government.bg
Accredited paying agency	Държавен Фонд "Земеделие" - РА	Изпълнителен директор	бул."Цар Борис III" 136, София 1618	Rumen_Porodzanov@dfz.bg

15.1.2. Кратко описание на структурата за управление и контрол на програмата и на процедурите за независимо разглеждане на жалби

15.1.2.1. Структура за управление и контрол

- · **Управляващ орган**

Дирекция "Развитие на селските райони" в Министерство на земеделието и храните е административното звено, изпълняващо функциите на управляващ орган (УО), определен от България с Решение на Министерски съвет № 792, от 17 декември 2013 г. за определяне на органите отговорни за управлението, контрола, координацията и одита на европейските структурни и инвестиционни фондове и други инструменти и инициативи на ЕС в периода 2014-2020г. и в съответствие с чл. 66 на Регламент (ЕС) № 1305/2013. Дирекцията е изпълнявала функциите на УО на ПРСР и за периода 2007-2013 г. и в тази връзка има необходимия капацитет и компетентности.

Управляващият орган е отговорен за ефикасното, ефективното и коректно управление и прилагане на ПРСР и по-специално УО следва да осигури:

· Наличието и функционирането на подходяща електронна система за събиране и обработка на информация за наблюдението, оценката и изпълнението на ПРСР; ДФЗ се задължава да създаде система за мониторинг, която да следи всички индикатори от Индикаторния план и всички индикатори за мониторинг, съгласно Указанията за мониторинг на ЕК. Достъп до системата за мониторинг ще бъде предоставен на УО.

· Предоставяне на Комисията на съответните данни за резултатите и финансовите показатели за избраните за финансиране дейности, съгласно чл. 66, ал. 1, т. б;

· Гарантира, че проектите на тематичната подпрограма се определят отделно за целите на мониторинг и оценката, съгл. чл. 67 на Регламент (ЕС) №1305/2013;

· Бенефициентите и другите органи по изпълнение на проектите са запознати със своите задължения и отговорности, както относно поддържането на отделна счетоводна система или записи за всички финансови операции по ПРСР, така и с изискванията за предоставяне на данни на УО; Първото изискване ще бъде включено като задължение в договорите на бенефициентите. Второто изискване ще се следи чрез вменено задължение в договорите на бенефициентите за попълване на предварително определени форми за мониторинг. Формите за мониторинг ще се попълват от бенефициентите към момента на сключване на договор и към момента на подаване на заявка за междинно и окончателно плащане.

· Изготвянето и изпълнението на Плана за оценка, във връзка с чл. 56 на Регламент (ЕС) № 1303/2013 г. и гарантиране, че Оценките на ПРСР, във връзка с чл. 55 и чл.57 на Регламент (ЕС) № 1303/2013, са изготвени в необходимите срокове и са в съответствие със системата за мониторинг и оценка;

· Необходимата информация за Разплащателната агенция (РА), с оглед обезпечаване на ефективното изпълнение на Програмата;

· Комуникационен план, включващ популяризиране и информация относно ПРСР; информационни дейности за запознаване с възможностите, предоставяни от Програмата и правилата за получаване на финансиране, насочени към потенциалните бенефициенти, партньорските и заинтересовани организации и широката общественост.

УО е отговорен за организирането и провеждането на заседанията на Комитета по наблюдение на Програмата и подготвя необходимите за работата му анализи и доклади както и за изготвянето на годишните доклади за напредъка по прилагане на Програмата, които след одобрение от Комитета по наблюдение се предоставят на ЕК.

Ръководител на Управляващия орган е Директорът на Дирекция „Развитие на селските райони".

За ефективната работа на УО се изготвят Правила за работа. УО ще сключи с РА специален договор/споразумение, в който подробно са описани всички конкретни задължения/делегирани функции/дейности по отношение на прилагането на ПРСР.

Съдържанието и периодичността на докладите от РА към УО също следва да бъдат уточнени в договора.

Прилагането на Програмата ще се осъществява от УО и от РА. Управляващият орган (Дирекция "РСР) ще бъде отговорен за договарянето на мерките **„**Трансфер на знания и действия по осведомяване**",** „Консултантски услуги, управление на стопанството и услуги по заместване в стопанството", „Основни услуги и обновяване на селата в селските райони"**,** „Сътрудничество", „Водено от общностите местно развитие/Лидер" и "Техническа помощ". Човешките ресурси на УО ще бъдат адекватно разпределени съгласно споменатите по-горе отговорности. Прилагането на другите мерки от Програмата ще се делегира на РА чрез

договора споменат по-горе.

Органиграма на УО е в приложение

- **Разплащателна агенция**

Държавен фонд „Земеделие“ - е акредитираната за България, в програмния период 2007-2013 г., Разплащателна агенция (РА), чрез която се подпомагат земеделието, селските райони и рибарството със средства от ЕЗФГ, ЕЗФРСР, ЕФР и от държавния бюджет. В зависимост от произхода на финансиране РА разполага с отделни структурни звена отговорни за администриране на схеми и мерки за директни плащания, механизми за регулиране на пазара, мерки за развитие на селските райони и плащания свързани с рибарството и аквакултурите. Тези структури работят в тясно сътрудничество с техническите служби, дирекциите отговорни за бюджетирането, осчетоводяването и извършването на плащанията, регистрацията и възстановяването на задълженията.

По отношение на извършените плащания, както и на комуникацията и съхранението на информация, РА е отговорна за осигуряването на достатъчни гаранции, че:

- подадените молби са в съответствие с изискванията заложени в Програмата;
- за извършените плащания се водят точни и изчерпателни счетоводни сметки;
- са извършени проверките, предвидени в законодателството на ЕС;
- са представени в срок изискуемите документи;
- документите се съхраняват така, че се гарантира тяхното архивиране по правилата на ЕС.

РА изпълнява функциите по одобряване, контрол, осчетоводяване и извършване на плащанията и всички задължения по одобрението на операциите и договарянето, делегирани от УО на ПРСР и уточнени в договор между УО и РА.

Числеността и структурата на Държавен фонд „Земеделие”- РА е определен в Устройствен правилник. РА е структурирана в Централно управление и в 28 областни дирекции, в които се извършва прием и предварителна проверка за допустимост на заявления за подпомагане и заявки за плащане, а в централно управление се извършват всички останали нормативно регламентирани проверки. Изключения правят мерките, за които се вземе решение за прилагане по децентрализиран подход.

РА разполага с административен капацитет и организационната й структура предвижда ясно разграничаване на правомощията и отговорностите на всички оперативни нива и отделянето на всички функции споменати по-горе. Служителите на РА преминават периодично подходящи обучения, включително за повишена бдителност за измами. Отговорностите на всеки служител са оформени в длъжностна характеристика като всеки служител носи отговорност за не повече от едно задължение по отношение на верификацията, оторизацията, осчетоводяването и плащането, както и всеки от служителите изпълнява съответните задачи задължително под надзора на друг служител и при спазване на изискването за одитна пътека. Персоналът на отговорни длъжности е обект на ротация или засилен надзор.

Органиграма на структурата на ДФЗ-РА е в приложение.

- **Структури за контрол**

През програмен период 2014-2020 г. ще бъдат засилени функциите по предварителен и последващ контрол от страна на УО по отношение прилагането на мярка „Техническа помощ“, по отношение наблюдението и контрола на извършваните от РА проверки върху мярка „Водено от общностите местно развитие „ЛИДЕР“, както и по отношение на функциите за наблюдение и постоянен контрол, които УО ще извършва върху дейностите/функциите, които ще делегира на РА.

РА извършва **административен контрол** на всички заявления за подпомагане, заявки за плащане и други документи, изискуеми от бенефициентите; **административни проверки** на заявките за плащане по инвестиционни операции (в т.ч. посещение на мястото с цел установяване на изпълнението на инвестицията) и **проверки на място**, които са на извадков принцип и се извършват от отделна специално създадена структура на РА, чийто служители не участват при извършване на административния контрол на операциите. Процедурите на РА и работата на звената й се проверяват от Вътрешен одит, който е на пряко подчинение на директора на ДФЗ-РА.

Сертифициращ орган

В МЗХ е стартирана процедура за избор на изпълнител, който ще изпълнява функциите на Сертифициращ орган, в съответствие с чл.9 от Регламент (ЕС) № 1306/2013.

15.1.2.2. Процедури за разглеждане на жалби

Работещата процедура за разглеждане на жалби на бенефициенти по ПРСР 2007-2013 г. е следната:

В Република България Административно процесуалният кодекс (АПК) е нормативния акт, които урежда реда на обжалване на административни актове, с които РА или МЗХ одобряват или отхвърлят заявките за подпомагане по ПРСР 2007-2013 г. Създадени са две възможности за обжалване на издадените актове във връзка с предоставяне на финансовата помощ по ПРСР: пред по-горестоящ административен орган и по съдебен ред.

Съгласно действащия Закон за подпомагане на земеделските производители, чл. 29, ал. 3 министърът на земеделието и храните е по-горестоящ спрямо решението на ДФЗ-РА за пълен или частичен отказ на заявления за подпомагане.

Съгласно чл. 94 от АПК е сформирана комисия за разглеждане на жалби на бенефициенти по ПРСР 2007-2013 г. При постъпване на конкретна жалба в МЗХ, тя се разпределя към дирекция „Правно-нормативни дейности“. Комисия назначена със заповед на министъра на земеделието и храните РД 09-899/ 20.09.2010 г., в състав от експерти служители в дирекция ПНД разглежда жалбата. В случай, че жалбата засяга въпрос свързан с ПРСР 2007-2013 г. се изисква писмено становище на експерт от

УО. Становището на експерта от УО е решаващо при вземане на решение от Комисията.

Втората възможност пред бенефициентите е да обжалват директно по съдебен ред.

В програмния период 2014-2020 г. процедурата за разглеждане и отговор на жалби на бенефициенти по ПРСР 2014-2020 ще бъде в съответствие с разпоредбите на Административно процесуалния кодекс на Р.България.

15.2. Предлаган състав на мониторинговия комитет

Комитетът по наблюдение на ПРСР (2014-2020) се създава в съответствие с чл. 47 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, Постановление (ПМС) № 79 от 10 април 2014 г. на Министерски съвет и със заповед на Министъра на земеделието и храните.

Комитетът по наблюдение на Програмата (КН) следи за ефективното, ефикасно и качествено изпълнение на Програмата с помощта на финансови показатели и показатели за резултати и цели.

В съответствие с чл. 74 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, КН:

- разглежда и приема, в рамките на четири месеца след одобрение на ПРСР, критериите за избор на финансираните операции, които могат да бъдат преразглеждани в зависимост от нуждите на Програмата;
- разглежда информация за финансовото управление и изпълнение на програмата, както и заключенията и препоръките от годишните контролни доклади, изготвени от сертифициращия орган;
- разглежда и приема Комуникационната стратегия на Програмата и нейните изменения;
- наблюдава напредъка в постигане на набелязаните цели на Програмата, при отчитане на финансовите данни, общите и специфичните за програмата показатели, включително промените в показателите за резултатите и напредъка в постигането на количествено определените целеви стойности, както и на етапните цели, определени в рамката на изпълнението;
- разглежда всички въпроси, отнасящи се до изпълнението на предварителните условия за развитие на селските райони (свързани с приоритетите и тяхната приложимост) на базата на информация, предоставена от Управляващия орган;
- разглежда и приема плана за оценка на Програмата и неговите изменения, както и следи за резултатите от неговото изпълнение;
- разглежда и приема годишните и окончателните доклади за напредъка в изпълнението на Програмата, преди изпращането им в Европейската комисията;
- разглежда и дава становище по всяко изменение на Програмата, предложено от Управляващия орган;
- участва в Националната мрежа на селските райони с цел обмен на информация за изпълнението на Програмата.

Комитетът по наблюдение е колективен орган и включва всички ключови заинтересовани страни в областта на развитието на селските райони. Състои се от председател, членове и наблюдатели. Принципът на балансирано партньорство е основополагащ в определянето на състава на КН, в който

се включват най-представителните за съответните заинтересовани страни партньори:

- Компетентни национални, регионални, местни и други публични власти;
- Икономически и социални партньори;
- Академичната общност;
- Други организации представляващи гражданското общество, неправителствени организации, имащи отношение към мерките на ПРСР, включително браншови организации, организации за защита на околната среда и такива насърчаващи равенството между етносите и половете, както и представляващи ромските общности;
- Председателят на координационния съвет на Националната селска мрежа;
- Европейската Комисия участва в работата на Комитета по наблюдение като наблюдател със съвещателен глас.

За да се гарантира представителност, компетентност и капацитет за активно участие на партньорите, представителите на юридически лица с нестопанска цел в обществена полза, работещи в сферата на равенството между мъжете и жените, недискриминацията и равните възможности, сферата на социалното включване, екологията, образованието, науката и културата, както и представителите на организации, имащи отношение към мерките на програмата се избират по механизъм, одобрен от заместник-министър председателя и министър на правосъдието на Р.България, съгласно чл. 12, ал. 6 на ПМС № 79 от 10 април 2014 г..

Представителите на академичната общност в КН се определят чрез механизъм, утвърден от министъра на образованието и науката, съгласно чл.12, ал. 5 от ПМС № 79 от 10 април 2014 г..

Представителите на юридически лица с нестопанска цел, имащи отношение към мерките на ПРСР могат да участват в заседанията на КН като наблюдатели със съвещателен глас, съгласно чл. 12, ал. 8, т. 8 от ПМС № 79 от 10 април 2014 г. Те се избират въз основа на критериите посочени в механизъм, изготвен от УО и одобрен от Ръководителя на УО на Програмата.

Комитетът по наблюдение може да създава при необходимост постоянни и временни подкомитети, като техният състав и отговорности се уреждат в правилата за работа на КН.

УО на ПРСР, в качеството си на секретариат на КН, разработва правила за работа на КН, съгласно изискванията на регламент (ЕС) № 1303/ 2013 и ПМС № 79 от 10 април 2014 г., с които се уреждат правилата за гласуване, за вземането на решения, навременното изпращане на покана за провеждане на заседанията, условията за публикуване на подготвителните документи за заседанията на КН, процедурата за приемане и достъп до протоколите от заседанията, условията за създаване и дейността на работните групи в рамките на КН, разпоредбите относно конфликта на интереси за партньори, участващи в наблюдението, оценката и изготвянето на покани за представяне на предложения, условията за вземане на решения чрез писмена процедура и други.

Приложение към Раздел 15.2 „Организации и и нституции, поканени в Комитета по наблюдение на Програмата за развитие на селските райони (2014-2020).

15.3. Разпоредби, с които да се гарантира, че програмата е оповестена публично, включително чрез националната мрежа за селските райони, с позоваване на стратегията за информация и публичност, посочена в член 13 от Регламент за изпълнение (ЕС) № 808/2014

- Управляващият орган ще организира информационните дейности в съответствие с разпоредбите на Регламент на (ЕС) № 1305/2013 чл. 13 и Приложение III от Регламент (ЕС) № 808/2014 на Комисията за определяне на правилата за прилагането на Регламент (ЕС) № 1305/2013. Ще се вземе предвид опитът и изведените поуки, придобити от прилагането на Комуникационния план за ПРСР 2007-2013г, който обхваща организирането и провеждането (чрез обществени поръчки и при спазване на изискванията ЗОП) на редица информационни дейности като: *информационни семинари/тематични кампании* по отделните оси, информационна кампания за гаранционната схема, празници за агроекологичните производители. Ефективно ще се използва и натрупаният опит в разработването на технически задания, спазвайки принципите за публичност и прозрачност, за провеждане на обществени поръчки с предмет на дейност в областта на изработване, отпечатване и разпространение на *рекламно-информационни материали* по Програмата (2007-13 г.), както и опитът от участия в *регионални и национални изложения и конференции, събори, местни тематични празници*. Чрез изпълнението на цитираните информационни дейности беше разширен достъпа до информация за ПРСР (2007-13 г.) от страна на широката общественост, заинтересована в областта на развитието на селските райони; беше постигната по-висока степен на познаваемост за възможностите, които предлага ЕЗФРСР на ЕС, както и беше регистрирана висока степен на удовлетвореност от проведените събития и използваните информационни материали. УО придоби значителен опит по отношение на видовете и начините на информиране, чрез които обществеността може да получава необходимата информация, както и степента на нейната полезност и необходимост.

С цел превенция и противодействие на лоши практики по прилаганите до сега процедури за възлагане на обществени поръчки по ЗОП и повишаване на ефективността и законосъобразността при възлагането на обществени поръчки, УО ще осъществява предварителна проверка и последващ контрол върху процедури за обществени поръчки (в т.ч. дейности за информиране и публичност финансирани по линия на мярка Техническа помощ), съгласно утвърдени от УО на ПРСР процедурни правила.

Цел на информационните дейности

Управляващият орган има за цел:

1. Да информира предварително потенциалните бенефициенти за възможностите и условията за финансиране по ПРСР 2014-2020 г. и да ги насърчи да се възползват от предоставеното подпомагане;
2. Да насърчи, стимулира и провокира активността, и инициативността на потенциалните кандидати, с цел да се възползват от възможностите за развитие чрез предоставеното им подпомагане по ПРСР 2014 - 2020 г.;
3. Да популяризира приноса на Общността за развитието на селските райони пред бенефициентите и обществеността и да осигури прозрачност относно отпусканото подпомагане на бенефициентите по ЕЗФРСР;
4. Да информира широката общественост за ролята на Общността в ПРСР 2014 - 2020 г. и за резултатите от това.

Целеви групи

Информационните дейности ще осигурят **прозрачност** и **ще информират** изброените по-долу групи за: възможностите, които се дават чрез ПРСР (2014-2020 г.); за процедурите и условията за получаване на достъп до средствата по ПРСР (2014-2020 г.); за постигнатите резултати, както и за условията по разходването и отчитане на финансирането с цел избягване на грешки.

- Потенциални бенефициенти;
- Икономически и социални партньори;
- Образователните и научноизследователските институции;
- Браншови и бизнес организации в сферата на политиките прилагани от ПРСР ;
- Администрация, ангажирана с управлението на средствата по ЕЗФРСР; в т.ч. 28-те областни информационни центрове;
- Регионални, местни и публични власти;
- НПО, включително организации за защита на околната среда и организации за подкрепа на равенството между половете и избягване на дискриминацията;
- Центрове, асоциации, клубове с нестопанска цел;
- Научни, образователни, научноизследователски институции, обучителни и културни центрове и институции, граждански сдружения;
- Представителството на ЕС за България;
- Консултантски организации;
- Медии;
- Оперативни групи и изследователи;
- Широката общественост;
- Други УО на ОП прилагащи ЕСИФ.

НПО работещи с малцинствата ще бъдат включени в част от дейностите на Националната селска мрежа, както и ще им бъде осигурена възможност за използване на тези изяви за обмяна на информация и добри практики. Предвидени са и специфични действия за приобщаване на ромската общност, които ще са включени в дейностите за информираност и публичност на ПРСР (2014-2020 г.), и които УО ще предприеме в процеса на прилагане на Програмата.

Индикативен Бюджет

Средствата, определени за Комуникационната стратегия, ще се осигурят от бюджета на мярка ТП на ПРСР (2014-2020 г.) и ще се определят на годишна база в зависимост от нуждите на УО за информираност и публичност.

Информационни дейности и фази на Комуникационния план

- ***Информационни дейности:***

УО е отговорен за информираността и запознаването на потенциалните бенефициенти и широката общественост с приоритетите, които ще се подпомагат по ПРСР (2014-2020 г.) и ролята на ЕС за предоставяната помощ. За всяка мярка от ПРСР (2014-2020 г.) ще бъде публикувана подробна наредба в ДВ. Този документът, ще регламентира:

- реда за прилагане на конкретните мерки от ПРСР (2014-2020 г.);
- подпомаганите сектори;

- допустимите инвестиции;
- финансовите условия;
- критериите за допустимост на кандидатите;
- процедурите за кандидатстване и плащане на помощта, включително изискваните придружаващи документи.

Ще бъдат изготвени ръководства и указания по мерките от ПРСР (2014-2020г.), които ще имат за цел да подпомогнат кандидатите за реда и начините за кандидатстване по Програмата.

Ще бъде осигурена информация под формата на:

Семинари, курсове и дискусионни форуми за обучение на обучаващи

Те ще включват подробно описание на всички подходящи инвестиции (дейности по мерките, информация за инвестиции), възможностите за ползване на финансовата помощ, критериите за подпомагане, както и всички документи за кандидатстване.

Информационни семинари

Ще бъдат проведени информационни семинари за потенциалните бенефициенти с национално покритие. В семинарите ще се представят възможностите за подпомагане по ПРСР (2014-2020 г.), изискванията заложени в Наредбите, както и целият процес на кандидатстване, вкл. и препоръки за намаляване риска от грешки.

Лекции

При получена покана от други институции и партньори, УО ще съдейства за осигуряването на участие на експерти за разясняване възможностите за подпомагане по ПРСР (2014-2020г.).

Отпечатване на информационни материали

УО, РА (чрез наемане на външни изпълнители, финансирани със средства от мярка „ТП“), ЗУ на НСМ и партньорските организации ще осигуряват различни тематични технически материали – книжки, брошури, диплянки и други печатни материали, с които да улеснят прилагането на ПРСР (за бенефициенти) и ще разпространяват информация за нейните резултати (за широката общественост).

Медийни изяви/имиджови събития и кампании

УО ще осигури (чрез наемане на външни изпълнители, финансирани със средства от мярка „ТП“), специални материали и съобщения за печата, телевизионните и радио канали, свързани с ПРСР (2014-2020 г.).

Информационни пунктове

Чрез създадените 28 областни информационни центрове, покриващи географски и секторно цялата страна, както и чрез областните и общински служби на МЗХ, НССЗ и на РА, гражданите ще могат да търсят информация или експертна помощ във връзка с условията по прилагането на ПРСР (2014-2020 г.).

Онлайн консултации

Чрез комуникацията посредством онлайн консултации и поддържана интернет базирана категория въпроси и отговори ще се осигури навременно предаване на актуална информация с цел по-ефективно прилагане на ПРСР и избягване на грешки при кандидатстване по ПРСР.

Интернет

Пълна и актуална информация за ПРСР (2014-2020 г.) се качва на интернет страниците на Програмата, РА и Министерски съвет (www.prsr.government.bg; www.prsr.bg и www.eufunds.bg). Сайтовете ще съдържат препратки/линкове към ПРСР (2007-2013 г.), както и към сайтове на ЕС посветени на ЕЗФРСР.

Социални мрежи

В комуникацията чрез социалните мрежи Facebook, Twitter и други ще се изгради и поддържа високо обществено доверие към процесите по изпълнение и управление на ПРСР.

Фази на комуникационната стратегия

Подбирането и фокуса на комуникационните усилия ще бъдат пригодени към различните етапи на Програмата, като се вземе предвид опита от предишния програмен период 2007-2013 г. и очертаните фокуси и сфери на действие, обхванати в процеса на комуникация и публичност. На годишна база ще се разработва Работен план, който ще включва планираните действия за информираност и публичност, които ще се осъществяват от УО, както и необходимия финансов ресурс за тези дейности, за което веднъж годишно ще се информират членовете на мониторинговия комитет:

Фаза 1: Подготовка на ПРСР – запознаване на потенциалните бенефициенти и обществеността с ПРСР (2014-2015г.):

Това е въвеждаща фаза на ПРСР (2014-2020 г.), в която потенциалните бенефициенти и обществеността се осведомяват за приоритетите на ЕС за РСР, както и за целите и същността на мерките, които ще бъдат включени в ПРСР (2014- 2020 г.).

Фаза 2: Прилагане на ПРСР – поддържане на осведомеността на бенефициентите с изискванията по мерките и информиране на обществеността за процеса на прилагане на Програмата (2015-2019 г.):

Акцентът ще е насочен в подържане на информираността на бенефициентите за изискванията в наредбите към мерките, процедурите за кандидатстване и необходимия набор от документи. В тази фаза бенефициентите ще бъдат навреме информирани в случай на промяна в мерките от Програмата, с цел намаляване риска от грешки. Добрите практики и практически уроци от прилагането на мерките, както и подходящи експертни съвети и примерни казуси за нуждите на бенефициентите и обществеността, ще бъдат изследвани, публикувани и представяни чрез информационни семинари и изяви, или осигурени от НСМ и/ или чрез информационни печатни материали и Интернет.

Фаза 3: Крайна фаза на ПРСР – обобщаване на опита (2019-2020 г.):

Фазата ще обобщи положителния и отрицателния опит от прилагането на ПРСР (2014-2020 г.) и ще се използва за планирането на следващия програмен период. Средствата за информираност ще включват семинари, публични дебати, съобщения за пресата, радио и телевизионни предавания в национални и регионални медии и информационни уеб сайтове.

Критерии и механизъм за мониторинг и оценка на ефективността и въздействието на информационните и публични мерки

Критериите за оценка на въздействието на информационните и публични мерки ще се основават на проведените изследвания и анализи за получаването на количествена и качествена информация по отношение на използваните информационни източници и прозрачността от предишния програмен период (2007-2013 г.). Количествената информация ще включва употребата на различни информационни източници, които да отразяват различните етапи на реализация на Програмата. Качествените оценки ще бъдат използвани, за да се прецени степента на удовлетворение на бенефициентите от информацията придобита от различните информационни източници и действия.

Мониторинговите индикатори ще измерват обсега на комуникационните способи и ще включват броя на семинарите/лекциите/обученията, както и броя на участниците в тях, броя на публикуваните/разпространени информационни материали, и броя на информационно/рекламни статии или предавания в национална/регионална медия.

Индикаторите за оценка ще измерват ефективността на различните комуникационни способи. Методът за оценяване на удовлетворението на бенефициента ще се определя от независими оценители на ПРСР. Индикаторите за изпълнение ще измерват процента запознатост с ПРСР, процента информираност за ПРСР и процента одобрение на ПРСР и ще се провеждат регулярно на ниво Министерски Съвет чрез социология.

Оценката на изпълнението на дейностите по информираност и публичност ще се извършва: чрез социологически изследвания; чрез регулярен медиен мониторинг и анализ на съдържанието на публикациите и излъчванията в медиите по теми за ЕСИФ; чрез репортинг-системата за мониторинг и обобщаване данните, подавани от отделните програми за отчитане дейностите, които те изпълняват на равнище отделна програма; чрез анализ-оценка на цялостното изпълнение на годишните планове за комуникация и информация.

Органи и отговорности за прилагането на Комуникационния план/стратегия

УО ще е отговорен за общото прилагане на Комуникационния план. Агенциите и службите на МЗХ, както и РА ще поемат част от организацията на информационните и публични мерки и ще подпомагат (при нужда) дейността на УО при организирането на информационните дейности. УО и РА на централно и на регионално ниво ще предлагат експертни съвети на бенефициентите на базата на наредбите за прилагане на мерките и наръчниците за бенефициенти. НССЗ активно ще съдейства с информация относно кандидатстването по ПРСР. НСМ чрез Координационния Комитет към НСМ ще участва в изработването и изпълнението на информационни дейности в съответствие с Общата стратегия и годишни планове. В изпълнение на чл. 54 от Регламент (ЕС) 1305/2013 на ЕП и на Съвета, УО ще разработи Комуникационна стратегия. Дейностите управлявани от УО ще се фокусират върху осъществяването на информационни и комуникационни дейности, насочени към широката общественост чрез масови канали за информация по отношение на възможностите и условията за кандидатстване, докато чрез Плана си за действие, Националната селска мрежа, ще се фокусира върху осигуряване на информация относно резултатите и добрите практики от ПРСР (2014-2020 г.). УО на ПРСР и РА ще предоставят информация на ЗУ на НСМ, с цел разработване и разпространение на практики по реализирането на ПРСР 2014-2020.

Задължения на бенефициентите

Изискванията и отговорностите на/към бенефициентите са в съответствие с изискванията за

информираност и публичност съгласно Приложение III от Регламент (ЕС) № 808/2014 на Комисията за определяне на правилата за прилагането на Регламент (ЕС) № 1305/2013.

15.4. Описание на механизмите за гарантиране на последователност по отношение на стратегиите за местно развитие, изпълнявани по LEADER, дейностите, предвидени по мярката за сътрудничество, посочена в член 35 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, мярката за основни услуги и обновяване на селата в селските райони, посочена в член 20 от същия регламент, и другите ЕСИ фондове

За изпълнението на стратегиите за воденото от общностите местно развитие, местните инициативни групи могат да прилагат мерки, избрани в ПРСР, мерки по Регламент (ЕС) № 1305/2013 и мерки, извън обхвата на мерките от Регламент (ЕС) № 1305/2013, но съответстващи на условията по него, както и операции, допустими съгласно условията и изискванията по ЕФРР, ЕСФ и ЕФМДР.

Така, за бенефициенти, попадащи в обхвата на одобрени местни инициативни групи, подкрепата по мерките на национално ниво е допълнена при прилагането на стратегии за водено от общностите местно развитие. По този начин се постига синергия и по-голям ефект от прилагането на ПРСР и на стратегиите за воденото от общностите место развитие.

В стратегиите за водено от общностите местно развитие няма да се включват мерки от ПРСР, предвиждащи фиксирани плащания и мерки, свързани със схеми за плащания на площ, в т. ч. мярка 6 „Развитие на стопанства и предприятия”, за подмерки 6.1 „Стартова помощ за млади земеделски производители”, 6.2 „Стартова помощ за неземеделски дейности” и 6.3 „Стартова помощ за развитие на малки стопанства“.

Местните инициативни групи не са допустими бенефициенти по мярка 7 „Основни услуги и обновяване на селата в селските райони“ от ПРСР на национално ниво, но мярката може да бъде включена в стратегиите за водено от общностите местно развитие и МИГ могат да са допустим бенефициент по нея.

Местните инициативни групи не са допустими бенефициенти по мярка 16 „Сътрудничество“ от ПРСР.

В стратегиите за водено от общностите местно развитие могат да бъдат включени дейностите по чл. 35 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, с изключение на включените в мярка 16 „Сътрудничество” от ПРСР подмерки 16.1, 16.2 и 16.4 с оглед ясната демаркация и намаляване на административната тежест за местните инициативни групи при проверките за недопускане на възможността за двойно финансиране.

Местните инициативни групи могат да включат в стратегиите си за водено от общностите местно развитие и дейности, които да се финансират по Европейския социален фонд, Европейския фонд за регионално развитие и Европейския фонд за морско дело и рибарство, при спазване на изискванията, заложени в съответните програми, включени в многофондовото прилагане на ВОМР.

За предотвратяване на възможността за двойно финансиране няма да се допуска подкрепа за едни и

същи дейности по стратегия за водено от общностите местно развитие и по програмите, включени в многофондовото прилагане на ВОМР.

Всеки проект, предложен за одобрение към стратегиите за воденото от общностите местно развитие се проверява за отсъствие на двойно финансиране по съответните мерки към програмите, включени в многофондовото прилагане на ВОМР, преди неговото одобрение.

Подробният механизъм за съгласуваност между отделните фондове е включен в нормативния акт за координация и прилагане на подхода ВОМР.

15.5. Описание на дейностите за намаляване на административната тежест за бенефициерите, посочени в член 27, параграф 1 от Регламент (ЕС) №1303/2013;

С цел оптимизиране и намаляване на административната тежест в рамките на процеса, свързан с координация и управление на средствата по ПРСР, а именно изпълнение, разплащане, мониторинга и контрол ще бъде осигурена стабилна и предсказуема среда за изпълнение на Програмата чрез оптимизиране на административните процедури, унифициране на правилата за прилагане и електронизация на определени нива от комуникацията между бенефициентите и УО/РА. В тази връзка се предвиждат следните конкретни мерки за намаляване на административната тежест по отделните елементи, при съобразяване със спецификата на съответната мярка:

- **Документи и документооборот**

Въвеждане използването на универсални формуляри за кандидатстване и отчитане изпълнението на проектите, което ще доведе до:

- Облекчаване бенефициентите и намаляване на броя на проблемите и въпросите по попълването на формулярите. Това ще намали значително допусканите грешки неправилно попълнени формуляри и намаляване броя на отхвърлени/отказани проекти;
- Разписване на точни, ясни и лесно приложими разпоредби в нормативна уредба, с цел облекчаване на тяхното прилагане от страна на бенефициентите.
- Разработването на универсални формуляри е предпоставка и за ефективно реализиране на електронизация на процесите.
- Унифициране на процедурите на МИГ с цел прилагане на единен подход при прилагане на стратегиите им за ВОМР;

<u>Период за изпълнение на дейностите: март 2015 г. – декември 2015 г.</u>

Оптимизирането на документооборота в рамките на Програмата ще бъде постигнато посредством:

- Преустановяване подаването на хартиен носител на документи, издавани от публични институции, при наличието на публично достъпни електронни регистри за справка на обстоятелства и/или наличието на регламентиран служебен достъп до такава информация;
- Преустановяване подаването на едни и същи документи повече от веднъж в процеса на оценка;
- Ограничаване на случаите, в които е необходимо документи да бъдат подавани в оригинал и/или с нотариална заверка и/или допълнителни копия от страна на бенефициентите;

- Опростяване на условията по мерките при спазване на принципите за добро финансово управление, чрез опростяване на критериите за допустимост, и възможност за електронно кандидатстване и отчитане на проекти;
- Обработката на проекти на местно ниво за някои от мерките, което ще намали общите разходи на бенефициентите;
- Осигуряване на техническа възможност за комуникация между бенефициентите и УО и РА, както и между отделните звена на системата за управление на средствата от ЕС посредством ИСУН 2020;
- Осигуряване на надежден електронен обмен на данни между органите, участващи в изпълнението на Програмата, включително поетапно изграждане, там където е възможно на електронни връзки с други публични институции и осигуряване на електронен обмен на данни между УО/РА и бенефициентите;
- Осигуряване на разпоредби в националното законодателство и контролни механизми в процедурните правила за работа гарантиращи оптимизиране на вътрешните административни срокове по обработка на заявленията за подпомагане/заявките за плащане, което ще намали риска от по – късно стартиране изпълнението на проектите, респективно отчитане и верифициране на извършените от бенефициентите разходи и изплащане на финансовата помощ.

Период за изпълнение на дейностите: април 2015 г. – декември 2016 г.

- **Подготовка на проектни предложения**

Въвеждане на мерки за намаляване на административната тежест в контекста на процеса по подготовка на проектните предложения:

- Въвеждане на възможност за определяне на изискванията към проектните предложения според размера на финансирането и спецификата на проекта /Тематична подпрограма за малки стопанства/, което ще понижи значително риска от некоректно изпълнение и извършване на недопустими разходи по тези проекти;
- Въвеждане на възможност за разработване на интегрирани проектни предложения, които да бъдат оценени и финансирани по няколко Програми едновременно с оглед постигането на максимален синергичен ефект /ВОМР/;
- Осигуряване на информираност и прозрачност по отношение на периодите на прием по отделните мерки на годишна база, съобразени с напредъка по програмата и нейното ефективно и ефикасно прилагане. По този начин ще се осигури достатъчно време на бенефициентите за подготовка на проектни предложение /особено важно за по – големи проекти свързани със строително монтажни работи/, което намалява риска от грешки при тяхното разработване и понижава значително възможността за недопустимост на дейности в проекта.
- Осигуряване на възможност за предоставяне на консултантски услуги, информационни дейности и методическа помощ с цел осигуряване на адекватна информация за бенефициентите и потенциалните такива, посредством планирането на подобен тип дейности в рамките на Програмата. По този начин допълнително ще се намали риска от подготовката на некачествени проектни предложения поради неразбиране или липса на достатъчно информация от страна на бенефициентите.

Период за изпълнение на дейностите: март 2015 г. – декември 2015 г.

- **Оценка на проектни предложения, предоставяне на финансова помощ и изпълнение на проекти**

Във връзка с процеса на оценка на проектни предложения и намаляване на административната тежест се предвижда:

- Повишаване качеството на процеса по оценка чрез поставяне на минимални изисквания за предоставяне на финансова помощ по отношение на проектните предложения за съответствието им с приоритетите на Програмата;
- Разширяване на възможността за обезпечаване и предоставяне на авансови плащания в случаите, в които едно проектно предложение е оценено от РА като ниско рисково;
- Опростяване на оценката и намаляване на нейните етапи, когато това е подходящо, с оглед облекчения процес на кандидатстване.

Период за изпълнение на дейностите: март 2015 г. – декември 2015 г.

- **Процедури за избор на изпълнител**

Намаляване на административната тежест във връзка с процедурите за избор на изпълнители по проектните предложения по Програмата провеждани от отделните бенефициенти ще бъде постигнато чрез:

- Точно и ясно регламентациране в приложимото национално законодателство и процедурните правила на избора на изпълнител, което изключва възможността за нейното по - рестриктивно интерпретиране от страна на УО/РА и други контролни органи, което ще облекчи бенефициентите при подготовка на приложимата документация;
- Осигуряване на ред за избор на изпълнител, съгласно нормативните изисквания, гарантиращ спазването на принципите на добро финансово управление, публичност и прозрачност, равнопоставеност и свободна конкуренция, което ще оптимизира сроковете за стартиране на същинската работа по проектите.

Период за изпълнение на дейностите: март 2015 г. – декември 2015 г.

- **Верификация на разходите и плащания**

Във връзка с обема на административни документи необходими за този етап от изпълнение на проектните предложения и намаляване на административната тежест се предвижда:

- Прецизно разработване и разписване на процедурните правила с цел избягване на дублиране на дейности по отношение на контрола на отделните нива в РА;
- Предоставяне на информация от страна на бенефициентите с необходимия обем и качество от гледна точка намаляване на риска от грешки и допустимост/недопустимост на разходи по

проектите;
- Опростяване подхода по отношение допустимост на разходите, чрез въвеждането стандартни разходи по дейности и/или операции, което ще позволи в голяма степен намаляване на риска от грешки и допустимост/недопустимост на разходи по проектите;
- Намаляване на административната тежест при отчитане на текущите разходи и разходи за популяризиране на стратегиите на МИГ.

Период за изпълнение на дейностите: март 2015 г. – декември 2015 г.

- **Контрол**

Във връзка с ограничаване на административна тежест по време на етапа на контрол се предвижда:

- По добра координираност на позиции/становища на отделни контролни органи с оглед избягване на разнопосочни становища по законосъобразността на дадени процедури/извършени разходи и други;
- Подобряване на системата за вътрешен контрол в РА, включително чрез създаване на вътрешни работни групи, които да проследяват изпълнението на отправени препоръки по Програмата от одити на ЕК и други контролни органи с което ще се намали риска от грешки.
- Усъвършенствана на вътрешните процедури работа и използваните формуляри за оценка, включително оценка на провежданите от кандидатите обществени поръчки.
- Подобряване на системата за налагане на санкции/корекции чрез разработване на унифицирани подходи в зависимост от вида на съответното нарушение, което да бъде регламентирано в приложимото законодателство и процедурните правила.
- Изграждане на постоянно действаща мрежа за обучение на служителите в УО/РА с цел усъвършенстване на административния капацитет по управление и прилагане на Програмата. По този начин ще се намали риска от административни грешки, които биха оказали негативно влияние върху оценката на изпълняваните от бенефициентите дейности/операции.

Период за изпълнение на дейностите: март 2015 г. – декември 2015 г.

15.6. Описание на използването на техническа помощ, включително действията, свързани с подготовката, управлението, мониторинга, оценката, информацията и контрола на програмата и нейното изпълнение, както и на дейностите, които се отнасят до предходни и последващи периоди на програмиране, както е посочено в член 59, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1303/2013

Общата цел на мярка „Техническа помощ“ е осигуряване на средствата, необходими за изграждането на административен капацитет, ефективното управление и прилагането на Програмата. Тя ще бъде използвана в съответствие с чл. 51 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и чл. 59(1) на Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и

на Съвета за определяне на общоприложими разпоредби за ЕФРР, ЕСФ, КФ, ЕЗФРСР и ЕФМДР и за определяне на общи разпоредби за ЕФРР, ЕСФ, КФ и ЕФМДР, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета за дейности, свързани с подготовката, управлението, наблюдението, оценката, информацията и комуникацията, създаване на мрежи, разглеждане на жалби, както и контрола и одита на Програмата.

Специфични цели на мярка „Техническа помощ“:

Специфична цел № 1: **Подобряване на административния капацитет на Управляващия орган (УО) и Разплащателната агенция (РА)**

Отчитайки значението на натрупания опит и научени уроци от периода 2007-2013 г., настъпилите съществени промени в правилата за използване на средствата от ЕЗФРСР и като цяло особеностите на новия програмен период 2014-2020 г. извеждат на преден план нови предизвикателства и съответно обективна необходимост от финансова подкрепа за органите, които са отговорни за управлението и прилагането на ПРСР (2014-2020 г.). В този смисъл част от бюджета, определен за мярка „Техническа помощ“, ще бъде използвана за подкрепа с цел подобряване на административния капацитет на Управляващия орган и Разплащателната агенция. Очакваните резултати от тази подкрепа ще намерят израз в адекватна работна среда, повишаване на мотивацията, укрепване и надграждане на знанията на служителите в УО и РА, както и на качеството на управление и степента на усвояване на помощта от ЕЗФРСР. Използването на финансова подкрепа за подобряване на административния капацитет на УО и РА и въвеждането на добри практики в хода на прилагане на ПРСР ще допринесе и за намаляване на административната тежест, подобряване на комуникацията с бенефициентите и потенциалните кандидати, както и повишаване на тяхната осведоменост относно ПРСР. В резултат на това се очаква позитивно влияние върху процесите на управление, изпълнение, контрол, наблюдение и оценка на Програмата като цяло.

Специфична цел № 2: **Подобряване на капацитета и намаляване на административната тежест на бенефициентите и потенциалните кандидати по ПРСР**

Във връзка с постоянната необходимост от подобряване на капацитета и намаляване на административната тежест за бенефициентите и потенциалните кандидати по ПРСР е задължително провеждането на целеви обучения и събития за информиране относно подкрепата на Общността в периода 2014-2020 г., с цел оптимално и ефективно използване на средствата по ЕЗФРСР и вземането на правилни решения относно планиране и насочване на инвестициите.

Своевременното информиране и обучаване на бенефициентите и потенциалните кандидати по ПРСР относно възможностите за финансово подпомагане на техните проекти от ЕЗФРСР е от ключово значение. В резултат от предоставянето на подкрепа за подобряване на капацитета и намаляването на административната тежест на бенефициентите и потенциалните кандидати на ПРСР, качеството на изготвените от тях проекти ще се повиши. Това от своя страна ще доведе до по-ефективно усвояване на средствата от ЕЗФРСР, ще допринесе за максимално съответствие на планираните инвестиции с целите и приоритетите на политиката за развитие на селските райони и ще отговори на нуждите на селскостопанския сектор.

Степента на изпълнение на специфичните цели ще се измерва чрез показатели за ефективност съгласно *Приложение № 1.*

Допустимите дейности, които ще бъдат подпомагани по мярката за техническа помощ, са описани

детайлно в *Приложение № 2*.

Прилагането на дейностите по мярка „Техническа помощ“ ще бъде организирано съгласно Закона за обществените поръчки (ЗОП) за дейности, попадащи в обсега му, или съгласно приложимото национално законодателство за дейности, които не попадат в обхвата на ЗОП.

Изпълнението на одобрените дейности подлежи на проверки на място. Проверките на място ще се извършват от дирекция „Технически инспекторат“ (ТИ) към ДФЗ-РА. Инспекторите от дирекция ТИ са функционално независими от служителите в звената в УО и ДФЗ-РА, които извършват административни проверки на одобрените дейности. По този начин е обезпечено спазването на разпоредбата на чл. 49, параграф 2 от Регламент за изпълнение (ЕС) № 809/2014 на Комисията от 17 юли 2014 година за определяне на правила за прилагането на Регламент (ЕС) № 1306/2013 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на интегрираната система за администриране и контрол, мерките за развитие на селските райони и кръстосаното съответствие.

Звената в ДФЗ-РА, отговорни за извършването на проверки на място и за извършването на контрол по договориране и оторизация на мерките от ПРСР, попадат в два независими един от друг ресора, които са на подчинение на двама заместник-изпълнителни директори на ДФЗ-РА (вж. органиграмата на ДФЗ в *Приложение № 3*).

Бюджет в размер на 37 493 274 евро (принос на ЕЗФРСР) е разпределен за мярката. Финансовата помощ за тези дейности, е в размер до 100% от общите допустими разходи. Бюджетът е определен на база опита от прилагането на Мярка 511 от ПРСР (2007-2013 г.), като са взети предвид темповете и нивата на договориране на заявленията и на разплащане на разходите.

От бюджета на мярка „Техническа помощ“ ще бъде заделена сума в размер на 5.5% за създаване и обслужване на Националната селска мрежа (НСМ).

Този дял е определен на база неофициален анализ на УО и обхваща: сумата, определена за дейности, предвидени да бъдат изпълнени до края на 2015 г. съгласно договор, сключен на 09.11.2012 г. с избраното с обществена поръчка Звено за управление на НСМ и разходи за дейности, планирани за периода след 31.12.2015 г., когато цитираният по-горе договор приключва.

Бенефициенти

- Дирекция РСР - Управляващ орган на ПРСР;
- ДФ „Земеделие“ - Разплащателна агенция.

16. СПИСЪК НА ДЕЙСТВИЯТА ЗА ПРИВЛИЧАНЕ НА ПАРТНЬОРИТЕ

16.1. 16.1.1.Създаване на Тематична работна група (ТРГ) за разработване на ПРСР(2014-2020) с участие на партньорите

16.1.1. Предмет на съответната консултация

Провеждане на процедура за избор на членове на ТРГ на базата на изготвени и одобрени механизъм и методика за реда и условията за избор на неправителствени организации

16.1.2. Обобщение на резултатите

Избрани и утвърдени членове на ТРГ

16.2. 16.1.2. Провеждане на 7 заседания на ТРГ.

16.2.1. Предмет на съответната консултация

Обсъждане с партньорите на: 1.правила и график за работа на ТРГ, проекти на регламентите и териториалния обхват на ПРСР (2014-2020); 2.дефиницията на селски район, SWOT анализа, интервенционна логика, анализа на нуждите; 3.проекта на анализ и стратегия на ПРСР (2014-2020); 4.коментарите от работата на фокус групите и предложените мерки; 5.първи вариант на ПРСР 2014-2020; 6.промени в програмата след отразените коментари на ЕК,ТРГ и предварителната оценка. 7. основни коментари на ЕК по официално изпратената ПРСР (2014-2020)

16.2.2. Обобщение на резултатите

1.Приети процедурни правила и индикативен график за работа на ТРГ; 2.сформирани екипи от УО, РА и партньорите за разработване на ПРСР (2014-2020); 3.подобрени анализ и стратегия, след отразяване на получените коментари от 3-то заседание на

ТРГ;

4.подобрени варианти на мерки след отразяване на коментарите от 4-то заседание на ТРГ, свързани с работата на фокус групите;

5.подобрен първи вариант на програмата след отразяване на получените коментари от 5-то заседание;

6.подобрен вариант на програмата преди официалното и изпращане в ЕК.

7. подобрен вариант на ПРСР (2014-2020) след консултиране с партньорите относно основни коментари на ЕК

16.3. 16.1.3. Сформиране на фокус групи

16.3.1. Предмет на съответната консултация

Обсъждане на конкретни предложения за подобряване на частите на ПРСР (2014-2020) от членовете на съответния екип, състоящ се от представители на УО, РА и партньорите

16.3.2. Обобщение на резултатите

Подобрени стратегия, анализ, мерки на ПРСР (2014-2020) и преглед на предварителните условия

16.4. 16.1.4.Привличане на партньори със съвещателен глас

16.4.1. Предмет на съответната консултация

Обсъждане на теми, поставени от заинтересовани партньори, които не са членове на ТРГ

16.4.2. Обобщение на резултатите

Подобрени текстове на ПРСР (2014-2020)

16.5. 16.1.5.Представяне на ПРСР на три заседания на КН

16.5.1. Предмет на съответната консултация

1.Обсъждане на анализа и стратегията

2.Обсъждане на проекта на ПРСР(2014-2020)

3. Представяне на статуса на преговорния процес с ЕК по ПРСР (2014-2020)

16.5.2. Обобщение на резултатите

Обсъден проект на ПРСР (2014-2020)

Обсъдени коментари на ЕК по официално изпратения вариант на ПРСР (2014-2020)

16.6. 16.1.6.Достъп до информация, прозрачност

16.6.1. Предмет на съответната консултация

Регулярно публикуване на материалите и документите за дейността на КН и ТРГ, както и проекта на ПРСР (2014-2020) на страницата на ПРСР.

Провеждане на обществено обсъждане на проекта на ПРСР

16.6.2. Обобщение на резултатите

Осигуряване на прозрачност и достъп на членовете на КН, ТРГ и широката общественост до последните варианти на работните документи

16.7. (Незадължително) разяснения или допълнителна информация за допълване на списъка с действия

Партньорството с компетентните национални, регионални и местни власти, икономическите и социалните партньори, представителите на гражданското общество и други организации е организирано съгласно чл. 5 на Регламент (ЕС) 1303/2013 г. и Европейския кодекс на поведение за партньорство в рамките на европейските структурни и инвестиционни фондове.

В изпълнение на чл. 5 от Постановление № 5/18.01.2012 г. и Решение № 328/25.04.2012 г. на

Министерски съвет и във връзка с писмо на министъра по управление на средствата от Европейския съюз, МЗХ създаде организация и проведе процедура за сформиране на **Тематична работна група за разработване на Програма за развитие на селските райони за периода 2014-2020 г. (ТРГ по ПРСР (2014–2020)).** В състава на ТРГ бяха поканени и включени представители на:

- Централното координационно звено, Сертифициращите органи по оперативните програми, Разплащателната агенция по Програмата за развитие на селските райони и Одитния орган по оперативните програми за програмния период 2007 - 2013 г.;
- Ведомствата, отговорни за политиките, по които ще се финансират мерки от съответната програма;
- Дирекция „Стратегическо развитие и координация" в администрацията на МС;
- Дирекция „Икономическа и финансова политика" на Министерството на финансите;
- Националния статистически институт;
- Комисията за защита от дискриминация;
- Регионалните съвети за развитие в районите от ниво 2;
- Национално представителните организации на работодателите, работниците и служителите, признати от Министерския съвет по реда на Кодекса на труда;
- Национално представителните организации на и за хора с увреждания, признати от Министерския съвет по реда на Закона за интеграция на хората с увреждания;
- Националното сдружение на общините в Република България;
- Академична общност;
- Неправителствени организации.

МЗХ проведе процедура за избор на представители на неправителствения сектор, съгласно Механизма за избор на неправителствени организации, чиито представители участват в състава на работните групи за разработване на Договора за партньорство и програмите на Република България за програмен период 2014 – 2020 г., утвърден от министъра по управление на средствата от ЕС. Съгласно този механизъм бяха изключени неправителствени организации, регистрирани по ЗЮЛНЦ в частна полза. Голяма част от неправителствените организации, работещи в сектор земеделие, хранително-вкусовата промишленост и горите са регистрирани в частна полза по ЗЮЛНЦ. За да се предотврати изключването на заинтересувани лица – бъдещи бенефициенти и партньори от участие в процеса на програмиране на ПРСР (2014–2020), МЗХ поиска от министъра по управление на средствата от ЕС, неправителствени организации, работещи в частна полза, от сектор земеделие, хранително-вкусовата промишленост и горите да бъдат допуснати за членство в ТРГ. За целта бе изработена Методика за реда и условията за избор на неправителствени организации, работещи в областта на земеделието, хранително-вкусовата промишленост и горите, с която НПО, регистрирани по ЗЮЛНЦ в обществена и в частна полза, могат да бъдат членове на ТРГ. След съгласуване с министъра по управление на средствата от ЕС, МЗХ проведе процедура за избор на НПО за членове на ТРГ, съгласно

Механизма и Методиката. Процедурата стартира с обява на 22 ноември 2012 г. на интернет сайтовете на МЗХ, на ПРСР и на единния информационен портал за Структурните фондове в България. Със заповед на министъра на земеделието и храните бе създадена Комисия за сформиране на Тематична работна група за разработване на ПРСР (2014 – 2020), която избра НПО за членове на ТРГ като:

- определи членовете на ТРГ, съгласно Механизма и Методиката;
- изготви поименна заповед на членовете на ТРГ;
- изготви Правила за организацията и дейността на ТРГ.

Сформираната ТРГ за разработване на ПРСР (2014-2020) наброява 77 членове с право на глас.

Съгласно чл. 5 ал.(6) от ПМС № 5/18.01.2013 г. на заседанията на ТРГ се канят и заинтересовани лица, проявили значителен интерес към дейността на ТРГ – бъдещи бенефициенти, партньори и групи, които по различни причини нямат представител в ТРГ. Същите участват с експертни мнения в дискусиите и техните становища се взимат предвид при разработването на програмата.

Материалите за заседанията на ТРГ се предоставят на членовете съгласно правилата за работа и заедно с протоколите от заседанията на КН и ТРГ и с проекта на ПРСР (2014-2020) се публикуват на страницата на програмата http://prsr.government.bg/index.php/bg/sections/l2/101

От началото на 2013 г. се проведоха 7 присъствени заседания на ТРГ, които протекоха съгласно утвърдените правила за работа на ТРГ. Бяха сформирани 7 екипа, в които се включиха представители на УО, РА и партньорите. Всеки екип проведе серия от фокус групи за обсъждане и подобряване на разработените стратегия, анализ и мерки на ПРСР (2014-2020), направен бе и преглед на предварителните условия на ЕК. Резултатите от фокус групите бяха обсъдени на заседанията на ТРГ. 345 броя писмени становища, препоръки и коментари получени от партньорите бяха анализирани, обобщени, приети или обосновано отхвърлени от УО. От тях 227 коментара бяха приети напълно или частично и това допринесе за подобряване на Програмата. В резултат на непрекъснатия процес на консултации с партньорите, с ЕК и с екипа за предварителна оценка на програмата, първият пълен вариант на ПРСР (2014-2020), с включени всички части на програмата и тематичната подпрограма, беше обсъден на петото заседание на ТРГ, което се проведе на 10 февруари 2014 г. На 6-то заседание на ТРГ на 12.06.2014 г. се обсъди финалния вариант на ПРСР (2014-2020), след отразяване на последните коментари на ЕК, ТРГ и предварителната оценка и преди официалното и изпращане в ЕК. На 7-то заседание на ТРГ на 26.11.2014 бяха обсъдени основните коментари на ЕК по официално изпратената ПРСР (2014-2020).

На 13.06.2014 г. проектът на ПРСР (2014-2020) беше представен за публично обсъждане, на което присъстваха партньори, широката общественост и медии.

Заседанията на Комитета за наблюдение на ПРСР 2007-2013 бяха използвани интензивно за консултации с партньорите при изработването на ПРСР(2014-2020):

- на заседанието на КН на ПРСР на 24.09.2013 г. беше приета информацията за подготовката на ПРСР (2014-2020);
- на заседанието на КН на 29 април 2014 г. беше обсъден проектът на ПРСР (2014-2020);
- на заседание на КН на 21.10.2014 бяха обсъдени коментарите на ЕК по официално изпратения вариант на ПРСР (2014-2020).

Принципът на партньорство е заложен и в дейностите по прилагане и изпълнение на ПРСР (2014-

2020). Партньорите ще бъдат въвлечени при разработването на наредбите и при подготовката на критериите за оценка/избор на проекти по ПРСР (2014-2020). Участието на партньорите в наблюдението и оценката на програмата ще се осъществи в рамките на Комитета за наблюдение на ПРСР (2014-2020) и излъчените от него работни групи. Партньорството с Националната селска мрежа и Местните групи за действие ще се осъществява както чрез обмен на информация, така и в непрекъснат процес на консултации и съвместни действия.

Коментарите на ТРГ и публичното обсъждане са дадени в Приложения 1 и 2 към Раздел 16. Институциите и организациите, участващи в ТРГ за разработване на ПРСР (2014-2020), са изброени в Приложение 3 към Раздел 16.

17. НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

17.1. Процедура и график за създаването на националната мрежа за селските райони („НМСР“)

Национална селска мрежа

Националната мрежа за развитие на селските райони в Република България ще действа съгласно националния контекст и политика за развитие на селските райони, както и административната и социалната култура на заинтересованите страни на местно, регионално и национално ниво, и ще посреща съществуващите нужди на потребителите. Мрежата подпомага Министерството на земеделието и храните при определянето и реализирането на приоритетите в развитието на селските райони и промените, които трябва да се направят в действащата политика, с оглед подобряване на ефекта от нейното провеждане; подобряването на диалога със заинтересованите страни, разширяване на участието във вземането на решения и в процеса на планиране, програмиране, наблюдение и изпълнение на политиката за развитие на селските райони; информирането на широката общественост и потенциалните бенефициенти за политиката за развитие на селсикте райони и възможностите за финансиране; насърчаването на иновациите в селското стопанство, производството на храни, горското стопанство и селските райони.

Организации и публични власти като съставна част от Националната селска мрежа

Основният принцип за участие в Националната селска мрежа е организираното и представително членство на организации и институции, ангажирани с устойчивото местно и регионално развитие, насърчаването на заетостта и подобряването на качеството на живота в селските райони. Другият основен принцип, който предопределя типа участници в Националната селска мрежа, е свързан с представителство на всички настоящи и потенциални бенефициенти по ПРСР (2007-13 г.) и ПРСР (2014-2020 г.).

Националната селска мрежа, установена в рамките на периода 2007 – 2013 г. ще продължи да функционира и през следващия програмен период, като ще бъде проведена процедура за избор на изпълнител, който да осъществява функциите на Звено за управление на НСМ след изтичане на договора на настоящия изпълнител (31 декември 2015 г.) Процеса за подготовка на избора на изпълнител на ЗУ ще започне през месец януари 2015 г. и ще бъде реализиран във времеви график, посочен в частта „Функции и роля на ЗУ на НСМ“ по долу.

17.2. Планираната организация на мрежата, а именно начинът, по който организациите и администрациите, ангажирани в развитието на селските райони, включително партньорите, както е посочено в член 54, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, ще бъдат включени, и как ще се посредничи при работата в мрежа

Участниците в Националната селска мрежа ще бъдат представени в пет общи категории:

1. Организации, които представляват различните категории потенциални бенефициенти по приоритетите на ЕС за развитие на селските райони, заинтересовани пряко или косвено от прилагането на мерките по Програмата.

1.1 Представителите на организации като потенциални бенефициенти в рамките на първи, втори, трети, четвърти и пети приоритет на ЕС са асоциации на фермери, земеделски камари, групи производители и асоциации на земеделски и горски кооперации, включително консултантски организации, асоциации на собственици на гори; преработвателни браншови организации, нестопански организации, работещи в областта на опазване на околната среда, агроекологични и горски научни институти; земеделски изследователски институти; обучаващи организации в областта на земеделския и горския сектор.

1.2 Представителите на организации като потенциални бенефициенти в рамките на приоритет шест на Съюза са местни, регионални или национални нестопански организации и техни мрежи; НПО, работещи в областта на устойчиво местно развитие и селски райони; включващи организации подкрепящи дискриминирани групи (вкл. роми); сдружения на производители и браншови организации; НПО в областта на селския туризъм, опазване на околната среда, съхраняване на културното наследство; организации за обучение и организации за професионално обучение, общини, асоциации на общини.

1.3 Представители на организации като потенциални бенефициенти по ЛИДЕР са Местни инициативни групи и техни мрежи – формални или неформални; и други бенефициенти по стратегията за местно развитие.

2. Администрация: Министерството на земеделието и храните, РА и техните регионални и местни структури; други министерства и техните регионални структури, имащи отношение към развитието на селските райони; общини и кметства; Националното и регионалните сдружения на общините в селските райони.

3. Консултантски организации и оперативни групи в рамките на Мрежата за Европейско партньорство за иновации (ЕПИ).

4. Членовете от Споразумението за партньорство: компетентни регионални, местни, градски и др. обществени власти; икономически и социални партньори; представители на гражданското общество в т.ч. партньори за опазване на околната среда, Неправителствени организации и организации работещи против дискриминацията и в полза на равенството.

5. Научни и изследователски институти в селскостопанския сектор, хранителната верига и горското стопанство.

Националната селска мрежа ще дава възможност за участие от страна на всички представители на партньорските организации с пряк или косвен интерес в развитието на селските райони.

17.3. Обобщено описание на основните категории дейности на националната мрежа за селските райони в съответствие с целите на програмата

Функции и роля на Координационният Комитет на НСМ:

Ролята на Координационният комитет е да взема основните решения за дейността на мрежата. Ще се състои от максимум до 15 члена – представители на всички основни групи заинтересовани страни на

мрежата и на МЗХ, които ще участват в него на доброволен принцип. Членовете на Координационния комитет ще се избират на квотен принцип, чрез допълнително разработен изборен механизъм. МЗХ ще участва най-малко с двама представители, като един от тях ще е представител на дирекция „Наука, образование и иновации“. В координационния комитет минимум една трета от членовете се заема от представители, участващи в дейности и групи за ЕПИ. Координационният комитет ще избира председател от членовете си на ротационен принцип за мандат от 2 години. Председателят представлява НСМ в Комитета за наблюдение на ПРСР (2014-2020 г.). Основните задачи на Координационният комитет са да дава препоръки за избора на приоритетите и темите за работата на Мрежата, да разглежда и одобрява Плана й за действие, вкл. и Комуникационния план и техните изменения, които ще се извършват в процеса на прилагането им; да получава и разглежда текущите доклади; да следи напредъка на Програмата и предлага промени; да съветва УО по въпросите свързани с НСМ и да осъществява, със съдействието на ЗУ, самооценка на цялостната дейност на Мрежата.

Експертна група за подхода ЛИДЕР

Към Координационният комитет ще се създаде специална експертна група за подхода ЛИДЕР, с членове представители на основните групи заинтересовани страни (УО; МИГ, прилагали стратегии за местно развитие; МИГ, разработили стратегии за местно развитие, но не получили финансиране; новосформирани МИГ през новия програмен период; НПО за местно развитие и читалища; министерства, прилагащи подхода „Водено от общността местно развитие“). Експертната група за подхода ЛИДЕР ще подпомага Координационния съвет и ЗУ на НСМ по приоритетите и темите за работа на НСМ, свързани с МИГ и подхода ЛИДЕР. Дейността на експертната група е на доброволен принцип, и е с мандат от 2 години, съответстващ на мандата на Координационния комитет.

Експертна група по Европейско партньорство за иновации (ЕПИ)

Към Координационният комитет ще се създаде и специална експертна група за ЕПИ, която е изцяло нов вид дейност и ангажимент за НСМ, залегнал в Регламент 1305/2013г. Експретната група за ЕПИ ще е с членове - представители на основните групи заинтересовани страни (УО; Национална служба за съвети в земеделието (НССЗ); Научни институции в областта на земеделието, горското стопанство, включително технологии, икономика и др.; Научни институции в областта на хранително-вкусовата промишленост, включително технологии, икономика и др.; Научни институции в областта на опазване на околната среда, включително технологии, икономика и др.; земеделски производители; представители на заинтересованите страни-членове на НСМ). Експертната група за ЕПИ ще подпомага Координационния комитет и ЗУ на НСМ по приоритетите и темите за работа на НСМ, свързани с ЕПИ и оперативните групи като определяне на специфичния фокус и теми за обмен на опит и знания, идентифициране и разпространение на добри иновативни проекти и практики, обучение на оперативните групи, набиране на идеи за пилотни проекти и други. Дейността на експертната група е на доброволен принцип, и с мандат от 2 години, съответстващ на мандата на Координационния комитет.

Функции и роля на ЗУ на НСМ:

Ролята на Звеното за управление на НСМ е да създаде условия за успешна комуникация и насърчаване на сътрудничеството междузаинтересованите лица на местно, регионално, национално и европейско ниво. Техническото подпомагане, оперативна и информационна координация между участниците в Националната селска мрежа ще се осъществява от това Звено, което ще осигури и необходимия човешки ресурс и експертни изисквания. Външния орган, който ще поеме тази функция след изтичане на договора с настоящия изпълнител, ще бъде избран чрез обществена

поръчка, при спазване на Закона за обществените поръчки, не по-късно от 31 декември 2015 г.

Времево разпределение за създаване на Звено за управление на Национална селска мрежа на Програмата за развитие на селските райони (2014-2020 г.)

Дейност: Срок/ период: Отговорник:

1.Стартиране подготовката на техническо задание за избор на изпълнител за Звено за управление на НСМ - *Януари-февруари 2015 г.* - Управляващият орган на ПРСР (2014-2020 г.);

2.Процес на стартиране, подготовка на обществена поръчка и избор на изпълнител на дейността, в точност: - *Февруари- декември 2015 г.* - УО на ПРСР (2014-2020 г.) и д-я ОП на МЗХ.

- подготвена документацията на процедурата за възлагане на обществена поръчка;

- премината вътрешноведомствената съгласувателна процедура на документацията в МЗХ;

- премината вътрешноведомствената съгласувателна процедура на документацията в МЗХ;

- в изпълнение на изискванията на Закона за обществени поръчки - преминат предварителен контрол от страна на Агенцията за обществени поръчки (АОП);

- в резултат на предварителния контрол от АОП – премината повторна вътрешноведомствената съгласувателна процедура в МЗХ на документацията, с отразени бележките от извършения предварителен контрол;

- създадена Комисия за оценка на офертите в МЗХ;

-проведени заседания на Комисията за оценка на офертите и финално класиране на участниците;

-издадена заповед на министъра на земеделието и храните за избор на изпълнител.

3. *Сключен договор с избрания изпълнител - *До средата на месец януари 2016 г. или веднага след изтичане на действащия договор (31.12.2014 г.)* - Дирекция „Обществени поръчки“ на МЗХ;

4. Създадена Комисия за управление и контрол на проекта - *До края на месец януари 2016 г.* - Управляващият орган на ПРСР (2014-2020 г.);

5. Стартиране реалното изпълнение на проекта/договора с избрания изпълнител - *След края на месец януари 2016 г.* - Изпълнител на договор за Звено за управление на НСМ на ПРСР (2014-2020 г.).

***Бележка:** *Договорът следва да бъде сключен след 31 декември 2015 г., тъй като тогава приключва срока на изпълнение на настоящият договор за Звено за управление на НСМ, с изпълнител „Агротек*

Спа“.

Звеното за управление ще осъществява следните дейности:

· Техническа и/или методическа помощ за участниците в НСМ и Европейската мрежа за ЕПИ;

· Подкрепа за междутериториално и транснационално сътрудничество;

· Обмен на информация между националните селски мрежи и Европейската мрежа за развитие на селските райони;

· Набиране и разпространение на добри практики от страната и ЕС;

· Комуникация и публичност.

Неразделна част от екипа на Звеното за управление на НСМ са 28 регионални координатори, които са разположени на територията на цялата страна и покриват всички 28 административни области . Те действат като информационни точки и канал на НСМ за съответната област. На областно ниво, координаторите осигуряват връзка с други мрежи и/или отделни участници в сферата на развитието на селските райони. Регионалните координатори насърчават включването на нови членове и участието на членовете на Мрежата на регионално ниво, в изпълнение на Плана за действие на мрежата. Също така, участват в идентифицирането на добри практики от прилагането на ПРСР (2014-2020 г.), и в организиране и провеждане на регионални мероприятия.

Ангажиране на партньорите и дейност на Тематичните работни групи

Ангажирането на партньорите и заинтересованите лица в областта на развитието на селските райони, ще се осъществява чрез тематичните работни групи (ТРГ), които ще представят интересите на членовете на Националната мрежа на национално ниво. Тематичните групи в обхвата на Мрежата, спомагат за осъществяването на интегриран и междусекторен подход при обсъждането и реализацията на политиките за развитие на селските райони в България. В рамките на ТРГ се дава възможност за обсъждане, консултиране и участие на заинтересованите социално-икономически партньори в процеса на формиране на националните политики в областта на развитието на селските райони. Тематичните направления в рамките на Мрежата не разделят участниците в различни групи, а по-скоро представляват гъвкаво и взаимосвързано взаимодействие между участниците.

Тематичните работни групи работят на **доброволен принцип в рамките на определен мандат по отношение на:**

-Конкретен обхват на проучване, анализ и/или доклад по определената тема;

-Експертен състав – обичайно участниците в тематичните работни групи са до 12 експерта, които активно участват в срещите;

-Период на дейност, достатъчен за подготвянето на материалите и обсъждането им с експертния състав, не по-дълго от една година.

ЗУ- НСМ е координатор на дейността на Тематичните работни групи.

Темите, върху които се фокусират тематичните работни групи следва да са свързани с политиката за развитие на селските райони и нейното прилагане, както и да са от общ интерес за по-голям брой

членове на мрежата. Темите могат да се предлагат от членовете на НСМ, от членовете на Координационния Комитет и експертните групи към него, експертите на Звеното за управление на НСМ и от координаторите на регионалните звена, както и по инициатива на Управляващия орган на ПРСР. Постъпилите предложения за теми се обобщават от експертите на ЗУ на НСМ и се одобряват от Управляващия орган на Програмата за развитие на селските райони (2014-2020г.). Приоритет се дава на теми от национален и/или регионален интерес, които могат да послужат на широк кръг заинтересовани лица, членове на мрежата и са релевантни към периода, в който се предлагат.

Управление и наблюдение на дейностите, свързани с Националната селска мрежа и оценка на работата на Мрежата

Управление:

Стратегическите решения по дейностите, изпълнявани от, НСМ ще бъдат взимани от Координационния Комитет на НСМ, с одобрението на Комитета по наблюдение на ПРСР (2014-2020 г.). Дейностите на НСМ ще бъдат по-детайлно описани в Плана за действие на НСМ, а Комуникационния план на НСМ ще съдържа детайлно описание на информационните и комуникационните дейности на Мрежата, които ще са насочени към широката общественост. В плана за действие на НСМ ще бъде посочено, кои решения ще се вземат с изричното одобрение на КН на ПРСР и кои само от Координационния комитет на НСМ.

Планът за действие и Комуникационният план на Мрежата, ще бъдат разглеждани и одобрявани от Координациониня комитет на Мрежата, а като ключов орган, насочващ прилагането на ПРСР на принципа на партньорството, Комитета по наблюдение, по предложение на УО на ПРСР, ще съгласува и приема предложените средства за информация/комуникация и др., които да бъдат използвани от НСМ.

Наблюдение:

Наблюдението на цялостната дейност на НСМ ще се извършва от УО на ПРСР (2014-2020г.) и ще е финансирано по линия на мярка „Техническа помощ“ от Програмата.

Оценка:

Предвидената за извършване оценка на ефективността, ефикасността и въздействието от работата на НСМ е описана в Раздел 9 „План за оценки“ на Програмата.

Цели и дейности на Плана за действие на НСМ

Основните категории дейности които ще бъдат включени в Националната селска мрежа в България, ще се съставят от УО и ще бъдат по-детайлно разписани в Плана за действие на НСМ, вкл. и в Комуникационния план, съгласно изброените отговорности, в срок не по-късно от 12 месеца след официалното одобрение на ПРСР от ЕК:

1.Идентифициране, анализ и осигуряване на информация на добри практики, приложими в България, разработване на теми касаещи иновации, енергия от възобновяеми източници, заетост в селските райони;

2.Идентифициране и обмен на опит и знания, включително в областта на административни правила, процедури и прилагащи механизми в рамките на ПРСР (2014-2012 г.);

3.Разработване и разпространение на теми, касаещи наблюдението и оценката, вкл. и дейности, свързани със споделянето и разпространението на резултатите от наблюдението и оценката на Програмата;

4.Осигуряване на информация за потребителите на мрежата – потенциалните бенефициенти по мерките на ПРСР (2014-2020 г.);

5.Подготовка и провеждане на семинари и осигуряване на експертна помощ за развитие на капацитета на потенциалните бенефициенти;

6.Укрепване и разширяване на обхвата на Мрежата в периода на действие на Програмата;

7.Организиране на изследвания за нуждите на Програмата; в т.ч. дейности и анализи нужни при подготовката за следващия програмен период;

8.Съдействие в процеса на обучение и укрепване на капацитета на местните инициативни групи по подхода ЛИДЕР. Улесняване и стимулиране проектите за между-териториалното и транс-национално сътрудничество на МИГ, както и в процеса на търсене и намиране на партньори във връзка с мярката за сътрудничество по чл. 35;

9.Осигуряване на платформа за общуване и обмяна на идеи между представителите на съветническите и иновативните подпомагащи звена, в това число създадените Оперативни групи по чл. 56 от Регламент на ЕС 1305/2013;

10. Дейности за подкрепа и разпространение на проекти на Оперативните групи по чл. 56;

11.Представяне на Националната селска мрежа на България в Европейската мрежа за селските райони;

12.Дейности по сътрудничество с други Национални селски мрежи;

13.Дейности по сътрудничество с Европейската мрежата за ЕПИ;

14.Насърчаване на иновациите в селското стопанство, производството на храни, горското стопанство и селските райони.

Допустими разходи

Мрежата ще се финансира със средства от ТП по ПРСР и ще покрива:

-Избор на Звено за управление на мрежата след 31 декември 2015 г.;

-Оперативно функциониране на Звеното и създаване и поддържане на оперативни структури на Мрежата;

-Подготовка и одобрение на План за действие на мрежата за периода 2014-2020 г. и неговото прилагане в срок не по-късно от 12 месеца след одобрението на ПРСР от ЕК, вкл. и Комуникационен план за периода 2014-2020 г., включващ популяризиране и информация относно ПРСР (2014-2020 г.), както и информационни и комуникационни дейнсоти, насочени към широката общественост;

-Създаване и/ или надграждане на съществуващата интегрирана база данни с примери за проекти и

интернет портал за мрежата с цел да се подпомогне обмена на знания, опит и добри практики обхващащи всички приоритети на ПРСР (2014-2020 г.);

-Дейности насочени към повишаване участието на заинтересованите страни в областта на развитието на селските райони;

-Дейности насочени към насърчаване на иновациите в селското стопанство, производството на храни, горското стопанство и селските райони и осигуряване на платформа за общуване в рамките на ЕПИ;

-Дейности по сътрудничество между представителите на съветническите и иновативните подпомагащи звена;

-Дейности по укрепване на капацитета на местните инициативни групи по подхода Лидер, включително улесняване и стимулиране на проектите за между-териториалното и транс- национално сътрудничество на МИГ, както и търсенето и намирането на партньори във връзка с мярката за сътрудничество по чл. 35.

NSM structure



НСМ структура

17.4. Налични ресурси за създаването и привеждането в действие на националната мрежа за селските райони

Бюджет на НСМ

Бюджета предвиден за подпомагане на мрежата е в размер на 5.5 % от бюджета на мярка „Техническа помощ“ на ПРСР (2014-2020 г.).

Бюджета за Мрежата ще се използва за покриване на разходите за функциониране и развиване на мрежата и разходите за прилагане на Плана за действие, вкл. и Комуникационния план на НСМ. Размерът на текущите разходи на НСМ не трябва да надвишава 25 % от общия бюджет на Мрежата. УО на ПРСР ще продължи да следи управлението на НСМ, така че делът на текущите разходи ще се спазва в рамките на договорения размер.

18. ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ДОКАЗУЕМОСТТА И НА ВЪЗМОЖНОСТТА ЗА КОНТРОЛ, КАКТО И НА РИСКА ОТ ГРЕШКИ

18.1. Удостоверение от управляващия орган и разплащателната агенция относно доказуемостта и възможността за контрол на мерките, подкрепяни по програмата за развитие на селските райони

Оценка на риска

1. Възможни са трудности при въвеждане на адекватни проверки и системи за контрол за:

- Разумност на предложените разходи при частните бенефициенти;
- Проведени обществени поръчки за публичните бенефициенти;
- Разграничаване между мерките и избягване на двойно финансиране с други финансови инструменти от фондовете на ЕС;
- Допустимост и възможността за усвояемост на обезпеченията при авансови плащания;
- Спазване на поети дългосрочни ангажименти;
- Допустимост на кандидатите в случаите на МСП;
- Изкуствено създадени условия;
- Изискванията за минималните помощи.

1. Предварителната оценка сочи, че съществува риск от:

- Неизпълнение на договорни задължения и ангажименти, както и липсата на разбиране на изискванията и информираност на кандидатите;
- Пропуски при подаване на заявка за плащане, които водят до високи санкции.

Мерки за минимизиране на риска

1. Въвеждане на механизъм за оценка на обоснованост на разходите, своевременно актуализиране на базата данни с референтни цени, въвеждане на подробни изисквания за работата на оценителна комисия.
2. Повишаване на административния капацитет на РА за извършване на проверки в областта на обществените поръчки. Дефиниране в нормативната уредба и изготвяне на насоки към бенефициентите за гарантиране спазването на изискванията на законодателство в областта на обществените поръчки.
3. Въвеждане на адекватно разграничаване на отделните операции и бенефициенти, допустими по мерките от ПРСР и финансовите инструменти, от други източници на ЕС.
4. Прецизиране на изискванията за обезпечаване на авансовите плащания, като се има предвид трудностите при възстановяване на средства от изискуеми аванси, гарантирани с инструменти различни от банкова гаранция.
5. Изграждане на база данни и публичен регистър, поддържан от компетентния орган за предприятията, попадащи под дефиницията за МСП на национално ниво.
6. Осигуряване на достатъчна информация, съвети и обучения на бенефициентите, за да се гарантира повишаване на разбирането и приемането на техните задължения и ангажименти.

Обща оценка

Част от предложените мерки в програмата са прилагани през 2007-2013 г. и за тях има натрупан

опит. Необходимо е да се насочат усилия към подобряване и конкретизиране на изискванията и условията за допустимост на кандидати и разходи, както и за подбор на проекти. Действията следва да включват максимално адаптиране на актовете по прилагане на ПРСР 2014 – 2020 г. със заложените изисквания. С това ще се постигне намаляване на риска от забавяне на обработката на проектите и на административната тежест. РА разполага с изграден капацитет от 2007-2013 г. за проверки за допустимост на ниво операции, бенефициенти и разходи. В РА е внедрена система за управление на качеството и информационна сигурност /ISO 9001-2008 и ISO 27001-2005/.

В националното законодателство по прилагане на ПРСР ще бъдат конкретизирани изисквания и дефиниции за определяне на допустимостта, предвид разяснения и ръководства от ЕК. При извършване на контрол ще се използва обмен на информация между отговорни институции и компетентни органи по административен път и чрез достъп до регистрите, в които се отразяват резултатите от проверките. В рамките на изпълнението на ПРСР 2007-2013 г., в следствие на проведени одити от страна на ЕК и други външни одитиращи институции основните констатирани слабости се отнасят до контрола върху провеждането на тръжни процедури, момента на изплащане на авансовите плащания на бенефициенти и риска произтичащ от допълнително публично финансиране на проекти за ВЕИ. Установените рискове се управляват ефективно, като от една страна са предприети действия в рамките на програмен период 2007-2013 г., описани в националния План за действие по отношение на процента грешки, а от друга при изготвянето на ПРСР 2014-2020 г. са предвидени оптимизации. По отношение на провеждането на тръжни процедури, след изменения в нормативната уредба, процедурите за предварителен и последващ контрол са подобрени, а новите указания са съгласувани с АОП, СП, АДФИ и ОСЕС с цел уеднаквяване на практиката по прилагане на ЗОП. По отношение на риска от допълнително публично финансиране на проекти за ВЕИ, в ПРСР 2014-2020 г. е предвидено, че ще се финансират проекти за производство на енергия от ВЕИ единствено за собствено потребление. По време на изпълнение на ПРСР ще се извършва текуща оценка на проверимостта и възможността за контрол, като при необходимост мерките ще се коригират.

Управляващият орган и Разплащателна агенция удостоверяват, че мерките, включени в ПРСР 2014-2020 са проверяеми и контролируеми в достатъчна степен.

18.2. Удостоверение от функционално независимия орган, посочен в член 62, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1305/2013, удостоверяващо адекватността и точността на изчисленията на стандартните разходи, допълнителните разходи и пропуснатите доходи

Стандартни разходи - същите са изчислени от УО по М1 и М2 и съответното потвърждение ще бъде добавено в текста след извършването на тяхното верифициране от наетия независим орган. Същият функционално независим орган ще извърши изчисляване на стандартните разходи по М16 и М19. След приключване на работата на независимия орган, съответното потвърждение ще бъде записано в текста на ПРСР.

Изчисление на размера на компенсаторните плащания – потвърждението ще бъде включено след предаване на работата от съответните изпълнители.

19. ПРЕХОДНИ УСЛОВИЯ

19.1. Описание на преходните условия по мерки

Описание на преходните условия по мерки

Мерките с продължаващи многогодишни ангажименти, сключени в рамките на Програмата за развитие на селските райони за периода 2007-2013 г. в съответствие с Регламент (ЕО) 1698/2005 за подкрепа на развитието на селските райони чрез Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, при които периодът за плащане продължава след крайния допустим срок за плащания по Програма за развитие на селските райони за периода 2007-2013 г., ще бъдат признати и уредени в рамките на Програмата за развитие на селските райони за периода 2014-2020 г., в съответствие с Регламент (ЕС) № 1310/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно определяне на някои преходни разпоредби във връзка с подпомагането на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), за изменение на Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на ресурсите и тяхното разпределение за 2014 г. и за изменение на Регламент (ЕО) № 73/2009 на Съвета и Регламенти (ЕС) № 1307/2013, (ЕС) № 1306/2013 и (ЕС) № 1308/2013 на Европейския парламент и на Съвета във връзка с прилагането им през 2014 г.

За всички разходи по мерките, по които поетите ангажименти за изплащане на помощта продължават след крайния допустим срок за плащания по ПРСР 2007-2013 г., ще бъде приложен делът на финансиране от ЕЗФРСР за съответната мярка от ПРСР 2014-2020 г., посочен в Раздел 10.

Операциите, по които е поет ангажимент за изплащане на помощта след крайния допустим срок за плащания по ПРСР 2007-2013 г. са ясно идентифицирани в системите за управление и контрол на РА.

- **Мярка 112 „Създаване на стопанства на млади фермери“**

По сключените по мярката договори за предоставяне на финансова помощ в периода 2012 – 2014 г. вторият транш на финансовата помощ трябва да бъде изплатен след крайния допустим срок за плащания по ПРСР 2007-2013 г. Разходите за изплащане на втория транш от помощта ще бъдат отнесени към бюджета на подмярка 6.1 „Стартова помощ за млади земеделски производители“ от ПРСР 2014-2020 г. В съответствие с чл. 88 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 за договорите в процес на изпълнение ще се прилагат условията, уредени в Регламент (ЕО) № 1698/2005. Разходите по мярката, за които е поет ангажимент за изплащане на помощта от бюджета на подмярка 6.1., ще бъдат извършени най-късно през 2019 г.

- **Мярка 141 „Подпомагане на полупазарни стопанства в процес на преструктуриране“**

Финансовата помощ по мярка 141 е в размер левовата равностойност на 1500 евро годишно за период максимум 5 години. По сключените по мярката договори за предоставяне на финансова помощ през 2013 г. второ, трето, четвърто и пето плащане следва да бъдат извършени след крайния допустим срок за плащания по ПРСР 2007-2013 г. Разходите за извършване на второ, трето, четвърто и пето плащане на помощта ще бъдат отнесени към бюджета на подмярка 6.3 „Стартова помощ за развитие на малки стопанства” от ПРСР 2014-2020 г. В съответствие с чл. 88 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 за договорите в процес на изпълнение ще се прилагат условията, уредени в Регламент (ЕО) № 1698/2005. Разходите по мярката, за които е поет ангажимент за изплащане на помощта от

бюджета на подмярка 6.3, ще бъдат извършени най-късно през 2018 г.

- **Мярка 142 „Създаване на групи на производители”**

Финансовата помощ по мярката е под формата на годишно плащане, отпускана за пет последователни години, считано от датата на признаване на организацията на производителите. За периода 2007-2013 г. по мярката са сключени 4 договора на обща стойност 884 699 лв., извършено е 1 плащане на стойност 28 408 лв. Разходите за следващите плащания по сключените договори ще бъдат отнесени към бюджета на мярка 9 „Учредяване на групи и организации на производителите” от ПРСР 2014-2020 г. В съответствие с чл. 88 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 за договорите в процес на изпълнение ще се прилагат условията, уредени в Регламент (ЕО) № 1698/2005. Разходите по мярката, за които е поет ангажимент за изплащане на помощта от бюджета на мярка 9, ще бъдат извършени най-късно през 2019 г.

- **Мярка 214 „Агроекологични плащания“**

Финансовата помощ по мярката се предоставя под формата на компенсаторно плащане за хектар при поемането на петгодишен агроекологичен ангажимент от страна на земеделските стопани. Разходите по поетите и изпълнявани ангажименти за всички допустими заявления по мярката, извършени след крайния допустим срок за плащания по ПРСР 2007-2013 г. ще бъдат отнесени към бюджета на мярка 10 „Агроекология и климат“ и мярка 11 „Биологично земеделие“. В съответствие с чл. 88 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 за заявленията в процес на изпълнение ще се прилагат условията, уредени в Регламент (ЕО) № 1698/2005. Разходите по мярката, за които е поет ангажимент за изплащане на помощта от бюджета на мерки 10 и 11, ще бъдат извършени най-късно през 2018 г.

През календарната 2014 г. в рамките на кампанията за директни плащания на площ не са поемани нови правни ангажименти по мярката.

- **Мярка 223 „Първоначално залесяване на неземеделски земи”**

Финансовата помощ по мярката се предоставя за инвестиции, извършвани върху всички неземеделски земи на територията на цялата страна, включително и за създаване на горски култури, тяхното отглеждане и поддържане до 5 години след залесяването. Разходите за следващите плащания по сключените договори ще бъдат отнесени към бюджета на мярка 8 ”Инвестиции в развитието на горски територии и подобряване на жизнеспособността на горите”, подмярка 8.1 „Залесяване и създаване на горски масиви – разходи за създаване“ и подмярка 8.2 „Залесяване и създаване на горски масиви – разходи за поддръжка“. В съответствие с чл. 88 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 за заявленията в процес на изпълнение ще се прилагат условията, уредени в Регламент (ЕО) № 1698/2005. Разходите по мярката, за които е поет ангажимент за изплащане на помощта от бюджета на мярка 8, ще бъдат извършени най-късно през 2020 г.

- **Мерки 313 „Насърчаване на туристическите дейности“, 321 „Основни услуги за населението и икономиката в селските райони“ и 322 „Обновяване и развитие на населените места“**

По мерките се предоставя безвъзмездна финансова помощ за инвестиции в изграждане или обновяване на туристическа инфраструктура; инфраструктура и оборудване с цел развитие на населението и икономиката в селските райони; инвестиции в паркове, зелени площи, улици, площади, тротоари и обновяване на сгради в населените места от селските райони. Допустимите разходи за междинни и окончателни плащания по поети правни ангажименти с бенефициери, за

които не е наличен бюджет от ПРСР 2007-2013 г. и които ще бъдат извършени след крайния допустим срок за плащания по ПРСР 2007-2013 г. ще бъдат отнесени към бюджета на мярка 7 „Основни услуги и обновяване на селата в селските райони“ в съответствие с чл. 16 от Делегиран Регламент № 807/2014 г. В съответствие с чл. 88 от Регламент (ЕС) № 1305/2013 за заявленията в процес на изпълнение ще се прилагат условията, уредени в Регламент (ЕО) № 1698/2005.Разходите по мерки 313, 321 и 322, за които е поет ангажимент за изплащане на помощта от бюджета на мярка 7, ще бъдат извършени най-късно през 2017 г.

19.2. Ориентировъчна таблица за пренос на средства

Мерки	Общо планирано участие от Съюза за периода 2014—2020 г. (в евро)
M01 — Трансфер на знания и действия за осведомяване (член 14)	0,00
M02 — Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство (член 15)	0,00
M04 — Инвестиции в материални активи (член 17)	4 250 000,00
M06 — Развитие на стопанства и предприятия (член 19)	12 750 000,00
M07 — Основни услуги и обновяване на селата в селските райони (член 20)	211 377 155,00
M08 — Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите (членове 21 — 26)	2 148 000,00
M09 — Създаване на групи и организации на производителите (член 27)	350 000,00
M10 — Агроекология и климат (член 28)	3 800 000,00
M11 — Биологично земеделие (член 29)	5 100 000,00
M12 — Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите (член 30)	0,00
M13 — Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения (член 31)	0,00
M14 — Хуманно отношение към животните (член 33)	0,00
M15 — Екологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство и опазване на горите (член 34)	0,00
M16 — Сътрудничество (член 35)	0,00
M17 — Управление на риска (членове 36 — 39)	0,00
M19 — Подкрепа за местно развитие по LEADER (ВОМР — водено от общностите местно развитие) (член 35 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)	0,00
M20 — Техническа помощ държави членки (членове 51 — 54)	0,00
Total	239 775 155,00

20. ТЕМАТИЧНИ ПОДПРОГРАМИ

Thematic sub-programme name
Тематична подпрограма за развитие на малки земеделски стопанства в Република България - 2014-2020

21. Документи

Заглавие на документа	Вид документ	Дата на документа	Локален референтен номер	Референтен номер на Комисията	Контролна сума	Файлове	Дата на изпращане	Изпратено от
Преглед на препоръките - резюме	3 Доклад от предварителната оценка — приложение	05-01-2015			356077591	Преглед на препоръките - резюме		
ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ПРОГРАМАТА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 2014-2020 г.	3 Доклад от предварителната оценка — приложение	29-12-2014			150771586	Final Exante Report		
Нетехническо резюме на информацията от Доклада по екологична оценка	3 Доклад от предварителната оценка — приложение	29-12-2014			891436811	Нетехническо резюме на информацията от Доклада по екологична оценка		
Анекс 1 Методика - Стратегически цели	8.2 M12 — Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите (член 30) — приложение	30-12-2014			1869557444	Анекс 1 Методика - Стратегически цели		
Анекс 2 - Плащания по Натура 2000 за земеделски земи"	8.2 M12 — Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите (член 30) — приложение	30-12-2014			2902310962	Анекс 2 - Плащания по Натура 2000 за земеделски земи"		
15.6 Technical Assistance-Annex_1 - performance indicators	15 Организация за изпълнението на програмата — приложение	23-12-2014			1040469594	15.6 Technical Assistance-Annex_1 - performance indicators		
15.6 Technical Assistance-Annex_2 - eligible operations	15 Организация за изпълнението на програмата — приложение	23-12-2014			137642425	15.6 Technical Assistance-Annex_2 - eligible operations		
15.6 Technical Assistance-Annex_3 - organigram	15 Организация за изпълнението на програмата — приложение	23-12-2014			2191060328	15.6 Technical Assistance-Annex_3 -		

						organigram		
Анекс 3 Списък застрашени породи животни	8.2 M10 — Агроекология и климат (член 28) — приложение	29-12-2014			3983642375	Анекс 3 Списък застрашени породи животни		
Анекс 4 Списък на застрашени от изчезване сортове растения	8.2 M10 — Агроекология и климат (член 28) — приложение	29-12-2014			2406937166	Анекс 4 Списък на застрашени от изчезване сортове растения		
Анекс 5 Методология за изчисление на компенсаторни плащания M10	8.2 M10 — Агроекология и климат (член 28) — приложение	29-12-2014			2818628886	Анекс 5 Методология за изчисление на компенсаторни плащания M10		
Анекс 1 Базови изисквания	8.2 M11 — Биологично земеделие (член 29) — приложение	29-12-2014			3599329007	Анекс 1 Базови изисквания		
Анекс 2 Минимални изисквания торене	8.2 M11 — Биологично земеделие (член 29) — приложение	29-12-2014			1252607294	Анекс 2 Минимални изисквания торене		
Анекс 6 Методология и изчисление на биологично растениевъдство и пчеларство	8.2 M11 — Биологично земеделие (член 29) — приложение	29-12-2014			2445577333	Анекс 6 Методология и изчисление на биологично растениевъдство и пчеларство		
Анекс 7 Методология и изчисление на биологично животновъдство	8.2 M11 — Биологично земеделие (член 29) — приложение	29-12-2014			214756220	Анекс 7 Методология и изчисление на биологично животновъдство		
Приложение 4 Методика за изчисляване на компенсаторните плащания	8.2 M12 — Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите (член 30) — приложение	30-12-2014			1353475540	Приложение 4		
Анекс 3 Natura2000-A1-A2-BG-final-2015	8.2 M12 — Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите (член 30) — приложение	30-12-2014			16874688	Анекс 3 Natura2000-A1-A2-BG-final-2015		

Приложение 1 към Раздел 5	5 Описание на стратегията — приложение	30-12-2014			3356259061	Йерархия на целите на ПРСР 2014-2020		
Приложение 1 към раздел 15 - Структура на УО и РА	15 Организация за изпълнението на програмата — приложение	30-12-2014			3365964100	Структура на УО Структура на РА		
Списък на населените места с развит масов туризъм и курортните комплекси в селските райони	8.2 M06 — Развитие на стопанството и стопанската дейност (член 19) — приложение	05-01-2015			449487017	Списък на населените места с развит масов туризъм и курортните комплекси в селските райони		
Социално - икономически анализ - приложение	4 SWOT и установяване на потребностите — приложение	29-12-2014			2541714752	Annex PRSR		
Анекс 1 Базови изисквания	8.2 M10 — Агроекология и климат (член 28) — приложение	29-12-2014			3958943655	Анекс 1 Базови изисквания		
Анекс 2 Минимални изисквания торене	8.2 M10 — Агроекология и климат (член 28) — приложение	29-12-2014			1252607294	Анекс 2 Минимални изисквания торене		
Приложение към раздел 15.2 KH Dec 2014	15 Организация за изпълнението на програмата — приложение	22-12-2014			4057619222	Приложение към раздел 15.2 KH Dec 2014		
Приложение 1 към Раздел 16 dec 2014	16 Действия, предприети за привличане на партньорите — приложение	22-12-2014			2205741058	Приложение 1 към Раздел 16 dec 2014		
Приложение 2 към Раздел 16 Публично обсъждане на ПРСР 2014-2020 г. dec 2014	16 Действия, предприети за привличане на партньорите — приложение	22-12-2014			1287834772	Приложение 2 към Раздел 16 Публично обсъждане на ПРСР 2014-2020 г dec 2014		
Приложение 3 към Раздел 16 dec 2014	16 Действия, предприети за привличане на партньорите — приложение	22-12-2014			578243286	Приложение 3 към Раздел 16 dec 2014		

Тематична подпрограма за развитие на малки земеделски стопанства в Република България - 2014-2020	20 Тематични подпрограми — приложение	23-12-2014			1408185439	Тематична подпрограма за развитие на малки земеделски стопанства в Република България - 2014-2020 Бюджет Тематична подпрограма за развитие на малки земеделски стопанства в Република България - 2014-2020		
Анекс 1 Мярка 13	8.2 M13 — Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения (член 31) — приложение	29-12-2014			2428438916	Anex 1 Measure 13		
Методика за определяне на годишни компесаторни плащания по мярка 15.1	8.2 M15 — Екологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство и опазване на горите (член 34) — приложение	29-12-2014			2294058353	Методика за определяне на годишни компесаторни плащания по мярка 15.1		
Екологична оценка на ПРСР 2014 - 2020	3 Доклад от предварителната оценка — приложение	29-12-2014			3216500199	Екологична оценка на ПРСР 2014-2020		
Информация за проведените консултации с обществеността и заинтересованите органи по опазване на околната среда	3 Доклад от предварителната оценка — приложение	29-12-2014			1214939771	Информация за проведените консултации		
Обобщена справка за съответствието на ПРСР с постановеното в Становището на МОСВ за ЕО	3 Доклад от предварителната оценка — приложение	29-12-2014			2314874972	Обобщена справка за съответствието на ПРСР с постановеното в Становището на МОСВ за ЕО		